DORA SAKAYAN

MODERN WESTERN ARMENIAN

FOR THE ENGLISH-SPEAKING WORLD
A CONTRASTIVE APPROACH

Dora Sakayan

MODERN WESTERN ARMENIAN

For the English-speaking World
A Contrastive Approach

Montreal, Arod Books
2000

A preliminary version of this textbook was created in 1992 and 1993,
supported by the A.G.B.U's donations
to Armenian Studies at McGill University.

© 2000 Dora Sakayan

Canadian Cataloguing in Publication Data

Dora Sakayan, 1931 -

1. Armenian language (Western version).
2. Contrastive linguistics.

ISBN 0-9699879-2-7

Artwork inside the textbook by ARTO

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form.

Printed in Quebec, Canada
Montreal, Arod Books
3445 Drummond #903
Montreal H3G 1X9

This book is published under the auspices
of the Canadian Diocese of the Armenian Holy Apostolic Church

and through the generous donations
of Elisa Shahbazian and Lilith Barry

ACKNOWLEDGMENTS

I would like to express my profound gratitude to all those colleagues and friends who assisted me during the preparation of this textbook: Mr. Gabriel Basmajian, the general editor of the Armenian text, who kept a watchful eye on the manuscript at every stage of its development; Professor Bert Vaux, Harvard University, who read the final version of the manuscript and offered invaluable suggestions; Dr. Valentina Baslyk who edited the English text; Nairi Tchakmakjian, the Armenian-language instructor at the Centre for Continuing Education at McGill University, who provided feedback based on her work with material from this textbook over the last eight years.

I also wish to thank Ms. Heather MacKay for her devotion to this project from the very start. Thanks are also due to Mrs. Elisabeth Adjeleian, Rev. Fr. Arsham Bozoyan, Mr. Hovhannes Hatcherian, and Mrs. Yeran Tchelikjian, who read the manuscript at its various stages and made helpful comments.

And last but not least, I am indebted to Maro Manavian for the utmost care she took in the typesetting and in the final production of this textbook.

Dora Sakayan
Montreal, January 2000

CONTENTS

Unit Contents vii
Introduction xi
The Armenian Alphabet xvi
Introductory Unit xix
Unit 1 1
Unit 2 23
Unit 3 43
Unit 4 65
Unit 5 85
Unit 6 105
Unit 7 129
Unit 8 147
Unit 9 167
Unit 10 187
Unit 11 207
Unit 12 227
Appendix 245
Readings 247
Gambits 263
Grammar Tables 285
Armenian-English Glossary 305
English-Armenian Glossary 333
Index 361

UNIT CONTENTS

UNIT 1

***Speech Acts in Dialogues*:**	Getting and giving personal information	2
***Vocabulary*:**	1. Countries, their people and languages	6
	2. Cardinal numbers	8
***Grammar*:**	VERBS: 1. The Armenian infinitive	9
	2. The present indicative tense of regular verbs	10
	3. The present indicative tense of some irregular verbs	11
	NOUNS: The definite and indefinite article	12
***Armenian-English Contrasts*:**	Armenian equivalents of the English *you*	14
***Word Formation*:**	Derivations from country names	15
***Pronunciation*:**	Armenian word accentuation	15
***Orthography*:**	The question mark in Armenian sentences	16
***Writing*:**	Ա ա, Ա ա, Ո ո, ՈՒ ու, Ո ո, Մ մ, Ն ն, Չ չ, Ժ ժ, Օ օ, (՞)	17

UNIT 2

***Speech Acts in Dialogues*:**	1. Identifying things and persons	24
	2. Affirming and denying states and actions	25
***Vocabulary*:**	1. Rooms and furniture. 2. Classroom items	28
***Grammar*:**	VERBS: 1. The present indicative tense of some irregular verbs	29
	2. The present indicative tense (negative)	30
	NOUNS: Formation of the plural	32
***Armenian-English Contrasts*:**	Word order in Armenian sentences	33
***Word Formation*:**	Formation of compound nouns	34
***Pronunciation*:**	The Armenian syllabification	35
***Orthography*:**	Exclamation marks in Armenian	35
***Writing*:**	Բ բ, Գ գ, Դ դ, Ե ե, Զ զ, Է է, Ը ը, Թ թ, Ի ի, Լ լ, (՝) (՛)	37

UNIT 3

Speech Acts in Dialogues:	Making requests and responding to them	44
Vocabulary:	Food	48
Grammar:	VERBS: 1. The present indicative tense of some irregular verbs	50
	2. Armenian equivalents of the English *to be*	50
	POSSESSIVES: Possessive adjectives, possessive articles, and possessive pronouns	51
Armenian-English Contrasts:	Gender in Armenian	54
Word Formation:	Derivation of abstract nouns	55
Pronunciation:	The letters Ծ ծ, Ց ց, and Ձ ձ	56
Orthography:	Ե ե or Է է?	57
Writing:	Ի ի, Ծ ծ, Կ կ, Ձ ձ, Ղ ղ, Ց ց, Ց յ, Շ չ, Ջ ջ, Պ պ	58

UNIT 4

Speech Acts in Dialogues:	Asking for an opinion and expressing one	66
Vocabulary:	Clothing, colors	69
Grammar:	VERBS: The imperfect indicative tense	70
	NOUNS: 1. The declension paradigm	73
	2. The nominative and accusative	74
Armenian-English Contrasts:	Impersonal sentences in Armenian	75
Word Formation:	Nouns indicating location	76
Pronunciation:	The letters Ձ ձ, Ջ ջ, and Ջ ջ	77
Orthography:	Ո ո or Օ օ ?	78
Writing:	Ջ ջ, Վ վ, Տ տ, Ր ր, Ջ ջ, Փ փ, Ք ք, Ֆ ֆ, Ձ ձ, Եւ և	79

UNIT 5

Speech Acts in Dialogues:	Introducing family and friends	86
Vocabulary:	Family and friends	89
Grammar:	VERBS: The aorist	91
	NOUNS: 1. Declension types	93
	2. The genitive and dative	94
Armenian-English Contrasts:	Some Armenian expressions of politeness	97
Word Formation:	Diminutives	99
Pronunciation:	The letters Ղ ղ and Ի ի	99
Orthography:	Ա ա in the final position of words	100

UNIT 6

***Speech Acts in Dialogues*:**	Asking about and telling time	113
***Vocabulary*:**	Time expressions	109
***Grammar*:**	VERBS: The subjunctive mood	113
	NOUNS: The ablative case	117
	NUMERALS: Ordinal numbers	119
***Armenian-English Contrasts*:**	Interrogative sentences in Armenian	122
***Word Formation*:**	1. Derivation of verbs from adjectives and nouns	122
	2. Vowel alternations and mutations in the same root	123
***Orthography*:**	The letter հ ւ in various combinations	124

UNIT 7

***Speech Acts in Dialogues*:**	Discussing health and well-being	130
***Vocabulary*:**	Body parts	133
***Grammar*:**	VERBS: Future I and future II	134
	NOUNS: The instrumental case	138
***Armenian-English Contrasts*:**	Prepositions and postpositions	140
***Word Formation*:**	Formation of nouns denoting persons	141
***Pronunciation*:**	Connecting words that belong together (liaison)	142
***Orthography*:**	The letter ձ յ in various word positions	143

UNIT 8

***Speech Acts in Dialogues*:**	Describing and comparing people and things	148
***Vocabulary*:**	1. Adjectives, antonyms	150
	2. Professions	152
***Grammar*:**	VERBS: 1. The imperative	153
	2. The nominalized infinitive	154
	3. Uses of the nominalized infinitive	155
	ADJECTIVES: 1. Functions of adjectives	156
	2. Comparison	156
	PRONOUNS: Declension of personal pronouns	158
***Armenian-English Contrasts*:**	The Armenian deictic system	159
***Word Formation*:**	Formation of adjectives	160
***Pronunciation*:**	Armenian diphthongs	161
***Orthography*:**	The spelling of the sound [v] in Armenian	161

UNIT 9

Speech Acts in Dialogues:	Discussing weather	168
Vocabulary:	Nature, flowers, trees, animals	172
Grammar:	VERBS: The perfect and pluperfect tenses	174
Armenian-English Contrasts:	The relative pronoun and the relative clause	180
Word formation:	Formation of adverbials	181
Pronunciation:	Homophonous words	182
Orthography:	ի- ու or ի յ?	183

UNIT 10

Speech Acts in Dialogues:	Extending and accepting invitations	188
Vocabulary:	Holidays and recreation	189
Grammar:	VERBS: Conditional I and conditional II	191
	PRONOUNS: 1. Possessive forms of nouns and pronouns	195
	2. Reflexive pronouns	197
	3. Reciprocal pronouns	198
Armenian-English Contrasts:	Negation in Armenian	199
Word Formation:	Derivative verbs	200
Pronunciation:	The vowel -ը [ə]	202
Orthography:	Hyphenation in Armenian	203

UNIT 11

Speech Acts in Dialogues:	Planning leisure time and vacations	208
Vocabulary:	City and country	211
Grammar:	VERBS: The passive voice	213
Armenian-English Contrasts:	Government of verbs and adjectives	215
Word Formation:	Formation and use of participles	218
Pronunciation:	The stress of correlative coordinators	221
Orthography:	Punctuation marks	221

UNIT 12

Speech Acts in Dialogues:	Inquiring about news and reporting news	228
Vocabulary:	Media and news	231
Grammar:	Syntax: Armenian sentence structure	233
Armenian-English Contrasts:	Nominalizations in Armenian	236
Word formation:	Building adjectives with the prefix աչ-	237
Pronunciation:	Double consonants	238
Orthography:	Capitalization of first letters in Armenian words	239

INTRODUCTION

ABOUT THIS TEXTBOOK

MODERN WESTERN ARMENIAN is an introductory, yet complete first-year course for adults in the English-speaking world. It is a handbook for both the prospective teacher and the student of Armenian. However, the full guidance given in this textbook will allow motivated learners to use it for self-instruction as well.

Of the two existing versions of standard Armenian, Eastern and Western,* the present textbook deals with the latter, the language of Armenian communities in most countries of the diaspora. This book incorporates the recent achievements of applied linguistics into the instruction of Western Armenian. While many modern foreign-language textbooks have drawn on these insights, Western Armenian textbooks have not kept pace. This textbook differs from existing Western Armenian manuals in many ways.

1. Although grammar is treated as an important aspect in mastering the language, other linguistic areas also receive attention. The main body of the book includes 12 units, each of which contains the following sections:

I	DIALOGUES
II	TEXT
III	NEW WORDS AND EXPRESSIONS
IV	THEMATIC GROUPS OF WORDS
V	GRAMMAR
VI	ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS
VII	WORD FORMATION
VIII	PRONUNCIATION
IX	ORTHOGRAPHY
X	WRITING
XI	EXERCISES
XII	PROVERBS

---

* Armenian exists in two versions: East Armenian (EA) and West Armenian (WA). EA is the official language of the Republic of Armenia and is spoken by Armenians living in Iran and the former Soviet Union. WA is the language of the greater Armenian diaspora throughout the Middle East, Europe, America, and Australia. Differences between the two versions manifest themselves mainly in the pronunciation of consonants, and partly in vocabulary and grammar.

This structure is maintained in all units,* guaranteeing a smooth progression in the mastering of Modern Western Armenian. GRAMMAR (morphology and syntax) in this book is not a goal in itself, but a means of achieving "communicative competence." Grammatical categories are selected and carefully introduced in each unit; however, they follow each other not in the traditional order, but rather in accordance with their functional values. Furthermore, an organized section of grammatical tables is appended to the book for reference. Cross-references in each unit reinforce students' cognitive knowledge of the particularities of Armenian grammar.

2. The textbook is conceptualized pragmatically, aiming at active rather than passive knowledge. Its main goal is to enable students to interact in Armenian by carrying out fundamental speech acts such as making a request and responding to it, expressing agreement or disagreement, conveying information and reacting to it, seeking an opinion and expressing one, asking for advise and giving it, etc. Students will learn how to engage in small talk about health, the weather, and so on. Each unit opens with DIALOGUES, a short exchange of utterances used in a given situation; each dialogue focuses on a particular speech act that evokes other, normally anticipated speech acts. The idea is to promote oral skills for recurring situations. Learning to transfer linguistic material to innumerable universal life-settings is the main thrust of DIALOGUES. This section is supported by a special division in the APPENDIX under the heading GAMBITS (263-284). These are conventional expressions used as tools for communication. GAMBITS are arranged according to the speech acts they carry out, and are provided as useful material for memorization. Students should learn GAMBITS as lexical units, regardless of their grammatical complexity. Familiarity with complex GAMBITS will help students to internalize grammatical forms.

3. TEXTS are short reading passages of various origins. Some were selected and adapted from existing Armenian textbooks. Others were written by the author of this textbook. TEXTS enrich the vocabulary of students and develop their narrative and descriptive skills. They can be reinforced through a systematic analysis and thorough discussion of TEXTS in class. Approximately forty short texts under READINGS in the APPENDIX provide some historical background on Armenia and on the culture and civilization of the people who speak Armenian. To acquaint students with Armenian folklore, each unit includes a few Armenian proverbs with their English translation. Proverbs are thematically and structurally related to the main topic of each unit. Vocabulary drawn from each TEXT appears in translation in NEW WORDS AND EXPRESSIONS. The section THEMATIC GROUPS OF WORDS will expand students' active and passive vocabulary. The textbook also contains an ARMENIAN-ENGLISH and ENGLISH-ARMENIAN GLOSSARY, with all Armenian entries transliterated.

---

* Note that the section WRITING ends in Unit 4. Each subsequent unit contains only 11 sections.

4. This book places special emphasis on Armenian-English contrasts. All discussions in the book's various sections are based on such a contrastive approach. A special section, ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS, explains Armenian idiosyncrasies at various linguistic levels, which might otherwise escape the students' — and in some cases even the teacher's — attention. Translating from and into English also plays a role in mastering the linguistic material. Explanations are given throughout the book in English.

5. WORD FORMATION, an essential but often overlooked area in language instruction, is given proper treatment. Each unit discusses derivation, composition or inversion patterns that are productive in certain word classes in Armenian. The advantage of this approach is enormous: students learn to recognize and analyze the basic elements of words. As they make progress, students also learn to create new words by analogy with models they have already learned. A special table in the GRAMMAR APPENDIX gives an overview of affixes (prefixes and suffixes) that are productive in the formation of various word classes.

6. Armenian is by no means a common language. For the majority of students who undertake the study of Armenian, it can be a great challenge, especially in view of its unique alphabet. In order to overcome difficulties with spelling and pronunciation, a special system of transliteration has been created. Conventionally, transliteration is the conversion of the letters of a foreign alphabet into graphic signs already familiar to the learner. For practical reasons, the transliteration system in this book does not conform with the officially accepted system for research in Armenology, which is Latin-based and has diacritic signs. Instead, more common Latin-based transliteration symbols have been adopted, for instance, [gẖ] instead of [ł], [žẖ] instead of [ž], etc. In order to facilitate both the spelling and the pronunciation of Western Armenian words, this transliteration system takes into account not only graphic correspondences, but also phonetic subtleties of Armenian.

Transliteration appears in square brackets [...]. The transliteration system reflects the different ways an Armenian letter can be pronounced, depending on its position in a word. For instance, the Armenian graphic sign ո in the initial position of words is pronounced [vo] (cf. ոճ [vojdj] *style)*, whereas within words it is pronounced [o] (cf. չորս [čẖors] *four)*. Similarly, the letter ե is pronounced [ye] in initial position and [e] within words (cf. երես [yeres] *face* and մեր [mer] *our).*

The present transliteration system also takes into account the following divergencies between spelling and pronunciation: in the combination ս+տ, the graphic sign տ [d] after ս [s] is pronounced [st] rather than [sd]. Hence, Հայաստան *Armenia* is transliterated as [Hayastan], Ռուսաստան *Russia* as [Rusastan], փաստ *fact* as [past], etc.

The following consonant combinations that deviate from regular spelling are also reflected in the transliteration system:

շ+տ	pronounced	[ʂht] rather than [ʂhd]	cf.: մշտական [məʂhtagan] *permanent*
շ+կ	pronounced	[ʂhk] rather than [ʂhg]	cf.: բժիշկ [pəʐhiʂhk] *physician*
ս+պ	pronounced	[sp] rather than [sb]	cf.: ասպետ [asped] *knight*
ս+կ	pronounced	[sk] rather than [sg]	cf.: ոսկի [voski] *gold*
խ+տ	pronounced	[kht] rather than [khd]	cf: սխտոր [səkhtor] *garlic*
տ+ք	pronounced	[tk] rather than [dk]	cf.: մուտք [mutk] *entrance*

Another trait of this system is that it inserts the transitory vowel [ə] in all positions where it is pronounced but not conveyed in orthography by the letter ը. This approach facilitates the reading of certain Armenian words with consonant clusters. For example, the Armenian male name Մկրտիչ [Məgərdiʧh] is written with five consonants and only one vowel, but constitutes three syllables because the transitory vowel [ə] is pronounced but not written between consonats. Similarly, the English-speaking beginner might not guess that the infinitive լմնցնել [ləmənʦənel] *to finish,* spelled with six consonants and only one vowel, actually consists of four syllables.

In other cases, letters are written but not pronounced, as with the silent յ, which occurs after vowels in the final position of polysyllabic words. Compare the transliteration of արքայ *king* as [arka], երեկոյ *evening* as [yerego], etc.

Discrepancies between spelling and pronunciation also exist in some non-Armenian, international words and their derivations: Կանադա [Kanada] *Canada,* Եգիպտոս [Yegiptos] *Egypt,* Ջապոն [Djapon] *Japan,* սեպտեմբեր [Septemper] September, etc.

In the first half of the book, almost all newly introduced words and texts are transliterated. In the second half, transliteration is used more sparingly, disappearing altogether by the end of the book. At this point, students should have mastered the Armenian alphabet. One could argue that the transliteration should have been eliminated at a much earlier stage, but it was maintained for two reasons: first, to facilitate cross-referencing; second, to provide students studying without a teacher additional guidance.

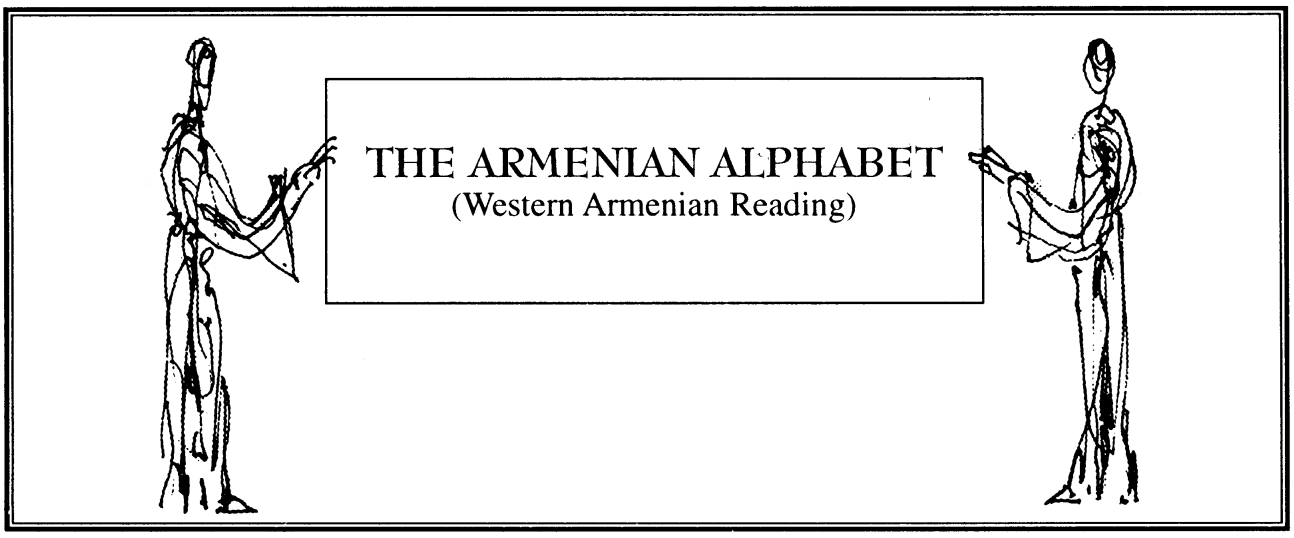
7. Along with square brackets [...] used for transliteration, parentheses (...) are often used for structural (morpho-syntactic) glosses in English. The glosses (see 3 below) explain those Armenian phrase and sentence structures that are fundamentally different from the English 'free' translation (see 4 below), presented in italics. The structural glosses illustrate differences in word order, case, number, etc. As a result, a phrase or a sentence may appear in four lines:

1) Armenian text:	Մօր մը համբոյրը շատ անուշ է:
2) Transliteration:	[Mor mə hampuyrə ʂhad anuʂh e]
3) Structural gloss:	(mother$_{gen}$ a kiss-the very sweet is)
4) Free English translation:	*A mother's kiss is very sweet.*

8. WRITING is practiced throughout the first four units in which the 38 letters of the Armenian alphabet are introduced. Letters are presented as calligraphic samples with their printed and transliterated counterparts. However, this should not prevent students from practicing writing at a much earlier stage, using the samples provided with the Armenian alphabet (pp. xviii-xix).

9. Each unit concludes with EXERCISES, drawing on newly acquired knowledge or reviewing linguistic material from previous units. All EXERCISES, both traditional and innovative, have one goal: the development of communicative competence. To ensure the crucial shift from traditional third-person sentences — which are often isolated and unrelated — to "I-and-you" interactions, communicative exercises have been introduced. These exercises are based on *micro-dialogues*, patterns of two or more interlocking utterances consisting of a *stimulus* from speaker A and a *response* from speaker B. The *micro-dialogues* contain recurring routine expressions, i.e. GAMBITS (see pp. 263-283) and variable lexical-grammatical content, i.e. vocabulary and grammar. In a more creative type of communicative exercise, students are instructed to produce certain speech acts and to react to them in simulated real-life settings. For instance, they are asked to initiate polite requests and to react with adequate responses in a given situation. This type of communicative exercise ensures the meaningful practice of forms and structures necessary for successful communication. Most of these exercises are designed for oral work in class and should be supervised by the teacher. Selected exercises could be assigned as homework, but only after the instructor has reviewed them in class. This applies especially to the initial stages of instruction.

10. The purpose of the introductory unit (pp. xxi-xxiv) is to acquaint students with a new world of sounds and to lay the foundation for instruction in Western Armenian.

THE ARMENIAN ALPHABET

(Western Armenian Reading)

Printed Letter		Written Letter		Letter Name	Transliteration Sign	Pronunciation
Ա	ա	Ա	ա	ipe	[a]	as in b**a**r
Բ	բ	Բ	բ	pen	[p]	as in **p**aper
Գ	գ	Գ	գ	kim	[k]	as in **c**a**k**e
Դ	դ	Դ	դ	ta	[t]	as in **t**en
Ե	ե	Ե	ե	yeċh	[ye],[y],[e][1]	as in **ye**s
Զ	զ	Զ	զ	za	[z]	as in **z**est
Է	է	Է	է	e	[e]	as in **e**lse, s**a**y
Ը	ը	Ը	ը	ə	[ə]	as in f**u**r
Թ	թ	Թ	թ	toe	[t]	as in **t**one
Ժ	ժ	Ժ	ժ	żhe	[żh]	as in plea**s**ure
Ի	ի	Ի	ի	eenee	[i]	as in b**ee**
Լ	լ	Լ	լ	lyoon	[l]	as in **l**ight
Խ	խ	Խ	խ	ḳhe	[ḳh]	as in Ba**ch**
Ծ	ծ	Ծ	ծ	ʤza	[ʤ]	as in ki**ds**
Կ	կ	Կ	կ	gen	[g]	as in **g**o
Հ	հ	Հ	հ	hoe	[h]	as in **h**ot
Ձ	ձ	Ձ	ձ	ʦa	[ʦ]	as in lo**ts**
Ղ	ղ	Ղ	ղ	ġhad	[ġh]	as the French **r**
Ճ	ճ	Ճ	ճ	ʤe	[ʤ]	as in **j**ug

Մ	մ	Մ'	մ'	men	[m]	as in **m**ine
Յ	յ	Յ'	յ'	hee	[h] or [y][2]	as in **h**er or **y**ard
Ն	ն	Ն'	ն'	noo	[n]	as in **n**ine
Շ	շ	Շ'	շ'	sha	[sh]	as in **sh**ine
Ո	ո	Ո'	ո'	vo	[vo] or [o][3]	as in **v**ocal or **o**rbit
Չ	չ	Չ'	չ'	cha	[ch]	as in **ch**air
Պ	պ	Պ'	պ'	be	[b]	as in **b**ear
Ջ	ջ	Ջ'	ջ'	che	[ch]	as in **ch**air
Ռ	ռ	Ռ'	ռ'	ṙa	[ṙ]	trilled 'r'
Ս	ս	Ս'	ս'	se	[s]	as in **s**ay
Վ	վ	Վ'	վ'	vev	[v]	as in **v**ase
Տ	տ	Տ'	տ'	dyoon	[d]	as in **d**oor
Ր	ր	Ր'	ր'	re	[r]	non-trilled 'r'
Ց	ց	Ց'	ց'	ts'oe	[ts']	as in lo**ts**
Ւ	ւ	Ւ'	ւ'	hyoon	[v][4]	as in lo**v**e
Փ	փ	Փ'	փ'	pyoor	[p]	as in **p**aper
Ք	ք	Ք'	ք'	ke	[k]	as in **k**ind
Օ	օ	Օ'	օ'	o	[o]	as in **o**cean
Ֆ	ֆ	Ֆ'	ֆ'	fe	[f]	as in **f**ile

NOTES

1. **Ե, ե** is pronounced: a) [ye] (**ես** [yes] *I*) in initial position; b) [e] (**մեր** [mer] *our*) within words between consonants; c) [y] (**եօթը** [yotə] *seven*) before other vowels, (**սենեակ** [senyag] *room*), or as in the typical Armenian surname suffix **-եան** (**Սարեան** [Saryan] *Sarian*).

2. **Հ, հ** is pronounced: a) [h] (**յուսալ** [husal] *to hope*) in initial position; b) [y] (**նայիլ** [nayil] *to look*) after vowels; c) in final position after vowels, **հ** is not pronounced (**արքայ** [arka] *king*). Exceptions are monosyllabic words (see Unit 7, p. 143).

3. **Ո, ո** is pronounced: a) [vo] (**որակ** [vorag] quality) in initial position; b) [o] (**չորս** [chors] *four*) between consonants.

4. **Ւ, ւ** has various phonetic values, depending on its position in words and in combination with other letters (see Unit 6, p. 124): a) combined with **ո** as **ու**, it represents the frequently used graphic sign for [u] (**տուն** [dun] *house*); b) combined with **յ** as **իւ**, it is pronounced either [yu] (**լաւութիւն** [lavutyun] *goodness*, **ձիւն** [tsyun] *snow*), or in final position of words [iv] (**թիւ** [tiv] *number*); c) after **ա**, the letter **ւ** is pronounced [v] (**լաւ** [lav] *good*); d) combined with **ե** as **եւ**, it is pronounced [yev] (**թեւ** [tev] *arm*); **եւ** can be replaced by the graphic sign **և** [yev], which stands frequently as an independent word with the meaning *and*.

INTRODUCTORY UNIT

1. *Կը ներէք, պարոն ...*
[Gə nerek, baron]

Ներեցէ՛ք, տիկին ...
[Neretsek, digin]

Կրնա՞մ բան մը հարցնել, օրիորդ:
[Gərnam pan mə hartsənel, oriort?]

Անշուշտ:
[Anshusht]

Հրամմեցէ՛ք:
[Hrammetsek]

2. *Բարեւ, Մարի:*
[Parev, Mari]

Բարի լոյս, Տիկին Ազարեան:
[Pari luys, Digin Azaryan]

Բարի իրիկուն, Օրիորդ Վարդ:
[Pari irigun, Oriort Vart]

3. *Անունդ ի՞նչ է:*
[Anunət inch e?]

Ձեր անունը ի՞նչ է:
[Tser anunə inch e?]

Անունս Անի է:
[Anunəs Ani e]

Մականունս Սարեան է:
[Maganunəs Saryan e]

(Շատ) ուրախ եմ (ծանօթանալուս):
[(Shad) urakh em (dzanotanalus)]

Excuse me, Sir ...

Excuse me, Madam ...

May I ask you something, Miss?

Of course.

Please, go ahead.

Hello, Mary.

Good morning, Mrs. Azarian.

Good evening, Miss Vart.*

What's your name? (informal)

What's your name? (formal)

My name is Ani.

My last name is Saryan.

I am (very) pleased (to meet you).

---

* Armenian uses "Miss" also with first names. "Vart" corresponds to "Rose" in English.

4. *Դուն հա՞յ ես։/Դուք հա՞յ էք։*
[Tun hay es?/Tuk hay ek?]

Are you Armenian? (informal/formal)

Այո՛, հայ եմ։
[Ayo, hay em]

Yes, I am.

Ո՛չ, ես հայ չեմ։
[Voch, yes hay chem]

No, I am not.

Դուք ամերիկացի՞ էք։
[Tuk amerigatsi ek?]

Are you (formal) American? (male)

Դուք ամերիկուհի՞ էք։
[Tuk ameriguhi ek?]

Are you (formal) American? (female)

Այո՛, ամերիկացի/ամերիկուհի եմ։
[Ayo, amerigatsi /ameriguhi em]

Yes, I am.

Իսկ Աննան ի՞նչ է։
[Isk Annan inch e?]

And what (nationality) is Anna?

Անգլուհի/ֆրանսուհի է։
[Ankliuhi/fransuhi e]

She is English / French (female).

Սամուէլն ալ ֆրանսացի՞ է։
[Samueln al fransatsi e?]

Is Samuel also French (male)?

Ո՛չ, ամերիկացի է։
[Voch, amerigatsi e]

No, he is American (male).

Իսկ դու՞ն։
[Isk tun?]

And what (nationality) are you?

Ես կանադացի/կանադուհի եմ։
[Yes kanadatsi/kanaduhi em]

I am Canadian (male/female).

5. *Ինչպէ՞ս ես, Լիլիթ։*
[Inchbes es, Lilit?]

How are you, Lilith?

Ինչպէ՞ս էք, պարոն Սարեան։
[Inchbes ek, baron Saryan?]

How are you, Mr. Saryan?

Լաւ եմ, չնորհակալութիւն։
[Lav em, shənorhagalutyun]

I am fine, thanks.

Իսկ դուք ի՞նչպէս էք։
[Isk tuk inchbes ek?]

And how are you? (formal)

Ես ալ լաւ եմ, չնորհակալ եմ։
[Yes al lav em, shənorhagal em]

I am also well, thank you.

6. *Ներս հրամմէ՛, խնդրեմ։*
[Ners hramme, kẖəntrem]
Come in, please. (informal)

Ներս հրամմեցէ՛ք, կ՚աղաչեմ։
[Ners hrammetsek, gaghachem]
Come in, please. (formal)

Բարի եկար/եկաք։
[Pari yegar/yegak]
You are welcome.*
(formal/informal)

Բարի տեսանք։
[Pari desank]
Thank you.*

7. *Սա ի՞նչ է։*
[Sa inch e?]
What is this?

Սա գիրք է։
[Sa kirk e]
This is a book.

Իսկ սա՞։
[Isk sa?]
And this?

Սա տետրակ է։
[Sa detrag e]
This is a notebook.

Մատիտ ունի՞ս/ունի՞ք։
[Madid unis/unik?]
Do you have a pencil?
(formal/informal)

Այո՛, ունիմ, հոս է։
[Ayo, unim, hos e]
Yes, I do. Here it is.

Հաճի՞ս/հաճի՞ք ինձի X-ը տալ։
[Hajis/hajik indzi X-ə dal?]
Would you (formal/informal) please give X to me?

Հրամմէ՛/հրամմեցէ՛ք։
[Hramme/hrammetsek]
Here you are (take it)!
(formal/informal)

Շնորհակալ եմ։
[Shənorhagal em]
Thank you.

Չ՚արժեր։
[Chharzher]
Don't mention it.

8. *Ո՞վ է աս։*
[Ov e as?]
Who is this?

Աս պարոն/տիկին Սարեաննն է։
[As baron/digin Saryann e]
This is Mr. / Mrs. Sarian.

---

* A conventional exchange of salutations when guests arrive: *Բարի՛ եկար/եկաք* You are welcome! [lit.: It's good you've come!] and *Բարի՛ տեսանք* Thank you! [lit.: It's good we have seen you!]

Իսկ ա՞ս:
[Isk as?]
And who is this?

Աս Արմէնն է/Արմենուհին է:
[As Armenn e/Armenuhin e]
This is Armen / Armenuhi.

Արմէնն ուսանո՞ղ է: Այո՛:
[Armenn usanogh e? Ayo!]
Is Armen a student? Yes, he is.

Իսկ տիկին Սարեա՞նը:
[Isk digin Saryanə?]
And Mrs. Saryan?

Ան ուսուցչուհի է:
[An usutschuhi e]
She is a (female) teacher.

9. *Ներեցէ՛ք:*
[Neretsek!]
Excuse me. / Sorry. (formal)

Ներողութի՛ւն:
[Neroghutyun!]
Excuse me. / Sorry.

Խնդիր չէ:
[Khəntir che]
No problem.

Խնդրեմ, բան մը չէ:
[Khəntrem, pan mə che]
It's O.K, don't mention it.

Ներուած ես/էք:
[Nervadz es/ek]
You are excused. (informal/formal)

10. *Յետեսութի՛ւն:*
[Tsədesutyun!]
See you later!

Մնաք/մնաս բարո՛վ:
[Mənak/mənas parov!]
Goodbye!* (formal/informal)

Երթաք/երթաս բարո՛վ:
[Yertak/yertas parov!]
Take care!* (formal/informal)

Գիշե՛ր բարի:
[Kisher pari!]
Good night!**

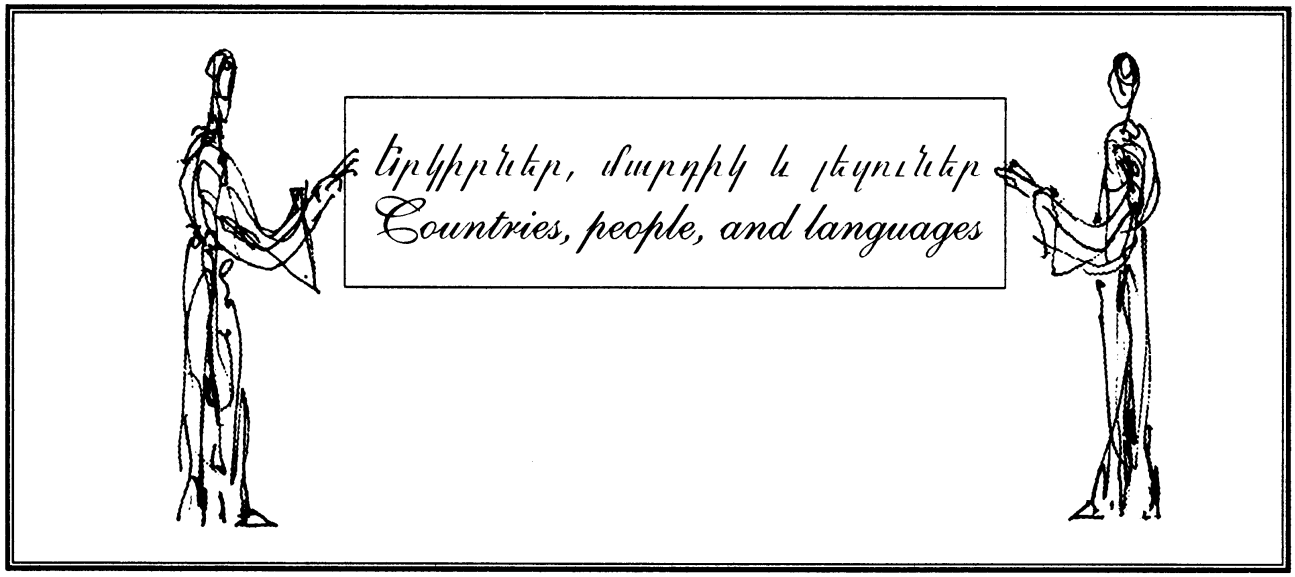
Լոյ՛ս բարի:
[Luys pari!]
Good night!**

---

* A conventional exchange of salutations when guests depart *Մնաս/մնաք բարո՛վ Goodbye!* [lit.: Stay well!] and *Երթաս/երթաք բարո՛վ Goodbye!* (lit.: Leave well!)

** A conventional exchange of expressions for *Good night*: *Գիշե՛ր բարի Good night!* and *Լոյ՛ս բարի* lit.: *Good light!*, i.e. expression extending the good wishes to the next day.

Unit 1

On the agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Getting and giving personal information	2
Vocabulary:	1. Countries, their people and languages	6
	2. Cardinal numbers	8
Grammar:	VERBS: 1. The Armenian infinitive	9
	2. The present indicative tense of regular verbs	10
	3. The present indicative tense of some irregular verbs	11
	NOUNS: The definite and indefinite article	12
Armenian-English Contrasts:	Armenian equivalents of the English *you*	14
Word Formation:	Derivations from country names	15
Pronunciation:	Armenian word accentuation	15
Orthography:	The question mark (՞) in Armenian sentences	16
Writing:	Ա ա, Ու ու, Ո ո, Ի ի, Ու ու, Ո ո, Մ մ, Ն ն, Չ չ, Ժ ժ, Օ օ, (՞)	17

I DIALOGUES

1. B, an Armenian-speaking immigration officer in Canada, is filling out a questionnaire for A, an immigrant from Armenia who does not speak English. They address each other formally:

A.	*Բարեւ ձեզ:* [Parev ʦez]	Hello!
B.	*Բարեւ. ձեր անունը ի՞նչ է:* [Parev; ʦer anunə inch e?]	Hello! What is your name?
A.	*Անունս Արմէն է:* [Anunəs Armen e]	My name is Armen.
B.	*Իսկ ձեր մականո՞ւնը:* [Isk ʦer maganunə?]	And your family name?
A.	*Մականունս Սարեան է:* [Maganunəs Saryan e]	My family name is Saryan.
B.	*Քանի՞ տարեկան էք:* [Kani daregan ek?]	How old are you?
A.	*Քսան տարեկան:* [Ksan daregan]	Twenty years old.
B.	*Ձեր հպատակութիւնը ի՞նչ է:* [ʦer həbadagutyunə inch e?]	What is your citizenship?
A.	*Հայաստանի քաղաքացի եմ:* [Hayastani kaghakaʦi em]	I am an Armenian citizen.
B.	*Ի՞նչ լեզուներ կը խօսիք:* [Inch lezuner gə khosik?]	What languages do you speak?
A.	*Հայերէն, ռուսերէն և յունարէն:* [Hayeren, ruseren yev hunaren]	Armenian, Russian, and Greek.
	Նաեւ կը գրեմ և կը կարդամ [Nayev gə kərem yev gə gartam]	I also read and write
	այս լեզուները: [ays lezunerə]	these languages.

* In the flow of speech some Armenian words are drawn together and pronounced as one word. This feature, also called liaison (see Unit 7, pp. 142-143), is designated by the sign ‿ in the transliterations of the first four units.

B. *Ձեր հասցէն ի՞նչ է։* — What is your address?
[Tser hastsen inch e?]

A. *Ժարի փողոց տասներկու, Մոնրէալ։* — Twelve Jarry Street, Montreal.
[Zhari poghots dasnəyergu, Monreal]

B. *Ձեր հեռաձայնին թիւը ի՞նչ է։* — What is your telephone number?
[Tser herats aynin tivə inch e?]

A. *Չորս-ութը-ինը, մէկ-վեց-հինգ-մէկ։* — Four-eight-nine, one-six-five-one.
[Chors-utə-inə meg-vets-hink-meg]

B. *Ի՞նչ գործ կ'ընէք։* — What is your occupation?
[Inch kordz gənek?]

A. *Ուսանող եմ։* — I am a student.
[Usanogh em]

B. *Ի՞նչ կ'ուսանիք։* — What are you studying?
[Inch gusanik?]

A. *Գրականութիւն։* — Literature.
[Kəraganutyun]

B. *Շնորհակալ եմ։ Կրնաք երթալ։* — Thank you. You can go now.
[Shənorhagal em. Gərnak yertal]

A. *Մնաք բարո՛վ։* — Goodbye.
[Mənak parov!]

B. *Երթաք բարո՛վ։* — Goodbye.
[Yertak parov]

2. A is an adult, B is a five-year old child who is lost. The adult addresses the child informally:

A. *Անունդ ի՞նչ է։* — What is your name?
[Anunət inch e?]

B. *Անունս Անի է։* — My name is Ani.
[Anunəs Ani e]

A. *Իսկ մականո՞ւնդ։* — And your family name?
[Isk maganunət?]

B. *Պալեան։* — Balyan.
[Balyan]

A.	*Քանի՞ տարեկան ես։* [Kani daregan es?]	How old are you?
B.	*Հինգ տարեկան։* [Hink daregan]	Five years old.
A.	*Հասցէդ ի՞նչ է։* [Hastsed inch e?]	What is your address?
B.	*Միամի փողոց տասը։* [Miami poghots dasə]	Ten Miami Street.
A.	*Ձեր հեռաձայնին թիւը գիտե՞ս։* [Tser heratsaynin tivə kides?]	Do you know your telephone number?
B.	*Երկու-ութը-ինը, հինգ-մէկ-մէկ-վեց։* [Yergu-utə-inə, hink-meg-meg-vets]	Two-eight-nine, five-one-one-six.
A.	*Ապրի՛ս։ Հիմա կ'երթանք և* [Abris. Hima gertank yev]	Good for you! Now we will go and
	կը հեռաձայնենք ձեր տունը։ [gə herətsaynenk tser dunə]	phone your home.

II TEXT

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

[Hayastan]

Հայաստանը պզտիկ երկիր մըն է։ Ան ունի երեք ու կէս միլիոն բնակիչ։ Հայերը
[Hayastanə bəzdig yergir mən e. An uni yerek u ges milyon pənagich. Hayerə

հայերէն կը խօսին։ Հայերէնը հին լեզու մըն է։ Ինչպէս ֆրանսերէնը, անգլերէնը,
hayeren gə khosin. Hayerenə hin lezu mən e. Inchbes franserenə, anklerenə,

գերմաներէնը և այլ լեզուներ, հայերէնն ալ հնդեւրոպական լեզու է։
kermanerenə yev ayl lezuner, hayerenn al həntyevrobagan lezu e.

Հայկական այբուբենը հին է. ստեղծուած է 406 (չորս հարիւր վեց) թուականին։ Անոր
Haygagan aypupenə hin e; əsteghdzəvadz e 406 (chors haryur vets) təvaganin. Anor

հեղինակն է Մեսրոպ Մաշտոց։ Հայկական այբուբենը 38 (երեսունութը) գիր ունի։
heghinagn e Mesrob Mashtots. Haygagan aypupenə 38 (yeresunə-utə) kir uni.

Հայաստանը հին քրիստոնէական երկիր մըն է։
Hayastanə hin kristoneagan yergir mən e]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

Հայաստան	[Hayastan]	*Armenia*
պզտիկ	[bəzdig]	*small*
երկիր	[yergir]	*country*
մըն (see p. 14)	[mən]	*a*
է	[e]	*is*
ունենալ, ունի	[unenal, uni]	*to have, has*
ապրիլ	[abril]	*to live*
երեք ու կէս	[yerek u ges]	*three and* a half*
միլիոն	[milyon]	*million*
հայ	[hay]	*Armenians (person)*
խօսիլ	[kẖosil]	*to speak*
հայերէն	[hayeren]	*Armenian (language)*
հին	[hin]	*old*
լեզու	[lezu]	*language*
ինչպէս	[inčẖbes]	*as, how*
անգլերէն	[ankleren]	*English (language)*
ֆրանսերէն	[franseren]	*French (language)*
գերմաներէն	[kermaneren]	*German (language)*
և, եւ	[yev]	*and**
այլ	[ayl]	*other*
ալ	[al]	*too*
հնդեւրոպական	[həntyevrobagan]	*Indo-European*
հայկական	[haygagan]	*Armenian (adjective)*
այբուբեն	[aypupen]	*alphabet*
գրել	[kərel]	*to write*
ստեղծել	[əsteghdzel]	*to create*
թուական	[təvagan]	*date, year*
անոր	[anor]	*his/her/its*
հեղինակ	[heghinag]	*author*
ունենալ	[unenal]	*to have*
գիր	[kir]	*letter* (graphic sign)
քրիստոնէական	[kristoneagan]	*Christian*

---

* The coordinating conjunctions և [yev] and ու [u] correspond to the English *and*. Most of the time, they are interchangeable: հաց ու պանիր [hatṣ u banir] or հաց և պանիր [hatṣ yev banir] *bread and cheese*. There are, however, some contexts where the linguistic norm requires the use of և or ու (see also note in Unit 12, p. 234).

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

1. NAMES OF COUNTRIES, THEIR PEOPLE AND LANGUAGES

Country	*Male*	*Female*	*Language*	*Adjective*
Հայաստան	*հայ*	*հայուհի*	*հայերէն*	*հայկական*
[Hayastan]	[hay]	[hayuhi]	[hayeren]	[haygagan]
Armenia	Armenian	Armenian	Armenian	Armenian
Ամերիկա	*ամերիկացի*	*ամերիկուհի*	*անգլերէն*	*ամերիկեան*
[Ameriga]	[amerigatsi]	[ameriguhi]	[ankleren]	[amerigyan]
America	American	American	English	American
կանադա	*կանադացի*	*կանադուհի*	*անգլերէն/ֆրանսերէն*	*կանադական*
[Kanada]	[kanadatsi]	[kanaduhi]	[ankleren/franseren]	[kanadagan]
Canada	Canadian	Canadian	English/French	Canadian
Քէպէք	*քէպէքցի*	*քէպէքուհի*	*ֆրանսերէն*	*քէպէքական*
[Kebek]	[kebektsi]	[kebekuhi]	[franseren]	[kebekagan]
Quebec	Quebecer	Quebecer	French	Quebecian
Անգլիա	*անգլիացի*	*անգլիուհի*	*անգլերէն*	*անգլիական*
[Anklia]	[ankliatsi]	[ankliuhi]	[ankleren]	[ankliagan]
England	English	English	English	English
Ֆրանսա	*ֆրանսացի*	*ֆրանսուհի*	*ֆրանսերէն*	*ֆրանսական*
[Fransa]	[fransatsi]	[fransuhi]	[franseren]	[fransagan]
France	French	French	French	French
Գերմանիա	*գերմանացի*	*գերմանուհի*	*գերմաներէն*	*գերմանական*
[Kermania]	[kermanatsi]	[kermanuhi]	[kermaneren]	[kermanagan]
Germany	German	German	German	German
Իտալիա	*իտալացի*	*իտալուհի*	*իտալերէն*	*իտալական*
[Idalia]	[idalatsi]	[idaluhi]	[idaleren]	[idalagan]
Italy	Italian	Italian	Italian	Italian
Սպանիա	*սպանացի*	*սպանուհի*	*սպաներէն*	*սպանական*
[Ǝspania]	[əspanatsi]	[əspanuhi]	[əspaneren]	[əspanagan]
Spain	Spaniard	Spaniard	Spanish	Spanish
Ջինաստան	*չինացի*	*չինուհի*	*չինարէն*	*չինական*
[Chinastan]	[chinatsi]	[chinuhi]	[chinaren]	[chinagan]
China	Chinese	Chinese	Chinese	Chinese
Ճապոն	*ճապոնցի*	*ճապոնուհի*	*ճապոներէն*	*ճապոնական*
[Djapon]	[djapontsi]	[djaponuhi]	[djaponeren]	[djaponagan]
Japan	Japanese	Japanese	Japanese	Japanese

UNIT 1

Ռուսաստան	*ռուս*	*ռուս*	*ռուսերէն*	*ռուսական*
[Ṙusastan]	[ṙus]	[ṙus]	[ṙuseren]	[ṙusagan]
Russia	Russian	Russian	Russian	Russian
Յունաստան	*յոյն*	*յոյն*	*յունարէն*	*յունական*
[Hunastan]	[huyn]	[huyn]	[hunaren]	[hunagan]
Greece	Greek	Greek	Greek	Greek
Եգիպտոս	*եգիպտացի*	*եգիպտուհի*	*արաբերէն*	*եգիպտական*
[Yegiptos]	[yegiptaʦi]	[yegiptuhi]	[araberen]	[yekiptagan]
Egypt	Egyptian	Egyptian	Arabic	Egyptian
Վրաստան	*վրացի*	*վրացուհի*	*վրացերէն*	*վրացական*
[Vərastan]	[vəraʦi]	[vəraʦuhi]	[vəraʦeren]	[vəraʦagan]
Georgia	Georgian	Georgian	Georgian	Georgian
Թուրքիա	*Թուրք*	*Թրքուհի*	*Թրքերէն*	*Թրքական*
[Turkya]	[turk]	[tərkuhi]	[tərkeren]	[tərkagan]
Turkey	Turk	Turk	Turkish	Turkish
Պարսկաստան	*պարսիկ*	*պարսկուհի*	*պարսկերէն*	*պարսկական*
[Barsgastan]	[barsig]	[barsguhi]	[barsgeren]	[barsgagan]
Iran	Iranian	Iranian	Persian	Iranian
Լեհաստան	*լեհ*	*լեհուհի*	*լեհերէն*	*լեհական*
[Lehastan]	[leh]	[lehuhi]	[leheren]	[lehagan]
Poland	Pole	Pole	Polish	Polish
Լիբանան	*լիբանանցի*	*լիբանանցի*	*արաբերէն*	*լիբանանեան*
[Lipanan]	[lipananʦi]	[lipananʦi]	[araperen]	[lipananyan]
Lebanon	Lebanese	Lebanese	Arabic	Lebanese
Ռումանիա	*ռումանացի*	*ռումանուհի*	*ռումաներէն*	*ռումանական*
[Ṙumania]	[ṙumanaʦi]	[ṙumanuhi]	[ṙumaneren]	[ṙumanagan]
Roumania	Roumanian	Roumanian	Roumanian	Roumanian
Հունգարիա	*հունգարացի*	*հունգարուհի*	*հունգարերէն*	*հունգարական*
[Hunkaria]	[hunkaraʦi]	[hunkaruhi]	[hunkareren]	[hunkaragan]
Hungary	Hungarian	Hungarian	Hungarian	Hungarian
Հնդկաստան	*հնդիկ*	*հնդկուհի*	*հնդկերէն*	*հնդկական*
[Həntgastan]	[həntig]	[həntguhi]	[həntgeren]	[həntgagan]
India	Indian	Indian	Hindi	Indian
Հոլանտա	*հոլանտացի*	*հոլանտուհի*	*հոլանտերէն*	*հոլանտական*
[Hollanda]	[holandaʦi]	[holanduhi]	[holanderen]	[holandagan]
Holland	Dutch	Dutch	Dutch	Dutch
Իսրայէլ	*իսրայէլացի/հրեայ*	*հրէուհի*	*եբրայեցերէն*	*իսրայելական/հրէական*
[Israyel]	[israyelaʦi/hərya]	[hreuhi]	[yeprayeʦeren]	[israyelagan/hreagan]
Israel	Israeli/Jew	Israeli/Jew	Hebrew	Israeli/Jewish

2. Cardinal numbers

Like other languages, Armenian uses Arabic numerals, 1, 2, 3, etc., for cardinal numbers. Cardinal numbers denote quantity, size, measurement, etc., and answer the question քանի՞ [kani?] *how many?* The Armenian wording for these symbols is presented below. Note that the word for *zero* (0) is spelled either զեռօ [zeřo] or զրոյ [zəro].

CARDINAL NUMBERS

1	մէկ	[meg]	11	տասնմէկ	[dasnəmeg]
2	երկու	[yergu]	12	տասներկու	[dasnəyergu]
3	երեք	[yerek]	13	տասներեք	[dasnəyerek]
4	չորս	[čhors]	14	տասնչորս	[dasnəčhors]
5	հինգ	[hink]	15	տասնհինգ	[dasnəhink]
6	վեց	[vetʂ]	16	տասնվեց	[dasnəvetʂ]
7	եօթը	[yotə]	17	տասնեօթը	[dasnəyotə]
8	ութը	[utə]	18	տասնութը	[dasnəutə]
9	ինը	[inə]	19	տասնինը	[dasnəinə]
10	տասը	[dasə]	20	քսան	[ksan]
21	քսանմէկ	[ksanəmeg]	30	երեսուն	[yeresun]
22	քսաներկու	[ksanəyergu]	40	քառասուն	[kaŕasun]
23	քսաներեք	[ksanəyerek]	50	յիսուն	[hisun]
24	քսանչորս	[ksanəčhors]	60	վաթսուն	[vatʂun]
25	քսանհինգ	[ksanəhink]	70	եօթանասուն	[yotanasun]
26	քսանվեց	[ksanəvetʂ]	80	ութսուն	[utʂun]
27	քսանեօթը	[ksanəyotə]	90	իննսուն	[innəsun]
28	քսանութը	[ksanəutə]	100	հարիւր	[haryur]
29	քսանինը	[ksanəinə]	200	երկու հարիւր	[yergu haryur]
31	երեսունմէկ	[yeresunəmeg]	300	երեք հարիւր	[yerek haryur]
42	քառասուներկու	[kaŕasunəyergu]	400	չորս հարիւր	[čhors haryur]
51	յիսունմէկ	[hisunəmeg]	500	հինգ հարիւր	[hink haryur]
53	յիսուներեք	[hisunəyerek]	600	վեց հարիւր	[vetʂ haryur]
64	վաթսունչորս	[vatʂunəčhors]	950	ինը հարիւր յիսուն	[inə haryur hisun]
1,000	հազար	[hazar]	1,001	հազար ու մէկ	[hazar u meg]
2,000	երկու հազար	[yergu hazar]	2,500	երկու հազար հինգ հարիւր	[yergu hazar hink haryur]
5,000	հինգ հազար	[hink hazar]			
1,000,000	մէկ միլիոն	[meg milyon]	1,500,000	մէկ ու կէս միլիոն	[meg u ges milyon]

ԹՎԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ [təvapanutyun] **ARITHMETIC**

գումարում [kumarum] *addition:*
5 + 6 = 11 **հինգ առաւել վեց հաւասար է տասնմէկ** [hink arawel vets havasar e dasnə-meg]
հանում [hanum] *subtraction:*
10 - 9 = 1 **տասը պակաս ինը հաւասար է մէկ** [dasə bagas inə havasar e meg]
բազմապատկութիւն [pazmabatkutyun] *multiplication:*
4 x 5 = 20 **չորս անգամ հինգ հաւասար է քսան** [chors ankam hink havasar e ksan]
բաժանում (pazhanum] *division:*
30 : 6 = 5 **երեսուն բաժանեալ վեց հաւասար է հինգ** [yeresun pazhanyal vets havasar e hink]

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The Armenian infinitive

To conjugate an Armenian verb, it is important to know its uninflected form, i.e. the infinitive, which is the basic form of verbs found in dictionaries. The Armenian infinitive consists of two elements: the verb stem and the infinitive ending. The infinitive of the regular verbs **գրել** [kərel] *to write*, **խօսիլ** [khosil] *to speak*, and **կարդալ** [gartal] *to read,* for instance, can be broken down into two components: the verb stems **գր-** [kər-], **խօս-** [khos-], and **կարդ-** [gart-], and their infinitive endings **-ել** [-el], **-իլ** [-il], and **-ալ** [-al].

There are three infinitive endings and, correspondingly, three conjugations in Armenian:

1. First conjugation:	**verb stem**	**+ -ել** [-el]
2. Second conjugation:	**verb stem**	**+ -իլ** [-il]
3. Third conjugation:	**verb stem**	**+ -ալ*** [-al]

Examples of first-conjugation verbs:

գր-ել [kər–el] *to write*, **երգ-ել** [yerk–el] *to sing*, **պար-ել** [bar–el] *to dance*

Examples of second-conjugation verbs:

խօս-իլ [khos–il] *to speak*, **նստ-իլ** [nəst–il] *to sit*, **մեռն-իլ** [meṙn–il] *to die*

Examples of third-conjugation verbs:

կարդ-ալ [gart–al] *to read*, **խաղ-ալ** [khagh–al] *to play*, **պոռալ** [boṙ-al] *to scream*

---

* There is a fourth conjugation of verbs that end in **-ուլ** [-ul]. Of the few verbs in this group, only one is occasionally used: **թողուլ** [toghul] *to leave, to allow.*

2. Formation of the present indicative tense (regular verbs)

Unlike English, which has two present indicative tenses (the present indefinite (*I go*) and the present continuous (*I am going*), literary Western Armenian has only one present tense.* It is formed by combining the invariable particle կը [gə] with a personal form of the conjugated verb. Note that the personal endings always contain the vowel found in the infinitive ending of the given verb.

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)**	կը + verb stem + ե/ի/ա + մ	[gə + e/i/a + m]
2nd pers. (դուն)	կը + verb stem + ե/ի/ա + ս	[gə + e/i/a + s]
3rd pers. (ան)	կը + verb stem + է/ի/այ	[gə + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	կը + verb stem + ե/ի/ա + նք	[gə + e/i/a + nk]
2nd pers. (դուք)	կը + verb stem + է/ի/ա + ք	[gə + e/i/a + k]
3rd pers. (անոնք)	կը + verb stem + ե/ի/ա + ն	[gə + e/i/a + n]

INDICATIVE MOOD
Present tense (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
	[kərel] *to write*	[kẖosil] *to speak*	[gartal] *to read*
(ես)	կը գրեմ	կը խօսիմ	կը կարդամ
(դուն)	կը գրես	կը խօսիս	կը կարդաս
(ան)	կը գրէ	կը խօսի	կը կարդայ
(մենք)	կը գրենք	կը խօսինք	կը կարդանք
(դուք)	կը գրէք	կը խօսիք	կը կարդաք
(անոնք)	կը գրեն	կը խօսին	կը կարդան

* There is in colloquial Western Armenian a form that corresponds to the present continuous tense in English. It is formed by adding the particle կոր [gor] to present indicative forms: (ես) կը գրեմ կոր [(yes) gə kərem gor] *I am writing*, (դուն) կը գրես կոր [(tun) gə kəres gor] *you are writing*, etc.

** Normally, Armenian finite forms do not require personal pronouns as the personal endings in the conjugation would make them redundant.

When the verb starts with a vowel, the particle կը [gə] is reduced to կ' [g'] and joined to the verb.

Consider the present tense indicative forms of the following verbs:

	ընել [ənel] *to do*	ուսանիլ [usanil] *to study*	երգել [yerkel] *to sing*
(ես)	կ'ընեմ	կ'ուսանիմ	կ'երգեմ
(դուն)	կ'ընես	կ'ուսանիս	կ'երգես
(ան)	կ'ընէ	կ'ուսանի	կ'երգէ
(մենք)	կ'ընենք	կ'ուսանինք	կ'երգենք
(դուք)	կ'ընէք	կ'ուսանիք	կ'երգէք
(անոնք)	կ'ընեն	կ'ուսանին	կ'երգեն

3. Formation of the present indicative tense of irregular verbs

There are irregular verbs that do not follow the conventional pattern; therefore, their forms should be memorized. Some frequently used Armenian verbs have two conjugations, regular and irregular. For instance, the verbs ըլլալ [əllal] *to be* and ունենալ [unenal] *to have*:

	ըլլալ [əllal] *to be**		ունենալ [unenal] *to have*	
(ես)	եմ	կ'ըլլամ	ունիմ	կ'ունենամ
(դուն)	ես	կ'ըլլաս	ունիս	կ'ունենաս
(ան)	է	կ'ըլլայ	ունի	կ'ունենայ
(մենք)	ենք	կ'ըլլանք	ունինք	կ'ունենանք
(դուք)	էք	կ'ըլլաք	ունիք	կ'ունենաք
(անոնք)	են	կ'ըլլան	ունին	կ'ունենան

Note that the first paradigm of each verb is irregular and conjugates without the particle կը [gə]. The difference between the two sets is aspectual: while the regular forms կ'ըլլամ [gəllam]) *I am* and կ'ունենամ [gunenam] *I have* indicate an anticipated or durative state, the irregular forms եմ [em] *I am* and ունիմ [unim] express a current state:

Հիւանդ եմ:	vs.	Հիւանդ կ'ըլլամ:
[hivant em]		[hivant gəllam]
I am (now) sick.		*I am (usually) sick.*

* Armenian has more than one verb corresponding to the English *to be*. More details about the use of these verbs are given in Unit 3, pp. 50-51.

Դրամ ունիմ։	vs.	Դրամ կ'ունենամ։
[Tram unim]		[Tram gunenam]
I (now) have money.		*I (usually) have money* or *I will have money.*

4. Uses of the present indicative

In Armenian, the primary function of the present indicative tense is to express events, actions, and states that are in effect in the present:

Լաւ կը կարդաս։
[Lav gə gartas]
You read well or *You are reading well.*

This tense is also used to indicate universal truths:

Արեւը տաք է։
[Arevə dak e]
The sun is warm.

The present indicative may express action in the future:

Վաղը Հայաստան կ'երթանք։
[Vaghə Hayastan gertank]
We are going to Armenia tomorrow.

In certain narratives, the present indicative may indicate past action:

Տուն կ'երթայ՝ եւ չուտ մը կը վերադառնայ։
[Dun gerta, yev ch̦ud mə gə veratarna]
He goes home, and comes back quickly.

Most of these actions may be questioned with the verb ընել [ənel] *to do*:

—Ի՞նչ կ'ընես։ [Inch̦ gənes?] *What do you do?* or *What are you doing?*
—Կը գրեմ։ [Gə kərem] *I write* or *I am writing.*

B. NOUNS

1. The definite article -ը [-ə] / -ն [-n]

When referring to particular persons or things, English uses the definite article *the* which precedes the noun. Armenian expresses determination by affixing the definite article -ը [-ə] or -ն [-n] to the noun. The version selected depends on the phonetic environment of the noun in question:

-ը [-ə] appears after nouns ending in a consonant, and -ն [-n] after nouns ending in a vowel:

շուն	→ ***շուն-ը***	***կատու***	→ ***կատու-ն***
[ʃhun]	→ [ʃhunə]	[gadu]	→ [gadun]
(dog)	→ (dog_{the})	(cat)	→ (cat_{the})
dog	→ *the dog*	*cat*	→ *the cat*

-ն [-n] may also be attached to a noun that ends in a consonant if it is followed by a word that begins with a vowel:

Շուն-ն ու կատու-ն	***Սա մեր փողոց-ն է:***
[ʃhunn u gadun]	[As mer poghotsn e]
(dog_{the} and cat_{the})	(this our $street_{the}$ is)
The dog and the cat	*This is our street.*

-ն [-n] also applies to nouns ending in a silent **յ** (see Unit 7, p. 143). In this case, the silent **յ** is dropped:

ապագայ [abaka] *future*	***տղայ*** [dəgha] *boy, child*
ապագա-ն [abakan] *the future*	***տղա-ն*** [dəghan] *the boy, the child*

Unlike English and other major European languages, Armenian proper nouns may take definite articles. This applies particularly to geographic names:

Չինաստանը մեծ է:	***Երեւանը մայրաքաղաք է:***
[Chinastanə medz e]	[Yerevanə mayrakaghak e]
($China_{the}$ great is)	($Yerevan_{the}$ capital is)
China is great.	*Yerevan is a capital.*

Names of persons, especially in short sentences, may also appear with the definite article:

Արամը գնաց:	***Անին եկաւ:***	***Արամն ու Անին հայ են:***
[Aramə kənats]	[Anin yegav]	[Aramn u Anin hay en]
($Aram_{the}$ left)	(Ani_{the} came)	($Aram_{the}$ and Ani_{the} Armenians are)
Aram left.	*Ani came.*	*Aram and Ani are Armenians.*

However, according to standard Western Armenian, names of persons appearing in the subject position should not take articles:

Արամ շատ աշխատասէր տղայ է:
[Aram ʃhad ashkhadaser dəgha e]
(Aram very industrious boy is.)
Aram is a very industrious boy.

The rule above is particularly valid when two names of persons occur in the same sentence, the first being the subject, the second the direct object. In this case, proper nouns in the subject position do not take the definite article, while those in the direct-object position do:*

Հայկ կը սիրէ Արամը:	***Արմէն կը տեսնէ Սուրէնը:***
[Haig gə sire Aramə]	[Armen gə desne Surenə]
(Haig loves $Aram_{the}$)	(Armen sees $Suren_{the}$)
Haig loves Aram.	*Armen sees Suren.*

* Note, however, that in colloquial speech definite articles are regularly used with names of persons, regardless of the length of the sentence and the position of the names in it.

2. The indefinite article մը [mə]/**մըն** [mən] *a*

Like the definite article **-ը** [-ə]/**-ն** [-n], the indefinite article **մը** [mə] is placed after the noun, but is not attached to it in writing:

տուն մը	**տղայ մը**	**մեծ երկիր մը**
[dun mə]	[dəgha mə]	[medz yergir mə]
(house a)	(boy a)	(big country a)
a house	*a boy*	*a big country*

The indefinite article **մը** [mə] also appears with an attached **-ն** [–n] as **մըն** [mən] when it is followed by either **ալ** [al] *too/also* or the conjugated form of the verb **եմ** [em] *to be* in the singular: **եմ**, **ես**, **է** or **էի**, **էիր**, **էր**:

Հոս ուսանող մըն ալ կայ։	**Ուսանողը ֆրանսացի մըն է։**
[Hos usanogh mən al ga]	[Usanoghə fransatsi mən e]
(here student one also is)	(student-the Frenchman one is)
Here, there is also a student.	*The student is a Frenchman.*

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Armenian equivalents of the English personal pronoun *you*

When addressing another person, Armenian uses two words that correspond to the personal pronoun *you* in English: the informal **դուն** [tun] and the formal **դուք** [tuk] for *you*, which is comparable to *tu* and *vous* in French. The more intimate **դուն** [tun] is a singular form used to address close friends and relatives, as well as members of the same social group such as classmates, students, co-workers, etc. It is also the form that an adult uses to address a child. Like the French *vous*, the personal pronoun **դուք** [tuk] has two applications:

1) it is the formal or polite way to address a stranger or a person of a higher status;
2) it is used to address two or more people. Compare:

Ա՛նի, դուն քանի՞ տարեկան ես։	**Տիկին, դուք հա՞յ էք։**
[Ani, tun kani daregan es?]	[Digin, tuk hay ek?]
Ani, how old are you? (informal)	*Madam, are you Armenian?* (formal)

Երախաներ, (դուք) հո՛ս մնացէք։
[Yerakhaner, tuk hos mənatsek!]
Children, (you) stay here! (plural)

When the two versions of the personal pronoun *you* **դուն** [tun] and **դուք** [tuk] are declined, conventional distinctions are maintained: **դուն** [tun] → **քու** [ku] → **քեզի** [kezi] → **քեզմէ** [kezme] (informal) and **դուք** [tuk] → **ձեր** [tser] → **ձեզի** [tsezi] → **ձեզմէ** [tsezme] (formal/plural) for *you* → *yours* → *to you* → *from you,* etc. (see Unit 8, p. 158)

VII WORD FORMATION

Derivations from names of country names

Armenian uses the following nominal and adjectival suffixes to build new words from names of countries:

1. **-(ա)ցի** [-(a)ʦi] is used to form masculine nouns indicating provenance or nationality:

   Գերմանիա [Kermania] *Germany* → **գերմանացի** [kermanaʦi] *German* (male)
   Ճապոն [J̌apon] *Japan* → **ճապոնցի** [ǰaponʦi] *Japanese* (male)

2. **-ուհի** [-uhi] creates feminine counterparts from masculine nouns:

   իտալացի [idalaʦi] *Italian* (male) → **իտալուհի** [idaluhi] *Italian* (female)
   ֆրանսացի [fransaʦi] *French* (male) → **ֆրանսուհի** [fransuhi] *French* (female)

3. **-երէն** [-eren] serves to make words denoting languages:

   ռուս [ṙus] *Russian* (person) → **ռուսերէն** [ṙuseren] *Russian* (language)
   հայ [hay] *Armenian* (person) → **հայերէն** [hayeren] *Armenian* (language)

4. **-ական** [-agan] is the most productive suffix for building adjectives:

   թուրք [turk] *Turk* (person) → **թրքական** [tərkagan] *Turkish* (adjective)
   յոյն [huyn] *Greek* (person) → **յունական** [hunagan] *Greek* (adjective)

VIII PRONUNCIATION

Armenian word accentuation

As a rule, Armenian stresses the final syllable in words. This implies that the stress is mobile and shifts to the final syllable when longer words are created from shorter ones. For example:

հայ [háy] *Armenian* (person)
հայեր [hayér] *Armenians*
հայերէն [hayerén] *Armenian* (language)
հայագիտութիւն [hayakidutyún] *Armenology,* etc.

There are exceptions to this rule:

1. When the final syllable contains the definite article **-ը** [ə], the penultimate syllable is stressed:

   հայը [háyə] *the Armenian,* **հայերը** [hayérə] *the Armenians,* **հայերէնը** [hayerénə] *the Armenian* (language), **հայագիտութիւնը** [hayakidutyúnə] *the Armenology,* etc.

2. When the possessive articles **-ս** [-s], **-դ** [-t], **-ը** [-ə] or **-ն** [-n] (see Unit 3, p. 52) are added to words ending in a consonant, the final syllable is not stressed: **անուն** [anúnəs] *my name,* **մականուն** [maganúnət] *your surname,* etc.

3. When negative counterparts are created from present-tense forms in the third person singular, verbs starting with a vowel (see p.11 and Unit 2, p. 31) shift their stress from the final syllable to the one starting with the negative marker **չ-** [čh-]

կ'ուզէ [guzé] *he/she wants*	→	**չ'ուզեր** [čhúzer] *he/she doesn't want*
կ'երգէ [gerké] *he/she sings*	→	**չ'երգեր** [čhérker] *he/she doesn't sing*
կ'առնէ [garné] *he/she takes*	→	**չ'առներ** [čhárner] *he/she doesn't take*

4. Ordinal numbers (exception: **առաջին** [arəčhín] *first*) do not stress the final syllable; theyretain the stress of the corresponding cardinal numbers:

   չորրորդ [čhórrort] *fourth,* **հինգերորդ** [hínkerort] *fifth,* **քսաներորդ** [ksánerort] *twentieth,* **իննսուներորդ** [innəsúnerort] *ninetieth,* etc. (see Unit 6, pp. 119-120)

5. Some common words do not follow the stress rule and must be memorized:

   գոնէ [kóne] *at least,* **գուցէ** [kúʦe] *perhaps,* **գրեթէ** [kréte] *almost,* **նոյնպէս** [núyn-bes] *also,* **այսօր** [áysor] *today,* **անպայման** [ánbayman] *definitely,* **ի՞նչպէս** [ínčhbes?] *how?,* **ո՞րքան** [vórkan?] *how much?,* **մանաւանդ** [mánavant] *especial ly, above all,* **ահա՛ւասիկ** [ahávasig] *Here you are!,* etc.

6. Some nicknames do not stress the final syllable: **Կարօ** [Gáro] *Garo* from the male name **Կարապետ** [Garabéd], **Մարօ** [Máro] from the female name **Մարիամ** [Mariám], etc.

IX ORTHOGRAPHY

The question mark [՞]

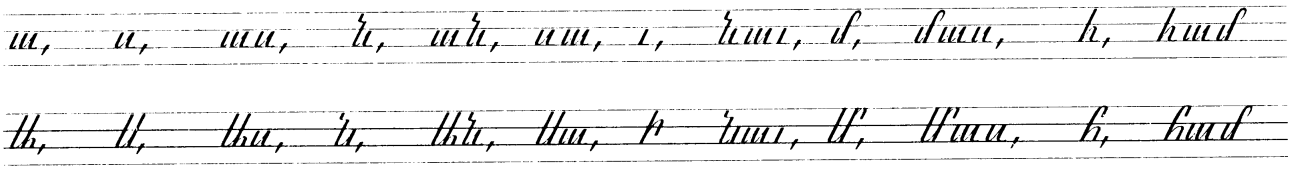
There is no question mark at the end of a sentence in Armenian. The question mark [՞] is always placed on the stressed syllable of the word emphasized in the interrogative sentence:

Քանի՞ տարեկան էք։
[Kani daregan ek?]
***How** old are you?*

Ի՞նչ գործ կ'ընէք։
[Inčh kordz gənek?]
***What** is your occupation?*

Անգլերէն կը խօսի՞ք։
[Ankleren gə khosik?]
***Do you speak** English?*

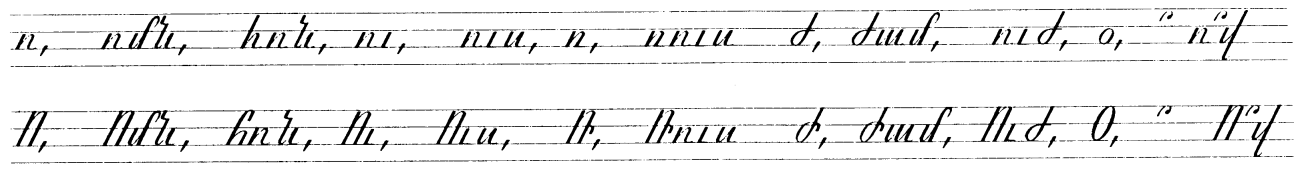
X WRITING

ա, ս, աս, ն, ան, սա, ւ, նաւ, մ, մաս, հ, համ

Ա, Ս, Աս, Ն, Ան, Սա, Ւ, Նաւ, Մ, Մաս, Հ, Համ

[a] [s] [as] [n] [an] [sa] [v] [nav] [m] [mas] [h] [ham]

ո, ոմն, հոն, ու, ուս, ռ, ռուս, ժ, ժամ, ուժ, օ, ՞ ո՞վ

Ո, Ոմն, Հոն, Ու, Ուս, Ռ, Ռուս, Ժ, Ժամ, Ուժ, Օ, ՞ Ո՞վ

[vo] [vomən] [hon] [u] [us] [ṙ] [ṙus] [ʒh] [ʒham] [uʒh] [o] ? [ov?]

XI EXERCISES

1. Combine words from each of the three columns to create meaningful strings of words.

a. *Անին*	*անգլիացի*	*են*:
b. *Դուք*	*քսան տարեկան*	*է*:
c. *Մէրին և Ջոնը*	*հայ*	*են*:
d. *Մենք*	*ուսանողուհի*	*կայ*:
e. *Դուն*	*քէպէքցի*	*եմ*:
f. *Ես*	*հայուհի*	*ես*:
g. *Քանի՞*	*ուսանող*	*էք*:

2. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *Ես*	*չատ կը խօսին*:
b. *Անին ու Արմէնը*	*հայերէն լաւ կը գրեմ*:
c. *Մարիամը*	*հոս կ'ուսանի*:
d. *Դուն*	*լաւ կը կարդայ*:
e. *Անոնք*	*ի՞նչ կ'ընեն*:
f. *Ան*	*հա՞յ էք*:
g. *Դուք*	*հեռաձայն ունի՞ս*:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace կարդալ with խօսիլ, գրել, etc.

a. A. *Դուն անգլերէն կը կարդա՞ս*:
B. *Այո՛, չատ լաւ կը կարդամ*:

b. A. *Ո՞վ հայերէն կը կարդայ*:
B. *Մենք հայերէն կը կարդանք*:

c. A. *Դուն հոս ի՞նչ կ'ընես*:
B. *Հայերէն կը կարդամ*:

d. A. *Ուսանողը կը կարդայ: Իսկ դո՞ւն*:
B. *Ես ալ կը կարդամ*:

4. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace հայերէն with չինարէն, պարսկերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, etc. .

a. A. *Ուսանողը հայերէն կը խօսի՞*:
B. *Անշուշտ կը խօսի, հայ է*:

b. A. *Ալիսը հայերէն կը կարդա՞յ*:
B. *Շատ լաւ կը կարդայ, հայուհի է*:

c. A. *Դուն հա՞յ ես*:
B. *Այո՛: Հայ եմ և հայկական հպատակութիւն ունիմ*:

5. Complete the sentences.

a. *Դուք քանի՞ լեզու կը խօսիք։ Ես երկու* (3, 5, 8) *լեզու կը խօսիմ։*
b. *Այստեղ քանի՞ ուսանող հայ է։ Այստեղ* (2, 3, 4) ...
c. *Այստեղ քանի՞ ուսանող ամերիկացի է։ Այստեղ* (10, 12, 15) ...
d. *Այստեղ քանի՞ ուսանող կանադացի է։ Այստեղ* (3, 5, 14) ...
e. *Ամերիկան քանի՞ բնակիչ ունի։* ...
f. *Հայաստանը քանի՞ բնակիչ ունի։* ...
g. *Ֆրանսան քանի՞ բնակիչ ունի։* ...

6. Complete the sentences.

a. *Ես հայ եմ։ Հայերէն կը խօսիմ։*
b. *Դուն ռուս ես։ ... կը խօսիս։*
c. *Ան յոյն է։ ... կը խօսի։*
d. *Մենք կանադացի ենք։ ... և ... կը խօսինք։*
e. *Դուք ամերիկացի էք։ ... կը խօսիք։*
f. *Անոնք ֆրանսացի են։ ... կը խօսին։*
g. *Ալին թուրք է։ ... կը խօսի։*

7. Fill in the corresponding words.

a. *Պարոնը ամերիկացի է, իսկ օրիորդը՝ գերմանուհի։*
b. *Հանսը գերմանացի է, իսկ Ալիսը՝* ... (*Ֆրանսա*)։
c. *Իվանը ռուս է, իսկ Նանսին՝* ... (*Ամերիկա*) է։
d. *Միտոն ճապոնուհի է, իսկ Քրիստոֆերը՝* ... (*Անգլիա*)։
e. *Մէլին* ... (*կանադա*) է, *իսկ Ճոնը՝* ... (*Ամերիկա*)։
f. *Ուսանողը* ... (*Եգիպտոս*) է, *իսկ ուսանողուհին՝* ... (*Սպանիա*)։
g. *Օրիորդը* ... (*Չինաստան*) է, *իսկ պարոնը* ... (*Անգլիա*)։

8. Fill in the corresponding words.

a. *Այս այբուբենը հայկական է։* (*Հայաստան*)
b. *Լիլին* ... *հպատակութիւն ունի։* (*Սպանիա*)
c. *Շիլլերը* ... *հեղինակ է։* (*Գերմանիա*)
d. *Միքին* ... *հպատակութիւն ունի։* (*Յունաստան*)
e. *Իվանը* ... *անուն է։* (*Ռուսաստան*)
f. *Այս մականունը* ... *է։* (*Իտալիա*)
g. *Անահիտ անունը* ... *է։* (*Հայաստան*)
h. *Ճոնսոն անունը* ... *է։* (*Անգլիա*)

9. Use the appropriate forms of the verbs.

a. *Դուն հայերէն կը գրես։* (*գրել* [kərel] *to write)*
b. *Դուք ուսուցչուհի ... իսկ ես աշակերտ ...* (*եմ* [em] *to be*)
c. *Դուք հոս ի՞նչ ...* (*ընել* [ənel] *to do*)
d. *Մենք ...* (*կարդալ* [gartal] *to read*)
e. *Այս ուսանողները հայերէն ...* (*խօսիլ* [kẖosil] *to speak*)
f. *Մարիամ ֆրանսական հպատակութիւն ...* (*ունենալ* [unenal] *to have).*
g. *Արամ հոս ...* (*ապրիլ* [abril] *to live*).

10. Translate the following questions, using the appropriate forms to address people.

a. What is your name, Sir?
b. How old are you, Ani?
c. How many languages do you speak, Miss?
d. What is your address, Armen?
e. What is your telephone number, Mr. Smith?
f. What do you study, Anna?
g. What are you doing here, children?

11. Answer the following questions.

a. *Ձեր անունը և մականունը ի՞նչ է։*
b. *Քանի՞ տարեկան էք։*
c. *Ձեր քաղաքացիութիւնը ի՞նչ է։*
d. *Ծագումով ի՞նչ էք։*
e. *Քանի՞ լեզու կը խօսիք։*
f. *Ձեր հասցէն ի՞նչ է։*
g. *Ձեր հեռաձայնի թիւը ի՞նչ է։*

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Հայաստանը մե՞ծ երկիր է։*
b. *Այնտեղ ի՞նչ լեզու կը խօսին։*
c. *Հայերէնը ի՞նչ լեզու է։*
e. *Քանի՞ գիր ունի հայկական այբուբենը։*
f. *Ո՞վ է հայկական այբուբենի հեղինակը։*
g. *Քանի՞ գիր ունի լատինական այբուբենը։*

XII PROVERBS

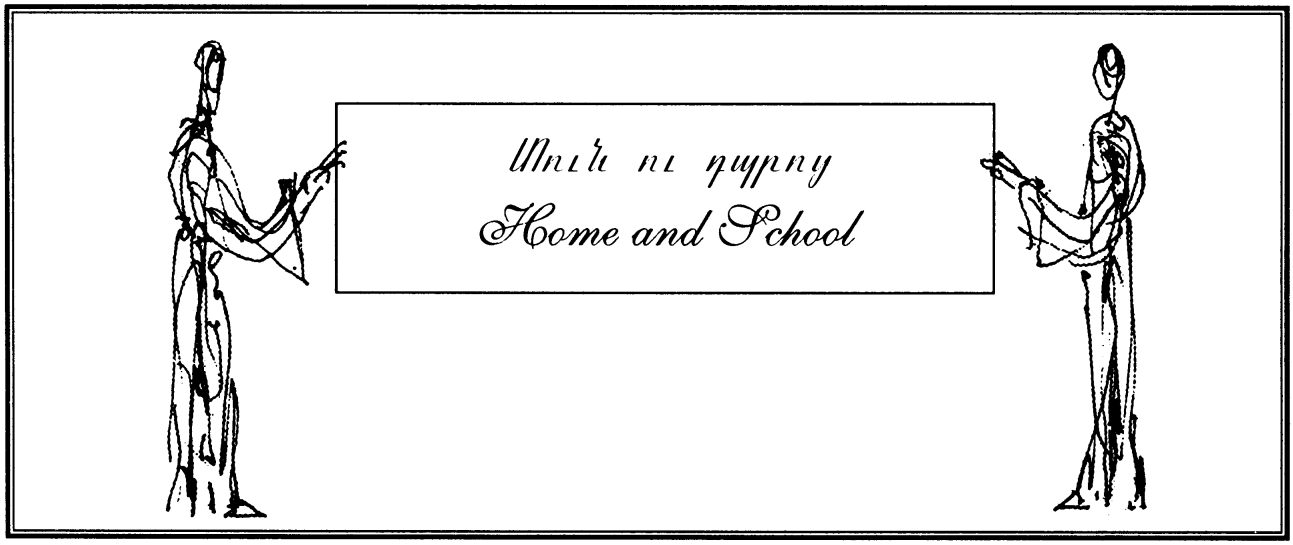
Քանի լեզու գիտես, այնքան մարդ ես:
[Kani lezu kides, aynkan mart es]
You are as many persons as languages you know.

Աշխարհի չինողն ու քանդողը լեզուն է:
[Aşhkharhi şhinoghn u kantoghə lezun e]
It's the tongue that builds and destroys the world.

Երկար լեզուն կարճ կ'ընէ կեանքը:
[Yergar lezun gardj gəne gyankə]
A long tongue shortens one's life.

Բերնէ բերան, կ'ըլլայ գերան:
[Perne peran, gəlla keran]
From mouth to mouth it goes, and on and on it grows.
(About gossip)

Unit 2

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	1. Identifying things and persons	24
	2. Affirming and denying states and actions	25
Vocabulary:	1. Rooms and furniture	27
	2. Classroom items	28
Grammar:	VERBS: 1. The present tense of some irregular verbs (affirmative)	29
	2. The present indicative tense (negative)	30
	NOUNS: Formation of the plural	32
Armenian-English Contrasts:	Word order in Armenian sentences	33
Word Formation:	Formation of compound nouns	34
Pronunciation:	Armenian syllabification	35
Orthography:	Exclamation marks in Armenian	35
Writing:	բ բ, գ գ, դ դ, ե ե, զ զ, է է, ը ը, թ թ, ի ի, լ լ, (՛), (՝)	37

I DIALOGUES

Two friends, A and B, meet in the university hallway.

A.	*Բարեւ, Անի։* [Parev, Ani]	Hello, Ani!
B.	*Բարեւ, Մերի։ Դուն հոս ի՞նչ կ'ընես.* [Parev, Meri. Tun hos inch gənes?]	Hello, Mary! What are you doing here?
	կ'աշխատի՞ս։ [gashkhadis?]	Do you work (here)?
A.	*Ո՛չ, ես հոս չեմ աշխատիր։* [Voch, yes hos chem ashkhadir]	No, I do not work here.
	Հայերէն կը սորվիմ։ [Hayeren gə sorvim]	I am studying Armenian.
B.	*Ա՛հ, գիտեմ, ընկերդ հայ է։* [Ah, kidem, əngerət hay e]	Oh, I know, your friend is Armenian.
A.	*Այո՛, և հայերէնը չատ կը սիրեմ։* [Ayo, yev hayerenə shad gə sirem]	Right, and I like the Armenian language very much.
B.	*Բայց դուն հայերէն գիտես, չէ՞։* [Payts tun hayeren kides, che?]	But you know Armenian, don't you?
A.	*կը հասկնամ, քիչ մըն ալ կը խօսիմ* [Gə hasgənam, kich mən al gə khosim,]	I understand [Armenian], I also speak a little,
	բայց չեմ գրեր ու չեմ կարդար։ [payts chem kərer u chem gartar.]	but I do not write and read.
B.	*Հայկական այբուբենը դժուա՞ր է։* [Haygagan aypupenə təzhvar e?]	Is the Armenian alphabet difficult?
A.	*Երկար է, բայց բնաւ դժուար չէ։* [Yergar e, payts pənav təzhvar che]	It is long, but not difficult at all.
B.	*Իսկ հայ քերականութի՞ւնը։* [Isk hay keraganutyunə?]	And Armenian grammar?
A.	*Ինծի համար չատ դիւրին է։* [Indzi hamar shad tyurin e]	It is very easy for me.
B.	*Բոլոր գիրերը կրնա՞ս գրել։* [Polor kirerə gərnas kərel?]	Can you write all the letters?
A.	*Դեռ բոլորը չեմ գիտեր։* [Teir polorə chem kider]	I don't know them all yet.

B. *Ամէն օր հայերէնի դաս ունի՞ք։*
[Amen or hayereni tas unik?]
Do you have Armenian classes every day?

A. *Ո՛չ, ամէն օր չունինք։*
[Voch, amen or chunink]
No, not every day.

Շաբաթը երկու անգամ։
[Shapatə yergu ankam]
Twice a week.

B. *Կ՛ուզե՞ս քեզ քննեմ։*
[Guzes kez kənnem?]
Do you want me to test you?

A. *Ինչո՞ւ չէ։ Սկսի՛նք։*
[Inchu che? Skəsink]
Why not? Let's start!

B. *Ա՛ս ի՞նչ է։*
[As inch e?]
What's this?

A. *Ա՛ս դասարան է։*
[As tasaran e]
This is a classroom.

B. *Դասարանը պզտի՞կ է։*
[Tasaranə bəzdig e?]
Is the classroom small?

A. *Ո՛չ, պզտիկ չէ։ Մեծ է։*
[Voch, bəzdig che. Medz e]
No, it isn't. It is big.

B. *Հոս ի՞նչ կայ։*
[Hos inch ga?]
What do we have here?

A. *Սեղան մը, գրասեղաններ և աթոռներ։*
[Seghan mə, kəraseghanner yev atorner]
A table, desks, and chairs.

B. *Սեղանին վրայ ի՞նչ կայ։*
[Seghanin vəra inch ga?]
What's on the table?

A. *Գիրքեր և տետրակներ։*
[Kirker yev dedragner]
Books and notebooks.

B. *Ուրիշ ի՞նչ կայ։*
[Urish inch ga?]
What else is there?

B. *Մատիտներ, երկու գրիչ, ռետին մը*
[Madidner, yergu kərich, redin mə]
Pencils, two pens, an eraser,

և ուրիշ չատ բաներ։
[yev urish shad paner]
and many other things.

A. *Հոս ո՞վ կը նստի։*
[Hos ov gə nəsti?]
Who sits here?

B. *Ուսուցիչը։*
[Usutsichə]
The teacher.

A.	*Իսկ հո՞ն։* [Isk hon?]	And over there?
B.	*Հոն ուսանողները կը նստին։* [Hon usanoghnerə gə nəstin]	The students sit there.
A.	*Պատին վրայ ի՞նչ կայ։* [Badin vəra inch ga?]	What's on the wall?
B.	*Գրատախտակը և շատ նկարներ։* [Kəradakhdagə yev shad nəgarner]	The blackboard and many pictures.
A.	*Ուրի՞շ։* [Urish?]	What else?
B.	*Ժամացոյց մը։* [Zhamatsuyts mə]	A clock.
A.	*Ապրի՛ս, լաւ աշակերտուհի ես։* [Abris, lav ashagerduhi es]	Good for you! You are a good pupil.

II TEXT

ԼԱՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

[Lav badaskhan mə].

Այս խումբը հայերէն կը սորվի։ Աշակերտները արդէն քիչ մը կը խօսին, կը գրեն և
[Ays khumpə hayeren gə sorvi. Ashagerdnerə arten kich mə gə khosin, gə kəren yev

կը կարդան։ Այսօր ալ հայերէն հաշուել կը սորվին։ Ուսուցչուհին կը հարցնէ։
gə gartan. Aysor al hayeren hashvel gə sorvin. Usutschuhin gə hartsəne:

—Եթէ այս կաւիճը կ'իյնամ, քանի՞ կտոր կաւիճ կ'ունենամ։
—Yete ays gavidjə gisem, kani gədor gavidj gunenam?

Աշակերտ մը կը պատասխանէ։ —Երկու կտոր, օրիորդ։ Ուսուցչուհին նորէն կը հարցնէ։
Ashagerd mə gə badaskhane: —Yergu gədor, oriort. Usutschuhin noren gə hartsəne:

—Եթէ նորի՞ն կ'իյնամ ամէն մէկ կտորը։ —Չորս կտոր, — կ'ըսէ աշակերտը։
—Yete noren gisem amen meg gədorə? —Chors gədor, — gəse ashagerdə.

—Իսկ եթէ նորէն կ'իյնամ, քանի՞ կտոր կաւիճ կ'ունենամ։
—Isk yete noren gisem, kani gədor gavidj gunenam?

—Կաւիճ չի մնար։ փոշի կը մնայ, — կ'ըլլայ պատասխանը։
—Gavidj chi mənar; poshi gə mənə, — gəlla badaskhanə.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

լաւ	[lav]	*good*
պատասխան	[badaskẖan]	*answer*
այս	[ays]	*this*
խումբ	[kẖump]	*group*
սորվիլ	[sorvil]	*to learn*
աշակերտ	[aşhagerd]	*pupil* (male)
աշակերտուհի	[aşhagerduhi]	*pupil* (female)
արդէն	[arten]	*already*
քիչ մը	[kiçh mə]	*a little*
այսօր	[aysor]	*today*
ալ	[al]	*too, also*
հաշուել	[haşhvel]	*to count*
ուսուցչուհի	[usutsçhuhi]	*teacher* (female)
հարցնել	[hartsənel]	*to ask*
եթէ	[yete]	*if*
կաւիճ	[gavidj]	*chalk*
կիսել	[gisel]	*to cut in half*
քանի՞	[kani]	*how many?*
կտոր	[gədor]	*piece*
պատասխանել	[badaskẖanel]	*to answer*
օրիորդ	[oriort]	1. *Miss;* 2.*a formal term for addressing a female teacher*
նորէն	[noren]	*again*
ամէն	[amen]	*every, each*
ըսել	[əsel]	*to say*
իսկ	[isk]	*and, but*
մնալ	[mənal]	*to remain*
փոշի	[poşhi]	*dust*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Սենեակներ և կահոյք	[Senyagner yev garasi]	Rooms and furniture
տուն	[dun]	*house, home*
պատուհան	[baduhan]	*window*
դուռ	[tur]	*door*

տախտակամած	[dakhtagamadz]	*floor*
առաստաղ	[arastagh]	*ceiling*
խոհանոց	[khohanots]	*kitchen*
հիւրասենեակ	[hyurasenyag]	*living room*
ճաշասենեակ	[djashasenyag]	*dining room*
ննջասենեակ	[nənchasenyag]	*bedroom*
աշխատասենեակ	[ashkhadasenyag]	*study room*
միջանցք	[michantsk]	*corridor, hallway*
մուտք	[mutk]	*entrance*
լոգարան	[lokaran]	*bathroom*
պէտքարան	[betkaran]	*toilet*
պատշգամ	[badəshkam]	*balcony*
սեղան	[seghan]	*table*
աթոռ	[atoṙ]	*chair*
բազկաթոռ	[pazgatoṙ]	*armchair*
բազմոց	[pazmots]	*couch*
մահճակալ	[mahdjagal]	*bed* (piece of furniture)
անկողին	[angoghin]	*bed* (mattress+bedding)
հայելի	[hayeli]	*mirror*
ժամացոյց	[zhamatsuyts]	*clock*
հեռաձայն	[heṙatsayn]	*telephone*
հեռատեսիլ, հեռուստացոյց	[heṙadesil, heṙustatsuyts]	*television set*
ձայնասփիւռ	[tsaynaspyuṙ]	*radio*
գորգ	[kork]	*carpet*
վարագոյր	[varakuyr]	*curtain*
սփռոց	[səpṙots]	*tablecloth*
ծաղկաման	[dzaghgaman]	*vase*
ջահ	[chah]	*chandelier*
լուսամփոփ	[lusampop]	*lampshade*
Դասարան	**[Tasaran]**	**Classroom**
գրասեղան	[kəraseghan]	*desk*
գրատախտակ	[kəradakhdag]	*blackboard*
կաւիճ	[gavidj]	*chalk*
պատ	[bad]	*wall*
քարտէզ, քարտէս	[kardez, kardes]	*map*
նկար	[nəgar]	*picture*

գիրք	[kirk]	*book*
բառարան	[paṙaran]	*dictionary*
տետրակ	[dedrag]	*notebook*
մատիտ	[madid]	*pencil*
գրիչ	[kəriǰ]	*pen*
գրչատուփ	[kərǰhadup]	*pen tray*
թուղթ	[tuġt]	*paper*
թերթ	[tert]	*sheet of paper, newspaper*
ռետին	[ṙedin]	*eraser*
քանակ	[kanag]	*ruler*
ցուցափայտ	[ʦutʦapayd]	*pointer*
հաշուիչ	[haşhviǰ]	*calculator*
պայուսակ	[bayusag]	*bag*
գրապահարան	[kərabaharan]	*bookcase*
գրադարան	[kərataran]	*bookcase, library*
գրչաման	[kərǰhaman]	*penholder*
գրասենեակ	[kərasenyag]	*office*
լսարան	[ləsaran]	*auditorium*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the present indicative tense of some irregular verbs (affirmative)

Some frequently used irregular verbs require special attention. For example, the conjugation of the verbs գիտնալ [kidnal] *to know* and կրնալ or կարենալ [gərnal/garenal] *to be able* in the present indicative tense (affirmative) is irregular as the particle կը [gə] is not used.

	գիտնալ [kidnal] *to know*	**կրնալ** [gərnal] *to be able*
(ես)	գիտեմ	կրնամ
(դուն)	գիտես	կրնաս
(ան)	գիտէ	կրնայ
(մենք)	գիտենք	կրնանք
(դուք)	գիտէք	կրնաք
(անոնք)	գիտեն	կրնան

2. Formation and use of the negative forms (present indicative tense)

To negate verbs, Armenian usually uses the negative marker չ- [čh-]. Some irregular verbs that conjugate without the particle կը [gə] create negative forms simply by prefixing չ- to the respective affirmative forms. Such a verb is the auxiliary եմ [em] *to be:*

եմ → չեմ, ես → չես, է → չէ, ենք → չենք, էք → չէք, են → չեն

(Ես) յոյն չեմ:	*I am not Greek.*
(Դուն) հայ չես:	*You are not Armenian.*
(Ան) ամերիկացի չէ:	*He/she is not American.*
(Մենք) հոն չենք:	*We are not there.*
(Դուք) հոս չէք:	*You are not here.*
(Անոնք) շատ չեն:	*They are not many.*

The negative forms of the irregular verb ունենալ [unenal] *to have* follow the same pattern:

ունիմ → չունիմ, ունիս → չունիս, ունի → չունի
ունինք → չունինք, ունիք → չունիք, ունին → չունին

The negative counterparts of the regular verbs represent a complex construction composed of a variable and a stable part. The variable part is the negative personal form of the auxiliary verb եմ [em] → չեմ [čhem] (see above). The stable part is a participle consisting of the infinitive stem and the ending -եր, -իր or -ար:

Infinitive	→	Participle	→	Negative form
1. գրել	→	գրեր	→	չեմ գրեր *I do not write*
2. խօսիլ	→	խօսիր	→	չեմ խօսիր *I do not speak*
3. կարդալ	→	կարդար	→	չեմ կարդար *I do not read*

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1. pers. (ես)	չեմ + verb stem + եր/իր/ար	[čhem + er/ir/ar]
2. pers. (դուն)	չես + verb stem + եր/իր/ար	[čhes + er/ir/ar]
3. pers. (ան)	չի + verb stem + եր/իր/ար	[čhi + er/ir/ar]
PLURAL		
1. pers. (մենք)	չենք + verb stem + եր/իր/ար	[čhem + er/ir/ar]
2. pers. (դուք)	չէք + verb stem + եր/իր/ար	[čhek + er/ir/ar]
3. pers. (անոնք)	չեն + verb stem + եր/իր/ար	[čhen + er/ir/ar]

INDICATIVE MOOD

Present tense (negative)

գրել [kərel] *to write*		խօսիլ [ḳhosil] *to speak*		կարդալ [gartal] *to read*	
չեմ	գրեր	չեմ	խօսիր	չեմ	կարդար
չես	գրեր	չես	խօսիր	չես	կարդար
չի*	գրեր	չի	խօսիր	չի	կարդար
չենք	գրեր	չենք	խօսիր	չենք	կարդար
չէք	գրեր	չէք	խօսիր	չէք	կարդար
չեն	գրեր	չեն	խօսիր	չեն	կարդար

Compare parallel affirmative and negative forms:

կը գրեմ	→	չեմ գրեր from գրել
կը խօսիմ	→	չեմ խօսիր from խօսիլ
կը կարդամ	→	չեմ կարդար from կարդալ

Note also the formation of negative forms of some irregular verbs:

կ'ուզեմ	→	չեմ ուզեր from ուզել or ուզենալ
կրնամ	→	չեմ կրնար from կրնալ or կարենալ
գիտեմ	→	չեմ գիտեր or չգիտեմ from գիտնալ

When a verb starts with a vowel, the negative particle չի [ch'i] is reduced to չ' [ch'] and joined to the verb

Compare:

չի ըլլար	→	չ'ըլլար
չի ըներ	→	չ'ըներ
չի երթար	→	չ'երթար
չի ուզեր	→	չ'ուզեր
չի արժեր	→	չ'արժեր
չի ըսեր	→	չ'ըսեր
չի ունենար	→	չ'ունենար

---

* Note that here չի [ch'i] is used rather than the regular form չէ [ch'e] (see p. 30 in this unit).

B. NOUNS

Formation of the plural

Most Armenian countable nouns form the plural by adding one of two suffixes to the stem: **-եր** [-er] for monosyllabic nouns and **-ներ** [-ner] for nouns consisting of more than one syllable:

լույս [luys] *light*	→ լույսեր [luyser] *lights*
գորգ [kork] *carpet*	→ գորգեր [korker] *carpets*
մատիտ [madid] *pencil*	→ մատիտներ [madidner] *pencils*
պատուհան [baduhan] *window*	→ պատուհաններ [baduhanner] *windows*

Only a certain group of monosyllabic nouns form the plural with **-ներ**:*

լեռ [leṙ] *mountain*	→ լեռներ [leṙner] *mountains*
թոռ [toṙ] *grandchild*	→ թոռներ [toṙner] *grandchildren*
գառ [kaṙ] *lamb*	→ գառներ [kaṙner] *lambs*
դուռ [tuṙ] *door*	→ դուռներ [tuṙner] *doors*

The suffix **-ներ** is also added to nouns that have only one written vowel, but are pronounced as more than one syllable because of the transitory [ə] between consonants (see p. 35 in this Unit):

	նկար [nəgar] *picture*	→ նկարներ [nəgarner] *pictures*
	սկիզբ [əzkizp] *beginning*	→ սկիզբներ [əskizpner] *beginnings*
But:	վագր [vakər] *tiger*	→ վագրեր [vakrer] *tigers***
	աստղ [astəgh] *star*	→ աստղեր [astgher] *stars***

Compound nouns take the ending **-եր** if their last second component is a monosyllabic noun:

դասագիրք [tasakirk] *textbook*	→ դասագրքեր [tasakirker] *textbooks*
շոգենաւ [shokenav] *steamboat*	→ շոգենաւեր [shokenaver] *steamboats*

However, if the second component is a verbal derivation that is not used as an independent noun, the compound noun takes the plural ending **-ներ**:

ստախօս [stəakhos] *liar*	→ ստախօսներ [stəakhosner] *liars*
ձկնորս [tsəgnors] *fisherman*	→ ձկնորսներ [tsəgnorsner] *fishermen*

When the parts of a compound noun are joined without connecting vowels,*** they take the suffix **-ներ**:

կէսօր [gesor] *midday*	→ կէսօրներ [gesorner] *middays*
ջրհոր [chərhor] *well, cistern*	→ ջրհորներ [chərhorner] *wells, cisterns***

---

* Originally, **ն** belonged to the stem of these monosyllabic nouns. Compare դուռն, լեռն, etc., in Classical Armenian. Modern Armenian has dropped the final **ն** in the singular, but retained it in the plural ending.

** Note that in the plural [ə] is not pronounced; these words form their plural as monosyllabic nouns.

*** On the formation of compounds, see p. 34 in this unit.

Before the plural suffix **-ներ**, words ending in a silent 'յ' drop this letter:

արքայ [arka] *king*	→ **արքաներ** [arkaner] *kings*
երեկոյ [yerego] *evening*	→ **երեկոներ** [yeregoner] *evenings*

Along with the more common **-եր/-ներ** forms, nouns may have additional plural forms. For example, some nouns ending in **-(ա)ցի** take the archaic plural suffix **-ք**:

գիւղացի [kyughaʦi] *peasant*	→ **գիւղացիք** or **գիւղացիներ** *peasants*
գերմանացի [kermanaʦi] *German*	→ **գերմանացիք** or **գերմանացիներ** *Germans*
տեղացի [deghaʦi] *local* (person)	→ **տեղացիք** or **տեղացիներ** *locals*

Other irregular plural formations include:

անձ [anʦ] *person*	→ **անձինք** [anʦink] or **անձեր** *persons*
մարդ [mart] *human being, man*	→ **մարդիկ** or **մարդեր** *human beings, men*
կին [gin] *woman*	→ **կանայք** or **կիներ** *women*
տիկին [digin] *madam, Mrs.*	→ **տիկնայք** or **տիկիններ** *ladies*

Note that after such quantifiers as **քանի°** [kani?] *how many?*, **քանի մը** [kani mə] *a few,* etc., and after numerals, nouns are often used in the singular:

—**Քանի° կտոր** [kani gədor?] *how many pieces?* (lit.: how many piece?)
—**Չորս կտոր** [ʧhors gədor] *four pieces* (lit.: four piece).

—**Քանի° չերտ** [kani ʃherd?] *how many slices?*(lit.: how many slice?)
—**Քանի մը չերտ** [kani mə ʃherd] *a few slices* (lit.: a few slice)

However after **չատ** [ʃhad] *many* and **բոլոր** [polor] *all*, the plural form of the noun is used.

չատ բառեր [ʃhad paṙer] *many words*
բոլոր բառերը [polor paṙerə] *all the words*

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Word order in Armenian sentences

The normal word order of an English sentence is SVO (Subject - Verb - Object). Armenian has predominantly an SOV (Subject - Object - Verb) order. Thus, in a simple Armenian clause, be it a statement, a question, or a command, the verb tends to occupy the final position:

S	O	V	S	O	V	S	O	V
(Դուն) հայերէն կը խօսիս։			(Դուն) հայերէն կը խօսի՞ս։			(Դուն) հայերէն խօսէ՛։		
[(Tun) hayeren gə ẖosis]			[(Tun) hayeren gə ẖosis?]			[(Tun) hayeren ẖose!]		
((You) Armenian speak)			((You) Armenian speak?)			((You) Armenian speak!)		
You speak Armenian.			*Do you speak Armenian?*			*Speak Armenian!*		

VII WORD FORMATION

Formation of compound nouns

Armenian compound nouns are typically made up of two base elements:

a) noun + noun: գետափ [kedap] *riverbank* ← (գետ + ափ *river* + *bank*)
b) noun + verb: մարդասպան [martaspan] *murderer* ← (մարդ + սպան-[ել] *human* + *kill)*
d) verb + noun: գրասեղան [kəraseġhan] *desk* ← (գր-[ել] + սեղան *write* + *table)*
c) adjective + noun: լիալուսին [lialusin] *full moon* ← (լի + լուսին *full* + *moon)*
d) pronoun + verb: ինքնաշարժ [inknaŝharžh] *car* ← (ինք + շարժ[իլ] *self* + *move)*

Compound nouns are formed with or without a connecting vowel. The following two compound nouns are connected directly, without a connecting vowel:

կէսօր [gesor] *midday* ← (կէս + օր *half* + *day*)
ծովեզերք [ʤovezerk] *seashore* ← (ծով + եզերք *sea* + *shore*)

More commonly, however, the two base elements are joined by the connecting vowel **-ա-**:

հիւրասենեակ [hyurasenyag] *living room* ← (հիւր + ա + սենեակ)
(*guest* + conn. + *room*)
հարցազրոյց [hartʦazəruyʦ] *interview* ← (հարց + ա + զրոյց)
(*question* + conn. + *talk*)

When the first element ends in **-ի**, this vowel contracts with the connecting **ա** to **է** (**ի** + **ա** = **է**):

գինետուն [kinedun] *wine cellar* ← (գինի+ա+տուն *wine* + conn. + *house)*
շոգեկառք [ŝhokegaŕk] *train* ← (շոգի+ա+կառք *steam* + conn. + *car)*

Base elements of compound nouns may also be joined by the connecting particle **-ու-** [-u-] *and*:

այբուբեն [aypupen] *alphabet* ← (այբ + ու + բեն *a - and - b*)
կերուխում [gerukhum] *feast* ← (կեր + ու + խում *eat- and - drink*)

In Armenian word formation it is common for some vowels to alternate. For instance, **ի** [i] shifts to **ը** [ə], **ու** [u] to **ը** [ə], **ույ** [uy] to **ու** [u], etc.* Consider:

սին [sin] *vain* → անապարծուβիւն [sənabarʤutyun] *vanity*
սուտ [sud] *lie* → ստախօս [sədakhos] *liar*
լոյս [luys] *light* → լուսամփոփ [lusampop] *lampshade,*

---

* These alternations are discussed in Unit 6, pp. 123-124.

VIII PRONUNCIATION

Armenian syllabification

In general, Armenian words form as many syllables as the number of vowels they contain:

one syllable:	պատ [bad] *wall*
two syllables:	ռեհին [ṙedin] *eraser*
three syllables:	պայուսակ [bayusag] *bag*, etc.

However, this rule does not hold for all Armenian words. Consonants in certain positions of words can be syllabic, i.e. they form a syllable by themselves. Some words with only one vowel may also form two or more syllables. Compare:

նկար [nəgar] *picture:* (graphically one vowel, but phonetically two syllables due to the insertion of an [ə] between ն and կ).

մկրտել [məgərdel] *to baptize* (graphically one vowel, but phonetically three syllables due to the insertion of an [ə] after մ and between կ and ր).

As seen above, reading two or more consonants together frequently requires the insertion of the transitory vowel [ə], which is not written between consonants. There are some rules governing this syllabification. For instance, [ə] is pronounced but not written before ս, զ, and շ in initial position when followed by the plosive consonants բ, պ, փ, գ, ք, կ, տ, and ֆ (see Unit 10, pp. 202, 203):

շտապ [əshtab] *quick* (graphically one vowel, but phonetically two syllables)
զգույշ [əzkuyshh] *cautious* (graphically one vowel, but phonetically two syllables).*

IX ORTHOGRAPHY

Exclamation marks in Armenian

There are in Armenian two exclamation marks, the stress or acute mark (՛) and the extension mark (՛). On the whole, they correspond to the English exclamation mark (!). Like the question mark (՞) (see Unit 1, p. 16), they do not appear at the end of the sentence, but are rather superscripts. Both signs are placed on the stressed syllable of the emphasized word. The accent or acute mark (՛) is placed:

1. over words, mostly verbs, stressed in an imperative sentence:

   Գիրքս տո՛ւր։
   [Kirkəs dur!]
   ***Give** me my book!*

---

* Unless preceded by ը [ə] (cf. կը զգամ [gə zkam] *I feel*), all cases of a pronounced but not written [ə] are translitered in this textbook.

2. over the prohibitive particle **մի՛** [mi!] *don't:*

   Մի՛ խօսիր։
   [Mi ḳhosir!]
   Don't speak!

3. over names of persons or words addressed to people:

   Արա՛մ, ես հոս եմ։
   [Aram, yes hos em]
   Aram, I am here!

   Օրիո՛րդ, այս բառը չեմ հասկնար։
   [Oriort, ays paṙə c̣hem hasgənar.]
   ***Miss,** I do not understand this word.*

4. over one-word replies used as strong assertions:

   — Թերթս բերի՞ր։ — Այո՛։ or: **Ո՛չ։** or: **Անշուշտ։**
   [—Tertəs perir? — Ayo! or: Voc̣h! or: Anshushṭ!]
   Did you bring my newspaper? Yes! or: *No!* or: *Of course!*

5. over more prominent words singled out in a sentence:

   Ի՛մ մատիտս կ՚ուզեմ։ or: **Իմ մատիտս կ՚ուզե՛մ։**
   [Im madidəs guzem or: Im madidəs guzem]
   *I want **my** pencil.* or: *I **want** my pencil!*

The extension mark (՛) appears in passionate speech where stressed vowels are prolonged to express emotion. It is placed:

1. over greetings, welcoming expressions, congratulations, wishes, etc.:

   -Ողջո՛յն։ or: **Շնորհաւո՛ր։** or: **Բարո՛վ հագնիս։**
   [Voghc̣huyn! or Shənorhavor! Parov haknis!]
   Greetings! or: *Congratulations!* or: *Wear it in health!*

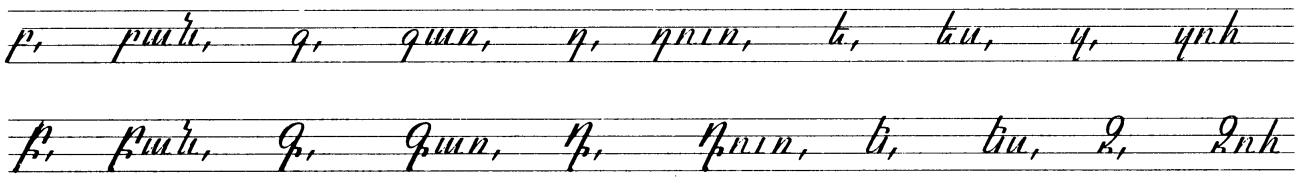
2. over interrogative pronouns that initiate sentences expressing feelings such as admiration, regret, astonishment, etc.:

   Ի՛նչ մարդ է։ or: **Ո՛վ կը սպասէր։** or: **Ո՛ւր են այն օրերը։**
   [Inc̣h mart e! or: Ov gəsbaser! or: Ur en ayn orerə!]
   ***What** a person!* or: ***Who** would expect it!* or: ***Where** are those days!*

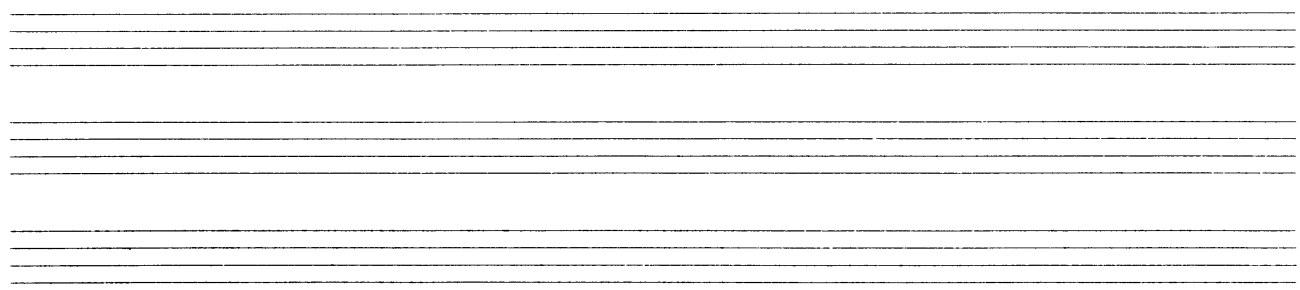
3. over the majority of interjections:

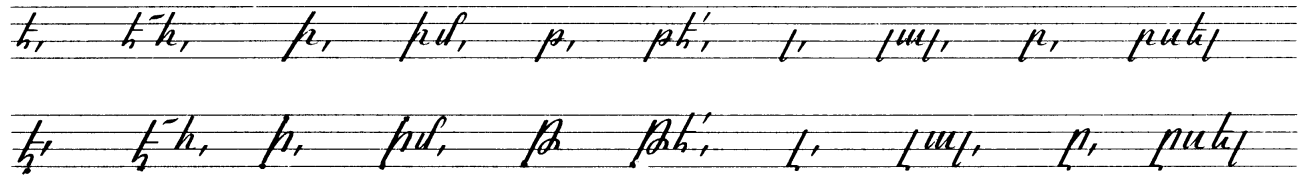
   Վա՛խ։ or: **Ափսո՛ս։** or: **Վա՛յ։**
   [Vakh! or: Apsos! or: Vay!]
   Woe! or: *Alas!* or: *Ouch!*

X WRITING

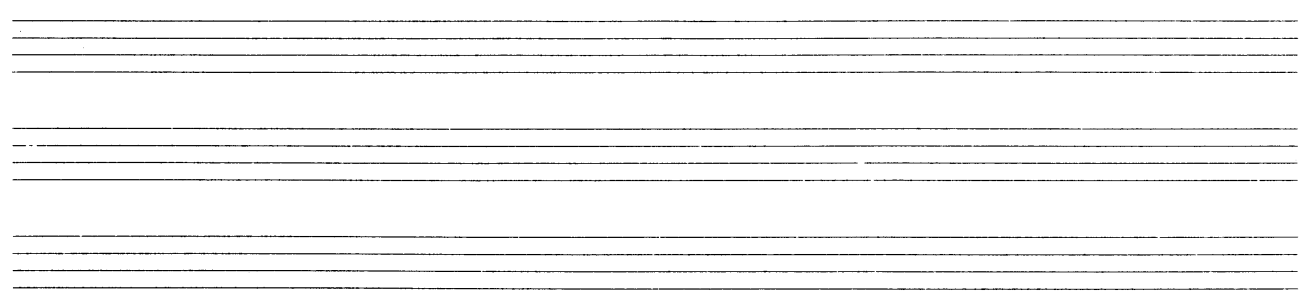

բ,	բան,	գ,	գառ,	դ,	դուռ,	ե,	ես,	զ,	զոհ
Բ,	Բան,	Գ,	Գառ,	Դ,	Դուռ,	Ե,	Ես,	Զ,	Զոհ
[p]	[pan]	[k]	[kaṙ]	[t]	[tuṙ]	[ye]	[yes]	[z]	[zoh]

է,	է՛հ,	ի,	իմ,	թ,	թէ՛,	լ,	լալ,	ը,	ըսել
Է,	Է՛հ,	Ի,	Իմ,	Թ,	Թէ՛,	Լ,	Լալ,	Ը,	Ըսել
[e]	[eh!]	[i]	[im]	[t]	[te!]	[l]	[lal]	[ə]	[əsel]

XI EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *Այս խումբը հայերէն*	*կը խօսինք։*
b. *Ան քանի՞ կտոր կաւիճ*	*կը սորվի։*
c. *Մենք չորս լեզու*	*կը կարդա՞ս։*
d. *Մարի, հայերէն լաւ*	*գիտես։*
e. *Ես հայերէնը շատ*	*է։*
f. *Դուն քանի՞ լեզու*	*ունի։*
g. *Աս լաւ պատասխան*	*կը սիրեմ։*

2. Combine words from each of the three columns to create appropriate strings of words.

a. *Կարինէն*	*անգլերէն*	*չեն խօսիր։*
b. *Դուք*	*ճապոներէն*	*չի գրեր։*
c. *Մէրին և Ճոնը*	*հայերէն*	*չեն գրեր։*
d. *Արմէնը*	*չինարէն*	*չ'ուզեր խօսիլ։*
e. *Դուն*	*սպաներէն*	*չեմ կրնար սորվիլ։*
f. *Ես*	*գերմաներէն*	*չես գիտեր։*
g. *Անոնք*	*յունարէն*	*լաւ չէք խօսիր։*

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, d, and e. Replace the verb կարդալ by խօսիլ and գրել.

a. A. *Դուն անգլերէն կը կարդա՞ս։*
B. *Այո՛, շատ լաւ կը կարդամ։*

b. A. *Դուք հայերէն կը կարդա՞ք։*
B. *Այո՛, բայց դեռ լաւ չենք կարդար։*

c. A. *Մարին հայերէն կը կարդա՞յ։*
B. *Այո՛, բայց լաւ չի կարդար։*

d. A. *Կը սիրե՞ս հայերէն կարդալ։*
B. *Այո՛, միշտ կը կարդամ։*

e. A. *Աշակերտները լաւ կը կարդա՞ն։*
B. *Ո՛չ, շատ լաւ չեն կարդար։*

4. Answer the questions according to the pattern.

a. *Այս բառը գիտե՞ս։ Ես շատ բառեր գիտեմ։*
b. *Հայերէն գիրք մը ունի՞ք։ Մենք ...*

c. *Տետրակ մը կ'ուզե՞ս։ Ես ...*
d. *Ան սխալ կ'ընէ՞։ Ան ...*
e. *Օտար լեզու մը գիտե՞ս։ Ես ...*
f. *Այստեղ մատիտ մը կա՞յ։ Այստեղ ...*
g. *Հայ ուսանող մը գիտէ՞ք։ Մենք ...*

5. Complete the sentences.

a. *Ան քանի՞ մատիտ ունի։ Ան երկու մատիտ ունի։*
b. *Քանի՞ նկար ունիս։ Ես (10) ... ունիմ։*
c. *Մարին քանի՞ բառ գիտէ։ Մարին շատ ... գիտէ։*
d. *Գրադարանը շատ գիրքեր ունի՞։ Հազար ... ։*
e. *Հայկական այբուբենը քանի՞ գիր ունի։ (38) ... ։*
f. *Այստեղ քանի՞ ուսանող հայերէն կը սորվի։ Բոլոր .. .։*
g. *Շաբաթը քանի՞ անգամ հայերէն ունիս։ ... (2) անգամ։*

6. Complete the sentences with an appropriate form of the verb գիտնալ.

a. *Ան շատ լաւ գերմաներէն գիտէ։*
b. *Ես քիչ մը չինարէն ... ։*
c. *Դուն լաւ անգլերէն ... ։*
d. *Դուք ալ հայերէն ... ։*
e. *Մենք քիչ մը ռուսերէն ... ։*
f. *Անոնք իտալերէն ... ։*

7. Complete the sentences with an appropriate form of the verb կարենալ.

a. *Ան իտալերէն լաւ կրնայ խօսիլ։*
b. *Դուն հայերէն լաւ ... կարդալ ։*
c. *Ես գերմաներէն լաւ չեմ ... խօսիլ։*
d. *Մենք կանադացի ենք։ Անգլերէն և ֆրանսերէն ... խօսիլ։*
e. *Մէրին սպաներէն չի ... կարդալ։*
f. *Անոնք իտալերէն չեն ... գրել։*

8. Form sentences using the verb ուզել.

a. *Ան/հաս/նատիլ։* Example: *Ան կ'ուզէ հաս նատիլ։*
b. *Դուն/հայերէն/սորվիլ։*
c. *Սիլվա/Ադամ/քննել։*
d. *Մենք/ուսուցիչը/տեսնել։*
e. *Մէրի/հայերէն/սորվիլ։*

f. *Անոնք/ժամացոյց մը/տեսնել։*
g. *Ես/այս գիրքը/կարդալ։*

9. Use appropriate forms of եմ and ունենալ.

a. *Ես ամերիկացի ..., իսկ ան հայ ... ։*
b. *Մատիտները ո՞ւր ... ։*
c. *Մարին քանի՞ գիրք ... ։*
d. *Անունդ ի՞նչ ... ։*
e. *Հայկական այբուբենը 38 գիր ... ։*
f. *Մենք չատ լաւ ուսուցչուհի մը ... ։*
g. *Ո՞ւր ... աշակերտները։*

10. Use the negative form of the verbs given in parentheses.

a. *Դուն հայերէն լաւ չես գրեր (գրել)։*
b. *Ես հաչուել բնաւ ... (գիտնալ)։*
c. *Մենք հոս ... նստիլ (ուզել)։*
d. *Դուն ինչու՞ հայերէն ... (խօսիլ)։*
e. *Անոնք կաւիճ ... (ունենալ)։*
f. *Ես չինարէն ... (կարդալ)։*
g. *Ան յունարէն խօսիլ ... (սիրել)։*

11. Translate the following sentences.

a. The room has three windows.
b. Can you write all the letters?
c. How many pictures do you have?
d. I know a few words.
e. You have many books.
f. All students learn Armenian.
g. I have all the notebooks.

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Այս խումբը ի՞նչ կը սորվի։*
b. *Աշակերտները քիչ մը հայերէն կը խօսի՞ն։*
c. *Ուսանողները հայերէն գրել գիտե՞ն։*
d. *Անոնք կարդալ ալ գիտե՞ն։*
e. *Այսօր ի՞նչ կը սորվին։*
f. *Ուսանողը լաւ կը պատասխանէ՞։*

XII PROVERBS

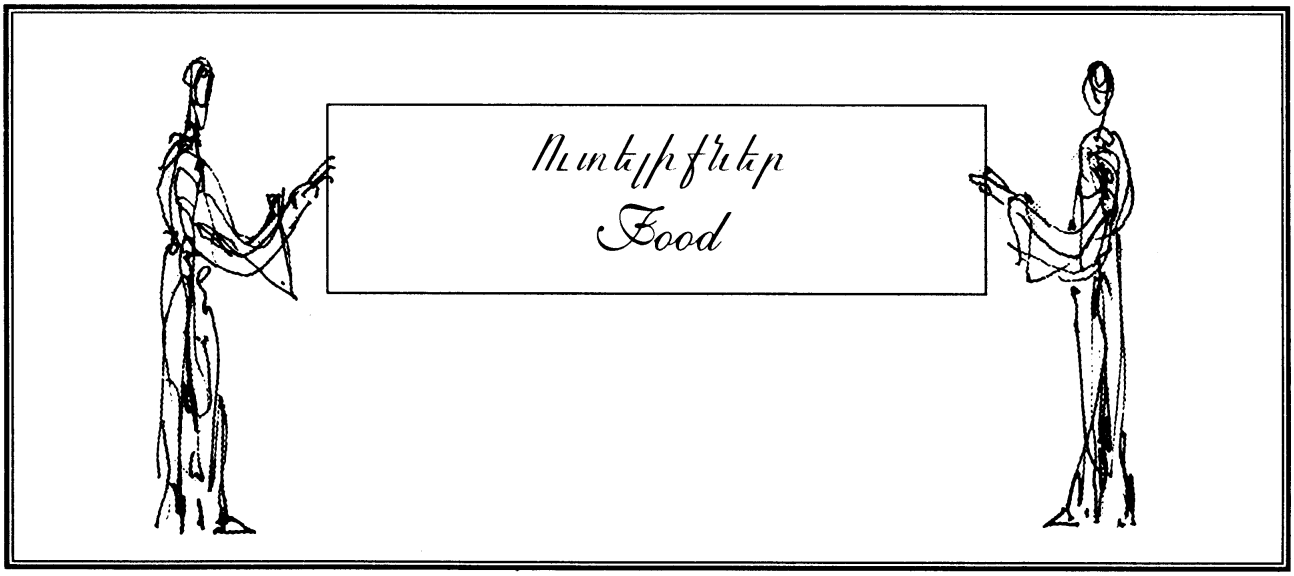
Գիտուβիւն - հարստուβիւն։
[Kidutyun — harəstutyun]
Education — wealth.

Ուսում ստացածը անօβի չի մնար։
[Usum əstaʦaʤə anoti ʧi mənar]
The educated won't remain hungry.

կարդալը ոսկի ապարանչան է։
[Gartalə voski abaranʧan e]
Education is a golden bracelet.

Սեւ գիրքը կարմիր օրեր կը բերէ։
[Sev kirkə garmir orer gə pere]
The black book brings red days.
(Black is a metaphor for the color of the print,
and red for brightness, bliss, happiness.)

Unit 3

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Making requests and responding to them	44
Vocabulary:	Food	48
Grammar:	VERBS: 1. The present indicative tense of some irregular verbs	50
	2. Armenian equivalents for the English '*to be*	50
	POSSESSIVES: Possessive adjectives, possessive articles, and possessive pronouns	51
Armenian-English Contrasts:	Gender in Armenian	54
Word Formation:	Derivation of abstract nouns	55
Pronunciation:	The letters Ո ո, Յ յ, and Ձ ձ	56
Orthography:	Ե ե or Է է?	57
Writing:	Ի ի, Ո ո, Կ կ, Ձ ձ, Ղ ղ, Յ յ, Յ յ, Շ շ, Ձ ձ, Պ պ	58

I DIALOGUES

1. In class: A and B are classmates. They address each other informally:

A. *Կը հաճի՞ս գրիչդ ինծի տալ։*
[Gə hadjis kərichət indzi dal?]
Would you please give me your pen?

B. *Հրամմէ՛, բայց նորէն ետ կը բերե՞ս։*
[Hramme, payts noren yed gə peres?]
Here you are, but would you bring it back?

Սա իմ միակ գրիչն է։
[sa im miag kərichn e]
This is my only pen.

A. *Կ'ուզե՞ս քեզի մատիտս տամ։*
[Guzes kezi madidəs dam]
Do you want me to give you my pencil?

2. In the office: A and B are colleagues. A addresses B formally:

A. *Պարոն Պալեան, աս ձեր հաշուի՞չն է։*
[Baron Balyan, as tser hashvichn e?]
Mr. Balyan, is this your calculator?

B. *Այո՛, ինչու՞ կը հարցնէք։*
[Ayo, inchu gə hartsənek?]
Yes, why do you ask?

A. *Մէկ վայրկեանով ինծի կու տա՞ք։*
[Meg vayrgyanov indzi gu dak?]
Would you give it to me for a moment?

B. *Անշուշտ, հրամմեցէ՛ք։*
[Anshusht, hrammetsek!]
Of course, here you are!

3. In the students' residence: A and B live together. A has just returned from shopping:

A. *Օ՛հ, չատ ծարաւ եմ։*
[Oh, shad dzarav em]
Oh, I am very thirsty!

Մինաս, կը հաճի՞ս ինծի
[Minas, gə hadjis indzi]
Minas, would you be so kind

գաւաթ մը ջուր բերել։
[kavat mə chur perel?]
as to bring me a glass of water?

B. *Սիրով։ Պա՞ղ ջուր կ'ուզես։*
[Sirov. Bagh chur guzes?]
Gladly. Do you want cold water?

A. *Այո՛, եթէ կարելի է։*
[Ayo, yete gareli e]
Yes, if it's possible.

B. *Կ'ուզե՞ս սառ դնեմ մէջը։*
[Guzes sar tənem mechə?]
Do you want me to put ice in it?

A. *Այո՛, մէկ կտոր խնդրեմ։*
[Ayo, meg gədor khəntrem]
Yes. One piece, please.

B. *Հրամմէ՛։* Here you are.
[Hramme!]

A. *Շնորհակալ եմ։* Thank you.
[Shənorhagal em]

B. *Ջ՚արժեր։* You are welcome.
[Charzher]

A. *Մինաս, եթէ կարելի է,* Minas, if it is possible, could you also
[Minas, yete gareli e]

պատուհանն ալ կը բանա՞ս։ open the window?
[baduhann al gə panas?]

Հոս շատ տաք է։ It is very hot in here.
[Hos shad dak e]

B. *Անմիջապէս։* Right away.
[Anmijabes]

4. At the table: The siblings A and B are having lunch together:

A. *Բարի ախորժա՛կ։* Bon appetit!
[Pari akhorzhag!]

B. *Քեզի ալ։* The same to you.
[Kezi al]

Արմէն, ինձի աղը կ՚անցընե՞ս։ Armen, would you pass me the salt?
[Armen, indzi aghə gantsənes?]

A. *Հրամմէ՛. հաց ալ կ՚ուզե՞ս։* Here you are. Would you like some bread, too?
[Hramme, hats al guzes?]

B. *Այո՛, եթէ կարելի է, կտոր մը լաւաշ։* Yes, if it is possible. A piece of *lavash.*
[Ayo, yete gareli e, gədor mə lavash]

Շնորհակալ եմ։ Ի՛նչ համով ճաշ է։ Thank you. What a delicious meal!
[Shənorhagal em. Inch hamov djash e!]

A. *Լիցքը միշտ համով է,* *Dolma* is always tasty
[Litskə misht hamov e]

երբ մայրիկը կը պատրաստէ։ when Mother prepares it.
[yerp mayrigə gə badraste]

B. *Ինձի քիչ մըն ալ թան կը լեցնե՞ս։* Would you also pour me some *tan*?
[Indzi kich mən al tan gə letsənes?]

A. *Սիրո՛վ, հրամմէ՛։ Բայց հիմա ես ալ* Certainly, here you are! But now I would also
[Sirov, hramme. Bayts hima yes al]

	կ'ուզեմ ճաշել: Հացը կու տա՞ս: [guzem djashel. Hatsə gu das?]	like to eat. Would you pass me the bread?
B.	*Խնդրեմ: Անուշ ըլլայ: Ուրի՞շ:* [Khəntrem. Anush əlla. Urish?]	Here you are! Enjoy it! Anything else?
A.	*Գինին խնդրեմ: Շիշը կ'անցընե՞ս:* [Kinin khəntrem. Shishə gantsənes?]	The wine please. Would you pass me the bottle?
	Գաւաթ մըն ալ, եթէ կարելի է: [Kavat mən al, yete gareli e]	Also a glass, if it's possible.
B.	*Ահ՛ւասիկ:* [Ahavasig]	Here you are!
A	*կենա՛ցդ:* [Genatsət!]	To your health!

II TEXT

PRUNUS ARMENIACA

Ամէն տարի Ամերիկայէն շատ զբօսաշրջիկներ կու գան Հայաստան: Այս ամառ ալ
[Amen dari Amerigayen shad əsposashərchigner gu kan Hayastan. Ays amar al

տիկին Սմիթ այստեղ է: Անոր առաջնորդը կարինէն է, Երեւանցի ուսանողուհի մը:
digin Smith aystegh e. Anor arachnortə Garinen e, Yerevantsi usanoghuhi mə.

Ամէն օր նոր տեղեր կ'այցելեն: Այսօր կարինէն զինք Երեւանի կեդրոնական Շուկան
Amen or nor degher gaytselen. Aysor Garinen zink Yerevani Getronagan Shugan

կը տանի: —Ի՛նչ հիանալի չէնք է Երեւանի կեդրոնական Շուկան,— կ'ըսէ տիկին
gə dani. Inch hianali shenk e Yerevani Getronagan Shugan, gəse digin

Սմիթ: —Եւ ի՛նչ գեղեցիկ ու թարմ են ձեր բանջարեղէնները, մանաւանդ ձեր պտուղ-
Smith. Yev inch keghetsig u tarm en tser pancharegheennerə, manavant tser bədugh-

ները, դեղձն ու խաղողը, սեխն ու ձմերուկը: Հապա ծիրա՞նը: Քանի՛ տեսակներ, ինչ-
nerə, teghtsn u khaghoghə, sekhn u tsəmerugə. Haba dziranə? Kani desagner, inch-

պիսի՛ գոյներ, ի՛նչ առատութիւն, ինչպիսի՛ գեղեցկութիւն:
bisi kuyner, inch aradutyun, inchbisi keghetsgutyun!

—Գիտէ՞ք որ Հայաստանը ծիրանի հայրենիքն է. prunus armeniaca է անոր լատիներէն
Kidek vor Hayastanə dzirani hayrenikn e? *prunus armeniaca* e anor ladineren

անունը,— կ'ըսէ Կարինէն, — այսինքն հայկական սալոր: — Անոր համար է, որ ծիրանը
anunə, gəse Garinen, aysinkən haygagan salor. Anor hamar e, vor dziranə

հոս այսքան համով է, կ'ըսէ տիկին Սմիթ:
hos ayskan hamov e, gəse digin Smith.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

ամէն	[amen]	*every, each*
տարի	[dari]	*year*
շատ	[ʃad]	*many, much*
զբօսաշրջիկ	[əsposaʃərǰig]	*tourist*
գալ	[kal]	*to come*
այս	[ays]	*this*
ամառ	[amaṙ]	*summer*
տիկին	[digin]	*madam, Mrs.*
այստեղ	[aystegh]	*here*
անոր	[anor]	*his/her*
առաջնորդ	[aṙaǰnort]	*guide*
Երեւանցի	[Yerevantsi]	*native of Yerevan*
ուսանողուհի	[usanoghuhi]	*female student*
օր	[or]	*day*
նոր	[nor]	*new*
տեղ	[degh]	*place*
այցելել	[aytselel]	*to visit*
այսօր	[aysor]	*today*
զինք	[zink]	*him/her*
տանիլ	[danil]	*to take*
կեդրոնական	[getronagan]	*central*
շուկայ	[ʃuga]	*market*
ինչ	[inǰh]	*what*
հիանալի	[hianali]	*wonderful*
շէնք	[ʃenk]	*building*
գեղեցիկ	[keghetsig]	*beautiful*
թարմ	[tarm]	*fresh*
բանջարեղէն	[panǰhareghen]	*vegetable*
մանաւանդ	[manavant]	*especially*
պտուղ	[bədugh]	*fruit*
դեղձ	[teghts]	*peach*
խաղող	[khaghogh]	*grape*
սեխ	[sekh]	*cantaloup*
ձմերուկ	[tsəmerug]	*watermelon*
Հապա ...	[haba ...]	*what about ...?*
ծիրան	[dziran]	*apricot*
քանի՞	[kani?]	*how many*
տեսակ	[desag]	*sort*
ի՞նչպիսի	[inǰhbisi]	*what kind of?*
գոյն	[kuyn]	*color*
առատութիւն	[aṙadutyun]	*abundance*
գեղեցկութիւն	[keghetsgutyun]	*beauty*
հայրենիք	[hayrenik]	*homeland*
լատիներէն	[ladineren]	*Latin*
անուն	[anun]	*name*
այսինքն	[aysinkən]	*i.e., namely*
սալոր	[salor]	*prune, plum*
անոր համար	[anor hamar]	*therefore*
հոս	[hos]	*here*
այսքան	[ayskan]	*so (much)*
համով	[hamov]	*tasty, delicious*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Ուտելիքներ	[Udelikner]	Food
հաց	[hats]	*bread*
պանիր	[banir]	*cheese*
կարագ	[garak]	*butter*
ձիթապտուղ	[tsitabədugh]	*olive*
մածուն	[madzun]	*yogurt*
լոռ	[lor]	*cottage cheese, cream cheese*
երշիկ	[yershig]	*sausage*
ապուխտ	[abukhd]	*cured meat*
ձկնկիթ	[tsəgəngit]	*caviar*
սունկ	[sung]	*mushroom*
միս	[mis]	*meat*
հավ	[hav]	*chicken*
հավկիթ	[havgit]	*egg*
ձուազեղ	[tsəvazegh]	*omelette*
ձուկ	[tsug]	*fish*
բրինձ	[pərints]	*rice*
շաքար	[shakar]	*sugar*
աղցան	[aghtsan]	*salad*
խորոված	[khorovadz]	*barbecue*
լիցք/տոլմա	[litsk/dolma]	*meat rolls, dolma*
ապուր	[abur]	*soup*
կարկանդակ	[gargantag]	*cake, pastry*
պաղպաղակ	[baghbaghag]	*ice-cream*

Ըմպելիներ	[Ambeliner]	Drinks
ջուր	[chur]	*water*
կաթ	[gat]	*milk*
թեյ	[tey]	*tea*
սուրճ	[surdj]	*coffee*
հանքային ջուր	[hankayin chur]	*mineral water*
գինի	[kini]	*wine*
գարեջուր	[karechour]	*beer*
օղի	[oghi]	*vodka, ouzo*

թան	[tan]	*tan (yogurt mixed with water)*
պտուղի հյութ	[bədughi hyut]	*fruit juice*
բանջարեղէնի հյութ	[pançhareghéni hyut]	*vegetable juice*
պտուղներ	**[Bədughner]**	**Fruits**
խնձոր	[khəntsor]	*apple*
տանձ	[dants]	*pear*
սալոր	[salor]	*plum*
ծիրան	[dziran]	*apricot*
դեղձ	[teghts]	*peach*
նարինջ	[narinch]	*orange*
նուռ	[nuṙ]	*pomegranate*
խաղող	[khaghogh]	*grape(s)*
ձմերուկ	[tsəmerug]	*watermelon*
սեխ	[sekh]	*melon*
չամիչ	[chamich]	*raisin*
կեռաս	[geṙas]	*cherry*
սերկեւիլ	[sergevil]	*quince*
ելակ	[yelag]	*strawberry*
լեմոն	[lemon]	*lemon*
բանջարեղէն	**[Pançhareghen]**	**Vegetables**
վարունգ	[varunk]	*cucumber*
լոլիկ	[lolig]	*tomato*
սոխ	[sokh]	*onion*
կանանչ սոխ	[gananch sokh]	*green onion*
սխտոր	[səkhdor]	*garlic*
կեռնախնձոր	[kednakhəntsor]	*potato*
կաղամբ	[gaghamp]	*cabbage*
ստեպղին	[əstebghin]	*carrot*
կանանչ պղպեղ	[gananch bəghbegh]	*green pepper*
կարմիր պղպեղ	[garmir bəghbegh]	*red pepper*
ճակնդեղ	[djagəntegh]	*beet, beet root*
ազատքեղ	[azadkegh]	*parsley*
ռեհան	[ṙehan]	*basil*
սամիթ	[samit]	*dill*

սմբուկ	[səmpug]	*eggplant*
դդում	[tətum]	*pumpkin, zuccini, squash*
(կանանչ) լուբիա	[(gananch) lupya]	*(green) beens*
(կանանչ) ոլոռ(ն)	[(gananch) volor(n)]	*(green) peas*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the present indicative tense of three irregular verbs

To form the present indicative, three irregular monosyllabic verbs, տալ [dal] *to give,* գալ [kal] *to come,* and լալ [lal] *to cry* take the invariant particle կու [gu] instead of the common կը [gə]. Here is the affirmative paradigm of տալ [dal] *to give* in the indicative present:

Present tense (affirmative)

	տալ [dal] *to give*	գալ [kal] *to come*	լալ [lal] *to cry*
(ես)	կու տամ	կու գամ	կու լամ
(դուն)	կու տաս	կու գաս	կու լաս
(ան)	կու տայ	կու գայ	կու լայ
(մենք)	կու տանք	կու գանք	կու լանք
(դուք)	կու տաք	կու գաք	կու լաք
(անոնք)	կու տան	կու գան	կու լան

Compare the equally short negative counterparts: չեմ տար [chem dar], չես տար [ches dar], չի տար [chi dar], չենք տար [chenk dar], չէք տար [chek dar], չեն տար [chen dar].

2. Armenian equivalents of the English auxiliary verb *to be*

Armenian has three equivalents for the English verb *to be.* They appear in three irregular conjugations and differ from each other in form, meaning, and function.

1) The verb եմ, ես, է, ենք, էք, են has a largely copular function, i.e. it links the subject to its complement. It is used to indicate a current state, status, or presence. Compare: Անին հիւանդ է *Ani is sick,* Մենք հայ ենք *We are Armenians,* Ես այստեղ եմ *I am here,* etc.

2) The verb կ'ըլլամ, կ'ըլլաս, կ'ըլլայ, կ'ըլլանք, կ'ըլլաք, կ'ըլլան is also used as a copula. It differs, however, from the verb եմ in aspect. Rather than indicating a current state or presence, ըլլալ refers to an expected or usual state or presence.

Ան ժամը չորսին այստեղ կ'ըլլայ։
At four o'clock, he/she is (usually) here. Or:
At four o'clock, he/she is (expected to be) here.

Եթէ գործի դնես, հիւանդ կ'ըլլայ։
If you put him/her to work, he/she will be (become) sick.

3) The verb *կամ, կաս, կայ, կանք, կաք, կան* means *to exist:*

Կը մտածեմ՝ ուրեմն կամ։
I think, therefore I am.

Third-person forms of the verb *կամ* (singular *կայ*, plural *կան*) correspond to the English constructions *there is* ... and *there are*.... Compare:

Սեղանին վրայ շատ գիրքեր կան։
There are many books on the table.

The negative counterparts of the affirmative forms are:

1) *Չեմ, չես, չէ, չենք, չէք, չեն։* *I am not, you are not,* etc.

2) *Չեմ ըլլար, չես ըլլար, չ'ըլլար, չենք ըլլար, չէք ըլլար, չեն ըլլար։* *I am (usually) not* or *I won't be, You are (usually) not* or *you won't be,* etc.

3) *Չկամ, չկաս, չկայ, չկանք, չկաք, չկան։* *I am not here* or *I do not exist, You are not there* or *You do not exist, There is not,* etc.

B. POSSESSION

In Armenian, possession is mainly expressed by 1) possessive determiners or possessive adjectives, 2) possessive articles, or 3) possessive pronouns.

1. Possessive adjectives

The possessive adjectives (also called possessive determiners) are:

1. *իմ* [im] *my*	*մեր* [mer] *our*
2. *քու* [ku)] *your* (informal)	*ձեր* [ʦer] *your* (plural and formal)
3. *իր* [ir] or *անոր* [anor] *his/her/its**	*իրենց* [irenʦ] or *անոնց* [anonʦ] *their***

* Armenian has no grammatical gender (see p. 53 in this unit).
** About the distinction Armenian makes for personal pronouns in the third person, see p. 53 in this unit.

Like their English counterparts, Armenian possessive adjectives are placed before nouns:

մեր լեզուն	անոնց տուները
[mer lezun]	[anonts dunerə]
(our language-the)	(their houses-the)
our language	*their houses*

Note that in addition to the possessive adjective, the definite article **-ը** or **-ն** is also attached to the noun.

2. Possessive articles

In addition to possessive adjectives, Armenian has another way of expressing possession or determination: possessive articles. Like the definite article, they are affixed to nouns, expressing both possession and determination. The possessive articles are:

1. **-ս** [-əs] *my*	**-երնիս** [-ernis] *our*
2. **-դ** [-ət] *your*	**-երնիդ** [-ernit] *your*
3. **-ը** [-ə] / **-ն*** [-n] *his/her/its*	**-երնին**** [-ernin] *their*

Compare:

տունս	[dunəs]	*my house*		տուներնիս	[dunernis] ~~your~~ our *house*
տունդ	[dunət]	*your house*		տուներնիդ	[dunernit] *your house*
տունը	[dunə]	*his/her/its house*		տուներնին	[dunernin] *their house*

In Western Armenian, redundant forms, which take both the possessive adjective and the possessive article, are very common. Such forms as իմ տունս [im dunəs] *my house* (lit.: my house-mine), քու շունդ [ku shunət] *your dog* (lit.: your dog-yours), etc., rather than իմ տունը [im dunə], քու շունը [ku shunə], etc., are considered to be the norm. However, this applies only to the singular. In the plural there are no redundant forms. One says either մեր տունը [mer dunə] or տուներնիս** *our house.*

As can be seen, the possessive article for the third person and the definite article are homonyms. Nouns take **-ը/-ն**, depending on the phonetic surroundings. Thus, շունը can have two meanings, depending on context:

1. շունը [shunə] *the dog*
2. շունը [shunə] *his/her dog*

---

* In Unit 1, p. 13, compare the use of the definite articles **-ը** and **-ն**.

** The plural forms of this paradigm are restricted to colloquial speech. Instead of տուներնիս, տուներնիդ, etc., the analytical forms մեր տունը, ձեր տունը, etc., are recommended.

More commonly, however, the following redundant form (possessive adjective + **-ը/-ն**) is used for the third person singular:

3. **իր** or **անոր շունը** [ir/anor ʃunə] *his/her dog*

3. Possessive pronouns

In Armenian, possessive pronouns are nominalized possessive adjectives (see p. 51). Like nouns, they take the definite article **-ը /-ն** or the possessive articles **-ս / -դ** and **-ը/-ն**:

իմս [imәs] or **իմինս** [iminәs] mine
իրը [irə] or **իրենը** [irenə] or **անորը** [anorə] his/hers/its
մերը [merə] or **մերինը** [merinə] ours
ձերը [ʦerə] or **ձերինը** [ʦerinə] yours (formal and plural)
իրենցը [irenʦə] or **անոնցը** [anonʦə] theirs
Exception: **քուգդ** [kugət] or **քուգինդ** [kuginət] yours (informal)*

Example: **Ձեր շունը աւելի մեծ է քան մերը** (or **մերինը**):
[ʦer ʃunə aveli meʤ e kan merə]
Your dog is bigger than ours.

Possessive pronouns also appear in the plural:

իմիններս [iminnerәs] (those that are) *mine*
քուգիններդ [kuginnerәt] (those that are) *yours* (informal)
իրենիններըը [ireninnerə] (those that are) *his/hers*
մերիններըը [merinnerə] (those that are) *ours*
ձերիններըը [ʦerinnerə] (those that are) *yours* (formal and plural)
անոնցիններըը [anonʦinnerə] or **իրենցիններըը** [irenʦinnerə] (those that are) *theirs*

Example: **Ձեր շուկաները աւելի ճոխ են քան մերիններըը**:
[ʦer ʃuganerə aveli ʤoχ en kan merinnerə]
Your markets are more abundant than ours.

---

* On the declension of possessive pronouns, see Unit 10, pp. 196-197.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Gender in Armenian

Gender in Armenian grammar is unmarked, i.e. there is no expressed grammatical distinction for masculine, feminine or neuter gender as is the case in many European languages. Therefore, gender must be discerned by the linguistic context or situation. The only way to express gender in Armenian is with the nominal suffix **-ուհի** [-uhi], which forms feminine counterparts from masculine nouns indicating persons:

աշակերտ	vs. **աշակերտուհի**	*male pupil*	vs. *female pupil*
ուսանող	vs. **ուսանողուհի**	*male student*	vs. *female student* etc.

Gender distinctions are normally conveyed by distinct words:

աղջիկ	vs. **տղայ**	*girl*	vs. *boy*
հայր	vs. **մայր**	*father*	vs. *mother,* etc.

The Armenian personal pronoun in the third person singular does not express gender as does English with *he/she/it*. Armenian, however, makes a distinction of another type. Consider the two sets of generic third-person pronouns: **ինք(ը)** and **ան** (also: **անիկա**) for the singular and **իրենք** and **անոնք** for the plural.

These two sets of third-person pronouns prevent ambiguity when two persons are referred to in the same context. The pronoun **ինք(ը)** with its declined forms **իր** *his/her* and **իրեն** *him/her* refers to persons mentioned first or given prominence in a sentence or narrative. However, the pronoun **ան** and its declined form **անոր** *him/her, his/her* hark back to persons who in the same context are secondary to the person designated by **ինք(ը)/իր/իրեն**. Compare:

Արամ կը սիրէ իր ընկերը և անոր շունը։
[Aram gə sire ir əngerə yev anor šunə]
Aram likes his$_1$ *friend and his*$_2$ *dog.*

In this example, **իր** *his*$_1$ refers to Aram, while **անոր** *his*$_2$ to Aram's friend.

The same distinction is also made in the plural. Here **իրենք** and **անոնք** *they*$_1$ and *they*$_2$ alternate with their declined forms **իրենց** *their/them* and **անոնց** *their/them.* The pronoun **իրենք** *they*$_1$ refers to a number of initially mentioned persons, while **անոնք** *they*$_2$ to those that are secondary to **իրենք** *they*$_1$.

Հայերը կը յարգեն իրենց հիւրերը· անոնց կարծիքը իրենց կը հետաքրքրէ։
[Hayerə gə harken irenc hyurerə; anonc gardzikə irenc gə hedakərkre]
Armenians respect their$_1$ *guests ; their*$_2$ *opinion interests them*$_1$.

In this sentence, **իրենց** *their*$_1$*/them*$_1$ refers to the Armenians, **անոնց** *their*$_2$ to their guests.

VII WORD FORMATION

Derivation of abstract nouns

The most productive suffixes that build abstract nouns in Armenian are: **-ությունն** [-utyun], **-ում** [-um], and **-անք** [-ank].

1. The suffix **-ությունն** is largely applied to form abstract nouns:

a) from adjectives

առատ [aṙad] *plenty*	→	**առատություն** [aṙadutyun] *abundance*
ուրախ [urakh] *happy, joyful*	→	**ուրախություն** [urakhutyun] *joy*
ծույլ [ʤuyl] *lazy*	→	**ծուլություն** [ʤulutyun] *laziness*
մեծ [meʤ] *big, great*	→	**մեծություն** [meʤutyun] *greatness, size*

b) from verbs

շարունակել [sharunagel] *to continue*	→	**շարունակություն** [sharunagutyun] *continuation*
պաշտպանել [bashtbanel] *to protect*	→	**պաշտպանություն** [bashtbanutyun] *protection*
օգնել [oknel] *to help*	→	**օգնություն** [oknutyun] *help*

c) from nouns

եղբայր [yeghpayr] *brother*	→	**եղբայրություն** [yeghpayrutyun] *brotherhood*
թշնամի [təshnami] *enemy*	→	**թշնամություն** [təshnamutyun] *enmity*
ընկեր [ənger] *friend*	→	**ընկերություն** [əngerutyun] *friendship*

2. The suffix **-ում** [-um] is used to create abstract nouns from verbs:

պաշարել [basharel] *to besiege*	→	**պաշարում** [basharum] *siege*
շարժել [sharʒhel] *to move*	→	**շարժում** [sharʒhum] *movement*
ներել [nerel] *to forgive*	→	**ներում** [nerum] *pardon, forgiveness*
ուսանիլ [usanil] *to study*	→	**ուսում** [usum] *study, education*

3. The suffix **-անք** [-ank] builds abstract nouns from verbs:

աշխատիլ [ashkhadil] *to work*	→	**աշխատանք** [ashkhadank] *work*
հալածել [haladʒel] *to persecute*	→	**հալածանք** [haladʒank] *persecution*
մարզել [marzel] *to train, to drill*	→	**մարզանք** [marzank] *exercise, gymnastics*
տանջել [danchel] *to torture*	→	**տանջանք** [danchlank] *torture, suffering*

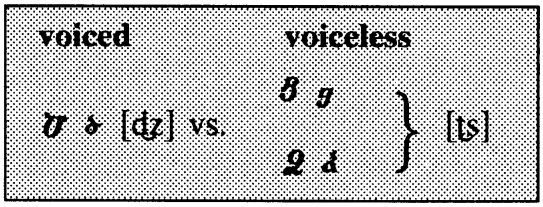
VIII PRONUNCIATION

The letters Ժ ժ, Ց ց, and Ձ ձ

Ժ ժ and Ց ց / Ձ ձ are graphically presented as three signs, but correspond to a pair of voiced and voiceless sounds.

Ժ ժ represents the voiced affricate [ʤ], i.e. one complex sound that starts with the voiced stop [d] and ends with the voiced sibilant [z]. It is pronounced similarly to the English combination [d+z] in *cards* or *leads*.

Ց ց and Ձ ձ are two different graphic signs for the same sound.* They both stand for the same voiceless affricate [ʦ] that starts with the voiceless stop [t] and ends with the voiceless sibilant [s]. It sounds like the combination of [t+s] in the English *lots* or *cats*.

Examples for Ժ ժ [ʤ]: ժնողք [ʤənoghk] *parents*, ժաղիկ [ʤaghig] *flower*, etc.
Examples for Ձ ձ [ʦ]: ձուկ [ʦug] *fish*, օձիք [oʦik] *collar*, etc.
Examples for Ց ց [ʦ]: ցավ [ʦav] *pain*, ուսուցիչ [usuʦiչ] *teacher*, etc.

Compare also the word ձեռնոց [ʦeṙnoʦ] *glove*, where the two distinct letters ձ and ց are pronounced identically, i.e. [ʦ]. Since Western Armenian spelling does not always follow pronunciation, the correct spelling must be memorized.

Consider the following spelling rules:

1) After Ղ ղ [gh] and Ր ր [r], the letter Ձ ձ, not Ց ց, is used: բարձ [parʦ] *pillow*, իղձ [ighʦ] *wish*, բաղձանք [paghʦank] *desire*, etc. Exceptions: քաղցր [kaghʦər] *sweet*, աղցան [aghʦan] *salad*, հարց [harʦ] *question*, արցունք [arʦunk] *tear*, etc.

2) After Ն ն [n], the letter Ց ց, not Ձ ձ, is used: անցնիլ [anʦnil] *to pass*, ցնցոտի [ʦənʦodi] *rag*, լեցնել [leʦənel] *to fill*, etc. Exceptions: անձ [anʦ] *person*, գանձ [kanʦ] *treasure*.

3) Before Ձ ձ [ʦ] and Ջ ջ [ʤ], the letter Ղ ղ [gh], not Խ խ [ch], is used: դեղձ [tekhʦ] *peach*, չղջիկ [ʧəghʤig] *bat*, etc.

---

* In Classical Armenian, Ց ց and Ձ ձ stand for two (voiceless and voiced) sounds. This distinction is preserved only in Eastern Armenian.

IX ORTHOGRAPHY

ե է or ի ի?

There are orthographic and phonetic rules indicating which letters to use, ե է or ի ի.
The graphic sign ե է appears:

1. in initial position, standing for [ye] as in English *yesterday*: երախայ [yerakẖa] *child*, Երեւան [Yerevan] *Yerevan*, etc.
2. before vowels, standing for [y] as in English *yoke* or *onion*.: եօթը [yotə] *seven* and սենեակ [senyag] *room*.
3. within words, ե է standing for [e] as in English *red*: մեր [mer] *our*, գրել [kərel] *to write*, գեղեցիկ [keghetsig] *beautiful*, etc.

ե է never appears in final position of words; ի ի is used instead. Within words, ե է sounds exactly the same as its graphic counterpart ի ի, but they are not interchangeable.

The graphic sign ի ի occurs:

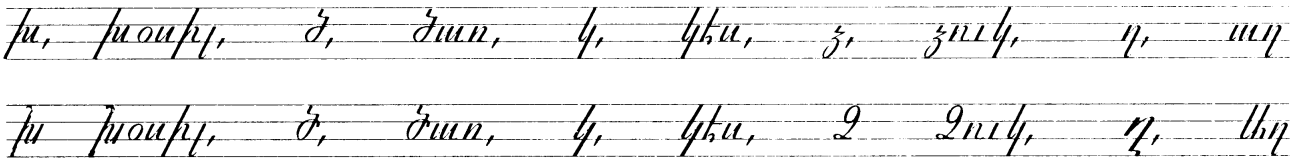
1. in initial position and stands for [e] as in English *end*. Compare: ի [eyi] *I was*, իջ [ech] *page*, իակ [eag] *being*, etc.
2. in final position: րոպէ [robe] *minute*, վայրէ [payde] *wooden*, հասցէ [hastse] *address*, կ'ըսէ [gəse] *he/she says*, etc.
3. in final position before -ն: քարաշէն [karashen] *stone-built*, նորէն [noren] *again*, ամէն [amen] *every*, արդէն [arten] *already*, etc.
4. in the third-person singular form of the imperfect indicative -էր: կը խօսէր [gə khoser], *he/she was speaking*, կը քալէր [gə kaler] *he/she was walking*, etc.
5. in the second-person plural forms of verbs before ք: պիտի երգէք [bidi yerkek] *you will sing*, եկէ՛ք [yegek] *come!*, կ'ուզէ՞ք [guzek?] *do you wish?*, etc.

Within words, է occurs more frequently than ի. Common words containing ի must be memorized. Here are some:

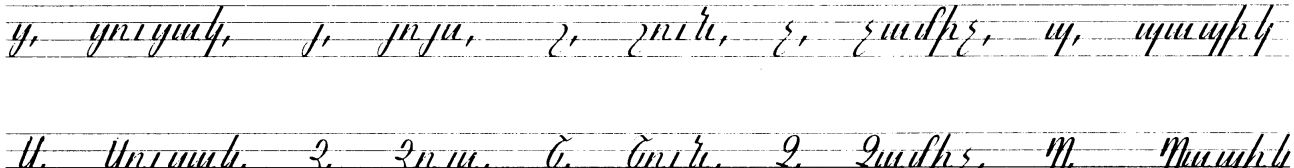
աղէկ	[aghek]	*good, well*
ամէն	[amen]	*every, each*
երէկ	[yereg]	*yesterday*
դէմք	[temk]	*face*
մէկ	[meg]	*one*
տէր	[der]	*lord, master*
հրաւէր	[həraver]	*invitation*
նուէր	[nəver]	*gift*
շէնք	[shenk]	*building*
մէջ	[mech]	*in*

In other cases, two homophonic words with different meanings must be memorized. Compare, for instance, the different spellings for սէր [ser] *love* and սեր [ser] *cream*.

X WRITING

խ,	**խոսիլ,**	**ծ,**	**ծառ,**	**կ,**	**կէս,**	**ձ,**	**ձուկ,**	**ղ,**	**աղ**
Խ,	**Խոսիլ,**	**Ծ,**	**Ծառ,**	**Կ,**	**Կէս,**	**Ձ,**	**Ձուկ,**	**Ղ,**	**Աղ**
[kh]	[khosil]	[dz]	[dzar]	[g]	[ges]	[ts]	[tsug]	[gh]	[agh]

ց	**ցուցակ,**	**յ,**	**յոյս,**	**չ,**	**չուն,**	**չ,**	**չամիչ,**	**պ,**	**պապիկ**
Ց,	**Ցուցակ,**	**Յ,**	**Յոյս,**	**Չ,**	**Չուն,**	**Ց,**	**Ջամիչ,**	**Պ,**	**Պապիկ**
[ts]	[tsutsag]	[h]	[huys]	[ch]	[chun]	[ts]	[chamich]	[b]	[babig]

XI EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *կարինէ,*	*ձեր հաշուիչը կու տա՞ք։*
b. *Պարոն Սարեան,*	*պատուհանը կը գոցե՞ս։*
c. *Օրիորդ,*	*կտոր մը կարկանդակ կու տա՞ս։*
d. *Արմէն,*	*ինծի աղը կ՚անցընէ՞ք։*
e. *Երախաները,*	*գաւաթ մը ջուր կը բերե՞ս, խնդրեմ։*
f. *Սուրէն,*	*դուռը կը բանա՞ք։*
g. *Մայրիկ,*	*կտոր մը հաց կու տա՞ս։*

2. Complete sentences, using the words in parentheses.

a. *Մենք*	*(միշտ/հոս/գալ)* Example: *Մենք միշտ հոս կու գանք։*
b. *Դուք*	*(անոնց/հաց/տալ)*
c. *երախաները*	*(ինչու՞/լալ)*
d. *Ո՞վ*	*(ինծի/տալ/սուրճ)*
e. *Դուն*	*(ե՞րբ/հոն/ըլլալ)։*
f. *Ինծի*	*(գիրքդ/տա՞լ)*
g. *Ան*	*(ձեր ճաշը/ուտել)*

2. Form mini-dialogues according to the patterns in 1, 2, 3, 4 and 5. Replace the requested item մատիտ with գրիչ, քանակ, ռետին, հաշուիչ, etc.

1. A. *Այս մատիտը որո՞ւնն է. քո՞ւկդ է։*
   B. *Այո՛, իմս է։*
2. A. *Մարի, մատիտ մը կու տա՞ս, խնդրեմ։*
   B. *Հոն կայ մատիտ մը. իմս չէ, բայց կրնաս առնել։*
3. A. *Ձեր մատիտը կու տա՞ք մէկ վայրկեան։*
   B. *Սիրո՛վ։ Այս մատիտը արդէն ձերն է։*
4. A. *Սա իմ մատիտս չէ։ Ո՞ւր է իմս։*
   B. *Ձեմ գիտեր ուր է քու մատիտդ. իմս հոս է։*
5. A. *Ո՞վ ինծի մատիտ մը կու տայ։*
   B. *Իմ մատիտս ո՛չ մէկուն չեմ տար։*

3. Answer the following questions.

a. *Հայերէն կը խօսի՞ս։ Այո՛, կը խօսիմ։*
b. *Անգլերէն կը կարդա՞ս։ Այո՛, ...*
c. *Համալսարան միշտ կու գա՞ս։ Այո՛, ...*

d. *Հեռաձայն ունի՞ս։ Այո՛, ...*
e. *Ուսանո՞ղ ես։ Այո՛, ...*
f. *Շատ լեզուներ գիտե՞ս։ Այո՛, ...*
g. *Հայերէն կարդալ կրնա՞ս։ Այո՛, ...*

4. Answer the questions with a negative response following the pattern.

a. *Դուն հայերէն կը կարդա՞ս։ Ո՛չ, չեմ կարդար։*
b. *Ջինարէն գիտե՞ս։ Ո՛չ, ...*
c. *Ձոնը ֆրանսերէն գիտէ՞։ Ո՛չ, ...*
d. *Մարին հոս կ'ուսանի՞։ Ո՛չ, ...*
e. *Ամէն օր հայերէն ունի՞ք։ Ո՛չ, ...*
f. *Դուն սուրճ կը խմե՞ս։ Ո՛չ, ...*
g. *Դուն հոս ամէ՞ն օր կու գաս։ Ո՛չ, ...*
h. *Արփին ուտել կ'ուզէ՞։ Ո՛չ, ...*

5. Continue the sequences by translating the English text.

a. *Աս տունը կը սիրեմ։* (It is my house.)
b. *Մոնրէալը գեղեցիկ քաղաք է։* (I like your city, Maria.)
c. *Անոնք հայերէն կը սորվին։* (Their teacher is Armenian.)
d. *Իմ հասցէս ունի՞ս։* (I don't. What is your address?)
e. *Անուն Մարի է։* (And what is your name, Sir?)
f. *Իմ հպատակութիւնս ամերիկեան է։* (What is your citizenship, Ani?)
g. *Իր մայրենի լեզուն հայերէն է։* (My mother tongue is English.)
h. *Հոն գիրք մը կայ։* (That is my book.)

6. Derive abstract nouns from the adjectives.

a. *Շուկան գեղեցիկ է։ Ինչպիսի՛ գեղեցկութիւն։*
b. *Սեղանը առատ է։ Ինչպիսի՛ ...*
c. *Սենեակը մաքուր է։ Ինչպիսի՛...*
d. *Երկիրը հարուստ է։ Ինչպիսի՛ ...*
e. *Բոլորը ուրախ են։ Ինչպիսի՛ ...*
f. *Պտուղը թարմ է։ Ինչպիսի՛ ...*
g. *Միրանը անուշ է։ Ինչպիսի՛ ...*

7. Use an appropriate form of the verb.

a. *Ես միչտ ...* (*տալ* [dal] *to give*) *իմ գիրքերս։*
b. *Դուն ամէն օր ...* (*գալ* [kal] *to come*) *համալսարան։*

c. *Աբիին* ... (*ուզել* [uzel] *to wish*) *իտալերէն սորվիլ*։
d. *Դուք այս ամառ ո՞ւր* ... (*երթալ* [yertal] *to go*)
e. *Մենք* ... (*սիրել* [sirel] *to love*) *մեր երկիրը*։
f. *Այս ուսանողները հայերէնը չատ* ... (*հաւնիլ* [havnil] *to like*)
g. *Դուք հոս ի՞նչ* ... (*ընել* [ənel] *to do*).

8. Form interrogative sentences, finishing them with the following words.

a. ..... *կը խօսի՞ս*։
b. ..... *կը գրե՞ս*։
c. ..... *հո՞ս է*։
d. ..... *ունի՞ս*։
e. ..... *գիտե՞ս*։
f. ..... *կ'ուսանի՞ս*։
g. ..... *կ'ուզե՞ս*։
h. ..... *կու տա՞ս*։

9. How would you say it in Armenian? Make a polite request.

a) You are in class; you need certain things.

a. You need a dictionary.
b. You are looking for a pencil.
c. You need a calculator.
d. You are out of paper.
e. You are looking for a piece of chalk.
f. You forgot your ruler at home.
g. You cannot find your eraser.

b) You are sitting around a table with friends; you cannot reach many things.

a. The salt is too far from you.
b. You need a piece of bread.
c. You are thirsty.
d. Your wine glass is empty.
e. The salad is out of reach.
f. You need some pepper.
g. You would like some juice.

c) You are filling out a form for a foreigner. You ask:

a. His/her name.
b. His/her address.
c. His/her telephone number.
d. His/her citizenship.
e. His/her mother tongue.
f. The languages he/she speaks.
g. Where his/her permanent residence is.

10. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Այս ամառ տիկին Սմիթ ո՞ւր կը գտնուի։*
b. *Ո՞վ է անոր առաջնորդը։*
c. *Ո՞վ է կարինէն։*
d. *Ու՞ր կը տանի կարինէն տիկին Սմիթը։*
e. *Տիկին Սմիթը կեդրոնական չուկան կը հասնի՞։*
f. *Ի՞նչ կ'ըսէ տիկին Սմիթը։*
g. *Ո՞ր պտուղն է, որ տիկին Սմիթը չատ կը հաւնի։*
h. *Ի՞նչ է* prunus armeniaca-*ն։*
i. *Դուք ծիրան կը սիրէ՞ք։*

XII PROVERBS

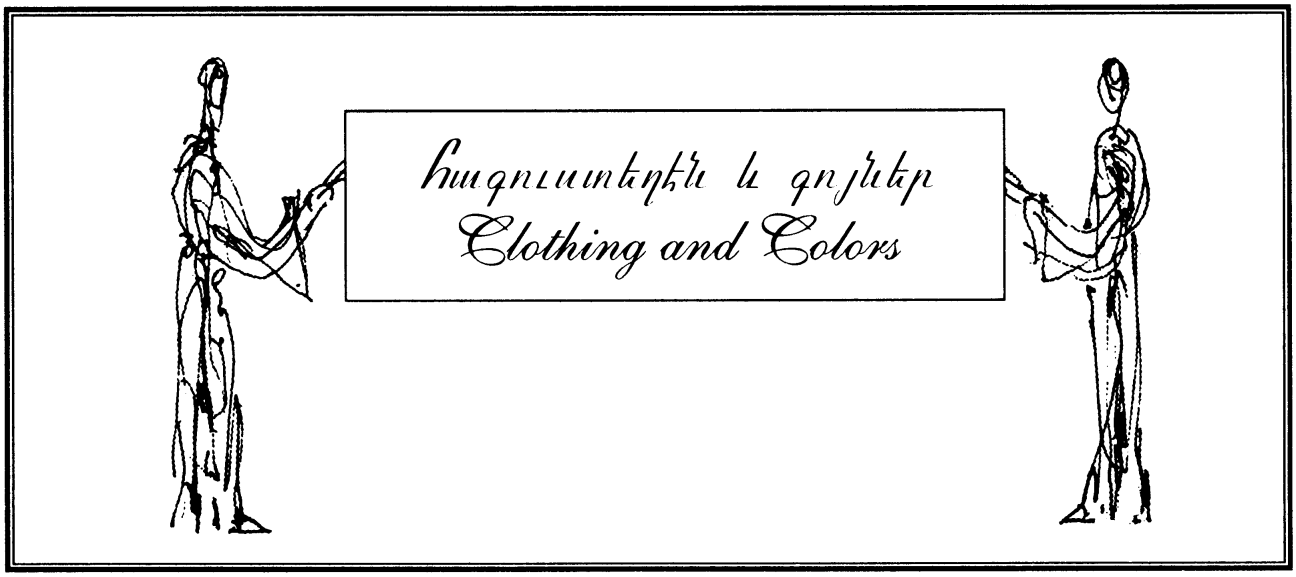
Անօթի մարդը քարէն կակուղը կ'ուտէ:
[Anoti martə karen gagugẖə gude]
The hungry will eat anything softer than stone.

Խօսքը քամին կը տանի, կերածը կը մնայ:
[Kẖoskə kamin gə dani, geradzə gə mənа]
Wind will carry words away, only food will stay.

(Մարդուս) ախորժակը ակռայէն տակն է:
[(Martus) akẖorzẖagə agṙayin dagn e]
The appetite (of a person) is under his teeth.
(Once you start eating, you work up your appetite.)

Բանը ծնունդը չէ, բանը սնունդն է:
[Panə dzənuntə čẖe, panə sənuntn e]
It is not the nature, it is the nurture (that counts).

Unit 4

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Asking for an opinion and expressing one	66
Vocabulary:	Clothing, colors	69
Grammar:	VERBS: The imperfect indicative tense	70
	NOUNS: 1. The declension paradigm	73
	2. The nominative and accusative	74
Armenian-English Contrasts:	Impersonal sentences in Armenian	75
Word Formation:	Nouns indicating location	76
Pronunciation:	The letters ձ ճ, ջ չ, and ղ ղ	77
Orthography:	ո ո or օ օ?	78
Writing:	ջ չ, վ վ, տ տ, ր ր, փ փ, ք ք, ֆ ֆ, ձ ճ, եւ և	79

I DIALOGUES

1. A has invited B, a friend, to his/her new apartment. B's opinion is important to A.

A. *Կը հաւնի՞ս նոր բնակարանս։*
[Gə havnis nor pənagaranəs?]
Do you like my new apartment?

B. *Այո՛, շատ կը հաւնիմ։*
[Ayo, shad gə havnim]
Yes, I like it very much.

A. *Ուրախ եմ։ Տեսարանս աղուոր է, չէ՞։*
[Urakh em. Desaranəs aghvor e, che?]
I am glad. I have a nice view, don't I?

B. *Այո՛, շատ աղուոր է։*
[Ayo, shad aghvor e]
Yes, very nice.

A. *Այս գորգը նոր է. ի՞նչ կ'ըսես։*
[Ays korkə nor e; inch gəses?]
This carpet is new. What do you think (about it)?

B. *Հիանալի՛ է։ Հայկական է, չէ՞։*
[Hianali e. Haygagan e, che?]
It's wonderful! It is Armenian, isn't it?

A. *Այո՛։ Իսկ այս նկա՞րը,*
[Ayo. Isk ays nəgarə,]
Yes. And this painting,

ինչպէ՞ս կը գտնես։
[inchbes gə kədnes?]
how do you like it?

B. *Գէշ չէ։*
[Kesh che]
It's not bad.

A. *Ի՞նչ է, չե՞ս սիրեր։*
[Inch e, ches sirer?]
What's wrong, don't you like it?

B. *Կարծիք մը չունիմ։*
[Gardzik mə chunim.]
I have no opinion.

Ջեմ հասկնար արդի գործերը։
[Chem hasgənar arti kordzerə]
I do not understand modern works.

2. A is on her way to the theatre when she meets her friend B:

B. *Այս ո՞ւր այսպէս, հագուած-չքուած։*
[Ays ur aysbes, hakvadz-shəkvadz?]
Where are you going, all decked out?

A. *Թատրոն։ Կը հաւնի՞ս հագուստս։*
[Tadron. Gə havnis hakustəs?]
To the theatre. Do you like my dress?

B. *Այո՛, շատ աղուոր է։ Նո՞ր է։*
[Ayo, shad djashagavor e. Nor e?]
Yes, it's very nice. Is it new?

A. *Այո՛։ Իսկ գլխա՞րկս, կը սիրե՞ս։* Yes. And my hat, do you like it?
[Ayo. Isk kəlkhargəs, gə sires?]

B. *Ա՞ն ալ նոր է։ Բարո՛վ հագնիս։* That's also new? Wear it in good health!
[An al nor e? Parov haknis]

A. *Ամէն ինչ նոր է։ Կօշիկներս ալ,* Everything is new! Also my shoes,
[Amen inch nor e! Goshignerəs al]

չե՞ս տեսներ։ don't you see?
[ches desner?]

B. *Միայն թէ կրունկներդ· չատ բարձր չե՞ն։* Only your heels, aren't they too high?
[Miayn te gərungnerət; shad partsər chen?]

Ջե՞ս յոգնիր։ Don't you get tired?
[Ches hoknir?]

A. *Հարկաւ կը յոգնիմ։ Բայց կին ենք, չէ՞։* Of course I do! But we are women, aren't we?
[Hargav gə hoknim; payts gin enk, che?]

II TEXT

ԱՆԱՀԻՏ ԵՒ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐԸ

[Anahid yev hayelinerə]

Երբ քոյրս՝ Անահիտ պզտիկ աղջիկ մըն էր, չատ կը սիրէր հագնիլ վառ գոյները· վառ
[Yerp kuyrəs Anahid bəzdig aghchig mən er, shad gə sirer haknil var kuyner; var

կարմիրը և վառ նարնջագոյնը իր գոյներն էին։ Շատ կը սիրէր նաեւ հայելիները։
garmirə yev var narənchakuynə ir kuynern eyin. Shad gə sirer nayev hayelinerə.

Ուր որ երթար, հայելի մը կը գտնէր, առջեւը կը կենար ժամերով և կը հիանար իր
Ur vor yertar, hayeli mə gə kədner, archevə gə genar zhamerov.yev gə hianar ir

տեսքով։ Հագուստեղէնը իրեն համար չատ կարեւոր էր։ Այսօր գլխարկն էր, վաղը
deskov. Hakusteghenə iren hamar shad garevor er. Aysor kəlkhargn er, vaghə

հագուստը, միւս օրը կօշիկը, զոր չէր հաւներ և չէր ուզեր հագնիլ դպրոց երթալու
hakustə, myus orə goshigə, zor cher havner yev cher uzer haknil təbrots yertalu

համար։ Մայրս յուսահատ էր։ —Ի՛նչ դժուարահաճ է մեր աղջիկը, կ՚ըսէր յաճախ,
hamar. Mayrəs husahad er. Inch təzhvarahadj e mer aghchigə, gəser hadjakh,

չեմ գիտեր, ինչ ընեմ։ —Կը փոխուի, կ՚ըսէր հայրս, երբ մեծնայ՝ կը փոխուի։ —Հայրս
chem kider, inch ənem. —Gə pokhvi, gəser hayrəs, yerp medzna, gə pokhvi.—Hayrəs

իրաւունք ունէր։ Այսօր Անահիտ յայտնի նկարչուհի է և հիանալի տանտիկին։
iravunk uner. Aysor Anahid haydni nəgarchuhi e yev hianali dandigin.

Իսկ հայելինե՞րը: —Հիմա երեք զաւակներս են հայելիներս: Ջիս կը տեսնեմ անոնց
Isk hayelinerə? —Hima yerek zavagnerəs en hayelinerəs. Zis gə desnem anonts

մէջ — կ'ըսէ քոյրս:
meǰh — gəse kuyrəs]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

երբ	[yerp]	*when*
քոյր	[kuyr]	*sister*
պզտիկ	[bəzdig]	*small*
աղջիկ	[aghǰhig]	*girl*
սիրել	[sirel]	*to love*
հագնիլ	[haknil]	*to wear*
վառ	[vaṙ]	*bright*
գոյն	[kuyn]	*color*
կարմիր	[garmir]	*red*
նարնջագոյն	[narənǰhakuyn]	*orange*
նաեւ	[nayev]	*also*
հայելի	[hayeli]	*mirror*
ուր որ	[ur vor]	*wherever*
երթալ	[yertal]	*to go*
գտնել	[kədnel]	*to find*
առջեւը	[aṙǰhevə]	*in front of it*
կենալ	[genal]	*to stay, to stand*
ժամերով	[ʒhamerov]	*for hours*
հիանալ	[hianal]	*to admire*
տեսք	[desk]	*looks, appearance*
հագուստեղէն	[hakusteghen]	*clothing*
իրեն համար	[iren hamar]	*for her*
կարեւոր	[garevor]	*important*
այսօր	[aysor]	*today*
գլխարկ	[kəlkharg]	*hat*
վաղը	[vaghə]	*tomorrow*
հագուստ	[hakust]	*dress*
միւս օրը	[myus orə]	*the next day*
կօշիկ	[goshig]	*shoe*
դպրոց	[təbrots]	*school*
մայր	[mayr]	*mother*
յուսահատ	[husahad]	*desperate*
դժուարահաճ	[təžhvarahadj]	*difficult to please*
յաճախ	[hadjakh]	*often*
փոխուիլ	[pokhvil]	*to change*
հայր	[hayr]	*father*
մեծնալ	[medznal]	*to grow older*
իրաւունք	[iravunk]	*right*
յայտնի	[haydni]	*well-known*
նկարչուհի	[nəgarčhuhi]	*painter (fem.)*
հիանալի	[hianali]	*wonderful*
տանտիկին	[dandigin]	*homemaker*
հիմա	[hima]	*now*
զաւակ	[zavag]	*child*
զիս	[zis]	*myself*
տեսնել	[desnel]	*to see*
անոնց մէջ	[anonts meǰh]	*in them*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Հագուստեղէն	[Hakusteghen]	Clothing
հագուստ	[hakust]	*dress*
փէշ	[peşh]	*skirt*
տապատ	[dapad]	*pants*
վերարկու	[verargu]	*coat*
գլխարկ	[kəlkharg]	*hat*
ձեռնոց	[tseṙnoţs]	*glove*
կօշիկ	[goşhig]	*shoe*
մոյկ	[muyg]	*boot*
կրկնակօշիկ	[gərgnagoşhig]	*overshoe*
գուլպայ	[kulba]	*sock, stocking*
բաճկոն	[paǰgon]	*jacket*
գօտի	[kodi]	*belt*
օձիք	[oţsik]	*collar*
գրպան	[kərban]	*pocket*
կոճակ	[goǰjag]	*button*
ներքնաշապիկ	[nerknaşhabig]	*undershirt*
շապիկ, վերնաշապիկ	[şhabig, vernaşhabig]	*shirt (long- or short-sleeved garment)*
վարտիք, շապկընկեր	[vardik, şhabgənger]	*briefs*
գիշերանոց	[kişheranoţs]	*nightgown*
շալ	[şhal]	*scarf*
փողկապ	[poghgab]	*tie*
վզկապ	[vəzgab]	*necktie*
հողաթափ, մուճակ	[hoghatap, muǰjag]	*slipper*
բուրդ	[purt]	*wool*
մետաքս	[medaks]	*silk*
մուշտակ	[mushtag]	*fur*

Գոյները	[Kuynerə]	The colors
կարմիր	[garmir]	*red*
կապոյտ	[gabuyd]	*blue*
կանանչ	[gananch]	*green*
դեղին	[teghin]	*yellow*

սեւ	[sev]	*black*
ճերմակ	[djermag]	*white*
երկնագոյն	[yergnakuyn]	*light blue*
սրճագոյն	[sərdjakuyn]	*brown*
մոխրագոյն	[mokhrakuyn]	*grey*
նարնջագոյն	[narənjhakuyn]	*orange*
մանուշակագոյն	[manushagakuyn]	*violet*
վարդագոյն	[vartakuyn]	*pink*
ոսկեգոյն	[voskekuyn]	*gold-colored*
արծաթագոյն	[ardzatakooyn]	*silver-colored*
բաց կանանչ, etc.	[pats gananch]	*light green*
գոց կանանչ, etc.	[kots gananch]	*dark green*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the imperfect indicative tense (regular verbs)

The Armenian imperfect indicative designates habitual, continuous or repeated actions, events, and states that occurred in the past. It consists of the invariable particle կը [gə] and conjugated past-tense forms of the main verb. While first- and second-conjugation verbs (those with an infinitive ending in -ել and -իլ) form the imperfect tense in the same way (կը + -էի), third-conjugation verbs (those with an infinitive ending in -ալ) follow a different pattern (կը + -այի).

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1. pers. (ես)	կը + verb stem + էի/ այի	[gə + eyi/ayi]
2. pers. (դուն)	կը + verb stem + էիր/ այիր	[gə + eyir/ayir]
3. pers. (ան)	կը + verb stem + էր/ ար	[gə + er/ar]
PLURAL		
1. pers. (մենք)	կը + verb stem + էինք/այինք	[gə + eyink/ayink]
2. pers. (դուք)	կը + verb stem + էիք/այիք	[gə + eyik/ayik]
3. pers. (անոնք)	կը + verb stem + էին/ային	[gə + eyin/ayin]

INDICATIVE MOOD
Imperfect tense (affirmative)

	վազել	խօսիլ	կարդալ	տալ
(ես)	կը վազէի	կը խօսէի	կը կարդայի	կու տայի
(դուն)	կը վազէիր	կը խօսէիր	կը կարդայիր	կու տայիր
(ան)	կը վազէր	կը խօսէր	կը կարդար	կու տար
(մենք)	կը վազէինք	կը խօսէինք	կը կարդայինք	կու տայինք
(դուք)	կը վազէիք	կը խօսէիք	կը կարդայիք	կու տայիք
(անոնք)	կը վազէին	կը խօսէին	կը կարդային	կու տային

Here are some other paradigms of auxiliary and irregular verbs in the imperfect tense:

	եմ	ըլլալ	գիտնալ	կրնալ	(կամ)	ունենալ
(ես)	էի	կ'ըլլայի	գիտէի	կրնայի	կայի	ունէի
(դուն)	էիր	կ'ըլլայիր	գիտէիր	կրնայիր	կայիր	ունէիր
(ան)	էր	կ'ըլլար	գիտէր	կրնար	կար	ունէր
(մենք)	էինք	կ'ըլլայինք	գիտէինք	կրնայինք	կայինք	ունէինք
(դուք)	էիք	կ'ըլլայիք	գիտէիք	կրնայիք	կայիք	ունէիք
(անոնք)	էին	կ'ըլլային	գիտէին	կրնային	կային	ունէին

2. Formation of the negative paradigm of the imperfect indicative tense

The negative paradigm of the imperfect tense is formed by combining the imperfect of the auxiliary verb *եմ* marked with the negation չ-, i.e. *էի* → *չէի* with the participle of the main verb ending in *-եր* or *-ար*. First- and second- conjugation verbs (those ending in *-ել* and *-իլ*) take the ending *-եր*, while third conjugation verbs (those ending in *-ալ*) take the ending *-ար*.

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1. pers. (*ես*)	*չէի* + verb stem + *եր/ար*	[cheyi + er / ar]
2. pers. (*դուն*)	*չէիր* + verb stem + *եր/ար*	[cheyir + er / ar]
3. pers. (*ան*)	*չէր* + verb stem + *եր/ար*	[cher + er / ar]
PLURAL		
1. pers. (*մենք*)	*չէինք* + verb stem + *եր/ար*	[cheyink + er/ar]
2. pers. (*դուք*)	*չէիք* + verb stem + *եր/ար*	[cheyik + er/ar]
3. pers. (*անոնք*)	*չէին* + verb stem + *եր/ար*	[cheyin + er/ar]

INDICATIVE MOOD
Imperfect tense (negative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ	տալ
(ես)	չէի գրեր	չէի խօսեր	չէի կարդար	չէի տար
(դուն)	չէիր գրեր	չէիր խօսեր	չէիր կարդար	չէիր տար
(ան)	չէր գրեր	չէր խօսեր	չէր կարդար	չէր տար
(մենք)	չէինք գրեր	չէինք խօսեր	չէինք կարդար	չէինք տար
(դուք)	չէիք գրեր	չէիք խօսեր	չէիք կարդար	չէիք տար
(անոնք)	չէին գրեր	չէին խօսեր	չէին կարդար	չէին տար

Compare the following affirmative and negative counterparts:

կ'ըսէի → չէի ըսեր from ըսել
կը սկսէի → չէի սկսեր from սկսիլ
կը բանայի → չէի բանար from բանալ, etc.

Other irregular forms include:

կայի → չկայի from կամ
գիտէի → չգիտէի (also: չէի գիտեր) from գիտնալ
ունէի → չունէի from ունենալ, etc.

3. Uses of the imperfect indicative tense

The Armenian imperfect tense has several equivalents in English translation. When it is used to indicate a continuous action carried out at a certain point in the past, it corresponds to the English past progressive:

Փողոցէն կ'անցնէի, երբ քեզ տեսայ։
[Poghotsen gantsneyi, yerp kez desa]
I was walking down the street when I saw you.

When the imperfect tense refers to a habitual action in the past without being tied to a particular time or situation, it is translated into English with the *used to* construction:

Տարիներ առաջ դուն այս դպրոցը կ'երթայիր։
[Dariner aṙach tun ays təbrotsə gertayir]
Years ago you used to go to this school.

When applied to present time to politely express wishes and desires, the translation of the imperfect tense into English accounts for modal forms with *would*:

Կ'ուզէի քեզի հետ խօսիլ։
[Guzeyi kezi hed ḳhosil]
I would like to talk to you.

Չէի ուզեր ուշանալ։
[Cheyi uzer ushanal]
I wouldn't like to be late.

B. NOUNS

1. The declension paradigm

To fulfill various syntactic functions in a sentence, nouns and pronouns in some languages have an extensive declension system. In other languages, these functions are performed by prepositions and postpositions (see Unit 7, pp. 140-141). English and Armenian have both, although Armenian has a larger system of noun and pronoun declensions.*

Nouns in Armenian have an elaborate declension paradigm, which may bewilder the English speaker. They change forms either by taking case markers, by undergoing inner permutations, or by doing both (see Unit 6, pp. 123-124).

Armenian has six cases: nominative, accusative, genitive, dative, ablative, and instrumental. The first four cases, nominative and accusative, genitive and dative, form two pairs that correspond in form, but differ in syntactic function. The following specific questions address the different functions of each case:

CASES			animate	inanimate
Ուղղական	[ughghagan]	*Nominative:*	ո՞վ [ov?] *who?*	ի՞նչ [inch?] *what?*
Հայցական	[haytsagan]	*Accusative:*	(զ)ո՞վ [(z)ov?]** *whom?*	ի՞նչ [inch?] *what?*
Սեռական	[seṙagan]	*Genitive:*	որո՞ւ(ն) [voru(n)?] *whose?,*	ինչի՞(ն) [inchi(n)?] *of whom? of what?*
Տրական	[dəragan]	*Dative:*	որո՞ւ(ն) [vorun?] *to whom?*	ինչի՞(ն) [inchi(n)?] *to / for what?*
Բացառական	[patsaṙagan]	*Ablative:*	որմի՞(ն) [vorme(n)?] *from whom?*	ինչի՞(ն) [inche(n)?] *from what?*
Գործիական	[kordziagan]	*Instrumental:*	որո՞վ [vorov?]*** *with whom?*	ինչո՞վ [inchov?] *with what?*

---

* English nouns change only when they express possession and when they are used in the plural (cf. *father's, fathers', fathers*).

** The form with (զ) is grammatical, but is rarely used in everyday speech.

*** որո՞վ [vorov?] is frequently replaced by the complex form որո՞ւն հետ [vorun hed?] *with whom?*

2. Nominative and accusative

The **nominative** case is the citation form of nouns as they appear in dictionaries. It is the initial form in a declension paradigm and has no explicit case markers. The noun in the nominative case serves primarily as the subject of the sentence, i.e. it expresses a topic about which a comment is made:

Քոյրս վառ գոյները կը սիրէ։
[Kuyrəs vaṙ kuyner gə sire]
My sister likes bright colors.

Գորգը նոր է։
[Korkə nor e]
The carpet is new.

In these sentences, **քոյրս** [kuyrəs] *my sister* and **գորգը** [korkə] *the carpet* are subjects and hence take the nominative case. They answer the questions **ո՞վ** [ov?] *who?* (**քոյրս**) and **ի՞նչ** [inch?] *what?* (**գորգը**) respectively.

As a secondary function, the nominative case also serves as a subject complement, linked to the subject by the auxiliary verb **եմ** or other copular verbs:

Հայրս ուսուցիչ է։
[Hayrəs usutsich e]
My father is a teacher.

In this sentence, both the subject **հայրս** [hayrəs] *my father* and its complement **ուսուցիչ** [usutsich] *teacher* are used in the nominative case. They are linked to each other by the copula **է** *is.*

The **accusative** case of nouns in Western Armenian also has no explicit case markers. It performs the following functions in a sentence:

a) A direct object governed by a transitive verb:

Հայրը իր որդին կը գովէ։
[Hayrə ir vordin gə kove]
The father praises his son.

Նկարս կը հաւնի՞ս։
[Nəgarəs gə havnis?]
Do you like my picture?

In these sentences, the nouns **որդին** [vordin] *son* and **նկարս** [nəgarəs] *my picture* are direct objects of the transitive verbs **գովել** [kovel] *to praise* and **հաւնիլ** [havnil] *to like.* In the first sentence, the question asked is (**զ)ո՞վ**) [(z)ov?] *whom?,* in the second (**ի՞նչ**) [inch?] *what?*

b) An adverbial of place answering the question ո՞ւր [ur?] *where?*

—Ո՞ւր կ'երթաս։ — Գրադարան։
[Ur gertas? Kərataran]
Where are you going? To the library.

Տուն միշտ ուշ կու գամ։
[Dun mişht uşh gu kam]
I always come home late.

In both sentences, the unmarked nouns գրադարան and տուն are adverbials of place.

c) A temporal adverbial answering the question ե՞րբ [yerp?] *when?*

Ձմեռը ձիւն կը տեղայ։
[Ծəmeŕə ʦyun gə degha]
In winter, snow falls.

Here ձմեռը is an unmarked noun in the accusative, functioning as an adverbial of time.

d) An adverbial indicating measurements and sizes (miles, kilograms, pounds, litres, etc.):

Երեք գաւաթ գինի խմեցի։
[Yerek kavat kini kẖəmeʦi]
I drank three glasses of wine.

Տասը մղոն քալեցինք։
[Dasə məghon kaleʦink]
We walked ten miles.

In the examples above, երեք գաւաթ [yerek kavat] *three glasses* and տասը մղոն [dasə məghon] *ten miles* are used in the accusative. The following questions apply: ո՞րքան գինի խմեցինք [vorkan kini kẖəmeʦink?] *how much wine?* or ո՞րքան քալեցինք [vorkan kaleʦink?] *how long did me walk?*

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Impersonal sentences in Armenian

Unlike English, Armenian has an elaborate set of personal endings for conjugating verbs, making personal pronouns redundant. This applies not only to personal sentences, where the person is identified by the personal ending, but also to impersonal sentences. While impersonal sentences in English start with the pronoun *it,* Armenian does not use any pronoun. Consider the following types of impersonal sentences:

1. Impersonal sentences with verbs describing weather conditions:

   կ'անձրեւէ, կ'որոտայ, կը ձիւնէ, etc.
   [Gantsreve, goroda, gə tsyune, etc.]
   It is raining, it thunders, it is snowing, etc.

2. Impersonal sentences with verbs referring to daylight and temperature changes:

   կը մթնէ, կը լուսնայ, կը ցրտէ, etc.
   [Gə mətne, gə lusna, gə tsərde, etc.]
   It is getting dark, it is getting light, it is getting cold, etc.

3. Impersonal sentences with adjectives and nouns linked by a copula (*է, չէ, էր, եղաւ,* etc.). These sentences evaluate various situations and events or pass judgment on them:

   (Ան)կարելի (չ)է, դժուար (չ)է, ամօթ (չ)է, վտանգաւոր (չ)է, etc.
   [(An)gareli (chə)e, təzhvar (chə)e, amot (chə)e, vədankavor (chə)e, etc.]
   It is (im)possible, it is (not) difficult, it is (not) a shame, it is (not) dangerous, etc.

Sentences starting with *պէտք (չ)է* [betk (chə)e] express necessity or need:

   Պէտք է հասկնալ, Պէտք չէ վհատիլ, Պէտք է աճապարել, etc.
   [Betk e hasgənal, Betk chə vəhadil, Betk e adjabarel, etc.]
   One must understand, One should not despair, One must hurry, etc.

4. Impersonal sentences containing verbs in the passive voice (see Unit 11, pp. 213-215) expressed in the third person singular. Such sentences have synonymous active forms in the third person plural:

   կ'ըսուի or *կ'ըսեն, կը յանձնարարուի* or *կը յանձնարարեն,* etc.
   [Gəsvi or gəsen, gə hantsnararvi or gə hantsnararen, etc.]
   It is said or *they say, it is recommended* or *they recommend,* etc.

Note that the only contrasting feature in the formation of impersonal sentences in Armenian and English is that Armenian does not have equivalents for the English pronouns *it* and *they*. As for the use of verbal categories, i.e. person, number, tense, mood, and voice, the formation of impersonal sentences in both languages is similar.

VII WORD FORMATION

Nouns indicating location

There are a few suffixes in Armenian that indicate nouns of location. They are: *-արան* [-aran], *-(ան)ոց* [(an)ots], and *-աստան* [-astan]:

1. Nouns ending in *-արան* [-aran] denote various places, rooms, and localities:*

* An exception is *տեսարան view, sight*

դասարան [tasaran] *classroom*, լսարան [ləsaran] *auditorium*, ճաշարան [ǰjaşharan] *restaurant*, գրադարան [kərataran] *library*, համալսարան [hamal saran] *university*, պէտքարան [bedkaran] *toilet*, լոգարան [lokaran] *bathroom*, etc.

2. The suffix **-անոց** [-(an)oţs] indicates institutional locations, derived mostly from adjectives:

ծեր [ʤer] *old*	→	ծերանոց [ʤeranoţs] *old age home*
հիւանդ [hivant] *sick*	→	հիւանդանոց [hivantanoţs] *hospital*
խենթ [ǩhent] *crazy*	→	խենթանոց [ǩhentanoţs] *madhouse*, etc.

3. The suffix **-աստան** [-astan] mostly indicate names of countries:

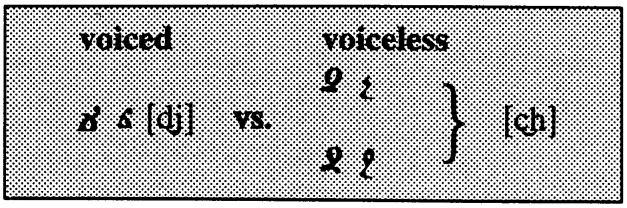
Հայաստան [Hayastan] *Armenia*, Հունաստան [Hunastan] *Greece*, Չինաստան [Cȟinastan] *China*, Ռուսաստան [Ṙusastan] *Russia*, etc. Պարսկաստան [Barsgastan] *Persia*, etc.

VIII PRONUNCIATION

The letters ձ ճ, ջ չ· and ջ ղ

ձ ճ and ջ չ/ ջ ղ are three separate graphic signs. In Western Armenian, however, they stand for only one pair of voiced (ձ ճ) and voiceless sounds (ջ չ/ ջ ղ).

ձ ճ is the voiced affricate [ʤ], a complex sound that begins with the voiced stop [d] and ends with the voiced sibilant [ʒ] (cf. the English letter 'g' in *gender* or 'j' in *jeans*.). Western Armenian does not make any distinction between the two graphic signs ջ չ and ջ ղ. Both represent the same voiceless affricate,* which consists of the voiceless stop [t] and the voiceless sibilant [ş]. It sounds similar to the 'ch' in the English word *chair*.

Examples for ձ ճ [ʤ]: ճիշտ [ʤişht] *right*, կարճ [garʤ] *short*, etc.
Examples for ջ չ [ȼ]: չափ [ȼap] *measure*, քիչ [kiȼ] *a little*, etc.
Examples for ջ ղ [ȼ]: ղուր [ȼur] *water*, վերջ [verȼ] *end*, etc.

---

* In Classical Armenian, ջ չ and ջ ղ represent two separate (voiceless and voiced) sounds. This distinction is preserved only in Eastern Armenian.

Compare also the word ջերմաչափ [ch̢hermach̢hap] *thermometer*, where both letters in this compound noun are pronounced identically. The correct spelling therefore should be memorized. Only a few spelling rules exist for writing Ջ ջ and Ջ ճ in Western Armenian:

1. After Ր ր [r], the letter Ջ ճ, not Ջ ջ, is used: կամուրճ [gamurch̢] *bridge*, արճ [arch̢] *bear*, երջանիկ [yerch̢anig] *happy*, etc. Exceptions: ջարջի [ch̢harch̢i] *haberdasher*, փարջ [parch̢] *pitcher*.
2. After Ղ ղ [gh], the letter Ջ ճ, not Ջ ջ, is used: աղճիկ [aghch̢ig] *girl*, ողջ [voghch̢] *alive*, զղջալ [zəghch̢al] *to repent*, etc. Exception: զեղջ [zegh̢ch̢] *discount*.

IX ORTHOGRAPHY

Ո ո or Օ օ?

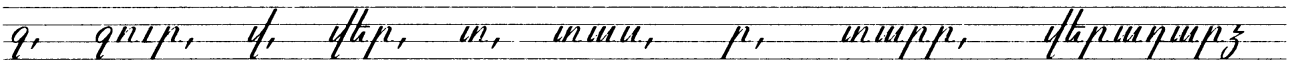
In initial position, the letters Ո ո and Օ օ have distinct phonetic values. The letter Ո ո is pronounced [vo] as in English *volt*. Compare: որդի [vorti] *son*, ոլոռ [voloṙ] *pea*, ոտք [votk] *foot*, etc. In the same position, Օ օ is always written when pronounced [o]: օր [or] *day*, օգնել [oknel] *to help*, օդ [ot] *air, weather*, etc. There are three exceptions whereby in initial position Ո ո followed by վ is pronounced [o]: the interrogative pronoun ո՞վ [ov?] *who?* , ովկիանոս [ovgianos] *ocean* and ովասիս [ovasis] *oasis*. Within words, Ո ո is always pronounced [o]: չորս [ch̢ors] *four*, բոլոր [polor] *all*, բողոք [poghok] *protest*, etc. The initial Ո ո that appears in compound words and derivations is pronounced [o]: անորոշ [anoroš] *uncertain* from ան [an] + որոշ [voroš] *un* + *certain*, վատորակ [vadorag] *of bad quality* from վատ [vad] *bad* + որակ [vorag] *quality*, etc.

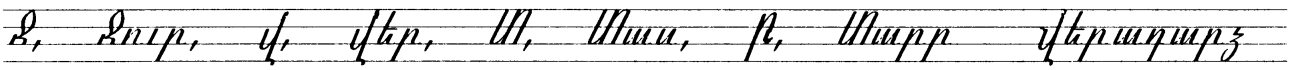
Words containing Օ օ are not numerous and should be memorized. Here are some commonly used words:

աղօթք [aghotk] *prayer*	ամօթ [amot] *shame*
անօթի [anoti] *hungry*	հօդ [hot] (1) *article.* (2) *joint*
հօնք [honk] *eyebrow*	կօշիկ [goš̲ig] *shoe*
գօտի [kodi] *belt*	հօրինել [horinel] *to invent*
դրօշ [tərošh] *flag*	պաշտօն [baš̲hton] *position*
եօթը [yotə] *seven*	տօն [don] *holiday, feast*
խօսք [kh̲osk] *speech*	մօտ [mod] *close*
ծանօթ [ʤanot] *known*	կրօն(ք) [gəron(k)] *religion*

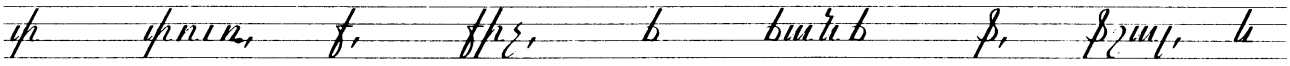
Օ օ also appears in the genitive and dative forms of some words: մօր [mor] from մայր [mayr] *mother*, հօր [hor] from հայր [hayr] *father*, եղբօր [yegh̢por] from եղբայր [yegh̢payr] *brother* (see Unit 5, pp. 93-95).

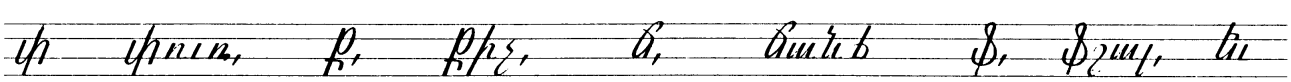
X WRITING

ջ,	ջուր,	վ,	վեր	տ,	տաս,	ր,	տարր,	վերադարձ
Ջ,	Ջուր,	Վ,	Վեր,	Տ,	Տաս,	Ր,	Տարր,	Վերադարձ
[čh]	[čhur]	[v]	[ver]	[d]	[das]	[r]	[darr]	[veratarts]

փ,	փուռ,	ք,	քիչ,	ճ	ճանճ	ֆ,	ֆշալ,	և
Փ,	Փուռ,	Ք,	Քիչ,	Ճ	Ճանճ	Ֆ,	Ֆշալ,	Եւ
[p]	[puř]	[k]	[kič]	[dj]	[djandj]]	[f]	[fəšhal]	[yev]

XI EXERCISES

1. Combine words from each of the columns to create appropriate utterances; translate them.

a. *Գորգերս*	*ուսուցչուհի է։*
b. *Ձեմ սիրեր*	*նոր են։*
c. *Մայրս*	*վառ գոյները*
d. *Հագուստդ*	*չատ կը սիրեմ։*
e. *Ո՞ւր է այստեղ*	*կը հաւնի՞ս։*
f. *Թատրոն երթալ*	*աղուոր է, չէ՞։*
g. *Տեսարանս*	*նո՞ր է։*

2. Form mini-dialogues according to the given patterns in 1, 2, 3 and 4. Replace հագուստ with գլխարկ, վերարկու, կօշիկներ, փողկապ, պայուսակ, etc.

1. A. *Հագուստս կը հաւնի՞ս։*
   B. *Այո՛, չատ կը հաւնիմ։ Նորէ՞ն նոր հագուստ ունիս։*

2. A. *Ինչպէ՞ս կը գտնես հագուստս։*
   B. *Շատ ճաշակաւոր է։ Բարո՛վ հագնիս հագուստդ։*

3. A. *Հագուստս գեղեցիկ է, չէ՞։*
   B. *Անուշիկ է. կը սիրեմ այս տեսակ հագուստները։*

4. A. *Գեղեցիկ հագուստ ունիս։*
   B. *Իմ բոլոր հագուստներս գեղեցիկ են։*

3. Form mini-dialogues according to the given patterns 1, 2, 3 and 4. Replace the discussed item ճաշ with կարկանդակ, անուշ, ապուր, անուշեղէն, ճուաշեղ, etc.

1. A. *Ճաշս կը հաւնի՞ս։*
   B. *Այո՛, ճաշդ չատ համով է։ Ապրի՛ս։*

2. A. *Ի՛նչ համով է ճաշդ։*
   B. *Իմ ճաշերս միշտ ալ համով են։*

3. A. *Ինծի՛ ճաշը կ'անցընե՞ս, խնդրեմ։*
   B. *Ո՞ր մէկ ճաշը կ'ուզես։*

4. A. *Ճաշս ինչպէ՞ս է։*
   B. *Գէչ չէ։*

   A. *Ի՞նչ է, չե՞ս հաւնիր։*
   B. *Անսովոր ճաշեր չատ չեմ սիրեր։*

4. Complete the sentences by using the negative forms of the verbs in parentheses.

a. *Այս բնակարանը պզտիկ է. չեմ հաւնիր։* (*հաւնիլ*)
b. *Այս բառը չի՛նարէն է. ...* (*հասկնալ*)
c. *Այս ճաշը ծանր է. ...* (*ուտել*)
d. *Այս հագուստը հին է. ...* (*հագնիլ*)
e. *Այս գիրքը սուղ է. ...* (*գնել*)
f. *Այս գինին թթու է. ...* (*խմել*)
g. *Այս գլխարկը չատ մեծ է. ...* (*ուզել*)

5. Respond to the questions according to the given pattern.

a. *Գինի կը սիրե՞ս։ Ո՛վ չի սիրեր գինի։*
b. *Համով ճաշեր կը սիրե՞ս։ Ո՛վ ...*
c. *Լաւ պտուղները կ՚ուզե՞ս։ Ո՛վ ...*
d. *Կարկանդակ կ՚ուտե՞ս։ Ո՛վ ...*
e. *Սուրճ կը խմե՞ս։ Ո՛վ ...*
f. *Պաղպաղակ կ՚ուզէ՞ս։ Ո՛վ ...*
g. *Լաւ ուտելիքները կը սիրե՞ս։ Ո՛վ ...*

6. Complete the second statement according to the given pattern.

a. *Ես թէյ կը սիրեմ։ Դուն միչտ ալ թէյ կը սիրէիր։*
b. *Անին սուրճ չատ կը խմէ։ Ան առաջ ալ ...*
c. *Քոյրս հայելիները չատ կը սիրէ։ Ան միչտ ալ ...*
d. *Արմէնն ու Կարինէն գարեջուր չատ կը խմեն։ Անոնք առաջ ալ ...*
e. *Մենք այս դպրոցը կ՚երթանք։ Դուք առաջ ալ ...*
f. *Քու ճաչդ չատ համով է։ Իմ ճաչերս միչտ ալ ...*
g. *Մայրիկդ այսօր չատ ուրախ է։ Ան միչտ ալ ...*

7. Answer the following questions in the affirmative using չատ or միչտ.

a. *Այս նկարը կը հաւնի՞ս։ Այո՛, չատ կը հաւնիմ։*
b. *Վառ գոյները կը սիրե՞ս։ Այո՛, ...*
c. *Գրադարան կ՚երթա՞ս։ Այո՛, միչտ ...*
d. *Լաւ կ՚աչխատի՞ս։ Այո՛, ...*
e. *Թատրոն կ՚այցելե՞ս։ Այո՛, ...*
f. *Լեզուները գիտե՞ս։ Այո՛, ...*
g. *Ուտել կը սիրե՞ս։ Այո՛, ...*
h. *Հոս միչտ կու գա՞ս։ Այո՛, ...*

8.Complete the sentences following the pattern.

a. *Ան կու գար, իսկ ես չէի գար։*
b. *Ան չէր ուզեր չինարէն սորվիլ, իսկ ես ...*
c. *Ան կը գրէր, իսկ դուն ...*
d. *Ան չէր խօսէր, իսկ դուք ...*
e. *Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք ...*
f. *Ան չէր սիրէր կարդալ, իսկ ես ...*
g. *Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք ...*
h. *Ան կ'աշխատէր, իսկ դուք ...*

9. Complete the interrogative sentences, concluding withwords given.

a. ..... *կը խօսէ՞ր։*
b. ..... *կը գրէ՞ք։*
c. ..... *հո՞ս էր։*
d. ..... *ունէ՞ր։*
e. ..... *գիտէ՞ր։*
f. ..... *կ'ուսանէ՞ն։*
g. ..... *կ'ուզէ՞ր։*
h. ..... *կու տայի՞ք։*

10. How would you say it in Armenian?

A. Your classmate's opinion is important to you. You ask:

a. What's your opinion of our teacher? (*կարծիք*)
b. How was my answer? (*պատասխան*)
c. I read Armenian well, don't I?
d. He speaks Armenian well, doesn't he?
e. Don't you like my letter?
f. Don't you think that this book is good?
g. How do you like our new teacher?

B. You have guests in your new house. You ask them about their impressions:

a. How do you like our new apartment?
b. our garden?
c. our kitchen?
d. my bedroom?
e. our dining room ?

f. our new furniture?
g. our carpets?
h. our view?

C. For exercise 11B above:

a. Use routine formulas from the GAMBITS section in the Appendix (pp. 266-267), employing the conjunction *իսկ* where appropriate. Example: *Իսկ այս նկա՞րը, կը հաւնի՞ս։ Իսկ այս գո՞րգը* ...

b. Give possible responses to the questions using the appropriate expressions of approval and disapproval.

11. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Ի՞նչ կը սիրէր Անահիտ երբ պզտիկ էր։*
b. *Ի՞նչ գոյներ կը սիրէր Անահիտ։*
c. *Ի՞նչը չատ կարեւոր էր Անահիտի համար։*
d. *Ո՞վ յուսահատ էր։*
e. *Ի՞նչ կ'ըսէր մայրիկը։*
f. *Ի՞նչ կը պատասխանէր հայրիկը։*
g. *Քանի՞ զաւակ ունի այսօր Անահիտ։*
h. *Ի՞նչ կ'ընէ այսօր Անահիտ։*

XII PROVERBS

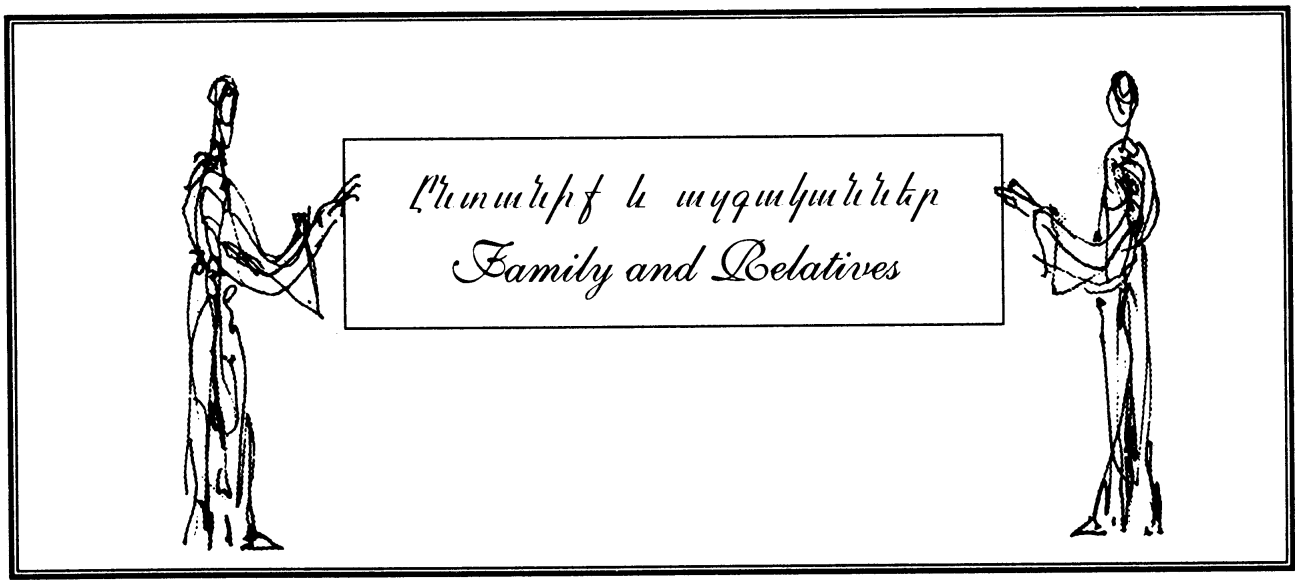
Մարդը մարդ չինողը հագուստն է:
[Martə mart ʂhinoghə hakustn e]
Clothes make the man.

Հագուստ տուր՝ չնորհքի գամ, հաց տուր՝ ուժի գամ:
[Hakust dur, ʂhənorki kam, hatʂ dur, uʐhi kam]
Dress me up, I will look wealthy; fill me up, I will be healthy.

Էշը թամբով, մարդը հագուստով:
[Eʂhə tampov, martə hakustov]
Donkeys with their saddles, humans with their clothes.

Ծալած հագուստը ինքն իրեն կը մաշի:
[Dʐaladʐ hakustə inkn iren gə maʂhi]
Folded clothing wears out by itself.
(Clothes should be used.)

Unit 5

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Introducing family and friends	86
Vocabulary:	Family and relatives	89
Grammar:	VERBS: The aorist	91
	NOUNS: 1. Declension types	93
	2. The genitive and dative	94
Armenian-English Contrasts:	Some Armenian expressions of politeness	97
Word Formation:	Diminutives	99
Pronunciation:	The guttural sounds ղ ղ and հ հ	99
Orthography:	ու ու in the final position of words	100

I DIALOGUES

1. Two friends, A and B, are looking at a family photo album:

A.	*Աս ինչ անուշիկ պզտիկ է։* [As inch anushig bəzdig e]	What a sweet baby!
B.	*Քրոջս աղջիկն է,* [Kərojəs aghjighn e,]	It is my sister's daughter,
	երբ վեց ամսու էր։ [yerp vets amsu er]	when she was six months old.
A.	*Շատ համովիկ է։* [Shad hamovig e]	She is very cute.
	Իսկ ո՞վ է աս երիտասարդ կինը։ [Isk ov e as yeridasart ginə?]	And who is this young woman?
B.	*Եղբօրս նշանածն է։* [Yeghporəs nəshanadzn e]	She is my brother's fiancé.
A.	*Իսկ քովիններըը ո՞վ են։* [Isk kovinnerə ov en?]	And who is standing near her?
B.	*Աս քոյրս է, ան ալ եղբօրս տղան է։* [As kuyrəs e, an al yeghporəs dəghan e]	This is my sister and that is my brother's son.
A.	*Մնողքիդ նկարը չունի՞ս։* [Dzənoghkit nəgarə chunis?]	You don't have a picture of your parents?
B.	*Ահա՛։ Այստեղ են, նոր նշանուածծ։* [Aha! Aysdegh en, nor nəshanvadz]	Here they are, just engaged.
A.	*Դուն մայրիկիդ կը նմանիս։* [Tun mayrigit gə nəmanis]	You resemble your mother.
B.	*Գիտեմ։ Ասոնք ալ մեծ մայրիկս* [Kidem. Asonk al medz mayrigəs]	I know. And these are my grandmother
	և մեծ հայրիկս են, մօրս ծնողքը։ [yev medz hayrigəs en, morəs dzənoghkə]	and my grandfather, my mother's parents.
A.	*Որքա՛ն երիտասարդ են։* [Vorkan yeridasart en!]	How young they are!
B.	*Ո՛չ, աս հին նկար մըն է։* [Voch, as hin nəgar mən e]	No, this is an old picture.
	Մեծ մայրս հիմա իննսուն տարեկան է։ [Medz mayrəs hima innəsun daregan e]	My grandmother is 90 years old now.

A. *Կարծեմ նոր տեսայ զինքը պարտէզը։*
[Gardzem nor desa zinkə bardezə]
I think I just saw her in the garden.

B. *Այո՛, ինքն է, եկուր ծանօթացնեմ։*
[Ayo, inkn e, yegur dzanotatsənem]
Yes, it's her; let me introduce you.

2. A and B are getting to know each other:

A. *Ծանօթանա՛նք։*
[Dzanotanank]
Let's meet.

Անունս Արամ Յակոբեան է։
[Anunəs Aram Hagopian e]
My name is Aram Hagopian.

B. *Ուրախ եմ ծանօթանալուս։*
[Urakh em dzanotanalus]
I am pleased to meet you.

Մինաս Ազարեան։
[Minas Azaryan]
Minas Azarian.

Իսկ սա կինս է, Մարին։
[Isk sa ginəs e, Marin]
And this is my wife, Mary.

A. *Շատ ուրախ եմ։*
[Shad urakh em]
I am delighted.

Տանտէրը ձեր ի՞նչը կ'ըլլայ։
[Danderə tser inchə gəlla?]
How is the host related to you?

Ձեր եղբա՞յրն է։
[Tser yeghpayrn e?]
Is he your brother?

B. *Այո՛։ Իսկ դուք եղբօրս ընկե՞րն էք։*
[Ayo! Isk tuk yeghporəs əngern ek?]
Yes. And you, are you my brother's friend?

A. *Ո՛չ, աշխատակիցը։*
[Voch, ashkhadagitsə]
No, his colleague.

3. A is introducing her friend, B, to her mother, C:

C. *Ձեմ կարծեր որ իրարու ծանօթ ենք։*
[Dzem gardzer vor iraru dzanot enk]
I don't think we know each other.

A. *Մայրիկ, սա Արամն է, դասընկերս։*
[Mayrig, sa Aramn e, tasəngerəs]
Mother, this is Aram, my classmate.

Արամ, ծանօթացի՛ր մօրս հետ։
[Aram, dzanotatsir morəs hed]
Aram, meet my mother.

B. *Արամ։ Շատ ուրախ եմ, տիկին։*
[Aram. Shad urakh em, digin]
Aram. Very pleased to meet you, Ma'am.

C. *Ձեր մասին չատ լսած եմ։* I have heard a lot about you.
[Tser masin shad ləsadz em]

Ուրախ եմ որ վերջապէս I am happy to finally
[Urakh em vor verchabes]

անձամբ կը ծանօթանամ։ meet you in person.
[antsamp gə dzanotanam]

B. *Շատ ազնիւ էք, տիկին։* You are very kind, Ma'am.
[Shad azniv ek, digin]

A. *Արամ, եկուր միւսներուն ալ* Aram, let me introduce
[Aram, yegur myusnerun al]

քեզի ծանօթացնեմ։ you to the others as well.
[kezi dzanotatsənem]

B. *Սիրով, երթանք։* Gladly, let's go!.
[Sirov, yertank!]

II TEXT

ՀՕՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

[Hor khorhurtə]

Հայր մը միչտ խորհուրդ կու տար որդիներուն որ սիրով և համերաչխ ապրին։ Որ-
[Hayr mə misht khorhurt gu dar vortinerun vor sirov yev hamerashkh abrin. Vor-

դիները չէին լսեր։ Օր մը հայրը հրամայեց ցախաւել մը բերել։ Ցախաւելը տուաւ
tinerə cheyin ləser. Or mə hayrə hramayets tsakhavel mə perel. Tsakhavelə dəvav

անոնց և առաջարկեց կոտրել զայն։ Որդիները չատ չարչարուեցան, բայց չկրցան -
anonts yev arachargets godrel zayn. Vortinerə shad charcharvetsan, payts chəgərtsan

կոտրել։ Այն ատեն հայրը քակեց ցախաւելը և չիւղերը մէկ-մէկ տուաւ որդիներուն
godrel. Ayn aden hayrə kagets tsakhavelə yev shyughərə meg-meg dəvav vortinerun

ու հրամայեց կոտրել։ Որդիները դիւրութեամբ մէկ-մէկ կոտրեցին չիւղերը։ Այն ժա-
u hramayets godrel. Vortinerə tyurutyamp meg-meg godretsin shyughərə. Ayn zha-

մանակ հայրը ըսաւ որդիներուն. —Այսպէս ալ դուք, եթէ համերաչխ ու միաբան
manag hayrə əsav vortinerun. —Aysbes al tuk, yete hamerashkh u miyapan

ըլլաք, ո՛չ ոք պիտի կրնայ յաղթել ձեզի, իսկ եթէ կռուիք՝ խռովիք իրարմէ, դիւրին
əllak, voch vok bidi gərna haghtel tsezi, isk yete gərvik, khərovik irarme, tyurin

պիտի ըլլայ ձեզ մէկ-մէկ կոտրել։
bidi əlla tsez meg-meg godrel.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

հայր	[hayr]	*father*
խորհուրդ	[kẖorhurt]	*advice*
տալ	[dal]	*to give*
որդի	[vorti]	*son*
սիրով	[sirov]	*amicably*
համերաշխ	[hameraşhkẖ]	*in harmony*
ապրիլ	[abril]	*to live*
լսել	[ləsel]	*to listen to, to obey*
օր մը	[or mə]	*one day*
հրամայել	[hramayel]	*to order*
ցախաւել	[tsakẖavel]	*birch-broom*
բերել	[perel]	*to bring,fetch*
անոնց	[anonts]	*to them*
առաջարկել	[arachargel]	*to propose*
կոտրել	[godrel]	*to break*
դիւրութեամբ	[tyurutyamp]	*easily*
այն աւեն	[ayn aden]	*at that time*
քակել	[kagel]	*to untie*
չիւղ	[shyugh]	*twig*
մէկ-մէկ	[meg-meg]	*one by one*
այն ժամանակ	[ayn zhamanag]	*at that time*
զայն	[zayn]	*it*
չատ	[shad]	*much*
չարչարուիլ	[charcharvil]	*to try hard*
բայց	[payts]	*but*
այսպէս	[aysbes]	*this way, so*
եթէ	[yete]	*if*
միաբան	[miyapan]	*united*
ոչ ոք	[voch vok]	*nobody*
պիտի կրնայ	[bidi gərna]	*will be able*
յաղթել	[haghtel]	*to vanquish*
իսկ	[isk]	*but*
կռուիլ	[gərvil]	*to fight*
խռովիլ	[kẖərovil]	*to alienate*
իրարմէ	[irarme]	*from each other*
դիւրին	[tyurin]	*easy*
պիտի ըլլայ	[bidi əlla]	*will be*

IV THEMATIC GROUPS OF WORDS

Ընտանիք, ազգականներ	[Əndanik, azkaganner]	Family, Relatives
ծնողք	[dzənoghk]	*parents*
հայր(իկ), պապա	[hayr(ig), baba]	*father*
մայր(իկ), մամա	[mayr(ig), mama]	*mother*
որդի, տղայ	[vorti, dəgha]	*son*
մանչ, տղայ	[manch, dəgha]	*boy*
դուստր, աղջիկ	[tustər, aghchig]	*daughter*
աղջիկ	[aghchig]	*girl*
մեծ հայր(իկ), պապ(իկ)	[medz hayr(ig), bab(ig)]	*grandfather*
մեծ մայր(իկ)	[medz mayr(ig)]	*grandmother*
թոռ(նիկ)	[toŕ(nig)]	(little) *grandchild*
ծոռ	[dzoŕ]	*great-grandchild*
եղբայր	[yeghpayr]	*brother*

քոյր	[kuyr]	*sister*
հօրեղբայր	[horyeghpayr]	*paternal uncle*
հօրաքոյր	[horakuyr]	*paternal aunt*
մօրեղբայր/քեռի	[moryeghpayr/keṙi]	*maternal uncle*
մօրաքոյր	[morakuyr]	*maternal aunt*
զարմիկ	[zarmig]	*cousin* (male)
զարմուհի	[zarmuhi]	*cousin* (female)
ամուսին	[amusin]	*husband*
կին	[gin]	*wife, woman*
խորթ մայր, մօրու	[kẖort mayr, moru]	*stepmother*
խորթ հայր, հօրու	[kẖort hayr, horu]	*stepfather*
կնքամայր	[gənkamayr]	*godmother*
կնքահայր	[gənkahayr]	*godfather*
նշանուիլ	[nəshanvil]	*to get engaged*
նշանած	[nəshanadz]	*fiancé*
նշանուած	[nəshanvadz]	*engaged*
ամուսնանալ	[amusnanal]	*to marry*
ամուսնացած	[amusnatsadz]	*married*
ամուրի	[amuri]	*bachelor*
հարս(ա)նիք	[hars(a)nik]	*wedding*
ամուսնալուծում	[amusnaludzum]	*divorce*
բաժնուիլ	[pazhnəvil]	*to get divorced*
բաժնուած	[pazhnəvadz]	*divorced*
այրի	[ayri]	*widow(er)*
որբ	[vorp]	*orphan*
խնամի(ներ)	[kẖənami(ner)]	*in-law(s)*
զոյգ	[zuyk]	*couple*
կեսուր	[gesur]	*mother-in-law (husband's mother)*
կեսրայր	[gesrayr]	*father-in-law (husband's father)*
զոքանչ	[zokanch]	*mother-in-law (wife's mother)*
աներ(հայր)	[aner(hayr)]	*father-in-law (wife's father)*
հարս	[hars]	*daughter-in-law, sister-in-law, bride*
փեսայ	[pesa]	*son-in-law, bridegroom*
տալ	[dal]	*sister-in-law (husband's sister)*
տագր	[dakər]	*brother-in-law (husband's brother)*
քեռի	[keni]	*sister-in-law (wife's sister)*
քեռեկալ	[kenegal]	*husband of the wife's sister*
աներձագ	[anertsak]	*brother-in-law (wife's brother)*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the aorist tense

The Armenian aorist expresses past action without any implication of duration, completion, or progression. Below is the regular pattern of the aorist, followed by the conjugation of the three regular verbs *գրել*, *խօսիլ*, and *կարդալ*.

All regular verbs follow the following pattern:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	verb stem + *եցի/եցայ/ացի*	[verb stem + etsi/etsa/atsi]
2nd pers. (*դուն*)	verb stem + *եցիր/եցար/ացիր*	[verb stem + etsir/etsar/atsir]
3rd pers. (*ան*)	verb stem + *եց/եցաւ/աց*	[verb stem + ets/etsav/ats]
PLURAL		
1st pers. (*մենք*)	verb stem + *եցինք/եցանք/ացինք*	[verb stem+etsink/etsank/atsink]
2nd pers. (*դուք*)	verb stem + *եցիք/եցաք/ացիք*	[verb. stem + etsik/etsak/atsik]
3rd pers. (*անոնք*)	verb stem + *եցին/եցան/ացին*	[verb. stem + etsin/etsan/atsin]

INDICATIVE MOOD
Aorist (affirmative)

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրեց-ի*	*խօսեց-այ*	*կարդաց-ի*
(*դուն*)	*գրեց-իր*	*խօսեց-ար*	*կարդաց-իր*
(*ան*)	*գրեց*	*խօսեց-աւ*	*կարդաց*
(*մենք*)	*գրեց-ինք*	*խօսեց-անք*	*կարդաց-ինք*
(*դուք*)	*գրեց-իք*	*խօսեց-աք*	*կարդաց-իք*
(*անոնք*)	*գրեց-ին*	*խօսեց-ան*	*կարդաց-ին*

Many verbs deviate from this pattern. They have a different aorist stem and take a different set of personal endings, which do not include the components *-(ե)ց-* and *-(ա)ց-*. Compare: *բեր-ի, բեր-իր, բեր-աւ, բեր-ինք, բեր-իք, բեր-ին* from *բերել* [perel] *to bring* and *եկ-այ, եկ-ար, եկ-աւ, եկ-անք, եկ-աք, եկ-ան* from the irregular verb *գալ* [kal] *to come*, etc. (See table of irregular verbs in the Appendix.).

The formation of the aorist is important as other forms in the conjugation are based on either the infinitive or the aorist stem. The aorist stem is constructed:

1. by replacing the infinitive endings **-ել** and **-իլ** with **-եց**, and **-ալ** with **-աց**:

Infinitive	**Aorist stem**	**Aorist 1st pers. sing.**
գրել	գրեց-	գրեց-ի
խօսիլ	խօսեց-	խօսեց-այ
կարդալ	կարդաց-	կարդաց-ի

2. by dropping the infixes **-ն-** and **-չ-** from verbs:

տես-ն-ել *to see*	տես-	տես-այ
կոր-չ-իլ *to disappear*	կոր-	կոր-այ

The infixes **-ն-** and **-չ-** should not be confused with **ն** and **չ**, which are part of the verb stem:

հիմն-ել *to found*	հիմնեց-	հիմնեց-ի
կանչ-ել *to call*	կանչեց-	կանչեց-ի

3. by changing **ն** to **ց** in verbal derivations with the suffix **-(ա)նալ**:

մեծ-նալ *to grow*	մեծց-	մեծց-այ
ծեր-անալ *to grow old*	ծերաց-	ծերաց-այ

4. by adding the ending **-ցուց-** to verb stems with the infix **-ցն-**:

հարցն-ել *to ask*	հարցուց-	հարցուց-ի
խնդացն-ել *to make laugh*	խնդացուց-	խնդացուց-ի

The following verbs have irregular aorist forms:

ըլլալ -	եղ-այ, եղար, եղաւ, եղանք, եղաք, եղան
ընել -	ըր-ի, ըրիր, ըրաւ, ըրինք, ըրիք, ըրին
կարենալ -	կրց-այ, կրցար, կրցաւ, կրցանք, կրցաք, կրցան
դառնալ -	դարձ-այ, դարձար, դարձաւ, դարձանք, դարձաք, դարձան
երթալ -	գաց-ի, գացիր, գնաց, գացինք, գացիք, գացին
գալ -	եկ-այ, եկար, եկաւ, եկանք, եկաք, եկան
տալ -	տու-ի, տուիր, տուաւ, տուինք, տուիք, տուին
ուտել -	կեր-այ, կերար, կերաւ, կերանք, կերաք, կերան
իյնալ -	ինկ-այ, ինկար, ինկաւ, ինկանք, ինկաք, ինկան*

The negative forms of the indicative perfect are made by prefixing the negative marker **չ-** to the verb stem:

գրեցի	→ չգրեցի,	խօսեցայ	→ չխօսեցայ,	կարդացի	→ չկարդացի
ըրիր	→ չըրիր,	եղար	→ չեղար,	ուզեցիր	→ չուզեցիր, etc.

---

* See table of irregular verbs in the Appendix.

B. NOUNS

1. Types of declension

When declined, Armenian nouns either take case markers or mutate in the genitive. The basic declensions are named after changes that nouns undergo in the genitive, such as **-ի** declension, **-ու** declension, **-օր** declension, etc. Here are the most common declensions:

1. -ի declension:

Most Armenian nouns, as well as nominalized adjectives, participles, postpositions, numerals, pronouns, and proper names:

սեղան → սեղանի, քաղաք → քաղաքի, ծառ → ծառի, չարը → չարի, եօթը → եօթի, գրածը → գրածի, մէջը → մէջի, միւսը → միւսի, փարիզ → փարիզի, etc.

2. -ու declension:

Many one-syllable nouns, all infinitives, and some nouns ending in **-ի**: *մարդ → մարդու, ձի → ձիու, ոսկի → ոսկու, գրել → գրելու, գալ → գալու*, etc.

3. -ան declension:

Nouns ending in **-ուն**, **-իւն**, and **-ում**: *գարուն → գարնան, արիւն → արեան; ուսում → ուսման, բուժում → բուժման*; the nouns: *աղջիկ, կնիկ*, and *մանուկ*: *աղջիկ → աղջկան, կնիկ → կնկան, մանուկ → մանկան*, etc.

4. -եան declension:

Abstract nouns ending in **-ութիւն**: *ուրախութիւն → ուրախութեան, ծերութիւն → ծերութեան, բարութիւն → բարութեան*, etc.

5. -ուան declension:

Nouns denoting time: *ժամ → ժամուան, տարի → տարուան, չաբաթ → չաբաթուան, առտու → առտուան*, etc. Also, adverbs of time: *այսօր → այսօրուան, վաղը → վաղուան, առաջ → առաջուան, հիմա → հիմակուան*, etc.

6. -օր declension:

Some nouns denoting family members: *հայր → հօր, մայր → մօր, եղբայր → եղբօր*, etc.

7. -ոջ declension:

A few nouns that denote relatives and friends: *քոյր → քրոջ, կին → կնոջ, ընկեր → ընկերոջ, կեսուր → կեսրոջ, տալ → տալոջ*, etc.

8. -ոյ declension:

Many geographic names ending in **-իա** and some other common words: *Գերմանիա → Գերմանիոյ, Իտալիա → Իտալիոյ, Ռուսիա → Ռուսիոյ*, etc. The ending **-ոյ** is archaic: *եկեղեցի → եկեղեցւոյ, Աստուած → Աստուծոյ*, etc.

As can be seen, certain semantic groups of nouns tend to gravitate towards particular declensions. However, there are no exhaustive rules; therefore, the declension of each noun must be learned separately. Note that in contemporary usage many nouns may also follow the more common *-ի* declension. This occurs particularly in colloquial speech:

արիւն	→	*արեան* or *արիւնի*
մանուկ	→	*մանկան* or *մանուկի*
եկեղեցի	→	*եկեղեցւոյ* or *եկեղեցիի*
Գերմանիա	→	*Գերմանիոյ* or *Գերմանիայի*

Below is a paradigm of the most common *-ի* declension:*

Case	Singular	Plural
Nominative, Accusative	*սեղան(ը)*	*սեղանները(ը)***
Genitive, Dative	*սեղանի(ն)*	*սեղաններու(ն)*
Ablative	*սեղանէ(ն)*	*սեղաններէ(ն)*
Intsrumental	*սեղանով*	*սեղաններով*

2. The genitive and dative cases

The genitive and dative cases coincide in form, but differ in function:

The **genitive case** primarily expresses possession. It may also indicate provenance and attribution; as such, it modifies a noun that is either the subject or the complement of a sentence. In Armenian, the genitive is always placed before the noun it modifies:

Երեւանի խաղողը — *-ի* declension
[Yervani kẖaghoghə]
(Yerevan$_{gen}$ grapes$_{the}$)
The grapes of Yerevan

Ծովուն ալիքները — *-ու* declension
[ʤovun alikner ə]
(the sea$_{gen}$ wave$_{plur}$-the)
The waves of the sea

---

* Various declensions discussed above are presented in the Appendix, pp. 297-300.

** Nouns in the nominative and accusative, genitive and dative coincide in form; therefore, only four distinct case forms must be memorized for each declension.

Նռան գոյնը — **-ան** declension
[nəŕan kuynə]
(pomegranate$_{gen}$ color-the)
The color of pomegranate

Ուրախութեան արցունքներ — **-եան** declension
[urakẖutyan arʦunkner]
(joy$_{gen}$ tears)
Tears of joy

Տարուան եղանակները — **-ուան** declension
[darva yeghanagnerə]
(year$_{gen}$ seasons-the)
The seasons of the year

Քրոջս ամուսինը — **-ոջ** declension
[kərocẖəs amusinə]
(sister$_{gen}$my husband)
My sister's husband

Մօր մը սէրը — **-օր** declension
[mor mə serə]
(mother$_{gen}$ a love-the)
A mother's love

Անգլիոյ թագուհին — **-ոյ** declension
[Anklio takuhin]
(England$_{gen}$ queen-the)
The queen of England

Genitive forms of nouns are often synonymous with adjectives derived from nouns:

Թագաւորի պալատը
[takavori baladə]
(king$_{gen}$ palace$_{the}$)
The King's palace

Թագաւորական պալատը
[jakavorakan baladə]
(royal palace$_{the}$)
The royal palace

Տան աշխատանք
[dan aşẖkẖadank]
(house$_{gen}$ work)
Housework

Տնայինն աշխատանք
[dənayin aşẖkẖadank]
(domestic work)
Domestic work

The genitive is also required by some prepositions and postpositions:

Առանց աշխատանքի
[aŕanʦ aşẖkẖadanki]
(without work$_{gen}$)
Without work

Հօրս մասին
[horəs masin]
(father$_{gen}$-mine about)
About my father

The primary function of the **dative case** is to express an indirect object. In the following two sentences, for instance, the nouns in the dative are governed by the verbs *սպասել to wait* and *նմանիլ to resemble*:

Անձրեւի կը սպասենք։	*Մօրդ կը նմանիս։*
[Antsrevi gəsbasenk]	[Morət gə nəmanis]
(rain$_{dat}$ wait{we})	(mother$_{dat}$ -your resemble{you})
We are waiting for rain.	*You resemble your mother.*

While in Armenian only a limited number of verbs take an object in the dative (see list in Unit 11, p. 215), a larger number take two objects, one in the dative, the other in the accusative. Verbs of 'giving' (*giving a present, lending, bringing, offering,* etc.) and 'communicating' (*saying, reporting, explaining, writing,* etc.) belong to the larger group. In each of the following sentences, for instance, verbs take both a direct and an indirect object:

Գիրքս աշակերտին տուի։	*Հօրս ամէն բան բացատրեցի։*
[Kirkəs aʃhagerdin dəvi]	[Horəs amen ban patsadretsi]
(book$_{acc}$-mine pupil$_{dat}$-the gave{I})	(father$_{dat}$-mine everything I-explained)
I gave my book to the pupil.	*I explained everything to my father.*

The direct and indirect objects in the sentences above are governed by the verbs *տալ to give* and *բացատրել to explain* respectively: while the direct object in the accusative case refers to a thing (*գիրքս, ամէն բան*), the indirect object in the dative case refers to a person (*աշակերտին, Հօրս*).

Nouns in the dative case may also be used to express various adverbials, for instance:

a) time

Մայիսին վարդերը կը բացուին։	*Կէս գիշերին ձայն մը լսեցի։*
[Mayisin varterə gə patsvin]	[Ges kiʃherin tsayn mə ləsetsink]
(May$_{dat}$-the roses-the open up.)	(Midnight$_{dat}$ voice one heard{we})
In May, roses open up.	*At midnight, we heard a voice.*

b) place

Պատին նկար մը տեսայ։	*Կտուրին թռչուն մը կար։*
[Badin nəgar mə desa]	[Gədurin tərʧun mə gar]
(wall$_{dat}$-the picture a saw{I})	(roof$_{dat}$ bird a there-was
I saw a picture on the wall.	*There was a bird on the roof.*

c) price, measure, age

Գիրքը հարիւր դրամի գնեցի։	*Յիսուն տարուան մեռաւ։*
[Girkə haryur drami gənetsi]	[Hisun darvan merav]
(Book-the hundred dram$_{dat}$ bought{I})	(Fifty year$_{dat}$ died{he})
I bought the book for a hundred drams.	*He/she died at fifty years of age.*

d) purpose

Ճաշի գացինք։	*Եկանք օգնելու։*
[Djaʂi kaʦink]	[Yegank oknelu]
[Dinner$_{dat}$ we-went]	[We-came to-help$_{dat}$]
We went for dinner!	*We came to help.*

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Expressions of politeness in Armenian

As in all languages, there are in Armenian conventionally established conversation units, or *gambits* (see Appendix, pp. 263-223), which are bound by socio-cultural conditions and, most of the time, defy literal translation into other languages. Some examples include (*կը*) *հաճի՞ս* [(gə) haʤis?] (informal) and (*կը*) *հաճի՞ք* [(gə) haʤik?] (formal), *հրամմէ՛* [hramme!] (informal), and *հրամմեցէ՛ք* [hrammeʦek!] (formal), etc.

1. (*կը*) *հաճի՞ս* (informal) and (*կը*) *հաճի՞ք* (formal) initiate polite requests:

կը հաճի՞ս ինձի աղը անցընել։
[Gə haʤis inʤi aghə anʦənel?]
Would you please pass me the salt?

There are other forms of the same expression such as *հաճիս* (informal), which is more often used to conclude polite requests:

Գրիչդ ինձի կու տա՞ս, հաճիս։
[Kəriçhət inʤi gudas, haʤis?]
Would you please give me your pen?

Հաճեցէ՛ք [haʤeʦek!] (formal) appears in written invitations. In an official letter, *հաճեցէ՛ք* corresponds to English *You are requested.*

Յարգելի Պարոն Սելեան, հաճեցէ՛ք ներկայ գտնուիլ մեր տօնին։
[Harkeli baron Selyan, haʤeʦek nerga kədnəvil mer donin]
Dear Mr. Selyan, your presence is requested at our festivity.

2. *խնդրեմ* [kẖəntrem] is also frequently used in polite requests and replies. It corresponds, on the whole, to English *please*:

կ'ըսե՞ս ինձի, խնդրեմ ...
[Gəses inʤi, kẖəntrem ...]
Would you tell me, please, ...

—Պատուհանը բանա՞մ: —Այո՛, խնդրեմ:
[Baduhanə panam? Ayo, kẖəntrem]
"Should I open the window?" "Yes, please."

խնդրեմ is used to soften commands:

Դուռը բացէ՛ք, խնդրեմ:
[Turə patsek, kẖəntrem!]
Open the door, please!

However there is not always a one-to-one correspondence between Armenian **խնդրեմ** and English *please*. In the following cases, Armenian uses **խնդրեմ**, where English employs other conventional expressions:

a) **խնդրեմ** serves as a prompt response to "*Thank you!*"

—Շնորհակալ եմ: —Խնդրեմ:
[—Shənorhagal em. —Kẖəntrem] [
"Thank you!" "You are welcome!"

b) **խնդրեմ** is employed alone when offering an item to someone:

Խնդրեմ:
[Kẖəntrem]
Here you are!

c) **խնդրեմ** serves as a reply to a request for permission:

—Պատուհանը կրնա՞մ բանալ: —Խնդրեմ:
[—Baduhanə gərnam panal? —Kẖəntrem!]
"May I open the window?" "Go ahead!" or *"By all means!"*

3. **Հրամմէ՛** [hramme!] (informal) or **հրամմեցէ՛ք** [hrammetsek!] (formal) is used:

a) As a polite signal to accept an offer: **Հրամմեցէ՛ք** *Take it, please!/ Here you are!*

b) As a request to repeat what someone has said: **Հրամմեցէ՞ք**: *I beg your pardon?*

c) As a welcome to incoming guests: **Հրամմեցէ՛ք** *Come in, please!/ Welcome to our home!*

4. **Անուշ ըլլայ** [anush əlla!] corresponds to English *Enjoy!* or *Enjoy it!* [lit. *May it be sweet for/to you!*]. This expression is used both when offering food and when responding to someone's appreciation of the food:

—Ճաշը չատ համով էր: —Անուշ ըլլայ:
[—Djashə shad hamov er. —Anush əlla!]
"The meal was very tasty." "Thank you!"

VII WORD FORMATION

Diminutives

Armenian has three suffixes that create diminutives: **-իկ** [ig], **-ակ** [ag] and **-ուկ** [ug]. They impart to the noun the meaning of smallness (in size or value), affection, or endearment on the part of the speaker.

1. All three suffixes **-իկ** , **-ակ**, and **-ուկ** are added to nouns; the selection, however, is predetermined. Each noun combines with a specific suffix:

հաց [haʦ] *bread*	→ **հացիկ** [haʦig] *little bread, bun*
լիճ [liǰ] *lake*	→ **լճակ** [ləǰag] *little lake*
մանչ [manch] *boy*	→ **մանչուկ** [manchug] *little boy*

2. The most productive diminutive suffix **-իկ** creates the largest number of diminutives:

սեղան [segհan] *table*	→ **սեղանիկ** [segհanig] *little table*
շուն [sհun] *dog*	→ **շնիկ** [sհənig] *doggy*
պատառ [badaṙ] *piece*	→ **պատառիկ** [badaṙig] *little piece*

a) Many nouns denoting relatives appear with **-իկ**, and express intimacy or familiarity:

հայր [hayr] *father*	→ **հայրիկ** [hayrig] *daddy*
քույր [kuyr] *sister*	→ **քույրիկ** [kuyrig] *sis*
պապ [bab] *grandfather*	→ **պապիկ** [babig] *grandpa*

b) Added to proper names, **-իկ** expresses a subjective or emotional attitude toward a person:

Սոնա [Sona]	→ **Սոնիկ** [Sonig]
Վարդան [Vartan]	→ **Վարդանիկ** [Vartanig]

c) The suffix **-իկ** may also be attached to adjectives. When addressing a person or referring to an object, they indicate affection or fondness:

համով [hamov] *tasty*	→ **համովիկ** [hamovig] *cutie, cute*
անուշ [anuսհ] *sweet*	→ **անուշիկ** [anuսհig] *sweetie, lovely*

VIII PRONUNCIATION

The letters **Ղ, ղ** and **Խ, խ**

Ղ ղ [gհ] and **Խ խ** [kհ] stand for a pair of voiced and voiceless guttural sounds. The voiced **Ղ ղ** is pronounced like the French guttural 'r' in *rouge* or the Modern Greek 'γ' in γατα. Examples: **Ղազար** [Gհazar] *Lazarus*, **պտուղ** [bədugհ] *fruit*, **լողալ** [logհal] *to swim*, etc. The voiceless **Խ խ** is pronounced like the German x-Laut in *acht*. Examples: **խոսիլ** [kհosil]

to speak, ուրախ [urakh] *happy,* խառն [khaṙn] *mixed,* etc. Armenian words like խաղող [khaghogh] *grape* or խաղաղ [khaghagh] *peaceful* that contain both these sounds should be practiced carefully.

In some words, ղ ղ [gh] is pronounced խ խ [kh], making the spelling difficult even for the native speaker. Consider the common words աղջիկ [aghchig] *girl* and աղքատ [aghkad] *poor,* pronounced [akhchig] and [akhkad] respectively.

Note the following spelling rules:

1. Before ձ ձ [ts] and ջ ջ [ch], the letter ղ ղ [gh], not խ խ [ch], is written:
   դեղձ [teghts] *peach,* չղջիկ [chəghchig] *bat,* գաղջ [kaghch] *lukewarm, tepid,* etc.
2) ղ ղ [gh] is followed by թ թ rather than դ դ:
   թուղթ [tught] *paper,* մաղթել [maghtel] *to wish,* etc.

IX ORTHOGRAPHY

ա ա in the final position of words

As a rule, there are no original Armenian words ending in ա. There is almost always an unpronounced յ following an ա at the end of polysyllabic words:

տեսայ, տղայ, արքայ, հսկայ, etc.

Note that this յ is omitted before consonants:

տեսանք, տղաս, արքաներ, հսկաներուն, etc.

Exceptions where յ does not appear after ա in final position, include:

1. A limited group of words, namely pronouns and adverbs:

   սա, դա, նա, ասիկա, անիկա,ատիկա, ասիկա, հիմա, ապա, ահա, հապա

2. Imperatives ending in -ա such as կարդա՛, տուկա՛, խնդա՛, etc.
3. Common and proper nouns of non-Armenian origin:

   մամա, Աննա, Ֆրանսա, Սպանիա, Ասիա, etc.

When these nouns are declined or new ones created, a pronounced յ [y] is added to their stems:

Ֆրանսայէն [Fransayen] *from France,* մամայի [mamayi] *mama's,* ասիական [asiagan] *Asian,* etc.

In monosyllabic words of Armenian origin, յ is always pronounced [y]:

հայ, բայ, ճայ, վա՛յ, etc. (Exceptions: կայ, գայ, տայ, լայ)

X EXERCISES

1. Combine questions from the left column with appropriate responses from the right column.

a.	Ո՞ւր գացիր երէկ։	Թատրոն։
b.	Աս որո՞ւն գիրքն է։	Հիւրերը։
c.	Ո՞վ կերաւ մեր հացը։	Ուսանողին։
d.	Որո՞ւն տուիր տետրակդ։	Արմէնը։
e.	Կը հաւնի՞ս գլխարկս։	Մօրեղբօրս։
f.	Մարին որո՞ւն աղջիկն է։	Երէկ։
g.	Ե՞րբ գացիր գրադարան։	Հիանալի՛ է։

2. Form mini-dialogues according to the patterns in 1, 2, 3, and 4. Replace մայր with հայր, եղբայր, ընկեր, քոյր, նշանած, etc., and տիկին with պարոն.

1. A. Շանօ՞թ էք իրարու։ Մայրս է։
   B. Շատ ուրախ եմ ծանօթանալուս, տիկին։

2. A. Խնդրեմ ծանօթացէ՛ք մօրս հետ։
   B. Անչափ ուրախ եմ, տիկին։

3. A. Այս տիկինը ո՞վ է, մա՛յրդ։
   B. Այո, մայրս է։ Կուզե՞ս ծանօթանալ։

4. A. Դուք Անիին ի՞նչն էք։
   B. Ես անոր մայրն եմ։ Իսկ դո՞ւք։
   A. Ես ալ Արմէնին մայրն եմ։

3. Complete the sentences according to the pattern.

a. Ան միշտ կը խօսէր, բայց այսօր չխօսեցաւ։
b. Ես միշտ կը կարդայի, բայց այսօր ...
c. Ան միշտ կը հարցնէր, բայց ...
d. Մենք միշտ կը գրէինք, բայց ...
e. Ուսուցչուհին միշտ հոս էր, բայց ...
f. Ան միշտ լաւ կը պատասխանէր, բայց ...
g. Դուն միշտ կու գայիր, բայց ...

4. Answer the questions with an affirmative or negative response, using չատ* or *բնաւ.

a. Ընտանիքս հաւնեցա՞ր։ Այո՛, չատ հաւնեցայ։
b. Ընկերս սիրեցի՞ր։ Ո՛չ, բնաւ չսիրեցի։
c. Պարտէզս հաւնեցա՞ր։ Այո՛, ...

d. *Մայրիկիս հետ խօսեցա՞ր։ Ո՛չ, ...*
e. *Տեսարանս աղուո՞ր է։ Այո՛, ...*
f. *Ընկերներս սիրեցի՞ր։ Այո՛, ...*
g. *Դասդ գիտե՞ս։ Ո՛չ, ...*

5. Respond to the questions, using the items given in parenthesis.

a. *Արմինէն որո՞ւն քոյրն է։ (ընկեր) Ընկերոջս քոյրն է։*
b. *Պետրոսը որո՞ւն եղբայրն է։ (Արամ) ...*
c. *Մէրին որո՞ւն աղջիկն է։ (Տիկին Ճոնսոն)*
d. *Ատոնք որո՞ւն պզտիկներն են։ (քոյրս)*
e. *Աս որո՞ւն գիրքն է։ (ուսուցիչ)*
f. *Աս որո՞ւն տունն է։ (մեծ հայր)*
g. *Գեղամը որո՞ւն աշակերտն է։ (Պարոն Սարեան)*

6. Complete the sentences, following the pattern.

a. *Ան կը խօսէր, իսկ դուք չէիք խօսեր։*
b. *Ան կ'ուզէր, իսկ ես ...*
c. *Ան գիտէր, իսկ դուն ...*
d. *Ան կու գար, իսկ ես ...։*
e. *Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք ...*
f. *Ան կը սիրէր կարդալ, իսկ ես ...*
g. *Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք ...*

7. Ask for an opinion, using different gambits.

a. *Աս իմ նոր բնակարանն է։ Բնակարանս կը հաւնի՞ս։*
b. *Աս իմ նոր գիրքս է։ Գիրքս ...*
c. *Աս իմ նոր պահարանս է։ ...*
d. *Աս մեր նոր գորգն է։ ...*
e. *Աս մեր նոր ուսուցիչն է։ ...*
f. *Աս քու նոր գրիչդ է։ ...*
g. *Աս ձեր նոր դասարանն է։ ...*

8. Form interrogative sentences, concluding with the following words.

a. ..... *խօսեցա՞ր։*
b. ..... *չգրեցի՞ք։*
c. ..... *գնա՞ց։*
d. ..... *հաւնեցա՞ր։*

e. ..... *չսիրեցի՞ն։*
f. ..... *տուի՞ր։*
g. ..... *աշխատեցա՞ւ։*

9. Ask questions about the selected words.

Example: *Հայրը* (a) *որդիներուն* (b) *խորհուրդ* (c) *տուաւ։*

a. *Ո՞վ խորհուրդ տուաւ որդիներուն։ Հայրը։*
b. *Որո՞ւն խորհուրդ տուաւ հայրը։ Որդիներուն։*
c. *Ի՞նչ տուաւ հայրը որդիներուն։ Խորհուրդ։*

Եղբայրս (a) *գիրքս* (b) *աշակերտին* (c) *տուաւ* ։

a. *Ո՞վ* ...
b. *Ի՞նչ* ...
c. *Որո՞ւն* ...

Արամը (a) *ընկերոջը* (b) *գաւաթ մը ջուր* (c) *բերաւ։*

a. ...
b. ...
c. ...

10. Complete the sentences, using diminutives.

a. *Սա իմ քոյրն է։ Կը հաւնի՞ս քոյրիկս։*
b. *Մայրդ եկաւ։ Տեսա՞ր ...*
c. *Պապս հոն է։ Կը տեսնա՞ս ...*
d. *Տունս նոր է։ Կը սիրե՞ս ...*
e. *Սա իմ սեղանս է։ Շատ կը սիրեմ ...*
f. *Աղուոր չուն ունիս։ Կը հաւնիմ ...*
g. *Պզտիկ մարդ մըն է։ Կը ճանչնա՞ս այս ...*

11. How would you say it in Armenian? Introduce your family and friends.

a. May I introduce you, Maria?
b. This is my uncle (my mother's brother: *մօրեղբայրս*).
c. This is my uncle's wife.
d. This is his wife's sister.
e. This is her sister's son.
f. This is my aunt (my father's sister: *հօրաքոյրս*).

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Հայրը որդիներուն ի՞նչ խորհուրդ տուաւ։*
b. *Որդիները իրենց հօրը լսեցի՞ն։*
c. *Հայրը օր մը ի՞նչ հրամայեց։*
d. *Ի՞նչ առաջարկեց հայրը որդիներուն։*
e. *Որդիները կրցա՞ն ցախաւելը կոտրել։*
f. *Ի՞նչպէս կոտրեցին որդիները չիւղերը։*
g. *Ի՞նչ ըսաւ այն ատեն հայրը։*

XI PROVERBS

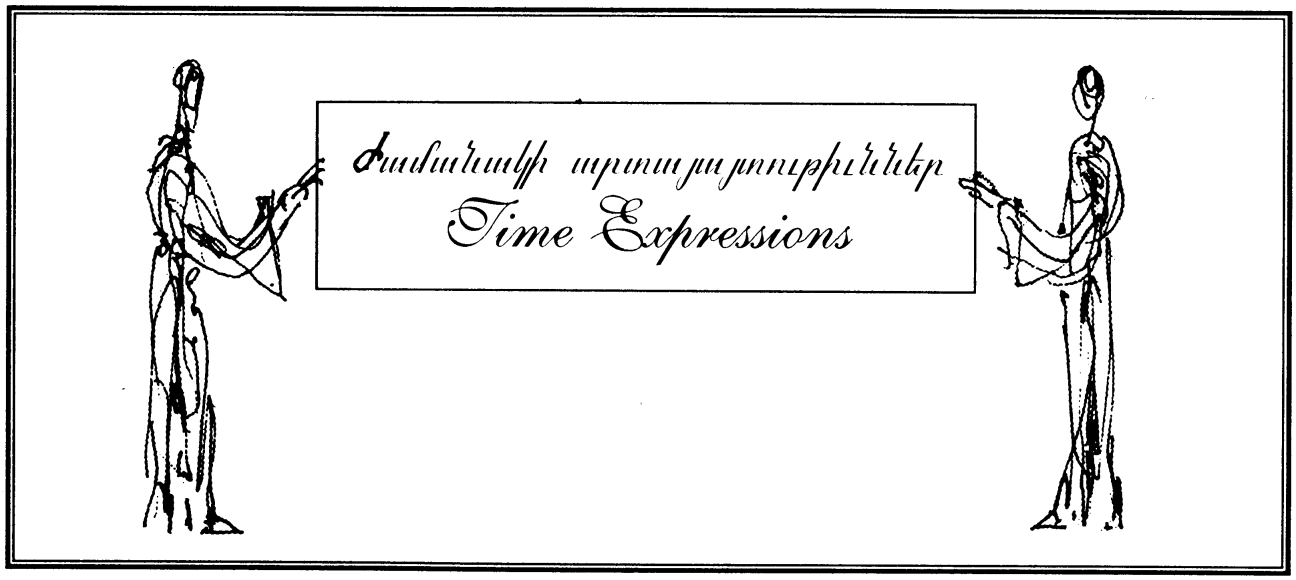
Հաւը թեւով կը թռչի, մարդն՝ ազգականով։
[Havə tevov gə tərčhi, martn azkaganov]
Birds fly with their wings, people with their relatives.

Մերը տան սիւնն է։
[Ǯzerə dan syunn e]
The elder is the pillar of the house.

Որդին հօրը կ'ելլէ, աղջիկը՝ մօրը։
[Vortin horə gelle, aghčhigə morə]
A son takes after his father, a daughter after her mother.

Մեծցաւ, մեծ ցաւ։
[Medzt͡sav, medz t͡sav]
(Your child) grew, your pain grew.

Unit 6

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Asking about and telling time		106
Vocabulary:	Time expressions		109
Grammar:	VERBS:	The subjunctive mood	113
	NOUNS:	The ablative case	117
	NUMERALS:	Ordinal numbers	119
Armenian-English Contrasts:	Interrogative sentences in Armenian		122
Word Formation:	1. Derivation of verbs from adjectives and nouns		122
	2. Vowel alternations and mutations in the same root		123
Orthography:	The letter հ հ in various combinations		124

I DIALOGUES

1. A and B are students taking the same Armenian course. Before Armenian class:

A. *Ինձի կ'ըսե՞ս ժամը քանին է։*
[Indzi gəses zhamə kanin e?]
Can you tell me what time it is?

B. *Ժամը ութ ու կէսն է։*
[Zhamə ut u gesn e]
It is half past eight.

A. *Այսօր դասը ե՞րբ կը սկսի։*
[Aysor tasə yerp gəsgəsi?]
When does the class start today?

B. *Ժամը իննին։*
[Zhamə innin]
At nine o'clock.

A. *Դասին պատրաստ չեմ։*
[Tasin badrast chem]
I am not prepared for class.

B. *Եթէ քովս նստիս՝ կ'օգնեմ։*
[Yete kovəs nəstis, goknem]
If you sit near me, I'll help you.

2. In an office. A and B are colleagues:

A. *Այսօր սեպտեմբեր հինգն է, չէ՞։*
[Aysor septemper hinkn e, che?]
Today is September the fifth, isn't it?

B. *Այո՛, և երկու օրէն ժողով ունինք։*
[Ayo, yev yergu oren zhoghov unink]
Yes, and in two days we have a meeting.

A. *Երկու օրէ՞ն։ Աստուա՛ծ իմ։*
[Yergu oren? Astvadz im!]
In two days? My God!

B. *Ի՞նչ կայ որ։*
[Inch ga vor?]
What's the matter?

A. *Դեռ ճառս պէտք է գրեմ։*
[Teṙ djaṙəs betk e kərem]
I still have to write my speech.

B. *Կ'ուզէ՞ք որ ձեզի օգնեմ։*
[Guzek vor tsezi oknem?]
Do you want me to help you?

A. *Ոչ, չնորհակալ եմ,*
[Voch, shənorhagal em,]
No, thank you,

մինակս պէտք է ընեմ։
[minagəs betk e ənem]
I must do it on my own.

3. In the Armenian class. A is a student, B the Armenian teacher:

A. *Տիկին, կրնա՞մ բան մը հարցնել։*
[Digin, gərnam pan mə hartsənel?]
Madam, may I ask (you) something?

B. *Հրամմէ՛։* Please, do.
[Hramme]

A. *Ի՞նչ ըսել է «հանրակառք»։* What does "hanragaṙk" mean?
[Inch əsel e hanragaṙk?]

B. *Հանրակառք ըսել է* "tramway"։ "Hanragaṙk" means *streetcar.*
[hanragaṙk əsel e "tramway"]

A. *Իսկ ինչպէ՞ս կ'ըսեն հայերէն computer։* And how do you say computer in Armenian?
[Isk inchbes gəsen hayeren *computer*?]

B. *«Համակարգիչ» կ'ըսեն։* You say *hamagarkiչ.*
[Hamagarkiչ gəsen]

A. *Կրնայի՞ք կրկնել այդ բառը* Could you repeat that word,
[Gərnayik gərgnel ayt paṙə]

և ըսել թէ ինչպէս կը գրուի։ and tell me how it is spelled?
[yev əsel te inchbes gə kərvi]

B. *Այո՛, սիրով։ Այսպէս կը գրուի.* Yes, sure. It is spelled this way:
[Ayo, sirov. Aysbes gə kərvi:]

հ-ա-մ-ա-գ-ա-ր-կ-ի-չ
[H-a-m-a-g-a-r-k-i-չ]

4. A and B are strangers, meeting in the university hallway:

A. *Ներեցէ՛ք,* Excuse me,
[Neretsek]

կրնա՞մ (արդեօք) բան մը գիտնալ։ May I (possibly) ask you something?
[gərnam (artyok) pan mə kidnal?]

B. *Այո՛, հրամմեցէ՛ք։* Yes, please do.
[Ayo, hrammetsek]

A. *Ո՞ւր է այստեղ գրադարանը։* Where is the library here?
[Ur e aystegh kəraṭaranə]

B. *Ըսեմ. այստեղէն եթէ ձախ դառնաք՝* I'll tell you: If you turn left (from here),
[Ըsem; aysteghen yete ʦakh]

ճիշտ դիմացի դուռն է։ it's the door just ahead.
[ʤishṭ timaʦi turn e]

A. *Շնորհակալ եմ։* Thank you.
[Shənorhagal em]

B. *Չ'արժեր։* You're welcome.
[Chaṙʒher]

II TEXT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԱԳԻԼԸ
[Hayastani arakilə]

Հայաստանի մէջ շատ արագիլներ կան։ Արագիլը իր բոյնը կը շինէ բարձր ծառերու,
[Hayastani mech shad arakilner gan. Arakilə ir puynə gə shine partsər dzareru,

տուներու կամ ժայռերու վրայ։ Արագիլները չեն մնար Հայաստան ամբողջ տարին։
duneru gam zhayreru vəra. Arakilnerə chen mənar Hayastan ampoghch darin.

Անոնք կը վախնան ցուրտէն, և երբ ձմեռը գայ, կը հեռանան Հայաստանէն և կ'եր-
Anonk gə vakhnan tsurden, yev yerp tsəmerə ka, gə heranan Hayastanen yev ger-

թան դէպի հարաւ, դէպի տաք երկիրները։ Հայ գիւղացին գիտէ, որ երբ գարունը գայ
tan tebi harav, tebi dak yergirner. Hay kyughatsin kide, vor yerp karunə ka

և օդը տաքնայ, արագիլը օտար երկիրներէն նորէն կը վերադառնայ Հայաստան։
yev otə dakna, arakilə odar yergirneren noren gə veratarna Hayastan.

Ան գիտէ, որ արագիլները կու գան, կը գտնեն իրենց հին բոյները և կը բազմանան։
An kide, vor arakilnerə gu kan, gə gtnen irents hin puynerə yev gə pazmanan.

Անոր համար է, որ հայկական առածը կ'ըսէ· Մարտի իննին, արագիլը իր բոյնին։
Anor hamar e vor haygagan aradzə gəse: Mardi innin, arakilə ir puynin.

Արագիլները շատ օգտակար թռչուններ են։ Արագիլէն կը վախնան օձերը և այլ
Arakilnerə shad oktagar tərchunner en. Arakilen gə vakhnan otserə yev ayl

վնասատու կենդանիները։
vənasadu gentaninerə.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

արագիլ	[arakil]	*stork*	*ժայռ*	[zhayr]	*cliff*
մէջ	[mech]	*in*	*վախնալ*	[vakhnal]	*to be afraid*
շատ	[shad]	*much*	*ցուրտ*	[tsurd]	*cold*
կան	[gan]	*there are*	*ձմեռ*	[tsəmer]	*winter*
իր	[ir]	*his/her*	*գալ*	[kal]	*to come,*
բոյն	[puyn]	*nest*			*to arrive*
շինել	[shinel]	*to build*	*հեռանալ*	[heranal]	*to go away,*
բարձր	[partsər]	*high*			*to depart*
ծառ	[dzar]	*tree*	*երթալ*	[yertal]	*to go*
տուն	[dun]	*house*	*հարաւ*	[harav]	*south*

դէպի	[tebi]	*towards*
տաք	[dak]	*warm*
երկիր	[yergir]	*country*
գիւղացի	[kyughaʦi]	*peasant*
գիտնալ	[kidnal]	*to know*
երբ	[yerp]	*when*
գարուն	[karun]	*spring*
օդ	[ot]	*weather, air*
տաքնալ	[daknal]	*to warm up*
օտար	[odar]	*foreign*
նորէն	[noren]	*again*
վերադառնալ	[veraṫal]	*to return*
գտնել	[kədnel]	*to find*
հին	[hin]	*old*
բազմանալ	[pazmanal]	*to multiply*
անոր համար	[anor hamar]	*therefore*
առած	[aṙaʤ]	*proverb*
ըսել	[əsel]	*to say*
մարտ	[mard]	*March*
օգտակար	[oktagar]	*useful*
թռչուն	[təṙčhun]	*bird*
օձ	[oʦ]	*snake*
վնասատու	[vənasadu]	*harmful*
կենդանի	[gentani]	*animal*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

a) ժամ ու ժամանակ	[Zham u zhamanag]	Hour and Time
ժամ	[ʒham]	*hour*
երկվայրկեան	[yergvayrgyan]	*second*
վայրկեան, րոպէ	[vayrgyan, robe]	*minute*
կէս ժամ	[ges ʒham]	*half an hour*
քառորդ ժամ	[kaṙort ʒham]	*a quarter of an hour*
օր	[or]	*day*
առաւօտ, առտու	[aṙavod, aṙdu]	*morning*
կէսօր	[gesor]	*noon*
կէսօրէն ետք/յետոյ	[gesoren yedk/hedo]	*afternoon*
իրիկուն	[irigun]	*evening*
գիշեր	[kiʃher]	*night*
կէս գիշեր	[ges kiʃher]	*midnight*
շաբաթ*	[ʃhapat]	*week*
ամիս	[amis]	*month*
տարի	[dari]	*year*
տասնամեակ	[dasnamyag]	*decade*
դար	[tar]	*century*
հազարամեակ	[hazaramyag]	*millennium*

* The word շաբաթ has two meanings: *week* and *Saturday*. See p. 110 under (b).

b) Շաբաթուան օրերը	[Shapatvan orerə]	Days of the week
երկուշաբթի	[yergushapti]	*Monday*
երեքշաբթի	[yerekshapti]	*Tuesday*
չորեքշաբթի	[chorekshapti]	*Wednesday*
հինգշաբթի	[hinkshapti]	*Thursday*
ուրբաթ	[urpat]	*Friday*
շաբաթ	[shapat]	*Saturday*
կիրակի	[giragi]	*Sunday*

c) Ամիսները	[Amisnerə]	The months
յունուար	[hunvar]	*January*
փետրուար	[pedərvar]	*February*
մարտ	[mard]	*March*
ապրիլ	[abril]	*April*
մայիս	[mayis]	*May*
յունիս	[hunis]	*June*
յուլիս	[hulis]	*July*
օգոստոս	[okostos]	*August*
սեպտեմբեր	[septemper]	*September*
հոկտեմբեր	[hoktemper]	*October*
նոյեմբեր	[noyemper]	*November*
դեկտեմբեր	[tektemper]	*December*

d) Տարուան եղանակները	[Darvan yeghanagnerə]	The seasons of the year
գարուն	[karun]	*spring*
ամառ	[amaṙ]	*summer*
աշուն	[ashun]	*fall*
ձմեռ	[tsəmeṙ]	*winter*

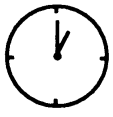
e) Ժամանակի մակբայները	[Zhamanagi magpayner]	Time adverbs
հիմա	[hima]	*now*
յետոյ	[hedo]	*after, then*
առաջ	[aṙach]	*before*

միշտ	[mişht]	*always*
չարունակ	[şharunag]	*constantly*
երբեք	[yerpek]	*never*
երբեմն	[yerpemən]	*sometimes*
յաճախ	[hadjakh]	*often*
այսօր	[aysor]	*today*
վաղը	[vaghə]	*tomorrow*
երէկ	[yereg]	*yesterday*
(երէկ չէ) առէի օր	[(yereg çhe) arçhi or]	*the day before yesterday*
վաղը չէ միւս օր	[vaghə çhe myus or]	*the day after tomorrow*
այս առաւօտ/գիշեր	[ays aravod/kişher]	*tonight*
երէկ/անցեալ գիշեր	[yereg/antsyal kişher]	*last night*
այս շաբաթ/ամիս/տարի	[ays şhapat/amis/dari]	*this week, month, year*
գալ/եկող շաբաթ/ամիս/տարի	[kal/yegogh şhapat/amis/dari]	*next week, month, year*
անցեալ շաբաթ/ամիս/տարի	[antsyal şhapat/amis/dari]	*last week, month, year*
վերջերս	[verçherəs]	*lately, recently*
շուտով	[şhudov]	*soon, shortly*
կանուխ	[ganukh]	*early*
շատոնց	[şhadonts]	*long ago*
նորէն, դարձեալ	[noren, tartsyal]	*again*
այսուհետեւ	[aysuhedev]	*henceforth*
այսօրուընէ	[aysorvəne]	*starting today*
վաղուընէ	[vaghvəne]	*from tomorrow on*
երեկուընէ	[yeregvəne]	*since/starting yesterday*

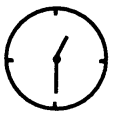
ԺԱՄԱՑՈՑՔ [Zhamatsuytsə] THE CLOCK

1. ժամը քանի՞ն է: [Zhamə kanin e?] What time is it?

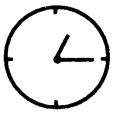
a. ժամը մէկն է (երկուքն է, չորսն է, ..., տասներկուքն է):
[Zhamə megn e (yergukn e, çhorsn e, ..., dasnəyergukn e]
It is one (two, four, ..., twelve) o'clock.

b. ժամը մէկուկէսն է (երկուքուկէսն է, ..., իններուկէսն է):
[Zhamə megugesn e (yergukugesn e, ..., innugesn e]
It is half past one (half past two, ..., half past nine).

c. ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) քառորդ կ'անցնի։
[Ժhamə megə (yergukə, ..., innə) kaṙort gantsni]
It is quarter past one (two, ..., nine).

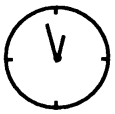
d. ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) հինգ կ'անցնի։
[Ժhamə megə (yergukə, ..., innə) hink gantsni]
It is five minutes past one (two, ..., nine).

e. ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) քառորդ կայ։
[Ժhamə megin (yergukin, ..., dasin) kaṙort ga]
It is a quarter to one (two, ..., ten).

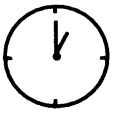

f. ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) հինգ կայ։
[Ժhamə megin (yergukin, ..., dasin) hink ga]
It is five (minutes) to one (two, ..., ten).

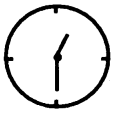

2. ժամը քանիի՞ն։ [Ժhamə kaniin?] At what time?

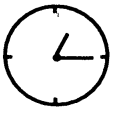
a. ժամը մէկին (երկուքին, չորսին, ..., տասներկուքին)։
[Ժhamə megin (yergukin, čhorsin, ..., dasnəyergukin]
At one (two, four, ... twelve).

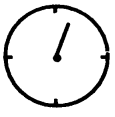
b. ժամը մէկուկէսին (երկուքուկէսին, ..., իննուկէսին։
[Ժhamə megugesin (yergukugesin, ..., innugesin]
At half past one (half past two, ..., half past nine).

c. ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) քառորդ անց(ած)։
[Ժhamə megə (yergukə, ..., innə) kaṙort ants(adz)]
At quarter past one (two, ..., nine).

d. ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) հինգ անց(ած)։
[Ժhamə megə (yergukə, ..., innə) hink ants(adz)]
At five (minutes) past one (two, ..., nine).

e. ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) քառորդ մնացած։
[Ժhamə megin (yergukin, ..., dasin) kaṙort mənatsadz]
At quarter to one (two, ..., ten).

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The subjunctive mood

a. Formation of the present subjunctive

Unlike the indicative, which denotes real actions, the subjunctive expresses potential, imaginary, conditional, or optional actions. In Armenian, the subjunctive has two paradigms:

a) the present subjunctive and
b) the past subjunctive.

Both paradigms resemble those of the present and imperfect indicative. The difference between them is that the subjunctive omits the particle *կը* of the indicative.

Compare: Present indicative: *կը գրեմ* [gə kərem]
Present subjunctive: *գրեմ* [kərem]

Thus, for the present subjunctive, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	verb stem + *ե/ի/ա* + *մ*	[verb stem + e/i/a + m]
2nd pers. (*դուն*)	verb stem + *ե/ի/ա* + *ս*	[verb stem + e/i/a + s]
3rd pers. (*ան*)	verb stem + *է/ի/այ*	[verb stem + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (*մենք*)	verb stem + *ե/ի/ա* + *նք*	[verb stem + e/i/a + nk]
2nd pers. (*դուք*)	verb stem + *է/ի/ա* + *ք*	[verb stem + e/i/a + k]
3rd pers. (*անոնք*)	verb stem + *ե/ի/ա* + *ն*	[verb stem + e/i/a + n]

PRESENT SUBJUNCTIVE

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրեմ*	*խօսիմ*	*կարդամ*
(*դուն*)	*գրես*	*խօսիս*	*կարդաս*
(*ան*)	*գրէ*	*խօսի*	*կարդայ*
(*մենք*)	*գրենք*	*խօսինք*	*կարդանք*
(*դուք*)	*գրէք*	*խօսիք*	*կարդաք*
(*անոնք*)	*գրեն*	*խօսին*	*կարդան*

b. Formation of the past subjunctive

The past subjunctive corresponds to the imperfect indicative, with the particle *կը* omitted.

Compare: Imperfect indicative: *կը գրէի*
Past subjunctive: *գրէի*

Thus, for the past subjunctive, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	verb. stem + *էի/էի/այի*	[verb. stem + eyi/eyi/ayi]
2nd pers. (*դուն*)	verb. stem + *էիր/էիր/այիր*	[verb. stem + eyir/eyir/ayir]
3rd pers. (*ան*)	verb. stem + *էր/էր/ար*	[verb. stem + er/er/ar]
PLURAL		
1st pers. (*մենք*)	verb. stem + *էինք/էինք/այինք*	[verb. stem + eyink/eyink/ayink]
2nd pers. (*դուք*)	verb. stem + *էիք/էիք/այիք*	[verb. stem + eyik/eyik/ayik]
3rd pers. (*անոնք*)	verb. stem + *էին/էին/ային*	[verb. stem + eyin/eyin/ayin]

PAST SUBJUNCTIVE

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրէի*	*խօսէի*	*կարդայի*
(*դուն*)	*գրէիր*	*խօսէիր*	*կարդայիր*
(*ան*)	*գրէր*	*խօսէր*	*կարդար*
(*մենք*)	*գրէինք*	*խօսէինք*	*կարդայինք*
(*դուք*)	*գրէիք*	*խօսէիք*	*կարդայիք*
(*անոնք*)	*գրէին*	*խօսէին*	*կարդային*

The irregular verbs *տալ, գալ, լալ* form the present and past subjunctive in a similar way, by omitting the particle *կու*:

Present indicative: *կու գամ* Imperfect indicative: *կու գայի*
Present subjunctive: *գամ* past subjunctive: *գայի*

The negative counterparts of these affirmative paradigms are formed by prefixing the negation marker *չ-* to the personal forms:

Present subjunctive			**Past subjunctive**		
affirmative	→	**negative:**	**affirmative**	→	**negative:**
գրեմ	→	չգրեմ	գրէի	→	չգրէի
գրես	→	չգրես	գրէիր	→	չգրէիր
գրէ	→	չգրէ	գրէր	→	չգրէր
գրենք	→	չգրենք	գրէինք	→	չգրէինք
գրէք	→	չգրէք	գրէիք	→	չգրէիք
գրեն	→	չգրեն	գրէին	→	չգրէին

Uses of the subjunctive

In Armenian, both the present and past subjunctive have a wide range of applications with various meanings:

1. An *optative* meaning expressing a wish or an urge that can be made in the form of a statement, question or summons:

a) **Գամ՝ տեսնեմ ինչ կ'ընես:**
[Kam desnem inch gənes]
I wish to come and see what you are doing.

b) **Երգե՛նք:**
[Yerkenk]
Let's sing!

c) **Ըսե՞մ թէ չ'ըսեմ:**
[Ǝsem te chəsem?]
Should I say it or not?

d) **Այստեղ գայիր՝ եւ միասին աշխատէինք:**
[Aystegh kayir yev miasin ashkhadeyink]
I wish you came here so that we would work together.

The *optative* meaning is reinforced when sentences start with the formulas **Երանի՛ թէ** ... [yerani te] *I wish ...*, **կ'ուզէի (որ)** ... [guzeyi (vor)] *I wish,* or **ուր՛ է(ր) որ** ... [ur e(r) vor ...] *I wish ...*, **կը նախընտրէի (որ)** ... [gə nakhəndreyi (vor) ...] *I would prefer it (if) ...*, etc.

e) **Երանի՛ թէ այստեղ ըլլար:**
[Yerani te aystegh əllar]
I wish he/she were here.

f) **Կ'ուզէի (որ) դասը վերջանար։**
[Guzeyi (vor) tasə verǰhanar]
I wish the lesson would end.

g) **Ուր է(ր) (որ) չահէիր։**
[Ur e(r) (vor) ǰhaheyir]
I wish you would win.

2. A *mandative* meaning used in subordinate clauses starting with the conjunction **որ** [vor] *that* to express a command or suggestion:

a) **Կը պնդեմ որ մնաս։**
[Gə bəntem vor mənas]
I insist that you stay.

b) **Խնդրեց որ քեզի չըսեմ։**
[Kẖəntreʦ vor kezi ǰhəsem]
He asked me not to tell you.

A stronger *mandative* meaning may be expressed by the construction **պէտք է** [bedk e] *it is important, it is necessary,* followed by either the present or past subjunctive. This construction may also include **որ** *that:*

c) **Պէտք է (որ) խօսինք։**
[Betk e (vor) kẖosink]
We must talk. (lit.: It is necessary that we talk.)

d) **Պէտք է (որ) գայիր։**
[Betk e (vor) kayir.]
You should have come (lit.: You should have come; too bad you didn't.)

3. A *final* meaning used in subordinate clauses introduced by **որ** *that* or **որպէսզի** [vorbeszi] *in order to,* to express a purpose or a goal:

a) **Ջանացի որ գործս վերջացնեմ։**
[J̌hanaʦi vor kordzəs verǰhaʦənem]
I tried to finish my work.

b) **Եկայ որպէսզի բան մը խնդրեմ։**
[Yega vorbeszi pan mə kẖəntrem]
I came (in order) to ask for something.

c) **Որպէսզի հաւատամ, պէտք է տեսնեմ։**
[Vorbeszi havadam, betk e desnem]
I must see it (in order) to believe it.

4. A *conditional* meaning used in a subordinate (conditional) clause initiated by the conjunction **եթէ** [yete] *if:*

Եթէ գաս, միասին կ'երթանք:
[Yete kas, miasin gertank]
If you come, we will go together.

Եթէ գայիր, կ'երթայինք:
[Yete kayir, gertayink]
If you came, we would go.

5. A *temporal* meaning used in subordinate (temporal) clauses introduced by the conjunction **երբ** [yerp] *when.* In such clauses, the verb refers to the future:

Երբ վաղը մեկնիս, ...
[Yerp vaghə megnis, ...]
When you leave tomorrow, ...

B. NOUNS

1. Formation of the ablative

The Armenian ablative has no equivalent case in English. Whereas English expresses ablative meaning by such prepositions as *from, of,* etc., Armenian achieves the same effect by adding the ablative marker to nouns and pronouns. The most common marker for the ablative in Armenian is **-է(ն)**:

տուն *house* → **տունէ(ն)** *from the house,* **արեւելք** *East* → **արեւելքէն** *from the East,* **դուն** *you* → **քեզմէ** *from you,* etc.

Abstract nouns ending in **-ութիւն** also build the ablative in a different way:

բարութիւն *goodness* → **բարութենէ** *from/of goodness*
երջանկութիւն *happiness* → **երջանկութենէ** *from/of happiness*

2. Uses of the ablative

The ablative is used in the following cases:

1. When it is governed by a verb (see Unit 11, p. 217):

Այս մարդէն կը վախնամ:
[Ays marten gə vakhnam]
(This man$_{abl}$ afraid-I am)
I am afraid of this man.

In this example, the ablative form **մարդէն** *of this man* is required by the verb **վախնալ** *to be*

afraid. Note that the English *to be afraid* is followed by the preposition *of* (*this man*).

2. When it is governed by an adjective or an adverb:

Աչքէն հեռու, միտքէն հեռու:
[Aċhke(n) heŕu, mitke(n) heŕu]
(Eye$_{abl}$ away, mind$_{abl}$ away)
Out of sight, out of mind.

The proverb above contains two ablative forms, **աչքէն** [aċhken] [lit.:*from the eye*] and **միտքէն** [mitken] [lit.:*from the mind*], governed by the adverb **հեռու** [heŕu] *away, far.*

3. The ablative is not always governed by a word in the sentence, but rather serves to describe various circumstantial details such as source, origin, removal, or distance. It can indicate, for instance, the starting point of an action, including:

a) The person by whom an action is carried out:

Այս նուէրն ստացած եմ մորմէս:
[Ays nəvern əstaţsadz em mormes]
(this present-the received{I} mother$_{abl}$-mine)
I received this present from my mother.

The form **մորմէս** *from my mother* is an ablative; it indirectly indicates the performer of an action, namely the person who gave the present. The question here is: **որմէ՞ն** [vorme(n)?] *from whom?* or *by whom?*

b) The place where an action begins:

Ուրկէ՞ կու գաս: Շուկայէն:
[Urge gu kas? Sẖugayen]
(Where$_{abl}$ come-you? Market$_{abl}$)
Where are you coming from? From the market.

This example already contains the appropriate question for the ablative form **շուկայէն** *from the market.*

c) The material from which something is made:

Տունը քարէ շինուած է:
[Dunə kare sẖinvadz e]
(house-the stone$_{abl}$ built is)
The house was built from stone.

The ablative form **քարէ** *from stone* indicates the material from which the house is built.

The ablative **-է** ending has developed into an adjectival suffix (see Unit 8, p. 161) indicat-

ing derivation: *փայտէ դուռ* [payde tuṙ] *a wooden door,* *քարէ չէնք* [kare ʃenk] *a stone building,* *հողէ աման* [hoghe aman] *a clay pot,* *մետաքսէ հագուստ* [medakse hakust] *a silk dress,* etc.

4. The ablative is used with time expressions to denote starting and end points:

Մէկ շաբաթէն	*Կիրակիէն մինչեւ երեքշաբթի*
[meg ʃhapaten]	[giragiyen minch̆ev yerekʃhapti]
In a week	*From Sunday to Tuesday*

5. The ablative is used with time expressions that include the repetition of temporal nouns. They correspond to English *from ... to* constructions: *ժամէ ժամ* [ʒhame ʒham] *from hour to hour,* *օրէ օր* [ore or] *from day to day,* *շաբթէ շաբաթ* [ʃhapte ʃhapat] *from week to week,* *ամսէ ամիս* [amse amis] *from month to month,* *դարէ դար* [tare tar] *from century to century,* etc.

6. The ablative designates the cause of an action or state:

Ցուրտէն կը դողամ:	*Անօթութենէն շատեր մեռան:*
[Tʂurden gə togham]	[Anotutenen ʃhader meṙan]
(cold$_{abl}$ I shiver)	(starvation$_{abl}$ many died)
I am shivering from the cold.	*Many died from hunger.*

7. The ablative is also used to single out one or more items from a number of similar items:

քոյրերէս մէկը	*գիրքերէս երեքը*
[kuyreres megə]	[kirkeres yerekə]
(sisters$_{abl}$ one-the)	(books$_{abl}$ three)
one of my sisters	*three of my books*

8. In addition to nouns and pronouns, other word classes (adverbs, postpositions, etc.) may be used in the ablative case:

Ես [yes] *I*	→ *ինձմէ* [intʂme] *from me*
այստեղ [aystegh] *here*	→ *այստեղէն* [aystegh̆en] *from here*
ձախ [tʂakh̆] *left*	→ *ձախէն* [tʂakh̆en] *from the left side*

C. NUMERALS

1. Ordinal numbers

Ordinal numerals denote the relative position of things, persons, and phenomena in a sequence, row, class, line, etc. In Armenian, ordinal numerals are derived from cardinal numerals by adding the suffix *-(ե)րորդ* [-(e)rort] to the stem.

CARDINAL NUMBERS			ORDINAL NUMBERS	
The first four numbers are exceptions to this rule:				
1 *մէկ*	[meg]	→	*առաջին*	[aṙaǰin] *first*
2 *երկու*	[yergu]	→	*երկրորդ*	[yergrort] *second*
3 *երեք*	[yerek]	→	*երրորդ*	[yerrort] *third*
4 *չորս*	[čhors]	→	*չորրորդ*	[čhorrort] *fourth*
Below are regularly formed ordinal numerals:				
5 *հինգ*	[hink]	→	*հինգերորդ*	[hinkerort] *fifth*
6 *վեց*	[veʦ]	→	*վեցերորդ*	[veʦerort] *sixth*
7 *եօթը*	[yot]	→	*եօթերորդ*	[yoterort] *seventh*
8 *ութը*	[utə]	→	*ութերորդ*	[uterort] *eighth*
9 *ինը*	[inə]	→	*իններորդ*	[innerort] *ninth*
10 *տասը*	[dasə]	→	*տասներորդ*	[dasnerort] *tenth*
11 *տասնըմէկ*	[dasnəmeg]	→	*տասնըմէկերորդ**	[dasnəmegerort] *11th*
12 *տասներկու*	[dasnəyergu]	→	*տասներկուերորդ*	[dasnəyerguerort] *12th*
13 *տասներեք*	[dasnəyerek]	→	*տասներեքերորդ*	[dasnəyerekerort] *13th*
15 *տասնըհինգ*	[dasnəhink]	→	*տասնըհինգերորդ*	[dasnəhinkerort] *15th*
20 *քսան*	[kəsan]	→	*քսաներորդ*	[kəsanerort] *20th*
21 *քսանըմէկ*	[kəsanəmeg]	→	*քսանմէկերորդ*	[kəsanəmegerort] *21st*
30 *երեսուն*	[yeresun]	→	*երեսուներորդ*	[yeresunerort] *30th*
40 *քառասուն*	[kaṙasun]	→	*քառասուներորդ*	[kaṙasunerort] *40th*
50 *յիսուն*	[hisun]	→	*յիսուներորդ*	[hisunerort] *50th*
60 *վաթսուն*	[vatsun]	→	*վաթսուներորդ*	[vatsunerort] *60th*
70 *եօթանասուն*	[yotanasun]	→	*եօթանասուներորդ*	[yotanasunerort] *70th*
80 *ութսուն*	[utsun]	→	*ութսուներորդ*	[utsunerort] *80th*
90 *իննսուն*	[innəsun]	→	*իննսուներորդ*	[innəsunerort] *90th*
85 *ութսունհինգ*	[utsunəhink]	→	*ութսունհինգերորդ*	[utsunəhinkerort] *85th*
100 *հարիւր*	[haryur]	→	*հարիւրերորդ*	[haryurerort] *100th*
101 *հարիւրմէկ*	[haryurmeg]	→	*հարիւրմէկերորդ*	[haryurmegerort] *101st*
500 *հինգ հարիւր*	[hink haryur]	→	*հինգհարիւրերորդ*	[hinkharyurerort] *500th*
1000 *հազար*	[hazar]	→	*հազարերորդ*	[hazarerort] *1000th*

Corresponding to the patterns above, the question *քանի՞երորդ* *which one ?* (in a sequence, in a row, etc.) is derived from the question *քանի՞* *how many?*

---

* Note that in compound ordinal numerals, regular forms (*-մէկերորդ, -երկուերորդ, -երեքերորդ, -չորսերորդ,* etc.) are used rather than common irregular forms (*-առաջին, -երկրորդ, -երրորդ, -չորրորդ*).

Armenian uses cardinal, not ordinal, numerals to indicate days of the month. For this purpose, cardinal numbers are nominalized (by adding the definite article **-ը** to the stem) and appear after the genitive form of the noun denoting the month:

Մայիսի մէկը *The first of May* or *May the first*
[May_{gen} one_{the}] (lit.: The one of May)
Յունուարի վեցը *The sixth of January* or *January the sixth*
[$\text{January}_{\text{gen}}$ six_{the}] (lit.: The six of May)

In this context, nominalized cardinal numerals decline like regular **-ի** declension nouns (see Unit 5, pp. 93-94):

Ապրիլի երեքին *On the third of April*
[$\text{April}_{\text{gen}}$ $\text{three}_{\text{dat}}$] (lit.: On the three of April)
Մայիսի մէկէն յետոյ *After the first of May*
[May_{gen} one_{abl} after] (lit.: After the one of May)

2. Fractional numerals

Like ordinals, fractional numerals are formed by adding the suffix **-(ե)րորդ** to the stem of cardinal numbers. There are two exceptions:

երկու [yergu] → **կէս** [ges] *half*, **մէկ ու կէս** or **մեկուկէս** [meg u ges] *one and a half*
չորս [chors] → **քառորդ** [kaṙort] *quarter*, 3/4: **երեք քառորդ** [yerek kaṙort] *three quarters*

The rest of the fractional numerals coincide with ordinals:

երեք [yerek] → **երրորդ** [yerrort], 2/3: **երկու երրորդ** [yergu yerort], etc.
հինգ [hink] → **հինգերորդ** [hinkeṙort], 1/5: **մէկ հինգերորդ**, 3/5: **երեք հինգերորդ** [yerek hinkerort], etc.

As can be seen, fractional numerals indicate denominators and cardinals numerators.

3. Distributive numerals

To build distributive numerals in Armenian, the suffix **-ական** is added to the cardinal numerals:

մէկ	1	→	**մէկական** or the irregular form **մէյ-մէկ** *one each*
երկու	2	→	**երկուական** or the irregular form **երկուքական** *two each*
տասը	10	→	**տասն(ե)ական** *ten each*
քսան	20	→	**քսանական** *twenty each*, etc.

The question for distributive numerals is: **քանիակա՞ն** *how many each?*

Example: —Քանիակա՞ն տոլար ստացաք: —Քսանական:
[—Kaniagan dollar əstaʦak? — Ksanagan.]
"How many dollars did each of you receive?" "Twenty each."

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Interrogative sentences in Armenian

Like other languages, Armenian has two types of interrogative sentences:

a) specific questions which seek new information;
b) general questions which anticipate a *yes* or *no* answer.

1. While English employs *wh*-words for specific questions, Armenian uses various interrogative words: ո՞վ [ov?] *who?*, ի՞նչ [inǰ?] *what?*, ո՞ւր [ur?] *where?*, ե՞րբ [yerp?] *when?*, ինչո՞ւ [inǰu?] *why?*, ի՞նչպէս [inǰbes?] *how?*, etc.

Ո՞վ առաւ նորէն իմ գիրքս: *Who took my book again?*

In Armenian, however, word order is not as rigid as it is in English, where *wh*-words appear at the beginning of an interrogative sentence. In Armenian, word order is more flexible:

Իմ գիրքս նորէն ո՞վ առաւ:	**My book again who took?*
Իմ գիրքս ո՞վ նորէն առաւ:	**My book who again took?*
Նորէն ո՞վ առաւ իմ գիրքս:	**Again who took my book?*

2. The structure of general *yes/no* questions in Armenian also differs from English. For example, Armenian does not initiate general questions with an auxiliary verb:

Դուն չինարէն կը խօսի՞ս: *Do you speak Chinese?*

General questions in Armenian rarely start with a finite verb. In fact, the word order of general questions and declarative sentences is identical; only the intonation and punctuation differ. Compare the declarative sentence below with the interrogative one above:

Դուն չինարէն կը խօսիս: *You speak Chinese.*

VII WORD FORMATION

1. Derivation of verbs from adjectives and adverbs

Armenian has two productive models for deriving verbs from adjectives: it builds intransitive verbs with the suffix -(ա)նալ [(a)nal] or -(է)նալ [(e)nal] and transitive verbs with the suffix -(ա)ցնել [-(a)ʦənel] or -(է)ցնել [-(e)ʦənel] (see Unit 10, pp. 200-201):

---

* These English sentences are ungrammatical.

մեծ [medz] *big* → մեծնալ [medznal] *to grow* → մեծցնել [medztsənel] *to augment, to make bigger*

տաք [dak] *warm* → տաքնալ [daknal] *to get warmer* → տաքցնել [daktsənel] *to warm (something) up*

հեռու [heru] *far* → հեռանալ [heranal] *to go away, to depart* → հեռացնել [heratsənel] *to remove*

2. Vowel alternations and mutations in the same root

When forming or declining words, certain root vowels within words may change or be suppressed on a regular basis. As a result, words with common roots display recurring vowel alternations and mutations that can be isolated and described. These are:

1. **ի [i] → ը [ə]***

Examples: գիր [kir] *letter* → գրել [kərel] *to write*, գրող [kərogh] *writer*, գրիչ [kərich] *pen*, գրադարան [kərataran] *library*, գրական [kəragan] *literary*, etc.

սիրտ [sird] *heart* → սրտագին [sərdakin] *intimate*, սրտի [sərdi] *heart*$_{gen}$, etc.

սին [sin] *vain* → սնապարծություն [sənabardzutyun] *vanity*, etc.

2. **իւ [i] → Ø****

Examples: պատիւ [badiv] *honor* → պատուել [badvel] *to honor*, պատուաւոր [badvavor] *honest, honorable*, etc.;

հաշիւ [hashiv] *account* → հաշուել [hashvel] *to count, to calculate*, հաշուապահ [hashvabah] *accountant*, etc.;

հազիւ [haziv] *hardly, scarcely* → հազուադէպ [hazvateb] *rare, scarce*

3. **է [e] → ի [i]**

Examples: սէր [ser] *love* → սիրել [sirel] *to love*, սիրական [siragan] *lover*, սիրոյ [siro] *love*$_{gen}$, etc.;

կէս [ges] *half* → կիսել [gisel] *cut in half*, etc.

նուէր [nəver] *present* → նուիրել [nəvirel] *to give (a gift*, etc.; վէրք [verk] *wound* → վիրաւոր [viravor] *wounded*, վիրաբոյժ [virapuzh] *surgeon*, etc.

4. **ու [u] → ը [ə]***

Examples: սուտ [sud] *lie* → ստել [sədel] *to lie*, ստախօս [sədakhos] *lier*, etc.

լուր [lur] *news* →լրագիր [lərakir] *newspaper*, լրաբեր [ləraper] *messenger*, etc.

---

* Note that here ը [ə] is pronounced, but not written, except when the word is hyphenated (see Unit 10, p. 203.)

** Ø represents the disappearance of the sound ի. As a result of this mutation, the spelling of և [v] changes to ու. On the spelling of the sound [v], see Unit 8, p. 161.

5. **եա [ya] → է [e]**

Examples: կեանք [gyank] *life* → կենսական [gensagan] *essential*, etc.;
մատեան [madyan] *book* (arch.) → մատենագիր [madenakir] *bibliographer*, etc.;
ատեան [adyan] *court, tribunal* → ատենական [adenagan] *judicial*, etc.

6. **եա [ya] → է [e]**

Examples: քրիստոնեայ [kristonya] *Christian* → քրիստոնէական [kristoneagan] *Christian* (adjective), etc.;
հրեայ [hərya] *Jewish* → Հրէաստան [Hreastan] *Judaea, Israel*, etc.

7. **ոյ [uy] → ու [u]**

Examples: լոյս [luys] *light* → լուսաւոր [lusavor] *bright*, լուսամփոփ [lusampop] *lampshade*, etc.
թոյն [tuyn] *poison* → թունաւոր [tunavor] *poisonous*, թունաւորել [tunavorel] *to poison*, etc.;
բոյր [puyr] *scent, aroma* → բուրումնաւէտ [purumnaved] *fragrant*

VIII ORTHOGRAPHY

The letters ի և in various combinations

ի և has several phonetic values, depending on its position in words and its combination with other letters:

1. After the letters ա or է, the graphic sign և stands for the sound [v] rather than its more common graphic counterpart վ: բնաւ [pənav] *not at all*, գաւազան [kavazan] *cane*, թեւ [tev] *arm*, etc.
2. The combination ո + և represents the sound [u]: տուն [dun] *house*, ուրախ [urakh] *happy*, etc.
3. The combination ի + և as իւ is pronounced in many ways, depending on its position in words:

a) Before vowels and in final position, իւ is pronounced [iv]: հիւանդ [hivant] *sick*, անիւ [aniv] *wheel*, թիւ [tiv] *number*, etc.

b) Before consonants, իւ is pronounced [yu]. Compare the abstract nouns ending in -ութիւն [-utyun]: լաւութիւն [lavutyun] *goodness*, ուրախութիւն [urakhutyun] *happiness*, ծուլութիւն [dzulutyun] *laziness*, etc., *as well as the following words:* իւղ [yugh] *oil*, իւրաքանչիւր [yurakanchyur] *each*, նիւթ [nyut] *material*, գիւտ [kyud] *invention*, etc. Note that ի և never appears in initial position. Its graphic counterpart վ վ is used instead. Compare: վազել [vazel] *to run*, վարդ [vart] *rose*, վուշ [vush] *flax*, etc.

IX EXERCISES

1. Combine appropriate strings of words from each of the two columns.

a.	*Ժամը քանի՞ն է։*	*Ժամը երկուքին։*
b.	*Ե՞րբ պիտի գաս։*	*Մէկը քառորդ կ'անցնի։*
c.	*Ինչ՞պէս կը գրուի այս բառը։*	*Չ'արժեր։*
d.	*Շնորհակալ եմ։*	*Այսպէս կը գրուի։*
e.	*Այսօր ամսուն քանի՞ն է։*	*Գրադարանէն։*
f.	*Կ'ուզե՞ս որ քեզի օգնեմ։*	*Սեպտեմբերի մէկն է։*
g.	*Ուրկէ՞ կու գաս։*	*Ո՛չ, շնորհակալ եմ։*

2. Form mini-dialogues according to the pattern in a, b, c, and d . Replace the words Համալսարան *with թատրոն, դասարան, ճաշարան, տուն, գրադարան, etc.*

a. *Գիտե՞ս թէ ո՞ւր գնաց այս աղջիկը։*
*Եթէ չեմ սխալիր, **համալսարան**։*

b. *Կ'ուզէի գիտնալ, թէ քանի համալսարան ունիք։*
*Չեմ գիտեր, բայց հոս չատ **համալսարաններ** կան։*

c. *Ինծի կ'ըսե՞ս, թէ աս ի՞նչ դուռ է։*
*Կարծեմ **համալսարանին** դուռն է։*

d. *Արդեօք ո՞ւրկէ կու գայ այս ուսանողը։*
*Կը կարծեմ որ **համալսարանէն** կու գայ։*

3. Form mini-dialogues according to the given pattern in a, b, c, d, and e. Replace the time expression այսօր, *where appropriate, with վաղը, այս երեկոյ, երկուշաբթի օրը, այս կիրակի, etc.*

a. *Կ'ուզէի գիտնալ, թէ երբ եկաւ նոր ուսուցիչը։*
*Կարծեմ **այսօր** եկաւ։*

b. *Հայրդ Գերմանիայէն **այսօ՞ր** ժամանեց։*
Ո՛չ, երէկ ժամանեց։

c. *Գիտե՞ս, թէ դասերը երբ կը սկսին։*
***Այսօրուընէ** կը սկսին։*

d. ***Այսօրուան** հանդիպումը ժամը քանիի՞ն է։*
Որքան որ գիտեմ, ժամը չորսին։

4. Answer the questions, using the data in parentheses.

a. *Ժամը քանի՞ն է։ Ժամը չորսն է* (10.00, 4.15, 6.00, 5.20, 10.30, 3.45, etc.)

b. *Այսօր ի՞նչ օր է։ Այսօր կիրակի է* (Monday, Wednesday, Friday, etc.)

c. *Ո՞ր ամիսն ենք։ Յունուար ենք* (March, May, July, October, December, etc.)
d. *Այսօր ամսուն քանի՞ն է։ Մայիսի մէկն է* (21.3, 28.11, 24.01, 29. 05, etc.)
e. *Տարեթիւը ո՞րն է(ր)։ Հազար ինը հարիւր քառասունմէկն է(ր)* (1889, 1900, 1915, 1922, 1993, etc.)
f. *Քանի՞երորդ դասարանն ես։* (1, 3, 4, 5, 8, 10, etc.)
g. *Քանիակա՞ն տոլար ստացաք։* (10, 30, 45, 50, 100, etc.)

5. Complete the sentences according to the pattern.

a. *Դուն ե՞րբ դպրոց կ'երթաս։ Սովորաբար ժամը չորսին կ'երթամ։*
b. *Երանուհին ե՞րբ հոս կ'ըլլայ։ Ժամը* (4:15) ... ։
c. *Երախաները ժամը քանի՞ն դպրոցէն կու գան։* (11:00)
d. *Դուք ե՞րբ կը վերադառնաք։* (4:30)
e. *Դասը ե՞րբ կը սկսի։* (8:45)
f. *Դուն ժամը քանի՞ն կ'ուզես ճաշել։* (7:55)
g. *Դուք այսօր ե՞րբ կրնաք գալ։* (2:00)
h. *Հայրիկդ գործէն երբ տուն կու գայ։* (8:00)

6. Respond to the questions, using the items in parentheses. Follow the pattern.

a. *Ուրկէ՞ կու գաս։ Ինչպէս միշտ, համալսարանէն կու գամ։* (համալսարան)
b. *Իսկ հայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (գործ)
c. *Իսկ մայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (չուկայ)
d. *Իսկ քոյրիկդ ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (գրադարան)
e. *Իսկ եղբայրդ ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (դպրոց)
f. *Իսկ պապիկդ ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (ճաշարան)
g. *Իսկ ուսուցիչը ուրկէ՞ կու գայ։ Ինչպէս միշտ, ...* (տուն)

7. Form interrogative sentences that begin with the following words.

a. *Ուրկէ՞ ...*
b. *Ո՞րտեղ ...*
c. *Ե՞րբ ...*
d. *Որո՞ւն ...*
e. *Քանի՞...*
f. *Երբուընէ՞ ...*
g. *Քանի՞երորդ ...*
h. *Քանիակա՞ն ...*

8. Ask for information on the whereabouts of persons and items; use different gambits (p. 268-269).

a. a relative
b. a book
c. a special food
d. a piece of clothing
e. a country

9. Translate the sentences into Armenian, using the appropriate subjunctive forms.

a. If I have time, I will be there.
b. If you want, we can go.
c. I want you to learn this proverb (*առած*).
d. I don't want you to leave.
e. If he came, we would see him.
f. If you saw Armenia, you would like it.
g. If he had time, he would come.

10. Translate into Armenian.

a. There are 12 months and four seasons in a year.
b. The seasons are: spring, summer, fall, and winter.
c. Each season has three months. January is the first month, February is the second month, March is the third month, etc., and December is the last month of the year.
d. There are thirty or thirty-one day in a months.
e. There are 24 hours in a day and 60 minutes in an hour.
f. How many weeks are there in a year? Fifty-two.
g. How many days are there in a week? Seven. Name the days of a week.

11. Derive verbs from the adjectives given in parentheses.

a. *Հագուստը պզտիկ է։ (մեծ) Պէտք է մեծցնել։*
b. *Վերարկուն նեղ է։ Պէտք է ... (լայն)*
c. *Օրիորդ Վարդը տխուր է։ Պէտք է ... (ուրախ)*
d. *Սենեակը պաղ է։ ... (տաք)*
e. *Շապիկը մեծ է։ ... (պզտիկ)*
f. *Ձաշը պաղ է։ ... (տաք)*
g. *Հագուստը կարճ է։ ... (երկայն)*
h. *Նամակը երկար է։ ... (կարճ)*

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Արագիլը իր բոյնը ո՞ւր կը չինէ։*
b. *Արագիլները ձմեռը ինչէ՞ն կը վախնան։*
c. *Արագիլները ձմեռը ուրկէ՞ կը հեռանան։*
d. *Արագիլները ձմեռը ո՞ւր կ'երթան։*
e. *Հայ գիւղացին ի՞նչ գիտէ։*
f. *Ի՞նչ կ'ըսէ հայկական առածը։*
g. *Ո՞վ կը վախնայ արագիլէն։*

XII PROVERBS

Ամառուան փուչը, ձմեռուան նուչը։
[Amaṙvan puṧhə, ʦəmeṙvan nuṧhə]
The summer thorn (is) the winter almond.

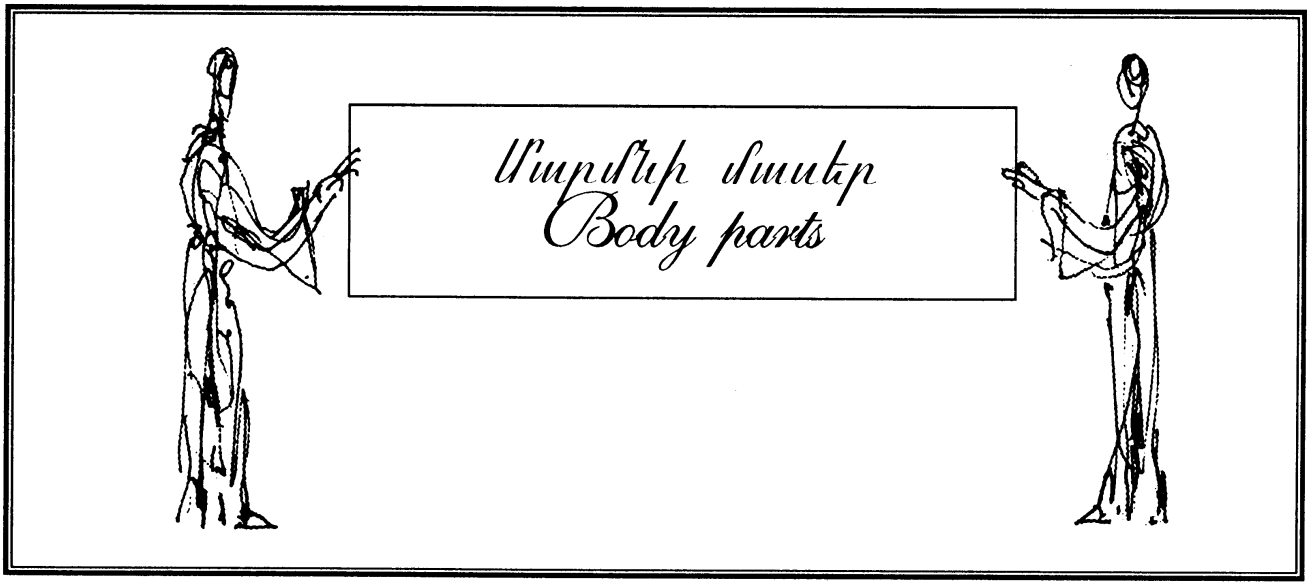
Տարուան չորս եղանակները դրացի են, մէկը միւսին հակառակ։
[Darvan čhors yeghanagnerə təraʦi en, megə myusin hagaṙag]
The four seasons of the year are neighbors, all at odds with one another.

Ամառուան անձրեւին, ձմեռուան արեւին մի՛ հաւատար։
[Amaṙvan anʦrevin, ʦəmeṙvan arevin mi havadar]
Don't rely on rain in summer and on sun in winter.

Տարի կայ օր կը պահէ, օր կայ՝ տարի։
[Dari ga or gə bahe, or ga dari]
Some years keep you for a day, some days keep you for a year.

Մարտի իններին, արագիլը իր բոյնին։
[Mardi innin, arakilə ir puynin]
On the ninth of March, the stork is back in its nest.

Unit 7

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Discussing health and well-being	130
Vocabulary:	Body parts	133
Grammar:	VERBS: Future I and future II	134
	NOUNS: The instrumental case	138
Armenian-English Contrasts:	Prepositions and postpositions	140
Word Formation:	Formation of nouns denoting persons	141
Pronunciation:	Connecting words that belong together (liaison)	142
Orthography:	The letter **ը** in various word positions	143

I DIALOGUES

1. A and B are friends; they meet at the work:

A. *Ի՞նչ ունիս։*
[Inch unis?]

What's wrong? (lit. 'What do you have?)

Գունատ ես, հիւանդ կ'երեւիս։
[Kunad es, hivant gerevis]

You are pale, you look sick.

B. *Այո՛, լաւ չեմ։ կարծեմ պաղ առած եմ։*
[Ayo, lav chem, Gardzem bagh aradz em]

Yes, I am not well. I think I have a cold.

A. *Ի՞նչ կը զգաս։*
[Inch gəzkas?]

How do you feel? (lit. What do you feel?)

B. *Գլուխս կը ցաւի*
[Kəlukhəs gə tsavi,]

I have a headache,

և դող ունիմ։
[yev togh unim]

and I am shivering.

A. *Տաքութիւն ունի՞ս։*
[Dakutyun unis?]

Do you have a fever?

B. *Չեմ գիտեր. կարծեմ քիչ մը ունիմ։*
[Chem kider; gardzem kich mə unim]

I don't know; I guess I have a little.

A. *Կը հազա՞ս։*
[Gə hazas?]

Are you coughing?

B. *Շատ գէշ։*
[Shad kesh]

Very badly.

A. *Բժիշկին գացի՞ր։*
[Pəzhishkin katsir?]

Did you go to the doctor?

B. *Դեռ ոչ։*
[Ter voch]

Not yet.

A. *Մի՛ յետաձգեր։*
[Mi hedatsəker]

Don't postpone it.

B. *Վաղը պիտի երթամ։*
[Vaghə bidi yertam]

I will go tomorrow.

2. A is a physician, B a patient.

A. *Ի՞նչ ունիք, ինչէ՞ կը գանգատիք։*
[Inch unik? Inche gə kankadik?]

What's wrong? What's your complaint?

B.	*Բժիշկ, կոկորդս կը ցաւի* [Pəzhishk, gogortəs gə ts̡avi]	Doctor, my throat hurts,
	և կը դողամ։ [yev gə togham]	and I am shivering.
A.	*Ուրիշ ի՞նչ ունիք։* [Urish inch unik?]	What else is wrong?
B	*Սիրտս ալ կը խառնուի։* [Sirdəs al gə khaṙnəvi]	I also feel nauseous.
A.	*Փորի ցաւ ունի՞ք։* [Pori ts̡av unik?]	Do you have a stomach ache?
B.	*Ո՛չ, չունիմ։* [Voch, chunim]	No, I don't.
A.	*Հիմա պիտի նայինք,* [Hima bidi nayink,]	We will now see
	թէ ինչ ունիք։ [te inch unik]	what you have.
B.	*Տոքթոր, պիտի մեռնի՞մ։* [Doctor, bidi meṙnim?]	Doctor, am I going to die?

III TEXT

ՓԻՂԸ

Փիղը չատ տգեղ կենդանի մըն է։ Մեծ գլուխ մը ունի և խոշոր դէմք մը։ Անոր վրայ աչքերը այնքան պզտիկ են, որ գրեթէ չեն երեւիր։ Ականջները չայն են, կռնակը բարձր՝ ոտքերը տաճեւ՝ մորթին ալ աղտոտ գորշ գոյն մը ունի։ Բերանէն դուրս կու գան երկու խոշոր ժանիքներ, որոնք մինչեւ ութը ոտք կ'երկարին։ Փիղին կնճիթը որպէս ձեռք կը ծառայէ։ Ան իր կնճիթով ամէն գործողութիւն կրնայ կատարել։ Հակառակ իր չափերուն, քիչ ուտելիքով կը գոհանայ։ Փիղը հեզ և բարի կենդանի մըն է։ Ընկերական և աշխատասէր, ան բարեկամն է մարդուն, և իր ուժով մարդուն չատ օգտակար կ'ըլլայ։ Սակայն ան վտանգաւոր կը դառնայ, երբ անիրաւութիւն ընեն իրեն։ Այն ատեն փիղը իր ժանիքներով կը հարուածէ մարդը, զայն իր կնճիթով գետին կը տապալէ և ոտքերով կը կոխկռտէ։

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

փիղ	[pigh]	*elephant*
տգեղ	[dəkegh]	*ugly*
կենդանի	[gentani]	*animal*
գլուխ	[kəlukh]	*head*
խոշոր	[khoshor]	*huge*
դէմք	[temk]	*face*
անոր վրայ	[anor vəra]	*on him/her*
աչք	[achk]	*eye*
այնքան	[aynkan]	*so*
պզտիկ	[bəzdig]	*small*
գրեթէ	[krete]	*almost*
երեւիլ	[yerevil]	*to be seen*
ականջ	[aganch]	*ear*
լայն	[layn]	*wide*
կռնակ	[gəṙnag]	*back*
բարձր	[partsər]	*high*
ոտք	[votk]	*foot, leg*
տձեւ	[dətsev]	*deformed*
մորթ	[mort]	*skin*
աղտոտ	[aghdod]	*dirty*
գորշ	[korsh]	*gray*
գոյն	[kuyn]	*color*
բերան	[peran]	*mouth*
դուրս գալ	[turs kal]	*to emerge*
ժանիք	[zhanik]	*tusk*
որոնք	[voronk]	*which*
մինչեւ	[minchev]	*up to, until*
երկարիլ	[yergaril]	*to elongate*
կնճիթ	[gəndjit]	*trunk*
որպէս	[vorbes]	*as*
ձեռք	[tseṙk]	*hand*
ծառայել	[dzaṙayel]	*to serve*
ամէն	[amen]	*every*
գործողութիւն	[kordzoghutyun]	*action*
կատարել	[gadarel]	*to perform, to carry out*
հակառակ	[hagaṙag]	*despite*
չափ	[chap]	*measure, size proportion*
քիչ	[kich]	*little*
ուտելիք	[udelik]	*food*
գոհանալ	[kohanal]	*to content oneself*
հեզ	[hez]	*humble*
բարի	[pari]	*good, good-hearted*
ընկերական	[əngeragan]	*friendly*
աշխատասէր	[ashkhadaser]	*industrious*
բարեկամ	[paregam]	*friend*
մարդ	[mart]	*man, human being*
ուժ	[uzh]	*strength*
օգտակար	[oktagar]	*useful,*
սակայն	[sagayn]	*however*
վտանգաւոր	[vədankavor]	*dangerous*
դառնալ	[taṙnal]	*to become, to turn*
երբ	[yerp]	*when*
անիրաւութիւն	[aniravutyun]	*injustice*
իրեն	[iren]	*to him*
ան ատեն	[an aden]	*at that time*
հարուածել	[harvadzel]	*to hit*
գետին	[kedin]	*ground*
տապալել	[dabalel]	*to subvert*
գետին տապալել		*to knock down*
կոխկռտել	[gokhgəṙdel]	*to trample*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Մարմնի մասեր	[Marmini maser]	Body parts
մարմին	[marmin]	*body,*
գլուխ	[kəlukh]	*head*
դէմք / երես	[temk / yeres]	*face*
բերան	[peran]	*mouth*
լեզու	[lezu]	*tongue*
ակռայ	[agŕa]	*tooth*
այտ	[ayd]	*cheek*
կզակ	[gəzag]	*chin*
ծնօտ	[ʤənod]	*jaw*
վիզ	[viz]	*neck*
ծոծրակ	[ʤoʤzrag]	*nape*
սրունք	[sərunk]	*leg*
մազ	[maz]	*hair*
ճակատ	[ʤjagad]	*forehead*
քունք	[kunk]	*temple*
յօնք	[honk]	*eyebrow*
աչք	[açhk]	*eye*
թարթիչ	[tartiçh]	*eyelash*
քիթ	[kit]	*nose*
շրթունք	[shərtunk]	*lip*
մօրուք	[moruk]	*beard*
ականջ	[aganch]	*ear*
մորթ	[mort]	*skin*
մազ	[maz]	*hair*
կոկորդ	[gogort]	*throat*
ուս	[us]	*shoulder*
սիրտ	[sird]	*heart*
թեւ	[tev]	*arm*
ձեռք	[tseŕk]	*hand*
արմունկ	[armug]	*elbow*
մատ	[mad]	*finger*
բթամատ	[pətamad]	*thumb*
ցուցամատ	[tsutsamad]	*index finger*
միջնեմատ	[michnemad]	*middle finger*

մատնեմատ	[madnemad]	*ring finger*
ճկույթ	[ǰəguyt]	*little finger*
եղունգ	[yeġhunk]	*(finger/toe) nail*
ոտք	[votk]	*foot*
սրունք	[sərunk]	*leg*
ազդր	[aztər]	*thigh*
ծունկ	[ʤung]	*knee*
կուրծք	[gurʤk]	*breast, chest*
փոր	[por]	*abdomen, tummy, belly*
մէջք	[meçhk]	*waist*
կռնակ	[gəṙnag]	*back*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The future tense

To express future events, Armenian has two future tenses: future I and future II. Both are compound tenses.

a. Formation of future I

Future I is formed by combining the particle պիտի [bidi] with the conjugated form of the present subjunctive:

Present subjunctive: գրեմ [kərem] → Future I: պիտի գրեմ [bidi kərem]

For future I, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)	պիտի + verb stem + եմ/իմ/ամ	[bidi + verb stem + em/im/am]
2nd pers. (դուն)	պիտի + verb stem + ես/իս/աս	[bidi + verb stem + es/is/as]
3rd pers. (ան)	պիտի + verb stem + է/ի/այ	[bidi + verb stem + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	պիտի + verb stem + ենք/ինք/անք	[bidi + verb stem + enk/ink/ank]
2nd pers. (դուք)	պիտի + verb stem + էք/իք/աք	[bidi + verb stem + ek/ik/ak]
3rd pers. (անոնք)	պիտի + verb stem + են/ին/ան	[bidi + verb stem + en/in/an]

INDICATIVE MOOD
Future I (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես)	պիտի գրեմ	պիտի խօսիմ	պիտի կարդամ
(դուն)	պիտի գրես	պիտի խօսիս	պիտի կարդաս
(ան)	պիտի գրէ	պիտի խօսի	պիտի կարդայ
(մենք)	պիտի գրենք	պիտի խօսինք	պիտի կարդանք
(դուք)	պիտի գրէք	պիտի խօսիք	պիտի կարդաք
(անոնք)	պիտի գրեն	պիտի խօսին	պիտի կարդան

b. Formation of future II:

Future II or the future perfect combines conjugated forms of the auxiliary verb ըլլալ (cf. պիտի ըլլամ) in future I with the past participle (ending in -ած) (see Unit 11, p. 218):

Future II: գրած պիտի ըլլամ [kəraʤ bidi əllam] or պիտի գրած ըլլամ [bidi kəraʤ əllam]

For future I, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR	
1st pers. (ես)	participle in -ած պիտի ըլլամ
2nd pers. (դուն)	participle in -ած պիտի ըլլաս
3rd pers. (ան)	participle in -ած պիտի ըլլայ
PLURAL	
1st pers. (մենք)	participle in -ած պիտի ըլլանք
2nd pers. (դուք)	participle in -ած պիտի ըլլաք
3rd pers. (անոնք)	participle in -ած պիտի ըլլան

Future II (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես)	գրած պիտի ըլլամ	խօսած պիտի ըլլամ	կարդացած պիտի ըլլամ
(դուն)	գրած պիտի ըլլաս	խօսած պիտի ըլլաս	կարդացած պիտի ըլլաս
(ան)	գրած պիտի ըլլայ	խօսած պիտի ըլլայ	կարդացած պիտի ըլլայ
(մենք)	գրած պիտի ըլլանք	խօսած պիտի ըլլանք	կարդացած պիտի ըլլանք
(դուք)	գրած պիտի ըլլաք	խօսած պիտի ըլլաք	կարդացած պիտի ըլլամ
(անոնք)	գրած պիտի ըլլան	խօսած պիտի ըլլան	կարդացած պիտի ըլլամ

c. Formation of the negative forms

The negative forms for both future I and future II are built by prefixing the negation marker չ- [ch] to conjugated forms of the verb. Compare:

a) *պիտի գրեմ* → *պիտի չգրեմ*
I will write → *I will not write*

b) *գրած պիտի ըլլամ* → *գրած պիտի չըլլամ* or *պիտի գրած չըլլամ*
I will have written → *I will not have written.*

d. Uses of future I

a) Future I denotes actions or states that the speaker anticipates in the future:

Այս գիշեր մեզի հետ պիտի ճաշէք։
Tonight, you will have dinner with us.

Կ'ըսեն որ ձիւն պիտի գայ։
They say that it will snow.

b) In particular contexts, future I may also connote determination, compulsion, threat, or promise on the part of the speaker.

Այս օրը պիտի յիշեմ։
I will remember this day.

In most cases, it is linked to a condition expressed by a subordinate clause:

Եթէ չգաս, պիտի նեղուիմ։
If you don't come, I will get annoyed.

c) The conditional clause may also be implied:

Պիտի նեղուիմ։
I will get annoyed.

d) Future I may be used to express an exhortation:

Պիտի ընես, ինչ որ ես պիտի ըսեմ։
You will do what I will tell you.

e) In some contexts, future I may indicate a guess or a presumption:

Ընկերս պիտի ճանչնաս։
You must know my friend. (I guess you know him.)

Note that the particle *պիտի* is not repeated when the clause contains more than one verb:

Պիտի երգենք, պարենք և ուրախանանք։
We will sing, dance and have fun.

e. Uses of future II

Future II indicates an action that is expected to be completed in the future. Hence, the second designation for this tense, *future perfect.* Compare:

Մինչեւ վաղը գործս վերջացուցած պիտի ըլլամ:
By tomorrow, I will have finished my work.

Մինչեւ եկող տարի ամէն ինչ մոռցուած պիտի ըլլայ:
By next year everything will have been forgotten.

However, marking the future tense is not the main function of future II. It is chiefly used to indicate an assumption, guess, or supposition. In this case, it is rendered into English by constructions that contain *may/might, should,* and *must:*

Այս նկարը տեսած պիտի ըլլաս:
You must have seen this picture (So I suppose).

Օդանաւը արդէն ժամանած պիտի ըլլայ:
The plane may have arrived already (So I suppose).

There are in Armenian parallel constructions interchangeable with future II forms that carry this suppositional meaning. The particle *պիտի* is then replaced by *պէտք է* and *պէտք է (որ) one ought to, must* (see Unit 6, p. 116).

Պիտի կարդացած ըլլաս: or
Պէտք է (որ) կարդացած ըլլաս:
You must have read this.

Անոնք ալ պիտի լսած ըլլան: or
Անոնք ալ պէտք է (որ) լսած ըլլան:
They, too, must have heard (it).

Another common construction for the same suppositional meaning is the following:

Participle in *-ած* + *ըլլալու* + the auxiliary verb *եմ* in the present indicative:

Եկած ըլլալու են:
They must have come (So I suppose).

Thus, any of the following synonymous constructions may alternate with each other in similar contexts:

Պիտի տեսած ըլլաք: or
Պէտք է (որ) տեսած ըլլաք: or
Տեսած ըլլալու էք:
You must have seen (this) (So I suppose).

B. NOUNS

1. Formation of the instrumental case

The Armenian instrumental has no equivalent case in English. Whereas English expresses instrumental meaning by either a preposition such as *with, by,* etc., or the construction *by means of,* etc., Armenian achieves the same effect by adding the instrumental case marker to nouns and pronouns. The most common marker for the instrumental case is **-ով** as in **ոտք** *foot* → **ոտքով** *by foot,* **մատիտ** *pencil* → **մատիտով** *with a pencil,* **ես** *I* → **ինձ մով** *with me,* etc.

Abstract nouns ending in **-ություն** are the exception to this rule. They may also take the ending **-ությամբ** in the instrumental singular:

դժուարություն *difficulty* → **դժուարությամբ** or **դժուարությունով** *with difficulty,*
ուրախություն *joy* → **ուրախությամբ** or **ուրախությունով** *with joy,* etc.

2. Uses of the instrumental case

A. The instrumental expresses various meanings:

a) to show the instrument or the means by which an action is carried out:

Հացը դանակով կը կտրեն։
They cut bread with a knife.

Ամէն մարդ չի սիրեր օդանաւով ճամբորդել։
Not everybody likes to travel by plane.

b) to denote the addition of one item to another:

Սուրճը կաթով կը խմեմ։
I drink coffee with milk.

Այս ապուրը բրինձով կ'եփեն։
They cook this soup with rice.

c) to indicate the manner, way, or mode in which an action occurs:

Ան յուզումով լսեց զիս։
He listened to me with emotion.

Համբերութեամբ սպասեցի։
I waited with patience.

d) used with singular forms of temporal nouns to express limited periods of time:

Մէկ շաբաթով եկայ։
I came for a week.

e) used with plural forms of temporal nouns to express extended periods of time:

Օրերով / շաբաթներով / ամիսներով, etc. *գայն չտեսայ*։
I haven't seen him/her for days / weeks / months, etc.

B. The instrumental case may be governed by a verb or an adjective (see Unit 11, p. 218):

Այս գումարով կը գոհանամ։
I am pleased (content myself) with this sum.

Մենք հպարտ ենք մեր պատմութիւնով։
We are proud of our history.

In the first example above, the instrumental case is required by the verb *գոհանալ to be pleased (to content oneself.)*. In the second example, it is the construction *հպարտ ըլլալ to be proud* that governs the instrumental. As can be seen in the English translations, the prepositions *with* and *of* convey the same meaning as the instrumental case marker *-ով* in Armenian.

Along with the instrumental forms, Armenian also uses nouns with postpositions (such as *հետ with,* or *միջոցով by means of.*, etc.). These parallel constructions have different meanings. Compare the use of the noun *բժիշկ doctor* in the following two sentences where it is used (a) with the postposition *հետ with* and (b) in the intrumental case (without a postposition or preposition):

a) Noun_{dat} + postposition *հետ* [hed] *with.*

Բժիշկին հե՞տ եկար։ (accompanied by)
Did you come with the doctor?

b) Noun in the instrumental case:

Միայն բժիշկով չես ապէկնար։ (with the help of)
You cannot get well just by (seeing) *a doctor.*

Compare also:

Ձուկին հետ ճերմակ գինի կը խմեն։ (along with fish)
With fish they drink white wine.

but: *Միայն ձուկով չեմ կշտանար*։ (by [eating] fish)
Fish alone doesn't fill me up.

Compare also:

թարգմանիչի հետ with a translator vs. *թարգմանիչով by (means of) a translator,* *օդանաւի(ն) հետ (along) with an airplane* vs. *օդանաւով by airplane.* etc.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Armenian prepositions and postpositions

Besides cases, prepositions and postpositions also create grammatical connections between words in a sentence. Prepositions are placed before nouns and pronouns, postpositions after them. English does not have postpositions, only prepositions such as *for, after, since, outside,* etc. Consider *for* in *for me* and *about* in *about my life.*

In Armenian, prepositions are less common than postpositions. Postpositions always follow the noun or pronoun. Compare the use of the postposition **մասին** [masin] *about:*

քու մասին	[ku masin]	*about you*
տան մասին	[dan masin]	*about the house*
քու տանդ մասին	[danət masin]	*about your house*
անոր տան մասին	[anor dan masin]	*about his/her house*
անոնց տուներուն մասին	[anonʦ dunerun masin]	*about their houses*

Prepositions and postpositions require that nouns following or preceding them be used in a certain case. Below are the most common postpositions classified according to the case they govern.

POSTPOSITIONS with the genitive		POSTPOSITIONS with the dative		POSTPOSITIONS with the ablative	
առջեւ	[arǰev] *in front of*	**հակառակ***	[hagaṙag] *against*	**առաջ**	[aṙaǰ] *before*
աեն	[aden] *during*	**համար**	[hamar] *for*	**անդին**	[antin] *beyond*
դիմաց	[timaʦ] *opposite*	**համաձայն***	[hamaʦayn] *according to*	**աղին**	[astin] *this side of*
դէմ	[tem] *against*	**համեմատ***	[hamemad]	**բացի***	[paʦi] *except*
եեւ	[yedev] *behind*	**հանդէպ***	[hanteb] *toward*	**դուրս**	[turs] *outside*
ժամանակ	[ǰhamanag] *during*	**հետ**	[hed] *with*	**ետք**	[yetk] *after*
վրայ	[vəra] *on*	**մօտ**	[mod] *next to, near*	**զատ**	[zad] *except, beside*
տակ	[dag] *underneath*	**նման**	[nəman] *like*	**ի վեր**	[i ver] *since*
մէջ	[meǰ] *in*	**պէս**	[bes] *like*	**հեռու**	[heṙu] *away*
մէջտեղ	[meǰtegh] *in the middle of*	**փոխարէն***	[poḳharen] *instead of*	**յետոյ**	[hedo] *after*
միջոցին	[miǰoʦin] *during*			**ետք**	[yetk] *after*
չուրջ	[ʃurǰ] *around*			**ներս**	[ners] *inside*
մասին	[masin] *about*			**սկսեալ**	[iver] *starting*
տեղ	[degh] *instead of*			**վեր**	[ver] *up*
				վար	[var] *down*

* These words may also be used as prepositions: **ինձմէ բացի** or **բացի ինձմէ** *except me.*

There are very few prepositions in Armenian. They are:

առանց	[aṙants]	*without*	*Dat.*
դէպի*	[tebi]	*toward**	*Dat./Acc.*
ըստ	[əst]	*according to*	*Dat.*
իբր(եւ)	[ipr(ev)]	*as*	*Acc.*
մինչեւ*	[minčhev]	*until*	*Dat./Acc.*
փոխանակ	[pokhanag]	*instead*	*Dat.*

Many postpositions have developed from declined forms of nouns. Consider the following nouns in the instrumental case that are chiefly used as postpositions:

հետեւանքով	[hedevankov]	*as a result of*	from հետեւանք$_{\text{instr.}}$ *result*
պատճառով	[badjaṙov]	*because of*	from պատճառ$_{\text{instr.}}$ *cause*
միջոցով	[mičhotsov]	*by means of*	from միջոց$_{\text{instr.}}$ *means*

VII WORD FORMATION

Formation of nouns denoting persons

The most productive suffixes for building nouns denoting persons are:

-ակից [-agits]
-ացի/-եցի/-ցի [-atsi/-etsi/-tsi]
-(ա)պան [-(a)ban]/-(է)պան [-(e)ban]
-որդ [-ort]
-իչ [-ič]

1. Nouns with the suffix -ակից indicate participation, sharing:

   մասնակից [masnagits] *participant*
   դաշնակից [tashnagits] *ally*

2. Nouns built with variants of the suffix -ացի/-եցի/-ցի denote residents. These nouns are derived from common and proper nouns of place:

   գիւղ [kyugh] *village* → գիւղացի [kyughatsi] *peasant*
   Երեւան [Yerevan] *Yerevan* → երեւանցի [yerevantsi] *resident of Yerevan*

3. Nouns ending in -(ա)պան / -(է)պան indicate a profession. They are derived from nouns:

   դուռ [tuṙ] *door* → դռնապան [tərnaban] *porter*
   այգի [ayki] *vineyard* → այգեպան [aykeban] *vintner*

---

* These prepositions require the dative with a pronoun and the accusative with a noun.

4. Formations with the suffix **-իչ** are derived from verbs, and indicate professions.

երգել [yerkel] *to sing*	→	**երգիչ** [yerkiċh] *singer*
նկարել [nəgarel] *to paint*	→	**նկարիչ** [nəgariċh] *painter*

5. Nouns with the suffix **-որդ** [-ort] designate persons with a certain occupation:

գնել [kənel] *to buy*	→	**գնորդ** [kənord] *buyer*
որսալ [vorsal] *to hunt*	→	**որսորդ** [vorsort] *hunter*

While these formations do not specify gender and apply equally to both males and females, some have parallel forms for females. This holds especially true for nouns with the suffix **-իչ** from which nouns for females can be built by adding **- (չ)ուհի** [-(ċh)uhi]:

նկարիչ [nəgariċh] *painter*	→	**նկարչուհի** [nəgarċhuhi] *female painter*
երգիչ [yerkiċh] *singer*	→	**երգչուհի** [yerkċhuhi] *female singer*

VIII PRONUNCIATION

Connecting words that belong together (Liaison)

In Armenian, some words in a sentence stand out because of the stress placed on them. Depending on their role in a sentence, i.e. whether they are lexical words (nouns, adjectives, adverbs, verbs, numerals, pronouns) or grammatical (auxiliary verbs, conjunctions, particles, the indefinite article), words can be stressed or unstressed respectively. In the flow of speech, many grammatical words are not stressed; they are phonetically connected with lexical words to which they belong. As a result, two or three separately written words can be drawn together, using one stress and uttered in a single breath. This phenomenon can be called liaison.

1. Liaison occurs when a stressed word is followed by an unstressed grammatical word that usually starts with a vowel:

անունս է ...	[anúnəs e] *my name is ...*
ազատ էք	[azád ek] *you are free* (formal *you*)
անոնք ալ	[anónk al] *they too*
մարդ մը	[márt mə] *a man*

Liaison or articulating two words as one is particularly evident when the letter **ե** [ye] in initial position of the following unstressed word is pronounced [e], which is the typical pronunciation of **ե** within words (see Unit 3, p. 57). Compare:

եկած ենք	[yegádz enk] *we came*
ո՞վ ես	[óv es?] *who are you?* (informal *you*)
ուրախ եմ	[urákh em] *I am glad*

This is how verbs with an initial vowel, when conjugated in the present tense, are reduced to almost one word (see Unit 1, p. 11): կը + ըսեմ = կ'ըսեմ, չի + առներ = չ'առներ, etc.

3. At times, more than two words may be pronounced in a single breath:

քիչ մըն ալ [kích mən al] *a little bit more*
կին մըն էր [gín mən er] *it was a woman*
ինչ որ ալ [ínch vor al] *whatever*
մարդ մըն ալ կայ [márt mən al ga] *there is also a man*
ան ալ հոս է [án al hos e] *he/she is also here*

IX ORTHOGRAPHY

The letter յ in various word positions

The letter յ has several traditionally established applications in Armenian orthography. The following basic rules must be considered:

1. In the initial position of many words, particularly before vowels and before ղ [gh], յ stands for the aspirate sound [h]: յուսալ [husal] *to hope*, յօդ [hot] *article*, յղանալ [həghanal] *to get pregnant,* etc. Armenian proper names that start with յ have corresponding names in English starting with *J*. Compare: յուլիս [hulis] *July*, յիսուս [Hisus] *Jesus*, etc.

2. Within words and in initial position, յ is generally pronounced [y]: փայտ [payd] *wood*, նայիլ [nayil] *to look*, գոյութիւն [koyutyun] *existence*, այսօր [aysor] today, etc.

3. In the final position of polysyllabic words, յ after vowels is silent: արքայ [arka] *king*, յետոյ [hedo] *after*, չուկայ [shuga] *market*, ապագայ [abaka] *future,* etc. When vowel-initial suffixes are added to such words, յ is pronounced [y]. For instance, պարագայ [baraka] *circumstance* → պարագայական [barakayagan] *circumstantial.* When consonants are added to words ending in a silent յ, the latter disappears: արքայ [arka] *king* → արքաներ [arkaner] *kings*, եկայ [yega] *I came* → եկան [yegan] *they came,* etc.

4. In the final position of monosyllabic words, յ is pronounced: թէյ [tey] *tea,* քայ [pay] *verb,* Նոյ [Noy] *Noah,* հայ [hay] *Armenian,* etc. Exceptions include some conjugated third-person forms of monosyllabic verbs: կու գայ [gu ka] *he/she comes,* պիտի լայ [bidi la] *he/she will cry,* կու տայ [gu da] *he/she gives,* կայ [ga] *there is*, etc.

5. The combination ո + յ stands for [uy]: լոյս [luys] *light*, պոյն [puyn] *nest*, etc.

X EXERCISES

1. Answer the questions according to the pattern.

a.	Հիւա՞նդ ես։	Հիւանդ էի, բայց հիմա այլեւս չեմ։
b.	Դող ունի՞ս։	Դող ունէի, բայց ...
c.	Կը հազա՞ս։	Կը ...
d.	Գլուխդ ալ կը ցաւի՞։	...
e.	Տաքութիւն ալ ունի՞ս։	...
f.	Կոկորդդ կը ցաւի՞։	...
g.	Բժիշկի պէտք ունի՞ս։	...

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and d. Replace the items սուրճ/կաթ *with* թէյ/չաքար, խմիչք/սառ, օդի/ջուր, գինի/սոտա, *etc.*

a. A. Սուրճ մը կրնա՞մ առաջարկել։
B. Այո՛, եթէ կարելի է քիչ մը կաթով։

b. A. Սուրճին հետ ի՞նչ պիտի ուզէք։
B. Քիչ մը կաթ պիտի խնդրեմ։

c. A. Սուրճը ի՞նչպէս պիտի խմէք, կաթո՞վ՝ թէ՞ առանց կաթի։
B. Շնորհակալ եմ, բայց սուրճ բնաւ չեմ խմեր։

3. Answer the questions according to the pattern.

a. Թատրոն գացի՞ր։	Ո՛չ, չգացի, բայց պիտի երթամ։
b. Նամակ գրեցի՞ր։	Ո՛չ, ...
c. Գիրքս կարդացի՞ր։	Ո՛չ, ...
d. Աննայի հետ խօսեցա՞ր։	Ո՛չ, ...
e. Բժիշկին գացի՞ր։	Ո՛չ, ...
f. Ճաշդ կերա՞ր։	Ո՛չ, ...
g. Ընկերդ տեսա՞ր։	Ո՛չ, ...

4. Complete the sentences according to the pattern in a.

a. Ժամանակ չունիմ. պիտի չգամ։ (գալ)
b. Գիրքը դժուար է. (կարդալ)։
c. Դրամ չունիմ. (թատրոն երթալ)։
d. Հիւանդ չեմ. (տունը մնալ)
e. Գրիչ չունիմ. (նամակ գրել)։
f. Օդը լաւ չէ. (դպրոց երթալ)
g. Վերարկուն սուղ է. (գնել)

5. Ask questions using the items given in parentheses. Follow the pattern in a.

a. *Սուրճը ինչպէ՞ս կը խմէք։ Շաքարո՞վ, թէ՞ առանց շաքարի։*
b. *Թէյը ինչպէ՞ս կը խմէք։ (լեմոն)*
c. *Սուրճը ինչպէ՞ս կը խմէք։ (կաթ)*
d. *Ուիսքին ինչպէ՞ս կը խմէք։ (սառ)*
e. *Ձաչը ինչո՞վ կ'ուտես։ (հաց)*
f. *Հաւկիթը ինչո՞վ կ'ուտես։ (աղ)*
g. *Հացը ինչո՞վ կ'ուտես։ (կարագ)*

6. Answer the questions following the pattern in a.

a. *Փիղը ինչո՞վ կ'ընէ ամէն գործողութիւն։ Կնճիթով։*
b. *Ապուրը ինչո՞վ կ'ուտենք։ (դգալ)*
c. *Գինին ինչո՞վ կը խմենք։ (գաւաթ)*
d. *Ուսուցիչը ի՞նչպէս խօսեցաւ։ (համբերութիւն)*
e. *Ի՞նչպէս կու գաս համալսարան։ (հեծելանիւ)*
f. *Ինչո՞վ կ'աշխատիս։ (ձեռքեր)*
g. *Հացը ինչո՞վ կը կտրենք։ (դանակ)*

7. Ask questions starting witth an interrogative pronoun (*ինչպէ՞ս, ինչո՞վ,* etc.).

a. *Հայրս եկաւ **ինքնաչարժով**։*
b. *Նախաճաշս կ'ուտեմ **ախորժակով**։*
c. *Հացս կ'ուտեմ **կարագով** և **անուշով**։*
d. *Սուրճս կ'առնեմ **կաթով** և **շաքարով**։*
e. *Ան միշտ կ'աշխատի **համբերութեամբ**։*
f. *Աշխատանքի կ'երթամ **հեծելանիւով**։*
g. ***Մէրով** հարցերուդ կը պատասխանեմ։*

8. Form interrogative sentences, concluding them with the following words.

a. ..... *պիտի գա՞ս։*
b. ..... *պիտի գրե՞ս։*
c. ..... *պիտի գայ՞։*
d. ..... *պիտի երթա՞ք։*
e. ..... *պիտի ուտե՞ս։*
f. ..... *պիտի կարդա՞ք։*

9. Ask a person a series of questions about her/his health in Armenian.

a) A classmate of yours is ill.
b) An elderly Armenian lady on the street does not feel well.
c) You visit an aunt in the hospital.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Ի՞նչ տեսակ կենդանի է փիղը։*
b. *Ի՞նչ գոյն ունի փիղը։*
c. *Որպէս ի՞նչ կը ծառայէ փիղին կնճիթը։*
d. *Փիղը չատակե՞ր կենդանի է։*
e. *Փիղը ե՞րբ վտանգաւոր կը դառնայ։*
f. *Ի՞նչ կ'ընէ փիղը, երբ մարդը իրեն անիրաւութիւն ընէ։*
g. *Դուն փիղ տեսա՞ծ ես։*

XII PROVERBS

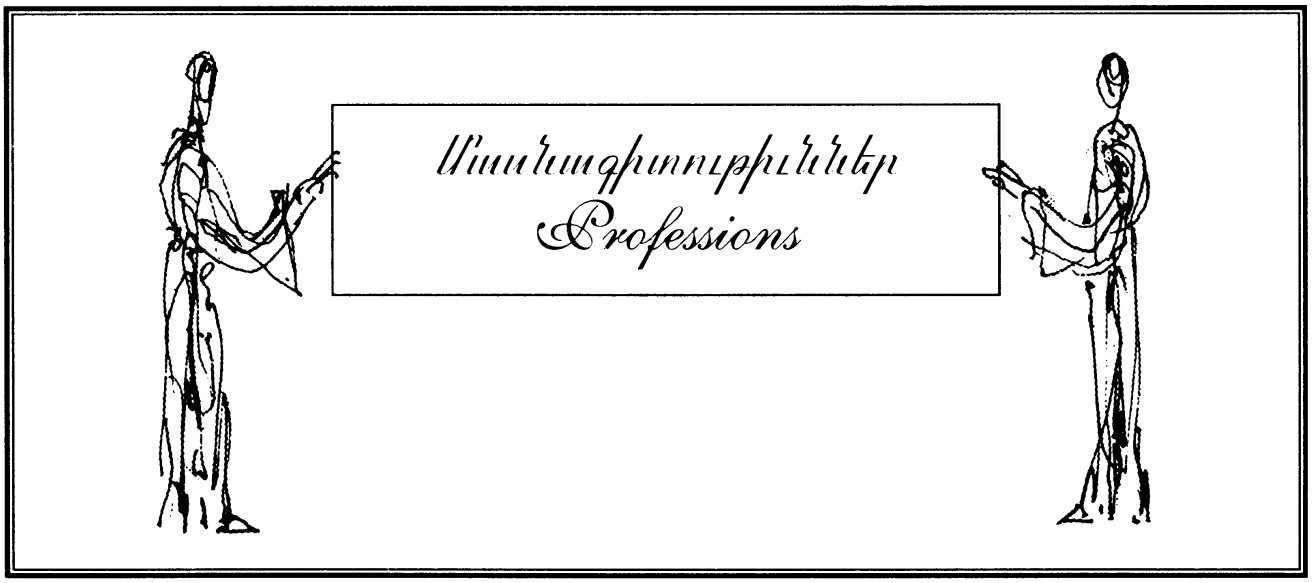
Գլուխդ որ ցաւի, ոտքիդ ցաւը կը մոռնաս։
[Kəlukhət vor ʦavi, vodkit ʦavə gə moṙnas]
If you get a headache, you forget your footache.

Ձեռքը ձեռք կը լուայ, երկուքն ալ երես։
[ʧeṙkə ʧeṙk gə ləva, yergukn al yeres]
One hand washes the other, and both wash the face.

Բարեկամդ գլխուդ կը նայի, թշնամիդ՝ ոտքիդ։
[Paregamət kəlkhut gə nayi, təshnamit vodkit]
A friend looks at your face, an enemy at your feet.

Սիրտէ ի սիրտ ճամբայ կայ։
[Sirde i sird ʤjampa ga]
From heart to heart, there is a path.

Unit 8

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Describing and comparing people and things		148
Vocabulary:	1. Adjectives, antonyms		150
	2. Professions		152
Grammar:	VERBS:	1. The imperative mood	153
		2. The nominalized infinitive	154
		3. Uses of the nominalized infinitive	155
	ADJECTIVES:	1. Functions of adjectives	156
		2. Comparison	156
	PRONOUNS:	Declension of personal pronouns	158
Armenian-English Contrasts:	The Armenian deictic system		159
Word Formation:	Formation of adjectives		160
Pronunciation:	Armenian diphthongs		161
Orthography:	The spelling of the sound [v] in Armenian		161

I DIALOGUES

1. A and B are colleagues, discussing the new director after their first meeting:

A. *Ի՞նչ կ'ըսես մեր նոր տնօրէնի մասին։*
[Inch gəses mer nor dənoreni masin?]
What do you think of our new director?

B. *Կը նախընտրեմ իր նախորդը։*
[Gə nakhəndrem ir nakhortə]
I prefer his predecessor.

A. *Ես հաւնեցայ։ Շատ լաւ խօսեցաւ։*
[Yes havnetsa. Shad lav khosetsav]
I liked him. He spoke very well.

B. *Այո՛, բայց քիչ մը երկար չէ՞ր։*
[Ayo, payts kich mə yergar cher?]
Yes, but wasn't his talk a little too long?

Շատ մեծամիտ կ'երեւայ։
[Shad medzamid gereva]
He seems to be very high-minded.

A. *Արտաքինը ինչպէ՞ս գտար։*
[Ardakinə inchbes kədar?]
How did you like his appearance?

B. *Շատ աւելի ներկայանալի է*
[Shad aveli nergayanali e]
He is more presentable

քան նախորդը, բայց տեսքը
[kan nakhortə, payts deskə]
than the former one, but looks

ինձի համար այնքան կարեւոր չէ,
[indzi hamar aynkan garevor che]
are not as important to me

որքան մարդկային ուրիշ գիծեր։
[vorkan martgayin urish kidzer]
as other human traits.

2 . A and B are girlfriends, engaged in gossip:

A. *Տեսա՞ր Կարոյին նշանածը։*
[Desar Garoyin nəshanadzə?]
Have you seen Garo's fiancé?

Ես դեռ չտեսայ։
[Yes ter chədesa]
I haven't seen her yet.

B. *Երէկ ներկայ էին հաւաքոյթին։*
[Yereg nerga ein havakuytin]
They were at the party yesterday.

A. *Տեսա՞ր։ Հաւնեցա՞ր։*
[Desar? Havnetsar?]
Did you see her? Did you like her?

B. *Կարոյէն աւելի բարձրահասակ է։*
[Garoyen aveli partsrahasag e]
She is taller than Garo.

Եւ իրմէ ալ տարիքոտ կ'երեւայ։
[Yev irme al darikod gereva]
And she looks older than him.

A.	*Գեղեցի՞կ է։* [Keghetsig e?]	Is she pretty?
B.	*Ո՛չ, տգեղ է և գեր։* [Voch, dəkegh e yev ker]	No, she is ugly and fat.
A.	*Ի՞նչ հագած էր։* [Inch hakadz er?]	What was she wearing?
B.	*Անճաշակ է։* [Andjashag e]	She has no taste.
A.	*Հետը խօսեցա՞ր։* [Hedə khosetsar?]	Did you speak to her?
B.	*Ո՛չ, ինք բոլորէն աւելի* [Voch, ink poloren aveli]	No, I didn't, she did
	չատ կը խօսէր։ [shad gə khoser]	most of the talking.
A.	*Արդեօք կարօն անոր ի՞նչը կը հաւնի։* [Artyok Garon anor inchə gə havni]	I wonder what Garo likes about her.

II TEXT

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆԸ

Գիտնական մը օգնական մը կը փնտռէր կարեւոր գործի մը համար։ Շատ մարդ եկաւ ու գնաց. վերջապէս գիտնականը ընտրեց մէկը։

—Լսէ՛, խնդրեմ, հարցուց բարեկամ մը, ինչո՞ւ ասիկա ընտրեցիր։ Ջէիր ճանչնար, վկայական ալ չունէր։ Ուրիշ թեկնածուներ, որքան որ գիտեմ, եկան չատ աւելի լաւ վկայականներով ու յանձնարարականներով, իսկ դուն անոնց չընդունեցիր։

—Լսեմ, պատասխանեց գիտնականը, թէ այդ տղան ինչու ամենէն լաւ թեկնածուն էր։ Դեռ սպասարահին մէջ տեսայ, թէ ինչպէս նստած տեղէն ելաւ ու աթոռը հրամցուց տարիքոտ տիկնոջ մը։ Ուրեմն, կիրթ է ու բարեսիրտ։ Սենեակ մտնելէն առաջ՝ գլխարկը հանեց, և դուռը գոցեց առանց աղմուկի։ Ուրեմն, քաղաքավար և զգուշաւոր։ Գիտեմ որ դեռ ուսանող է և կարեւոր թռչակ մը կը ստանայ։ Ուրեմն կարող մէկն է, խելացի և աչխատասէր։ Հարցումներուս տուաւ արագ և ճչգրիտ պատասխաններ։ Իսկ երբ հարցուցի, թէ ինչո՞ւ յանձնարարական չունի, պատասխանեց թէ սա իր առաջին փորձն էր աչխատանք գտնելու ըստ մասնագիտութեան։ Ցոյս յայտնեց, որ օր մը լաւ յանձնարարական մը պիտի ունենար։ Ինչպիսի՛ ինքնավըստահութիւն... Ի՞նչ կը կարծես, այս բոլոր յատկութիւնները միասին լաւագոյն վկայական մը չե՞ն կազմեր։

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

լավագույն	[lavakuyn]	*best*
վկայական	[vəgayagan]	*diploma*
գիտնական	[kidnagan]	*scientist*
օգնական	[oknagan]	*assistant*
փնտրել	[pəndrel]	*to search*
կարեւոր	[garevor]	*important*
գործ	[kordz]	*work, job*
վերջապէս	[verchabes]	*finally*
ընտրել	[əndrel]	*to choose*
թեկնածու	[tegnadzu]	*candidate*
որքան որ	[vorkan vor]	*as much as*
փայլուն	[paylun]	*brilliant*
յանձնարարական	[hantsnararagan]	*recommendation*
ընդունիլ	[əntunil]	*to accept*
սպասասրահ	[əspasasərah]	*waiting room*
ելլել	[yellel]	*to get up*
հրամցնել	[hramtsənel]	*to offer*
տարիքոտ	[darikod]	*aged*
ուրեմն	[uremən]	*so, thus*
կիրթ	[girt]	*civil*
բարեսիրտ	[paresird]	*good-hearted*
մտնել	[mədnel]	*enter*
հանել	[hanel]	*take off*
գոցել	[kotsel]	*to close*
աղմուկ	[aghmug]	*noise*
քաղաքավար	[kaghakavar]	*polite*
զգուշաւոր	[əzkushavor]	*cautious*
կարեւոր	[garevor]	*important*
թոշակ	[toshag]	*grant*
ստանալ	[əstanal]	*to receive*
կարող	[garogh]	*capable, fit*
խելացի	[khelatsi]	*intelligent,*
աչխատասէր	[ashkhadaser]	*diligent,*
արագ	[arak]	*fast, quick*
ճշգրիտ	[djəshkrid]	*exact*
փորձ	[portş]	*attempt, try*
աչխատանք	[ashkhadank]	*work*
գտնել	[kədnel]	*to find*
յոյս	[huys]	*hope*
յայտնել	[haydnel]	*to express*
ազնիւ	[azniv]	*honest*
երիտասարդ	[yeridasart]	*young man*
յատկութիւն	[hadgutyun]	*quality*
միասին	[miasin]	*together*
կազմել	[gazmel]	*to constitute*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Ձէական անուններ	[Adzaganner]	Adjectives
ազնիւ	[azniv]	*honest*
անազնիւ	[anazniv]	*dishonest*
զգոյշ	[əzkuysh]	*careful, cautious*
անզգոյշ	[anəzkuysh]	*careless*
աչխատասէր	[ashkhadaser]	*diligent*
ծոյլ	[dzuyl]	*lazy*
առատաձեռն	[aradatsern]	*generous*
կծծի	[gədzdzi]	*stingy*

գեղեցիկ	[kegheʦig]	*beautiful*
տգեղ	[dəkegh]	*ugly*
գէր	[ker]	*fat*
նիհար	[nihar]	*skinny, slim*
երիտասարդ	[yeridasart]	*young*
ծեր	[ʤer]	*old*
կազմակերպուած	[gazmagerbəvaʤ]	*organized*
թափթփած	[taptəpaʤ]	*sloppy*
կոկիկ	[gogig]	*neat*
թուխ	[tukh]	*dark* (about people)
խարտեաշ	[khardyash]	*blond, fair*
բարձրահասակ	[partsrahasag]	*tall*
կարճահասակ	[garʤahasag]	*short*
ներկայանալի	[nergayanali]	*presentable*
հաճելի	[haʤeli]	*pleasant*
տհաճ	[dəhaʤ]	*unpleasant*
հետաքրքրական	[hedakərkragan]	*interesting*
ձանձրալի	[ʦanʦrali]	*boring*
հետաքրքիր	[hedakərkir]	*curious*
անտարբեր	[andarper]	*indifferent*
ուժեղ	[uʒhegh]	*strong*
թոյլ	[tuyl]	*weak*
քաջ	[kach]	*brave*
վախկոտ	[vakhgod]	*coward(ly)*
լուրջ	[lurch]	*serious*
թեթեւամիտ	[tetevamid]	*frivolous*
խելացի	[khelatsi]	*intelligent, smart*
յիմար	[himar]	*silly*
(ան)քաղաքավար	[(an)kaghakavar]	*(im)polite*
(ան)կիրթ	[(an)girt]	*(un)civil*
կեղծաւոր	[geghʤavor]	*hypocritical*
անկեղծ	[angeghʤ]	*sincere*
հանգիստ	[hankist]	*quiet, comfortable*
անհանգիստ	[anhankisd]	*restless, sick*
սիրալիր	[siralir]	*friendly*
կոպիտ	[gobid]	*rude, coarse*
նուրբ	[nurp]	*subtle, fine, thin*
զգայուն	[əzkayun]	*sensitive*
անզգայ	[anəzka]	*insensitive*
համեստ	[hamest]	*modest, humble*

Մասնագիտություններ	[Masnakidutyunner]	Professions
դասախոս	[tasakhos]	*professor, lecturer*
քարտուղար	[kardughar]	*secretary* (male)*
բժիշկ	[pəzhishk]	*doctor, physician* (male)
հիվանդապահ	[hivandabah]	*nurse* (male)
փաստաբան	[pastapan]	*lawyer*
ատամնաբույժ	[adamnapuyzh]	*dentist*
անասնաբույժ	[anasnapuyzh]	*veterinarian*
լրագրող	[ləragrogh]	*reporter*
դատավոր	[tadavor]	*judge*
ճարտարապետ	[djardarabed]	*architect*
արուեստագէտ	[arvestaked]	*artist*
ճարտարագէտ	[djardaraked]	*engineer*
գանձապահ	[kantsabah]	*cashier*
ոստիկան	[vostigan]	*policeman*
սափրիչ	[saprich]	*barber*
խոհարար	[khoharar]	*cook*
վարսահարդար	[varsahartar]	*hairdresser*
հացագործ	[hatsakordz]	*baker*
մսավաճառ	[məsavadjar]	*butcher*
կօշկակար	[goshgagar]	*shoemaker*
դարբին	[tarpin]	*smith*
դերասան	[terasan]	*actor*
դերձակ	[tertsag]	*dressmaker*
ոսկերիչ	[voskeriich]	*goldsmith*
ժամագործ	[zhamakordz]	*watchmaker*
որմնադիր, հիւսն	[vormnatir, hyusən]	*bricklayer*
ատաղձագործ	[adakhtsakordz]	*carpenter*
բանուոր	[panvor]	*worker*
քահանայ	[kahana]	*priest*
տնօրէն	[dənoren]	*director*
նախագահ	[nakhakah]	*president*
հրատարակիչ	[hradaragich]	*publisher*
դիւանագէտ	[tivanaked]	*diplomat*

* Some nouns indicating professions have female counterparts formed by the suffix -ուհի [-uhi]: դերասան [terasan] actor → դերասանուհի [terasanuhi] actress, ուսուցիչ [usutsich] male teacher → ուսուցչուհի [usutschuhi] female teacher (see Unit 3, p. 54).

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the imperative mood

The imperative serves to designate commands, requests, offers, and entreaties. In Armenian these can be rendered in an assertive or prohibitive way. Assertive commands are mainly expressed by the imperative mood, which in Armenian has two second-person forms: singular and plural.

Regular verbs derive the singular form from the infinitive stem by replacing the infinitive endings *-ել* and *-իլ* with *-ի'*, and the ending *-ալ* with *-ա'*. Plural forms are derived from the aorist stem and all have the ending *-ի'ք*:

երգել	→	*երգեցի*	→	*երգի'* / *երգեցի'ք*
խօսիլ	→	*խօսեցայ*	→	*խօսի'* / *խօսեցի'ք*
խաղալ	→	*խաղացի*	→	*խաղա'* / *խաղացի'ք*

Irregular verbs normally use the aorist stem for both singular and plural imperatives:

գալ	→	*եկայ*	→	*եկո՛ւր* / *եկէ'ք*
ուտել	→	*կերայ*	→	*կե՛ր* / *կերէ'ք*
երթալ	→	*գացի*	→	*գնա'** / *գացէ'ք*

Prohibitive commands are formed in the following way:

a) the second-person singular is analogous to negative forms of the present indicative. Here the negative particle is replaced by the prohibitive particle *մի'* *don't;*

b) the second-person plural is analogous to the corresponding form of the present subjunctive and is preceded by the prohibitive particle *մի'* *don't* :

երգել	→	*չեմ երգեր*	→	*մի' երգեր* / *մի' երգէք*
խաղալ	→	*չեմ խաղար*	→	*մի' խաղար* / *մի' խաղաք*
խօսիլ	→	*չեմ խօսիր*	→	*մի' խօսիր* / *մի' խօսիք*

Irregular verbs follow the same pattern:

գալ	→	*չեմ գար*	→	*մի' գար* / *մի' գաք*
ուտել	→	*չեմ ուտեր*	→	*մի' ուտեր* / *մի' ուտէք*
երթալ	→	*չեմ երթար*	→	*մի' երթար* / *մի' երթաք*

In prohibitive commands negative forms of the present subjunctive may also be used:

գալ	→	*չգաս*	→	*չգաք*
ուտել	→	*չուտես*	→	*չուտէք*
երթալ	→	*չերթաս*	→	*չերթաք*

---

* The singular imperative has a variety of irregular endings and forms (see Appendix, Table of Irregular Verbs).

Armenian also has first- and third-person imperatives for both assertive and prohibitive commands, which correspond to the present subjunctive forms. The first-person plural imperative may be rendered as *Let's ...*' or *Let's not ...* '

երգել	→	*երգե՛նք*	→	*չերգե՛նք*
խօսիլ	→	*խօսի՛նք*	→	*չխօսի՛նք*
խաղալ	→	*խաղա՛նք*	→	*չխաղա՛նք*

The third-person singular and plural forms are often intensified by adding the imperative *թող let:*

թող երգեն	*Let them sing!*
թող չխօսի	*Let him/her not speak!*
թող պարեն	*Let them dance!*

2. The nominalized infinitive: formation and declension

The Armenian infinitive is readily nominalized, and as such is used in two forms:

a) with the definite article *-ը/-ն*;
b) with the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն*.

երգել *to sing*	→	*երգելը* *the singing*	→	*երգելս* *my singing*
խաղալ *to play*	→	*խաղալը* *the playing*	→	*խաղալս* *my playing*
խօսիլ *to speak*	→	*խօսիլը* *the speaking*	→	*խօսիլս* *my speaking*

The nominalized infinitive declines like a regular *-ու* declension noun. In Western Armenian the infinitive is seldom used in the plural:

	SINGULAR		
Nom./Acc.	*երգելը*	*խաղալը*	*խօսիլը*
Gen./Dat.	*երգելու(ն)*	*խաղալու(ն)*	*խօսելու(ն)*
Abl.	*երգելէ(ն)*	*խաղալէ(ն)*	*խօսելէ(ն)*
Instr.	*երգելով*	*խաղալով*	*խօսելով*
	SINGULAR		
Nom./Acc.	*երգելս* '	*խաղալս*	*խօսիլս*
Gen./Dat.	*երգելուս*	*խաղալուս*	*խօսելուս*
Abl.	*երգելէս*	*խաղալէս*	*խօսելէս*
Instr.	*երգելովս*	*խաղալովս*	*խօսելով*

3. Uses of the nominalized infinitive

1. The nominalized infinitive ending with the definite article **-ը/-ն** is used as an abstract noun indicating an action or state. In this usage, the nominalized infinitive is comparable to the English gerund:

Ծխելը վնասակար է։
Smoking is harmful.

Ապրիլը արուեստ է։
Living is an art.

Declined forms of the infinitive are commonly used:

Մեկնեցիր առանց բան մը **ըսելու**։
You left without saying anything.

In the sentence above, the verb **ըսել** is used in the dative as required by the preposition **առանց**.

2. In a more personalized form, the nominalized infinitive appears with one of the possessive articles **-ս, -դ, -ը/-ն** to function as a verbal noun that indirectly refers to a person's action or state. These personalized infinitives can transform complete sentences into nominal phrases designating facts. Compare:

Արմէն կու լայ։	→	**Արմէնի լալը** զիս կը նեղացնէ։
Armen is crying.	→	*Armen's crying upsets me*
Դուն կը ծխես։	→	**Ծխելդ** ինծի կը զարմացնէ։
You are smoking	→	*Your smoking surprises me.*

Being originally verbs, these nominalizations may take a direct object:

Նոր տուն գնեցիր։	→	**Նոր տուն գնելդ** լաւ լուր է։
You bought a new house.	→	*Your buying a new house is good news.*

They can also be prefixed with the negation marker **չ-**:

Զիս չնկատեցիր։	→	**Զիս չնկատելդ** տարօրինակ էր։
You didn't notice me.	→	*Your not noticing me was strange.*

These formations fulfill various functions and appear with case markers, as governed by a verb, preposition or postposition:

Հիւանդանալուդ մասին բան մը չըսին։
They didn't say anything about your getting ill.

Մեկնելուս պատճառով ամէն ինչ փոխուեց։
Because of my leaving everything changed.

B. ADJECTIVES

1. Functions of adjectives

As in other languages, Armenian adjectives function as modifiers of nouns (attributive function) and as complements of the subject (predicative function). Many adjectives are also used as adverbials. In all three functions, Armenian adjectives do not change forms.

Attributive:	Առողջ երախայ է։	*He/she is a healthy child.*
Question:	Ինչպիսի՞ երախայ է։	*What kind of a child is he?*
Predicative:	Օդը գէշ է։	*The weather is bad.*
Question:	Ի՞նչպէս է օդը։	*How is the weather?*
Adverbial:	Լաւ կը պարեն։	*They dance well.*
Question:	Ի՞նչպէս կը պարեն։	*How do they dance?*

When used as nouns, however, Armenian adjectives change forms. They take noun markers, namely the definite article **-ը/ -ն**, the possessive articles **-ս, -դ, -ը/-ն**, case markers according to the **-ի** declension, and the plural ending **-(ն)եր**. Compare: *լաւ good, լաւըthe good one, լաւինը that of the good one, լաւս my good one, լաւերը the good ones, լաւերուս հետ with my good ones,* etc.

As with regular nouns, the definite article **-ն** replaces the more common version **-ը**, which appears after consonants and before vowels: *լաւն ու վատը the good and the bad, լաւն ալ also the good one,*

2. Comparison

Like in other languages, adjectives in Armenian have three degrees of comparison to indicate the extent or degree of quality present in certain items: *positive, comparative* and *superlative.*

The *positive* degree is the simple form of adjectives as they have been cited so far in this textbook:

լաւ good
ուրախ happy, glad
հետաքրքրական interesting, etc.

The ***positive*** degree is used in constructions where two compared items, persons, or events are said to be equal or similar in quality. For this purpose Armenian uses two constructions. The first construction includes the correlative subordinators **այնքան ... որքան, նոյնքան ... որքան, այնչափ ... որչափ** *as ... as.* The construction can be illustrated as:

1. **Item 1 + conjunction 1 + adjective + copula + conjunction 2 + item 2**

Վերջին վէպը նոյնքան հետաքրքրական է որքան նախորդը։
The last novel is as interesting as the previous one.

The second construction for the positive degree is:

2. **Item 1 in the nominative + item 2 in the dative + պէս or չափ + adjective + copula**

Արամ Արմէնին պէս աշխատասէր է։
Aram is as diligent as Armen.

The ***comparative*** degree is used to express a greater or lesser degree of quality. In Armenian, it is always a complex form, consisting of the words *աւելի more* (for superiority) or *նուազ less* (for inferiority) and the simple form of the adjective:

գեղեցիկ beautiful → *աւելի գեղեցիկ more beautiful*
հետաքրքրական interesting → *նուազ հետաքրքրական less interesting.*

If a similar quality is compared in two items, the following two constructions are used:

1. Item 1 + comparative form of the adjective + verb + *քան* + item 2

Առաջին կարգը աւելի լաւ է քան երկրորդը։
The first row is better than the second.

2. **Item 1 + item 2 in ablative + positive or comparative form of adjective + verb**

Առաջին կարգը երկրորդէն (աւելի) լաւ է։
The first row is better than the second.

A comparison often refers to an earlier sentence or clause:

Մայրս միշտ հիւանդ էր. բայց հայրս ալ՝ շատ աւելի առողջ չէր։
My mother was always sick; but my father was not much healthier.

The ***superlative*** indicates the highest or lowest degree of the quality in question. There are three forms:

1. **ամենէն + adjective**

երիտասարդ young → *ամենէն երիտասարդ (the) youngest (of all)*
դժուար difficult → *ամենէն դժուար (the) most difficult*

2. **prefix ամենա- + adjective**

3. **adjective + suffix -ագոյն**

լաւ good → *ամենալաւ* or *լաւագոյն the best*
բարձր high → *ամենաբարձր* or *բարձրագոյն the highest*

When singling out a special object from many comparable ones, Armenian uses the following construction:

Item 1 + prefix ամենա- or suffix -ագոյն + item 2 in the plural ablative + մէկն է

Այս գիրքը ամենասուղ գիրքերէն մէկն է։
This book is one of the most expensive (books).

C. PRONOUNS

Personal pronouns

Like English, Armenian personal pronouns make distinctions in person (first, second and third), number (singular and plural), and case (nominative, genitive, dative accusative, ablative, and instrumental). The declension of personal pronouns is more developed than that of nouns. Armenian personal pronouns, however, do not distinguish gender in the third person singular (as English (he/she/it), but have two sets for third-person pronouns (see Unit 3, p. 54).

DECLENSION OF PERSONAL PRONOUNS

		SINGULAR	PLURAL
1. Person:		ես *I*	մենք *we*
2. Person:		դուն *you* (informal)	դուք *you* (formal and plural)
3. Person:	a)	ան *he/she/it*	անոնք *they*
	b)	ինք(ը) *he/she/it/himself/herself*	իրենք *they*

	1. Person		2. Person	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative	ես	մենք	դուն	դուք
Genitive	իմ	մեր	քու	ձեր
Dative	ինծի	մեզի	քեզի	ձեզի
Accusative	զիս	մեզ	քեզ	ձեզ
Ablative	ինձմէ	մեզմէ	քեզմէ	ձեզմէ
Instrumental	ինձմով	մեզմով	քեզմով	ձեզմով

	3. Person			
Form (a)	Singular	Plural	Form (b)	Singular	Plural
Nominative	ան	անոնք		ինք(ը)	իրենք
Genitive	անոր	անոնց		իր	իրենց
Dative	անոր	անոնց		իրեն	իրենց
Accusative	զայն	զանոնք		զինք	զիրենք
Ablative	անկէ	անոնցմէ		իրմէ	իրենցմէ
Instrumental	անով	անոնցմով		իրմով	իրենցմով

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

The Armenian deictic system

Deictic words *(I, you, here, now, this, that,* etc.) reflect the speaker's proximity to things, people, time, and place. Languages express this proximity between speaker and reality in different ways. While standard English makes two distinctions (*this/that, here/there,* etc.), Armenian makes three (*այս/այդ/այն, այստեղ/այդտեղ/այնտեղ,* etc.).*

This is illustrated in the table below where deictics indicate various distances from the speaker: (1) immediate proximity (*այս* [ays] *this near me*); (2) moderate distance (*այդ* [ayt] *that near you*); (3) greater distance (*այն* [ayn] *that over there*):

1. *այս* [ays]	1. *այստեղ* [aysdegh]	1. *այսքան* [ayskan]	1. *այսպէս* [aysbes]
2. *այդ* [ayt]	2. *այդտեղ* [aytdegh]	2. *այդքան* [aytkan]	2. *այդպէս* [aytbes]
3. *այն* [ayn]	3. *այնտեղ* [ayndegh]	3. *այնքան* [aynkan]	3. *այնպէս* [aynbes]

A table corresponding to the same group of deictics in English is:

1. *this*	1. *here*	1. *this much*	1. *this way*
2. *that*	2. *there*	2. *that much*	2. *that way*

Consequently, there can be no exact equivalents in translation. As illustrated below, the Armenian groups (2) and (3) are reduced to a single category in English:

1. *այս գիրքը* [ays kirkə] *this book*
2. *այդ գիրքը* [ayt kirkə] } *that book*
3. *այն գիրքը* [ayn kirkə] }

The recurring sounds associated with each of these three groups are *ս, դ* and *ն*. Note that these sounds are always present in the Armenian deictic system, for instance, in the personal pronouns *ես, դուն, ան*; these sounds also constitute the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն*.

1. *գիրքս* [kirkəs] *my book*
2. *գիրքդ* [kirkət] *your book*
3. *գիրքը* [kirkə] or *գիրքն* [kirkn] *his/her book*

---

* Many non-standard English dialects have three demonstratives (cf. *this, that, yon/yonder*) corresponding to standard English in the past (cf. the Shakespearean *here, there, yonder*). Compare also the Spanish demonstratives *este, ese, aquel* and the Latin *hic, iste, ille.*

VII WORD FORMATION

Formation of adjectives

1. Armenian adjectival prefixes are: **ան-** [an-], **չ-** [čh-], **դժ-** [təžh-], **տ-** [d-]; in English they correspond to the prefixes *un-, dis-, in-* and the suffix *-less.*

The most productive prefix **ան-** creates antonyms (see Unit 12, 239):

a) from nouns: **յոյս** [huys] *hope* → **անյոյս** [anhuys] *hopeless*
b) from verbs: **վնասել** [vənasel] *to harm* → **անվնաս** [anvənas] *harmless*
c) from adjectives: **մաքուր** [makur] *clean* → **անմաքուր** [anmakur] *unclean*

The negative prefixes **չ-** [čh-], **դժ-** [təžh], **տ-** [d] are less productive.They all have a negative meaning:

չ- : **կամենալ** [gamenal] *to wish* → **չկամ** [čhəgam] *unkind, unwilling*
դժ- : **գոհ** [koh] *content* → **դժգոհ** [təžhkoh] *discontent*
տ- : **գիտնալ** [kidnal] *to know* → **տգէտ** [dəked] *ignorant*

2. The adjectival suffixes **-ական** [-agan], **-ային** [-ayin], **-եայ** [ya], **-ելի** [-eli], and **-աւոր** [-avor] are productive, adding various meanings to the adjectives they form. They correspond to various English suffixes:

-ական/-եկան (*-y, -able*): **օր** [or] *day* → **օրական** [oragan] *daily*, **չահ** [šhah] *profit* → **չահեկան** [šhahegan] *profitable*
-ային (*-al, -y, -ly, -ish*): **օդ** [ot] *air* → **օդային** [otayin] *aerial*
-եայ (*made from, -en*): **ապակի** [abagi] *glass* → **ապակեայ** [abagya] *made from glass*
-է (*made from, -en*): **փայտ** [payd] *wood* → **փայտէ** [payde] *wooden*
-ելի/-ալի (*worthy of, -able*): **պաշտել** [bašhtel] *to adore* → **պաշտելի** [bašhteli] *adorable*
-ոտ (*full of, -y*): **իւղ** [yugh] *grease, fat* → **իւղոտ** [yughod] *greasy, full of fat*
-աւոր (*filled with, -y*): **մեղք** [megh̆k] *guilt* → **մեղաւոր** [megh̆avor] *guilty*

3. In colloquial speech, the meaning of some adjectives is intensified by repeating the first syllable and adding **-փ** or **-ս** to it:

կանաչ → **կափ-կանաչ** *all-green*
չոր → **չոփ-չոր** *very dry*
կապոյտ → **կաս-կապոյտ** *all-blue*
տափակ → **տաս-տափակ** *very flat*

VIII PRONUNCIATION

Armenian 'diphthongs'

Armenian does not have diphthongs in the classical sense, i.e. a sequence of two vowels pronounced as one. Instead, Armenian combines one vowel (ա, ո, է) with the semi-vowel յ to produce a sequence of two sounds that constitute one syllable:

այ [áy]: հայ [háy] *Armenian*, բայ [páy] *verb*, այծ [áydz] *goat*, etc.
ույ [úy]: բույն [púyn] *nest*, քույր [kúyr] *sister*, համբույր [hampúyr] *kiss*, etc.
ոյ [óy]: խոյ [kh́óy] *ram*, Նոյ [Nóy] *Noah*
էյ [éy]: թէյ [téy] *tea*

The semi-vowel յ is not always pronounced after vowels (see Unit 7, p. 143).

IX ORTHOGRAPHY

The spelling of the sound [v] in Armenian

There are several ways to spell the sound [v] in Armenian words:

1. In intitial position, [v] is always spelled վ, as in վարդ [vart] *rose*, վերադառնալ [veratarnal] *return*, վիզ [viz] *neck*, վնաս [vənas] *damage*, վուշ [vush] *flax*, etc.
2. After vowels, other than ո, [v] is normally spelled ւ as in լաւ [lav] *good*, թիւ [tiv] *number*, բարեւ [parev] *greetings, hello*, etc.
3. After ո, [v] is spelled վ as in գովել [kovel], բովանդակութիւն [povantagutyun] *content*, կողով [goghov] *basket*, զով [zov] *cool*, etc.
4. Between vowels, [v] is normally spelled ւ as in աւազ [avaz] *sand*, unless it appears as the initial [v] of the second part of a compound word. Compare ձիաւոր [tsiavor] *rider* vs. ձիավարել [tsiavarel] *to ride a horse*. The latter is a compound verb, consisting of ձի [tsi] *horse* + վարել [varel] *to lead, to drive.*
5. After consonants and before vowels, [v] is normally spelled as the letter ու in լուալ [ləval] *to wash*, հաշուել [hash́vel] *to count*, աղուոր [agh́vor] *beautiful*, etc. Exceptions: սորվիլ [sorvil] *to learn*, ժողվել [zh́ogh́vel].

It is now common usage to replace ու with ւ before the same vowel ու in order to avoid repeating the same letter: նուիրատուութիւն [nəviradəvutyun] *donation* instead of նուիրատուութիւն.

6. In all words starting with [vo], the letter ո is written: ոչ [voch́] *no*, ոճիր [vojir] *crime.*

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Այս գիրքը լաւ է,	այն աղջիկէն աւելի գեղեցիկ է։
b. Այս աղջիկը	երիտասարդներէն աւելի ուժեղ է։
c. Նոյնքան տխուր եմ	ամենաբարձր թռչակը ստացաւ։
d. Նոր ուսանողը	բայց հայրս ալ չատ առողջ չէ։
e. Այս ծեր մարդը	որքան որ դուն։
f. Սա ամենասուղ	բայց այն գիրքը աւելի լաւ է։
g. Մայրս հիւանդ է	տուներէն մէկն է։

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items տնօրէն/ներկայանալի *with* աշակերտ/աշխատասէր, ուսանող/խելացի, օգնական/մաքրասէր, թեկնածու/լուրջ, օգնական/լաւ, *etc.*

a. A. Այս նոր տնօրէնը կը հաւնի՞ս։
B. Այո՛, չատ ներկայանալի է։

b. A. Նոր տնօրէնը տեսա՞ր։
B. Այո՛, չատ աւելի ներկայանալի է քան հինը։

c. A. Շատ ներկայանալի տնօրէն ունիք։
B. Ձեր տնօրէնն ալ նուազ ներկայանալի չէ։

d. A. Ո՞րն է ձեր տնօրէնը։
B. Ամենէն ներկայանալին։

3. Answer the questions, using an antonym. Follow the pattern.

a. Գինին հին է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ նոր է։
b. Այս աղջիկը գեղեցիկ է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
c. Ուսանողը խելացի է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
d. Այս հարցը կարեւոր է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
e. Հայերէնը դժուար է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
f. Այս դասը հետաքրքրական է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
g. Արմէնը քիչ մը ծոյլ է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
h. Մայրիկդ բարձրահասակ է, չէ՞։ Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...

4. Answer the questions according to the pattern.

a. Այս գիրքը սո՞ւղ է։ Սա ամենասուղ գիրքերէն մէկն է։
b. Այս երախան ուրա՞խ է։ Սա ...
c. Այս ճաշը համո՞վ է։ Սա ...

d. *Այս մարդը առո՞ղջ է։ Սա ...*
e. *Այս տունը նո՞ր է։ Սա ...*
f. *Օդը այսօր հաճելի՞ է։ Սա ...*
g. *Թուղթը բարա՞կ է։ Սա ...*
h. *Դասը դժուա՞ր է։ Սա ...*
i. *Հայերէնը դիւրի՞ն է։ Սա ...*

5. Use the nominalized infinitive according to the pattern.

a. *կը սիրեմ կարդալ։ → կարդալ սիրելս բոլորը գիտեն։*
b. *Ան միշտ կ'ուշանայ։ Անոր միշտ ... զիս կը նեղացնէ։*
c. *Ճաշը համե՞ղ է։ Ճաշին համեղ ... անսպասելի չէ։*
d. *Այս մարդը վկայական ունի։ Այս մարդուն վկայական ... կարեւոր չէ։*
e. *Սենեակ մտար։ Սենեակ ... չտեսայ։*
f. *Ան շատ քաղաքավար է։ Անոր քաղաքավար ... կարեւոր է։*
g. *Անոնք քեզի նամակ գրեցին։ Անոնց քեզի նամակ ... ուրախալի է։*
h. *Բժիշկ բերի։ Բժիշկ ... օգնեց։*

6. Replace the words in boldface with personal pronouns in the appropriate case.

a. *Ինքը **եղբայրս** է։ Ես **իրեն** հետ կ'աշխատիմ։*
b. ***Մեր կատուն** ծեր է, բայց մենք ... շատ կը սիրենք։*
c. ***Ծրախաները** եկան։ Դուն ... տեսա՞ր։*
d. ***Այդ կինը** մայրս է։ Ես ... կը սպասէի։*
e. ***Շունը** կը հայէ։ Ես ... կը վախնամ։*
f. *Գիտնականը **օգնական** կը փնտռէ։ ... պէտք է ունենայ լաւ վկայական։*
g. ***Ընկերուհիս** շատ լեզուներ գիտէ, բայց ... մայրենի լեզուն հայերէնն է։*
h. *—**Գիրքերս** բերի՞ր։ —Դժբախտաբար ... տունը մոռցայ։*

7. Insert the appropriate forms of the verbs եմ, ըլլամ or կամ.

a. *կը մտածեմ, ուրեմն ...* (I exist)
b. *Այս քաղաքին մէջ լաւ թատրոն ...* (there is no)
c. *Ո՞ւր կ'երթաս։ Ան հոն ...* (is not)
d. *Երթէ հիմա երթաս, ան հոն ...* (is expected to be)
e. *Փողոցները շատ մարդիկ ...* (there are)
f. *Քանի՞ ուսանող դասի ...* (are usually) *ամէն օր։*
g. *Ես շատ աշխատասէր ...* (I am not)
h. *Երթէ մեզ հարցնեն, մենք հոս ...* (are not)

8. Form interrogative sentences, concluding them with the following words.

a. ..... հիւանդ չե՞ս։
b. ..... հոս կ'ըլլա՞ն։
c. ..... բնաւ չկա՞ն։
d. ..... չատ կա՞յ։
e. ..... բան կ'ըլլա՞յ։
f. ..... հոն չէ՞ք։
g. ..... յաճախ կ'ըլլա՞ս։

9. How would you say it in Armenian?

a. Describe the appearance of your best friend.
b. Describe the character of your best friend.
c. Describe yourself.

10. You would like to know.

You have missed your first Armenian class.

You ask : i) a fellow student
ii) an older participant in the course

a. About the instructor;
b. About the classroom;
c. About the group;
d. About the textbook(s);
e. About the assignments;
f. About the next class.

11. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. Ի՞նչ կը փնտռէր գիտնական մը։
c. Ի՞նչ հարցուց բարեկամ մը։
d. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սպասասրահին մէջ։
e. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սենեակ մտնելէն առաջ։
f. Ի՞նչպէս պատասխանեց երիտասարդը հարցազրոյցի ընթացքին։
g. Ինչո՞ւ երիտասարդը յանձնարարական չունէր։
h. Ի՞նչ յոյս ունէր երիտասարդը։

XII PROVERBS

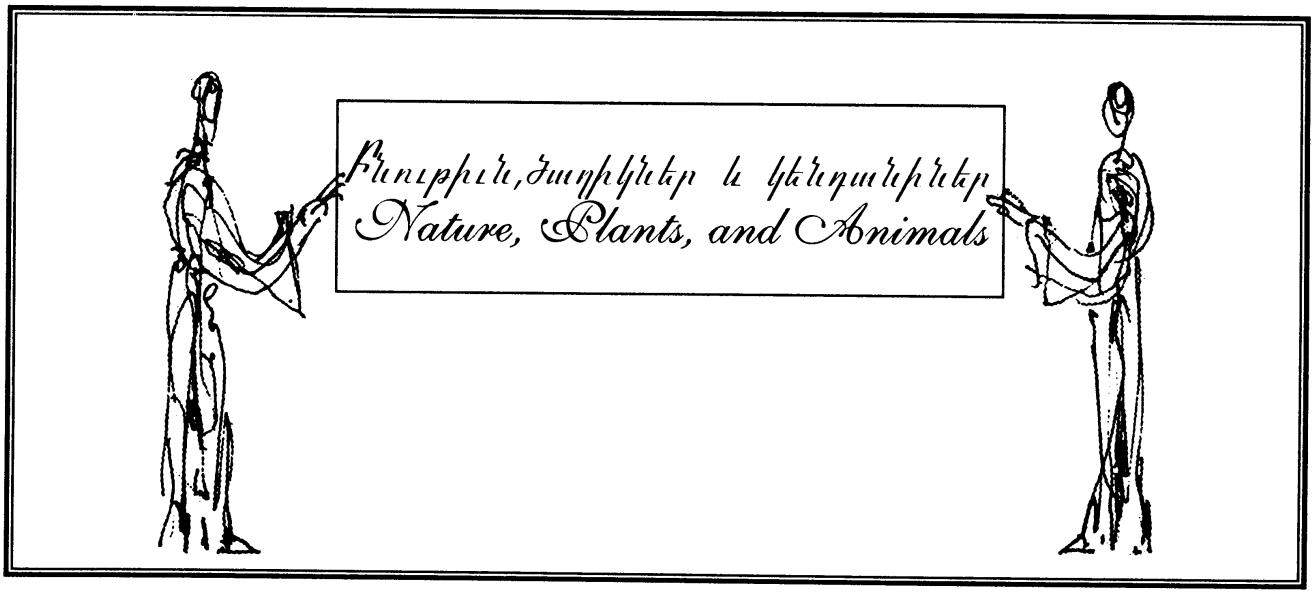
Լաւ է գիտունին գերի, քան անգէտին սիրելի։
[Lav e kidunin keri, kan ankedin sireli]
Better to be a wise man's slave than a fool's friend.

Շատ անուշ է, տակը փուշ է։
[Shad anush e, dagə push e]
If it's very sweet, there's a thorn underneath.

Անուշ լեզուն մեղրէն անուշ է։
[Anush lezun meghren anush e]
A sweet tongue is sweeter than honey.

Շատ լաւը փնտռողը, չատ գէշին կը հանդիպի։
[Shad lavə pəndrogha, shad keshin gə hantibi]
He who searches for the best will end up with the worst.

Unit 9

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Discussing weather	168
Vocabulary:	Nature, flowers, trees, animals	172
Grammar:	VERBS: The perfect and pluperfect tenses	174
Armenian-English Contrasts:	The relative pronoun and the relative clause	180
Word formation:	Formation of adverbials	181
Pronunciation:	Homophonous words	182
Orthography:	ՈՒ ու or Ո ո?	183

I DIALOGUES

A and B are roommates discussing the weather in Canada.

1. In spring.

A.	Ի՛նչ հիանալի օդ ունինք այսօր։ [Inch hianali ot e aysor!]	What wonderful weather we have today!
B.	Վերջապէս գարուն է։ [Verchabes karun e]	Finally, it's spring.
	Չե՞ս կարծեր որ ժամանակն է [Ches gardzer vor zhamanagn e]	Don't you think it is about time
	որ օրերը քիչ մը տաքնան։ [or orerə kich mə daknan]	for the days to become a little warmer?
A.	Այո՛, այս ձմեռը քիչ մը [Ayo, ays tsəmerə kich mə]	Yes, this winter was a little
	չատ երկար էր։ Եօթը ամիս։ [shad yergar er. Yotə amis]	too long. Seven months.
B.	Կանադայի ձմեռը միշտ այդպէս է, [Kanadayi tsəmerə misht aytbes e,]	Winter is always like that in Canada,
	բայց գարունը չատ աղուոր է։ [payts karunə shad aghvor e]	but spring is very nice.

2. In summer.

A.	Ի՛նչ տաք է այստեղ։ [Inch dak e aystegh!]	It's so hot in here!
	Պատուհանը չբանա՞նք։ [Baduhanə chəpanank?]	Shouldn't we open the window?
B.	Դուրսն ալ չատ տաքցած է։ [Tursn al shad daktsadz e]	But it has also become warm outside.
A.	Բայց հոն օդը աւելի մաքուր է։ [Payts hon otə aveli makur e]	But the air is fresher out there.
B.	Այո՛, բայց խոնաւ ալ է։ [Ayo, payts khonav al e]	Yes, but it's also humid.

3. In fall.

A.	Դո՞ւրս պիտի ելլես։ [Turs bidi yelles?]	Are you going out?

Անձրեւ պիտի գայ։
[Antsrev bidi ka.]
It will rain.

Ամպերը տե՛ս, հովն ալ ուժեղ է։
[Amberə des, hovn al uzhegh e]
Look at the clouds, and the wind is so strong.

B. *Հոգ չէ, հովանոց առած եմ։*
[Hok che, hovanots aṙadz em]
No problem, I have taken an umbrella.

A. *Կ'որոտայ, կը լսե՞ս։*
[Goroda, gə ləses?]
There is thunder, do you hear it?

Անձրեւանոց առ, ցուրտ է։
[Antsrevanots al aṙ, tsurd e]
Take a raincoat, it is cold.

B. *Ինձի համար ցուրտ չէ, զով է։*
[Indzi hamar tsurd che, zov e]
It's not cold for me, it's cool.

Կը սիրեմ զով եղանակը։
[Gə sirem zov yeghanagə!]
I like cool weather.

4. In winter.

A. *Այսօր ցուրտ է, կը մսիմ։*
[Aysor tsurd e, gə məsim]
It is cold today, I am cold.

B. *Քսան աստիճան զեռոյէն վար է։*
[Kəsan astidjan zeṙoyen var e]
It is twenty degrees below zero.

Եւ ի՛նչ ուժեղ հով կայ։
[Yev inch uzhegh hov ga!]
And there is such a strong wind!

Կարծես թէ ձիւն պիտի գայ։
[Gardzes te tsyun bidi ka]
It looks like it will snow.

A. *Մի՛ ըսեր։ Նորէ՞ն ձիւն։*
[Mi əser. Noren tsyun?]
Don't tell me! Snow again?

B. *Մի՛ գանգատիր։*
[Mi kankadir!]
Don't complain!

Այս տարի ձմեռը չատ մեղմ էր։
[Ays dari tsəmeṙə shad meghm er]
The winter was very mild this year.

A. *Չե՞ս գիտեր։ Միշտ նոյնն է.*
[Ches kider? Misht nuynn e]
Don't you know? It's always the same:

Ամառը՝ ձմեռը կը փնտռենք,
[Amaṙə tsəmerə gə pəndṙenk,]
In summer we miss the winter,

ձմեռն ալ՝ ամառը։
[tsəmeṙn al amaṙə]
and in the winter the summer.

II TEXT

ՃՇՄԱՐԻՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Տերեւախիտ ծառ մը կար անտառին մէջ։ Օր մը, անոր տերեւները սկսան դեղնիլ։ Յետոյ բոլորը ոսկեգոյն դարձան ու մէկիկ-մէկիկ գետին իննկան։ Աշունն էր, որ կամաց-կամաց թափած էր ծառին տերեւները։

Օր մըն ալ, ձիւնի փաթիլներ եկան և ծածկեցին մերկացած ճիւղերը, կակուղ վերմակի մը պէս։ Ա՛ս ալ ձմեռն էր, որ ձիւնով ծածկած էր ծառը։

Յետոյ ձիւնը անհետացաւ ու մեղմ հովիկ մը չոյեց քնացած ճիւղերը։ Ապա արեւը ելաւ ու համբուրեց ճիւղերը, որոնք ծածկուեցան բողբոջներով։ Անոնցմէ դուրս ելան սիրուն տերեւներ ու ծաղիկներ։ Գարունն էր, որ ծառին հագցուցած էր նոր հագուստներ։

Ի վերջոյ այդ ծառէն կախուեցան պտուղներ, որոնք պէս-պէս գոյներով կը փայլէին արեւին տակ։ Եկան երախաներ և մէկիկ-մէկիկ փրցուցին պտուղները։ Ամառն էր, որ ծառին տուած էր ոսկի պտուղներ։

Այս պատմութիւնը չի լրանար հոս, քանի որ ան կը կրկնուի ամէն տարի չատ ծառերու հետ։

ԳԱՐՆԱՆ ԿԱՐՕՏ

Կարօտ ենք քեզի, գեղեցիկ գարուն,
Շու՛տ եկուր մեզի, բեր տաքուկ օրեր,
Բե՛ր պայծառ արեւ, բե՛ր ծաղիկ սիրուն,
Բե՛ր երգող թռչուն, բե՛ր կանաչ դաշտեր։
Բա՛ց մեր դռները, բա՛ց մեր պատուհան,
Թող բացուին, ծաղկին վարդ, մեխակ, չուշան։
Գոց սենեակներէն ելլե՛նք, ազատի՛նք,
Կանաչ դաշտ երթանք, խաղանք, ցատկռտենք։

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

ճշմարիտ	[djəshmarid]	*true*
պատմուԹիւն	[badmutyun]	*story*
տերեւախիտ	[derevakhid]	*full of leaves*
ծառ	[dzar]	*tree*
անտառ	[andar]	*forest*
տերեւ	[derev]	*leaf*
սկսիլ	[əsgəsil]	*to start*
դեղնիլ	[teghnil]	*to turn yellow*
յետոյ	[hedo]	*after, then*
բոլորը	[polorə]	*all of them*
ոսկեգոյն	[vosgekuyn]	*gold-colored*
դառնալ	[tarnal]	*to become*
մէկիկ-մէկիկ	[megig-megig]	*one-by-one*
գետին	[kedin]	*ground*
իյնալ	[iynal]	*to fall*
ինկան	[ingan]	*they fell*
աշուն	[ashun]	*fall*
կամաց-կամաց	[gamats-gamats]	*gradually*
Թափիլ	[tapil]	*to fall*
օր մըն ալ	[or mən al]	*and one day*
ձիւն	[tsyun]	*snow*
փաթիլ	[patil]	*flake*
ծածկել	[dzadzgel]	*to cover*
մերկացած	[mergatsadz]	*naked*
ճիւղ	[djyugh]	*branch*
կակուղ	[gagugh]	*soft*
վերմակ	[vermag]	*blanket*
պէս	[bes]	*like*
կակուղ վերմակի մը պէս	[gagugh vermagi mə bes]	*like a soft blanket*
անհետանալ	[anhedanal]	*to disappear*
մեղմ	[meghm]	*mild*
հով(իկ)	[hov(ig)]	*wind*
շոյել	[shoyel]	*to caress*
քնանալ	[kənanal]	*to sleep*
արեւ	[arev]	*sun*
ելլել	[yellel]	*to rise*
համբուրել	[hampurel]	*to kiss*
արԹննալ	[artənnal]	*to wake up*
ծածկուիլ	[dzadzgəvil]	*to get covered*
բողբոջ	[poghpoch]	*bud*
դուրս ելլել	[turs yellel]	*to emerge*
սիրուն	[sirun]	*pretty*
ծաղիկ	[dzaghig]	*flower*
հագցնել	[haktsənel]	*to dress*
ի վերջոյ	[i verchо]	*finally*
կախուիլ	[gakhvil]	*to hang*
պէս-պէս	[bes-bes]	*various*
փայլիլ	[paylil]	*to sparkle*
փրցնել	[pərtsənel]	*to pick*
ամառ	[amar]	*summer*
ոսկի	[voski]	*gold(en)*
լրանալ	[ləranal]	*to end*
քանի որ	[kani vor]	*since*
կրկնուիլ	[gərgnəvil]	*to repeat itself*
գարուն	[karun]	*spring*
կարօտ	[garod]	*nostalgia, longing*
կարօտ ենք	[garod enk]	*we are in need*
բերել	[perel]	*to bring*
տաք(ուկ)	[dak(ug)]	*warm*
պայծառ	[baydzar]	*bright*
երգող	[yerkogh]	*singing*
Թռչուն	[tərchun]	*bird*
դաշտ	[tasht]	*field*
բացուիլ	[patsvil]	*to open up*
ծաղկիլ	[dzaghgil]	*to bloom*
վարդ	[vart]	*rose*
մեխակ	[mekhag]	*carnation*
շուշան	[shushan]	*lily*
ազատիլ	[azadil]	*to break away*
ցատկռտել	[tsadgərdel]	*to jump*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Օդ/Եղանակ	[Ot/Yeghanag]	Weather
հով/քամի	[hov/kami]	*wind*
անձրեւ	[antsrev]	*rain*
ամպ	[amb]	*cloud*
ծիածան	[dziadzan]	*rainbow*
որոտում	[vorodum]	*thunder*
կայծակ/փայլակ	[gaydzag/paylag]	*lightning*
ձիւն	[tsyun]	*snow*
սառոյց	[saṙuyts]	*ice*
մշուշ/մառախուղ	[məshush/maṙakhugh]	*fog*
փոթորիկ	[potorig]	*storm*
կարկուտ	[gargud]	*hail*
արեւ	[arev]	*sun*
լուսին	[lusin]	*moon*
երկինք	[yergink]	*sky*
Ծաղիկներ	**[Dzaghigner]**	**Flowers**
վարդ	[vart]	*rose*
շուշան	[shushan]	*lily*
մեխակ	[mekhag]	*carnation*
հովտաշուշան	[hovdashushan]	*lily of the valley*
աստղածաղիկ	[astghadzaghig]	*aster*
կակաչ	[gagach]	*tulip*
յասմիկ	[hasmig]	*jasmine*
մարգարիտ	[markarid]	*daisy*
Ծառեր	**[Dzarer]**	**Trees**
խնձորենի	[khəntsoreni]	*apple tree*
տանձենի	[dantseni]	*pear tree*
ծիրանի	[dzirani]	*apricot*
նշենի	[nəsheni]	*almond tree*
նռնենի	[nəṙneni]	*pomegranate*
նոճի	[nodji]	*cypress*
կաղնի	[gaghni]	*hazel tree*

ընկուզենի	[ənguzeni]	*walnut tree*
կեչի	[geči]	*birch*
թխկենի/թխկի	[təkhgeni/təkhgi]	*maple tree*
եղեւնի	[yeghevni]	*pine tree*
բարտի	[pardi]	*poplar*
ուռենի	[uṙeni]	*willow*
եղէգ	[yeghek]	*reed*
արմաւենի	[armaveni]	*date tree*
Ընտանի կենդանիներ	**[Əndani gentaniner]**	**Domestic animals**
կով	[gov]	*cow*
հորթ	[hort]	*calf*
ձի	[ʦi]	*horse*
էշ/աւանակ	[eš/avanag]	*donkey*
ոչխար	[vočhkhar]	*sheep*
գառ(նուկ)	[kaṙ(nug)]	*lamb*
այծ	[aydz]	*goat*
խոզ	[khoz]	*pig*
Տնային կենդանիներ	**[Dənayin gentaniner]**	**Household pets**
շուն	[šun]	*dog*
կատու	[gadu]	*cat*
ճագար	[ǰakar]	*rabbit*
Տնային թռչուններ	**[Dənayin tərčhunner]**	**Domestic birds**
հաւ	[hav]	*hen*
աքաղաղ/աքլոր	[akaghagh/aklor]	*rooster*
ճուտ	[ǰud]	*chick*
սագ	[sak]	*goose*
բադ	[pat]	*duck*
հնդկահաւ	[həntgahav]	*turkey*
աղաւնի	[aghavni]	*dove, pigeon*
դեղձանիկ	[teghʦanig]	*canary*
սարեակ	[saryag]	*blackbird*
թութակ	[tutag]	*parrot*
սիրամարգ	[siramark]	*peacock*

Վայրի թռչուններ	[Vayri tərčunner]	Wild birds
ծիծեռնակ	[ʤiʤeṙnag]	*swallow*
ճնճղուկ	[ʧəndʤəghug]	*sparrow*
արծիւ	[arʤiv]	*eagle*
ագռաւ	[akrav]	*crow*
կաչաղակ	[gačhaghag]	*magpie*
կաքաւ	[gakav]	*partridge*
արագիլ	[arakil]	*stork*
սոխակ	[sokhag]	*nightingale*
փայտփորիկ	[paydporig]	*woodpecker*
բու	[pu]	*owl*
Վայրի կենդանիներ	**[Vayri gentaniner]**	**Wild animals**
առիւծ	[aṙyuʤ]	*lion*
վագր	[vakr]	*tiger*
աղուէս	[aghves]	*fox*
գայլ	[kayl]	*wolf*
ընձուղտ	[ənʦughd]	*leopard*
փիղ	[pigh]	*elephant*
կապիկ	[gabig]	*monkey*
ռնգեղջիւր	[ṙənkyeghčhyur]	*rhinoceros*

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The perfect and pluperfect tenses

In addition to the aorist (գրեցի, գրեցիր, գրեց, etc.)* and the imperfect (կը գրէի, կը գրէիր, կը գրէր, etc.),** Armenian has other ways of expressing actions completed in the past: the perfect and pluperfect tenses. They are formed by combining the auxiliary verb եմ with a participle ending either in -ած or in -եր. These two sets of compound tenses, which differ in form and usage, will be discussed here as perfect 1 and pluperfect 1, and perfect 2 and pluperfect 2 respectively.

---

* see Unit 5, pp. 91-92.

** see Unit 4, pp. 70-72.

a. Formation of perfect 1

Perfect 1 consists of the invariable past participle ending in *-ած* (see Unit 11, p. 218) and the present tense of the auxiliary verb *եմ*.

Regular verbs form the *-ած* participle in the following way:

First-conjugation (ending in *-ել*) and second-conjugation (ending in *-իլ*) verbs add *-ած* to the infinitive stem:

գր-ել → *գր-ած*, *սիր-ել* → *սիր-ած*, *ուզ-ել* → *ուզ-ած*, etc.
խօս-իլ → *խօս-ած*, *փլիլ* → *փլած*, *խորհ-իլ* → *խորհ-ած*, etc.

Third-conjugation verbs (ending in *-ալ*) and irregular verbs add *-ած* to the aorist stem:

կարդալ → *կարդաց-ի* → *կարդաց-ած*, *դնել* → *դրի* → *դր-ած*,
գալ → *եկ-այ* → *եկ-ած*, *ուտել* → *կեր-այ* → *կեր-ած*, etc.

All types of verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	inf. or aorist stem + *ած եմ*	[-aʤ em]
2nd pers. (*դուն*)	inf. or aorist stem + *ած ես*	[-aʤ es]
3rd pers. (*ան*)	inf. or aorist stem + *ած է*	[-aʤ e]
PLURAL		
1st pers. (*մենք*)	inf. or aorist stem + *ած ենք*	[-aʤ enk]
2nd pers. (*դուք*)	inf. or aorist stem + *ած էք*	[-aʤ ek]
3rd pers. (*անոնք*)	inf. or aorist stem + *ած են*	[-aʤ en]

INDICATIVE MOOD
Perfect 1 (affirmative)

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրած եմ*	*խօսած եմ*	*կարդացած եմ*
(*դուն*)	*գրած ես*	*խօսած ես*	*կարդացած ես*
(*ան*)	*գրած է*	*խօսած է*	*կարդացած է*
(*մենք*)	*գրած ենք*	*խօսած ենք*	*կարդացած ենք*
(*դուք*)	*գրած էք*	*խօսած էք*	*կարդացած էք*
(*անոնք*)	*գրած են*	*խօսած են*	*կարդացած են*

b. Formation of pluperfect 1

Pluperfect 1 consists of the past participle ending in *-ած* and the imperfect tense of the auxiliary verb *եմ*. All verbs form pluperfect 1 in the following way:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	inf. or aorist stem + *ած էի*	[-adz eyi]
2nd pers. (*դուն*)	inf. or aorist stem + *ած էիր*	[-adz eyir]
3rd pers. (*ան*)	inf. or aorist stem + *ած էր*	[-adz er]
PLURAL		
1st pers. (*մենք*)	inf. or aorist stem + *ած էինք*	[-adz eyink]
2nd pers. (*դուք*)	inf. or aorist stem + *ած էիք*	[-adz eyik]
3rd pers. (*անոնք*)	inf. or aorist stem + *ած էին*	[-adz eyin]

Pluperfect 1 (affirmative)

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրած էի*	*խօսած էի*	*կարդացած էի*
(*դուն*)	*գրած էիր*	*խօսած էիր*	*կարդացած էիր*
(*ան*)	*գրած էր*	*խօսած էր*	*կարդացած էր*
(*մենք*)	*գրած էինք*	*խօսած էինք*	*կարդացած էինք*
(*դուք*)	*գրած էիք*	*խօսած էիք*	*կարդացած էիք*
(*անոնք*)	*գրած էին*	*խօսած էին*	*կարդացած էին*

c) Formation of perfect 2 and pluperfect 2

Perfect 2 consists of the participle ending in *-եր* and the present tense of the verb *եմ*. Verbs form participles ending in *-եր* in the following way:

First-conjugation (ending in *-ել*) and second-conjugation (ending in *-իլ*) verbs add *-եր* to the infinitive stem:

գր-ել → *գր-եր*, *սիր-ել* → *սիր-եր*, *ուզ-ել* → *ուզ-եր*, etc.
խօս-իլ → *խօս-եր*, *փլիլ* → *փլեր*, *խորհ-իլ* → *խորհ-եր*, etc.

Third-conjugation verbs (ending in *-ալ*) and irregular verbs add *-եր* to the aorist stem:

կարդալ → *կարդաց-ի* → *կարդաց-եր*, *դնել* → *դրի* → *դր-եր*,
գալ → *եկ-այ* → *եկ-եր*, *ուտել* → *կեր-այ* → *կեր-եր*, etc.

Unlike the **-ած** participle, which also functions as an adjective (cf. **ծածկուած** *covered*, **զարդացած** *educated*, **նեղուած** *upset*), the **-եր** participle has no independent use outside this conjugation paradigm.*

All verbs form perfect 2 and pluperfect 2 in the following way:

SINGULAR		
1st pers. (**ես**)	inf. or aorist stem + **եր եմ/էի**	[-er em/eyi]
2nd pers. (**դուն**)	inf. or aorist stem + **եր ես/էիր**	[-er es/eyir]
3rd pers. (**ան**)	inf. or aorist stem + **եր է/էր**	[-er e/er]
PLURAL		
1st pers. (**մենք**)	inf. or aorist stem + **եր ենք/էինք**	[-er enk/eyink]
2nd pers. (**դուք**)	inf. or aorist stem + **եր էք/էիք**	[-er ek/eyik]
3rd pers. (**անոնք**)	inf. or aorist stem + **եր են/էին**	[-er en/eyin]

INDICATIVE MOOD

Perfect 2

	գրել		**խօսիլ**	**կարդալ**
(**ես**)	**գրեր**	**եմ**	**խօսեր եմ**	**կարդացեր եմ**
(**դուն**)	**գրեր**	**ես**	**խօսեր ես**	**կարդացեր ես**
(**ան**)	**գրեր**	**է**	**խօսեր է**	**կարդացեր է**
(**մենք**)	**գրեր**	**ենք**	**խօսեր ենք**	**կարդացեր ենք**
(**դուք**)	**գրեր**	**էք**	**խօսեր էք**	**կարդացեր էք**
(**անոնք**)	**գրեր**	**են**	**խօսեր են**	**կարդացեր են**

Pluperfect 2

(**ես**)	**գրեր**	**էի**	**խօսեր էի**	**կարդացեր էի**
(**դուն**)	**գրեր**	**էիր**	**խօսեր էիր**	**կարդացեր էիր**
(**ան**)	**գրեր**	**էր**	**խօսեր էր**	**կարդացեր էր**
(**մենք**)	**գրեր**	**էինք**	**խօսեր էինք**	**կարդացեր էինք**
(**դուք**)	**գրեր**	**էիք**	**խօսեր էիք**	**կարդացեր էիք**
(**անոնք**)	**գրեր**	**էին**	**խօսեր էին**	**կարդացեր էին**

---

* There is one exception: the participial form **եղեր** from **ըլլալ**, which in colloquial speech is used as an addition to other tenses to refer to hearsay or to cast doubt on the truthfulness of a statement: **Պիտի մեկնիս եղեր** *I heard you were leaving*, **Հարուստ են եղեր** *They are allegedly rich*, etc.

c. Formation of negative paradigms for perfect 1, 2 and pluperfect 1, 2:

Both perfect 1 and pluperfect 2 form their negative paradigms by combining the respective negative forms of the auxilary verb **եմ** =**չեմ** with the **-ած** participle:

perfect 1: **գրած եմ** → **չեմ գրած** or **գրած չեմ**
I have written → *I haven't written*

pluperfect 1: **գրած էի** → **չէի գրած** or **գրած չէի**
I had written → *I hadn't written*

The negative forms for both the perfect 2 and pluperfect 2 tenses follow a similar pattern:

perfect 2: **գրեր եմ** → **չեմ գրեր***, **եկեր եմ** → **չեմ եկեր****
I have written → *I haven't written, I have come* → *I haven't come*

pluperfect 2: **գրեր էի** → **չէի գրեր*****, **եկեր էի** → **չէի եկեր**
I had written → *I hadn't written, I had come* → *I hadn't come*

2. Uses of the perfect and pluperfect tenses:

a. Perfect 1

Perfect 1 (**գրած եմ, գրած ես, գրած է**, etc.) refers to an activity that was completed in the past and that still holds in the present. In that sense, it differs in meaning from the aorist (**գրեցի, գրեցիր, գրեց**, etc.), which expresses a past action without any reference to completion or progression. Compare the usage of these two tenses in the following sentences:

perfect 1: **Բոլոր ընկերներդ եկած են քեզ տեսնելու:**
All your friends have come to see you. (They are still here.)

aorist: **Բոլոր ընկերներդ եկան քեզ տեսնելու:**
All your friends came to see you. (No indication whether they are still here.)

There are other differences in meaning between these two past tenses:

a) While the aorist (**գրեցի, գրեցիր, գրեց**, etc.) refers to an activity in the immediate past, perfect 1 (**գրած եմ, գրած ես, գրած է**, etc.) indicates a more general and distant action. Thus the choice between these two past tenses is made according to context:

---

* With regular verbs ending in **-ել** and **-ալ**, the negative forms of perfect 2 and the present coincide.

** Note that the reverse word order (**եկեր չեմ**) is not valid here.

*** With regular verbs ending in **-ել** and **-ալ** the negative forms of pluperfect 2 and imperfect coincide.

perfect 1: *Այս գիրքը կարդացա՞ծ ես։ Have you (ever) read this book?*

aorist: *Երէկ կարդացի։ I read it yesterday.*

perfect 1: *Տարիներ առաջ կարդացած եմ։ I read it years ago.*

Therefore, such words as *just now, yesterday*, etc., are more likely to appear with the aorist than with perfect 1:

aorist: *—Քեզի ո՞վ ըսաւ։ —Երէկ լսեցի։* (But not: *Երէկ լսած եմ.*)
Who told you? I heard it yesterday.

b) Past activity expressed by perfect 1 does not necessarily indicate activity experienced by the speaker, but rather knowledge of an activity:

aorist: *—Աննան ո՞ւր է։ —Տեղ մը գնաց։*
Where is Anna? She went somewhere ('I saw her going').

perfect 1: *—Աշոտը ո՞ւր է։ —Դպրոց գացած է։*
Where is Ashod? He went to school ('I believe' or 'so I hear').

It should be noted that a group of intransitive verbs denoting human physical positions (*նստիլ, պառկիլ, կենալ*) and emotional states (*յուզուիլ, նեղուիլ, յոգնիլ*, etc.) form paradigms similar to perfect 1. However, these forms have a present rather than past time value: *նստած եմ I am sitting, պառկած ես you are lying down, կեցած են I they are standing, յուզուած ես You are moved, նեղուած եմ I am upset, յոգնած է He is tired,* etc.

b. Pluperfect 1

Pluperfect is a past perfect tense that denotes an activity completed prior to another activity in the past. Here are two examples to illustrate the use of pluperfect 1 in Armenian:

Երբ հասանք, դասն արդէն սկսած էր։
When we arrived, the lesson had already started.

Չէի գիտեր որ անոնք ուզած էին գալ։
I didn't know that they had wanted to come.

c. Perfect 2 and pluperfect 2

Perfect 2 and pluperfect 2 have a limited application in expressing past activity. Perfect 2 forms (*գացեր եմ, եկեր եմ* or *գացեր էի, եկեր էի*) are restricted to colloquial speech as alternatives to the more normative perfect 1 and perfect 2 (*գացած եմ, եկած եմ* or *գացած էի, եկած էի*, etc.).

In addition to this temporal one, perfect 2 has a *reportative* or *mediative* meaning that plays an important role in colloquial Western Armenian speech. Such forms as *գացեր եմ, եկեր*

and գացեր է, եկեր է, etc., indicate information attributed to hearsay. Compare:

Իրեն տեսեր եմ, բայց չեմ բարեւեր:
I have (allegedly) *seen him/her, but not greeted him/her.*

Լսեցի՞ր: Աննան ամուսնացեր է:
Have you heard? Anna got married ('so they say').

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

The relative pronoun in Armenian

1. Relative pronouns and relative clauses in Armenian and English show considerable differences. English has three types of relative pronouns:

a) *who* (*whose, whom*),
b) *which*
c) *that.*

Who refers to a personal antecedent, *which* to a non-personal one, while *that* makes no distinction between them. Armenian has only one relative pronoun, որ [vor], which corresponds to all three English relative pronouns.

Բժիշկը որ եկաւ, հայրս է: The physician **who/that** *came is my father.*
Շէնքը որ այրեցաւ, մերն էր: The building **which/that** *burnt down was ours.*

2. Unlike in English, the relative pronoun in Armenian has an extensive declension with two distinct sets for both the singular and the plural:

	Singular		Plural		
Nom.	որ	[vor]	որոնք	[voronk]	*who, which, that*
Acc.	(զ)որ*	[zor/vor]	(զ)որոնք	[zoronk/voronk]	*whom, that*
Gen./Dat.	որու	[voru]	որոնց	[voronts]	*whose, of which*
Abl.	որմէ	[vorme]	որոնցմէ	[vorontsme]	*from whom/which*
Instr.	որով	[vorov]	որոնցմով	[vorontsmov]	*with whom/which*

Distinctions in case are made according to the government of the verb; distinctions in number according to the number of antecedents. Compare below how the pronouns agree in number with their antecedents:

---

* Although they are grammatical, the forms with (զ) are rarely used in colloquial speech.

*Տղան (զ)որ տեսար, ընկերս է։ The boy **whom/that** you saw is my friend.*

*Աղջիկները որոնց հետ եկար, հոն են։ The girls with **whom** you came are there.*

3. While the English relative pronoun may be omitted when used as a direct object, the relative pronoun in Armenian relative clauses is obligatory:

   Մարդը (զ)որ կը ճանչնաս։ The man you know.

4. Like English, Armenian has a set of indefinite relative pronouns: *ով որ whoever, որու(ն) որ whomever,* etc. More expressive forms include the particle *ալ*: *ով ալ որ* or *ով որ ալ regardles of who, որուն հետ ալ որ no matter with whom*, etc. :

   Ով որ (ալ) ըրած է, հպարտ պէտք է ըլլայ։ Whoever did it should be proud.
   Որուն (ալ) ըսես, քեզի չի հաւատար։ Whomever you tell, he/she won't believe you.

VII WORD FORMATION

Formation of adverbials

While adjectives primarily modify nouns, adverbs modify verbs, adjectives, and other adverbs. In doing so, they describe how, when, where, and to what degree an action is performed. The most important types of adverb are:

a) adverbs of manner	(question: *ի՞նչպէս* [inch̆bes?] *how?*);
b) adverbs of place	(question: *ո՞ւր* [ur?] *where?*);
c) adverbs of time	(question: *ե՞րբ* [yerp?] *when?*);
d) adverbs of cause	(question: *ինչո՞ւ* [inch̆u?] *why?*).

According to their formation, three categories of adverbs may be established:

1. Radical adverbs that cannot be identified as derivations from other words:
   չատ [shad] *very*, *հոս* [hos] *here*, *դուրս(ը)* [turs(ə)] *outside*, *միշտ* [mişht] *always*, *հիմա* [hima] *now*, *յետոյ* [hedo] *after*, *երէկ* [yereg] *yesterday*, etc.

2. Adverbs derived from adjectives by means of the following suffixes:

   -օրէն : *վստահ* [vəstah] *sure* → *վստահօրէն* [vəstahoren] *surely*
   -ապէս: *այլ* [ayl] *other* → *այլապէս* [aylabes] *otherwise*
   -աբար: *բնական* [pənagan] *natural* → *բնականաբար* [pənaganapar] *naturally*
   -ակի: *ուղիղ* [ughigh] *direct* → *ուղղակի* [ughghagi] *directly*

3. Adjectives functioning as adverbs without affixes:

   երկար [yergar] *long* → *երկար մնացիր* [yergar menatsir] *you stayed (a) long time*
   կամաց [gamats] *slow, quiet* → *կամաց քալէ՛* [gamats kale] *walk slowly,* etc.

4. Nouns with case markers, especially with instrumental endings:

սէր [ser] *love*	→ սիրով [sirov] *gladly* (lit. *with love*)
ուժ [uzh] *strength*	→ ուժով [uzhov] *vigorously* (lit. *with strength*)

5. A special category of adverbs of manner representing infinitives in the instrumental case:

երգել	[yerkel] *to sing*	→ երգելով [yerkelov] *(by) singing*
հազալ	[hazal] *to cough*	→ հազալով [hazalov] *(by) coughing,* etc.

Over time the instrumental ending *-ալով/-ելով* has come to be established as an adverbial suffix, which can create adverbs from almost any verb stem; it is often used with the negation marker չ- [ch-]:

պարելով	[barelov] *(by) dancing,* also: *easily*
վազելով	[vazelov] *(by) running,* also: *quickly*
յուսալով	[husalov] *(by) hoping,* also: *in the hope*
չուզելով	[chuzelov] *without wanting,* also: *unwillingly*

6. Repetition of adjectives or adverbs constitutes another productive model:

արագ [arak] *fast*	→ արագ-արագ [arak-arak] *quickly*
կամաց [gamaʦ] *slow*	→ կամաց-կամաց [gamaʦ-gamaʦ] *slowly*

VIII PRONUNCIATION

Homophonous words

Like other languages, Western Armenian has words that are pronounced identically, but that differ in spelling and meaning. Examples:

անձ	[anʦ] *person*	*and*	անց	[anʦ] *past*
բակ	[pag] *courtyard*	*and*	փակ	[pag] *closed*
գայլ	[kayl] *wolf*	*and*	քայլ	[kayl] *step*
գող	[kogh] *thief*	*and*	քող	[kogh] *veil*
դեւ	[tev] *beast, devil, demon*	*and*	թեւ	[tev] *arm*
դոյլ	[tuyl] *bucket*	*and*	թոյլ	[tuyl] *weak*
դուք	[tuk] *you (formal)*	*and*	թուք	[tuk] *spit*
հետ	[hed] *with*	*and*	յետ	[hed] *after*
հօտ	[hod] *flock, herd*	*and*	հոտ	[hod] *smell*
մեզ	[mez] *us, to us*	*and*	մէզ	[mez] *urine*
սեր	[ser] *cream*	*and*	սէր	[ser] *love*
ձող	[ʦogh] *rod, bar*	*and*	ցօղ	[ʦogh] *dew*
հարկ	[harg] *duty, tax*	*and*	յարկ	[harg] *floor* (in a building)

ORTHOGRAPHY

Ր ր or Ր ր?

The letters Ր ր and Ր ր stand for two distinct phonemes: Ր ր [ṙ] is an alveolar trilling or rolling sound with a strong vibration, whereas Ր ր [r] represents a rather liquid sound. While in Eastern Armenian this distinction still applies, in Western Armenian it is gradually disappearing. Here Ր ր and Ր ր are pronounced almost identically, both resembling trilling alveolar R-sounds. Therefore, the different spellings (Ր ր or Ր ր) in certain Armenian words must be memorized. Here are a few helpful hints:

1) Any Armenian dictionary will show that there are few words starting with the letters Ր ր or Ր ր. The most common words starting with Ր ր are ռեզին [ṙedin] *eraser,* ռազմիկ [ṙazmig] *fighter,* ռումբ [ṙumb] *bomb,* ռոճիկ [ṙoǰig] *salary,* Ռուսիա [Ṙusia] *Russia,* and their derivatives. There are even fewer words starting with Րր: րոպէ [robe] *moment,* րոպէական [robeagan] *instantaneous,* Րաֆֆի [Rafi] *Raffi* (Armenian male name).

2) Within words, ր is usually written before ն: առնել [aṙnel] *to take,* դառնալ [taṙnal] *to turn,* բռնել [pəṙnel] *to hold,* սպառնալ [əsbaṙnal] *to threaten,* etc. Exceptions: կրնալ [gərnal] *to be able,* գարնան [karnan] genitive and dative forms from գարուն *spring,* etc.

3) Before consonants other than ն, the letter ր is normally written: մարդ [mart] *human being,* երթալ [yertal] *to go,* բուրդ [purt] *wool,* երդում [yertum] *oath,* վարդ [vart] *rose,* etc. Exceptions: ձեռք [ʦeṙk] *hand,* փառք [paṙk] *glory,* կառք [gaṙk] *coach, car,* etc.

4) Words, which in Classical Armenian ended in -ռն, have dropped the final ն, leaving the following words with a final ր: դուռ [tuṙ] *door,* ամառ [amaṙ] *summer,* ձմեռ [ʦəmeṙ] *winter,* լեռ [leṙ] *mountain,* թոռ [toṙ] *grandchild,* etc.

5) Here are some commonly used words with ր in final position or between two vowels:

անտառ	[andaṙ] *forest*	առաջին	[aṙaǰin] *first*
աստառ	[astaṙ] *lining*	առատ	[aṙad] *abundant*
բառ	[paṙ] *word*	գոռոզ	[koṙoz] *haughty*
բեռ	[peṙ] *load,*	ժառանգ	[ʒaṙang] *heir, heiress*
թշուառ	[təšvaṙ] *miserable*	հակառակ	[hagaṙag] *against*
ծառ	[ʣaṙ] *tree*	հեռու	[andaṙ] *far*
ծուռ	[ʣuṙ] *crooked*	մառան	[maṙan] *cellar*
կշիռ	[gəšiṙ] *weight*	թափառիլ	[tapaṙil] *to roam*
պատառ	[badaṙ] *piece, bite*	ուռոյց	[uruyʦ] *tumor*
փուռ	[puṙ] *oven, furnace*	վաճառել	[vaǰaṙel] *to sell*
վճիռ	[vəǰiṙ] *verdict, decision,* etc.	պառաւ	[baṙav] *old woman,* etc.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

Ձմեռը	խնդրեմ ներս հրամմեցէ՛ք։
Աչունը	միշտ կը ձիւնէ։
Ամառը	եկէ՛ք խաղանք։
Այսօր	շատ տաք է։
Երախաները,	նորէն շատ խոնաւ է։
Սուրէն,	յաճախ անձրեւ կու գայ։
Պարոն Սարեան,	պատուհանը գոցէ՛, ցուրտ է։

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace the words in boldface with ձիւնել, որոտալ, կարկուտ գալ, *and* հով փչել.

a. A. Ի՞նչպէս է օդը։
B. **Կ՚անձրեւէ**։

b. A. Դուրս պիտի ելլե՞ս։
B. Այո՛, այլեւս **անձրեւը** կեցած է։

c. A. Լսեցի որ այստեղ շատ **անձրեւ** կու գայ։
B. Ես **անձրեւէն** չեմ վախնար։

3. Answer the following questions according to the pattern.

a. Ուտել կ՚ուզե՞ս։ Շնորհակալ եմ, դուն կե՛ր, ես արդէն կերած եմ։
b. Այս գիրքը կ՚ուզե՞ս կարդալ։ Շնորհակալ եմ, արդէն ...
c. Նախաճաշ կ՚ուզե՞ս ընել։ Շնորհակալ եմ, ...
d. Մեզի հետ թատրոն կու գա՞ս։ Շնորհակալ եմ, ...
e. Մեզի հետ սուրճ պիտի խմե՞ս։ Շնորհակալ եմ, ...
f. Կ՚ուզե՞ս հանգստանալ։ Շնորհակալ եմ, ...
g. Ձեռքերդ կ՚ուզե՞ս լուալ։ Շնորհակալ եմ, ...

4. Build sentences following the pattern.

a. Այս նամակը ես գրեցի։ Այս ան նամակն է զոր ես գրեցի։
b. Այս չունէն կը վախնամ։
c. Ճիւղերը ձիւնով ծածկուեցան։
d. Ծաղիկները դուն բերի՞ր։
e. Այս երախաները պտուղները կերան։
f. Այս դանակով հացը կտրեցի։
g. Այս ճաշը դուն սիրեցի՞ր։

5. Complete the sentences, using the pattern:

a. *Ես երբեք գինի չեմ խմեր։ Դուն ալ մի՛ խմեր։*
b. *Ես երբեք այդպէս չեմ խօսիր։ Խնդրեմ դուն ալ ...*
c. *Ես երբեք չեմ ուշանար։ Նայէ՛ որ ...*
d. *Ես այդպիսի տեղեր չեմ երթար։ Զըլլայ որ ...*
e. *Ես ուշադիր եմ։ Նայէ՛ որ ...*
f. *Ես կանուխ կ'արթննամ։ Պիտի խնդրէի որ ...*
g. *Ես դուռը կամաց կը գոցեմ։ Եթէ կարելի է, ...*

6. Translate:

a. The weather is beautiful. Let's go out!
b. It is a cloudy day. Stay home!
c. It is cold. Make sure you don't get sick!
d. It will rain. Take an umbrella with you!
e. It is very windy and it is freezing. Take a warm coat!
f. There is thunder and lightning. Switch off the lights!

7. Form interrogative sentences with reference to the words in boldface:

a. ***Տերեւախիտ ծառ մը*** *կար անտառին մէջ։*
b. ***Աչունը*** *աստիճանաբար* ***թափած էր*** *ծառին տերեւները։*
c. ***Ձիւնի փաթիլները*** *ծածկեցին* ***մերկացած ճիւղերը։***
d. ***Ձմեռը ճիւնով*** *ամբողջովին ծածկած էր ծառը։*
e. ***Ցետոյ արեւը*** *համբուրեց արթնցող ճիւղերը։*
f. ***Գարունը*** *ծառին հագցուցած էր* ***նոր հագուստներ։***
g. ***Ամառը*** *ծառին առաւօրէն տուած էր* ***ոսկի*** *պտուղներ։*

8. How would you say it in Armenian? Discuss the weather in your country:

a. In winter
b. In spring
c. In fall
d. In summer

9. Complete the sentences by translating the words and phrases in parentheses:

Աչուն է։ Արեւը (sets early), *օրերը կը կարճնան և* (nights) *կ'երկարին։ Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս* (in summer)։ ***Երկինքը*** *յաճախ* (cloudy) *է, պաղ հով մը կը փչէ և* (it rains)։ ***Ծառերու*** *տերեւները* (change their color) *եւ կը դառնան գոյնզգոյն.-ղեղին,* (brown), *կարմիր,* (golden) *և նարնջագոյն։ Կարծես թէ մէկը ներկեր է զանոնք։* (Leaves fall) *ամենուր։ Օր մըն ալ* (all the trees) *կը մերկանան։ Մարդիկ կը պատրաստուին* (to receive) ***ձմեռը, ձմեռը իր*** (good and bad) *կողմերով։*

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Ինչպիսի պատմութիւն մըն է սա։*
b. *Ի՞նչ կար անտառին մէջ։*
c. *Ծառին տերեւները օր մը ի՞նչ եղան։*
d. *Ձմեռը ի՞նչ ըրաւ։*
e. *Ի՞նչ եղաւ, երբ գարունը եկաւ։*
f. *Ե՞րբ կախուեցան ծառերէն ոսկեհման պտուղներ։*

XI PROVERBS

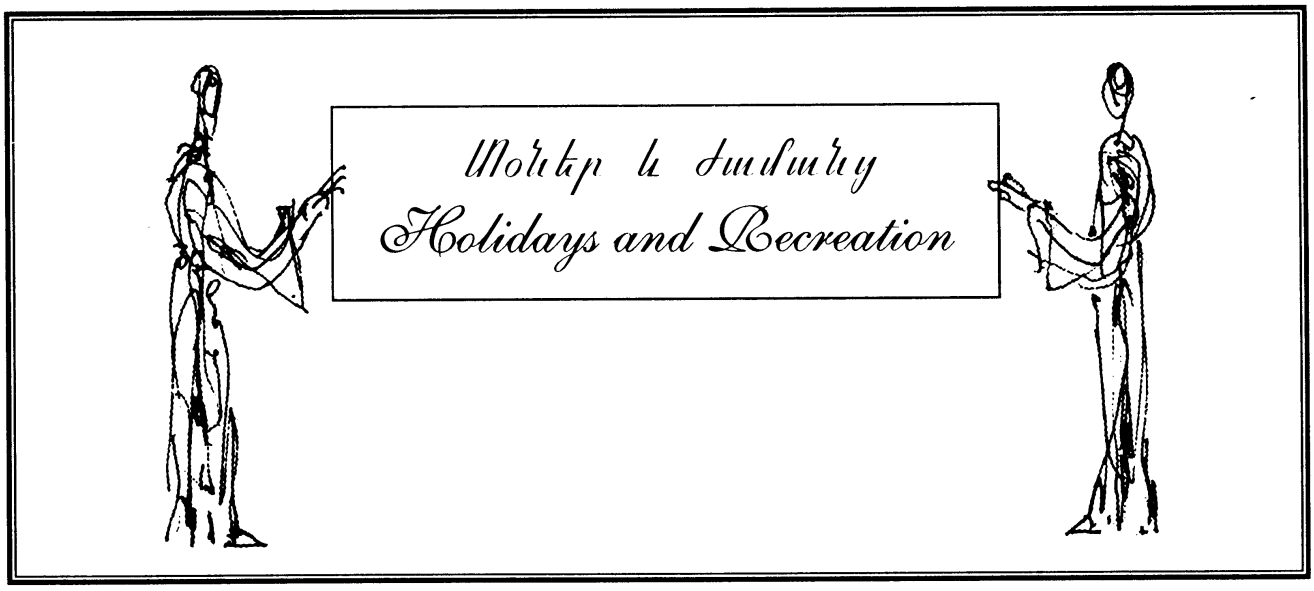
Լուն ուղտ մի՛ չիներ։
[Lun ughd mi shiner]
Don't make a camel out of a flea!

Տասը չափէ՛, մէկ կտրէ՛։
[Dasə chape, meg gədre]
Measure ten times, cut once!

Կամաց գնա՛, որ չուտ հասնիս։
[Gamats kəna, vor shud hasnis]
Go slowly to arrive quickly.

Պզտիկէն սկսէ՛, որ մեծին հասնիս։
[Bəzdigen əskəse, vor medzin hasnis!]
Start with the small to arrive at the tall.

Unit 10

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Extending and accepting invitations		188
Vocabulary:	Holidays and recreation		189
Grammar:	VERBS:	Conditional I and conditional II	191
	PRONOUNS:	1. Possessive forms of nouns	195
		2. Reflexive pronouns	197
		3. Reciprocal pronouns	198
Armenian-English Contrasts:	Negation in Armenian		199
Word Formation:	Derivative verbs		200
Pronunciation:	The vowel -ը [ə]		202
Orthography:	Hyphenation in Armenian		203

I DIALOGUE

1. On the telephone: Lady A is inviting lady B to her house for supper:

A. *Բարեւ, տիկին Մարգարեան, դո՞ւք էք։*
[Parev, digin Markaryan, tuk ek?]
Hello, Mrs. Markarian, is that you?

B. *Բարեւ, տիկին Սարեան։*
[Parev, digin Saryan.]
Hello, Mrs. Sarian.

Ի՞նչ կայ, չկայ։
[Inch ga chəga?]
What's new?

A. *Եկող շաբաթ իրիկուն ազա՞տ էք։*
[Yegogh shapat irigun azad ek?]
Are you free next Saturday night?

Կ'ուզէի ձեզ և ձեր
[Guzeyi tsez yev tser]
I would like to invite you and your

ամուսինը ընթրիքի հրաւիրել։
[amusinə əntriki hravirel]
husband to supper.

B. *Ամենայն հաճոյքով կու գանք։*
[Amenayn hadjuykov gu kank.]
We will come with great pleasure.

Ժամը քանիի՞ն կ'ուզէք որ գանք։
[Zhamə kaniin guzek vor kank?]
At what time do you want us to come?

A. *Ժամը եօթը ձեզի յարմա՞ր է։*
[Zhamə yotə tsezi harmar e?]
Does seven o'clock suit you?

B. *Հիանալի է. բայց չմոռնամ՝*
[Hianali e, payts chəmornam,]
Great! But I almost forgot,

հիւր ունինք Ֆրանսայէն. քոյրս է։
[hyur unink Fransayen; kuyrəs e]
we have a visitor from France; it's my sister.

A. *Խնդիր չէ, ձեր քրոջն ալ բերէք։*
[Khəntir che, tser kərochn al perek]
No problem, bring your sister along as well.

Ուրեմն, անհամբեր կը սպասենք ձեզի։
[Uremən, anhamper gəsbasenk tsezi]
So, we are looking forward to seeing you.

B. *Շատ չնորհակալ ենք։*
[Shad shənorhagal enk]
We thank you very much.

2. A is inviting her friend B to a surprise party for her parents' 50th wedding anniversary:

A. *Գոհար, պիտի ուզէի՞ր գալ*
[Kohar, bidi uzeyir kal]
Kohar, would you like to spend next

կիրակի մեր ընտանիքին հետ անցընել:
[giragı mer əndanikin hed antsənel?]
Sunday with our family?

B. *Սիրով: Ի՞նչ առիթով:*
[Sirov. Inch arıtov?]
Gladly! What's the occasion?

A. *Հօրս և մօրս ամուսնութեան*
[Horəs yev morəs amusnutyan]
It's my parents' 50th wedding

50րդ տարեդարձն է: Իրենց համար
[hisunerort daretartsn e. Irents hamar]
anniversary. For them

անակնկալ մը պիտի ըլլայ:
[anagəngal mə bidi əlla]
it will be a surprise.

B. *Իսկապէ՞ս, ապրի՛ս:*
[Isgabes? Abris!]
Really? Good for you!

Քանի հոգի պիտի հրաւիրե՞ս:
[Kani hoki bidi həravires?]
How many people will you invite?

A. *Յիսուն հոգի:*
[Hisun hoki]
Fifty (people).

B. *Այդքան տեղ ունի՞ս:*
[Aytkan degh unis?]
Do you have enough room?

A. *Մեր պարտէզը պիտի ընեմ:*
[Mer bardezə bidi ənem]
I will have the party in our garden.

B. *Կրնա՞մ քեզի բանով մը օգնել:*
[Gərnam kezi panov mə oknel?]
May I help you with anything?

A. *Օգնական չատ ունիմ:*
[Oknagan shad unim]
I have many helpers.

Հետդ հայկական ձայնապնակները բեր:
[Hedət haygagan tsaynabənag per]
Bring some Armenian records (along).

B. *Ամենայն սիրով:*
[Amenayn sirov]
With great pleasure.

B. *Ուրիշ ի՞նչ բերեմ:*
[Urish inch perem?]
What else should I bring?

A. *Աղուոր ախորժակ մը:*
[aghvor akhorzhag mə]
A good appetite.

A. *Կը խոստանամ:*
[Gə khostanam]
I promise.

II TEXT

ՓՈՔՐԻԿ ՍԱՐԵԱԿԸ

Քեռի Օհանը սարեակ մը ունէր, որ կը խօսէր։
Մերունին զայն չատ կը սիրէր և վանդակին մէջ չէր պահեր։ Սարեակը ազատ կը թռչէր սենեակին մէջ եւ չէր փախչեր դուրս։ Երբ ծերունին դուրսէն տուն կու գար, սենեակին դուռը կը բանար և կը կանչէր։
— Փոքրիկ սարեակ, ո՞ւր ես դուն։
Սարեակը կը պատասխանէր.
— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ։
Մերունին դրացի տղայ մը ունէր, անունը Գուրգէն։ Ան կու գար սարեակին հետ խաղալու։ Օր մը, երբ ծերունին տունը չէր, Գուրգէնը եկաւ, բռնեց սարեակը և գրպանը դրաւ։ Երբ կ'ուզէր դուրս ելլել, ներս մտաւ ծերունին և ըսաւ։
— Փոքրիկ սարեակս, ո՞ւր ես դուն։
— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ, — պատասխանեց սարեակը Գուրգէնին գրպանէն։

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

փոքրիկ	[pokrig]	*small*
սարեակ	[saryag]	*blackbird*
քեռի	[keŕi]	*(maternal) uncle*
ծերունի	[ʤeruni]	*old man*
վանդակ	[vantag]	*cage*
պահել	[bahel]	*to keep*
ազատ	[azad]	*free*
թռչիլ	[tərčhčhil]	*to fly*
փախչիլ	[pakȟčhil]	*to escape, to flee*
կանչել	[gančhel]	*to call*
դրացի	[təraʦi]	*neighbor*
բռնել	[pəṙnel]	*to catch*
գրպան	[kərban]	*pocket*
դնել	[tənel]	*to put, to place*
դուրս ելլել	[turs yellel]	*to get out*
ներս մտնել	[ners mədnel]	*to come in*

IV THEMATIC GROUPS OF WORDS

Տոներ	**[Doner]**	**Holidays**
տոնախմբություն	[donakhəmputyun]	*celebration, gathering*
Նոր Տարի	[nor dari]	*New Year's Day*
Ծնունդ	[ʤənunt]	*Christmas*
Զատիկ	[zadig]	*Easter*
տարեդարձ	[daretarʦ]	*anniversary, birthday*
ծննդեան տարեդարձ	[ʤənəntyan daretarʦ]	*birthday*
ամուսնութեան տարեդարձ	[amusnutyan daretarʦ]	*wedding anniversary*
հարս(ա)նիք	[hars(a)nik]	*wedding*
նշանախօսութիւն	[nəʃhanakhosutyun]	*engagement (party)*
կնունք	[gənunk]	*baptism*
յոբելեան	[hopelyan]	*jubilee*
Մայրերու օր	[mayreru or]	*Mother's Day*
Հայրերու օր	[hayreru or]	*Father's Day*

ժամանց	**[Zhamants]**	**Recreation**
թատրոն	[tadron]	*theatre*
համերգ	[hamerk]	*concert*
շարժանկար	[ʃharʒhanəgar]	*movie*
կրկէս	[gərges]	*circus*
պարահանդէս	[barahantes]	*ball, dance*
մրցում	[mərʦum]	*competition, match*
պտոյտ	[bəduyd]	*stroll, walk*
մարզանք	[marzank]	*gymnastics*
հիւրասիրութիւն	[hyurasirutyun]	*hospitality*
հրաւէր	[hraver]	*invitation*
ճաշկերոյթ	[ʤaʃhgeruyt]	*banquet*
արձակուրդ	[arʦagurt]	*vacation*
հաւաքոյթ	[havakuyt]	*party*
խրախճանք	[khərakhʤank]	*feast*
երեկոյթ	[yereguyt]	*evening party*
հանդէս	[hantes]	*ceremony, gala*
ճամբորդութիւն	[ʤamportutyun]	*voyage, trip*
նաւագնացութիւն	[navakənaʦutyun]	*cruise*
դաշտագնացութիւն	[taʃhtakənaʦutyun]	*picnic*

V GRAMMAR

A. VERBS

Conditional I and conditional II

a. Formation of conditional I

Conditional I is formed by combining the particle *պիտի* with conjugated personal forms of the past subjunctive. Compare:

Past subjunctive: *գրէի* → *Conditional I*: *պիտի գրէի*

For conditional I, all regular verbs follow the pattern given below:

SINGULAR		
1st pers. (*ես*)	*պիտի* + verb stem + *էի/այի*	[bidi + verb stem + eyi/ayi]
2nd pers. (*դուն*)	*պիտի* + verb stem + *էիր/այիր*	[bidi + verb stem + eyi/ar]
3rd pers. (*ան*)	*պիտի* + verb stem + *էր/ար*	[bidi + verb stem + er/ar]
PLURAL		
1st pers. (*ես*)	*պիտի* + verb stem + *էինք/այինք*	[bidi + verb stem + eynki/ayink]
2nd pers. (*դուն*)	*պիտի* + verb stem + *էիք/այիք*	[bidi + verb stem + eyir/ar]
3rd pers. (*ան*)	*պիտի* + verb stem + *էին/ային*	[bidi + verb stem + er/ar]

CONDITIONAL I

	գրել		*խօսիլ*		*կարդալ*	
(*ես*)	*պիտի*	*գրէի*	*պիտի*	*խօսէի*	*պիտի*	*կարդայի*
(*դուն*)	*պիտի*	*գրէիր*	*պիտի*	*խօսէիր*	*պիտի*	*կարդայիր*
(*ան*)	*պիտի*	*գրէր*	*պիտի*	*խօսէր*	*պիտի*	*կարդար*
(*մենք*)	*պիտի*	*գրէինք*	*պիտի*	*խօսէինք*	*պիտի*	*կարդայինք*
(*դուք*)	*պիտի*	*գրէիք*	*պիտի*	*խօսէիք*	*պիտի*	*կարդայիք*
(*անոնք*)	*պիտի*	*գրէին*	*պիտի*	*խօսէին*	*պիտի*	*կարդային*

b. Formation of conditional II

Conditional II is a compound tense that consists of the *-ած* participle of the main verb and the conditional I tense of the auxiliary verb *ըլլալ* (*պիտի ըլլայի*): *գրած պիտի ըլլայի I would have written, գրած պիտի ըլլայիր You would have written,* etc.

All regular verbs follow the pattern given below:

SINGULAR	
1st pers. (*ես*)	participle in *-ած պիտի ըլլայի*
2nd pers. (*դուն*)	participle in *-ած պիտի ըլլայիր*
3rd pers. (*ան*)	participle in *-ած պիտի ըլլար*
PLURAL	
1st pers. (*մենք*)	participle in *-ած պիտի ըլլայինք*
2nd pers. (*դուք*)	participle in *-ած պիտի ըլլայիք*
3rd pers. (*անոնք*)	participle in *-ած պիտի ըլլային*

CONDITIONAL II

	գրել	*խօսիլ*	*կարդալ*
(*ես*)	*գրած պիտի ըլլայի*	*խօսած պիտի ըլլայի*	*կարդացած պիտի ըլլայի*
(*դուն*)	*գրած պիտի ըլլայիր*	*խօսած պիտի ըլլայիր*	*կարդացած պիտի ըլլայիր*
(*ան*)	*գրած պիտի ըլլար*	*խօսած պիտի ըլլար*	*կարդացած պիտի ըլլար*
(*մենք*)	*գրած պիտի ըլլայինք*	*խօսած պիտի ըլլայինք*	*կարդացած պիտի ըլլայինք*
(*դուք*)	*գրած պիտի ըլլայիք*	*խօսած պիտի ըլլայիք*	*կարդացած պիտի ըլլայիք*
(*անոնք*)	*գրած պիտի ըլլային*	*խօսած պիտի ըլլային*	*կարդացած պիտի ըլլային*

c. Uses of conditional I

a) While future I (*պիտի գրեմ*) stands for future events as anticipated in reality, conditional I (*պիտի գրէի*) denotes hypothetical, contrary-to fact actions. Hence, the frequent use of these two tenses after conditional clauses that express factual or hypothetical events. Compare:

future I *Եթէ ժամանակ ունենանք, թատրոն պիտի երթանք։*
[Yete zhamanag unenank, tadron bidi yertank]
If we have time, we will go to the theater.
(Going to the theatre is a real possibility.)

conditional I *Եթէ ժամանակ ունենայինք, թատրոն պիտի երթայինք։*
[Yete zhamanag unenayink, tadron bidi yertayink]
If we had time, we would have gone to the theater.
(Going to the theatre is hypothetical.)

b) Conditional I denotes a potential action or state that could have but did not take place:

Նամակը պիտի գրէի, բայց յետոյ միտքս փոխեցի։
I was going to write the letter, but then I changed my mind.

Ճիշտ այն պահուն որ ներս պիտի մտնէի, դուռը գոցուեցաւ։
Just when I was about to go in, the door was closed.

c) As conditional I indicates potential actions that did not occur, second-person forms are frequently used to express advice or reproach:

(Եթէ) քու տեղդ ըլլայի, այդ գիրքը պիտի գնէի։
If I were you, I would have bought that book.

Պիտի երթայիր։
You should have gone.

When used with this stronger, almost *mandative* meaning, conditional I is synonymous with the construction **պէտք է** [betk e] *one should, it is necessary.*

Պէտք է (որ) երթայիր։
You should have gone.

d) Conditional I may also refer to the present to express wishes and desires in a more polite manner:

Պիտի ուզէի ձեր թերթը կարդալ։
I would like to read your newspaper.

Պիտի խնդրէի որ հետս գաս։
I would ask you to come with me.

d. Uses of conditional II

a) Conditional II is similar in meaning to conditional I; both are commonly used to express hypothetical conditions that have not taken place:

Պիտի կարդացած ըլլայի, եթէ այդ գիրքը գտնէի։
I would have read it if I had found that book (but I didn't).

b) Conditional II frequently appears in reproaches to imply that an action has failed to take place. Both constructions can be rendered into English with *should have, ought to,* etc.

Ձեզի հեռաձայնած պիտի ըլլայի։
I should have phoned you (but I didn't).

Այդ բանը ինձի աւելի կանուխ ըսած պիտի ըլլայիր։
You should have told me that earlier (but you didn't).

In this particular meaning, conditional II forms appear in short and categoric expressions:

Հարցուցած պիտի չըլլայիր։
You should have asked.

Գացած պիտի չըլլայիր։
You shouldn't have gone.

B. Possessive forms of nouns and pronouns

1. Possessive forms of nouns

The possessive forms of nouns are widely used to avoid repeating words:

Մարիամի տարեդարձը մարտին է, Արամինը՝ մայիսին։
Mariam's birthday is in March, Aram's in May.

In Armenian, as in English, possessive forms of nouns are derived from the genitive case. This applies equally to both common and proper nouns, as well as to nominalized words (see Unit 12, p. 236-238). In Armenian, possessive forms are built by adding the ending **-ը** to genitive forms. As seen above, the basic equivalent in English is *-'s*, although there are other possibilities as well. Here are a few examples:

քաղաքի աշտարակը *the tower of the city*	→ *քաղաքինը* *that of the city*
Արամի տունը *Aram's house*	→ *Արամինը* *Aram's* or *that of Aram*
եռեւի չէնքը *the building in the back*	→ *եռեւինը* *that in the back*

2. Possessive pronouns and their declension

Possessive pronouns are derived from possessive adjectives that function as modifiers of nouns as in *իմ տունս* *my house*, *քու ուրախութիւնը* *your joy*, etc. (see Unit 3, pp. 51-52). Unlike possessive adjectives, possessive pronouns replace nouns, taking all noun markers such as the definite article (**-ը/-ն**), possessive articles (**-ս, -դ, -ը/-ն**), plural (**-ներ**) and case markers:

1st	*ես*	→ *իմ*	→ *իմս* or *իմինս*	*մենք*	→ *մեր*	→ *մերը*
2nd	*դուն*	→ *քու*	→ *քուկդ* or *քուկինդ*	*դուք*	→ *ձեր*	→ *ձերը*
3rd	*ան*	→ *անոր*	→ *անորը*	*անոնք*	→ *անոնց*	→ *անոնցը*
	ինք	→ *իրեն*	→ *իրենը*	*իրենք*	→ *իրենց*	→ *իրենցը*

Compare the use of personal pronouns in the following sentences:

Քու չապիկիդ աւելի վառ է քան իմինս։
Your shirt is brighter than ***mine****.*

*Քու գիրքերը բերի, իսկ **իմիններս** տունը ձգեցի։*
*I brought your books, and left **mine** at home.*

*Ձեր թուղթերը կը տեսնենք. բայց ո՞ր են **մերիններըը**։*
*We see your papers; but where are **ours?***

DECLENSION OF PERSONAL PRONOUNS

1ST PERSON		
	Singular	
Nom./Accus.	*իմս (իմինս)*[1]	*մերը (մերինը)*[2]
Gen./Dat.	*իմինիս*	*մերինին*
Ablative	*իմինէս*	*մերինէն*
Instrumental	*իմինովս*	*մերինով*
	Plural	
Nom./Accus.	*իմիններս*[3]	*մերիններըը*[4]
Gen./Dat.	*իմիններուս*	*մերիններուն*
Ablative	*իմիններէս*	*մերիններէն*
Instrumental	*իմիններովս*	*մերիններով*
2ND PERSON		
	Singular	
Nom./Accus.	*քուկդ (քուկինդ)*[5]	*ձերը (ձերինը)*[6]
Gen./Dat.	*քուկինիդ*	*ձերինին*
Ablative	*քուկինէդ*	*ձերինէն*
Instrumental	*քուկինովդ*	*ձերինով*
	Plural	
Nom./Accus.	*քուկիններդ*[7]	*ձերիններըը*[8]
Gen./Dat.	*քուկիններուդ*	*ձերիններուն*
Ablative	*քուկիններէդ*	*ձերիններէն*
Instrumental	*քուկիններովդ*	*ձերիններով*

1. *իմս (իմինս)* *mine* as in: *this (book) is* ***mine***
2. *մերը (մերինը)* *ours* as in: *this (book) is* ***ours***
3. *իմիններս* *mine* as in: *these (books) are* ***mine***
4. *մերիններըը* *ours* as in: *these (books) are* ***ours***
5. *քուկդ (քուկինդ)* *yours* as in: *this (book) is* ***yours*** (informal address)
6. *ձերը (ձերինը)* *yours* as in: *this (book) is* ***yours*** (formal address or address to a plurality)
7. *քուկիններդ* *yours* as in: *these (books) are* ***yours*** (informal address)
8. *ձերիններըը* *yours* as in: *these (books) are* ***yours*** (formal address or address to more than one person)

3RD PERSON (A)		
	Singular	
Nom./Accus.	*իրը (իրենինը)*[9]	*իրենցը (իրենցինը)*[10]
Gen./Dat.	*իրենինին*	*իրենցինին*
Ablative	*իրենինէն*	*իրենցինէն*
Instrumental	*իրենինով*	*իրենցինով*
	Plural	
Nom./Accus.	*իրենիններըը*[11]	*իրենցիններըը*[12]
Gen./Dat.	*իրենիններուն*	*իրենցիններուն*
Ablative	*իրենիններէն*	*իրենցիններէ*
Instrumental	*իրենիններով*	*իրենցիններով*

3RD PERSON (A)		
	Singular	
Nom./Accus.	*անորը (անորինը)*[13]	*անոնցը (անոնցինը)*[14]
Gen./Dat.	*անորինին*	*անոնցինին*
Ablative	*անորինէն*	*անոնցինէն*
Instrumental	*անորինով*	*անոնցինով*
	Plural	
Nom./Accus.	*անորիններըը*[15]	*անոնցիններըը*[16]
Gen./Dat.	*անորիններուն*	*անոնցիններուն*
Ablative	*անորիններէն*	*անոնցիններէն*
Instrumental	*անորիններով*	*անոնցիններով*

3. Reflexive pronouns

Reflexive pronouns are used to refer back to the subject of the sentence:

Ես ինքզինքս չեմ գովեր։ *I do not praise **myself.***
Մենք մեզի կը զրկենք։ *We deprive **ourselves.***
Ան ինքզինքէն կը վախնայ։ *He is afraid **of his own self.***

Reflexive pronouns cannot serve as the subject of the sentence. They have therefore no nominative forms in their declension paradigm.

9. *իրը (իրենինը)* *his/hers/its* as in: *this (book) is **his/hers/its***
10. *իրենցը (իրենցինը)* *theirs* as in: *this (book) is **theirs***
11. *իրենիններըը* *his/hers/its* as in: *these (books) are **his/hers/its***
12. *իրենցիններըը* *theirs* as in: *these (books) are **theirs***
13. *անորը (անորինը)* *his/hers/its* as in: *this (book) is **his/hers/its***
14. *անոնցը (անոնցինը)* *theirs* as in: *this (book) is **theirs***
15. *անորիններըը* *theirs his/hers/its* as in: *these (books) are **his/hers/its***
16. *անոնցիններըը* *theirs* as in: *these (books) are **theirs***

DECLENSION OF THE REFLEXIVE PRONOUN

	SINGULAR	PLURAL
	1st Person	
Nominative	(none)	(none)
Accusative	(ես) զիս (ինքզինքս)	(մենք) մեզ (ինքզինքնիս)
Genitive	(ես) իմ	(մենք) մեր
Dative	(ես) ինծի	(մենք) մեզի
Ablative	(ես) ինձմէ	(մենք) մեզմէ
Instrumental	(ես) ինձմով	(մենք) մեզմով
	2nd Person	
Nominative	(none)	(none)
Accusative	(դուն) քեզ (ինքզինքդ)	(դուք) ձեզ (ինքզինքնիդ)
Genitive	(դուն) քու	(դուք) ձեր
Dative	(դուն) քեզի	(դուք) ձեզի
Ablative	(դուն) քեզմէ	(դուք) ձեզմէ
Instrumental	(դուն) քեզմով	(դուք) ձեզմով
	3rd Person	
Nominative	(none)	(none)
Accusative	(ինք) զինք	(իրենք) զիրենք (ինքզինքնին)
Genitive	(ինք) իր	(իրենք) իրենց
Dative	(ինք) իրեն	(իրենք) իրենց
Ablative	(ինք) իրմէ	(իրենք) իրենցմէ
Instrumental	(ինք) իրմով	(իրենք) իրենցմով

4. The reciprocal pronoun

There are in Armenian two reciprocal pronouns that express a two-way interaction: *(զ)իրար each other* and *մէկըզմէկ one another. Examples:*

Արամը և Անին (զ)իրար կը սիրեն։ Aram and Ani love ***each other.***
Անոնք մէկը մէկէն չեն վախնար։ They don't fear ***one another.***

Logically, the declension of these pronouns has neither singular nor nominative forms:

Nominative	(none)		(none)	
Accusative	(զ)իրար	*each other*	մէկզմէկ	*one another*
Genitive/Dative	իրարու	*of/to each other*	մէկը մէկու	*of/to one another*
Ablative	իրարմէ	*from each other*	մէկը մէկէ	*from one another*
Instrumental	իրարմով	*with each other*	մէկը մէկով	*with one another*

VII ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Negation in Armenian

1. Affirmative forms of verbs in Armenian are easily transformed into negative ones by placing the negative particle չ- before verb forms:

a) չ- is prefixed to the infinitive:

գրել to write → *չգրել not to write*

b) չ- is prefixed to the conjugated verb:

գրեցի, գրեցիր, etc. *I have written, you have written*, etc. → *չգրեցի, չգրեցիր*, etc. *I haven't written, you haven't written*, etc., *պիտի գրեմ, պիտի գրես*, etc. *I will write, you will write*, etc. → *պիտի չգրեմ, պիտի չգրես*, etc. *I won't write, you won't write*, etc.

c) չ- is prefixed to the conjugated auxiliary verb *եմ*:

գրած եմ, գրած ես, etc. *I have written, you have written*, etc. → *գրած չեմ, գրած չես*, etc., or *չեմ գրած, չես գրած*, etc. *I haven't written, you haven't written*, etc. *գրեր էի, գրեր էիր*, etc. *I had written, you had written*, etc. → *չէի գրեր, չէիր գրեր*, etc. *I hadn't written, you hadn't written*, etc.

d) or the present and imperfect indicative, special forms are created by using negative forms of the auxiliary verb (*չեմ*) and participles ending in *-եր/-իր/-ար* of the corresponding verb:

կը գրեմ, կը գրես, etc. *I write, you write*, etc. → *չեմ գրեր*,* *չես գրեր*, etc. *I do*** *not write, you do not write*, etc. *կը գրէի, կը գրէիր*, etc. *I wrote, you wrote*, etc. → *չէի գրեր, չէիր գրեր*, etc. *I did not write, you did not write*, etc.

2. The prohibitive imperative for the 2nd person singular (informal) uses the unattached negative particle *մի' don't* and participles ending in *-եր/-իր/-ար* of the corresponding verb:

գրէ' write!	→ *մի' գրեր do not write!*
խօսէ' speak!	→ *մի' խօսիր do not speak!*
կարդա' read!	→ *մի' կարդար do not read!***

---

* Note that the negative forms of two different paradigms coincide (present indicative: *կը գրեմ* → *չեմ գրեր*, and perfect 2: *գրեր եմ* → *չեմ գրեր*).

** Note also that to change affirmative paradigms to negative ones, Armenian does not use a verb equivalent to the English auxiliary verb *to do*.

Negation is reinforced by using the correlative conjunction *ո՛չ ... ո՛չ*.

Ո՛չ կ՛ուտես, ո՛չ կը խմես։ *You neither eat, nor drink.*

Unlike English, Armenian often uses a double negation. This occurs when negative adverbials such as *երբեք never, ոչ մէկ տեղ nowhere, բնաւ no way, not at all, ոչ մէկը no one, ոչինչ nothing*, etc., appear with negative verb forms:

Ինծի երբեք չօգնեցիր։ *You never helped me.* (lit.: *You never didn't help me.*)
Ոչ մէկը չհասկցաւ։ *Nobody understood.* (lit.: *Nobody didn't understand.*)

When seeking confirmation, English uses negative tag questions (for instance, *isn't it?*) after positive sentences, and positive tag questions (for instance, *is it?*) after negative sentences. When it comes to inviting consent, Armenian sentences, whether positive or negative, are always followed by the negative tag question *այնպէս չէ՞*, or *չէ՞*. Compare:

Օդը գեղեցիկ է, (այնպէս) չէ՞։ *The weather is nice, isn't it?*
Դուն պիտի չերթաս, (այնպէս) չէ՞։ *You won't leave, will you?*

VII WORD FORMATION

Derivative verbs

There are in Armenian several suffixes that build verbs from other word classes (nouns, adjectives, simple verbs).

The most common verb suffixes are:

1. *-(ա)նալ* to create intransitive verbs from nouns and adjectives:

քար stone	→	*քարանալ to petrify, to become stone*
վերջ end	→	*վերջանալ to come to an end*
նիհար slim	→	*նիհարնալ to get thin, to get slim*
կոշտ coarse	→	*կոշտանալ to become coarse*

2. *-(ա)ցնել/-(է)ցնել* to build transitive (causative) verbs from intransitives:

վախնալ to fear	→	*վախցնել to scare*
խնդալ to laugh	→	*խնդացնել to make someone laugh*
սպասել to wait	→	*սպասցնել to make someone wait*
քալել to walk	→	*քալեցնել to make someone walk*

Causation may also be expressed analytically, by the adding the verb *տալ to give* to the main verb. Compare: *կարել տալ to have sewn, ղրկել տալ to have sent*, etc.:

Այս հագուստը կարել տուի։ *I had this dress sewn.*
Դեղը ղրկել տո՛ւր։ *Have the medication sent!*

3. *-ռ-*, *-ոռ-* or *-ատ-* to create verbs expressing repetitive actions:

քաշել *to pull*	→ *քաշքռտել* *to tug*
կոխել *to step*	→ *կոխոտել* *to trample*
կտրել *to cut*	→ *կտրատել* *to cut in pieces*

4. *-ուռ-* serves to build:

a) passive voice from transitive verbs:

քննել *to examine*	→ *քննուիլ* *to be examined*
կառուցել *to build*	→ *կառուցուիլ* *to be built*
սպանել *to kill*	→ *սպանուիլ* *to be killed*

b) reciprocal verbs from transitive verbs:

տեսնել *to see*	→ *տեսնուիլ* *to see each other*
համբուրել *to kiss*	→ *համբուրուիլ* *to kiss each other*
բաժնել *to separate*	→ *բաժնուիլ* *to separate (from each other), divorce*

Not all verbs have this flexibility. Reciprocity is also expressed analytically by the reciprocal pronoun *(զ)իրար* *each other* (see p. 198 in this unit):

Մենք իրար չհամոզեցինք։ *We did not convince each other.*

Այս երկու ընկերները (զ)իրար կը սիրեն. անոնք իրարմէ չեն յոգնիր։
These two friends love each other; they do not get tired of each other.

c) reflexive verbs from transitive ones:

լուալ *to wash*	→ *լուացուիլ* *to wash oneself*
սանտրել *to comb*	→ *սանտրուիլ* *to comb one's hair*

Reflexivity can also be also expressed by the reflexive pronoun (see p. 197 in this unit):

Երախան լուացուեցաւ = Երախան ինքզինքը լուաց
The child washed himself.

Ինքզինքդ մի՛ գովեր։
Do not praise yourself!

As all the examples (a, b, and c) above show, *-ուռ-* is added to the infinitive or aorist stem of the verb, followed by the suffix *-իլ*. This results in the complex ending *-ուիլ* or *-ացուիլ*:

սիր-ել *to love*	→ *սիր-ուիլ* *to be loved*
օրհն-ել *to bless*	→ *որհն-ուիլ* *to be blessed*
կարդ-ալ *to read*	→ *կարդաց-ի* *I read* → *կարդաց-ուիլ* *to be read*
դնել *to put, to place*	→ *դր-ի* *I have put* → *դր-ուիլ* *to be placed*

VIII PRONUNCIATION

The vowel ը [ə]

The vowel ը [ə], pronounced in various positions of Armenian words, is not always expressed graphically. For its pronunciation, the following rules must be considered:

1. ը [ə] is always written:

a) in final position where ը [ə] stands for the definite article: մարդը [martə] *the man,* սեղանը [seghanə] *the table,* լուրերը [lurerə] *the news,* etc.

b) n initial position before the consonants ղ, մ, and ն: ըղձալ [əghtsal] *to wish,* ըմբռնել [əmpəṙnel] *to grasp,* ընկեր [ənger] *friend,* etc.

c) in compound words where components start with a written ը [ə]: դասընկեր [tasənger] *classmate,* նորընտիր [norəndir] *newly elected,* etc.

Exceptions: ըսել [əsel] *to say,* ըլլալ [əllal] *to be,* etc.

2. ը [ə] is pronounced, but not written:*

a) before ս, զ, and չ followed by the stops բ, պ, փ, գ, ք, կ, տ, and թ: զբաղում [əzpaghum] *occupation,* սպասել [əspasel] *to wait,* սփոփանք [əspopank] *consolation,* չտապ [əshtab] *to receive,* զգալ [əzkal] *to feel,* սքանչելի [əskanchəli] *admirable,* սկիզբ [əzkizp] *start,* etc. Exceptions include words where ը [ə] is pronounced after ս, չ: չքեղ [shəkegh] *splendid,* չփացած [shəpatsadz] *spoiled,* սփռել [səpṙel] *to diffuse,* etc.

b) after զ, չ, and ս when non-stop consonants follow: սխալ [səkhal] *mistake, wrong,* սրահ [sərah] *hall,* չռայլ [shəṙayl] *wasteful,* etc.

c) between two consonants: քնար [kənar] *lyre,* պտուղ [bədugh] *fruit,* հմայք [həmayk] *charm,* etc.

d) in clusters of three, four, or five consonants, an ը [ə] is pronounced after the first consonant, a second ը [ə] after the second or the third consonant: մկրտել [məgərdel] *to baptize,* տրտնջալ [dərdənchal] *to complain, to grouse,* etc.

e) before a final ր or ղ and before the personal articles -ս and -դ (see Unit 3, p. 52): ծանր [dzanər] *heavy,* աստղ [astəgh] *star,* տունս [dunəs] *my house,* etc.

---

* Note that the unwritten but pronounced ը [ə] constitutes a syllable and must therefore be written when hyphenated: ըզ-բաղում *occupation,* սր-խալ *mistake,* փըր-փուր *foam,* ըս-կը-սիլ *to start,* etc. (See p. 203.)

IX ORTHOGRAPHY

Hyphenation in Armenian

To hyphenate words Armenian uses the same sign (-) as English. The following rules apply in Armenian:

1. One-syllable words such as *տուն house*, *լեռ mountain*, *լուռ silent*, *սունկ mushroom*, etc., are not divisible.
2. Two vowels appearing in a compound word must be separated: *մի-ա-նալ unite*, *է-ու-թիւն essence*, *տի-ե-զերք universe*, etc.
3. One consonant between two vowels is transferred to the next line: *պա-կա-սու-թիւն default*, *նե-րո-ղա-միտ forgiving*, etc.
4. Two consonants between two vowels are separated: *պար-տիզ-պան gardener*, *բազ-ման-դամ consisting of many members*, etc.
5. Three consonants between two vowels are divided by keeping the first two consonants together and transferring the third one to the next line: *անց-նիլ to pass*, *կանգ-նիլ to stand*, *թարգ-ման translator*, etc.
6. If the second of two consonants is a sonorant (*ր*, *ղ*, *լ*, *ռ*, *ն*), both are transferred to the next line: *ա-գռաւ raven*, *ա-քլոր cock*, *սա-նրել to comb*, *ա-պրիլ to live*, etc.
7. The unwritten but pronounced *ը* [ə] before and between consonants constitutes a syllable and must therefore be written when hyphenated: *գըր-կել to embrace from գրկել*, *ըմ-բըռ-նել to grasp from ըմբռնել*, *փըր-փուր foam from փրփուր*, *ըս-կը-սիլ to start from սկսիլ*, etc.
8. In syllables where *ու* is pronounced [v], *ու* drops *ո*: *նուէր gift* is divided as *նը-ւէր*, *լուալ to wash* as *լը-ւալ*, etc.
9. In words where *ու* is read [v], the consonant followed by *ու* is transferred to the next line: *պատուել to honor* is divided as *պա-տուել*, *աղուոր to behave* as *ա-ղուոր*, etc.
10. A lone letter cannot be transferred to the next line.
11. Compound words are separated according to their components: *ոսկեդրամ gold coin* is divided as *ոս-կե-դրամ*, *այսքան this much* as *այս-քան*, *փղոսկր ivory* as *փըղ-ոսկր*, *անգլուխ headless* as *ան-գը-լուխ*, etc.

---

* About the unwritten but pronounced *ը* [ə] see Unit 2, p. 35 and Unit 10, p. 202.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *Մարի, կը հրաւիրեմ*	*հրաւիրուած ենք տարեդարձի։*
b. *Երբ որ գաս,*	*ձեր հիւրասիրութեան համար։*
c. *Այսօր բոլորս*	*քեզ մեր տունը ճաշկերոյթի։*
d. *Տիկին Ալիս,*	*բոլոր հիւրերը եկած պիտի ըլլան։*
e. *Այս օրերս դուք*	*բայց պիտի չկարենամ գալ։*
f. *Շնորհակալ եմ*	*այս գիշեր ազա՞տ էք։*
g. *կը ցաւիմ,*	*հիւ՞ր ունիք Ֆրանսայէն։*

2. Form mini-dialogues according to patterns in a, b, c, and d. Replace the items սուրճ/կաթ with թէյ/չաքար, խմիչք/սառ, օղի/ջուր, գինի/սոտա, etc.

a. A. *Սուրճ մը կրնա՞մ առաջարկել։*
B. *Այո՛, շնորհակալ եմ։ Եթէ կարելի է առանց կաթի։*

b. A. *Սուրճը ի՞նչպէս կը խմէք, կաթո՞վ՝ թէ առանց կաթի։*
B. *Շնորհակալ եմ, բայց սուրճը պիտի մերժեմ։*

c. A. *Սուրճին հետ կաթ ալ կ'առնէ՞ք։*
B. *Նեղութիւն մի՛ քաշէք, ես կ'առնեմ կաթը։*

d. A. *Սուրճին հետ ի՞նչ կրնայի ձեզի տալ։*
B. *Միայն քիչ մը կաթ պիտի խնդրէի։*

3. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

a. *Սա քու գաւաթդ է, չէ՞։ Ո՛չ, քուկդ է։*
b. *Անոնք քու թուղթերդ են, չէ՞։ Ո՛չ,* (his)
c. *Սա ձեր տունն է, չէ՞։ Ո՛չ,* (theirs)
d. *Սա քու նոր ուսուցիչդ է, չէ՞։ Այո՛, բայց* (yours) *ալ է։*
e. *Անոնք քու գիրքերդ են, չէ՞։ Ո՛չ,* (his)
f. *Սա անոր տետրակն է, չէ՞։ Ո՛չ,* (mine)
g. *Անոնք ձեր նկարներն են, չէ՞։ Ո՛չ,* (theirs)

4. Answer the questions according to the pattern.

a. *Մեր տունը չատ սուղ է։ Բայց ձերինը մերինէն ալ աւելի սուղ է։*
b. *Իմ մայրս չատ երիտասարդ է։ Բայց* (ձեր) ...
c. *Մեր ճաշը համով է։ Բայց* (անոնց) ...
d. *Քու չունդ չատ խելացի է։ Բայց* (իմ) ...
e. *Անոր նկարը գեղեցիկ է։ Բայց* (քու) ...

f. *Անոնց պարտէզը մեծ է։ Բայց (մեր) ...*
g. *Իմ գործս դժուար է։ Բայց (անոր) ...*

5. Insert the reciprocal pronoun իրար in the appropriate form.

a. *Ան եղբայրս է։ Մենք (զ)իրար չատ կը սիրենք։*
b. *Ան ընկերուհիս է։ Մենք ... չենք բաժնուիր։*
c. *Խրեխաները ... հետ կը խաղան։*
d. *Շուները ... չեն վախնար։*
e. *Մնողքը և զաւակները ... կ'ուրախանան։*
f. *Ան իմ ընկերս է։ Մենք մեր դասերը ... հետ կ'ընենք։*
g. *Մարդիկ որ ... կը ճանչնան, կը բարեւեն ...։*

6. Insert the appropriate verb form, following the pattern.

a. *Զգացի՞ր։ Մե՛ղք, գացած պիտի ըլլայիր։*
b. *Զըսի՞ր։ Մե՛ղք, ...*
c. *Զգնեցի՞ք։ Մե՛ղք, ...*
d. *Զկարդացի՞ն։ Մե՛ղք, ...*
e. *Զգրե՞ց։ Մե՛ղք, ...*
f. *Զաւի՞ն։ Մե՛ղք, ...*
g. *Զկերա՞ք։ Մե՛ղք, ...*

7. Translate into Armenian.

a. You are a good student, but you are late every day.
b. This has to come to an end!
c. It's not nice to make me wait here for hours.
d. If I were you, I would finish this story.
e. You should not have done this.
f. Don't make me laugh!

8. How would you say it in Armenian?

a. Invite your best friend to your new apartment.
b. Accept an invitation to a friend's birthday.
c. Politely decline a friend's invitation to a party.
d. Give reasons for not being able to go to a friend's graduation banquet.
e. You are a host(ess). How do you offer food/drinks to an official guest? To a friend?
f. You are a guest. How do you accept/refuse food/drinks?
g. You are a guest. How do you offer your assistance to the host(ess)?

9. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

a. *Ի՞նչ է սարեակը։*
b. *Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանի սարեակը։*
c. *Ո՞ւր կը պահէր քեռի Օհանը իր սարեակը։*
d. *Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանը, երբ տուն կու գար։*
e. *Ի՞նչ կը պատասխանէր փոքրիկ սարեակը։*
f. *Ո՞վ էր Գուրգէն։*
g. *Ի՞նչ կը սիրէր Գուրգէն։*
h. *Ի՞նչ ըրաւ օր մը Գուրգէն։*

XII PROVERBS

Առաջ հաց, յետոյ հարց։
First the bread, then the questions.
(When people are hungry, feeding them should be a priority.)

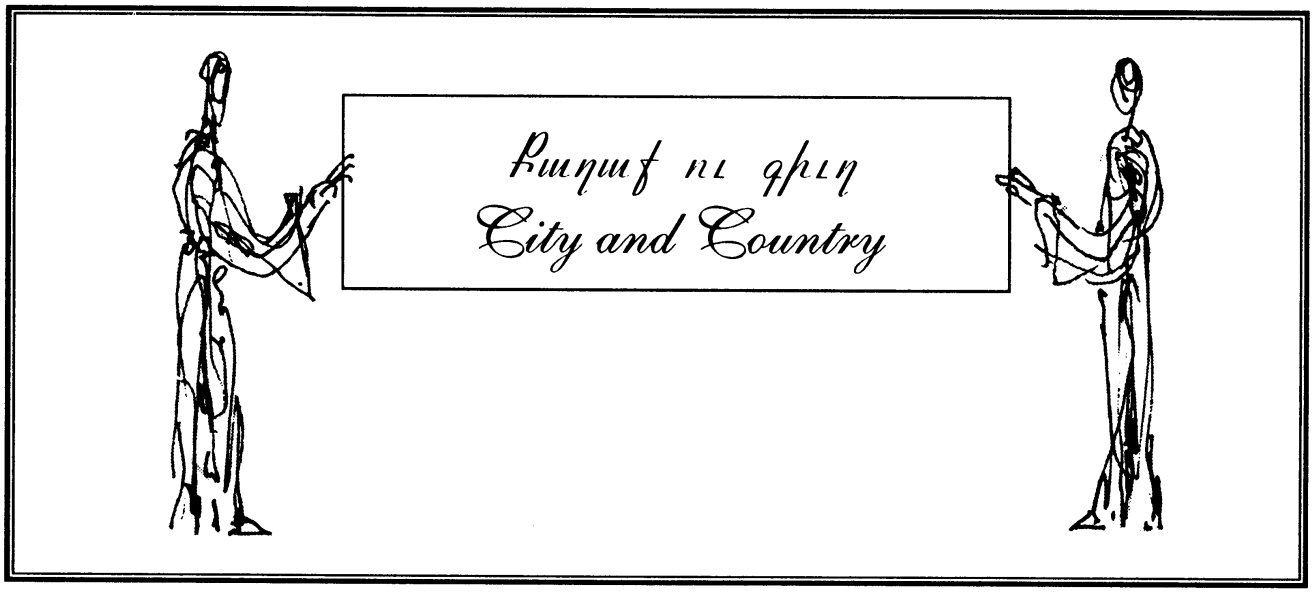
Չհրաւիրուած հիւրը փուշի վրայ կը նստի։
An uninvited guest will sit on thorns.

Կ'երթայ հիւրը, կը մնայ մուրը։
The guest will go away, but the soot will stay.

Հիւր պատուողն ու անպատուողը տանտիկինն է։
It's the hostess who treats or mistreats the guest.

Ջուրի պէս կ'երթայ, աւազի պէս կը մնայ։
He goes like water, he stays like sand.
(About guests who talk about leaving, but never do.)

Unit 11

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Planning leisure time and vacations	208
Vocabulary:	City and country	211
Grammar:	VERBS: The passive voice	213
Armenian-English Contrasts:	Government of verbs and adjectives	215
Word Formation:	Formation and use of participles	218
Pronunciation:	The stress of correlative coordinators	221
Orthography:	Punctuation marks	221

I DIALOGUES

1. A and B are close friends making plans for the evening:

A. *Ալիս, այս իրիկուն ի՞նչ պիտի ընես։*
[Alis, ays irigun inch bidi ənes?]
Alice, what are you doing tonight?

B. *Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ։*
[Masnavor dzərakir mə chunim]
I have no special plans.

ինչո՞ւ կը հարցնես։
[inchu gə hartsənes?]
Why do you ask?

A. *Պիտի ուզէի դուրս ելլել։*
[Bidi uzeyi turs yellel]
I would like to go out.

կ'ուզե՞ս հետս ժամանակ անցընել։
[Guzes hedəs zhamanag antsənel?]
Would you like to spend some time with me?

B. *Այո՛։ Ո՞ւր կ'ուզես երթանք։*
[Ayo! Ur guzes vor yertank?]
Yes! Where do you want us to go?

A. *Ի՞նչ պիտի նախընտրէիր,*
[Inch bidi nakhəndreyir]
What would you prefer, (going to)

սրճարա՞ն, սինեմա՞, թէ՞ թատրոն։
[sərdjaran, sinema, te tadron?]
a café, the movies, or the theatre?

B. *Երթա՛նք նախ սինեմա, յետոյ սրճարան։*
[Yertank nakh sinema, hedo sərdjaran]
Let's go to the movies first, then to a café.

A. *Լաւ գաղափար է։ Երթա՛նք։*
[Lav kaghapar e. Yertank!]
Good idea! Let's go!

2. A and B are students making plans for a study break.

A. *Գալ շաբաթ ազատ ենք։ Դաս չկայ։*
[Kal shapat azad enk. Tas chəga]
Next week we are off. No classes.

B. *Ի՞նչ պիտի ընես. քաղա՞քը պիտի մնաս։*
[Inch bidi ənes? Kaghakə bidi mənas?]
What are you going to do? Are you staying in town?

A. *Ո՛չ, կուզեմ քաղաքէն դուրս ելլել։*
[Voch, guzem kaghaken turs yellel]
No, I want to get out of the city.

Կու գա՞s ինձի հետ։
[Gu kas indzi hed?]
Will you come with me?

B. *Ո՞ւր կրնանք երթալ։*
[Ur gərnank yertal?]
Where can we go?

A. *Աղուոր գիւղ մը գիտեմ լիճի մը ափին։*
[Aghvor kyugh mə kidem lidji mə apin]
I know a nice village on the shore of a lake.

Ջորս կողմը անտառներ են և լեռներ։
[Chors goghmə andarner en yev lerner]
There are forests and mountains all around.

B. *Հեռո՞ւ է այստեղէն։*
[Heru e aysteghen?]
Is it far from here?

A. *Ինքնաշարժով մէկ ժամ կը տեւէ։*
[Inknasharzhov meg zham gə deve]
It takes one hour by car.

B. *Լողա՞լ ալ կրնանք։*
[Loghal al gərnank?]
Can we also swim?

A. *Անշուշտ։ Լողալ, թիավարել, վազել,*
[Anshusht. Loghal, tiavarel, vazel,]
Of course! Swim, row, run,

գնդակ խաղալ, ինչ որ կ'ուզես։
[kəntag khaghal, inch vor guzes]
play ball, whatever you wish.

B. *Սիրով քեզի կ'ընկերանամ։*
[Sirov kezi gəngeranam]
I will gladly join you.

3. A and B are neighbors discussing their plans for the summer vacation:

A. *Ամառը ի՞նչ ծրագիր ունիք։*
[Amarə inch dzərakir unik?]
What are you planning for the summer?

B. *Եւրոպա կ'ուզենք երթալ։*
[Yevroba guzenk yertal]
We want to go to Europe.

A. *Երախանե՞րն ալ պիտի տանիք։*
[Yerakhanern al bidi danik?]
Are you taking the children along?

B. *Ո՛չ, անոնք գիւղ պիտի երթան։*
[Voch, anonk kyugh bidi yertan]
No, they are going to the country.

A. *Ո՞ր երկիրը պիտի այցելէք։*
[Vor yergirə bidi aytselek?]
Which country are you going to visit?

B. *Ես Գերմանիա կ'ուզեմ երթալ,*
[Yes Kermanya guzem yertal,]
I want to go to Germany,

իսկ ամուսինս՝ Յունաստան։
[isk amusinəs Hunastan]
but my husband (wants to go) to Greece.

A. *Սա առաջի՞ն անգամն է,*
[Sa araǰin ankamn e,]
Is this the first time

որ Եւրոպա կ'երթաք։
[vor Yevroba gertak?]
that you will be going to Europe?

B. *Ո՛չ, երրորդ անգամը պիտի ըլլայ։*
[Voch, yerrort ankamə bidi əlla]
No, it will be the third time.

	Իսկ դուք ի՞նչ պիտի ընէք այս ամառ։ [Isk tuk inch bidi ənek ays amar?]	And what are you doing this summer?
A.	*Որոշած ենք քաղաքը մնալ* [Vorochadz enk kaghakə mənal]	We have decided to stay in town
	եւ մեր նոր տան մէջ հանգստանալ։ [yev mer nor dan mech hankəstanal]	and relax in our new house.
	Հիւրեր ալ կը սպասենք Հայաստանէն։ [Hyurer al gəspasenk Hayastanen]	We are also expecting guests from Armenia.
B.	*Կը մաղթեմ ձեզի հաճելի ամառ մը։* [Gə maghtem tsezi hadjeli amar mə]	I wish you a pleasant summer.
A.	*Ձեզի ալ բարի ճամբորդութի՛ւն։* [Tsezi al pari djamportutyun!]	And a bon voyage to you!

II TEXT

Շատ սիրելի մեծ մայրիկ,

Վաղը չէ միւս օր Նոր Մարի է։ Կը շնորհաւորեմ քու եւ մեծ հայրիկիս Նոր Մարին և Սուրբ Ծնունդը։ Ձեզի կը ցանկամ առողջութիւն և երջանկութիւն։

Մինչեւ հիմա ես չեի գրեր, որովհետեւ հայերէն յաւ գրել չեի գիտեր։ Հիմա որ սորվեցայ, ուզեցի ձեզ այս նամակով ուրախացնել։

Ես մեր քաղքէր շատ կը սիրեմ։ Կը սիրեմ յայն փողոցներէն քալել, դիտել տարբեր ինքնաշարժեր և բարձր շէնքեր։ Կը սիրեմ հեծկլտալու առնել, գրօսայգի երթալ և ընկերներուս հետ մրցիլ։ Բայց ամառը գիւղը աւելի կը սիրեմ քան քաղքէր։ Բնութիւնը աւելի գեղեցիկ է, օդն ու ջուրը աւելի մաքուր՝ և ուտելիքները աւելի համով։ Բայց յատկանշական այն է, որ դուք այնտեղ եք։ Երբ մեր դպրոցի դասերը վերջանան և ամառուան արձակուրդը սկսի, հայրիկս կիս չեր գիւղը պիտի բերէ։ Անհամբեր կը սպասեմ այդ օրուան։

Շատ սիրով և կարօտով կը համբուրեմ ձեզ և մեծ հայրիկս։

Ձողնիկդ՝ Վահան

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

սիրելի	[sireli]	*dear, beloved*
շնորհաւորել	[shənorhavorel]	*congratulate*
ցանկալ	[tsangal]	*to wish*
երջանկութիւն	[yerchangutyun]	*happiness*
ուրախանալ	[urakhanal]	*to rejoice*
քաղաք	[kaghak]	*city*
քալել	[kalel]	*to walk*
լայն	[layn]	*wide*
փողոց	[poghots]	*street*
դիտել	[tidel]	*to watch*
տարբեր	[darper]	*various*
ինքնաշարժ	[inknasharzh]	*automobile*
շէնք	[shenk]	*building*
հեծելանիւ	[hedzelaniv]	*bicycle*
առնել	[arnel]	*to take*
զբօսայգի	[əsposayki]	*park*
մրցիլ	[mərtsil]	*to compete*
գիւղ	[kyough]	*village*
բնութիւն	[pənutyun]	*nature*
օդ	[ot]	*weather, air*
արձակուրդ	[artsagurt]	*vacation*
տարեդարձ	[daretarts]	*birthday, anniversary*
տօնել	[donel]	*to celebrate*
առողջութիւն	[aroghchutyun]	*health*
համբուրել	[hampurel]	*to kiss*
կարօտով	[garodov]	*'nostalgically'* (*expression used to conclude a letter*)

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Քաղաք	[Kaghak]	City
փողոց	[poghots]	*street*
մայթ	[mayt]	*sidewalk*
պողոտայ	[boghoda]	*avenue*
փողոցի լապտեր	[poghotsi labder]	*streetlamp*
կարմիր լոյս	[garmir luys]	*red light*
կանանչ լոյս	[gananch luys]	*green light*
դեղին լոյս	[teghin luys]	*yellow light*
հետիոտն	[hediodən]	*pedestrian*
կառք/ինքնաշարժ	[gark/inknashartzh]	*car/automobile*
անցում	[antsum]	*crossing, transition*
խաչմերուկ	[khachmerug]	*intersection*
կրպակ	[gərbag]	*shop*
խանութ	[khanut]	*store, shop*
շուկայ	[shuga]	*market*
տօնավաճառ	[donavachjar]	*fair*
կամուրջ	[gamurch]	*bridge*
հրապարակ	[hrabarag]	*square*

եկեղեցի	[yegeghetsi]	*church*
կաթողիկէ	[gatoghige]	*cathedral*
տաճար	[dadjar]	*temple*
մզկիթ	[məzgit]	*mosque*
կոթող	[gotogh]	*obelisk*
աշտարակ	[ashtarag]	*tower*
պալատ	[balad]	*palace*
դղեակ	[təghyag]	*castle*
երկնաքեր	[yergnaker]	*skyscraper*
նամակատուն	[namagadun]	*post office*
նամակատուփ	[namagadup]	*mailbox*
(բնակելի) շէնք	[(pənageli) shenk]	*(residential) building*
առանձնատուն	[arantsnadun]	*cottage*
սրճարան	[sərdjaran]	*café*
գինետուն	[kinedun]	*tavern*
ճաշարան	[djasharan]	*restaurant*
յուշարձան	[hushartsan]	*monument*
թատրոն	[tadron]	*theatre*
համերգասրահ	[hamerkasərah]	*concert hall*
կրկէս	[gərges]	*circus*
թանգարան	[tankaran]	*museum*
դրամատուն	[tramadun]	*bank*
դպրոց	[təbrots]	*school*
համալսարան	[hamalsaran]	*university*
ոստիկանատուն	[vostiganadun]	*police station*
հիւանդանոց	[hivantanots]	*hospital*
դեղարան	[tegharan]	*pharmacy*
պանդոկ, հիւրանոց	[bantog, hyuranots]	*hotel*
բանտ	[pand]	*prison*
թաղամաս	[taghamas]	*district*
ծայրամաս	[dzayramas]	*outskirts*
արուարձան	[arvartsan]	*suburb*
տեսարժան վայրեր	[desarzhan vayrer]	*sights*
բնակչութիւն	[pənagchutyun]	*population*
քաղաքապետարան	[kaghakabedaran]	*city hall*
կայարան	[gayaran]	*train station*
երկաթուղի	[yergatughi]	*railroad*
օդակայան	[otagayan]	*airport*

ԳԻՒՂ	[Kyugh]	Country, village
գիւղաքաղաք	[kyughakaghak]	*town*
անտառ	[andaṙ]	*forest*
պուրակ	[burag]	*grove*
ձոր	[ʦor]	*valley*
լեռ	[leṙ]	*mountain*
բլուր	[pəlur]	*hill*
լիճ	[liʤ]	*lake*
գետ	[ked]	*river*
առու, առուակ	[aṙu, aṙvag]	*brook*
արահետ	[arahed]	*path*
մարգագետին	[markakedin]	*meadow*
ագարակ	[akarag]	*farm*

V GRAMMAR

Passive voice

Verbs express not only mood, tense, person, and number, but also voice. In languages, voice is used to show whether the subject is the doer or the receiver of the action. Compare:

a) **active voice**: *Մարդը կառքը ծախեց*: *The man sold the car.*

In sentence (a), the grammatical subject *մարդը* is the doer of the action *ծախել*, while *կառքը* the grammatical (direct) object is the receiver of the action *ծախել*.

b) **passive voice**: *Կառքը ծախուեցաւ մարդուն կողմէ*: *The car was sold by the man.*

In sentence (b), the word order is reversed: the original direct object *կառքը* is brought into focus and placed in subject position, while the original subject *մարդը* is removed from focus and shifted to the position of the indirect object. In sentence (b), the real-life role of the grammatical subject *կառքը* is not an active but a passive one.To express this passivity the active verb *ծախել* must be transformed into the passive verb *ծախուիլ*. Passive verbs are formed by combining the infinitive or the perfect (aorist) stem with the suffix *-ու-* pronounced [v] + the infinitive ending *-իլ*. Compare:

ACTIVE			PASSIVE	
ծախ-ել	*to sell*		→ *ծախ-ուիլ*	*to be sold*
կոչ-ել	*to call*		→ *կոչ-ուիլ*	*to be called*
կարդալ	*to read*	→ *կարդաց-ի*	→ *կարդաց-ուիլ*	*to be read*
մոռնալ	*to forget*	→ *մոռց-այ*	→ *մոռց-ուիլ*	*to be forgotten*
դնել	*to put*	→ *դր-ի*	→ *դր-ուիլ*	*to be placed*

Passive verbs are conjugated like regular verbs ending in *-իլ*:

Present: *կը կոչուիմ, կը կոչուիս, կը կոչուի, կը կոչուինք, կը կոչուիք, կը կոչուին։ Չեմ կոչուիր*, etc.

Imperfect: *կը կոչուէի, կը կոչուէիր, կը կոչուէր, կը կոչուէինք, կը կոչուէիք, կը կոչուէին։ Չէի կոչուեր*, etc.

Aorist: *կոչուեցայ, կոչուեցար, կոչուեցաւ*, etc. *Չկոչուեցայ*, etc.

Future I: *Պիտի կոչուիմ, պիտի կոչուիս, պիտի կոչուի*, etc. *Պիտի չկոչուիմ*, etc.

Future II: *կոչուած պիտի ըլլամ, կոչուած պիտի ըլլաս*, etc. *կոչուած պիտի չըլլամ*, etc.

Perfect 1: *կոչուած եմ, կոչուած ես, կոչուած է*, etc. *կոչուած չեմ*, etc.

Perfect 2: *կոչուեր եմ, կոչուեր ես, կոչուեր է*, etc. *Չեմ կոչուեր, չես կոչուեր*, etc.

Pluperfect 2: *կոչուեր եմ, կոչուեր ես, կոչուեր է*, etc. *Չեմ կոչուեր*, etc.

Pluperfect 2: *կոչուեր էի, կոչուեր էիր, կոչուեր էր*, etc. *Չէի կոչուեր*, etc.

Imperative: *կոչուէ՛, կոչուէ՛ք; Մի՛ կոչուիր, մի՛ կոչուիք*.

In a passive sentence, the subject of the original sentence is transformed:

1) from the nominative into the ablative:

a) **active voice**: *Դուն զիս վիրաւորեցիր։* *You offended me.*

b) **passive voice**: *Ես քեզմէ վիրաւորուեցայ։* *I was offended by you.*

2) from the nominative into a phrase, using the postposition *կողմէ* + abl.:

a) **active voice**: *Բոլորը զինքը կը յարգէին։* *Everybody respected him.*

b) **passive voice**: *Ան բոլորի կողմէ յարգուած էր։* *He was respected by everybody.*

The subject of the original sentence is often omitted altogether:

Կառքը ծախուեցաւ։ *The car was sold.*

This occurs when:

1) the doer of the action is unknown:
Տունը կողոպտուեցաւ։ *The house has been robbed.*

2) the doer of the action is unimportant:
Այս հարցը չուտ կը լուծուի։ *This problem can/will be solved quickly.*

3) the doer of the action is easily inferred:
Նախագահը վերընտրուեցաւ։ *The president was re-elected.*

The fact that the original grammatical subject can be omitted allows passive verbs to be employed in impersonal sentences. Note that this applies only to the third-person singular:

Այս ջուրը չի խմուիր։ *This water is not drinkable.*
Անունս այսպէս կը գրուի։ *My name is spelled this way.*

As a rule, only transitive verbs followed by a direct object are readily transformed into a passive verb. However, in impersonal sentences intransitive verbs may sometimes be transformed into passive ones. Compare: *տալ to give* → *տրուիլ to be given:*

Այս նուէրը չի տրուիր: *This gift is not presentable.* (lit.: *This gift is not given.*)

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Government of verbs and adjectives

In sentences, some words require that another word take a particular form. For instance, prepositions and postpositions require that nouns following or preceding them be used in a certain case (see Unit 7, pp. 140-141). Verbs, adjectives, and adverbs, too, demand that their complement(s) be used in a particular case, with or without a preposition/postposition. This factor, called government, has an impact on the sentence structure of any language. In languages the government of verbs, adjectives, and adverbs may coincide. Compare the following sentence in which both the Armenian verb *տեսնել* and the English *to see* require a direct object:

Ես քեզ երէկ չտեսայ: *I didn't see **you** yesterday.*

Languages, however, vary as to the way in which verbs, adjectives, and adverbs are connected to their complements. Considering that Modern English nouns have two cases, i.e. nominative and genitive (cf. *father/father's*), and personal pronouns three cases, i.e. nominative, genitive and objective (cf. *I/my/me)*, discrepancies between the government of verbs, adjectives, and adverbs in Armenian and English are inevitable.

While Armenian requires only a change in case, English requires a preposition. Compare:

Մենք այստեղ քեզի կը սպասենք: *We are waiting here **for you.***

In the above sentence, *սպասել to wait* takes an indirect object (the dative of the personal pronoun *դուն* → *քեզի*), while English uses the preposition *for* + *you.*

Աշխարհը մեզի կը նայի: *The world is looking **at us.***

Here again, *նայիլ to look* requires an indirect object (the dative of the personal pronoun *մենք* → *մեզի*) where English uses the preposition *at* + *us.*

There are many differences in the government of verbs and adjectives in both languages:

վախնալ + object in the ablative case vs. *to fear* + object:

Կը վախնամ այս չունէն: *I fear this dog.*

գոհանալ + instrumental case vs. *to content oneself with* + object:

Քիչով կը գոհանամ: *I content myself **with** little.*

հպարտ + object in the instrumental case vs. *proud of* + object:

Ան հպարտ է իր զաւակներով։ *He is proud **of** his children.*

խնդալ + object in the genitive case + *վրայ* vs. *to laugh* + at + object

Մի՛ խնդար ուրիշներուն վրայ։ *Do not laugh **at** others!*

It is therefore important to learn the government of verbs, adjectives, and adverbs. In the following, some frequently used verbs and adjectives are grouped according to the case they govern.

Verbs requiring the dative:

աղաչել to beg	*Աղաչեցի մէկուն որ ինծի օգնէ։ I asked somebody to help me.*
ընկերանալ to join	*Ընկերացի՛ր մեզի։ Join us!*
խնայել to spare	*Տէ՛ր, խնայէ՛ մեր կեանքին։ Lord, spare our life!*
ծառայել to serve	*Պէտք է ծառայել հայրենիքին։ One must serve the fatherland.*
հանդիպիլ to meet	*Այսօր Արամին հանդիպեցայ։ I met Aram yesterday.*
հաւատալ to believe	*Ոչ մէկը թշնամիին կը հաւատայ։ Nobody believes the enemy.*
հետեւիլ to follow	*Հետեւեցայ խորհուրդիդ։ I followed your advice.*
հիանալ to admire	*Քեզի կը հիանամ։ I admire you.*
հնազանդիլ to obey	*Օրէնքին հրազանդիլը կարեւոր է ։ Obeying the law is important.*
հրամայել to command	*Մեզի հրամայեցին որ երթանք։ They ordered us to go.*
յաղթել to conquer	*Անոնց յաղթելը դիւրին չէ։ It is not easy to conquer them.*
մօտենալ to approach	*Մօտեցէ՛ք ինծի և տեսէ՛ք։ Approach me and see!*
նախանձիլ to envy	*Բոլորը քեզի կը նախանձին։ Everybody envies you.*
նայիլ to look	*Ոչ ոք մեզի նայեցաւ։ Nobody looked at us.*
ներել to forgive	*Ներեցէ՛ք ինծի ուշ գալուս։ Forgive me for being late.*
նմանիլ to resemble	*Երախան իր մօրը կը նմանի։ The child resembles his mother.*
նպաստել to contribute	*Նպաստեցիր յաջողութեանս։ You contributed to my success.*
ողորմիլ to have mercy	*Ողորմէ՛ աղքատներուն։ Have mercy on the poor!*
սպառնալ to threaten	*Կրակը մեզի կը սպառնար։ The fire was threatening us.*
սպասել to wait	*Քեզի ժամերով սպասեցինք։ We waited for you for hours.*
վերագրել to attribute	*Յաջողութիւնս քեզի վերագրեցի։ I attributed my success to you.*
վնասել to harm	*Օդը առողջութեանս վնասեց։ The weather harmed my health.*
վստահիլ to trust	*Չեմ վստահիր յիշողութեանս։ I don't trust my memory.*
օգնել to help	*Կրնա՞ս ինծի օգնել։ Can you help me?*

Adjectives and adverbs requiring the dative:

արժանի worthy	*Իրենց բախտին արժանի չեն։ They do not deserve their luck.*
հաճելի pleasant:	*Խաղը բոլորիս հաճելի էր։ The game was pleasant to all of us.*

հակառակ *opposed*	Ըսածիս հակառա՞կ ես։ *Are you opposed to what I say?*
հաւասար *equal*	Մէկը հաւասար է միւսին։ *The one is equal to the other.*
մօտ(իկ) *close*	Անոնց տունը մեզի մօտ է։ *Their house is close to us.*
յարմար *suitable, fit*	Այս կօշիկները ինծի յարմար են։ *These shoes fit me.*
նման *similar, like*	Մենք ձեզի նման չենք։ *We are not like you.*
պատշաճ *suitable*	Տեսքս պատշա՞ճ է տօնին։ *Are my looks suitable for the festivity?*
պատրաստ *ready*	Սկսելու պատրաստ ենք։ *We you ready to start.*
վնասակար *harmful*	Այդ ուտելիքը մեզի վնասակար է։ *This food is harmful to us.*
օգտակար *helpful*	Ձեզի կ'ուզեմ օգտակար ըլլալ։ *I want to be helpful to you.*

Verbs requiring the ablative:

բաղկանալ *to consist*	Տունը բաղկացած է չորս սենեակէ։ *The house consists of 4 rooms.*
դադրիլ *to cease*	Քեզ հասկնալէ կը դադրիմ։ *I cease to understand you.*
դողալ *to shiver*	Ցուրտէն կը դողամ։ *I shiver from cold.*
եւ կենալ *to stay away*	Եւ կեցիր ընկերոջմէդ։ *Stay away from your friend!*
զատել *to separate*	Մէկը բանը միւսէն զատէ՛։ *Separate one thing from the other!*
զրկել *to deprive*	Մի՛ զրկեր քեզի ուտելիքէ։ *Don't deprive yourself offood!*
զգուշանալ *to avoid*	Ցուրտէն կը զգուշանամ։ *I avoid the cold.*
հեռանալ *to go away*	Հայրենիքէս հեռացայ։ *I left my fatherland.*
հրաժարիլ *to resign*	Պաշտօնէս հրաժարեցայ։ *I resigned from my job.*
յոգնիլ *to get tired*	Աչխատանքէդ կը յոգնի՞ս։ *Do you get tired of your work?*
վախնալ *to fear*	Շատեր չուներէն կը վախնան։ *Many fear the dogs.*
տառապիլ *to suffer*	Անքնութենէ կը տառապի։ *He suffers from insomnia.*
խնդրել *to ask*	Քեզմէ բան մը պիտի խնդրեմ։ *I am goind to ask you something.*
ձանձրանալ *to be fed up*	Ձանձրացայ կեանքէս։ *I am fed up with my life.*
փախչիլ *to escape*	Ճակատագրէն չես փախիր։ *You cannot escape from destiny.*
քարանալ *to be petrified*	Զարմանքէս քարացայ։ *I got petrified with astonishment.*

Adjectives and adverbs requiring the ablative:

ազատ *free*	Ամէն պարտականութենէ ազատ է։ *He is free from any duty.*
գաղտնի *secretly*	Ինձմէ գաղտնի գործեցիր։ *You acted secretly from me.*
գոհ *satisfied*	Ձեր կեանքէն գո՞հ էք։ *Are you satisfied with your life?*
դժգոհ *dissatisfied*	Փոփոխութենէն դժգոհ ենք։ *We are dissatisfied with the change.*
զուրկ *devoid*	Ան զգացումներէ զուրկ է։ *He/she is devoid of feelings.*
կտրուած *cut off*	կեանքէն կտրուած ենք։ *We are cut off from life.*
հեռու *far*	Ձեր տունը մեզմէ հեռու չէ։ *Your house is not far from ours.*
յոգնած *tired*	Ամէն ինչէն յոգնած եմ։ *I am tired of everything.*
տարբեր *different*	Մէկը միւսէն չատ տարբեր է։ *One is very different from the other.*

Verbs requiring the instrumental:

գոհանալ to content oneself	*Քիչով կը գոհանանք։ We content ourselves with little.*
զբաղիլ to occupy oneself	*Ինչո՞վ կը զբաղիս։ What are you occupied with?*
լցուիլ to get filled	*Սիրտս լեցուեցաւ վախով։ My heart got filled with fear.*
հպարտանալ to pride oneself	*Ուժովս կը հպարտանամ։ I pride myself on my strength.*
սնանիլ to nurish oneself	*Ինչո՞վ կը սնանիք։ With what do you nurish yourself?*

Adjectives requiring the instrumental:

հարուստ rich	*Հողը հարուստ է հանքանիւթերով։ The soil is rich in minerals.*
հպարտ proud	*Մէկը միւսէն տարբեր է։ The one is different from the other.*
լեցուն full	*Բերանս լեցուն է ջուրով։ My mouth is full of water.*
լի full	*Կեանքը լի է անակընկալներով։ Life is full of surprises.*
նշանաւոր famous	*Քաղաքը նշանաւոր է իր կրկեսով։ The city is famous for its circus.*

VII WORD FORMATION

Formation and use of participles

Armenian has several participles derived from verbs:

1. There are three participles that function mainly as adjectives:
a) the present participle ending in **-ող** or **-ացող**

(*գրել* → *գրող*, *խօսիլ* → *խօսող*, *կարդալ* → *կարդացող*)

b) the past participle ending in **-ած** or **-ացած**

(*գրել* → *գրած*, *խօսիլ* → *խօսած*, *կարդալ* → *կարդացած*)

c) the future-gerundive participle ending in **-ելիք** or **-ալիք**

(*գրել* → *գրելիք*, *խօսիլ* → *խօսելիք*, *կարդալ* → *կարդալիք*)

Compare the following clauses illustrating a), b), and c):

նամակ գրող աշակերտը
the student who is writing a letter

աշակերտի գրած նամակը
the letter that the student has written

աշակերտի գրելիք նամակը
the letter that the student will write

As a rule, this type of formation has no parallel structure in English and must be rendered,

as the examples below show, by relative clauses. Note that these participles also have synonymous relative clauses in Armenian. Compare:

կառուցուող քաղաքը = քաղաքը, որ կը կառուցուի
the city which is being built
կառուցուած քաղաքը = քաղաքը, որ կառուցուած է
the city which has been built
կառուցուելիք քաղաքը = քաղաքը, որ պիտի կառուցուի
the city which will be built

Armenian adjectival participles are also used as nouns. In this case, they acquire the features of a noun and appear with the definite article *-ը* or *-ն* or the possessive article *-ս, -դ, -ը* or *-ն*, etc., with the plural ending *-ներ*, and various case endings. They can also appear with the negation prefix *չ-*. Nominalized participles decline like *-ի* declension nouns.

Nominalized participles ending in *-ող* refer to a person engaged in an activity. Consider the following examples:

With the definite article *-ը*:
խօսողը - *(he) who speaks*

With the negation prefix *չ-*:
չխօսողը - *(he) who doesn't speak*

With the plural suffix *-ներ*:
խօսողները - *those who speak*

They can take case markers:
խօսողի հետ - *with someone who speaks*

Thus, more complex agglutinated forms occur:
չ-խօսող-ներ-էն - *from those who do not speak*

When used as nouns, participles ending in *-ած* are employed to refer to things, facts, and events. As such, participles ending in *-ած* appear:*

With the possessive article *-ս, -դ, -ը/-ն*:
տեսածս - *what I see/saw/have seen**

With the negation prefix *չ-*:
չտեսածս - *what I see/saw/haven't seen*

---

* Only *-ած* participles derived from transitive verbs (such as *տեսնել, լսել, առնել*, etc.) can build this type of nominalization. Such forms as *տեսածս, լսածս, առածս*, etc., can express present, past or future time, depending on context.

With a case marker:

տեսածներուս մասին - *about those (things) that I see/saw/have seen*

Since the possessive article occurs in all forms indicating person and number, *-ած* formations are used with *-ս*, *-դ*, *-ը/-ն*, and with the plural endings *-ներնիս*, *-ներնիդ*, *-ներնին* as needed:

տեսածս		*what I see, saw, will see*
տեսածդ		*what you see, saw, will see*
*տեսածը**		*what he/she see, saw, will see*
*տեսածներնիս***	*մեր տեսածը*	*what we see, saw, will see*
տեսածներնիդ	*ձեր տեսածը*	*what you see, saw, will see*
տեսածներնին	*անոնց տեսածը*	*what they see, saw, will see*

Like adjectival participles, nominalized ones have no parallel structure in English and must be rendered, as seen from the examples above, by relative clauses. Note that these participles also have parallel synonymous relative clauses in Armenian:

նամակ գրողը = ան որ նամակ կը գրէ
he who writes a letter

The same formations may be prefixed by the negation marker *չ-*:

չտեսածս	*what I didn't see*
չտեսածդ	*what you didn't see*
չտեսածը	*what he/she didn't see*
չհաւնածս = ան որ չեմ հաւնած	*what I did not like*

Given that brevity is one of their most important characteristics, proverbs make extensive use of these participles.

Consider the *-ողը* participle in the subject position:

Աչխատողը անօթի չի մնար։
He who works never stays hungry.

Compare the *-ածը* noun in a declined form (dative):

Լեզուի ծակածին դեղ չկայ։
There is no cure for what the tongue has wounded.

Some proverbs include various types of these formations simultaneously:

Ուզածը ըսողը չուզածը կը լսէ։
He who says what he wants, will hear what he does not want.

---

* Forms with the definite article *-ը* refer to the third person, i.e. *տեսածը* means *what he/she sees/saw,/will see*, etc.

** These plural forms in are colloquial. The parallel analytical forms *մեր տեսածը*, *ձեր տեսածը*, *անոնց տեսածը* are considered to be more appropriate in formal speech.

There is in Armenian a group of participles derived from the declined infinitive in:

a) the genitive case:

երգել → երգելու, խաղալ → խաղալու, պառկիլ → պառկելու, etc.

The participle in *-ելու/-ալու* has established itself in attributive function: *խմելու ջուր drinking water, երթալու տեղ place to go, ապրելու ցանկութիւն desire to live*, etc.

The participle ending in *-ելու/-ալու* also appears in verbal constructions such as *ըսելու եմ I must say, երթալու էի I should have gone*, etc.

b) the instrumental case:

գրել → գրելով, խօսիլ → խօսելով, կարդալ → կարդալով, etc.

Participles in *-ելով/-ալով* may function as adverbials (see Unit 9, p. 182):

կարդալով լեզու չես սորվիր, խօսելով կը սորվիս։
You do not learn a language by reading, you learn it by speaking.

VIII PRONUNCIATION

The stress of correlative coordinators

As discussed earlier, words in Armenian are stressed according to their weight in a sentence. Independent lexical words such as nouns, verbs, adjectives, etc., are stressed, while grammatical words are not. The latter are, as a rule, joined phonetically to stressed neighboring lexical words (see Unit 7, pp. 142-143). When used as correlative coordinators, some grammatical words (the coordinating conjunctions *և and, կամ or,* and the subordinating conjunction *թէ that)* are, however, stressed. This is expressed graphically:

կա՛մ ... կա՛մ either ... or ...
և՛ ... և՛ both ... and ...
թէ՛ ... թէ՛ both ... and ...

Examples:

կա՛մ տունը չեն, կա՛մ չեն լսեր։ Either they are not at home, or they don't hear (us).
Ե՛ւ ուրախ եմ, և՛ տխուր։ I am both happy and sad.
Թէ՛ Աշոտը, թէ՛ Անին այնտեղ էին։ Both Ashod and Ani were there.

Stress is a relative notion. For example, the emphatic word *ոչ no,* always stressed in a sentence, receives even greater emphasis when used as a correlative coordinator:

ո՛չ ... ո՛չ neither ... nor ...
Ո՛չ ներսն ես, ո՛չ ալ դուրսը։ You are neither inside nor outside.

IX ORTHOGRAPHY

Punctuation marks

Armenian has a distinct set of punctuation marks:

1. [։]The Armenian *վերջակէտ* [verǰaged] *period* is used to indicate the end of a sentence.

2. [,]The Armenian *ստորակէտ* [əstoraged] *comma* is used:

a) to mark off similar elements, i.e. words, phrases or clauses in a list or sequence where there are either no conjunctions or only a final one;

Դուն բերիր վարդեր, շուշաններ և մեխակներ։
You brought roses, lilies, (and) carnations.

When listing nouns, phrases, and sentences, Armenian does not use a comma before the conjunctions *և* or *ու* *and:*

Եկաւ տուն, ճաշեց, քիչ մը հանգստացաւ և նորէն գնաց։
He came home, had dinner, had a little rest, and left again.

b) to separate subordinate from main clauses:

Երբ քեզ տեսայ, արդէն ուշ էր։
When I saw you, it was already late.

Unlike English, Armenian also separates subordinate clauses when they follow the main sentence:

Պիտի գամ, եթէ ժամանակ ունենամ։
I will come if I have time.

c) after exclamations and direct address:

Անի՛, դուռը բա՛ց։
Ani, open the door!

3. [՝]The Armenian *բութ* [put] is used in the following instances:

a) to replace omitted words:

Դուն տուն պիտի երթաս, իսկ ես՝ աշխատանքի։
You will go home, and I [will go] *to work.*

b) to separate words that are drawn together because of missing words:

Իմ՝ քեզի տուած գիրքս ո՞ւր է։
(lit.: My [՝] to you given book where is?)
Where is the book that I gave you?

c) to separate a word from its appositive:

Տիկին Սարեան՝ ուսուցչուհիս, այստեղ է։
Mrs. Sarian, my teacher, is here.

4. [.]The Armenian *միջակէտ* [miǰaged] is used:

a) to link short sentences where it serves as an equivalent of the English semicolon (;):

Ես յոգնած էի. որոշեցի հանգստանալ։
I was tired; I decided to rest.

b) to indicate what will follow in a sequence, where it replaces the English colon:

Հարցումս այս է. ո՞ւր գացիր։
My question is: where did you go?

c) to anticipate direct speech before quotation marks (see below, 5a):

d) to mark abbreviated words:

Պրն. Պալեան Mr. Balian

5. [«...»]The Armenian *չակերտ* [čagerd] *quotation mark* is used:

a) to open and close quoted material, a word, phrase, sentence or passage from a book or direct speech:

Դուն ըսիր. «Շատ ուրախ եմ»։
You said, "I am very glad."

Note that in dialogue, quotation marks are replaced by a long dash, especially when the answer immediately follows the question:

—Ո՞ւր կ'երթաս։ "Where are you going?"
—Տուն։ "Home."

b) to highlight book titles:

Շեքսպիրի «Համլեթ»ը։
Shakespeare's Hamlet.

c) in ironic comments to imply that a word is used in its opposite meaning:

Ես չատ նման «բարեկամներ» տեսած եմ։
I have seen many such "friends."

Բոլորը գիտեն թէ որքան «ազնիւ» ես։
Everybody knows how "honest" you are.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *Սոնիկ, կ'ուզե՞ս*	*մասնաւոր ծրագիր մը ունի՞ք։*
b. *Ի՞նչ պիտի նախընտրէիր,*	*ձեզի յաջողութիւն կը մաղթեմ։*
c. *Աղուոր գիւղ մը գիտեմ*	*ձեզի։*
d. *Տիկին Ալիս,*	*գի՞ւղ ապրիլ, թէ քաղաքը։*
e. *Այս օրերս դուք*	*այս ամառ ի՞նչ պիտի ընէք։*
f. *Սիրով կ'ընկերանամ*	*հետս թատրոն երթալ։*
g. *Ուր որ ալ երթաք,*	*գետի ափին։*

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items թատրոն/սինեմա with քաղաք/գիւղ, անտառ/լեռ, մարզանք/պտոյտ, թանգարան/խանութները, etc.

a. A. *Երթալիք տեղ մը ունի՞ս։*
B. *Դեռ չեմ որոշած։ Կամ թատրոն, կամ սինեմա պիտի երթամ։*

b. A. *Թատրո՞ն գացած էիր։*
B. *Ոչ, չատ թատրոն գացող չեմ. սինեմայէն կու գամ։*

c. A. *Կ'ուզես թատրո՞ն, թէ սինեմա երթալ։*
B. *Պիտի նախընտրէի սինեմա երթալ։ Թատրոն վերջերս գացի։*

d. A. *Ուզածդ ի՞նչ է, սինեմա թէ թատրոն։*
B. *Սինեմայէն ալ, թատրոնէն ալ ձանձրացայ։ Տունը պիտի մնամ։*

3. Transform the active into the passive voice according to the pattern.

a. *Ամէն մարդ իր զաւակը կը սիրէ։ Զաւակը միշտ կը սիրուի։*
b. *Չեմ կրնար բանալ այս դուռը։ Այս դուռը չի ...*
c. *Պատուհանէս լեռները կը տեսնեմ։ Լեռները պատուհանէս ...*
d. *Անձրեւը փողոցները կը մաքրէ։ Փողոցները անձրեւէն ...*
e. *Լաւ օրերը կը յիշեմ։ Լաւ օրերը միշտ ...*
f. *Այստեղէն լաւ կը լսեմ։ Այստեղէն միշտ լաւ ...*
g. *Անունդ այսպէ՞ս կը գրես։ Չէի գիտեր, որ անունդ այսպէս ...*

4. Build sentences according to the pattern.

a. *Երգողն ան է, որ կ'երգէ։*
b. *Գրողն ան է, ...*
c. *Կարդացողներն անոնք են, ...*
d. *Խօսողն ...*

f. Լուղն ...
g. Համբերողն ...

5. Complete the sentences according to the pattern.

a. Ուզածներս այն բաներն են, որ ուզեցի։
b. Գրածներս այն բաներն են, որ ...
c. Ըլսածներս այն բաներն են, որ ...
d. Լսածներդ ...
e. Անոր ունեցածները ...
f. Ձեր նուիրածները ...

6. Complete the sentences according to the pattern.

a. Երթալու էի, բայց չգացի։
b. Այս գործը ... (ընել), բայց չըրի։
c. Թատրոն ... (երթալ), բայց չգացի։
d. Նուէրը ... (տալ), բայց ... ։
e. Այդ գործը ... (վեջացնել) ... ։
f. Քու գիրքդ ... (կարդալ) ... ։

7. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

a. Այս նուէրը կը տրուի՞։ Ո՛չ, տրուելիք նուէր չէ։
b. Այս ճաչը կ'ուտուի՞։ Ո՛չ, ...
c. Այս դուռը կը բացուի՞։ Ո՛չ, ...
d. Այս գինին կը խմուի՞։ Ո՛չ, ...
e. Այս մարդը կը սիրուի՞։ Ո՛չ, ...
f. Այդ օրը կը մոռցուի՞։ Ո՛չ, ...
g. Այդ հարցը կը լուծուի՞։ Ո՛չ, ...

8. Translate into Armenian.

a. Know what you say.
b. What you see you believe.
c. He who searches finds.
d. He who is late eats what he finds.
e. What will happen will happen.
f. He who reads a lot learns a lot.
g. He who says what he wants will hear what he doesn't want.

9. How would you say it in Armenian?

a. Ask a friend what his/her plans are for the next day/weekend/summer.
b. Invite a friend to spend some time with you.
c. Offer your friend some choices of places to go with you.
d. Agree to join a friend for a trip.
e. Politely decline to go with a friend to the theater. Give reasons why you cannot go.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

a. Նամակ գրողը ո՞վ է։
b. Նամակը որո՞ւն գրուած է։
c. Ո՞ւր կ'ապրին մեծ մայրիկն ու մեծ հայրիկը։
d. Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա վահանը նամակ չէր գրեր։
e. Վահանը ե՞րբ գիւղ պիտի երթայ։
f. Ի՞նչ պիտի տօնէ վահանը այնտեղ։

XI PROVERBS

Գիւղացիին փորը քաղաքացիին հացով չի կշտանար։
You cannot fill a peasant's stomach with a townsman's food.

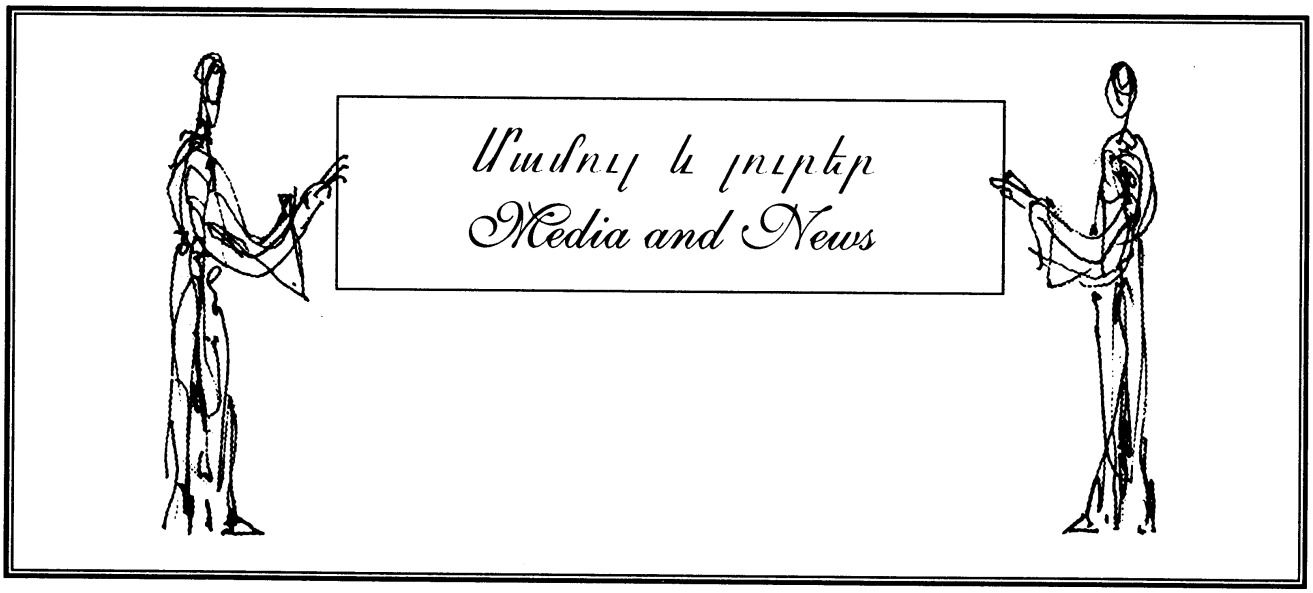
Կարկուտը ծեծած տեղը կը ծեծէ։
The hail hits more where it hit before.

Ուրիշին փոսը փորողը ինքը մէջը կ'իյնայ։
He who digs a pit for someone else will fall in it himself.

Տաշած քարը գետինը չի մնար։
A polished stone won't remain on the ground.

Աղբիւրները չչորչած՝ ջուրին արժէքը չես գիտնար։
You never appreciate the water till the well runs dry.

Unit 12

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Discussing news	228
Vocabulary:	Media and news	231
Grammar:	Syntax: Armenian sentence structure	233
Armenian-English Contrasts:	Nominalizations in Armenian	236
Word formation:	Building adjectives with the prefix ան-	239
Pronunciation:	Double consonants	239
Orthography:	Capitalizing first letters in Armenian words	240

I DIALOGUES

1. A and B are fellow students. A is back from a study trip to Armenia:

A.	*Բարի՛ վերադարձ։* [Pari veratarts]	Welcome back!
	Ի՞նչպէս էր Հայաստանը։ [Inchbes er Hayastanə?]	How was Armenia?
B.	*Հիանալի՛ էր։ Դեռ կը պատմեմ։* [Hianali er. Teŕ gə badmem]	It was wonderful. I will tell you (all) about it.
	Բայց նախ ըսէ՛, հոս ի՞նչ կայ չկայ։ [Payts nakh əse, hos inch ga chəga?]	But first tell me, what's new here?
A.	*Լսեցի՞ր վերջին նորութիւնը։* [Ləsetsir verchin norutyunə?]	Have you heard the latest news?
B.	*Ի՞նչ նորութիւն։* [Inch norutyun?]	What news?
A.	*Համալսարանը օրէնքները փոխեց։* [Hamalsaranə orenknerə pokhets]	The university has changed the rules.
	Ալլեւս ուսման վարձ չկայ։ [Aylyevəs usman varts chəga]	There are no more tuition fees.
B.	*Իրա՞ւ կ'ըսես։* [Irav gəses?]	Really?
A.	*Ամէն ուսանող ալ Համալսարանէն* [Amen usanogh al hamalsaranen]	Every student will get a
	թոշակ պիտի ստանայ։ [toshag bidi əstana]	scholarship from the university.
B.	*Աս ի՛նչ լաւ լուր է։* [As inch lav lur e!]	That's great news!
A.	*Եւ գիտե՞ս ուրիշ ինչ,* [Yev kides, urish inch]	And, you know what else,
	այլեւս քննութիւնները չկան։ [aylyevs kənnutyunner chəgan]	there are no more exams.
B.	*Ի՞նչ կ'ըսես. անհաւատալի է։* [Inch gəses? Anhavadali e]	Really? That's unbelievable!
A.	*Փոխարէնը՝ մենք նիշ պիտի տանք* [Pokharenə menk nish bidi dank]	Instead, we will give grades

դասախոսներուն։
[tasakhosnerun]
to the professors.

B. Ջեմ կրնար ըսածիդ հաւատալ։
[Chem gərnar əsadzit havadal]
I can't believe what you are saying.

A. Ո՛վ ըսաւ որ հաւատաս,
[Ov əsav vor havadas]
Who said you should believe it,

այսօր ապրիլի մէկն է։
[aysor abrili megn e]
today is April 1!

2. A and B be are neighbors. A is gossiping about another neighbor:

A. Մեր մէջ մնայ, ...
[Mer mech mənа]
Just between you and me, ...

մէկու մը բան չըսես, բայց
[megu mə pan chəses, payts]
don't tell anybody, but

գաղտնիք մը ունիմ քեզի ըսելու։
[kaghdnik mə unim kezi əselu]
I have a secret to tell you.

B. Վստահէ՛ ինծի,
[Vəstahe indzi,]
Trust me,

կը խոստանամ լուռ մնալ։
[gə khostanam lur mənal]
I promise not to tell.

A. Գիտե՞ս որ մեր դրացին գող է։
[Kides, vor mer təratsin kogh e?]
Do you know that our neighbor is a thief?

B. Ո՞վ, Ծովի՞կը։ Ո՞վ ըսաւ քեզի։
[Ov, Hovigə? Ov əsav kezi?]
Who, Hovig? Who told you?

A. Աչքովս տեսայ։
[Achkovəs desa]
I saw it with my own eyes.

B. Ի՞նչ տեսար։
[Inch desar?]
What did you see?

A. Տեսայ գողութիւն ընելը։
[Desa koghutyun ənelə]
I saw him stealing.

B. Ջեմ հաւատար։ Ան մեր լաւ ընկերն է։
[Chem havadar. An mer lav əngern e]
I don't believe it. He is our good friend.

A. Երէկ գիշեր, երբ տունը չէիք,
[Yereg kisher, yerp dunə cheyik,]
Last night, when you weren't home,

ձեր բնակարանէն կամացուկ մը ելաւ
[tser pənagaranen gamatsug mə yelav]
he sneaked out of your apartment

	խոշոր տոպրակով մը։ [khoshor dobragov mə]	with a big bag.
B.	*Շատ կը սխալիս։* [Shad gə səkhalis]	You're very wrong.
	Երէկ գիշեր մենք տունն էինք, [Yereg kisher menk dunn eyink,]	Last night we were home,
	մաքրութիւն կ'ընէինք· [makrutyun gəneyink,]	(we were) cleaning up;
	և Յովիկ մեզի կ'օգնէր։ [yev Hovig mezi gokner]	and Hovig was helping us.
A.	*Իսկ տոպրա՞կը։* [Isk dobragə?]	And what about the bag?.
B.	*Տոպրակը մեր աղբն էր, որ* [Dobragə mer aghpn er, vor]	The bag was our trash, which
	Յովիկ կը տանէր թափելու։ [Hovig gə daner tapelu]	Hovig was taking out.

II TEXT

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԹԻԹԵՌՆԻԿ

Ո՛վ չի ճանչնար էֆէմէր թիթեռնիկը, այն չնորհալի թիթեռնիկը, որ ամառ գիշերները կու գայ ձեր լապտերին չուրջը բացխփելու իր թեթև թեւերը։ Այն կ'ապրի ամենէն կարճատև ու ամենէն գեղեցիկ կեանքով, որ կարելի ըլլայ երեւակայել։ Ճաշակելիք չունի, չի կրնար ուտել, քանի մը ժամէն պիտի մեռնի· բայց պիտի մեռնի ամենէն բնական, ամենէն իտէալ մահով, առանց ծերանալու, առանց հիւանդանալու, առանց ցաւ զգալու ...։ Երջանի՛կ թիթեռնիկ· անունդի պէտք չունի, որովհետև ստամոքս չունի· կեանքի հոգ չունի, որովհետև իր օրերը համրուած են։ Իր միակ զբաղումը սէրն է· ան պիտի բարձրանայ դէպի երկինք, իրեն պէս վաղամեռիկ թիթեռնիկ մըն ալ պիտի գտնէ։ Ու պիտի սիրէ, ու պիտի մեռնի իրեն նուիրուելով ... Ան պիտի իրականացնէ բանաստեղծին երազը· ծնիլ, սիրել, մեռնիլ ...

(ըստ Ռուբէն Սեւակի)

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

վաղամեռիկ	[vaghameṙig]	*prematurely dead*
թիթեռնիկ	[titeṙnig]	*butterfly*
չնորհալի	[ʧhənorhali]	*graceful*
լապտեր	[labder]	*lantern*
չուրջը	[ʧhurǰhə]	*around*
բացխփել	[paʦkhəpel]	*swing, flutter*
թեթև	[tetev]	*light*
կարճատև	[garǰadev]	*short-lived*
կեանք	[gyank]	*life*
երեւակայել	[yerevagayel]	*to imagine*
ճաշակելիք	[ǰaʃhagelik]	*sense of taste*
մեռնիլ	[meṙnil]	*to die*
բնական	[pənagan]	*natural*
մահ	[mah]	*death*
ծերանալ	[ʤeranal]	*to grow old*
առանց	[aṙanʦ]	*without*
հիւանդանալ	[hivantanal]	*to get sick*
ցաւ զգալ	[ʦav əzkal]	*to feel pain*
երջանիկ	[yerǰanig]	*happy*
սնունդ	[sənunt]	*nutrition*
պէտք	[bedk]	*need*
ստամոքս	[əstamoks]	*stomach*
որովհետեւ	[vorovhedev]	*because*
հոգ	[hok]	*worry*
համրուած	[hamrəvaʤ]	*counted*
միակ	[miag]	*the only*
զբաղում	[əzpagḫum]	*occupation*
սէր	[ser]	*love*
բարձրանալ	[parʦranal]	*to rise*
երկինք	[yergink]	*sky*
գտնել	[kədnel]	*to find*
նուիրուիլ	[nəvirvil]	*to dedicate oneself*
իրականացնել	[iraganaʦənel]	*to fulfill*
բանաստեղծ	[panasteghʤ]	*poet*
երազ	[yeraz]	*dream*
ծնիլ	[ʤənil]	*to be born*

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Լուրեր	[Lurer]	News
տեղեկութիւն	[deghegutyun]	information
մամուլ	[mamul]	print media, press
տպարան	[dəbaran]	printing press
տպագրատուն	[dəbakradun]	printing office
լրագիր	[lərakir]	newspaper
օրաթերթ	[oratert]	(daily) newspaper
ամսագիր	[amsakir]	(monthly) newspaper
շաբաթաթերթ	[ʃhapatatert]	(weekly) newspaper
հանդէս, պարբերաթերթ	[hantes, barperatert]	magazine
յօդուած	[hotvaʤ]	article
ձեռագիր	[ʦeṙakir]	manuscript
տպագիր	[dəbakir]	printed matter

սեւագիր	[sevakir]	draft
թղթակցիլ	[təghtaktsil]	to correspond
թղթակցութիւն	[təghtaktsutyun]	correspondence
թղթակից	[təghtagits]	correspondent
դասախօսութիւն	[tasakhosutyun]	lecture
ճառ	[djaṙ]	speech, discourse
ճառախօս	[djaṙakhos]	speaker
հեռագիր	[heṙakir]	telegram
հրատարակիչ	[hradaragich]	publisher
հրատարակութիւն	[hradaragutyun]	publication
հեռախօս, հեռաձայն	[heṙakhos/heṙatsayn]	telephone
հեռաձայնել	[heṙatsaynel]	to telephone
ձայնասփիւռ, ռատիօ	[tsaynaspyuṙ/ṙadio]	radio
հեռատեսիլ	[heṙadesil]	television
հեռուստացոյց	[heṙustatsuyts]	TV set
հեռասփռում	[heṙasəpṙum]	transmission, broadcast(ing)
յայտագիր	[haydakir]	program
յայտարարել	[haydararel]	to declare, to announce
յայտարարութիւն	[haydararutyun]	declaration, announcement
հաղորդել	[haghortel]	to communicate, to inform
հաղորդավար	[haghortavar]	speaker
հաղորդում	[haghortum]	transmission, broadcast
հաղորդագրութիւն	[haghortakrutyun]	communiqué
համակարգիչ	[hamagarkich]	computer
ծրագիր	[dzərakir]	plan
օրակարգ	[oragark]	agenda
բանաստեղծ	[panasteghdz]	poet
բանաստեղծութիւն	[panasteghdzutyun]	poem
գրող	[kərogh]	writer
հեղինակ	[heghinag]	author
վէպ	[veb]	novel
վիպասան	[vibasan]	novelist
վարիչ	[varich]	manager
խորհրդատու	[khorhərtadu]	adviser, counsellor
հաշուակալ	[hashvagal]	accountant
մասնագէտ	[masnaked]	specialist
երաժշտութիւն	[yerazhəshtutyun]	music
երաժշտախումբ	[yerazhəshtakhump]	band, orchestra

V GRAMMAR

SYNTAX

1. Simple sentences

Like other languages, Armenian has simple and complex sentences. A traditional simple sentence consists of only one independent clause. As discussed in Unit 2 (see p. 33), in a simple clause, be it declarative, interrogative, or imperative, the verb typically occupies the final position. The examples below illustrate the common types of Armenian simple clauses, with the verb indicated by (V). Other components include: subject (S), object (O), complement (C), and adverbial (A):

1. **SV**: *Հիւրը եկաւ։*
   (Guest$_{\text{the/nom}}$ came)
   The guest came.

2. **SOV**: *Մենք դուռը չբացինք։*
   (We door not-opened)
   We did not open the door.

3. **SCV**: *Սուրճը կաթով կը խմեմ։*
   (Coffee$_{\text{the/acc}}$ milk$_{\text{instr}}$ I-drink)
   I drink coffee with milk.

4. **SAV**: *Ընկերս քաղաքէն դուրսն է։*
   (Friend$_{\text{mine}}$ city$_{\text{abl/the}}$ out is)
   My friend is out of town.

5. **SOOV**: *Անոնք ինծի ծաղիկներ բերին։*
   (They I$_{\text{dat}}$ flowers$_{\text{acc}}$ brought)
   They brought me flowers.

6. **SOAV**: *Մայրս ճաշը սեղանին վրայ դրաւ։*
   (Mother$_{\text{mine/nom}}$ meal$_{\text{acc}}$ table$_{\text{dat}}$ on put)
   My mother put the meal on the table.

2. Complex sentences

Complex sentences are two or more clauses linked together by coordination or subordination. Clauses in a complex sentence are connected by coordinating and subordinating conjunctions.

a) The most common coordinating conjunctions or coordinators are:

և	*and**	բայց	*but*
ու	*and**	կամ	*or*

Examples:

(1) Յոգնած էի և տունը մնացի: *I was tired, and I stayed home.*
(2) Շատ ջանաց բայց չյաջողեցաւ: *He tried hard but did not succeed.*
(3) Կը զրուցենք կամ իրար կը նայինք: *We chat or we look at each other.*
(4) Հիւանդ եմ ու կը տառապիմ: *I am sick and I suffer.*

In the compound sentences (1-4), clauses have equal status and may be used independently:

(1) Յոգնած էի: *I was tired.*	and	Տունը մնացի: *I stayed at home.*
(3) Շատ ջանաց: *He tried hard.*	and	Չյաջողեցաւ: *He did not succeed.*
(2) Կը զրուցենք: *We chat*	and	Իրար կը նայինք: *We look at each other.*
(4) Հիւանդ եմ: *I am sick.*	and	Կը տառապիմ: *I suffer.*

b) The most common subordinating conjunctions are:

որ *that*	երբ (որ) *when*	քանի որ *since*
թէ *that*	անմիջապէս որ as soon as	մինչեւ (որ) *until*
թէ (արդեօք) *whether*	որպէսզի *in order to*	կարծես թէ *as if*
թէեւ *although*	որքան որ *as far as*	ինչպէս որ *as*
թէպէտ *although*	հակառակ որ *despite*	այնպէս որ *so that*
եթէ *if*	որովհետեւ *because*	մինչդեռ *whereas, while*

Examples:

(1) Երբ դասերը վերջանան, պիտի մեկնինք: *When classes end, we will leave.*
(2) Կ'ըսեն որ չինարէնը դժուար է: *They say that the Chinese language is difficult.*
(3) Մինչեւ որ չպահանջես, չես ստանար: *You don't receive until you don't demand.*
(4) Եթէ գայիր, միասին կ'երթայինք: *If you would come, we would go together.*
(5) Այնպէս կը գրես, կարծես թէ գրող ըլլայիր: *You write as if you were a writer.*
(6) Պէտք է երթամ, որովհետեւ գործ ունիմ: *I must go because I have work to do.*
(7) Կ'ուտենք, որպէսզի ապրինք, չենք ապրիր, որպէսզի ուտենք: *We eat in order to live; we do not live in order to eat.*
(8) Հակառակ որ սուղ էր, գիրքը գնեցի: *Although it was expensive, I bought the book.*

---

* The coordinating conjunctions և and ու correspond to English *and*, and in certain contexts are interchangeable: հաց ու պանիր or հաց և պանիր *bread and cheese*. However, the following phonetic restrictions apply: after words with a final vowel, և rather than ու is used: ոսկի և արծաթ *gold and silver*, Արմէնը և Սուրէնը *Armen and Suren*, but: Արմէնն ու Սուրենը *Armen and Arsen*.

In the complex sentences (1-8), clauses do not have equal status: one clause is subordinate to another. For instance, in sentence (1) the subordinate clause *Երբ դասերը վերջանան* *When classes end* is dependent on the main clause *պիտի հանգստանանք* *We will rest.*

As the above sentences show, subordinate clauses fulfill various functions within complex sentences. They can appear, for instance, as an adverbial expressing time (1), cause (6), purpose (7), concession (8), etc.

When simple sentences are transformed into subordinate clauses, they are marked by an initial subordinating conjunction, but do not undergo any change in word order.

Արմէնը ռուսերէն կը խօսի։	→	*Գիտեմ որ Արմէնը ռուսերէն կը խօսի։*
Ան եկաւ։	→	*Երբ ան եկաւ, ես գացած էի։*
Հիւանդ էի։	→	*Բժիշկի գացի, որովհետեւ հիւանդ էի։*
Ի՞նչ պատահեցաւ։	→	*Կ'ուզեմ գիտնալ, թէ ի՞նչ պատահեցաւ։*

Armenian has another method of transforming complete sentences into subordinate units. Instead of subordinate clauses, it uses nominal phrases that include a nominalized infinitive and a preposition or postposition (see Unit 7, pp. 140-141), which governs a specific case. These nominal phrases are derived from independent sentences:

Նամակ գրեցի։	→	*Ան եկաւ նամակ գրելէս յետոյ։*
(Letter {I}wrote$_{aor.}$)	→	(He came letter writing$_{abl}$-mine after)
I wrote a letter.	→	*He came after I had written a letter.*

We can see that the nominal phrase *գրելէս յետոյ* — i.e. infinitive with the possessive article *-ս* in the ablative (see Unit 8, pp. 155-156), as governed by the postposition *յետոյ* — is rendered into English by the subordinate clause *after I had written.*

Many subordinate clauses have equivalent nominal phrases in Armenian:

Եկան որպեսզի քեզ տեսնեն։ = *Եկան քեզ տեսնելու նպատակով։*
They came (in order) to see you.

Երբ դուն կ'աշխատէիր, ես կը քնանայի։ = *Աշխատած ատեն ես կը քնանայի։*
When you were working, I was sleeping.

The pattern of nominal phrases consisting of an infinitive and a preposition or a postposition is very productive in Armenian:

մեկնելէդ առաջ (infinitive$_{abl\text{-}poss.art}$ + postp.) *before you depart*
խօսելուս ժամանակ (infinitive$_{gen}$-mine + postp.) *while I am/was speaking*
գրելովս հանդերձ (infinitive$_{instr}$-mine + postp.) *despite the fact that I wrote*
մինչեւ ըսելս (prep. + infinitive$_{acc}$-mine) *until I say/said it*

Some of these nominal phrases are translated into English as gerundial or infinitive constructions:

առանց ըսելու (preposition + infinitive$_{gen}$) *without saying it*
պարելու տեղ/փոխարէն (infinitive$_{gen}$ + postposition) *instead of dancing*
գրելու նպատակով (infinitive$_{gen}$ + postposition) *in order to write*

3. Direct and indirect (reported) speech

Reported speech (citing something said or written by another person) may be direct or indirect. While direct speech reproduces the exact words of the original, indirect speech conveys the report in the words of the reporter. To transform direct speech into indirect or reported speech, Armenian uses the conjunctions *որ* or *թէ*. Assertive and imperative (also prohibitive) sentences take *որ*, whereas questions (general and specific) take *թէ*:

1. Direct speech (assertive sentence): *Ես ըսի. —Ձիւն պիտի գայ։*
   → Reported assertion: *Ես ըսի, որ ձիւն պիտի գայ։*
2. Direct speech (imperative sentence): *Ան մեզի հրամայեց. —Դուռը բացէ՛ք։*
   → Reported command: *Ան մեզի հրամայեց, որ դուռը բանանք։*
3. Direct speech (general question): *Հարցուցի. —Տո՞ւն կ'երթաս։*
   → Reported general question: *Հարցուցի, թէ տուն կ'երթար։*
4. Direct speech (specific question): *Մենք կ'ուզենք գիտնալ. —Ո՞վ է ան մարդը։*
   → Reported specific question: *Մենք կ'ուզենք գիտնալ, թէ ով է ան մարդը։*

As in other languages, changes from direct to indirect speech entail changes in the grammatical person.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Nominalization in Armenian

As we have seen throughout this textbook, Armenian can readily nominalize words belonging to various word classes, such as adjectives (see Unit 8, p. 157), infinitives (see Unit 8, pp. 155-156), participles (see Unit 11, pp. 219-220), and postpositions. In all these cases, words take markers for nouns such as the definite article *-ը/-ն* or the possessive article *-ս, -դ, -ը/-ն*, etc., the plural ending *-ներ*, and case markers.

Consider the following cases of nominalization:

1. **Adjectives**: *կարմիր red* → *կարմիրը the red one, կարմիրս my red one, կարմիրէս from my red one , կարմիրները the red ones, կարմիրներս my red ones, կարմիրներովս with my red ones,* etc.

2. **Infinitives**: *կարդալ to read* → *կարդալը the reading* → *կարդալս my reading (the act that I am reading)* → *կարդալդ your reading (the fact that you are reading),* → *կարդալուս (պատճառով) (because) of my reading,* etc. (See Unit 8, pp. 154-155.)

3. **Participles**: *ուշացող belated* → *ուշացողը he who is late* → *ուշացողները those who are late* → *ուշացողներէն from those who are late,* etc.

   տեսած seen → *տեսած(ներ)ս what I have seen* → *տեսածներէս from those I have seen,* etc.

4. **Possessive pronouns**: *իմ my* → *իմս mine (singular)* → *իմիններս mine (plural)* → *իմմիններէս from mine (plural + ablative),* *քու your* → *քուկդ yours (singular)* → *քուկիններդ those of you* → *քուկիններովդ with those of you* , etc.

5. **Demonstrative and indefinite pronouns:** *նոյն (the same)* → *նոյնը the very same,* *իւրաքանչիւր each, every* → *իւրաքանչիւրը each one,* *ուրիշ other* → *ուրիշը the other,* *բոլոր all* → *բոլորը all of them, everyone,* *ամէն each, every* → *ամէնը the whole* or *ամէնքը everybody,* etc.

6. **Postpositions** with local meaning: *մէջ in* → *մէջս in me* → *մէջերնիս in us, among us* → *մէջերնէս out of us, from among us* (plural + ablative), etc.

a) Nominalized postpositions with local meaning are widely used as local adverbs:

Postposition	→	*Adverbial*
առջեւ in front	→	*առջեւդ in front of you*
ետեւ behind	→	*ետեւս behind me*
քով near	→	*քովերնիս* or *մեր քովը near us*

b) Postpositions with local meaning can further be nominalized in their genitive form:

Postposition	→	*Genitive*	→ *Nominalization*
դուրս outside	→	*դուրսի*	→ *դուրսինը the one (that is) outside*
ներս inside	→	*ներսի*	→ *ներսինը the one (that is) inside*
վրայ on	→	*վրայի*	→ *վրայինը the one (that is) on the top*
տակ under	→	*տակի*	→ *տակինը the one (that is) underneath*

7. **Adverbs** with temporal or local meaning are declined and used in various cases:

Adverb	→ *Genitive*	→ *Ablative*
այսօր today	→ *այսօրուան today's*	→ *այսօրուընէ from today on*
հիմա now	→ *հիմակուան present*	→ *հիմակուընէ from now on*
այստեղ here	→ *այստեղի the one from here*	→ *այստեղէն from here*
դուրսը outside	→ *դուրսի the one from outside*	→ *դուրսէն from outside*

DECLENSION OF NOMINALIZED PRONOUNS	SINGULAR	PLURAL
Nominative, Accusative	նոյնը*	նոյնները
Genitive, Dative	նոյնին	նոյներուն
Ablative	նոյնէն	նոյներէն
Instrumental	նոյնով	նոյներով
*the same		
Nominative, Accusative	նոյն անձը*	նոյն անձերը
Genitive, Dative	նոյն անձին	նոյն անձերուն
Ablative	նոյն անձէն	նոյն անձերէն
Instrumental	նոյն անձով	նոյն անձերով
*the same person		
Nominative, Accusative	իւրաքանչիւրը*	NO PLURAL
Genitive, Dative	իւրաքանչիւրին	
Ablative	իւրաքանչիւրէն	
Instrumental	իւրաքանչիւրով (or իւրաքանչիւրին հետ)	
*everyone		
Nominative, Accusative	ամէն մէկը*	NO PLURAL
Genitive, Dative	ամէն մէկի	
Ablative	ամէն մէկէն	
Instrumental	ամէն մէկով (or ամէն մէկուն հետ)	
*each one		
Nominative, Accusative	միւսը*	միւսները
Genitive, Dative	միւսի	միւսներուն
Ablative	միւսէն	միւսներէն
Instrumental	միւսով (or միւսին հետ)	միւսներով (or միւսներուն հետ)
*the other		
Nominative, Accusative	բոլորը*	NO PLURAL
Genitive, Dative	բոլորի	
Ablative	բոլորէն	
Instrumental	բոլորով (or բոլորին հետ)	
*everybody		

VII WORD FORMATION

The negative prefix ան- and the formation of antonyms:

Of all the adjectival and nominal prefixes in Armenian, ան- is the most productive. When added to adjectives and nouns, it imparts a negative or opposite meaning. Many antonyms are created with this prefix:

1. By adding the prefix ան- to both radical and derived adjectives:

կայուն *steady*	→ անկայուն *unsteady*
հաւատալի *believable*	→ անհաւատալի *unbelievable*
յաջող *successful*	→ անյաջող *unsuccessful*
պատասխանատու *responsible*	→ անպատասխանատու *irresponsible*

2. By adding the prefix ան- to nouns:

նշան *sign*	→ աննշան *insignificant*
հիմք *foundation*	→ անհիմն *unfounded*
մեղք *guilt*	→ անմեղ *innocent*
հոտ *odor*	→ անհոտ *scentless*
յոյս *hope*	→ անյոյս *hopeless*

Note that most adjectives with this prefix give rise to new derivations, mostly abstract nouns ending in -ութիւն:

անհոգ *careless*	→ անհոգութիւն *carelessness*
անճաշակ *tasteless*	→ անճաշակութիւն *tastelessness*
անմեղ *innocent*	→ անմեղութիւն *innocence*
անպատիւ *disgraceful*	→ անպատուութիւն *disgrace, dishonor*

VIII PRONUNCIATION

Double consonants

In Armenian words, double vowels do not occur. Double consonants, however, are quite common. They are pronounced in different ways, depending on their position in words:

1. In initial position, double consonants are pronounced separately as two syllables by inserting an unwritten ը [ə] between them:

թթու	[tətu]	*sour, acid*
ծծել	[ʣəʣel]	*to absorb, to suck*
զզուելի	[zəzveli]	*disgusting*
դդում	[tətum]	*pumpkin, zucchini*
կկու	[gəgu]	cuckoo

2. When they occur in initial consonant clusters because of vowel mutations (see Unit 6, pp. 123-124), double consonants are pronounced separately by inserting ը [ə] between them:

ծննդաբերություն	[ʤənəntaperutyun]	*childbirth* (from ծնունդ *birth*)
աննդարար	[sənəntarar]	*nutritive* (from անուննդ *nutrition*)
ծծմայր	[ʤəʤmayr]	*foster mother* (from ծիծ *breast*)

3. When they appear within words, before vowels, or in final position, double consonants are pronounced together as a long consonant:

փաթթել	[pattel]	*to wrap*
տարր	[darr]	*element*
մրրիկ	[mərrig]	*storm*

4. When double consonants occur as a result of word formation (in derived and compound words), each of the consonants is pronounced distinctly:

աննման	[annəman]	*unparalleled, matchless*	from	ան + նման
ընդդեմ	[enttem]	*against*	from	ընդ + դէմ
երկկնություն	[yerggənutyun]	*bigamy*	from	երկ(ու) + կին
աննպատակ	[anəbadag]	*aimless*	from	ան + նպատակ

ORTHOGRAPHY

Capitalizing the first letter in words

Like English, Armenian has lower and upper case letters. The upper case is used to begin:

1. The first word in a sentence, quotation, or verse

2. Proper names: Արմէն *Armen*
   Երեւան *Yerevan*
   Կիպրոս *Cyprus*

3. Religious terms: Աստուած *God*
   Տիրամայր *Mother of our Lord, Virgin Mary*
   Տէր *the Lord*

4. Titles of books, names of famous artistic works:

Պատերազմ և Խաղաղություն	*War and Peace*
Սարեանի Ինքնանկարը	*Sarian's Self-portrait*

Note that the personal pronoun ես *I* is not capitalized in Armenian, except at the beginning of sentences.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. *Կ'ըսեն*	*թէ մասնաւոր ծրագիր մը ունիք։*
b. *Բոլորը կը հարցնեն,*	*որ Հայաստան պիտի երթանք։*
c. *Ջեմ կրնար*	*որ այդ այդպէս է։*
d. *Ուրախ ենք*	*որ ուսուցիչը պիտի ուշանայ։*
e. *Ջեմ կրնար հաւատալ,*	*թէ ինչպէս թիթեռնիկը մեռաւ։*
f. *Մէկու մը բան չըսես,*	*ըսածիդ հաւատալ։*
g. *Ես տեսայ,*	*բայց գաղտնիք մը ունիմ։*

2. Form mini-dialogues according to the patterns a, b, c, and d. Replace the word լրագիր with ամսագիր, հեռագիր, նամակ, յօդուած, etc.

a. A. *Ո՞վ տուաւ քեզի այս լուրը։ Վահա՞ն։*
B. *Ո՛չ, լրագիրին մէջ կարդացի։*

b. A. *Քեզի բան մը պիտի ըսեմ, մարդու չըսես։*
B. *Ես արդէն լուրերը լրագիրէն առի։*

c. A. *Նորութիւնը ուրկէ՞ առիր։*
B. *Լրագիրներուն մէջէն։*

d. A. *Լրագիրը կարդացի՞ր։ Լուրերը առի՞ր։*
B. *Ես լուրերը լրագիրներէն չեմ առներ։*

3. Transform direct speech into reported speech.

a. *Ան երջանիկ մարդ մըն է։ Բոլորը գիտեն, որ ան երջանիկ մարդ մըն է։*
b. *Ո՞վ է այդ գեղեցիկ աղջիկը։ Կ'ուզեմ գիտնալ, ...*
c. *Պատուհանը բացէ՛ք, խնդրեմ։ Անոնց խնդրեցի, ...*
d. *Ինչո՞ւ աւելի չուտ չըսիր ինծի։ Ես անոր հարցուցի, ...*
e. *Լաւ կը յիշեմ այդ օրերը։ Վարդան ինծի ըսաւ, ...*
f. *Այստեղէն լաւ կը լսե՞ս։ Հարցուցի Աննայիին, ...*
g. *Ինչպէ՞ս կը գրուի անունդ։ Հարցուցի անոր, ...*
h. *Գնա՛ և մօրդ հետ խօսէ՛։ Ան ինծմէ ուզեց, ...*

4. Combine the two sentences with one of the following conjunctions: երբ, որ, որովհետեւ, թէ, հակառակ որ, որպէսզի, and թէեւ.

a. *Դասի չգացի։ Հիւանդ եմ։*
b. *Տուն հասայ։ Ան արդէն գացած էր։*

d. *Կ'երթամ չուկայ։ Կ'ուզեմ ծաղիկներ գնել։*
e. *Այնքա՛ն յոգնած եմ։ Բայց պտոյտի պիտի երթամ։*
f. *Ձկի գիտէր։ Հայաստան գացած էիր։*
g. *Գիրքը գնեցի։ Շատ սուղ էր։*

5. Complete the following sentences according to the pattern.

a. *Իմ ըսածս չէ, քու ըսածդ է։*
b. *Քու մօտդ չեկաւ, իմ ... եկաւ։*
c. *Իմ քովս չես նստիր, անոնց ... կը նստիս։*
d. *Քանի որ իմ բերածս չես ուզեր, ես ալ քու ... չեմ ուզեր։*
e. *Սեւ հագուստդ չհագնիս, կարմիր... հագիր։*
f. *Աս գիրքը քո՞ւկդ է։ Ո՛չ, ձեր... է։*
g. *Մեր բերածը կը հաւնի՞ս։ Ո՛չ, անոնց... կը հաւնիմ։*

6. Complete the following sentences, using adjectives with the negative prefix ան-.

a. *Ան ճաշակ չունի։ Շատ անճաշակ է։*
b. *Բնաւ հաւատք չունիս։ Շատ ... ես։*
c. *Այս մարդը նկարագիր չունի։ Այո՛, շատերը կ'ըսեն թէ ... մարդ է։*
d. *Յոյս չունինք։ Բոլորովին ... ենք։*
e. *Համբերութիւն չունիք։ Միշտ ... էք։*
f. *Այս բանը կարելի՞ է։ Ո՛չ, ... է։*
g. *Ըսածս ընդունելի՞ է։ Ո՛չ, ... է։*

7. Answer the questions by translating the English text.

a. *Այս նուէրը կը տարուի՞։* No, because it is not beautiful.
b. *Այս ճաշը կ'ուտուի՞։* Yes, if you warm it up.
c. *Այս վերարկուն կը հաւնի՞ս։* Yes, I do, but I have no money to buy it.
d. *Այս գինին համեղ է, չէ՞։* Yes, although it should be colder.
e. *Այս մարդը գերմանացի՞ է։* Everybody thinks that he is German, but he isn't.
f. *Այդ չէնքը ե՞րբ պիտի վերջանայ։* I cannot tell you before I see the owner.
g. *Այդ տունը ձե՞րն է։* Although it is not ours, we like it as if it were ours.

8. Translate into Armenian.

A. Do you know who this young woman is?
B. Which one?

A. The one who is talking to your friend, Anna.
B. The one with the loud voice?

A. Yes, can you tell me what her name is?
B. Who doesn't know her? She is a great writer.

A. What has she written?.
B. She has written a very good novel.

A. Have you read it?
B: Not yet, but I will.

9. How would you say it in Armenian?

a. You have heard exciting news on the radio.
Ask your friend if he/she knows about it.

b. Your friend is surprised by the news.
How does he/she react?

c. You have read a very interesting book.
Advise your colleague to read it.

d. Your colleague just returned from China.
Welcome him/her and ask about his/her impressions.

e. Your neighbor wants to reveal a secret to you.
You promise to keep it.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

a. *Ի՞նչ կ'ընէ էֆէմէր թիթեռնիկը ամառ գիշերները։*
b. *էֆէմէր թիթեռնիկի կեանքը երկա՞ր է։*
c. *Այդ թիթեռնիկի կեանքը գեղեցի՞կ է։*
d. *Ինչո՞ւ էֆէմէր թիթեռնիկը ճաշակելիք չունի։*
e. *Ի՞նչպէս կը մեռնի այդ թիթեռնիկը։*
f. *Ի՞նչ է էֆէմէր թիթեռնիկի զբաղումը։*
g. *Ինչո՞ւ սնունդի պէտք չունի էֆէմէր թիթեռնիկը։*
h. *Որո՞ւն երազը կ'իրականացնէ էֆէմէր թիթեռնիկը։*

XI PROVERBS

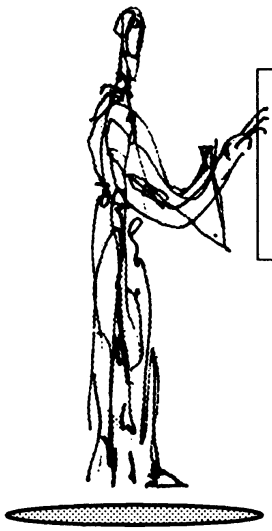
Բերնէ բերան՝ կ'ըլլայ գերան։
From mouth to mouth it goes, and on and on it grows.

Լուրը առ տղայէն և խեւէն։
Get the news from a child or a madman.

Թուրին կտրածը կ'աղէկնայ, լեզուին կտրածը՝ ոչ։
What is cut by the sword will heal, what is cut by the tongue won't.

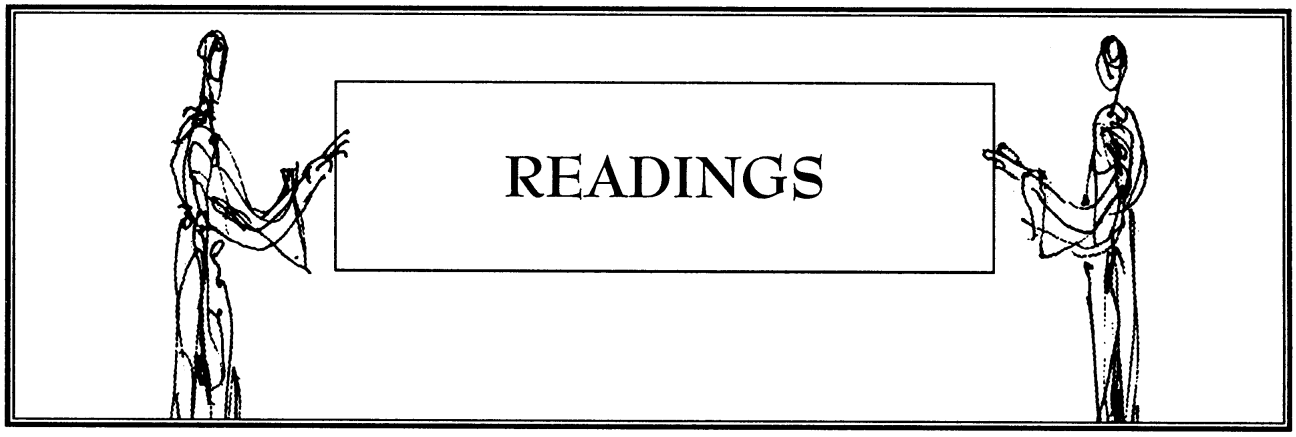
Ըսելը դիւրին է, ընելը դժուար։
It's easier said than done.

Գիտցածը ամէն մարդու չ'ըսուիր։
You should not tell everybody what you know.

APPENDIX

ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ

Հայ լեզուն կը պատմէ թէ ինքն հնդեւրոպական լեզուախմբին մէջ՝ հնդկերէնի, իրաներէնի, յունարէնի ու լատիներէնի նման անկախ ճիւղ մը կը կազմէ: Այն ազգակից է այն լեզուներուն, որոնցմով գրուած են հնդկական Վեդաները, յունական չքնաղ Իլիականը, լատին անմահական Ենէականքը և ուրիշ շատ հանրածանօթ գործեր, որոնց կողքին կը չողան նաև հայ դասական գործեր:

Հայ լեզուն՝ հինգերորդ դարու չրջանին մէջ ցոյց տուած իր կատարելութեամբ, կը ցուցնէ այն բարձր քաղաքակրթութիւնը, որուն յաջողած է հասնիլ հայ ցեղը:

Հայ լեզուն կը պատմէ նաև հին կեանքէն հետաքրքրական մանրամասնութիւններ: Ունի բառեր, որ կը պատկերացնեն հայ ժողովրդի հոգեբանութիւնը, անոր ազգային հին նիստ ու կացը, սովորութիւնները, կրօնքը, նախապաշարումները և անոր ներկայ մտածելակերպն ու ապրելակերպը:

Adaptation from Հ. Վարդանեան

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ և ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐՈՒՆ ԳԻՒՏԸ

Մինչեւ հինգերորդ դարը հայերը սեփական գիր չունէին: Պետական գործերու մէջ յաճախ օգտուած են պարսկերէն, յունարէն և ասորերէն լեզուներէն: Քրիստոնէութեան մուտքը Հայաստան (301-ին) և Սուրբ Գիրքն ու սուրբ հայրերու գրածները ժողովուրդին մատչելի դարձնելու պահանջը հարկադրեց, որ հայ լեզուի բոլոր հնչիւնները արտայայտող գրութիւն մը հնարուի: Այդ նշանաւոր գործը յաջողութեամբ կատարեց Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետը, որ տուաւ հայ ժողովուրդին սեփական գիր՝ հայկական այբուբենը: Հինգերորդ դարի լայն գործածութիւն ունեցող բարբառը գրաբարն էր, որը և դարձաւ այդ չրջանի գրական լեզուն: Գրաբարը չատերու կողմէ այսօր կը կոչուի նաև դասական հայերէն:

Այդ լեզուով է որ թարգմանուեցան Սուրբ Գիրքն ու այլ հռչակաւոր համաչխարհային գործեր: Այդ լեզուով գրուեցան հայկական առաջին ինքնուրոյն գրական աչխատութիւնները:

Հինգերորդ դարը հայերէնի ոսկեդարն է:

Adaptation from Շանթ

ՀԱՑԵՐԷՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ

Ոսկեդարու ամենէն չքեղ գործերէն մէկն է Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը։ Հայ տառերու գիւտէն առաջ, Հայաստանի եկեղեցիներուն մէջ աղօթքները օտար լեզուներով կը կարդացուէին։ Մտքով ու հոգիով օտարին գերի էր հայ ժողովուրդը։

Տառերու գիւտը, որ տեղի ունեցաւ 406-ին, ոգեւորութեամբ վարակեց հայ ժողովուրդը։ Ամէն տեղ սկսան դպրոցներ բացուիլ, հայ այբուբենով ու հայ լեզուով դաստիարակելու համար հասնող սերունդը։ Ապա՝ սկսան թարգմանել Սուրբ Գիրքէն որոշ մասեր՝ գոհացում տալու համար ժողովուրդի ծարաւին։ Աւելի ետքն էր, որ 431-ին, յունարէն ընտիր օրինակի մը վրայէն, ամբողջապէս թարգմանուեցաւ Աստուածաշունչը հայերէնի։ Այս թարգմանութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Սահակ կաթողիկոսի, Մեսրոպ Մաշտոցի և այլ թարգմանիչներու աշխատակցութեամբ, աւարտուեցաւ 434 թուականին։ Իր լեզուական գեղեցկութեան և բնագրի հետ իր հաւատարմութեան պատճառով այս թարգմանութիւնը օտար գիտնականներուն կողմէն կոչուած է «թարգմանութիւններու թագուհին»։

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ ժողովուրդը աշխարհի ամենահին քրիստոնեայ ժողովուրդներէն մէկն է։ Ան աշխարհի մէջ առաջինը եղաւ, որ ընդունեց քրիստոնէութիւնը որպէս երկրի պաշտօնական կրօնը։ Այդ տեղի ունեցաւ 301 թուին, երբ կը գահակալէր Տրդատ թագաւորը։ Տրդատը և Գրիգոր Լուսաւորիչը միասին քրիստոնեայ դարձուցին Հայաստանը և հիմնեցին հայ քրիստոնեայ առաջին եկեղեցին, Էջմիածինի մէջ, որը ամենահին քրիստոնեայ եկեղեցին կը համարուի։ Հոն մինչեւ այսօր կը նստի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը։

Հայ եկեղեցին եղած է հայ ժողովուրդի պահպանման ուժեղ ազդակ մը։ Աշխարհով մէկ ցրուած հայերուն ան տուած է յոյս, հաւատք և միասնութիւն։

Հայաստանը հարուստ է քրիստոնէական հին եկեղեցիներով։ Զուր չէ, որ զայն կը կոչեն Թանգարան բաց երկինքին տակ։ Զուր չէ նաև, որ աշխարհի ամէն կողմէ զբօսաշրջիկները կու գան՝ Էջմիածինը և միւս հին եկեղեցիները տեսնելու։ Անոնց մէջ յատուկ ճարտարապետական արժէք ունին 10րդ և 11րդ դարի եկեղեցիները։ Այդ եկեղեցիներէն նշանաւոր է Մ. Հռիփսիմէի տաճարը, որ հիմնուած է 7րդ դարուն և նորոգուած է 10րդ դարուն։ Եկեղեցիներու չէնքերը սովորաբար չինուած են տեղական քարերով։ Գրեթէ բոլոր եկեղեցիները նոյն խաչաձեւ յատակագիծը ունին, որը քիչ մը երկարաւուն է, ինչպէս ինքը՝ հայկական խաչը։ Հայերը հպարտ են իրենց հին ճարտարապետութեամբ։

ՀԱՑ ՁԵՌԱԳՐԵՐԸ

Երբ դեռ տպագրութիւն չկար, մարդիկ գիրքերը ձեռքով կ'արտագրէին։ Հայ ժողովուրդը որպէս ուսման և լոյսի ծարաւ ժողովուրդ, բազմաթիւ գիրքեր ընդօրինակած է։

Ընդօրինակողները առհասարակ վանականներ, քահանաներ, դպիրներ էին, և կ'աշխատէին մեծ մասամբ վանքերու կամ եկեղեցիներու համեստ խուցերուն մէջ, ամիսներով, երբեմն նոյնիսկ տարիներով, մոմի մը լոյսին տակ։ Այդ աշխատանքը անոնք կը կատարէին հայ իշխաններու և մեծատուններու ապսպրանքով։ Յաճախ ալ աշխատողները իրենք յանձն առած են այդ աշխատանքը սիրայօժար կերպով կատարել վանքի մը համար։ Անոնք յաճախ

կ'աւարտէին հսկայ հատորներ, ինչպէս Աստուածաչունչը։ Ընդօրինակողները չատ գիտուն էին և ունէին գեղեցիկ ձեռագիր։

Բայց ինչ որ անոնց ամենէն մեծ արժանիքն է, այն սքանչելի զարդանկարներն են, որոնցմով պճնուած են ձեռագրերը։ Այդ զարդանկարներուն կը հիանայ ամբողջ աչխարհը։ Մեր ձեռքը հասած ամենէն հին ձեռագիրը 887-ին գրուած Աւետարան մըն է, որ ներկայիս կը գտնուի Երեւան՝ Մատենադարան։ Այսօր աչխարհի տարբեր մչակութային կեդրոններու մէջ պահուած են աւելի քան 25 հազար հայերէն ձեռագրեր։

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Մեսրոպ Մաչտոցի անուան Մատենադարանը կը գտնուի Հայաստանի մայրաքաղաք՝ Երեւանի մէջ։ Այն հսկայական գրադարան մըն է, ուր կը պահուի հին ձեռագրերու հսկայ հաւաքածոյ մը։ Մօտ 16,500 գիրքէն 14 հազարը գրուած են հայերէն, մնացածը՝ օտար լեզուներով։ Այդ ձեռագրերը կը ներկայացնեն 5-18րդ դարերու հայ պատմիչներու, փիլիսոփաներու, բանաստեղծներու, մաթեմատիկոսներու և բժիչկներու գործերը։ Անոնց մէջ կան նաեւ հին աչխարհի և միջնադարի յոյն, ասորի և այլ հեղինակներու ստեղծագործութիւնները, որ թարգմանուած են հայերէնի։ Անոնցմէ չատերը կարեւոր յուչարձաններ են, որոնց բնագրերը կորսուած են բայց պահպանուած են միայն հայերէն թարգմանութեամբ։

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Էջմիածին (նախկին Վաղարչապատ) Երեւանէն ընդամէնը 20 քլմ. հեռաւորութեան վրայ կը գտնուի։

Քաղաքը հիմնուած է երկրորդ դարուն եւ եղած է Հայաստանի մայրաքաղաքը։ 301-ին այստեղ կառուցուած է Էջմիածնի Մայր Տաճարը, որ դարձած է հայկական եկեղեցիին կեդրոնը։ Էջմիածնի մէջ կը գտնուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան աթոռը։ Այստեղ՝ 1771-ին հիմնուած է տպարան մը եւ ապա թուղթի գործարան մը։ 1863-ին կազմակերպուած է բարձրագոյն հոգեւոր դպրոց մը՝ Գէորգեան Ճեմարանը։

Ներկայիս, Էջմիածինը հանրապետութեան բարգաւաճող մչակութային կեդրոններեն մէկն է։

Էջմիածնին մօտիկ, անկէ ընդամէնը 5 քլմ. հեռաւորութեան վրայ, կը գտնուին հայկական ճարտարապետութեան լաւագոյն կոթողնենէն մէկուն՝ Զուարթնոց տաճարին աւերակները։ Այս տաճարը կառուցուած է 7-րդ դարուն։ Իր կառուցողական մտայղացմամբ, ճարտարապետական ձեւերու հարստութեամբ ու ճոխութեամբ ան մինչ այդ իրեն հաւասարը չէ ունեցած։

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ

Հայաստանի մէջ եկեղեցական չէնքերու չինարարութիւնը սկսաւ քրիստոնէութեան ընդունման հետեւանքով։

Մչակուեցան տաճարներու բազմազան, մէկը միւսէն գեղեցիկ տիպարներ, սակայն այդ

բոլորին պսակը հանդիսացաւ Զուարթնոց տաճարը։ Կ'ըսեն որ իսկական ճարտարապետական գործին աւերակն ալ գեղեցիկ է։ Եւ իսկապէս, մարդուս սիրտը հպարտութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կը լեցուի, երբ կը յիշէ այն հանճարեղ ճարտարապետները, քարտաշ վարպետները, որոնք 1300 տարի առաջ ստեղծեցին Զուարթնոցը՝ եօթներորդ դարու հայ ճարտարապետութեան պսակը։

Հայ պատմիչներէն չատեր հիացումով կը պատմեն Զուարթնոց տաճարի մասին։ Պատմութիւնը Ներսէս Շինարար կաթողիկոսին կը վերագրէ տաճարին կառուցումը՝ մոռնալով յիշատակել բուն կառուցողներուն՝ ճարտարապետին եւ միւս վարպետներուն անունները։

Տաճարին կու տան Զուարթնոց անունը, որ ծագած է զուարթուն բառէն։ Զուարթուն կը նշանակէ արթուն հսկող, այսինքն՝ հրեշտակ։

Ցայտնի է թէ տաճարի բացման արարողութեան ներկայ գտնուած է Բիւզանդիոնի կայսր Կոստանդին Գ.։ Անիկա այնքան հաւնած է տաճարը, որ զայն չինող ճարտարապետը որոշած է հետը տանիլ, որպէսզի Կ. Պոլսոյ մէջ ալ նման տաճար մը չինել տայ։ Սակայն ճամբան ճարտարապետը կը վախճանի։

Տաճարը կործանած է հաւանօրէն 10րդ դարուն, երկրաշարժի պատճառով։ Դարերու ընթացքին անոր մնացորդները հետզհետէ ծածկուած էին հողի հաստ չերտով մը, եւ ոչ ոք գիտէր անոր տեղը։ Ան գտնուեցաւ միայն մեր դարուն սկիզբը կատարուած պեղումներու շնորհիւ։ Տաճարին առաջին ուսումնասիրութեան եւ նախկին ձեւերուն վերակազմութեան համար մենք պարտական ենք հայ ճարտարապետութեան վարպետ, մեծ գիտնական Թորոս Թորոմանեանին։

ՋՐԱՄԱՆԻՆ ԽՈՒՓԸ

Շատ տարիներ առաջ Գէորգ Դպիր անունով հայ ճանապարհորդ մը, որ չատ գրասէր էր, մուրը կոխելուն պէս կ'ապաստանի հայ պառաւ կնոջ մը տունը։

Գիշերը սաստիկ ծարաւ կը զգայ։ Կամաց մը անկողինէն կ'ելլէ և կը մօտենայ միջանցքը դրուած ջրամանին։ Կը նկատէ որ ամանին բերնին վրայ հաստ խուփ մը դրուած է։ Կ'ուզէ կոթէն բռնել, բայց խուփը կոթ չունէր։ Վերցնելու ժամանակ ձեռքէն կ'իյնայ, բայց չի կոտրիր։ Գէորգ կ'ուրախանայ որ տանտիրոջ ամանը անվնաս մնաց, միեւնոյն ատեն սաստիկ կը զարմանայ մտածելով թէ այդ խուփը ինչ տեսակ կաւէ չինուած էր որ իյնալով չկոտրեցաւ։

Գետնէն կը վերցնէ և բակը ելլելով կը նայի լուսնոյ շողերուն տակ։

Կը նկատէ որ ատիկա յոյն պատմիչի մը չատ արժէքաւոր գիրքն է, որ հայերէնի թարգմանուած էր այն տարիներուն, երբ Մեսրոպ Մաշտոց հնարած էր հայ գիրերը։ Այդ գիրքին յունարէն բնագիրը կորսուած էր, և ամէն ազգէ նշանաւոր մարդիկ այս ու այն կողմ ինկած կը փնտռէին զայն։

Գէորգ Դպիր ջուրը կը խմէ, բայց քունը այլեւս կը փախչի իր աչքերէն։ Ան պառաւը կ'արթնցնէ, շնորհակալութիւն կը յայտնէ և այդ թանկագին գանձը հետը առնելով կը վերադառնայ Երեւան։

Շուտով այդ գիրքը հայերէնէ նորէն կը թարգմանուի յունարէնի և եւրոպական ուրիշ լեզուներու։

Ահա թէ ինչ էր այդ հասարակ ջրամանին խուփը։

Adaptation from Գ. *Աբգարեան*

ՀԱՑՆ ՈՒ ՀԱՑԸ

Կ'ուզէի աչխարհի մէջ որևէ ոյժ մը տեսնել, որ կարենար փճացնել հայ ցեղը։

Աչխատեցէ՛ք կործանել այս ցեղը։ Ենթադրենք որ դարձեալ 1915 է։ Աչխարհ պատերազմի մէջ է. կործանեցէ՛ք Հայաստանը։ Տեսէ՛ք թէ կրնա՞ք։ Ղրկեցէ՛ք զանոնք իրենց տուներէն դէպի անապատ։ Թոյլ մի՛ տաք որ անոնք ո՛չ հաց, ո՛չ ալ ջուր ունենան։ Այրեցէ՛ք անոնց տուներն ու եկեղեցիները։ Տեսէ՛ք թէ դարձեալ պիտի չապրի՞ն անոնք։ Տեսէ՛ք թէ դարձեալ պիտի չխնդա՞ն անոնք։ Տեսէ՛ք թէ ցեղը դարձեալ պիտի չապրի՞, երբ անոնցմէ երկուքը իրարու հանդիպին գարեջրատան մը մէջ քսան տարի վերջ ու խնդան ու խօսին իրենց մայրենի լեզուով։ Աչխատեցէ՛ք, տեսէ՛ք թէ պիտի կրնա՞ք արգիլել զանոնք, որ ծաղրեն աչխարհի մեծ գաղափարները, տեսէ՛ք թէ պիտի կրնա՞ք արգիլել, որ երկու ՀԱՑԵՐ խօսին աչխարհի վրայ, աչխատեցէ՛ք ու փորձեցէ՛ք բնաջնջել զանոնք։

Translated and adapted from W. Saroyan

ԱՇՏԱՐԱԿ-ՕՇԱԿԱՆ

Աչտարակը կը գտնուի Քասախ գետի ափին վրայ։ Ամբողջովին թաղուած է խաղողի փարթամ այգիներու եւ մրգաստաններու մէջ։

Աչտարակէն 11 քլմ. դէպի վեր՝ Արագածի ստորոտը կը գտնուի Բիւրականի Աստղադիտարանը, զոր հիմնած է հայ անուանի գիտնական Վ. Համբարձումեան։

Աչտարակի մօտ, Օչական գիւղին մէջ, կը գտնուի հայերէն գիրերը ստեղծող հանճարեղ Ս. Մեսրոպ Մաչտոցի գերեզմանը։

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԼԻՃԵՐԸ

Հայաստանի ամենէն մեծ լիճը Սեւանայ լիճն է։ Սեւանայ լիճը լեռներու վրայ է և ծովի մակերեսէն 6430 ոտք բարձր է։ Անոր երկարութիւնը 50 մղոն է, լայնքը 20 մղոն է, իսկ խորութիւնը 360 ոտք է։ Սեւանայ լիճին ջուրն անուշ է։ Ան հարուստ է շատ համեղ ձուկերով, որոնցմէ ամենէն լաւը «իչխան» անունով ձուկն է։

Սեւան լիճին վրայ փոքրիկ չեզենաւեր, առագաստանաւեր և մակոյկներ կը բանին։ Սեւանէն կը բխի Հրազդան գետը։

Սեւանէն զատ Հայաստան ունի պզտիկ լիճ մը, Արփի լիճը որ ծովէն 6706 ոտք բարձր է։ Արփի լիճին ջուրն ալ անուշ է։

Արփի լիճէն դուրս կը հոսի Ախուրեան գետը։

ՍԵՒԱՆԱՑ ԼԻՃԸ

Մեր առջեւ կը բացուի Սեւանայ լիճը՝ Հայաստանի բնութեան հրաչալիքներէն մէկը։ Այդ լիճը, որ յայտնի է նաեւ Գեղամայ լիճ անունով, երեք կողմէն շրջապատուած է ժայռերով, իսկ մէկ կողմը բաց է։

Լիճին ջուրը քաղցրահամ է եւ վճիտ։ Օրը քանի մը անգամ լիճը իր գոյնը կը փոխէ։ Հոն կ'ապրի իչխանը, սաղմոններու ընտանիքի ամենահամեղ ձուկը։ Ապա չոգեմակոյկով կ'երթանք դէպի Սեւանայ կղզին, որ այժմ թերակղզի դարձած է, լիճին ջուրը պակսելու

հետեւանքով։ Թերակղզիին վրայ, կապոյտ ջուրերուն կեդրոնը, հեռուէն կը տեսնուին մենաւոր վանքն ու եկեղեցին՝ խաչաձեւ գմբեթով, որոնք չինուած են ասկէ 12 դար առաջ։

Գեղեցիկ է Սեւանայ լիճը գիշերը։ Ալիքները մեղմօրէն կը զարնուին ժայռերուն եւ ետ ու առաջ կ'երթան, իրենց մէջ առնելով լուսնի եւ հազարաւոր աստղերուն ցոլացումը։

Սեւանէն մենք երկաթուղի նստած գոհ սիրտով կը վերադառնանք Երեւան՝ աւարտելով մեր հրաշալի ճամբորդութիւնը։

Adaptation from Գ. Ստամպոլցեան

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳԵՏԵՐԸ

Հայաստանի ամենէն մեծ գետն է Արաքս գետը, որ «Մայր Արաքս» կը կոչուի։ Արաքսը կը սկսի Բիւրակնեան լեռներէն և կ'երթայ կը թափի Կասպից ծովը։

Արաքսը կը զատէ Հայաստանը Թուրքիայէն։ Արաքսի ձախ ափը Հայաստանին կը պատկանի, իսկ աջ ափը Թուրքիոյ։

Արաքսի մէջ կը թափին Հայաստանի միւս գետերը, որոնք բոլորն ալ Արաքսէն պզտիկ են։ Այդ գետերն են Ախուրեան, Մեծամօր, Քասախ, Հրազդան և Բարգուշատ գետերը և քանի մը ուրիշ աւելի պզտիկ գետակներ։

Հայաստանի գետերը լեռներէն կու գան, շատ արագ կը հոսին և խորունկ չեն։ Այդ պատճառով Հայաստանի գետերու վրայ նաւեր չեն կրնար բանիլ։

Հայաստանի գետերը արագահոս ըլլալով, Հայաստան կրնայ անոնցմէ շատ դիւրաւ և առատութեամբ ելեկտրական ոյժ ստանալ։ Եւ այդպէս ալ է։

ԲԱՐԻ՛ ԱՐԱԳԻԼ

Իր պաշտած լերան, գետին, դաշտին, լիճին կամ ծառին հետ, ամէն ժողովուրդ ունի նաեւ թեւաւոր սիրելի մը, – արծիւը, կռունկը, սոխակը, արտոյտը, եւայլն։ Հայերուն համար միշտ ամենէն սրբազանը եղած է արագիլը։ Ան սպասուած, մեծարուած, մտերիմ, գրեթէ տան անդամ համարուող թռչուն մըն է։

Ամէն գարուն հայ գիւղացին կ'ողջունէ արագիլի վերադարձը և կ'օգնէ անոր բոյնը վերանորոգելու։ Ան կը խնամէ անոր վէրքերը, նեղ օրերուն կը հիւրասիրէ իր սեփական յարկին տակ, իմաստ կու տայ անոր գալուն ու երթալուն՝ բախտը կապելով անոր հետ, և երբեմն ալ նոյնիսկ կը խօսի անոր հետ։

Արագիլը հաւատարիմ է իր բոյնին, հաւատարիմ իր մարդ բարեկամին։ Ան լաւ կը ճանչնայ իր բոյնը և անոր շրջապատը, այն մարդոց որ կը սիրեն ու կը խնամեն գինքը։ Օրինակ, երբ արագիլը գարունը ցուրտ երկիրներէն Հայաստան դառնայ, կը հրաժարի իջնել իր հին բոյնը, եթէ անոր մօտ չգտնէ իրեն ընտանի մարդիկ, չգտնէ բոյնին շուրջը սովորական եռուզեռը ... Այն ատեն ան վչտահար կը հեռանայ դէպի տարբեր հորիզոններ։

Զուր չէ, որ հայ ժողովուրդը պաշտամունքի հասնող գուրգուրանք մը ունի այս թռչունին հանդէպ։ Մարդամօտ, մարդասէր, քի՛չ կը մնայ ըսել՝ հայասէր թռչուն մը, արագիլը լայն տեղ մը գրաւած է հայերուն աւանդութիւններուն մէջ, գիրքերուն, երգերուն, արուեստի և գրականութեան մէջ։ Զուր չէ նաև, որ ան դարձած է խորհրդանիշը հայ ժողովուրդի էութիւնը ցոլացնող աշխատասիրութեան, նուիրուածութեան ու հաւատարմութեան։

Adaptation from Ա. Գրաչի

ԳԻՒՂԱՑԻՆ ԵՒ ՕՁԸ

Գիւղացի մը, որ արտեր ու ջաղացքներ ունէր և գիւղացիներուն մէջ բախտաւոր ու հարուստ մէկն էր, իր յաջողութիւնը կը պարտէր այն սեւ օձին, որ իր տան մէջ կը բնակէր։ Մէկ հատիկ զաւակ մը կ'ունենայ այս գիւղացին, և որովհետեւ օձը սովոր էր տան մէջ համարձակ շրջելու, երախան օր մը օձին հետ խաղալով՝ անոր պոչը իր ափին մէջ սաստիկ կը ճզմէ։ Որքան կը ջանայ օձը՝ կարող չ'ըլլար իր պոչը ազատելու տղուն ձեռքէն։ Ձարը հատած՝ կը խայթէ տղուն թաթիկը։ Տղան կը թողու պոչը, ու կը թունաւորուի միանգամայն։ Օձը վախէն կը փախչի ու տան մէկ անկիւնը կը կծկուի։ Քանի մը ժամ վերջը տղան կը մեռնի։

Տղուն հայրը սաստիկ կսկիծէն ուրագը կ'առնէ և օձին կը զարնէ, օձին պոչը կը կտրի և օձը իր գլուխն ու մնացեալ մարմինը առած կը փախչի տունէն ու գիւղէն դուրս քարերու մէջ կ'ապրի։ Օրեր կ'անցնին, բայց հետզհետէ այդ գիւղացիին բախտը կ'աւրուի։ Օր մը իր կնոջը հետ կը մտածեն. «Երթանք մեր օձը նորէն մեր տունը հրաւիրենք, որպէսզի մեր բախտը վերադառնայ»։ Եւ կ'երթան քարերու մէջէն կը կանչեն իրենց օձը։ Ան պատասխան կու տայ. «Ինչպէս ձեզ՝ ինձ նոյնպէս փափագելի է այդ, բայց ա՛լ անկարելի է։ Քանի դուք ձեր զաւակին մահը յիշէք և ես ալ իմ պոչը, իրարու հետ չենք կրնար համերաշխ ապրիլ»։

ԱՆՃԱՐԱԿ ԲՈՒՆ

Բուն գիշերային կենդանի մըն է ու ցերեկները չի կրնար տեսնել։ Այդ պատճառաւ ցերեկները միշտ կը քնանար ու գիշերներն ալ որսի կ'ելլէր։

Ան կ'որսար թռչնիկներ ու փոքր կենդանիներ, ինչպէս՝ մկնիկներ, նապաստակներ ու միջատներ։

Այսպէս՝ մկնիկը, նապաստակն ու թռչնիկը չատ կը վախնային չար բուէն. ան կ'ուզէր որսալ և ուտել իրենց ձագուկները։ Օր մրն ալ իրարու քով գալով կը խորհին ճար մը գտնել, ազատելու համար չար բուէն։

—Շատ կը վախնամ բուէն, կ'ըսէ թռչնիկը. անցեալ օր իմ ձագուկներէս մէկը կերաւ, քիչ մնաց միւսներն ալ պիտի ուտէր։ Մենք չենք կրնար անոր բան մը ընել, երթանք նապաստակ եղբօր, տեսնենք ան ի՞նչ կ'ըսէ։

Նապաստակը երբ կ'իմանայ թռչնիկին ու մկնիկին գանգատները, կը պատասխանէ.

—Շիտակը ես ալ դժգոհ եմ այդ չար բուէն. իմ ձագուկներս ալ ուտել կ'ուզէ։ Ես միայն լաւ վազել գիտեմ, անոր բան մը չեմ կրնար ընել. եկէք աղուէս եղբօր երթանք, ան կրնայ պատժել չար բուն։

Աղուէսը կը խոստանայ օգնել իրենց, եթէ իրեն համար գեղեցիկ տնակ մը չինեն։

Անոնք անմիջապէս աղուէսին համար փոքրիկ, սակայն ծառերով ու ծաղիկներով չրջապատուած չատ գեղեցիկ տնակ մը կը չինեն։

Այն ատեն աղուէս եղբայրը կ'երթայ բուին քով ու կ'ըսէ.

—Բու եղբայր, իմացայ թէ դուն թռչնիկներուն ու մկնիկներուն միսը չատ կը սիրես։ Ես տեղ մը գիտեմ, ուր չատ մը մկնիկներ ու թռչնիկներ պահուըտած են, եկուր քեզ հոն տանիմ։

Բուն չատ կ'ուրախանայ ու կը խոստանայ լաւ նուէր մը տալ, եթէ իրեն ցոյց տայ այդ տեղը։

Աղուէսը անմիջապէս կ'երթայ ու կը գտնէ նապաստակը, մկնիկն ու թռչնիկը ու կը պատուիրէ որ խոշոր մեղրադդում մը և պարան մը ճարեն։ Անոնք դիւրութեամբ կը գտնեն

պէտք եղած մեծութեամբ դդում մը ու մեջտեղէն կը կտրեն, մէջը լաւ մը փորելէ վերջը կու տան աղուէսին, որը թակարդ մը կը լարէ դդումին մէջ։ Ցետոյ կ'երթայ ու կ'ըսէ բուին.

—Ես քեզի նշան պիտի տամ, ու դուն ալ դդումի մէջ պիտի մտնես, ուր պահուըտած են կենդանիները։

Անճարակ բուն հաւատալով աղուէսին խօսքերուն, կը մտնէ դդումին մէջ։ Աղուէսը կը քաշէ պարանը, դդումը կը գոցուի ու չար բուն կը բանտարկուի դդումին մէջը։

ԾԱՌԵՐՆ ՈՒ ԵՂԵԳԸ

Թագաւոր մը զբօսանքի ելաւ չըլելու լեռներուն ու հովիտներուն մէջ։ Եւ տեսաւ, որ մեծամեծ ծառեր կային ամէն տեղ գետին ինկած՝ կոտրտուած և փչրուած։ Եւ միայն եղեգ մը կար, որ դեռ կանգուն և անարատ կանգնած էր։

—Ո՛վ եղեգ, ըսէ՝ ինծի, թէ ինչպէս այսպէս հաստատուն մնացած ես, երբ մեծամեծ ծառերը փչրուած են և կործանած։ Եւ եղեգն ըսաւ.

—Ո՛վ թագաւոր, երբ սաստիկ հով բարձրացաւ, ծառերը հպարտօրէն հակառակ կանգնեցան անոր դէմ, և հովը զանոնք փչրեց։ Իսկ ես խոնարհեցայ հովին առջեւ և ահա կանգուն եմ։

Adaptation from *Վ. Այգեկցի*

ԻՇԽԱՆԸ ԵՒ ԱՁՐԻ ԿԻՆԸ

Քաղաքի մը մէջ իշխան մը կար, խիստ չար ու անիրաւ։ Նոյն քաղաքին մէջ կ'ապրէր այրի կին մը որմէ իշխանը բարձր հարկեր պահանջելով չատ կը նեղէր։ Բայց այրի կինը, որքան ալ որ իշխանը չար էր ու անսիրտ, միշտ կ'աղօթէր իշխանին համար՝ մաղթելով անոր խաղաղ ու երկար կեանք։ Մարդիկ գացին և պատմեցին իշխանին, թէ այս կինը միշտ կ'աղօթէ իրեն համար։ Իշխանը գնաց այդ կնոջ մօտ ու ըսաւ.

—Ես քեզի բարիք չեմ ըրած, ո՛վ կին, դուն ինչու՞ ինծի համար կ'աղօթես ու երկար կեանք կը մաղթես»։

Այրի կինը պատասխանեց.

—Քու հայրդ վատ մարդ էր. ես անիծեցի, և ան մեռաւ։ Դուն նստեցար անոր տեղը՝ աւելի խիստ և դաժան։ Հիմա կը վախնամ, որ եթէ մեռնիս քու որդիդ քեզմէ աւելի չար ըլլայ»։

Adaptation from *Վ. Այգեկցի*

ԱՁՐԻ ԿԻՆՆ ՈՒ ՈՐԴԻՆ

Այրի կին մը ուներ տասը այծ ու որդի մը։ Ամէն օր տղան այծերը արածելու կը տանէր, իսկ մայրը կաթին կը խառնէր չերեփ մը ջուր եւ կը ծախէր դրացիներուն։ Անգամ մը որդին մօրը հարցուց, թէ ինչո՞ւ ջուր կը խառնէր կաթին մէջ։ Եւ մայրը պատասխանեց.

—Որդի՛, մեր կաթը քիչ է, ջուր կը խառնեմ, որպէսզի կաթը չատանայ, եւ մենք ձմեռը պանիր ունենանք։

Օր մըն ալ, երբ որդին այծերը նորէն արածելու տարած էր, անձրեւ եկաւ, հեղեղի վերածուեցաւ եւ այծերը քշեց տարաւ, լեցուց գետը։ Որդին այդ օրը, արեւը մայրը չմտած, կանուխ եկաւ տուն։ Մայրը հարցուց.

—Որդի՛, ո՞ւր են այծերը, ինչո՞ւ այսպէս կանուխ տուն եկար։

Որդին ըսաւ.

—Մայրի՛կ, այն չերեփ մը ջուրը, որ դուն կը խառնէիր կաթին եւ կը ծախէիր դրացիներուն, հաւաքուեցաւ, հաւաքուեցաւ ու հեղեղ դառնալով՝ եկաւ մեր այծերը լեցուց գետը։

ԳԱՅԼՆ ՈՒ ԻՐ ՁԱԳԵՐԸ

Մայր գայլը ետեւը ձգած էր իր ձագերը և չարունակ կը բարկանար ու կը խածնէր զանոնք։ Ձագերը նեղացան և իրենց ակռաները կճռտելով ըսին.

—Դուն մեզ չես սիրեր։ Դուն մեզ կը չարչարես։ Դուն քար սիրտ ունիս։

Մայրը ձայն չհանեց։

Ցանկարծ լսուեցաւ չան հալոց, յետոյ ձիու խրխինջ։ Հեռուէն երեւաց ձիաւոր որսորդ մը։

—Սու՛ս, — ըսաւ մայր գայլը իր ձագերուն, — ձայն չհանէք. պառկեցէ՛ք գետինը և գլուխնիդ չբարձրացնէք խոտերէն վեր։

Ձագերը իսկոյն պառկեցան գետինը, իսկ մայր գայլը արագ սկսաւ վազել դաշտին մէջէն։

Շուները տեսան գայլին փախուստը և ինկան անոր ետեւէն։ Որսորդն ալ ձին քշեց շուներուն կողմը։

Ձագերը նայեցան իրենց թագստոցէն և ըսին իրարու.

—Ահա թէ ինչ տեսակ մայր ունինք. մեզ ձգեց անտէր ու անտիրական և ինք փախաւ՝ վտանգէն ազատելու համար։

Մութը կոխած էր արդէն, երբ մայր գայլը վերադարձաւ ձագերուն մօտ։ Վիրաւորուած էր, ուսն ու վիզը՝ արիւնաթաթախ։

Դէ՛հ, տուն երթանք, — ըսաւ մայրը, — երբ դուք ալ օր մը ձագեր ունենաք, ինծի պէս ըրէք. շուներն ու որսորդները ձեր ետեւէն վազցուցէ՛ք, որպէսզի ազատին ձեր ձագերը։ Տեսէ՛ք, ես այսօր այդպէս ըրի։

ՎԱԽԿՈՐՏ ԸՆԿԵՐԸ

Երկու ընկեր, Գրիգոր ու Սմբատ, անտառին մէջէն կ'անցնէին։ Ցանկարծ տեսան արջ մը, որ կու գար դէպի իրենց կողմը։

Գրիգոր չուտ մը բարձրացաւ ծառի մը վրայ։ Սմբատ չկրցաւ ծառը ելլել և մնաց վարը։ Արջը չուտով մօտեցաւ։ Սմբատ յիշեց, որ արջը մեռած մարդու չի դպիր և գետինը պառկեցաւ, շունչը պահեց ու մնաց անշարժ։

Արջը եկաւ, Սմբատին մօտեցաւ, հոտուրտաց և ձգեց ու հեռացաւ։ Այն ատեն Գրիգոր վար իջաւ և հարցուց.

—Տեսայ, որ արջը ականջիդ բան մը փսփսաց. ի՞նչ ըսաւ։

—Արջը ըսաւ, որ երբեք այլևս այդպիսի վախկոտ ընկերոջ հետ տեղ չերթամ։

ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՐԴԸ

Մեծահասրուստ մարդ մը, որ չատ կը ճանճրանար, կանչեց նշանաւոր բժիշկներ և դարման մը խնդրեց անոնցմէ իր անբուժելի ախտին։ Գիտնականները միաձայն յայտարարեցին, թէ բախտաւոր մարդու մը շապիկը պէտք էր գինքը բուժելու համար։ Հիւանդը սպասաւորներ ղրկեց ամէն կողմ որ փնտռեն, գտնեն և վայրկենապէս բերեն այդ հրաշագործ շապիկը։ բայց ամէնքն ալ ձեռնունայն և յուսահատ վերադարձան։ Մէկ բախտաւոր գիւղացի մը միայն գտեր էին, ան ալ շապիկ չունէր։

ՄՏԱՑԻՐ ԳԻՏՈՒՆԸ

Մեծ գիտուն մը իր բարեկամներէն մէկուն այցելութեան գացեր էր։ տուն դարձած ատեն նչմարեց որ իր ոսկի ծխատուփը քովը չէր։ կարծեց թէ իր բարեկամին տունը ձգած էր զայն, ու հետեւեալ տոմսակը գրեց անոր։ «Սիրելի բարեկամ, կարծեմ թէ ծխատուփս ձեր տունը մոռցած եմ։ հաճեցէ՛ք գտնել զայն եւ գրաբերիս հետ ղրկել ինծի։» Բայց պահարանը գոցելու պահուն, գրպանին մէջ ծանր բան մը զգաց, փնտռեց և գտաւ։ «Վա՛յ, հոս է եղեր, աղաղակեց։ է՛յ, աւելի աղէկ,» և նամակը բանալով, հետեւեալ յետգրութիւնը աւելցուց։ «փնտռելու նեղութիւն մի՛ կրէք։ ծխատուփս գտայ։» Ցետոյ նամակը նորէն ծակեց ու իր բարեկամին ղրկեց զայն։

ՆԱԻԱՍՏԻՆ

Նաւաստի մը կը մեկնէր
Հեռո՛ւ, հեռո՛ւ երկիրներ։
—Կ՛երթաս, — ըսաւ մէկն իրեն, —
Բայց չե՞ս վախնար ծովերէն։
Հայրդ, մեծ հայրդ ալ գացին
Ու զոհ եղան արկածին։
—Իսկ քու մեծ հայրդ ո՞ւր մեռաւ
—Իր անկողնին մէջ, հարկաւ
—Հապա այնտեղ դուն ի՞նչպէս
Ամէն գիշեր կը նիրհես։

ՄԱՀԸ

Եթէ ես աչխարհի տէրը ըլլայի, կը հրամայէի ոչնչացնել այն բոլոր բաները, որոնք մարդու գիտակցութիւնը կը զարգացնեն։ Որովհետեւ ամէն մէկ քայլ, որ կը տանի դէպի զարգացում, տառապանքի նոր դուռ մը կը բանայ մարդուն համար։ Գիտութիւնը կրնայ անոր մէջ արթնցնել անկուշտ հարցասիրութիւն մը, որուն առջեւ ինքն իսկ անզօր կը մնայ։ Մարդուն ուղեղը հեքեաթի այն քնացած հսկան է, որ արթննալուն պէս անօթութիւն կը զգայ, եւ որքան ուտէ՝ այնքան աւելի կը պահանջէ։ Ուրեմն, քանի անկարելի է զայն կշտացնել, աւելի լաւ չէ՞ ձգել գինքը հանգիստ քունի մէջ։

Երբ մարդ անօթի է, հաց կը պահանջէ։ բայց երբ կշտանայ՝ հարց կու տայ, թէ ինչո՞ւ կ՛ապրի։ Ես կ՛ուզէի, որ ոչ մէկ անօթի մնար աչխարհի վրայ։ այն ատեն ամէն մարդ կը

համոզուէր, որ ի զուր կ'ապրի։ Եւ կու գամ զարմանալի եզրակացութեան մը. արդեօք անօթիները չե՞ն, որ պատճառ կ'ըլլան մարդկութեան կեանքի յարատեւութեան։

Լաւատեսներդ վախկոտ էք, եւ իբր վախկոտ՝ խաբեբայ էք։ Դուք կը խաբէք թէ՛ ձեզ եւ թէ՛ ուրիշները։ Դուք համարձակութիւն չունիք չիտակ նայելու միակ բացարձակ ճշմարտութեան՝ մահուան երեսին։ Ձեր ամբողջ վարդապետութիւնը հիմնուած է կեղծիքի եւ ինքնախաբէութեան վրայ։ Դուք սուտ կը խօսիք, երբ կ'ուզէք փաստել, թէ ապրիլը յիմարութիւն չէ։ Կեանքին նուիրուած երգերու մէջ դուք կը փորձէք չլսել մահուան ճիչը, որ կը սարսափեցնէ ձեզ։ Դուք էք, որ մէջտեղ նետած էք գոյութեան կռիւը, որպէսզի փախչիք մահէն։ Դուք չրջապատած էք ձեզ սիրոյ, ատելութեան, կիրքի եւ նախանձի բոլոր պատրանքներով, որպէսզի անոնց մշուշին մէջ չտեսնէք մահուան փոսին անսահման խորութիւնը։ Ձեզի ծանօթ չէ յոռետեսին հպարտ արհամարհանքը, որուն առջեւ կ'ոչնչանայ ամէն բան։

Քանի մը վայրկեան ետք, ես այլեւս չեմ ըլլար։ Ուրիշ խօսքով, կ'ըլլամ ապագայ անգոյութեան մէջ։ Ինկած՝ սենեակի կեդրոնին, գանկս փչրուած։ Մայրս — խե՛ղճ պառաւ — կը սկսի վրաս լալ. սենեակը լեցուն կ'ըլլայ ոստիկաններով, հետաքրքիրներով։ Կ'ուզէի մեռած ատենս ալ տեսնել՝ դիտելու համար այդ յիմար մարդոց իրարանցումը, որ կուշտ մը խնդայի անոնց վրայ։

Ես կը մեռնիմ խղճալով ձեզի, կեանքի ստրուկներ, որովհետեւ, որքան ալ ուզէք ապրիլ, ի վերջոյ պիտի գաք իմ ետեւէս։

Adaptation from *Նար Դոս (Միքայէլ Ծովհաննէսեան)*

ԱՇՈՒՆ

Աշուն է։ Արեւը կանուխ մայր կը մտնէ, օրերը կը կարճնան և գիշերները կ'երկարին։ Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս ամառը։ Երկինքը յաճախ ամպոտ է, պաղ հով կը փչէ և անձրեւ կու գայ։ Ծառերու տերեւները կը փոխեն իրենց գոյնը եւ կը դառնան գոյնզգոյն. դեղին, սրճագոյն, կարմիր, ոսկեգոյն և նարնջագոյն։ Կարծես թէ մէկը ներկեր է զանոնք։ Տերեւները կը թափին ամենուր։ Օր մըն ալ բոլոր ծառերը կը մերկանան։ Մարդիկ կը պատրաստուին ձմեռը ընդունելու, ձմեռը իր լաւ ու վատ կողմերով։ Գարունն իր ծաղիկներով և թռչուններով հեռու է, բայց ան ալ իր ժամանակին պիտի գայ։

ՋՈՒՐԸ

Ջուրը չատ օգտակար հեղուկ մըն է. ան ծարաւը կանցընէ, ամէն ինչ կը մաքրէ, հողը կը ջրէ և պտղաբեր կը դարձնէ, կրակը կը մարէ...

Երբ ջուրը սառի, սառոյց կը դառնայ, իսկ երբ տաքնայ, չոգի կ'ըլլայ։

Ամպը, գոլորշին, մառախուղը, անձրեւը, ձիւնը, կարկուտը, սառոյցը, չոգին և ցօղը ջուր են։

Ջուրերը հաւաքուելով կը կազմեն աղբիւր, առու, վտակ, գետ, լիճ, ծով, ովկիանոս։

Եթէ ջուր չըլլայ, մարդիկ և բոյսեր չեն ապրիր, իսկ երբ չատ ըլլայ՝ գետերը յորդելով մեծ վնաս կու տան մարդոց։

ՀԱՑ ԼԵԶՈՒՆ ՏՈՒՆՆ Է ՀԱՑՈՒՆ . . .
Մուշեղ Իշխան

Հայ լեզուն տունն է հայուն աչխարհիս չորս ծագերուն,
Ուր կը մտնէ ամէն հայ իբրեւ տանտէր հարազատ,
կը ստանայ սնունդ, սրտի հպարտ ցնծութիւն,
եւ բորանէն ու բուքէն հոն կը մնայ միշտ ազատ։

Քանի՛ դարեր և քանի՛ ճարտարապետ հանճարներ
Աչխատեցան անոր տալ վեհութիւն, գեղ ու պերճանք,
Քանի՛ գեղջուկ բանուորներ տքնեցան տիւ եւ գիշեր,
Որոնք թաղուած են հիմա մոռացութեան մութին տակ։

Մշտանորոգ ու միշտ հին՝ ան կը տեւէ դարէ դար,
Իր ճրագները՝ միշտ լոյս, իր օճախին հուրը՝ վա՛ռ,
Բարիքներով անսպառ լեցուն ամբարն ու մառան։

Հո՛ն է միայն, որ կրնայ գտնել ամէն հայ կրկին
Խաժամուժին մէջ օտար կորսնցուցած իր հոգին,
Անցեալն անհուն եւ ներկան, նոյնիսկ մթի՛ն ապագան . . . ։

ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐ
Վահան Թէքէեան

Հաչուեյարդար· ի՞նչ մնաց, կեանքէն ինծի ի՞նչ մնաց,
Ինչ որ տուի ուրիչին, տարօրինա՛կ, այն միայն,
Խանդաղատանք մը ծածուկ, օրհնութիւններ անիմաց,
Երբեմն հատնումը սրտիս ու մերթ արցունք մը անձայն։

Ինչ որ գնաց ուրիչին, վերադարձաւ անուշցած
Ու զօրացած՝ հոգիիս մէջ մնալու յաւիտեան,
Ինչ որ տարաւ սէրն ինձմէ չկորսնցուց զայն Աստուած,
Տուաւ ինձ ետ ու ըրաւ անով իմ կեանքս բուրեան։

Եւ այժմ, ո՛վ Տէր, հակառակ տառապանքին, հակառակ
Ինծի համար ալ չորցած երջանկութեան աղբիւրին,
Հին գինիով յորդաբուխ ես կ՚արբենամ տակաւին։

Ու չեմ ըսեր· «Ի՛նչ մնաց»։ Ի՛նչ կը մնայ հողին տակ
Եղեգներէն դիւրաթեք, կաղնիներէն հաստաբուն,
Արեւն ըմպած ըլլալու մխիթարանքը անհուն։

ԱՔԱՍԻԱՆԵՐՈՒ ՇՈՒՔԻՆ ՏԱԿ
Միսաք Մեծարենց

Ծաղիկներէն յուշիկ թերթեր կը թափէ
Բուրումներով օծուն հովիկն իրիկուան,
Հոգիներուն կ'իջնէ երազ մը բուրեան,
Ի՛նչ հեչտին է մթնշաղն այս սատափէ։

Աքասիաները, գինով լոյսէ ու տապէ
Օրօրուելով մաքուր չունչ մը կը հեւան,
Մինչ կը ճիւնէ ծաղկն իրենց հոտեւան.
Որ խօլաբար հովը գրկել կը չտապէ։

Ու լոյսն անոնց, անխօս հուրի՛ դիւթական,
Հմայագեղ ու վարսերով արծաթէ,
Շատրուանին կ'իջնէ գուռին մէջ կաթէ։

Ջուրը ցայտքէն ծաղիկ-ծաղիկ կը կաթէ,
Վճիտ, ինչպէս լոյսէ արցունքը մանկան,
Նուագն անոր կը հեծեծէ հեչտական։

Ծաղիկներէն հովը թերթեր կը թափէ ... ։

ՏՐՏՈՒՆՋԻ
Պետրոս Դուրեան

Է՛հ, մնաք բարով, Աստուած ու արեւ,
Որ կը պլպլաք իմ հոգւոյս վերեւ։
Աստղ մ'ալ ես կ'երթամ յաւելուլ երկնից։
Աստղերն ի՞նչ են որ, եթէ ոչ անբիծ
Ու թշուառ հոգուոց անէծք ողբագին
Որք թռուին այրել ճակատն երկնքին։
Այլ այն Աստծոյն՝ չանթերու արմատ՝
Ցաւելուլ զէնքերն ու զարդերը հրատ ...
Այլ ո՛հ, ի՛նչ կ'ըսեմ, չանթահարէ՛ զիս,
Աստուած, խոկն հսկայ, փչրէ հիւլէիս,
Որ ժպրհի ճգտիլ սուզիլ խորն երկնի
Ելնել աստղերու սանդուխն ահալի։

Ողջո՛յն քեզ, Աստուած, դողդոջ էակին,
Շողին՝ փթիթին՝ ալւոյն ու վանկին.
Դուն, որ ճակատիս վարդն ու բոցն աչերուս
Խլեցիր թրթռումն չրթանցս, թռիչքն հոգւոյս,
Ամպ տուիր աչացս, հեւք տուիր սրտիս,

Ըսիր մահուան դուռն ինձ պիտի ժպտիս։
Անշուշտ ինձ կեանք մը պահած ես ետքի,
կեանք մ'անհուն չողի, բոյրի, աղօթքի,
Իսկ թէ կորնչի պիտի իմ հուսկ չունչ
Հոս մառախուղի մէջ յամր, անչչունջ,
Այժմէն թող որ չանթ մ'ըլլամ դալկահար,
Պլլուիմ անուանդ, մռնչեմ անդադար,
Թող անէծք մ'ըլլամ ու կողդ խրիմ,
Թող յորջորջեմ քեզ՝ «Աստուած Ոխերիմ»։

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԻՆ
Դանիէլ Վարուժան

Կ'ուզեմ ըլլալ քու մարմարիոնդ պեղուած
Ոլիմպոսի ամենէն խոր արգանդէն,
Եւ իմ մուրճիս տակ ըղգենու հրեղէն
Միս մը կնոջ, լոյսով, տենդով սրարբած։

Աչքերդ ըլլան վիհեր ուր մարդ երբ սուզի,
Ցաւէտին մէջ անմահացած զգայ զինք։
Գիծերդ անեղծ ըլլան, ըլլան քու ստինք
Դաշնակութիւն մ'ուր կենսահիւթը յուզի

Մերկ ըլլաս դուն բանաստեղծի մ'հոգւոյն պէս
Եւ հեթանոս այդ մերկութեանդ ներքեւ
Տառապի մարդն, ու չկրնայ դպչիլ քեզ։

Թէ հարկ ըլլայ զոհ մը ընել քեզ պարգեւ,
Բազինիդ ե'ս պիտի ուզեմ մորթուիլ։
Որպէսզի կուճդ ըմպէ արեանս հուսկ կաթիլ։

ԿԻՐԱԿՄՈՒՏՔ
Միսաք Մեծարենց

Ցուչիկ փախչող իրիկուան ծիրանի լոյսն է զուարթ . . .
Ոսկի թելեր՝ պլլուած խունկի թաւիշ մչուչին.
Կապոյտ ծոպեր, ծիածան, ծփուն ձայներ, միստիք վարդ,
Լուսէ արցունք մոմերու, որոնք հանդարտ կը մաշին։

Խունկի ծարաւ իմ հոգիս կը ծրծէ պահն այս հանդարտ,
Ոսկեկրակ աչքերով բուրվառներն երբ կը ճօճին.
Պակուցում մը հոգեգրաւ հոն կը թողու զիս անթարթ,
Կը զգամ համբոյրն՝ իմ հոգիս պարուրող բիլ մարմաչին։

Մեղեսիկի երանգներ կ'օծեն պարոյրը խունկին.
Խորհուրդին եմ ծնրադիր բազուկներըս խաչանիշ՝
Ու կը սպասեմ, որ ծագի հոգւոյս պայծառ կիրակին . . . :

Ջահերն հիմակ կ'երազե՛ն համակ զմրուխտ ու թարչիչ . . .
Կամարներէն, խորանէն կը ծագին լոյս ու ծիծաղ,
Հոգիս քիչ քիչ կը թաղուի անուրջին մէջ այս չքնաղ:

Ցուչիկ փախչող իրիկուան ծիրանի լոյսն է զուարթ . . . :

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ
Դանիէլ Վարուժան

Դաստիարակն է: – կը խօսի ծանր, յստակ.
Ջայնն աստղերէն, լոյսէն կու գայ,
Բառը կ'ելլէ, թռիչներուն վրայ հուր կայ.
Ջայն կ'արձակեն իրենց բոյնէն գիրքն ու կեանք:

Թոք կը սպառէ, միտք կը լլկէ, չունչ կու տայ,
Եւ չի խորհիր իր վէրքերուն.
Մանկութեան մէջ դրած ամբողջ ծերութիւնն՝
Կը բաժնէ ծովը բազում լճի վրայ ...

Վսեմ կոչում: Հոգեականերու մը հլու,
Ջգուշաւոր հպումներով՝
Կը գրէ գուրթն էջերու վրայ ապահով.
Կը ցանէ սէրն՝ անձնուիրութիւն քաղելու:

Անոնց կոկոն ուղեղին մէջ կիսաբաց
Կը զետեղէ ճառագայթները,
Եւ կը լեցնէ խաւերն անոր՝ բարեբեր
Իր գիտութիւնն Աստծոյ մէջ ամփոփած:

Եւ հաւաքած ամանին չուրջն իր սրտին
Մանկան չրթներ՝ որք կը ծծեն,
Կը բաշխէ, հեզ, անոնց արիւն արիւնէն. –
Այդ իր կեանքն է՝ որ կ'անցընէ ուրիշին:

Եւ այսպէս օր մ'երբոր ըլլայ զոհ մը ծեր,
Մեռնելու մօտ և հոգեվարք,
Պիտ՝ մնայ լոկ անոր այս մեծ մխիթարանք՝
Թէ իր կեանքն իր սաներուն մէջ կ'ապրի՛ դեռ:

ՀԱՑՈՒ ՀՈԳԻՆ

Վահան Թէքէեան

Ի՞նչ է Հոգին, Հայո՛ւ Հոգին՝ հարցուցի մերթ ինքզինքիս
Եւ մերթ լացաւ ու մերթ խնդաց իմ հոգիս,
Անյո՛յս լացաւ եւ յոյսերով խօլարշաւ,
Մրրկաթեւ մինչեւ ի փա՛ռք խոյացաւ . . . ,
Որմէ յետոյ նորէն ըսի տխրագին՝
Ի՞նչ է Հոգին, Հայո՛ւ Հոգին . . . :

Ի՞նչ է Հոգին, Հայո՛ւ Հոգին՝ ինքզինքիս դեռ հարցուցի
Եւ ինչպէս ամպ մը երեւցաւ ան ինծի՝
Որ կ՚իջնէ վար ու մառախուղ կ՚ըլլայ մերթ
Եւ մերթ ճերմակ ու վարդագոյն՝ թերթ առ թերթ
կը տարածուի երեսն ամբողջ երկինքին,
Անհո՛ւն Հոգին, Հայո՛ւ Հոգին . . . :

Ի՞նչ է Հոգի՛ն, Հայու Հոգին՝ կը հարցնեմ դեռ, աւա՛ղ,
Ու կը գտնեմ զայն ցեխի մէջ կիսաթաղ . . .
Բայց զերդ զինուոր մ՚որ կը կռուի անդադար՝
Ցեխն ալ կ՚ըսեմ, զայն աղտոտել չի կրնար
Եւ ընդմէջէն իր այդ ցեխին, սարսռագին
կը համբուրեմ Հայու յոգնած , սո՛ւրբ Հոգին . . . :

GAMBITS

Gambits are conventionally accepted expressions used as tools for communication. They appear as "pre-fabricated parts" in the form of words, phrases, and sentences and are readily transferable to everyday recurrent situations. Since they play a decisive role in the organization of verbal interchanges, they must be systematically practiced, independently of their complexity, as any other unit of "active" vocabulary.

1. Greetings

Բարե՛ւ:
[Parev!]

Hello!

Ողջո՛ւյն:
[Voghjuyn!]

Hello!

Բարի՛ լոյս:
[Pari luys!]

Good morning!

Բարի՛ իրիկուն:
[Pari irigun!]

Good evening.

Բարո՛վ եկար/եկաք:
[Parov yegar/yegak!]

Welcome to you! (inform/form)

Ցտեսութի՛ւն:
[Tsədesutyun!]

See you later!

Մնաս/մնաք բարո՛վ:
[Mənas/mənak parov!]

Goodbye![1] (inform/form)

Երթաս/երթաք բարո՛վ:
[Yertas/yertak parov!]

Take care![1] (inform/form)

Գիշե՛ր բարի:
[Kisher pari!]

Good night.[2]

Լո՛յս բարի:
[Luys pari!]

Good night.[2]

---

1. Conventional exchange of salutations when guests depart *Մնաս/մնաք բարով* Goodbye! (lit.: Stay well!) and *Երթաս/երթաք բարո՛վ* Goodbye! (lit.: Leave well!)
2. Conventional exchange of expressions for *Good night*: *Գիշեր բարի Good night!* and *Լոյս բարի* Good *light!* (i.e. extending the good wishes to the next day).

1. Getting and giving personal information

Ձեր անունը/մականունը ի՞նչ է։ [Tser anunə / maganunə inch e?]	What is your name/surname? (formal)
Անունդ/մականունդ ի՞նչ է։ [Anunət/maganunət inch e?]	What is your name/surname? (informal)
Քանի՞ տարեկան ես/էք։ [Kani daregan es/ek?]	How old are you (informal/formal)?
Ձեր հպատակությունը ի՞նչ է։ [Tser həbadagutyunə inch e?]	What is your (formal) citizenship?
Քանի՞ լեզու կը խօսիս/խօսիք։ [Kani lezu gə khosis/khosik?]	How many languages do you speak? (informal/formal)
Հայերէն կը խօսի՞ս/խօսիք։ [Hayeren gə khosis/khosik?]	Do you (informal/formal) speak Armenian?
Քիչ մը։ [Kich mə]	A little.
Շատ լաւ։ [Shad lav]	Very well.
Ձեր հասցէն ի՞նչ է։ [Tser hastsen inch e?]	What is your (formal) address?
Ձեր հեռաձայնին թիւը ի՞նչ է։ [Tser heratsaynin tivə inch e?]	What is your (formal) phone number?
Ի՞նչ գործ կ'ընես/կ'ընէք։ [Inch kordz gənes/gənek?]	What is your (informal/formal) occupation?
Ի՞նչ կ'ուսանիս/կ'ուսանիք։ [Inch gusanis/gusanik?]	What do you (informal/form) study?

2a. Identifying things and persons

Ասոր ո՞վ է։ [As ov e?]	Who is this?
Ասոր պարոն/տիկին X-ն է։ [As baron/digin X-n e]	This is Mr. / Mrs. X.
Ասոր ի՞նչ է։ [As inch e?]	What is this?
Ասոր X է։ [As X e]	This is an X.
Ասոր X է, չէ՞։ [As X e, che?]	This is an X, isn't it?

Ո՛չ, աս X չէ։
[Voch, as X che]
No, this is not an X.

Հոս/հոն ի՞նչ կայ։
[Hos/hon inch ga?]
What do we have here/there?

Հոս/հոն երեք գիրք կայ։
[Hos/hon yerek kirk ga]
There are three books there.

Ուրիշ ի՞նչ կայ հոն։
[Urish inch ga?]
What else is there?

Ուրիշ ոչինչ։
[Urish vochinch]
Nothing else.

X-երէն կը խօսի՞ս/խօսի՞ք։
[X-eren gə khosik/khosis?]
Do you (informal/formal) speak X?

Ո՛չ, X-երէն չեմ խօսիր։
[Voch, X-eren chem khosir]
No, I don't speak X.

Կը հասկնամ, բայց չեմ խօսիր։
[Gə hasgənam, payts chem khosir]
I understand, but I do not speak.

Կ'ուզե՞ս/կ'ուզէ՞ք X ընել։
[Guzes/guzek X ənel?]
Would you (informal/formal) like to do X?

Ինչու՞ չէ։ Սիրով։
[Inchu che? Sirov]
Why not? With pleasure.

2b. Affirming and denying states and actions

Անշուշտ։/Հարկա՛ւ։
[Anshusht!/[Hargav!]
Of course!/Sure!

Շատ) ճիշդ է։
[(Shad) djisht e]
It is (very) true!

Յստոյգ է։
[Əstuyk e]
It is certain!

Կրնամ քեզ/ձեզ վստահեցնել։
[Gərnam tsez/kez vəstahetsənel]
I can assure you (informal/formal).

Վստահօրէն։
[Vəstahoren]
Certainly.

Սխալ է։/Ճիշդ չէ։
[Səkhal e. / Djisht che]
It is a mistake. / It is not true.

Կը սխալիս/սխալիք։
[Gə səkhalis/səkhalik]
You are wrong (informal/formal).

Այդպէս չէ։
[Aytbes che]
That's not so.

3a. Requesting something (an item or a favor)

X-ը ինձի կու տա՞ս/կու տա՞ք խնդրեմ։
[X-ə indzi gu das/gu dak khəntrem?]
Would you (informal/formal) give me the X, please?

X-ը ինձի կ'անցընե՞ս/կ'անցընէ՞ք։
[X-ə indzi gantsənes/gantsənek?]
Would you (informal/formal) pass me the X?

կրնա՞ս/կրնա՞ք ինձի X-դ/ձեր X-ը տալ։
[Gərnas indzi X-ət/tser X-ə dal?]
Can you give me your (informal/formal) X?

Հաճի՞ս/հաճի՞ք ինձի X մը բերել/տալ։
[Hadjis/hadjik indzi X mə perel/dal?]
Would you (informal/formal) be so kind as to get/give me an X?

ինձի X մը կու տա՞ս/կու տա՞ք, եթէ կարելի է։
[Indzi X mə gu das/gu dak, yete gareli e?]
Would you (informal/formal) give me an X, if possible?

կրնա՞մ X մը ունենալ։
[Gərnam X mə unenal?]
Can I have an X?

3b. Responding to a request

Ամենայն սիրով։
[Amenayn sirov]
With great pleasure.

Հրամմէ՛/հրամմեցէ՛ք։
[Hramme/hrammetsek!]
Here you (informal/formal) are!

Սիրով կ'ընեմ։
[Sirov gənem]
I will do it with great pleasure.

Մէկ վայրկեան, խնդրեմ։
[Meg vayrgyan, khəntrem]
One moment, please.

կը ցաւիմ, բայց չեմ կրնար տալ։
[Gə tsavim, payts chem gərnar dal]
I am sorry, but I cannot give it to you.

Դժբախտաբար անկարելի է։
[Təzhpakhtapar angareli e]
Unfortunately, it is impossible.

Պէտք ունիմ. ուրիշ X չունիմ։
[Petk unim; urish X chunim]
I need it; I have no other X.

4a. Asking someone's opinion

X-ը կը հաւնի՞ս/կը սիրե՞ս։
[X-ə gə havnis/gə sires?]
Do you (informal) like X?

X-ը ինչպէ՞ս է/էր։
[X-ə inchbes e/er?]
How is/was X?

X-ը ինչպէ՞ս կը գտնես/գտնէք։
[X-ə inchbes gə kədnes/kədnek?]
How do you (informal/formal) like X?

Ի՞նչ կ'ըսես/կ'ըսէք X-իս։
[Inch gəses/gəsek X-is?]
What do you (informal/formal) say about my X?

X-ը աղուո՞ր էր։
[X-ə aghvor er?]
Was X beautiful?

Չե՞ս կարծեր որ ...
[Ches gardzer vor ... ?]
Don't you think that ...

Ի՞նչ է քու կարծիքդ/ձեր կարծիքը։
[Inch e ku gardzikət/tser gardzikə?]
What is your (informal/formal) opinion?

4b. Expressing an opinion

Իմ կարծիքովս ...
[Im gardzikovəs ...]
In my opinion, ...

Ըստ իս ...
[Əst is ...]
To me, ...

Հիանալի՛ է/էր X-ը։
[Hianali e/er X-ə]
X is/was wonderful!

Հրա՛շք մըն է/էր։
[Hərashk mən e/er]
It is/was miraculous!

Սոսկալի՛ է/էր։
[Soskali e/er]
It is/was terrible!

Գէշ չէ/չէր X-ը։
[Kesh che/cher X-ə]
It is/was not bad.

Բան մը չէ/չէր։
[Pan mə che/cher]
It is/was worth nothing.

Ո՛չ, բնաւ չեմ հաւնիր։
[Voch, pənav chem havnir]
I don't like it at all.

Կը սխալիս/կը սխալիք ...։
[Gə səkhalis/gə səkhalik ...]
You (informal/formal) are mistaken, ...

Ես քեզի/ձեզի համաձայն չեմ։
[Yes kezi/tsezi hamagardzik chem]
I disagree with you (informal/formal).

Եթէ ինձի հարցնես, ...
[Yete indzi hartsənes, ...]
If you (formal) ask me, ...

Կրնայ ըլլալ, բայց...
[Gərna əllal, payts, ...]
Maybe, but ...

Շատ աղուոր է/էր X-ը։
[Shad aghvor e/er X-ə]
X is/was very beautiful.

X-ը չատ համով է/էր։
[X-ə shad hamov e/er]
X is/was very tasty.

5. Introducing oneself, family, and friends

(Եկէ՛ք) ծանօթանանք:
[(Yegek) ʤanotanank!]

Let's meet!

Անունս X է:
[Anunəs X e]

My name is X.

Իսկ ձեր անու՞նը/մականու՞նը:
[Isk ʦer anunə / maganunə?]

And your name/last name?

Իրար կը ճանչնա՞ք:
[Irar gə ʤanchnak?]

Do you know each other?

Ծանո՞թ էք իրարու:
[ʤanot ek iraru?]

Have you met?

Ծանօթացի՛ր/ծանօթացէ՛ք X-ի հետ:
[ʤanotaʦir/ʤanotaʦek X-i hed]

Meet X (informal/formal)!

Եկո՛ւր/եկէ՛ք ծանօթացնեմ:
[Yegur/yegek ʤanotaʦənem]

Come, let me introduce you (informal/formal).

Ուրախ եմ ձեզի ծանօթանալուս:
[Urakh em ʦezi ʤanotanalus]

I am pleased to meet you.

Շատ ուրախ եմ:
[Shad urakh em]

I am delighted.

Նմանապէս/նոյնպէս:
[Nəmanabes/nuynbes]

Likewise/Same here.

X-ը Y-ին ի՞նչէն է:
[X-ə Y-ın inchn e?]

How are X and Y related?

X-ը Y-ի ի՞նչը կ՚ըլլայ:
[X-ə Y-i inchə gəlla?]

What is X to Y?

Ան եղբայրս է/ընկերս է:
[As yeghpayrəs e/əngerəs e]

This is my brother/my friend.

6a. Request for information

Կրնա՞մ ձեզի/քեզի բան մը հարցնել:
[Gərnam ʦezi/kezi pan mə hartsənel?]

May I ask you (informal/formal) something?

Կրնա՞մ բան մը գիտնալ:
[Gərnam pan mə kidnal?]

May I be informed?

Ինձի կ՚ըսէ՞ս/կ՚ըսե՞ք թէ ...
[Inʤi gəses/gəsek te ...?]

Would you (informal/formal) tell me ...

Կրնա՞ս/կրնա՞ք ինձի ըսել թէ ...
[Gərnas/gərnak inʤi əsel te ...]

Can you (informal/formal) tell me ...

Գիտէ՞ս/գիտե՞ք արդեօք որ ...
[Kides/kideq artyok vor ...]
Do you (informal/formal) know that ...

Հաճի՞ս/հաճի՞ք ինձի ըսել թէ ...
[Hadjis/hadjik indzi əsel te ...]
Would you (informal/formal) be so kind as to tell me ...

Կ'ուզէի գիտնալ թէ ...
[Gouzeyi kidnal te ...]
I would like to know ...

X ի՞նչ ըսել է։
[X inch əsel e?]
What does X mean?

Ի՞նչպէս կը գրուի X-ը։
[Inchbes gə kərvi X-ə?]
How do you spell X?

Հայերէն X ի՞նչպէս կ'ըսեն։
[Hayeren X inchbes gəsen?]
How do you say X in Armenian?

X-ը ինչ՞պէս կ'արտասանուի։
[X-ə inchbes gardasanvi?]
How do you pronounce X?

Ի՞նչ է տարբերութիւնը X-ի և Y-ի միջեւ։
[Inch e darperutyunə X-i yev Y-i michev?]
What is the difference between X and Y?

Չեմ հասկնար, թէ ինչ կ'ըսես/կ'ըսէք։
[Chem hasgənar, te inch gəses/gəsek]
I do not understand what you are saying (informal/formal).

Հաճի՞ք աւելի դանդաղ խօսիլ։
[Hadjis/hadjik aveli tantagh khosil?]
Would you (informal/formal) speak a little slower?

Կրնայի՞ք արդեօք կրկնել։
[Gərnayik artyok gərgnel?]
Could you (formal) please repeat it?

6b. Responding to a request for information

(Այո՛), կը լսեմ ձեզ։
[(Ayo), gə ləsem tsez]
(Yes), go ahead.

(Այո՛), խնդրեմ։
[(Ayo), khəntrem]
(Yes), please.

(Այո՛), հրամմեցէ՛ք։
[(Ayo), hrammetsek]
(Yes), please.

Անշուշտ։
[Anshusht]
Certainly.

Սիրով։
[Sirov]
With pleasure.

Եթէ չեմ սխալիր ...
[Yete chem səkhalir ...]
If I am not mistaken ...

Վստահ չեմ, բայց ...
[Vəstah chem, payts ...]
I am not sure, but ...

կարծեմ ...
[Gardzem ...]
I think ...

կը կարծեմ, որ ...
[Gə gardzem, vor ...]
I think that ...

Իմ կարծիքովս ...
[Im gardzikovəs ...]
In my opinion ...

Որչափ որ գիտեմ, ...
[Vorchap vor kidem, ...]
As far as I know ...

7. Inquiring and reporting about one's well-being and state of health

Ինչպէ՞ս ես/էք:
[Inchbes es/ek]
How are you (informal/formal)?

Ի՞նչ կ'ընես/կ'ընէք:
[Inch gənes/gənek?]
How are you (informal/formal) doing?

Ի՞նչ ունիս/ունիք:
[Inch unis/unik?]
What's wrong with you (informal/formal)?

Լաւ եմ, չնորհակալ եմ: Իսկ դուՙն/դուՙք:
[Lav em, shənorhagal em. Isk tun/tuk?]
I am fine, thank you. And you (informal/formal)?

Լաւ ըսենք, որ լաւ ըլլանք:
[Lav əsenk, vor lav əllank]
Let's say O.K., to be O.K.

Փա՛ռք Տիրոջ, առողջ/լաւ եմ:
[Park' diroch, aroghch/lav em]
Thank God, I am healthy/well.

Դժբախտաբար այնքան ալ լաւ չեմ:
[Təzhpakhtapar aynkan al lav chem]
Unfortunately, I am not that well.

Հիւանդ/գունատ/տխուր կ'երեւիս:
[Hivant/kunad/dəkhur gerevis]
You look sick/pale/sad.

Հիւանդ եմ/չատ գէշ եմ:
[Hivant em/shad kesh em]
I am sick/very ill.

Գլուխս/ակռա(ներ)ս/ականջ(ներ)ս/
[Kəlukhəs/agṙa(ner)əs /aganch(ner)əs/
My head / my tooth/teeth, my ear(s)/

կոկորդս/ոտք(եր)ս կը ցաւի(ն):
[gogortəs/vodk(er)əs gə tsavi(n)]
my throat / my foot/feet/ache(s).

Ձեռքերս կը դողան:
[Tserkerəs gə toghan]
My hands are shaking.

Մարմինս կը դողայ:
[Marminəs gə togha]
My body is shaking.

Ճակատս/մարմինս կ'այրի։ [Djagadəs/marminəs gayri]	My forehead/my body is burning.
Սիրտս կը խառնուի։ [Sirdəs gə khaṙnəvi]	I am nauseous.
Տաքութիւն ունիմ։ [Dakutyun unim]	I have a fever.
Դող ունիմ/կը դողամ։ [Togh unim/gə togham]	I am shaking.
Կը մսիմ։ [Gə məsim]	I am cold.
Անցա՛ծ ըլլայ։ [Antsadz əlla!]	Get well!
Առողջութիւն կը մաղթեմ։ [Aṙoghjutyun gə maghtem]	I wish you good health.

8. Describing and comparing people and things, expressing preferences

Շատ լաւ կը ճանչնամ զինքը։ [Shad lav gə djanchnam zinkə]	I know him very well.
Խելացի կ'երեւի։ [Khelatsi gerevi]	He/she seems to be inteligent.
Ջայն դեռ լաւ չեմ ճանչնար։ [Zayn teṙ lav chem djanchnar]	I don't know him/her well yet.
Շատ կը յարգեմ զինքը։ [Shad gə harkem zinkə]	I have great respect for him/her.
Այդ մարդը/կինը չատ չեմ սիրեր։ [Ayt martə/ginə shad chem sirer]	I don't like that man.
Կ'ատեմ այդ անձը։ [Gadem ayt antsə]	I hate that person.
X-ը աւելի լաւ մարդ է քան Y-ը։ [X-ə aveli lav mart e kan Y-ə]	X is a better person than Y.
X-ը աշխարհի ամենալաւ մարդն է։ [X-ə ashkharhi amenalav martn e]	X is the best human in the world.
X-ը աշխարհի ամենալաւ կիներէն մէկն է։ [X-ə ashkharhi amenalav gineren megn e]	X is one of the best women in the world.
Չեմ սիրեր X ընել։ [Chem sirer X ənel]	I don't like doing X.

Շատ կը սիրեմ X *ընել։*
[Shad gə sirem X ənel]
I like doing X very much.

Շատ կը հաւնիմ այս գոյնը։
[Shad gə havnim ays kuynə]
I like this color very much.

Կը նախընտրեմ X-*ը։*
[Gə nakhəndrem X-ə]
I prefer the X.

Աս ամենասիրած X-*ս է։*
[As amenasıradz X-əs e]
This is my favorite X.

X *ընել աւելի կը սիրեմ քան* Y։
[X ənel aveli gə sirem kan Y]
I like to do X more than Y.

Նախընտրելի է X *ընել։*
[Nakhəndreli e X ənel]
It is preferable to do X.

Զիս X-*ը չատ կը հետաքրքրէ։*
[Zis X-ə shad gə hedakərkre]
X interests me very much.

Զիս X-*ը բնաւ չի յուզեր։*
[Zis X-ə pənav chi huzer]
X does not move me at all.

X-*ի հանդէպ չատ անտարբեր եմ։*
[X-i hanteb shad andarper em]
I am very indifferent to X.

Աղուէսի պէս խորամանկ է։
[Aghvesi bes khoramang e]
He/she is as sly as a fox.

Շան պէս հաւատարիմ է։
[Shan bes havadarim e]
He/she is as faithful as a dog.

Կատուի պէս երկերես է։
[Gadvi bes yergeres e]
He/she is as two-faced as a cat.

Գառնուկի պէս անմեղ է։
[Karnugi bes anmegh e]
He/she is as innocent as a lamb.

9. Discussing weather, expressing feelings related to the weather

Ի՞նչպէս է օդը։
[Inchbes e otə?]
How is the weather?

Օդը գեղեցիկ/լաւ/գէշ է։
[Otə keghetsig/lav/kesh e]
The weather is beautiful/good/bad.

Օդը կը բացուի/կը փոխուի։
[Otə gə patsvi/gə pokhvi]
The weather is clearing up/changing.

Ամպոտ/մռայլ/պայծառ օր է։
[Ambod/mərayl/baydzar or e]
It's a cloudy/dull/bright day.

Այսօր ջերմաստիճանը ի՞նչ է ։
[Aysor chermastidjanə inch e?]
What's the temperature today?

Gambits

Արեւը կը փայլի։
[Arevə gə payli]

The sun is shining.

Շատ տաք/ցուրտ/զով է։
Shad dak/tsurd/zov e]

It is very hot/cold/cool.

Օդը կիզիչ/խոնաւ է։
[Ötə gizich/khonav e]

It is scorching/humid.

Երկինքը պայծառ/ամպոտ է։
[Yerginkə baydzar / ambamadz e]

The sky is clear/cloudy.

Կ'անձրեւէ/պիտի անձրեւէ։
[Gantsreve/Bidi antsreve]

It is raining/It will rain.

Տեղատարափ անձրեւ կու գայ։
Deghadarap antsrev gu ka]

It's raining cats and dogs.

Կարկուտ կու գայ։
[Gargud gu ka]

It is hailing.

Կ'որոտայ։
[Goroda]

There is thunder.

Կը փայլատակէ։
[Gə payladage]

There is lightning.

Մշուշ է։
[Məshush e]

It's foggy.

Սաստիկ հով կայ։
[Sastig hov ga]

It is very windy.

Օդը կը փոթորկի։
[Ötə gə potorgi]

It is stormy.

Կը ձիւնէ։ / Ձիւն կու գայ։
[Gə tsyune./Tsyun gu ka]

It is snowing.

Փոթորիկ/ձիւնամրրիկ կայ։
[Potorig/tsyunamərrig ga]

There is a storm/a snowstorm.

Սառնամանիք է։
[Sarnamanik e]

It is icy cold.

Զէրոյէն X աստիճան վար է։
[Zeroyen X astidjan var e]

It is X below zero.

(Շատ) կը մսիմ։
[(Shad) gə məsim]

I am (very) cold.

(Սոսկալի) կը տաքնամ։
[(Soskali) gə daknam]

I am (terribly) hot.

Հովանոց/անձրեւանոց ունի՞ս/ունի՞ք։
[Hovanots/antsrevanots unis/unik?]

Do you (informal/formal) have an umbrella/a raincoat?

10. Inviting and responding to invitations

Կ'ուզէի ձեզ մեր տունը հրաւիրել։
[Guzeyi ʦez mer dunə hravirel]
I would like to invite you (informal/formal) to our house.

Բարեհաճեցէ՛ք վաղը մեզի այցելել։
[Parehadjeʦek vaghə mezi aytselel]
Be so kind (formal) as to visit us tomorrow.

Այս գիշեր մեզի հրամմեցէ՛ք։
[Ays kiʃer mezi hrammeʦek]
Come over (formal) to our home tonight.

Շատ գոհ պիտի մնայի, եթէ գայիք։
[Ʃhad koh bidi mənayi, yete kayik]
I would be very happy if you would come.

Ամենայն սիրով։
[Amenayn sirov]
With great pleasure!

Սիրով կու գամ։ Ո՞ր ժամին։
[Sirov gu kam. Vor ʒhamin?]
I will gladly come. At what time?

Կը ցաւիմ, բայց պիտի չկարենամ գալ։
[Gə ʦavim, payʦ bidi ch̆əgarenam kal]
I'm sorry, but I won't be able to come.

Դժբախտաբար չեմ կրնար։
[Təʒhpakhtapar ch̆em gərnar]
Unfortunately, I can't.

Հիւր ունիմ/գործ ունիմ։
[Hyur/kordz unim]
I have company/I have work to do.

Ժամանակ չունիմ։
[ʒhamanag ch̆unim]
I have no time.

Ազատ չեմ/զբաղած եմ։
[Azad ch̆em / əzpaghadz em]
I am not free/I am busy.

(Պիտի գամ) ուրիշ առիթով։
[(Bidi kam) uriʃ aritov]
(I will come) on another occasion.

11. Hosting

Բարի՛ եկար/եկաք։
[Pari yegak/yegar]
Welcome (informal/formal)!

Բարի՛ տեսանք։
[Pari desank]
Happy to see you!

Ներս հրամմէ՛/հրամմեցէ՛ք։
[Ners hramme/hrammeʦek!]
Come on in (informal/formal)!

Հաճեցէ՛ք (ներս) մտնել։
[Hadjeʦek (ners) mədnel]
Please come in! (formal)

Հաճեցէ՛ք հոս նստիլ։
[Hadjeʦek hos nəstil]
Please sit down here! (formal)

Նստեցէ՛ք, կ՚աղաչեմ։
[Nəstetsek, gaghachem]
Sit down, please. (formal)

Շատոնց է քեզ/ձեզ չեմ տեսած։
[Shadonts e kez/tsez chem desadz]
It's been a while since I've seen you (informal/formal).

Ի՞նչ կայ չկայ։
[Inch ga chəga?]
What's new?

Ի՞նչ կրնամ քեզի/ձեզի հրամցնել։
[Inch gərnam kezi/tsezi hramtsənel?]
What can I offer you (informal/formal)?

Սուրճ մը կը խմէ՞ք/կ՚առնէ՞ք։
[Surdj mə gə khəmek/garnek?]
Would you (formal) like to have some coffee?

Շաքարո՞վ/առա՞նց շաքարի։
[Shakarov?/ arants shakari?]
With sugar? Without sugar?

Կտոր մըն ալ անուշեղէն կրնա՞մ տալ։
[Gədor mən al anushegheh gərmam dal?]
Can I also give you a piece of cake?

Խմիչք/ըմպելի մը կրնա՞մ առաջարկել։
[Khəmichk/əmbeli mə gərmam arachargel?]
Can I offer you a drink?

Խորտիկներէն ալ օգտուեցէ՛ք։
[Khordigneren al oktəvetsek]
Help yourself to the appetizers!

Սիրով. չատ ազնիւ էք։
[Sirov, shad azniv ek]
Gladly, you are very kind (formal).

Կը ցաւիմ, բայց պիտի մերժեմ։
[Gə tsavim, payts bidi merzhem]
I am sorry, but I must refuse you.

Չեմ խմեր։/Կուշտ եմ։
[Chem khəmer/gusht em]
I do not drink ./I am not hungry.

Ախորժակ չունիմ։
[Akhorzhag chunim]
I have no appetite.

Անօթի (չ)եմ. ծարաւ (չ)եմ։
[Anoti (ch)em; dzarav (ch)em]
I am (not) hungry; I am (not) thursty.

Հիմա (կամացուկ մը) պիտի մեկնիմ։
[Hima (gamatsug mə) bidi megnim]
I will (quietly) take my leave now.

Շատ հաճելի երեկոյ մըն էր։
[Shad hadjeli yerego mən er]
It has been a very pleasant evening.

Արդէն կը մեկնի՞ք։
[Arten gə megnik?]
You are leaving already?

Այո՛, դժբախտաբար պէտք է երթամ։
[Ayo, təzhpakhtapar betk e yertam]
Yes, I am afraid I have to go.

Զգացուած եմ ձեր հիւրասիրութենէն։
[Ƶzkatsvadz em tser hyurasirutenen]
Thank you for your hospitality.

Նորէն հրամմեցէ՛ք։
[Noren hrammetsek!]
Come to see us again!

Դուք ալ մեզի հրամմեցէ՛ք։
[Tuk al mezi hrammetsek]
You should also visit us.

12. Planning leisure time and vacations

Այս իրիկուն/ամառ/տարի ի՞նչ պիտի ընես։
[Ays irigun / amar / dari inch bidi ənes?]
What are you (informal) doing tonight/this summer/this year?

Զատիկը/Սուրբ Ծնունդը/Նոր Տարին
[Zadigə/Surp Dzənuntə/Nor Darin]
Easter/Christmas/New Year

կը մօտենայ. ի՞նչ է ծրագիրդ։
[gə modena; inch e dzərakirət?]
is approaching; what are your plans?

Ի՞նչ միտք ունիս ընելու։
[Inch mitk unis ənelu?]
What are you planning to do?

Ի՞նչ ծրագիրներ ունիս։
[Inch dzərakirner unis?]
What kind of plans do you have?

Ո՞ւր կ՚ուզես/կը մտածես երթալ։
[Ur guzes/gə mədadzes yertal?]
Where do you want to go/think of going?

Կը փափաքի՞ս/փափաքի՞ք X ընել։
[Gə papakis/papakik X ənel?]
Would you (informal/formal) like to do X?

Կ՚ուզե՞ս տեղ մը երթալ։
[Guzes degh mə yertal?]
Do you wish to go some place?

Եկուր պարտէզ իջնենք։
[Yegur bardez ichnenk!]
Let's go down to the garden!

Ի՞նչ կը նախընտրես ընել։
[Inch gə nakhəndres ənel?]
What would you prefer to do?

Կ՚ուզեմ ընկերներս հրաւիրել։
[Guzem əngernerəs hravirel]
I would like to invite my friends.

Կը մտածեմ X երթալ/ընել։
[Gə mədadzem X yertal/ənel]
I plan to go to X/to do X.

Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ։
[Masnavor dzərakir me chunim]
I do not have a particular plan.

Այս տարուայ համար ծրագրեր չունիմ։
[Ays darva hamar dzərakrer chunim]
I do not have any plans for this year.

Բան մըն ալ չեմ ծրագրած։
[Pan mən al chem dzərakradz]
I haven't planned anything for this year.

Դեռ բան մըն ալ չեմ/չենք որոշած։
[Teŕ pan mən al čhem/čhenk voroshadz]
I haven't decided anything yet.

Զբաղած եմ։
[Ƶzpaghadz em]
I am busy.

Կը մտածենք քաղաքէն դուրս ելլել։
[Gə mədadzenk kaghaken turs yellel]
We plan to go out of town.

Կ'ուզեմ սփոր ընել։
[Guzem əspor ənel]
I would like to play some sports.

Լաւ գաղափար է։
[Lav kaghapar e]
Good idea!

13. Inquiring about news and reporting news

Ի՞նչ նորութիւն։
[Inch norutyun?]
What's new?

Ի՞նչ կայ չկայ։
[Inch ga čhəga?]
What's on?

Ի՞նչ(եր) լսեցիր։
[Inch(er) ləsetsir?]
What did you hear?

Ի՞նչ կը գրեն թերթերը։
[Inch gə kəren terterə?]
What are the newspapers writing?

Նոր բան մը լսեցի՞ր։
[Nor pan mə ləsetsir?]
Did you hear anything new?

Լսեցի՞ր (վերջին) նորութիւնը։
[Ləsetsir (verčhin) norutyunə?]
Have you heard the (latest) news?

Լսեցի՞ր ինչ պատահեցաւ։
[Ləsetsir inch badahetsav?]
Have you heard what happened?

Նոր լուրը իմացա՞ր։
[Nor lurə imatsar?]
Did you hear the news?

Աչքդ լո՛յս, ...
[Ačhkət luys, ...]
Congratulations, ... (Lit.: *Light to your eyes!* Expression used before breaking good news. See also p. 281.)

Ի՞նչ կ'ըսես վերջին եղածին։
[Inch gəses verčhin yeghadzin?]
What do you think about what's been happening lately?

Կերածդ, խմածդ քեզի, տեսածդ ինձի։
[Geradzət, khəmadzət kezi, desadzət indzi]
How was the party?
(Conventional informal expression, addressed to somebody who has been to a party. Lit.: *What you ate and drank is all yours, what you saw is mine.)*

14. Telling secrets and reacting to secrets

Մեր մէջ մնայ, ...
[Mer mech məna...]
It should stay between us, ...

Մէկու մը բան չըսես, ...
[Megu mə pan chəses]
Don't tell anybody, ...

Գաղտնիք մը ունիմ, մարդու չըսես։
[Kaghtnik mə unim, martu chəses]
I have a secret, don't tell anybody.

Կրնա՞ս գաղտնիք մը պահել։
[Gərnas kaghtnik mə bahel?]
Can you (informal) keep a secret?

Անշուշտ։
[Anshusht!]
Of course!

Անհոգ եղիր, հոս կը մնայ։
[Anhok yeghir, hos gə mənа]
Don't worry, it will stay here.

Կը խոստանամ լուռ մնալ։
[Gə khostanam lur mənal]
I promise to be silent.

Աստուած վկայ, մարդու չեմ ըսեր։
[Astvadz vəga, martu chem əser]
I swear to God, I won't tell anybody.

Վստահէ՛ ինծի։
[Vəstahe indzi]
Trust me!

Կ'երդնում, որ ըսածս ճիշդ է։
[Gertnum, vor əsadzəs djisht e]
I swear, what I'm saying is true.

Աչքովս տեսայ։
[Achkovəs desa]
I saw it with my (own) eyes.

Ականջովս լսեցի։
[Aganchovəs ləsetsi]
I heard it with my (own) ears.

Ես արդէն լսած էի/գիտէի։
[Yes arten ləsadz eyi/kideyi]
I had heard/I knew it already.

Աս ի՛նչ լաւ/գէշ լուր է։
[As inch lav/kesh lur e]
What good/bad news!

Հիանալի՛/սոսկալի՛ լուր է։
[Hianali/soskali lur e]
It's wonderful/terrible news!

15. Expressing surprise, doubt

Իրա՞ւ (կ'ըսես)։
[Irav (gəses)?]
Is that true (what you are saying)?

Ի՞նչ կ'ըսես, չէի գիտեր։
[Inch gəses, cheyi kider]
Really? I didn't know that.

Երբեք չէի սպասեր։
[Yerpek cheyi əspaser]
I would never have expected it to happen.

Կը զարմանամ։
[Gə zarmanam]
I am surprised.

(Մեծ) զարմանք կը պատճառէ ինծի։
[(Medz) zarmank gə badjare indzi]
It surprises me (greatly).

Որո՞ւն միտքէն կ'անցնէր։
[Vorun mitken gantsner?]
Who would have thought it!

Ջեմ կրնար ըսածիդ հաւատալ։
[Chem gərnar əsadzit havadal]
I can't believe what you are saying.

Անհաւատալի/անսպասելի է։
[Anhavadali/anəspaseli e]
It's unbelievable/unexpected.

Ջլսուած բան է։
[Chləsvadz pan e]
It's a thing unheard of.

Ո՞վ ըսաւ քեզի։
[Ov əsav kezi?]
Who told you?

Ուրկէ՞ իմացար։
[Urge imatsar?]
How did you find out?

Վստա՞հ/համոզուա՞ծ ես։
[Vəstah/hamozvadz es?]
Are you sure/convinced?

Որո՞շ գիտես։
[Vorosh kides?]
Do you know it for sure?

Պիտի ստուգեմ (թէ ճի՞շդ է)։
[Bidi əstukem (te djisht e?)]
I'm going to check it (if it's true).

16a. Asking for advice

Ի՞նչ խորհուրդ կու տաս (որ ընեմ)։
[Inch khorhurt gu das (vor ənem)?]
What would you (informal) advise me (to do)?

Ի՞նչ ընեմ արդեօք։
[Inch ənem artyok?]
What should I possibly do?

Եթէ տեղս ըլլայիր, ի՞նչ պիտի ընէիր։
[Yete deghəs əllayir, inch bidi əneyir?]
What would you do, if you were me?

X *ընեմ, թէ՞* Y *ընեմ։*
[X ənem, te Y ənem?]
Should I do X or Y?

Ի՞նչ ընելու եմ հիմա։
[Inch ənelu em hima?]
What am I to do now?

Շուարած եմ, ընելիքս չեմ գիտեր։
[Shəvaradz em, ənelikəs chem kider]

I am lost, I don't know what to do.

16b. Offering advice

Ես քու տեղդ ըլլայի՝ X կ'ընէի։
[Yes ku deghət əllayi, X gəneyi]

I would do X if I were you.

Ես X կ'ընէի. ուրիշ ելք չկայ։
[Yes X gəneyi; urish yelk chəga]

I would do X; there is no other way.

Եթէ ինծի մտիկ ընես, ...
[Yete indzi mədig ənes, ...]

If you listen to me, ...

Ես պարզապէս X կ'ընէի։
[Yes barzabes X gəneyi]

I would simply do X.

Լաւ պիտի ըլլար, եթէ X ընէիր։
[Lav bidi əllar, yete X əneyir]

You would be doing the right thing if you did X.

Աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար, եթէ ...
[Aveli lav cher əllar, yete ...]

Wouldn't it be better if ...

Լաւագոյնը X ընելն է։
[Lavakuynə X əneln e]

The best you can do is X.

Իրաւ որ չեմ գիտեր ինչ ըսեմ։
[Irav vor chem kider inch əsem]

I really do not know what to say.

Չեմ գիտեր, դժուար հարց է։
[Chem kider, təzhvar harts e]

I don't know, it is a problem.

Եկուր ուրիշ բան մը ընենք։
[Yegur urish pan mə ənenk!]

Let's do something else.

X ընել փորձեցի՞ր։
[X ənel portsetsir?]

Did you try to do X?

16c. Taking advice

Այդպէս ալ կ'ընեմ։
[Aytbes al gənem]

I will do exactly that.

Ուրիշ ելք չկայ։
[Urish yelk chəga]

There is no other way out.

Լաւ միտք/գաղափար է։
[Lav midk/kaghapar e]

It is a good thought/idea.

Լաւ խորհուրդ է։
[Lav khorhurt e]

It is good advice.

Պիտի հետեւիմ ձեր/քու խորհուրդիդ։
[Bidi hedevim tser/ku khorhurtit]

I will follow your (informal/formal) advice.

17a. Congratulating and expressing wishes

Շա՛տ տարիներու։
[Shad darineru]
Many happy returns!

Շնորհաւո՛ր Նոր Տարի
[Shənorhavor nor dari]
Happy New Year

և Սուրբ Ծնունդ։
[yev Surp Dzənunt]
and Merry Christmas!

Կը շնորհաւորեմ նշանախօսութիւնդ։
[Gə shənorhavorem nəshanakhosutyunət]
I congratulate you on your engagement.

Կը շնորհաւորենք ձեր ամուսնութիւնը։
[Gə shənorhavorenk tser amusnutyunə]
We congratulate you on your marriage.

Կը շնորհաւորեմ պաշտօնիդ բարձրացումը։
[Gə shənorhavorem bashtonit partsratsumə]
I congratulate you on your promotion.

Բարի Կաղանդ (կը մաղթեմ)։
[Pari Gaghant (gə maghtem)]
(I wish you) a happy New Year's Day!

Կը ցանկամ երջանիկ տօներ։
[Gə tsangam yerchanig doner]
I wish you happy holidays!

Շնորհաւո՛ր տարեդարձ։
[Shənorhavor daretarts!]
Happy Birthday!

Կը մաղթեմ քաջառողջութիւն։
[Gə maghtem kachaṙoghchutyun]
I wish you good health.

Բարի ճամբորդութի՛ւն։
[Pari djamportutyun!]
Bon voyage!

Յաջողութիւն կը մաղթեմ։
[Hachoghutyun gə maghtem]
(I wish you) good luck!

17b. Special expressions used on various happy occasions

Աչքդ լո՛յս։
[Achkət luys!]
Congratulations to you! (informal)
(Lit.: *Light to your eyes!* Used on any happy occasion: engagement, marriage, birth, graduation, etc.)

Մէկ բարձի (վրայ) ծերանա՛ք։
[Meg partsi (vəra) dzeranak!]
I wish you a long life together!
(Lit.: *Grow old on the same pillow*! Used to congratulate a newlywed couple.)

Լաւ օրերը տեսնէ՛ս։
[Lav orerə desnes!]
Congratulations! (informal)
(Lit. *May you see his/her good days*! Used as a good wish with regard to someone's children.)

Անունովդ ապրի՛ս:
[Anunovət abris!]

Happy Saint's day!
(Lit.: *May you live with your name*! Said to a person who carries the name of a Saint celebrated that particular day.)

Բարի՛ ախորժակ:
[Pari akhorzhag!]

Bon appétit!

Անուշ ըլլայ:
[Anush əlla!]

Enjoy it! (Lit.: *May it be sweet*! Used both when offering food and when responding to someone's appreciation of the food just enjoyed.)

Լա՛ւ օրերու (գործածես):
[Lav oreru (kordzadzes)]

Use it in health! (Lit.:{*May you use it*} *in good days*! Used with reference to anything newly obtained.

Բարով հագնի՛ս:
[Parov haknis!]

Wear it in health!
(About new clothing)

Բարով նստի՛ք:
[Parov nəstik!

Enjoy your home! (Lit.: *Reside well*! Used on house-warmings.)

(Շա՛տ) ապրի՛ս:
[Abris!]

Good for you/Bravo! (Lit.: *May you live* {*long*}! Used in praising a good performance.)

Ձեռքերդ/ձեռքերնիդ դալա՛ր:
[Tserkerət/tserkernit talar!]

Well done! (Lit.: *May your* (informal/formal) *hands thrive*! Used in praising someone's manual skills, particularly after enjoying his/her cooking.)

18. Contacting somebody on the phone

Կը ներէ՞ք, X-ի հետ կրնա՞մ խօսիլ:
[Gə nerek, X-i hed gərnam khosil?]

Excuse me, may I speak to X?

Նոյն ինքն է խօսողը:
[(Nuyn) inkn e khosoghə]

Speaking.

Այո՛, մէկ վայրկեան:
[Ayo, meg vayrgyan]

Yes, one moment please.

Հիմա կը կանչեմ:
[Hima gə ganchem]

I will call him/her right now.

Կը ցաւիմ, բայց X-ը հոս չէ:
[Gə tsavim, payts X-ə hos che]

I am sorry, but X is not here.

Ցաւօք X-ը քաղաքէն դուրս կը գտնուի:
[Tsavok X-ə kaghaken turs gə kədnəvi]

I am sorry, X is out of town.

Ներեցէ՛ք, ո՞վ կը խօսի:
[Neretsek, ov gə khosi?]

Who is talking, please?

Մէկ ժամէն հոս կ'ըլլայ։
[Meg zhamen hos gəlla]
He/she will be back in an hour.

Կրնա՞մ իրեն լուր մը ձգել։
[Gərnam iren lur mə ʦəkel?]
May I leave him/her a message?

X-ը այլեւս հոս չ'ապրիր։
[X-ə aylyevəs hos ċhabrir]
X does not live here anymore.

Հասցէն/հեռաձայնին թիւը կ'ուզէ՞ք։
[Hasʦen/heŕaʦaynin tivə guzek?]
Would you like to have his/her address/ telephone number?

Այո՛, եթէ կարելի է։
[Ayo, yete gareli e]]
Yes, if it is possible.

Սխալ թիւ ունիք։
[Səkhal tiv unik]
You have the wrong number.

19. Expressing regret, asking for forgiveness, and pardoning

(Շատ) կը ցաւիմ։
[(Sẖad) gə ʦavim]
I am (very) sorry.

Մե՛ղք։
[Megẖk]
What a pity!

Ցաւալի է։
[ʦavali e]
It is regrettable.

Ներողութիւն կը խնդրեմ։
[Neroghutyun gə kẖəntrem]
I ask for forgiveness.

Ներողամիտ եղէ՛ք։
[Neroghamid yeghek]
Be forgiving.

Ներուած ես/էք։
[Nervaʤ es/ek]
It's O.K.
(Lit.: *You* (informal/formal) *are forgiven.*)

Կ'աղաչեմ։
[Gaghaċhem]
I beg you.

Հոգ չէ։
[Hok ċhe]
It doesn't matter.

Խնդիր չէ։
[Kẖəntir ċhe]
It's not a problem.

20. Expressing gratitude and responding

Շնորհակալութի՛ւն։
[Sẖənorhagalutyun]
Thanks!

Ջ'արժեր։
[Ċharzher]
You are welcome!

(*Սրտանց*) *չնորհակալ եմ*։
[(Sərdanʦ) ʃhənorhagal em]

Thank you (wholeheartedly).

(*Շատ*) *երախտապարտ եմ* (*քեզի/ձեզի*)։
[(Ʃhad) yerakhdabard em (kezi/(ʦezi)]

I am (very) grateful (to you) (informal/formal).

Երբեք պիտի չմոռնամ ըրածդ/ձեր ըրածը։
[Yerpek bidi chəmornam əradzət/ʦer əradzə]

I will never forget what you (informal/formal) did.

Շատ ուրախ եմ որ օգտակար եղայ։
[Ʃhad urakh em vor okdagar yegha]

I am happy that I could be of help.

Շատ ազնիւ էք։
[Ʃhad azniv ek]

You (formal) are very kind.

Քա՛ւ լիցի։
[Kav liʦi]

Not at all!

Ոչի՛նչ, բան մը չէ։
[Vochinch, pan mə che]

Do not mention it!

CONJUGATION OF REGULAR VERBS
INDICATIVE MOOD (Affirmative)

First Conjugation verbs in -ել		Second Conjugation verbs in -իլ	Third Conjugation verbs in -ալ
PRESENT			
(ես)	կը վազեմ	կը խօսիմ	կը կարդամ
(դուն)	կը վազես	կը խօսիս	կը կարդաս
(ան)	կը վազէ	կը խօսի	կը կարդայ
(մենք)	կը վազենք	կը խօսինք	կը կարդանք
(դուք)	կը վազէք	կը խօսիք	կը կարդաք
(անոնք)	կը վազեն	կը խօսին	կը կարդան
IMPERFECT			
(ես)	կը վազէի	կը խօսէի	կը կարդայի
(դուն)	կը վազէիր	կը խօսէիր	կը կարդայիր
(ան)	կը վազէր	կը խօսէր	կը կարդար
(մենք)	կը վազէինք	կը խօսէինք	կը կարդայինք
(դուք)	կը վազէիք	կը խօսէիք	կը կարդայիք
(անոնք)	կը վազէին	կը խօսէին	կը կարդային
AORIST			
(ես)	վազեցի	խօսեցայ	կարդացի
(դուն)	վազեցիր	խօսեցար	կարդացիր
(ան)	վազեց	խօսեցաւ	կարդաց
(մենք)	վազեցինք	խօսեցանք	կարդացինք
(դուք)	վազեցիք	խօսեցաք	կարդացիք
(անոնք)	վազեցին	խօսեցան	կարդացին
PERFECT 1			
(ես)	վազած եմ	խօսած եմ	կարդացած եմ
(դուն)	վազած ես	խօսած ես	կարդացած ես
(ան)	վազած է	խօսած է	կարդացած է
(մենք)	վազած ենք	խօսած ենք	կարդացած ենք
(դուք)	վազած էք	խօսած էք	կարդացած էք
(անոնք)	վազած են	խօսած են	կարդացած են
PERFECT 2			
(ես)	վազեր եմ	խօսեր եմ	կարդացեր եմ
(դուն)	վազեր ես	խօսեր ես	կարդացեր ես
(ան)	վազեր է	խօսեր է	կարդացեր է
(մենք)	վազեր ենք	խօսեր ենք	կարդացեր ենք
(դուք)	վազեր էք	խօսեր էք	կարդացեր էք
(անոնք)	վազեր են	խօսեր են	կարդացեր են

PLUPERFECT 1

(ես)	վազած էի	խօսած էի	կարդացած էի
(դուն)	վազած էիր	խօսած էիր	կարդացած էիր
(ան)	վազած էր	խօսած էր	կարդացած էր
(մենք)	վազած էինք	խօսած էինք	կարդացած էինք
(դուք)	վազած էիք	խօսած էիք	կարդացած էիք
(անոնք)	վազած էին	խօսած էին	կարդացած էին

PLUPERFECT 2

(ես)	վազեր էի	խօսեր էի	կարդացեր էր
(դուն)	վազեր էիր	խօսեր էիր	կարդացեր էիր
(ան)	վազեր էր	խօսեր էր	կարդացեր էր
(մենք)	վազեր էինք	խօսեր էինք	կարդացեր էինք
(դուք)	վազեր էիք	խօսեր էիք	կարդացեր էիք
(անոնք)	վազեր էին	խօսեր էին	կարդացեր էին

FUTURE I

(ես)	պիտի վազեմ	պիտի խօսիմ	պիտի կարդամ
(դուն)	պիտի վազես	պիտի խօսիս	պիտի կարդաս
(ան)	պիտի վազէ	պիտի խօսի	պիտի կարդայ
(մենք)	պիտի վազենք	պիտի խօսինք	պիտի կարդանք
(դուք)	պիտի վազէք	պիտի խօսիք	պիտի կարդաք
(անոնք)	պիտի վազեն	պիտի խօսին	պիտի կարդան

FUTURE II

(ես)	վազած պիտի ըլլամ	խօսած պիտի ըլլամ	կարդացած պիտի ըլլամ
(դուն)	վազած պիտի ըլլաս	խօսած պիտի ըլլաս	կարդացած պիտի ըլլաս
(ան)	վազած պիտի ըլլայ	խօսած պիտի ըլլայ	կարդացած պիտի ըլլայ
(մենք)	վազած պիտի ըլլանք	խօսած պիտի ըլլանք	կարդացած պիտի ըլլանք
(դուք)	վազած պիտի ըլլաք	խօսած պիտի ըլլաք	կարդացած պիտի ըլլաք
(անոնք)	վազած պիտի ըլլան	խօսած պիտի ըլլան	կարդացած պիտի ըլլան

IMPERATIVE MOOD

Assertive 2nd pers. sing.:	վազէ՛	խօսէ՛	կարդա՛
Assertive 2nd pers. plur.:	վազեցէ՛ք	խօսեցէ՛ք	կարդացէ՛ք
Assertive 3nd pers. sing.:	թող վազէ	թող խօսի	թող կարդայ
Assertive 3nd pers. plur.:	թող վազեն	թող խօսին	թող կարդան
Inclusive plural:	վազե՛նք	խօսի՛նք	կարդա՛նք

CONDITIONAL I

(ես)	պիտի վազէի	պիտի խօսէի	պիտի կարդայի
(դուն)	պիտի վազէիր	պիտի խօսէիր	պիտի կարդայիր
(ան)	պիտի վազէր	պիտի խօսէր	պիտի կարդար
(մենք)	պիտի վազէինք	պիտի խօսէինք	պիտի կարդայինք
(դուք)	պիտի վազէիք	պիտի խօսէիք	պիտի կարդայիք
(անոնք)	պիտի վազէին	պիտի խօսէին	պիտի կարդային

CONDITIONAL II

(ես)	վազած պիտի ըլլայի	խօսած պիտի ըլլայի	կարդացած պիտի ըլլայի
(դուն)	վազած պիտի ըլլայիր	խօսած պիտի ըլլայիր	կարդացած պիտի ըլլայիր
(ան)	վազած պիտի ըլլար	խօսած պիտի ըլլար	կարդացած պիտի ըլլար
(մենք)	վազած պիտի ըլլայինք	խօսած պիտի ըլլայինք	կարդացած պիտի ըլլայինք
(դուք)	վազած պիտի ըլլայիք	խօսած պիտի ըլլայիք	կարդացած պիտի ըլլայիք
(անոնք)	վազած պիտի ըլլային	խօսած պիտի ըլլային	կարդացած պիտի ըլլայ

SUBJUNCTIVE MOOD

PRESENT

(ես)	վազեմ	խօսիմ	կարդամ
(դուն)	վազես	խօսիս	կարդաս
(ան)	վազէ	խօսի	կարդայ
(մենք)	վազենք	խօսինք	կարդանք
(դուք)	վազէք	խօսիք	կարդաք
(անոնք)	վազեն	խօսին	կարդան

PAST

(ես)	վազէի	խօսէի	կարդայի
(դուն)	վազէիր	խօսէիր	կարդայիր
(ան)	վազէր	խօսէր	կարդար
(դուք)	վազէինք	խօսէինք	կարդայինք
(դուք)	վազէիք	խօսէիք	կարդայիք
(անոնք)	վազէին	խօսէին	կարդային

INFINITE FORMS

Infinitive:	վազել	խօսիլ	կարդալ
Present Participle:	վազող	խօսող	կարդացող
Past Participle:	վազած	խօսած	կարդացած
Future Participle 1:	վազելիք	խօսելիք	կարդալիք
Future Participle 2:	վազելու	խօսելու	կարդալու

CONJUGATION OF REGULAR VERBS
INDICATIVE MOOD (Negative)

	First Conjugation ending in -ել	Second Conjugation ending in -իլ	Third Conjugation ending in -ալ
	PRESENT		
(ես)	չեմ վազեր	չեմ խօսիր	չեմ կարդար
(դուն)	չես վազեր	չես խօսիր	չես կարդար
(ան)	չի վազեր	չի խօսիր	չի կարդար
(մենք)	չենք վազեր	չենք խօսիր	չենք կարդար
(դուք)	չէք վազեր	չէք խօսիր	չէք կարդար
(անոնք)	չեն վազեր	չեն խօսիր	չեն կարդար
	IMPERFECT		
(ես)	չէի վազեր	չէի խօսիր	չէի կարդար
(դուն)	չէիր վազեր	չէիր խօսիր	չէիր կարդար
(ան)	չէր վազեր	չէր խօսիր	չէր կարդար
(մենք)	չէինք վազեր	չէինք խօսիր	չէինք կարդար
(դուք)	չէիք վազեր	չէիք խօսիր	չէիք կարդար
(անոնք)	չէին վազեր	չէին խօսիր	չէին կարդար
	AORIST		
(ես)	չվազեցի	չխօսեցայ	չկարդացի
(դուն)	չվազեցիր	չխօսեցար	չկարդացիր
(ան)	չվազեց	չխօսեցաւ	չկարդաց
(մենք)	չվազեցինք	չխօսեցանք	չկարդացինք
(դուք)	չվազեցիք	չխօսեցաք	չկարդացիք
(անոնք)	չվազեցին	չխօսեցան	չկարդացին
	PERFECT 1		
(ես)	չեմ վազած	չեմ խօսած	չեմ կարդացած
(դուն)	չես վազած	չես խօսած	չես կարդացած
(ան)	չէ վազած	չէ խօսած	չէ կարդացած
(մենք)	չենք վազած	չենք խօսած	չենք կարդացած
(դուք)	չէք վազած	չէք խօսած	չէք կարդացած
(անոնք)	չեն վազած	չեն խօսած	չեն կարդացած
	PERFECT 2		
(ես)	չեմ վազեր	չեմ խօսեր	չեմ կարդացեր
(դուն)	չես վազեր	չես խօսեր	չես կարդացեր
(ան)	չէ վազեր	չէ խօսեր	չէ կարդացեր
(մենք)	չենք վազեր	չենք խօսեր	չենք կարդացեր
(դուք)	չէք վազեր	չէք խօսեր	չէք կարդացեր
(անոնք)	չեն վազեր	չեն խօսեր	չեն կարդացեր

PLUPERFECT 1			
(ես)	էի վազած	էի խօսած	էի կարդացած
(դուն)	էիր վազած	էիր խօսած	էիր կարդացած
(ան)	էր վազած	էր խօսած	էր կարդացած
(մենք)	էինք վազած	էինք խօսած	էինք կարդացած
(դուք)	էիք վազած	էիք խօսած	էիք կարդացած
(անոնք)	էին վազած	էին խօսած	էին կարդացած

PLUPERFECT 2			
(ես)	էի վազեր	էի խօսեր	էր կարդացեր
(դուն)	էիր վազեր	էիր խօսեր	էիր կարդացեր
(ան)	էր վազեր	էր խօսեր	էր կարդացեր
(մենք)	էինք վազեր	էինք խօսեր	էինք կարդացեր
(դուք)	էիք վազեր	էիք խօսեր	էիք կարդացեր
(անոնք)	էին վազեր	էին խօսեր	էին կարդացեր

FUTURE I			
(ես)	պիտի վազեմ	պիտի խօսիմ	պիտի կարդամ
(դուն)	պիտի վազես	պիտի խօսիս	պիտի կարդաս
(ան)	պիտի վազէ	պիտի խօսի	պիտի կարդայ
(մենք)	պիտի վազենք	պիտի խօսինք	պիտի կարդանք
(դուք)	պիտի վազէք	պիտի խօսիք	պիտի կարդաք
(անոնք)	պիտի վազեն	պիտի խօսին	պիտի կարդան

FUTURE II			
(ես)	վազած պիտի ըլլամ	խօսած պիտի ըլլամ	կարդացած պիտի ըլլամ
(դուն)	վազած պիտի ըլլաս	խօսած պիտի ըլլաս	կարդացած պիտի ըլլաս
(ան)	վազած պիտի ըլլայ	խօսած պիտի ըլլայ	կարդացած պիտի ըլլայ
(մենք)	վազած պիտի ըլլանք	խօսած պիտի ըլլանք	կարդացած պիտի ըլլանք
(դուք)	վազած պիտի ըլլաք	խօսած պիտի ըլլաք	կարդացած պիտի ըլլաք
(անոնք)	վազած պիտի ըլլան	խօսած պիտի ըլլան	կարդացած պիտի ըլլան

IMPERATIVE MOOD			
Prohibitive 2nd pers. sing.:	մի՛ վազեր	մի՛ խօսիր	մի՛ կարդար
Prohibitive 2nd pers. plur.:	մի՛ վազէք	մի՛ խօսիք	մի՛ կարդաք
Assertive 3nd pers. sing.:	թող վազէ	թող խօսի	թող կարդայ
Assertive 3nd pers. sing.:	թող վազեն	թող խօսին	թող կարդան
Inclusive plural:	վազե՛նք	խօսի՛նք	կարդա՛նք

CONDITIONAL I			
(ես)	պիտի չվազէի	պիտի չխօսէի	պիտի չկարդայի
(դուն)	պիտի չվազէիր	պիտի չխօսէիր	պիտի չկարդայիր
(ան)	պիտի չվազէր	պիտի չխօսէր	պիտի չկարդար
(մենք)	պիտի չվազէինք	պիտի չխօսէինք	պիտի չկարդայինք
(դուք)	պիտի չվազէիք	պիտի չխօսէիք	պիտի չկարդայիք
(անոնք)	պիտի չվազէին	պիտի չխօսէին	պիտի չկարդային
CONDITIONAL II			
(ես)	վազած պիտի չըլլայի	խօսած պիտի չըլլայի	կարդացած պիտի չըլլայի
(դուն)	վազած պիտի չըլլայիր	խօսած պիտի չըլլայիր	կարդացած պիտի չըլլայիր
(ան)	վազած պիտի չըլլար	խօսած պիտի չըլլար	կարդացած պիտի չըլլար
(մենք)	վազած պիտի չըլլայինք	խօսած պիտի չըլլայինք	կարդացած պիտի չըլլայինք
(դուք)	վազած պիտի չըլլայիք	խօսած պիտի չըլլայիք	կարդացած պիտի չըլլայիք
(անոնք)	վազած պիտի չըլլային	խօսած պիտի չըլլային	կարդացած պիտի չըլլային
SUBJUNCTIVE MOOD (Negative)			
PRESENT			
(ես)	չվազեմ	չխօսիմ	չկարդամ
(դուն)	չվազես	չխօսիս	չկարդաս
(ան)	չվազէ	չխօսի	չկարդայ
(մենք)	չվազենք	չխօսինք	չկարդանք
(դուք)	չվազէք	չխօսիք	չկարդաք
(անոնք)	չվազեն	չխօսին	չկարդան
PAST			
(ես)	չվազէի	չխօսէի	չկարդայի
(դուն)	չվազէիր	չխօսէիր	չկարդայիր
(ան)	չվազէր	չխօսէր	չկարդար
(դուք)	չվազէինք	չխօսէինք	չկարդայինք
(դուք)	չվազէիք	չխօսէիք	չկարդայիք
(անոնք)	չվազէին	չխօսէին	չկարդային
INFINITE FORMS			
Infinitive:	չվազել	չխօսիլ	չկարդալ
Present Participle:	չվազող	չխօսող	չկարդացող
Past Participle:	չվազած	չխօսած	չկարդացած
Future Participle 1:	չվազելիք	չխօսելիք	չկարդալիք
Future Participle 2:	չվազելու	չխօսելու	չկարդալու

CONJUGATION OF THE IRREGULAR VERB
ԵՄ and ԸԼԼԱԼ
INDICATIVE MOOD (Affirmative)

PRESENT			IMPERFECT	
(ես)	եմ	կ'ըլլամ	էի	կ'ըլլայի
(դուն)	ես	կ'ըլլաս	էիր	կ'ըլլայիր
(ան)	է	կ'ըլլայ	էր	կ'ըլլար
(մենք)	ենք	կ'ըլլանք	էինք	կ'ըլլայինք
(դուք)	էք	կ'ըլլաք	էիք	կ'ըլլայիք
(անոնք)	են	կ'ըլլան	էին	կ'ըլլային

AORIST	PERFECT 1	PERFECT 2
(ես)	եղայ	եղած եմ	եղեր եմ
(դուն)	եղար	եղած ես	եղեր ես
(ան)	եղաւ	եղած է	եղեր է
(մենք)	եղանք	եղած ենք	եղեր ենք
(դուք)	եղաք	եղած էք	եղեր էք
(անոնք)	եղան	եղած են	եղեր են

PLUPERFECT I	PLUPERFECT I
ես)	եղած էի	եղեր էի
(դուն)	եղած էիր	եղեր էիր
(ան)	եղած էր	եղեր էր
(մենք)	եղած էինք	եղեր էինք
(դուք)	եղած էիք	եղեր էիք
(անոնք)	եղած էին	եղեր էին

FUTURE I	FUTURE II
(ես)	պիտի ըլլամ	եղած պիտի ըլլամ
(դուն)	պիտի ըլլաս	եղած պիտի ըլլաս
(ան)	պիտի ըլլայ	եղած պիտի ըլլայ
(մենք)	պիտի ըլլանք	եղած պիտի ըլլանք
(դուք)	պիտի ըլլաք	եղած պիտի ըլլաք
(անոնք)	պիտի ըլլան	եղած պիտի ըլլան

INFINITE FORMS		IMPERATIVE MOOD	
Infinitive:	ըլլալ	Assertive 2nd person singular:	եղիր
Present Participle:	եղող	Assertive 2nd person plural:	եղէ՛ք
Past Participle:	եղած	Assertive 3nd person singular:	թող ըլլայ
Future Participle 1:	ըլլալիք	Assertive 3nd person plural:	թող ըլլան
Future Participle 2:	ըլլալու	Inclusive plural:	ըլլա՛նք

CONDITIONAL I		CONDITIONAL II	
(ես)	պիտի ըլլայի	եղած պիտի ըլլայի	
(դուն)	պիտի ըլլայիր	եղած պիտի ըլլայիր	
(ան)	պիտի ըլլար	եղած պիտի ըլլար	
(մենք)	պիտի ըլլայինք	եղած պիտի ըլլայինք	
(դուք)	պիտի ըլլայիք	եղած պիտի ըլլայիք	
(անոնք)	պիտի ըլլային	եղած պիտի ըլլային	
SUBJUNCTIVE PRESENT		**SUBJUNCTIVE IMPERFECT**	
(ես)	ըլլամ	ըլլայի	
(դուն)	ըլլաս	ըլլայիր	
(ան)	ըլլայ	ըլլար	
(մենք)	ըլլանք	ըլլայինք	
(դուք)	ըլլաք	ըլլայիք	
(անոնք)	ըլլան	ըլլային	
INDICATIVE MOOD (Negative) *ԵՄ* and *ԸԼԼԱԼ*			
	PRESENT		**IMPERFECT**
(ես)	չեմ	չեմ ըլլար	չէի չէի ըլլար
(դուն)	չես	չես ըլլար	չէիր չէիր ըլլար
(ան)	չէ	չ'ըլլար	չէր չէր ըլլար
(մենք)	չենք	չենք ըլլար	չէինք չէինք ըլլար
(դուք)	չէք	չէք ըլլար	չէիք չէիք ըլլար
(անոնք)	չեն	չեն ըլլար	չէին չէին ըլլար
	AORIST	**PERFECT 1**	**PERFECT 2**
(ես)	չեղայ	չեմ եղած	չեմ եղեր
(դուն)	չեղար	չես եղած	չես եղեր
(ան)	չեղաւ	չէ եղած	չէ եղեր
(մենք)	չեղանք	չենք եղած	չենք եղեր
(դուք)	չեղաք	չէք եղած	չէք եղեր
(անոնք)	չեղան	չեն եղած	չեն եղեր
	PLUPERFECT I	**PLUPERFECT II**	
(ես)	չէի եղած	չէի եղեր	
(դուն)	չէիր եղած	չէիր եղեր	
(ան)	չէր եղած	չէր եղեր	
(մենք)	չէինք եղած	չէինք եղեր	
(դուք)	չէիք եղած	չէիք եղեր	
(անոնք)	չէին եղած	չէին եղեր	

FUTURE 1		FUTURE 2	
(ես)	պիտի չըլլամ	եղած պիտի չըլլամ	
(դուն)	պիտի չըլլաս	եղած պիտի չըլլաս	
(ան)	պիտի չըլլայ	եղած պիտի չըլլայ	
(մենք)	պիտի չըլլանք	եղած պիտի չըլլանք	
(դուք)	պիտի չըլլաք	եղած պիտի չըլլաք	
(անոնք)	պիտի չըլլան	եղած պիտի չըլլան	
CONDITIONAL I		**CONDITIONAL II**	
(ես)	պիտի չըլլայի	եղած պիտի չըլլայի	
(դուն)	պիտի չըլլայիր	եղած պիտի չըլլայիր	
(ան)	պիտի չըլլար	եղած պիտի չըլլար	
(մենք)	պիտի չըլլայինք	եղած պիտի չըլլայինք	
(դուք)	պիտի չըլլայիք	եղած պիտի չըլլայիք	
(անոնք)	պիտի չըլլային	եղած պիտի չըլլային	
SUBJUNCTIVE PRESENT		**SUBJUNCTIVE IMPERFECT**	
(ես)	չըլլամ	չըլլայի	
(դուն)	չըլլաս	չըլլայիր	
(ան)	չըլլայ	չըլլար	
(մենք)	չըլլանք	չըլլայինք	
(դուք)	չըլլաք	չըլլայիք	
(անոնք)	չըլլան	չըլլային	
INFINITE FORMS		**IMPERATIVE MOOD**	
Infinitive:	չըլլալ	Prohibitive 2nd pers.sing.:	մի՛ ըլլար
Present Participle:	չեղող	Prohibitive 2nd pers. plur.:	մի՛ ըլլաք
Past Participle:	չեղած	Assertive 3nd pers. sing.:	թող չըլլայ
Future Participle 1:	չըլլալիք	Assertive 3nd person plural:	թող չըլլան
Future Participle 2:	չըլլալու	Inclusive plural:	չըլլա՛նք

TABLE OF IRREGULAR VERBS

Infinitive	Present	Imperfect	Aorist	Subjunctive	Imperative
առնել	կ'առնեմ	կ'առնէի	առ-ի	առնեմ	ա՛ռ/առէ՛ք
բանալ	կը բանամ	կը բանայի	բաց-ի	բանամ	բա՛ց/բացէ՛ք
բերել	կը բերեմ	կը բերէի	բեր-ի	բերեմ	բե՛ր/բերէ՛ք
գալ	կու գամ	կու գայի	եկ-այ	գամ	եկու՛ր/եկէ՛ք
գիտնալ	գիտեմ	գիտէի	գիտ-ցայ	գիտնամ	գիտցի՛ր/գիտցէ՛ք
դառնալ	կը դառնամ	կը դառնայի	դարձ-այ	դառնամ	դարձի՛ր/դարձէ՛ք
դնել	կը դնեմ	կը դնէի	դր-ի	դնեմ	դի՛ր/դրէ՛ք
ելլել	կ'ելլեմ	կ'ելլէի	ել-այ	ելլեմ	ելի՛ր/ելէ՛ք
երթալ	կ'երթամ	կ'երթայի	գաց-ի	երթամ	գնա՛/գացէ՛ք
զարնել	կը զարնեմ	կը զարնէի	զարկ-ի	զարնեմ	զա՛րկ/զարկէ՛ք
ըլլալ	եմ/կ'ըլլամ	էի/կ'ըլլայի	եղ-այ	ըլլամ	եղի՛ր/եղէ՛ք
ընել	կ'ընեմ	կ'ընէի	ըր-ի	ընեմ	ըրէ՛/ըրէ՛ք
ըսել	կ'ըսեմ	կ'ըսէի	ս-ի	ըսեմ	ըսէ՛/ըսէ՛ք
թողուլ	կը թողում	կը թողուի	թող-ի	թողեմ	թո՛ղ/թողէ՛ք
իյնալ	կ'իյնամ	կ'իյնայի	ինկ-այ	իյնամ	իննկի՛ր/իննկէ՛ք
լալ	կու լամ	կու լայի	լաց-ի	լամ	լա՛ց/լացէ՛ք
ծնիլ	կը ծնիմ	կը ծնէի	ծն-այ	ծնիմ	ծնի՛ր/ծնեցէ՛ք
կենալ	կը կենամ	կը կենայի	կեց-այ	կենամ	կեցի՛ր/կեցէ՛ք
կարենալ	կրնամ կը կարենամ	կրնայի կը կարենայի	կրց-այ	կարենամ	կրցի՛ր/կրցէ՛ք
նստիլ	կը նստիմ	կը նստէի	նստեց-այ (also: նստայ)	նստիմ	նստէ՛/նստեցէ՛ք
ունենալ	ունիմ/ կ'ունենամ	ունէի/ կ'ունենայի	ունեց-այ	ունենամ	ունեցի՛ր/ունեցէ՛ք
ուտել	կ'ուտեմ	կ'ուտէի	կեր-այ	ուտեմ	կե՛ր/կերէ՛ք
սկսիլ	կը սկսիմ	կը սկսէի	սկս-այ	սկսիմ	սկսէ՛/սկսեցէ՛ք
տալ	կու տամ	կու տայի	տու-ի	տամ	տու՛ր/տուէ՛ք
տանիլ	կը տանիմ	կը տանէի	տար-ի	տանիմ	տա՛ր/տարէ՛ք
փրթիլ	կը փրթիմ	կը փրթէի	փրթ-այ	փրթիմ	փրթի՛ր/փրթէ՛ք

TABLE OF IRREGULAR VERBS

Present/Imperfect negative	Present participle	Past participles	Future participle	Passive
չեմ/չէի առներ	առնող	առած/առեր	առնելիք	առնուիլ
չեմ/չէի բանար	բացող	բացած/բացեր	բանալիք	բացուիլ
չեմ/չէի բերեր	բերող	բերած/բերեր	բերելիք	բերուիլ
չեմ/չէի գար	եկող	եկած/եկեր	գալիք	---
չեմ/չէի գիտեր	գիտցող	գիտցած/գիտցեր	գիտնալիք	գիտցուիլ
չեմ/չէի դառնար	դարձող	դարձած/դարձեր	դառնալիք	դարձուիլ
չեմ/չէի դներ	դնող	դրած/դրեր	դնելիք	դրուիլ
չեմ/չէի ելլեր	ելլող	ելած/ելեր	ելլելիք	---
չեմ/չէի երթար	գացող	գացած/գացեր	երթալիք	---
չեմ/չէի զարներ	զարկող	զարկած/զարկեր	զարնելիք	զարնուիլ
չեմ/չէի ըլլար	եղող	եղած/եղեր	ըլլալիք	---
չեմ/չէի ըներ	ընող	ըրած/ըրեր	ընելիք	---
չեմ/չէի ըսեր	ըսող	ըսած/ըսեր	ըսելիք	ըսուիլ
չեմ/չէի թողուր	թողող	թողած/թողեր	թողելիք	թողուիլ
չեմ/չէի իյնար	ինկող	ինկած/ինկեր	իյնալիք	---
չեմ/չէի լար	լացող	լացած/լացեր	լալիք	---
չեմ/չէի ծնիր	ծնող	ծնած/ծներ	ծնելիք	---
չեմ/չէի կենար	կեցող	կեցած/կեցեր	կենալիք	---
չեմ/չէի կրնար	կրցող	կրցած/կրցեր	կարենալիք	---
չեմ/չէի նստիր	նստող	նստած/նստեր	նստելիք	---
չունիմ/չունէի չեմ/չէի ունենար	ունեցող	ունեցած/ունեցեր	ունենալիք	---
չեմ/չէի ուտեր	ուտող	կերած/կերեր	ուտելիք	ուտուիլ
չեմ/չէի սկսիր	սկսող	սկսած/սկսեր	սկսելիք	---
չեմ/չէի տար	տուող	տուած/տուեր	տալիք	տրուիլ
չեմ/չէի տանիր	տանող	տարած/տարեր	տանելիք	տարուիլ
չեմ/չէի փրթիր	փրթող	փրթած/փրթեր	փրթելիք	---

DECLENSION OF NOUNS

	SINGULAR	PLURAL
-ի Declension		
Nominative Accusative	քաղաք	քաղաքներ
Genitive Dative	քաղաքի	քաղաքներու
Ablative	քաղաքէ	քաղաքներէ
Instrumental	քաղաքով	քաղաքներով

The majority of nouns as well as nominalized adjectives, participles, numerals, proper names, adverbs, and postpositions follow this paradigm.

-ու Declension		
a) Nominative Accusative	ծով	ծովեր
Genitive Dative	ծովու	ծովերու
Ablative	ծովէ	ծովերէ
Instrumental	ծովով	ծովերով
b) Nominative Accusative	սիրել(ը)	NO PLURAL
Genitive Dative	սիրելու(ն)	
Ablative	սիրելէ(ն)	
Instrumental	սիրելով	
c) Nominative Accusative	խաղալ(ը)	NO PLURAL
Genitive Dative	խաղալու(ն)	
Ablative	խաղալէ(ն)	
Instrumental	խաղալով	

Most of the monosyllabic nouns (ձի, մարդ, հայ, etc.) and infinitives follow the -ու declension.

	SINGULAR	PLURAL
	-ան Declension	
a) Nominative, Accusative	տուն	տուներ
Genitive, Dative	տան	տուներու
Ablative	տունէ	տուներէ
Instrumental	տունով	տուներով
All nouns in -ուն: չուն (չան), գարուն (գարնան), աշուն (աշնան), etc.		
b) Nominative, Accusative	մուկ	մուկեր
Genitive, Dative	մկան	մուկերու
Ablative	մուկէ	մուկերէ
Instrumental	մուկով	մուկերով
Also: եզ (եզան), լեռ (լեռան), թռռ (թռռան), ձուկ (ձկան), դուռ (դռան), etc.		
c) Nominative, Accusative	անկում	անկումներ
Genitive, Dative	անկման	անկումներու
Ablative	անկումէ	անկումներէ
Instrumental	անկումով	անկումներով
All abstract nouns in -ում : կործանում (կործանման), ուսում (ուսման), հարցում (հարցման), չարժում (չարժման), etc.		
d) Nominative, Accusative	մանուկ	մանուկներ
Genitive, Dative	մանկան	մանուկներու
Ablative	մանուկէ	մանուկներէ
Instrumental	մանուկով	մանուկներով
Also: աղջիկ (աղջկան), կնիկ (կնկան), էրիկ (էրկան)		

	SINGULAR	PLURAL
	-եան Declension	
a) Nominative, Accusative	բարուքիւն	բարուքիւններ
Genitive, Dative	բարուքեան	բարուքիւններու or բարուքեանց
Ablative	բարուքենէ	բարուքիւններէրէ
Instrumental	բարուքեամբ or բարուքիւնով	բարուքիւններով
Also all abstract nouns ending in -ուքիւն: ուրախուքիւն (ուրախուքեան), տաքուքիւն (տաքուքեան), մեծուքիւն (մեծուքեան), etc.		
b) Nominative, Accusative	անկիւն	անկիւններ
Genitive, Dative	անկեան	անկիւններու
Ablative	անկիւնէ	անկիւններէ
Instrumental	անկիւնով	անկիւններով
Also: արիւն (արեան), սիւն (սեան), ծնունդ (ծնունդեան), ժողովուրդ (ժողովրդեան)		
	-ուան Declension	
Nominative, Accusative	ժամ	ժամեր
Genitive, Dative	ժամուան	ժամերու
Ablative	ժամէ	ժամերէ
Instrumental	ժամով	ժամերով
Also: ցերեկ (ցերեկուան), կէսօր, չաբաթ, տարի, ժամանակ, իրիկուն, գիշեր, երէկ, այսօր, վաղը, ամիս, առաւօտ, անգամ, ձմեռ (ձմեռուան, also: ձմրան), ամառ (ամառուան, also: ամրան), etc.		
	-օր Declension	
Nominative, Accusative	հայր	հայրեր
Genitive, Dative	հօր	հայրերու
Ablative	հօրմէն	հայրերէ
Instrumental	հօրով	հայրերով
Also: մայր, եղբայր, մօրեղբայր, հօրեղբայր, կնքահայր, կնքամայր, etc.		

-ոյ Declension

a) Nominative, Accusative	*Աստուած*	NO PLURAL
Genitive, Dative	*Աստուծոյ*	
Accusative	*Աստուած*	
Ablative	*Աստուծմէ*	
Instrumental	*Աստուծմով*	

Also: *Պոլիս* (*Պոլսոյ*), *Ասիա* (*Ասիոյ*), *Գերմանիա* (*Գերմանիոյ*), *Իտալիա* (*Իտալիոյ*), *Սպանիա* (*Սպանիոյ*), *Անգլիա* (*Անգլիոյ*), etc.

b) Nominative, Accusative	*հոգի*	*հոգիներ*
Genitive, Dative	*հոգւոյ*	*հոգիներու*
Ablative	*հոգիէ*	*հոգիներէ*
Instrumental	*հոգիւով*	*հոգիներով*

Also: *եկեղեցի* (*եկեղեցւոյ*), *որդի* (*որդւոյ*), etc.

Declension of some irregular plural forms

Nominative, Accusative	*տիկնայք** (or *տիկիններ*)	*մարդիկ*	*տղաք* (or *տղաներ*)
Genitive, Dative	*տիկնանց*	*մարդոց* (or *մարդկանց*	*տղոց*
Ablative	*տիկիններէ*	*մարդոցմէ*	*տղոցմէ*
Instrumental	*տիկիններով*	*մարդոցմով*	*տղոցմով*

*Also: *կանայք* (or *կիներ*), *պարոնայք* (or *պարոններ*)

Nominative, Accusative	*ծնողք* (or *ծնողներ*)	*անձինք*	*որդիք*(or *որդիներ*)
Genitive, Dative	*ծնողաց*	*անձանց* (or *մարդկանց*	*որդոց*
Ablative	*ծնողներէ*	*անձերէ*	*որդիներէ*
Instrumental	*ծնողներով*	*անձերով*	*որդիներով*

IRREGULAR (ARCHAIC) GENITIVE FORMS

Nominative		Genitive	
յոյս	*hope*	յուսոյ	(also: յոյսի)
լոյս	*light*	լուսոյ	(also: լոյսի)
սէր	*love*	սիրոյ	
հուր	*fire*	հրոյ	(also: հուրի)
խնդիր	*problem*	խնդրոյ	(also: խնդիրի
մարմին	*body*	մարմնոյ	(also: մարմինի)
պատիւ	*honor*	պատուոյ	(also: պատիւի)
հաշիւ	*account*	հաշուոյ	(also: հաշիւի)
ժողովուրդ	*people*	ժողովրդեան	(also: ժողովուրդի)
ծնունդ	*birth*	ծննդեան	(also: ծնունդի)
հանգիստ	*rest*	հանգստեան	(also: հանգիստի)
փախուստ	*flight, escape*	փախստեան	(also: փախուստի)
գալուստ	*arrival*	գալստեան	(also: գալուստի)
կայսր	*emperor*	կայսեր	(also: կայսրի)
դուստր	*daughter*	դստեր	(also: դուստրի)

DERIVATIONS

Nouns, Verbs, Adjectives, and Adverbs

PREFIXES

ան-	un-, -less	adj.	անտեղեակ unaware, անյոյս hopeless
ապ(ա)-	un-, dis-	adj., verb	ապօրինի unlawful, ապերախտ ungrateful ապակողմնորոշել to disorient,
արտ(ա)-	ex-, extra-	adj., verb, noun	արտասովոր extraordinary, արտածել to export, արտայայտել to express արտասահման abroad, out-of-country
ենթ(ա)-	sub-	verb, noun	ենթարկել to submit, ենթակայ subject
ընդ-	inter-, sub-	adj., verb	ընդհատել to interrupt, ընդծովեայ submarine
հակ(ա)-	counter-	adj., verb, noun	հակադիր opposite, հակազդել to counteract, հակահարուած counter-attack
համ(ա)-	con-, homo-, uni-	adj., verb, noun	համաձայն unanimous, համատեղել to combine, համանուն homonym
նախ(ա)-	pre-, for-	verb, noun	նախատեսել to foresee, նախադրութիւն preposition, նախաբան preface
ներ(ա)-	in-, inner	adj., verb, noun	ներքին internal, ներարկել to infuse, ներաշխարհ inner world
չ-	un-, non-	adj., noun	չկամ unkind, unwilling, չգիտութիւն ignorance
ստոր(ա)-	sub-, under-	adj.	ստորադաս subordinate, ստորագրեալ undersigned
վեր(ա)-	re-, super-	verb, noun	to revise, վերանայել, վերադառնալ to return, վերակացու supervisor
տ-	un-	adj.	տգէտ ignorant, տհաճ unpleasant
տար(ա)-	un-, ex-	adj., verb, noun	տարաբախտ unfortunate, տարածել to extend, տարագրութիւն exile
տժ-	un-	adj.	տժգոյն pale
փոխ(ա)-	trans-, re-	verb, noun	փոխադրել to transport, փոխվրէժ reprisal

SUFFIXES

-աբար	-ly	adverb	բնականաբար naturally
-(ա)գին	-y, -ly, etc.	adj., adv.	սրտագին heartfelt, ուժգին violently,
-ակ	-able, diminutive	adj., noun	ընդունակ capable, նաւակ little boat

-ական/եկան	-al, -(l)y,-ish	adj.	*տեղական* local, *տարեկան* yearly
-ակից	co-, participant	noun	*աշխատակից* colleague
-ապէս	-ly, -wise	adverb	*վերջապէս* finally, *այլապէս* otherwise
-ակի	-ly	adverb, adj.	*ուղղակի* directly, *մասնակի* particular
-ացու	destined to	adj., noun	*մահացու* deadly, *հարսնացու* bride-to-be
-անոց	local	noun	*զօրանոց* barracks, *յիւանդանոց* hospital
-անք	action	noun	*լոգանք* bathing, *աշխատանք* work
-արան	place	noun	*պահարան* locker, *գրադարան* library, *սրճարան* coffee house
-աւոր/եւոր	filled with, -y	adj.	*մեղաւոր* guilty, *ունեւոր* wealthy
-ային	-like	adj.	*մարդկային* human-like, *օդային* aerial
-եան	originating from	adj.	*արեւելեան* oriental, *Արամեան* originating from Aram
-եայ	made from	adj.	*մետաղեայ* made from metal
-ելի/ալի	-able	adj.	*պաշտելի* adorable, *ողբալի* lamentable
-եղէն	coll. material	adj., noun	*ոսկեղէն* jewelry, *հագուստեղէն* clothing
-ենի	-able, trees/bushes	adj., noun	*վայրենի* wild, *վարդենի* rose bush, *խնձորենի* apple tree, *տանձենի* pear tree
-(ե)ցի/(ա)ցի	resident, originating from	noun	*դրսեցի* outsider, *գիւղացի* villager, peasant, *Երեւանցի* Yerevaner, *գերմանացի* German
-է	made from, -en	adj.	*փայտէ* wooden, *մետաքսէ* made from silk
-իկ	diminutive	adj.	*մանկիկ* little lake
-իչ	instrum., agent,	noun, adj.	*գրիչ* pen, *երգիչ* singer, *գրաւիչ* attractive
-իք	geared / subject to	adj., noun	*ըսելիք* something to say, *խաղալիք* toy (something to play)
-ոտ	full of, -y	adj.	*իւղոտ* greasy (full of fat), *աղտոտ* dirty (full of dirt)
-որդ	agent	noun	*որսորդ* hunter, *գնորդ* buyer
-(ա)պան	profession	noun	*այգեպան* gardener, *դռնապան* doorman
-ստան	place, full of	noun	*ծառաստան* forest, *Յունաստան* Greece
-ուածք	result of action	noun	*չինուածք* construction, *գրուածք* writing
-ութիւն	abstract	noun	*ուրախութիւն* joy, *լաւութիւն* goodness
-ուկ	diminutive	noun	*մանչուկ* little boy
-ուհի	female	noun	*երգչուհի* female singer, *բժշկուհի* female physician
-ում	abstract	noun	*բուժում* cure, *չարժում* movement, *նուաճում* conquest
-օրէն	-ly	adverb	*վստահօրէն* surely, *լրջօրէն* seriously

ARMENIAN-ENGLISH GLOSSARY

Ա

ագահ [akah] avaricious, stingy
ագահութիւն [akahutyun] avarice, stinginess
ագարակ [akarag] farm
ագռաւ [akṙav] crow, raven
ազատ [azad] free
ազատել [azadel] to free, to rescue
ազատիլ [azadil] to get free
ազատութիւն [azadutyun] liberty, freedom
ազատքեղ [azadkegh] parsley
ազգ [azk] nation, people
ազգական [azkagan] relative
ազգակից [azkagiţs] related by nationality
ազգային [azkayin] national
ազդակ [aztag] factor, agent
ազդել [aztel] to influence, to effect
ազդեցիկ [aztetsig] influential
ազդեցութիւն [aztetsutyun] influence, effect
ազդու [aztu] effective
ազնիւ [azniv] noble, honest, kind
ազնւութիւն [aznəvutyun] nobleness, honesty, kindness
աթոռ [atoṙ] chair
աթոռանիստ [atoṙanist] chief residence (rel.)
աժան [azhan] cheap, inexpensive
աժանութիւն [azhanutyun] cheapness
ալ [al] too, also
ալիւր [alyur] flour
ալիք [alik] wave
ախոռ [akhoṙ] stable
ախորժակ [akhorzhag] appetite
ախորժելի [akhorzheli] agreeable
ախտ [akht] disease, vice
ածական [adzagan] adjective
ածելի [adzeli] razor
ածիլել [adzilel] to shave
ածիլուիլ [adzilvil] to get shaved
ածուխ [adzukh] coal, charcoal
ականջ [aganch] ear
ակումբ [agump] club
ակնոց [agnoţs] eyeglass
ակռայ [agṙa] tooth
ակօս [agos] furrow
ահագին [ahakin] enormous
ահաւոր [ahavor] terrible
աղ [agh] salt
աղալ [aghal] to grind
աղաղակ [aghaghag] scream, outcry
աղաման [aghaman] salt shaker
աղաչել [aghachel] to implore, to beg
աղաւնի [aghavni] dove, pigeon
աղբ [aghp] trash, waste, garbage
աղբիւր [aghpyur] fountain, source
աղեղ [aghegh] bow, arch
աղէկ [agheg] good, well
աղէտ [aghed] disaster, calamity
աղի [aghi] salty
աղիք [aghik] intestines, bowels
աղմուկ [aghmug] noise
աղուէս [aghves] fox
աղուոր [aghvor] nice, lovely
աղջիկ [aghchig] girl, daughter
աղտ [aghd] dirt
աղտոտ [aghdod] dirty
աղքատ [aghkad] poor
աղքատութիւն [aghkadutyun] poverty
աղօթել [aghotel] to pray
աղօթք [aghotk] prayer
աղօտ [aghod] dim
աճապարանք [adjabarank] haste, hurry
աճապարել [adjabarel] to hurry, to hasten
աճիլ [adjil] to grow
ամայի [amayi] deserted
աման [aman] pot, dish
ամառ [amaṙ] summer
ամարանոց [amaranoţs] summer house
ամբաստանել [ampastanel] to accuse, to indict
ամբոխ [ampokh] crowd, mob
ամբողջ [ampoghch] entire, whole
ամբողջովին [ampoghchovin] entirely
ամենա- [amena-] (the) most
ամերիկացի [amerigaţsi] American (male)
ամերիկուհի [ameriguhi] American (fem.)
ամէն [amen] every, each, all
ամիս [amis] month

ամուսին [amusin] husband, spouse
ամուսնանալ [amusnanal] to marry
ամուսնություն [amusnutyun] marriage
ամուր [amur] solid, firm, strong
ամուրի [amuri] bachelor, single (male)
ամչկոտ [aməchgod] shy, bashful
ամչնալ [amənchnal] to be ashamed
ամպ [amb] cloud
ամպամած [ambamadz] cloudy, nebulous
ամսագիր [amsakir] (monthly) magazine
ամսական (adj.) [amsagan] monthly
ամսական (noun) [amsagan] salary
ամրանալ [amranal] to grow strong
ամրոց [amrots] fortress, stronghold, castle
ամօթ [amot] shame
այբուբեն [aypupen] alphabet
այգի [ayki] vineyard
այդ [ayt] that, this
այդչափ [aytchap] that much, so much
այդպէս [aydbes] that way, so, thus
այդպիսի [aytbisi] such, similar, like that
այժմ [ayzhəm] now, presently
այլ [ayl] other, but
այլապէս [aylabes] otherwise
այլեւս [aylyevəs] anymore
այծ [aydz] goat
այն [ayn] that, it
այնչափ [aynchap] that much, as much
այնպէս [aynbes] so much, that much
այնպիսի [aynbisi] such, this kind of
այնքան [aynkan] that much, so much
այո [ayo] yes
այս [ays] this
այսինքն [aysinkən] namely, i.e.
այսչափ [ayschap] so much
այսպէս [aysbes] so, this way
այսպիսի [aysbisi] this kind of
այսքան [ayskan] this much, so many
այսօր [aysor] today
այտ [ayd] cheek
այրած [ayradz] burnt
այրել [ayrel] to burn, to kindle
այրի [ayri] widow(er)
այրիլ [ayril] to be/get burnt
այց [ayts] visit
այցելել [aytselel] to visit
այցելութիւն [aytselutyun] visit
ան [an] he/she/it
անազնիւ [anazniv] dishonest
անազնւութիւն [anaznəvutyun] dishonesty
անակընկալ [anagəngal] surprise
անամօթ [anamot] shameless
անապատ [anabad] desert, wilderness
անառակ [anarag] unruly, prodigal
անասուն [anasun] animal, beast
անարատ [anarad] immaculate, pure
անարգել [anarkel] to scorn, to offend
անարդար [anartar] unjust
անբախտ [anpakht] unfortunate, unlucky
անբուժելի [anpuyzheli] incurable
անգամ [ankam] point of time, 2 ~ twice
անգլերէն [ankleren] English (language)
Անգլիա [Anklia] England
անգլիական [ankliagan] English
անգլիացի [ankliatsi] English (male)
անգլիուհի [ankliuhi] English (fem.)
անգէտ [anked] ignorant, unlearned
անգրագէտ [ankəraked] illiterate
անդադար [antatar] continuous, unceasing
անդամ [antam] member, limb
անդամալոյծ [antamaluydz] crippled, paralyzed, invalid
անդունդ [antunt] abyss
աներես [aneres] shameless, impudent
անզօր [anzor] powerless, weak
անընդհատ [anənthad] constantly
անթիւ [antiv] innumerable
անիծել [anidzel] to curse, to damn
անիմաստ [animast] meaningless
անիրաւ [anirav] unjust, wrong
անիւ [aniv] wheel
անլի [anli] saltless
անխելք [ankhelk] senseless, foolish
անխոհեմ [ankhohem] imprudent
անծանօթ [andzanot] unknown, strange
անկախ [angakh] independent, free
անկախութիւն [angakhutyun] independence
անկայուն [angayun] unstable
անկանոն [anganon] irregular
անկատար [angadar] imperfect, incomplete
անկարգ [angark] unruly
անկարելի [angareli] impossible
անկարող [angaroghh] unable, incompetent
անկեղծ [angeghdz] sincere
անկիւն [angyun] corner
անկողին [angoghin] bed (the mattress and the bedding)
անհամբեր [anhamper] impatient
անհատ [anhad] individual
անհետանալ [anhedanal] to disappear
անհոգ [anhok] careless
անհրաժեշտ [anhrazhesht] necessary
անձ [ants] person
անձամբ [antsamp] in person

անձնական [antsnagan] personal, private
անձնասէր [antsnaser] selfish
անձնասպանութիւն [antsnaspanutyun] suicide
անձնաւորութիւն [antsnavorutyun] personality
անձրեւ [antsrev] rain
անձրեւել [antsrevel] to rain
անճաշակ [andjashag] tasteless (about people)
անճարակ [andjarag] inept, stupid
անմահ [anmah] immortal
անմեղ [anmegh] innocent
անմիջապէս [anmichabes] immediately
անմոռանալի [anmoranali] unforgettable
անշարժ [ansharzh] immobile
անշուշտ [anshusht] sure, certainly
անոր [anor] his/her
անոր համար [anor hamar] therefore, for him/her
անուն [anun] name
անուանել [anvanel] to name, to call
անուանի [anvani] renowned
անուշ [anush] sweet
անուշադիր [anushatir] inattentive
անչափ [anchap] immense, vey much
անսահման [ansahman] infinite, boundless
անսովոր [ansovor] unusual
անվնաս [anvənas] intact, unharmed
անտառ [andar] forest
անտարբեր [antarper] indifferent
անտէր [ander] unprotected, abandoned
անտիրական [andiragan] unprotected
անցընել [antsənel] to spend (about time)
անցնիլ [antsnil] to pass (by)
անցորդ [antsort] passer-by
անօթի [anoti] hungry
աշակերտ [ashagerd] pupil, student (male)
աշակերտուհի [ashagerduhi] pupil (fem.)
աշխատասենեակ [ashkhadasenyag] office study room,
աշխատասէր [ashkhadaser] diligent
աշխատանք [ashkhadank] work
աշխատասիրութիւն [ashkhadasirutyun] diligence
աշխատիլ [ashkhadil] to work
աշխարհ [ashkharh] world
աշխարհագրութիւն [ashkharhakrutyun] geography
աշխոյժ [ashkhuyzh] vivacious, lively
աշուն [ashun] fall (season)
աշտարակ [ashtarag] tower
աչք [achk] eye
ապագայ [abaka] future
ապակի [abagi] glass
ապահով [abahov] secure, safe
ապառնի [abarni] future tense
ապաստանիլ [abastanil] to take refuge
ապացուց(ան)ել [abatsuts(an)el] to prove
ապուխտ [abukht] cured and spiced meat
ապուշ [abush] stupid
ապուր [abur] soup
ապսպրանք [abəsbrank] order
ապսպրել [abəsbrel] to order
ապտակ [abdag] slap
ապրանք [abrank] merchandise
ապրելակերպ [abrelagerb] way of life
ապրիլ [abril] to live
ապրի՛ս [abris] Good for you! Bravo!
աջ [ach] right (side), right hand
առագաստ [arakast] sail
առագաստանաւ [arakastanav] sailboat
առած [aradz] proverb
առակ [arag] fable
առաջ [arach] before, in front
առաջարկ [arachark] offer
առաջարկել [arachargel] to offer
առաջին [arachin] first
առաջնորդ [arachnort] leader
առաջնորդել [arachnortel] to lead
առասպել [araspel] legend
առաստաղ [arastagh] ceiling
առատ [arad] abundant
առատութիւն [aradutyun] abundance
առարկայ [ararga] object
առարկել [arargel] to object
առաւել [aravel] more
առաւելութիւն [aravelutyun] advantage
առաւօտ [aravod] morning
առաքինի [arakini] virtuous
առաքինութիւն [arakinutyun] virtue
առիթ [arit] occasion, opportunity
առիւծ [aryudz] lion
առհասարակ [arhasarag] in general, basically
առնել [arnel] to take
առողջ [aroghch] healthy
առուակ [arvag] brook
առջեւ [archev] in front of, before
աս [as] this
ասեղ [asegh] needle
ասորերէն [asoreren] Assyrian (language)
աստառ [astar] lining
աստիճան [astidjan] degree
աստղ [astəgh] star
աստղադիտարան [astghatidaran] observatory
Աստուած [Astvadz] God
Աստուածաշունչ [Astvadzashunch] Holy Bible
ատամնաբոյժ [adamnapuyzh] dentist

ատել [adel] to hate
ատելութիւն [adelutyun] hatred
արագ [arak] fast, quickly
արագահոս [arakahos] rapid, stormy
արագիլ [arakil] stork
արածել [aradzel] to graze, to pasture
արարողութիւն [araroghutyun] ceremony
արգիլել [arkilel] to forbid
արդար [artar] just
արդէն [arten] already
արդի [arti] modern
արդիւնք [artyunk] result
արդուկ [artug] iron (appliance)
արդուկել [artugel] to press (by iron)
արեւ [arev] sun
արեւելք [arevelk] East
արեւմուտք [arevmutk] West
արթննալ [artənnal] to wake up (intrans.)
արթնցնել [artəntsənel] to awaken, to animate (intrans.)
արթուն [artun] awake
արժանի [arzhani] worthy, deserving
արժանիք [arzhanik] merit
արժել [arzhel] to cost, to be worth
արժէք [arzhek] value, price
արիւն [aryun] blood
արծաթ [ardzat] silver
արծիւ [ardziv] eagle
արկած [argadz] accident
արկղ [argəgh] box, case
արհամարհել [arhamarhel] to disdain, to ignore
արհեստ [arhest] craft, trade, handicraft
արձակ [artsag] prose
արձակուրդ [artsagurt] holiday, vacation
արձան [artsan] statue, monument
արմատ [armad] root
արմուկ [armug] elbow
արու [aru] male
արուեստ [arvest] art
արուեստագէտ [arvestaked] artist
արջ [arch] bear
արտ [ard] field
արտագրել [ardakrel] to copy
արտադրանք [ardatrank] production
արտադրել [ardatrel] to produce
արտադրութիւն [ardatrutyun] production
արտայայտել [ardahaydel] to express
արտայայտութիւն [ardahaydutyun] expression
արտասանել [ardasanel] to pronounce, to recite
արտասանութիւն [ardasanutyun] pronunciation, recital
արտասահման [ardasahman] abroad
արտաքին [ardakin] exterior, external
արտոյտ [arduyd] skylark
արտօնել [ardakin] to permit
արցունք [artsunk] tear
արքայ [arka] king, monarch
արքայական [arkayagan] royal
արքայութիւն [arkayutyun] heaven, paradise
արօտ [arod] pasturage, herbage
աւազ [avaz] sand
աւազան [avazan] basin, pond
աւաղ [avagh] alas!
աւան [avan] village, town
աւանդական [avantagan] traditional
աւանդութիւն [avantutyun] tradition
աւարտել [avardel] to finish
աւարտուիլ [avardəvil] to be finished
աւել [avel] broom
աւելի [aveli] more
աւելորդ [avelort] superfluous
Աւետարան [Avedaran] Gospel, the New Testament
աւեր [aver] ravage, destruction
աւերակ [averag] ruin
աւրել [avrel] to ruin
աւրուիլ [avrəvil] to get ruined
ափ [ap] (1) palm, handful; (2) coast
ափսէ [apse] tray
ափսո՛ս [apsos] What a pity/a shame!
ափսոսալ [apsosal] to regret
աքաղաղ [akaghagh] rooster
աքացի [akatsi] kick
աքսոր [aksor] exile, banishment
աքցան [aktsan] pliers, pincers

Բ

բադ [pat] duck
բազէ [paze] falcon, hawk
բազկաթոռ [pazgatoṙ] armchair
բազկերակ [pazgerag] pulse
բազմազան [pazmazan] diverse, manifold
բազմաթիւ [pazmativ] numerous
բազմանալ [pazmanal] to multiply
բազմոց [pazmots] sofa, couch
բազմութիւն [pazmutyun] crowd
բազուկ [pazug] arm, forearm
բաժակ [pazhag] cup, mug
բաժանումՙ [pazhanum] separation, division
բաժին [pazhin] share, part
բաժնել [pazhnel] to divide, to separate
բաժնուիլ [pazhnəvil] to separate
բախտ [pakht] fate, destiny, luck
բախտաւոր [pakhtavor] lucky, happy

բակ [pag] yard, courtyard
բահ [pah] spade
բաղաձայն [paghatsayn] consonant
բաղդատել [paghtadel] to compare
բաղկանալ [paghganal] to consist of, to be composed of
բաղնիք [paghnik] bathhouse, bathroom
բաճկոն [padjgon] waistcoat, jacket
բամպակ [pambag] cotton
բամբասանք [pampasank] gossip
բամբասել [pampasel] to gossip
բայ [pay] verb
բայց [payts] but
բան [pan] thing
բանալ [panal] to open
բանալի [panali] key
բանակ [panag] army
բանաստեղծ [panasteghdz] poet
բանավէճ [panavedj] discussion
բանակ [panag] army
բանիլ [panil] to operate, to work
բանուորուհի [panvoruhi] worker (fem.)
բանջարեղէն [pancharegheh] vegetables
բանտ [pand] prison, jail
բանտարկեալ [pandargyal] prisoner
բանտարկուիլ [pandargəvil] to get jailed
բառ [par] word
բառարան [pararan] dictionary
բարակ [parag] thin
բարակնալ [paragnal] to become thin(ner)
բարբառ [parpar] dialect
բարդ [part] compound, complex
բարեբախտ [parepakht] fortunate
բարեգործ [parekordz] benefactor
բարեկամ [paregam] friend (male)
բարեկամուհի [paregamuhi] friend (fem.)
բարեկեցիկ [paregetsig] wealthy
բարեկիրթ [paregirt] polite, well-behaved
բարեմաղթութիւն [paremaghtutyun] wish, good wish
բարեսիրտ [paresird] good-hearted
բարերար [parerar] benefactor
բարեւ [parev] hello, greeting
բարեւել [parevel] to salute, to greet
բարի [pari] good, kind
բարիք [parik] good deed, charity
բարկանալ [parganal] to get angry, to get mad
բարկութիւն [pargutyun] anger
բարձ [partz] pillow
բարձր [partsər] high
բարձրահասակ [partsrahasag] tall
բարձրաձայն [partsratsayn] aloud
բարձրանալ [partsranal] to rise, to mount
բարձրացնել [partsratsənel] to elevate, to raise
բարոյական [paroyagan] moral, ethics
բաց [pats] open
բաց կանանչ [pats gananch] light green
բացակայ [patsaga] absent, away
բացակայութիւն [patsagayutyun] absence
բացայայտ [patsahayd] evident, obvious
բացառիկ [patsarig] exceptional
բացառական [patsaragan] ablative (case)
բացառութիւն [patsarutyun] exception
բացատրել [patsadrel] to explain
բացատրութիւն [patsadrutyun] explanation
բացարձակ [patsartsag] absolute
բացի [patsi] except
բացիկ [patsig] postcard
բացուիլ [patsvil] to open up
բացում [patsum] opening
բաւական [pavagan] enough
բաւել [pavel] to suffice
բեմ [pem] stage
բեռ [per] burden, load
բեռնակիր [pernagir] porter
բերան [peran] mouth
բերդ [pert] fortress, stronghold
բերել [perel] to bring
բեւեռ [pever] pole
բթամատ [pətamad] thumb
բժիշկ [pəzhishk] physician
բժշկական [pəzhəshkagan] medical
բլուր [pəlur] hill
բծախնդիր [pədzakhəntir] meticulous
բխիլ [pəkhil] to spring up, to originate
բնագիր [pənakir] original (work)
բնազդ [pənazt] instinct
բնական [pənagan] natural
բնակավայր [pənagavayr] residential area
բնակարան [pənagaran] apartment
բնակիլ [pənagil] to reside, to live
բնակիչ [pənagich] resident
բնակչութիւն [pənagchutyun] population
բնաւ [pənav] not at all, never
բոզ [poz] prostitute
բոլոր [polor] all
բողբոջ [poghpoch] bud, shoot, sprout
բողոք [poghok] protest, complaint
բողոքական [poghokagan] protestant
բողոքել [poghokel] to protest
բոյն [puyn] nest
բոյս [puys] plant, herb
բոյր [puyr] scent, odor, smell
բովանդակութիւն [povantagutyun] content

բորան [poran] snowstorm
բորբոքել [porpokel] to inflame, to kindle
բորբոքիլ [porpokil] to be inflamed, to blaze
բորենի [poreni] hyena
բոց [pots] flame, blaze
բու [pu] owl
բութ [put] blunt, dull
բուժել [puzhel] to cure, to treat
բուն [pun] original, proper
բուրդ [purt] wool
բուք [puk] sleet
բջիջ [pəchich] cell
բռնաբարել [pərnaparel] to rape
բռնաբարություն [pərnaparutyun] rape
բռնել [pərnel] to hold, to catch
բռնություն [pərnutyun] violence
բռունցք [pəruntsk] fist
բրինձ [pərints] rice

Գ

գագաթ [kakat] peak, top, summit
գազան [kazan] beast, brute
գալ [kal] to come
գահ [kah] throne
գաղափար [kaghapar] idea, notion
գաղթ [kaght] emigration, migration
գաղթական [kaghtagan] emigrant, refugee
գաղջ [kaghch] lukewarm, tepid
գաղտնի (adj.) [kaghtni] secret, undiscovered
գաղտնիք (noun) [kaghtnik] secret, mystery
գամ [kam] nail
գայլ [kayl] wolf
գանգատ [kankad] complaint
գանգատիլ [kankadil] to complain
գանգուր [kankur] curly
գանձ [kants] treasure
գառ(նուկ) [kar] lamb
գարեջուր [karechur] beer
գարի [kari] barley
գարուն [karun] spring
գավազան [kavazan] cane, rod, stick
գավաթ [kavat] cup
գեղեցիկ [keghetsig] beautiful
գեղեցկություն [keghetsgutyun] beauty
գեղջուկ [keghchug] peasant
գետ [ked] river
գետին [kedin] ground, soil
գետնախնձոր [kednakhəntsor] potato
գերազանց [kerazants] excellent
գերան [keran] beam, post
գերեզման [kerezman] grave
գերի [keri] captive, slave
գերմանական [kermanagan] German (adj.)
գերմանացի [kermanatsi] German (male)
գերմաներէն [kermaneren] German (language)
Գերմանիա [Kermania] Germany
գերմանուհի [kermanuhi] German (fem.)
գէշ [kesh] bad
գէր [ker] fat
գէրնալ [kirnal] to grow fat
գիծ [kidz] line
գին [kin] price
գինի [kini] wine
գինով [kinov] drunk
գիշեր [kisher] night
գիշերանոց [kisheranots] nightgown
գիշերել [kisherel] to stay overnight
գիտակից [kidagits] conscious
գիտելիք [kidelik] knowledge
գիտնալ [kidnal] to know
գիտնական [kidnagan] scholar, scientist
գիտություն [kidutyun] science
գիտուն [kidun] knowledgeable, erudite
գիր [kir] letter, graphic sign
գիրնալ [kirnal] to grow fat
գիրկ [kirg] lap, bosom
գիրք [kirk] book
գիւղ [kyugh] village
գիւղացի [kyughatsi] peasant
գիւղաքաղաք [kyughakaghak] town, large village
գիւտ [kyud] invention
գլխագիր [kəlkhakir] capital (letter)
գլխարկ [kəlkharg] hat
գլորել [kəlorel] to roll, to turn over
գլուխ [kəlukh] head
գծել [kədzel] to draw
գմբէթ, գմբեթ [kəmpet] dome
գնահատել [kənahadel] to value, to appreciate
գնել [kənel] to buy, to purchase
գնորդ [kənort] buyer, purchaser
գնչու [kənchu] gypsy
գոգնոց [koknots] apron
գոհ [koh] contented, satisfied
գոհանալ [kohanal] to content (oneself)
գոհար [kohar] jewel
գոհացում [kohatsum] satisfaction
գող [kokh] thief
գողնալ [koghnal] to steal
գոյական [koyagan] noun, substantive
գոյն [kuyn] color
գոնէ [kone] at least
գոչել [kochel] to shout
գոռոզ [korroz] haughty, arrogant

գովել [kovel] to praise
գովեստ [kovest] praise
գորգ [kork] carpet, rug
գործ [kordz] work, affair, act, business
գործարան [kordzaran] factory
գործածել [kordzadzel] to use, practice
գործել [kordzel] to act, to work
գործիական [kordziagan] instrumental (case)
գործիք [kordzik] instrument
գործողութիւն [kordzoghutyun] operation
գոց [kots] closed; dark (about color)
գոց կանանչ [kots gananch] dark green
գոցել [kotsel] to close, to shut
գուլպայ [kulba] sock, stocking
գումար [kumar] sum
գունատ [kunad] pale
գունաւոր [kunavor] colored
գուրգուրանք [kurkurank] affection
գուցէ [kutse] perhaps
գռեհիկ [kərehig] vulgar, trivial
գտնել [kədnel] to find
գտնուիլ [kədnəvil] to be found, to be situated
գրաբար [kərapar] classical Armenian
գրագէտ [kəraked] (1) (noun) writer; (2) (adj.) educated
գրագիր [kərakir] secretary, clerk (male)
գրագրուհի [kərakruhi] secretary, clerk (fem.)
գրադարան [kərataran] library, bookcase
գրականութիւն [kəraganutyun] literature
գրապահարան [kərabaharan] bookcase
գրասեղան [kəraseghan] desk
գրասենեակ [kərasenyag] office, study room
գրասէր [kəraser] lover of letters
գրավաճառ [kəravadjar] bookseller
գրա(վաճառա)տուն [kəra(vadjara)dun] bookstore
գրատախտակ [kəradakhdag] blackboard
գրաւել [kəravel] to occupy, to confiscate
գրաւոր [kəravor] written, in writing
գրել [kərel] to write
գրիչ [kərich] pen
գրպան [kərban] pocket
գրկել [kərgel] to embrace
գրող [kərogh] writer
գրութիւն [kərutyun] writing
գրուիլ [kərvil] to be written
գօտի [kodi] belt

Դ

դա [ta] this, that, this one
դադար [tatar] pause, rest
դադրեցնել [tatretsənel] to stop, to suspend
դադրիլ [tatril] to stop (intr.)
դաժան [tazhan] cruel, severe
դահիճ [tahidj] hangman
դահուկ [tahug] sledge, sleigh
դանդաղ [tantagh] slow
դաշինք [tashink] pact
դաշնակ [tashnag] piano, pianoforte
դաշնակից [tashnagits] ally
դաշտ [tasht] field
դառն [tarən] bitter, tart
դառնալ [tarnal] to turn, to become
դաս [tas] lesson, class
դասագիրք [tasakirk] textbook
դասախօս [tasakhos] lecturer, professor
դասական [tasagan] classical
դասակարգ [tasagark] rank, class (in society)
դասարան [tasaran] class, classroom
դաստիարակ [tastiarag] educator
դաստիարակել [tastiarakel] to educate
դաստիարակութիւն [tastiarakutyun] upbringing, education
դատ [tad] lawsuit, cause
դատապարտել [tadabardel] to condemn, to sentence
դատարան [tadaran] tribunal, court
դատաւոր [tadavor] judge
դատել [tadel] to judge
դար [tar] century
դարակ [tarag] drawer
դարբին [tarpin] smith
դարձեալ [tartsyal] again, anew
դարձնել [tartsənel] to turn
դարման [tarman] remedy, cure
դարմանել [tarmanel] to remedy, to cure
դաւաճան [tavadjan] traitor, betrayer
դաւաճանել [tavadjanel] to betray, to plot
դգալ [təkal] spoon
դդմիկ [tətmig] zucchini
դդում [tətum] pumpkin, squash, zucchini
դեղ [tegh] medicine, medication, drug
դեղագործ [teghakordz] pharmacist
դեղարան [tegharan] pharmacy
դեղին [teghin] yellow
դեղձ [teghts] peach
դեղձանիկ [teghtsanig] canary
դեղնիլ [teghnil] to turn yellow
դեռ [ter] yet, still
դեսպան [tespan] ambassador
դեսպանատուն [tespanadun] embassy
դերասան [terasan] actor, comedian (male)
դերասանուհի [terasanuhi] actress
դերձակ [tertsag] tailor

դերձակուհի [tertsaguhi] dressmaker
դերձան [tertsan] thread
դեւ [tev] devil, demon
դէմ [tem] against
դէմք [temk] (1) face, visage; (2) person (grammatical category)
դէպի [tebi] toward
դէպք [tebk] event, case
դժբախտ [təzhpakht] unfortunate, unhappy
դժգոհ [təzhkoh] discontent, dissatisfied
դժոխք [təzhokhk] hell
դժուար [təzhvar] hard, difficult
դիակ [tiag] corpse, dead body
դիզել [tizel] to pile, to heap up
դիմակ [timag] mask
դիմաց [timats] against, vis-a-vis
դիմացկուն [timatsgun] durable
դիմաւորել [timavorel] to go to meet, to fetch, to call for
դիտել [tidel] to observe, to watch
դիտողութիւն [tidoghutyun] observation, remark
դիրք [tirk] position, situation
դիւանագէտ [tivanaked] diplomat
դիւրաւ [tyurav] easily
դիւրին [tyurin] easy, light
դնել [tənel] to put, to place
դող [togh] (1) shiver, tremor; (2) tire
դողալ [toghal] to tremble, to shake, to shiver
դոյլ [tuyl] pail, bucket
դուն [tun] you (informal)
դուռ [tur] door
դուստր [tustər] daughter
դուրս [turs] out
դուք [tuk] you (formal)
դպիլ [təbil] to touch
դպիր [təbir] church clerk
դպրոց [təbrots] school
դպրոցական [təbrotsagan] schoolboy, schoolgirl, student
դրախտ [tərakht] paradise
դրական [təragan] positive
դրամ [tram] money
դրացի [təratsi] neighbor
դրօշ(ակ) [trosh(ag)] flag

Ե

եգիպտական [yegiptagan] Egyptian, of Egypt
եգիպտացի [yegiptatsi] Egyptian (male)
եգիպտացորեն [yegiptatsoren] corn
Եգիպտոս [Yegiptos] Egypt
եգիպտուհի [yegiptuhi] Egyptian (fem.)
եզ [yez] ox
եզակի [yezagi] singular (in grammar); unique
եզերք [yezerk] shore, edge, brink
եթէ [yete] if
ելակ [yelag] strawberry
ելեկտրական [yelektragan] electric
ելեկտրականութիւն [yelektraganutyun] electricity
ելլել [yellel] to get up, to get out, to rise (about the sun)
ելք [yelk] exit
եկամուտ [yegamud] income
եկեղեցի [yegeghetsi] church
եղանակ [yeghanag] manner, mode, melody
եղբայր [yeghpayr] brother
եղեգ(ն) [yeghek(n)] reed
եղեռն [yegheṙn] massacre, crime, slaughter
եղնիկ [yeghnig] roe
եղունք [yeghunk] fingernail
եղջերու [yeghcheru] deer
ենթադրել [yentatrel] to suppose
ենթակայ [yentaga] subject
եռալ [yeṙal] to boil
ես [yes] I
ետ [yed] back, backward
ետեւ [yedev] back, behind
ետք [yedk] after
ետքը [yedkə] afterwards
երազ [yeraz] dream
երաժիշտ [yerazhisht] musician
երաժշտութիւն [yerazhəshtutyun] music
երախայ [yerakha] child
երախտագիտութիւն [yerakhtakidutyun] gratitude
երակ [yerag] vein
երամ [yeram] flock
երանի՛ [yerani] I wish ...
երաշխաւոր [yerashkhavor] sponsor
երաշխաւորագիր [yerashkhavorakir] warranty, bail
երաշխաւորել [yerashkhavorel] to warrant, to guarantee
երբ [yerp] when
երբեմն [yerpemən] sometimes
երբեք [yerpek] never
երբոր [yerpor] when(ever)
երգ [yerk] song
երգել [yerkel] to sing
երգիչ [yerkich] singer (male)
երգչուհի [yerkchuhi] singer (fem.)
երդնուլ [yertnul] to swear
երդում [yertum] oath

երեկոյ [yerego] evening
երես [yeres] face, visage
երեսուն [yeresun] thirty
երեւակայել [yerevagayel] to imagine
երեւակայութիւն [yerevagayutyun] imagination
երեւիլ [yerevil] to appear, to seem
երեւոյթ [yerevuyt] appearance, phenomenon
երեք [yerek] three
երէկ [yereg] yesterday
երթալ [yertal] to go, to leave, to depart
երթեւեկել [yertevegel] to commute
երթեւեկութիւն [yertevegutyun] traffic
երիտասարդ [yeridasart] young, young man
երիտասարդութիւն [yeridasartutyun] youth
երկ [yerg] literary work
երկաթ [yergat] iron (metal)
երկայն [yergayn] long
երկայնք [yergaynk] length
երկար [yergar] long
երկարատեւ [yergaradev] long-lasting
երկարութիւն [yergarutyun] length
երկինք [yergink] heaven, sky
երկիր [yergir] earth, land
երկնագոյն [yergnakuyn] sky-blue
երկնային [yergnayin] heavenly, celestial
երկու [yergu] two
երկչոտ [yergčhod] timid
երկչոտութիւն [yergčhodutyun] timidity
երկվայրկեան [yergvayrgyan] second
երկտող [yergdogh] note, a few lines
երկրաբան [yergrapan] geologist
երկրաբանութիւն [yergrapanutyun] geology
երկրագործ [yergrakordz] peasant, planter
երկրագործութիւն [yergrakordzutyun] agriculture
երկրային [yergrayin] terrestrial
երկրաշարժ [yergrašharžh] earthquake
երկրորդ [yergrort] second (ordinal number)
երկրպագել [yergərbakel] to worship
երշիկ [yeršhig] sausage
երջանիկ [yerǰhanig] happy
երջանկութիւն [yerǰhangutyun] happiness
երրորդ [yerrort] third
եւ, և [yev] and
եւայլն, և այլն, [yevaylən] etc.
եւս [yevəs] also, too, as well
Եւրոպա [Yevroba] Europe
եւրոպական [yevrobagan] European (adj.)
եւրոպացի [yevrobaʦi] European (person)
եփած [yepaǰz] cooked
եփել [yepel] to cook
եփիլ [yepil] to be cooked
եօթանասուն [yotanasun] seventy
եօթը [yotə] seven

Զ

զամբիւղ [zampyugh] basket
զայրանալ [zayranal] to grow angry
զանազան [zanazan] different
զանգակ [zankag] bell
զատ [zad] except
զատել [zadel] to separate (trans.)
Զատիկ [Zadig] Easter
զատուիլ [zadvil] to be separated
զարգանալ [zarkanal] to get developed
զարգացնել [zarkaʦənel] to develop
զարդ [zart] ornament, decoration
զարդանկար [zartanəgar] ornament, decoration, vignette
զարդարել [zartarel] to decorate, to adorn
զարմանալ [zarmanal] to be surprised, to be astonished
զարմանք [zarmank] astonishment, amazement
զարնել [zarnel] to hit
զաւակ [zavag] child (your own son, daughter)
զբաղած [əzpaghadz] busy
զբաղիլ [əzpaghil] to occupy oneself
զբօսանք [əzposank] amusement, recreation
զբօսապտոյտ [əzposabəduyd] stroll
զբօսաշրջիկ [əzposašhərčhig] tourist
զգալ [əzkal] to feel
զգայուն [əzkayun] sensitive
զգացում [əzkaʦum] feeling, sentiment
զգեստ [əzkest] dress
զգոյշ [əzkuyšh] careful, cautious
զգուշանալ [əzkušhanal] to avoid
զեռօ [zerō] zero
զզուելի [zəzveli] disgusting
զզուիլ [zəzvil] to be disgusted, to be fed up
զէնք [zenk] weapon, armament
զինուոր [zinvor] soldier
զղջալ [zəghčhal] to repent
զմեղի [zəmeli] pocketknife
զոհ [zoh] victim
զոհել [zohel] to sacrifice
զով [zov] cool
զուարթ [zəvart] joyous, gay
զուարճանալ [zəvardjanal] to amuse oneself, to have fun
զուգադիպութիւն [zukatibutyun] coincidence
զուսպ [zusp] restrained, composed
զուր [zur], *ի զուր* [i zur] in vain
զուրկ [zurg] deprived, devoid
զսպել [zəsbel] to restrain

զրկանք [zərgank] privation, hardship
զրկել [zərgel] to deprive
զրպարտել [zərbardel] to slander, to defame
զրպարտություն [zərbardutyun] slander,defamation
զօրք [zork] troops

Է

էակ [eag] creature, being
էական [eagan] substantial, essential
էապէս [eabes] in reality
էություն [eutyun] essence
էգ [ek] female
էշ [eš] donkey, ass
էջ [ech] page

Ը

ըլլալ [əllal] to be
ըմբռնել [əmpərnel] to grasp, comprehend
ընդարձակ [əntarʦag] spacious, wide
ընդդէմ [ənttem] against
ընդհատել [ənthadel] to discontinue
ընդմիջում [əntmiǰum] interruption
ընդունելություն [əntunelutyun] reception
ընդունիլ [əntunil] to accept, to agree
ընդօրինակել [əntorinagel] to copy
ընդօրինակություն [əntorinagutyun] copy
ընել [ənel] to do
ընթերցարան [ənterʦaran] textbook, reading hall
ընթացք [əntaʦk] course
ընթրել [əntrel] to sup, to take supper
ընթրիք [əntrik] supper
ընկեր [ənger] friend
ընկերակցիլ [əngeragʦil] to associate
ընկերանալ [əngeranal] to join, to accompany
ընկերություն [əngerutyun] society, company, friendship
ընկոյզ [ənguyz] walnut
ընտանի [əndani] domestic, familiar
ընտանիք [əndanik] family
ընտիր [əndir] exquisite, fine
ընտրել [əndrel] to elect, to choose
ընտրություն [əndrutyun] choice, election
ըսել [əsel] to say
ըստ [əst] according to

Թ

թագ [tak] crown
թագաւոր [takavor] king
թագաւորություն [takavorutyun] kingdom
թագուհի [takuhi] queen
թաթ [tat] paw
թակարդ [tagart] trap
թաղ [tagh] district, quarter
թաղել [taghel] to bury
թաղուիլ [taghvil] to be buried
թաղում [taghum] burial, funeral
թան [tan] tan (drink consisting of yogurt mixed with water)
թանգարան [tankaran] museum
թանձր [tanʦər] thick (about liquid)
թատրոն [tadron] theatre
թարգման(իչ) [tarkman(iǰ)] translator, interpreter
թարգմանել [tarkmanel] to translate, to interpret
թարգմանություն [tarkmanutyun] translation, interpretation
թարգմանուիլ [tarkmanvil] to be translated, to be interpreted
թարմ [tarm] fresh
թարմացնել [tarmaʦənel] to freshen
թաց [taʦ] wet
թափառիլ [tapaṙil] to wander, to roam
թափել [tapel] to pour, to spill
թափիլ [tapil] to flow, to be poured
թաքուն [takun] secretly
թաքստոց [takəstoʦ] hiding-place
թեթեւ [tetev] light
թել [tel] wire, thread
թելադրել [telatrel] to dictate, to advise
թերեւս [terevəs] perhaps
թերթ [tert] (1) newspaper; (2) leaf
թերի [teri] defective, faulty
թեւ [tev] arm, wing
թեփ [tep] (1) bran; (2) dandruff
թէեւ [teyev] although
թէ [te] that
թէյ [tey] tea
թէյաման [teyaman] teapot
թէպէտ [tebed] although
թթու [tətu] sour
թի(ակ) [ti(ag)] shovel, oar
թիավարել [tiavarel] to row, to paddle
թիզ [tiz] span, tick
թիթեղ [titegh] tin
թիթեռնիկ [titeṙnig] butterfly
թիւ [tiv] number
թղթախաղ [təghtakhagh] card game
թղթակից [təghtagiʦ] correspondent
թղթակցիլ [təghtagʦil] to correspond
թշնամի [təšhnami] enemy
թշուառ [təšhvaṙ] miserable
թշուառություն [təšhvaṙutyun] misery

թոթովել [totovel] to stammer, to stutter
թողուլ [toghul] to leave, to allow, to let
թույլ [tuyl] weak
թույլատրել [tuyladrel] to allow
թոնիր [tonir] pit oven
թոշակ [toshag] stipend, pension
թոռ [tor] grandson, granddaughter
թուաբանություն [tavapanutyun] arithmetic
թուական [tavagan] numeral, date
թուանշան [tavanəshan] cipher, figure, mark (at school)
թուել [tavel] to count, to reckon
թուիլ [tavil] to seem, to appear
թուլնալ [tulnal] to weaken, to soften
թուխ [tukh] brown, dark
թուղթ [tught] paper
թունաւոր [tunavor] poisonous
թունաւորել [tunavorel] to poison
թուչ [tush] chin
թուր [tur] sabre
թուրք [turk] Turk
Թուրքիա [Turkia] Turkey
թուփ [tup] bush
թուք [tuk] spit
թոք [tok] lung
թոքախտ [tokakht] tuberculosis
թռիչք [tərichk] flight
թռչիլ [tərchil] to fly
թռչուն [tərchun] bird
թրջել [tərchel] to wet
թրջիլ [tərchil] to get wet
թրքական [tərkagan] Turkish (adj.)
թրքահայ [tərkahay] Armenian from Turkey
թրքերէն [tərkeren] Turkish (language)
թրքուհի [tərkuhi] Turk (fem.)

ժ

ժամ [zham] hour
ժամագործ [zhamakordz] watchmaker
ժամադրություն [zhamatrutyun] appointment
ժամադրուիլ [zhamatrəvil] to make an appointment
ժամական [zhamagan] hourly
ժամանակ [zhamanag] time
ժամանակակից [zhamanagagits] contemporary
ժամանակացոյց [zhamanagatsuyts] timetable
ժամանակաւոր [zhamanagavor] temporary
ժամանել [zhamanel] to arrive
ժամանում [zhamanum] arrival
ժամանց [zhamants] pastime
ժամացոյց [zhamatsuyts] watch, clock
ժամկէտ [zhamged] deadline
ժայռ [zhayr] rock
ժանգ [zhank] rust
ժանգոտ [zhankod] rusty
ժառանգ [zharank] heir, heiress
ժառանգել [zharankel] to inherit
ժառանգորդ [zharankort] heir, heiress
ժառանգութիւն [zharankutyun] inheritance, heritage
ժխտական [zhəkhtagan] negative
ժխտել [zhəkhtel] to deny
ժողով [zhoghov] meeting, assembly
ժողովուրդ [zhoghovurt] people
ժողվել [zhoghvel] to collect
ժպիտ [zhəbid] smile
ժպտիլ [zhəptil] to smile

ի

իբր(եւ) [ipr(ev)] as, as if
իգական [ikagan] feminine, female
իզուր [izur] in vain
իժ [izh] viper
իմ [im] my
իմս, իմինս [imas, iminas] mine
իմաստ [imast] meaning, sense
իմաստուն [imastun] wise
իյնալ [iynal] to fall, to decline
ինը, իննը [inə, innə] nine
ինձի [indzi] me, to me
իններորդ [innerort] ninth
իննսուն [innəsun] ninety
ի՞նչ [inch?] what?
ինչու՞ [inchu?] why?
ի՞նչպես [inchpes?] how?
ինչպիսի՞ [inchpisi?] what kind of?
ինք [ink] him, himself
ինքնաշարժ [inknashardzh] motorcar
ինքնասէր [inknaser] selfish
ինքնուրոյն [inknuruyn] self-reliant, independent, original
իշխան [ishkhan] prince
իշխան ձուկ [ishkhan tsug] Sevan trout
իշխանուհի [ishkhanuhi] princess
իշխել [ishkhel] to reign
իջեցնել [ichetsənel] to lower, to take down
իջնել [ichnel] to descend
իսկ [isk] but, and
իսկական [iskagan] real
իսկապէս [iskabes] really
իսկոյն [iskuyn] immediately
իտալական [idalagan] Italian (adj.)
իտալացի [idalatsi] Italian (male)

իտալերէն [idaleren] Italian (language)
Իտալիա [Idalia] Italy
իտալուհի [idaluhi] Italian (fem.)
իր (1) [ir] thing; (2) [ir] his/her/its
իրագործել [irakordzel] to realize, to fulfill
իրական [iragan] real
իրականութիւն [iraganutyun] reality
իրանական [iranagan] Iranian (adj.)
իրար [irar] each other
իրաւ [irav] truly
իրաւաբան [iravapan] lawyer
իրաւագէտ [iravaked] jurist
իրաւամբ [iravamp] rightly
իրաւունք [iravunk] right
իրեն [iren] him/her
իրենց [irents] their, them
իրենք [irenk] they
իրիկուն [irigun] evening
իրողութիւն [iroghutyun] reality, truth
իրօք [irok] truly, really, in fact
իւղ [yugh] oil
իւղոտ [yughod] oily, greasy, fatty
իւրացնել [yuratsənel] to appropriate
իւրաքանչիւր [yurakanchyur] each, every

Լ

լաթ [lat] cloth
լալ [lal] to cry
լայն [layn] broad, wide
լայնութիւն [laynutyun] width
լայնք [laynk] width
լապտեր [labder] lantern
լարել [larel] to stretch
լաց [lats] crying
լատինական [ladinagan] Latin (adj.)
լաւ [lav] good
լաւագոյն [lavakuyn] the best
լաւաշ [lavash] Armenian flat bread
լաւատես [lavades] optimist
լեարդ [lyart] liver
լեզու [lezu] language, tongue
լեզուաբանութիւն [lezvapanutyun] lingustics
լեզուախումբ [lezvakhump] language group
լեհ [leh] Polish (male)
լեհական [lehagan] Polish (adj.)
Լեհաստան [Lehastan] Poland
լեհերէն [leheren] Polish (language)
լեհուհի [lehuhi] Polish (fem.)
լեղի [leghi] bitter
լեմոն [lemon] lemon
լեռ [leṙ] mountain
լեցնել [letsənel] to fill, to pour
լեցուիլ [letsvil] to get filled
լեցուն [letsun] full
լզել [ləzel] to lick
լիճ [lidj] lake
լիցք [litsk] dolma, meat rolls
լծել [ləʒel] to yoke
լման [ləman] entire, complete
լմննալ [ləmənnal] to be through
լմնցնել [ləməntsənel] to finish
լոգարան [lokaran] bathroom
լոգնալ [loknal] to bathe
լողալ [loghal] to swim
լոլիկ [lolig] tomato
լոյս [luys] light, brightness
լու [lu] flea
լուալ [ləval] to wash
լուբիա [lupia] beans
լուծ [ludz] yoke
լուծել [ludzel] to solve, to dissolve
լուռ [luṙ] silent
լուսին [lusin] moon
լուր [lur] news, message
լուրջ [lurch] serious
լռել [ləṙel] to remain silent
լռութիւն [ləṙutyun] silence
լսել [ləsel] to hear, to listen
լրագիր [lərakir] newspaper
լրատու [ləradu] reporter
լրացնել [lərats̈ənel] to complete
լրտես [lərdes] spy

Խ

խաբեբայ [khapepa] swindler, impostor
խաբել [khapel] to deceive
խածնել [khadznel] to bite
խակ [khag] not ripe (about fruits)
խաղ [khagh] game, play
խաղալ [khaghal] to play
խաղաղ [khaghagh] calm, peaceful
խաղող [khaghogh] grapes
խայթել [khaytel] to sting, to prick
խանգարել [khankarel] to disturb
խանութ [khanut] shop, store
խաչ [khach] cross, crucifix
խաչաձեւ [khachatsev] in the form of a cross
խառն [kharən] mixed
խառնել [kharnel] to mingle, to mix
խարիսխ [khariskh] anchor
խաւար [khavar] dark(ness)
խելացի [khelatsi] intelligent, clever
խելք [khelk] brains, intelligence
խեղճ [kheghdj] poor, unfortunate

խենթ, խենդ [khent] crazy
խիղճ [khighdj] conscience
խիստ [khist] strict, severe
խիտ [khid] dense
խղճալ [khəghdjal] to pity
խմել [khəmel] to drink
խնամել [khənamel] to take care
խնայել [khənayel] to save, to spare
խնդիր [khəntir] problem, question
խնդրանք [khəntrank] request, demand
խնդրել [khəntrel] to ask, to beg, to request
խնձոր [khəntsor] apple
խնձորենի [khəntsoreni] apple tree
խոզ [khoz] pig
խոհանոց [khohanots] kitchen
խոհեմ [khohem] prudent
խոհեմություն [khohemutyun] prudence
խոյ [khoy] ram
խոնարհ [khonarh] humble
խոնարհիլ [khonarhil] to bow
խոնաւ [khonav] humid
խոնաւություն [khonavutyun] humidity
խոշոր [khoshor] huge
խոր [khor] deep
խորթ հայր [khort hayr] stepfather
խորթ մայր [khort mayr] stepmother
խորհիլ [khorhil] to think, to figure out
խորհուրդ [khorhurt] advice
խորհրդակցիլ [khorhərtagtsil] to consult
խորոված [khorovadz] barbecue, roasted
խորովել [khorovel] to barbecue, to roast
խորություն [khorutyun] depth
խորունկ [khorung] deep
խորտակել [khordagel] to destroy
խուլ [khul] deaf
խումբ [khump] group
խուսափիլ [khusapil] to avoid
խուց [khuts] cell
խուփ [khup] cover, lid
խրատ [khərad] advice
խրատել [khəradel] advice
խրխինջ [khərkhinch] neigh
խօսակցիլ [khosagtsil] to converse
խօսակցություն [khosagtsutyun] conversation
խօսիլ [khosil] to speak
խօսք [khosk] speech

ծ

ծագիլ [dzakil] to rise, to originate
ծագում [dzakum] origin
ծախել [dzakhel] to sell
ծախսել [dzakhsel] to spend
ծախք [dzakhk] expense
ծածկել [dzadzgel] to cover
ծածկոց [dzadzgots] cover, tablecloth
ծածկուիլ [dzadzgəvil] to get covered
ծակ [dzag] hole, opening
ծաղիկ [dzaghig] flower
ծաղկաւէտ [dzaghgaved] abounding with flowers, florid
ծաղրել [dzaghrel] to ridicule
ծամել [dzamel] to chew
ծայր [dzayr] edge, end, border
ծանր [dzanər] heavy
ծանօթ [dzanot] known, acquaintance
ծառ [dzar] tree
ծառայել [dzarayel] to serve
ծարաւ [dzarav] thirst, thirsty
ծափ [dzap] clap
ծափահարություն [dzapaharutyun] applause
ծեծել [dzedzel] to beat
ծեր [dzer] (about people) old
ծերություն [dzerutyun] old age
ծիածան [dziadzan] (1) rainbow; (2) iris
ծիլ [dzil] bud, sprout
ծիծաղ [dzidzagh] laughter
ծիրան [dziran] apricot
ծիրանի գոտի [dzirani kodi] rainbow
ծխել [dzəkhel] to smoke
ծնիլ [dzənil] (1) to give birth; (2) to be born
ծնողք [dzənoghk] parents
ծնօտ [dzənod] jaw
Ծնունդ [dzənunt] Christmas
ծոյլ [dzuyl] lazy
ծով [dzov] sea
ծոց [dzots] (1) breast, bosom; (2) gulf
ծունկ [dzung] knee
ծուռ [dzur] crooked
ծռել [dzərel] to bend
ծռիլ [dzəril] to incline, to be bent
ծրագիր [dzərakir] program
ծրար [dzərar] package, envelope

կ

կազմակերպել [gazmagerbel] organize
կազմակերպություն [gazmagerbutyun] organization
կազմել [gazmel] to form, to constitute
կաթ [gat] milk
կաթիլ [gatil] drop
Կաթողիկոս [Gatoghigos] Catholicos, Patriarch of all Armenians
կաթսայ [gatsa] kettle
կախել [gakhel] to hang

կակաչ [gagach] tulip
կակուղ [gagugh] soft
կաղամբ [gaghamp] cabbage
Կաղանդ [Gaghant] New Year's Day
կաղին [gaghin] hazelnut
կաղնի [gaghni] (1) oak; (2) hazel-bush
կամ [gam] or
կամաց [gamats] slow(ly)
կամք [gamk] will power
կամուրջ [gamurch] bridge
կայարան [gayaran] train station
կայծ [gaydz] sparkle
կայծակ [gaydzag] lightning
կայնիլ [gaynil] to stand
կայսր [gaysər] Emperor
կայտառ [gaydar] robust
Կանադա [Kanada] Canada
կանադական [kanadagan] Canadian
կանադացի [kanadatsi] Canadian (male)
կանադուհի [kanaduhi] Canadian (fem.)
կանա(ն)չ [gana(n)ch] green
կանաչազարդ [ganachazart] green
կանգնիլ [ganknil] to stand up
կանթեղ [gantegh] lamp
կանխիկ [gankhig] cash
կանոն [ganon] rule
կանոնաւոր [ganonavor] regular
կանուխ [ganukh] early
կանչել [ganchel] to call
կաշառել [gasharel] to bribe
կաշառք [gashark] bribe
կաշի [gashi] leather, skin
կաչաղակ [gachaghag] magpie
կապել [gabel] to bind, to tie
կապիկ [gabig] monkey
կապոյտ [gabuyd] blue
կառավարել [garavarel] to govern
կառավարութիւն [garavarutyun] government
կառուցել [garutsel] to build
կառուցող [garutsogh] builder
կառք [gark] coach, carriage
կասկած [gasgadz] doubt
կասկածիլ [gasgadzil] to suspect, to doubt
կատակ [gadag] joke
կատարել [gadarel] to fulfill
կատարեալ [gadaryal] perfect
կատարելութիւն [gadarelutyun] perfection
կատու [gadu] cat
կար [gar] (1) sewing; (2) there was
կարագ [garak] butter
կարապ [garab] swan
կարասի [garasi] furniture
կարգ [gark] order, rule, rank, row
կարգապահ [garkabah] orderly
կարդալ [gartal] to read
կարել [garel] to sew
կարելի [gareli] possible
կարենալ [garenal] to be able
կարեւոր [garevor] important, necessary
կարծել [gardzel] to think, to presume
կարծիք [gardzik] opinion
կարծր [gardzər] hard, tough
կարկանդակ [gargantag] cake, pastry
կարճ [gardj] short, brief
կարմիր [garmir] red
կարմիր պղպեղ [garmir bəghbegh] red pepper
կարող [garogh] able
կարողանալ [garoghanal] to be able
կարօտ [garod] (1) (adj.) needy, in want of; (2) (noun) nostalgia
կացին [gatsin] axe
կաւ [gav] clay
կաւիճ [gavidj] chalk
կափարիչ [gaparich] lid, cover
կաքաւ [gakav] partridge
կեանք [gyank] life
կեդրոն [getron] center
կեղեւ [geghev] peel, bark
կեղծ [geghdz] fake, false
կեղծաւոր [geghdzavor] hypocrite
կեղտ [geghd] dirt
կեղտոտ [geghdod] dirty
կենալ [genal] to stay
կենդանի [gentani] (1) (adj.) alive; (2) (noun) animal
կենսաբանութիւն [gensapanutyun] biology
կենսական [gensagan] vital
կեռաս [geras] cherry
կեսուր [gesur] (a woman's) mother-in-law
կեսրայր [gesrayr] (a woman's) father-in-law
կերակուր [geragur] meal, food
կերպ [gerb] manner
կեցցէ՛ [getstse] long live!
կզակ [gəzag] chin, jaw
կէս [ges] half
կէս գիշեր [ges kisher] midnight
կէսօր [gesor] midday
կէտ [ged] dot, period, point
կէտադրութիւն [gedatrutyun] punctuation
կին [gin] woman, wife
կիրակի [giragi] Sunday
կիրք [girk] passion
կլլել [gəllel] to swallow
կլոր [gəlor] round

կծծի [gədzdzi] stingy
կղզի [gəghzi] island
կճրտել [gədhərdel] to gnash, to grind
կմախք [gəmakhk] skeleton
կնճիռ [gəndjiř] wrinkle
կնճռոտ [gəndjřod] wrinkled, complicated
կնքահայր [gənkahayr] godfather
կնքամայր [gənkamayr] godmother
կնքել [gənkel] (1) to baptize; (2) to seal
կշիռ [gəshiř] balance, scales
կշռել [gəshřel] to weigh
կշտանալ [gəshtanal] to be satiated, to have enough (food)
կոթ [got] handle
կոթող [gotogh] monument
կոխել [gokhel] to tramp, to press
կոկիկ [gogig] tidy, neat
կոկորդ [gogort] throat
կող [gogh] rib, flank, side
կողմ [goghm] side
կողմնացոյց [goghmnatsuyts] compass
կողք [goghk] cover (of a book)
կոճակ [godjag] button
կոյր [guyr] blind
կոշտ [goshd] rude, coarse
կոչ [goch] call, appeal
կոչել [gochel] to call, to appeal
կոչուիլ [gochvil] to be called
կոպիտ [gobid] rude, uncivil
կոտրել [godrel] to break, to smash
կոտրիլ [godril] to break, to be broken
կործանիլ [gordzanil] to get destroyed
կործանում [gordzanum] desruction
կորսնցնել [gorsəntsənel] to lose
կորուստ [gorust] loss
կորսուիլ [gorsəvil] to get lost
կուտ [gud] seed, grain, pit
կուրծք [gurdzk] breast
կռնակ [gərnag] back (body part), rear
կռուիլ [gərvil] to fight
կսկիծ [gəsgidz] grief
կտակ [gədag] testament
կտուր [gədur] roof
կտոր [gədor] piece
կտուց [gəduts] beak
կտրել [gədrel] to cut
կրակ [gərag] fire
կրել [gərel] to carry, to bear
կրթել [gərtel] to educate
կրթութիւն [gərtutyun] education
կրիայ [gərya] turtle
կրկին [gərgin] again
կրկնել [gərgnel] to repeat
կրկնակօշիկ [gərgnagoshig] overshoe
կրճատել [gərdjadel] to reduce
կրտսեր [gərdser] younger
կրօնական [gronagan] religious
կրօնաւոր [gronavor] clergyman
կրօն(ք) [gron(k)] religion
կօշիկ [goshig] shoe
կօշկակար [goshkagar] shoemaker

Հ

հագնիլ [haknil] to wear, to put on
հագուիլ [hakvil] to dress oneself, to get dressed
հագուստ [hakust] dress, garment
հագուստեղէն [hakusteghen] clothing, garment
հազ [haz] cough, coughing
հազալ [hazal] to cough
հազար [hazar] thousand
հազիւ [haziv] hardly
հազուագիւտ [hazvakyud] rare
հազուադէպ [hazvateb] rare(ly), scarce(ly)
հալածանք [haladzank] persecution
հալածել [haladzel] to persecute
հալեցնել [haletsənel] to melt (trans.)
հալիլ [halil] to melt (intrans.)
հակառակ [hagarag] contrary, against, opposed
հակառակորդ [hagaragort] adversary
հաղորդել [haghortel] to report
հաճելի [hadjeli] pleasant
հաճոյք [hadjuyk] pleasure
համ [ham] taste, savor
համախմբուիլ [hamakhəmpəvil] to come together, to gather
համակարգիչ [hamagarkich] computer
համաձայնիլ [hamatsaynil] to agree
համառօտ [hamarod] short, brief
համար [hamar] (1) for; (2) number
համարել [hamarel] to consider
համարուիլ [hamarvil] to be considered
համարձակ [hamartsag] bold, frank
համարձակիլ [hamartsagil] to dare
համաշխարհային [hamashkharhayin] international
համբաւ [hampav] fame
համբերել [hamperel] to have patience
համբերութիւն [hamperutyun] patience
համբոյր [hampuyr] kiss
համբուրել [hampurel] to kiss
համեմատ [hamemad] according to
համեմատութիւն [hamemadutyun] comparison

համեստ [hamest] modest
համերաշխ [hameraşhkh] harmonious
համոզել [hamozel] to convince
համով [hamov] tasty
համրել [hamrel] to count
հայ [hay] Armenian
Հայաստան [Hayastan] Armenia
հայելի [hayeli] mirror
հայերէն [hayeren] Armenian (language)
հայկական [haygagan] Armenian (adj.)
հայուհի [hayuhi] Armenian (fem.)
հայր(իկ) [hayr(ig)] father
հայրենակից [hayrenagiţs] compatriot
հայրենասէր [hayrenaser] patriot
հայրենասիրութիւն [hayrenasirutyun] patriotism
հայրենիք [hayrenik] fatherland
հայցական [haytsagan] accusative (case)
հանգիստ [hankist] (1) (adj.) quiet, restful; (2) (noun) rest, peace
հանգստանալ [hankəstanal] to rest
հանգրուան [hankərvan] halt
հանգչիլ [hankchil] to relax, to rest
հանդերձարան [hantertsaran] wardrobe
հանդէպ [hanteb] toward
հանդէս [hantes] show, parade, spectacle
հանդիմանել [hantimanel] to scold
հանդիպիլ [hantibil] to meet
հանդիպում [hantibum] meeting
հանդիսատէս [hantisades] spectator
հանել [hanel] to remove, to take out
հանելուկ [hanelug] riddle
հանճար [handjar] genius
հանճարեղ [handjaregh] genial
հանրածանօթ [hanradzanot] famous
հանրակառք [hanragark] tramway
հանքային [hankayin] mineral
հաշիւ [hashiv] account
հաշուակալ [hashvagal] accountant
հաշուել [hashvel] to count
հաշտ [hasht] in harmony
հաշտութիւն [hashtutyun] peace, reconciliation
հալել, հաչել [hachel] to bark
հասարակ [hasarag] common, ordinary
հասարակութիւն [hasaragutyun] society, public
հասկնալ [hasgənal] to understand
հասնիլ [hasnil] to arrive
հասուն [hasun] mature
հասոյթ [hasuyt] income
հաստ [hast] thick, big
հասցէ [hastse] address
հատ [had] piece
հատոր [hador] volume
հատնիլ [hadnil] to expire, to be finished
հարաւ [harav] south
հարբուխ [harpukh] a cold, flu
հարիւր [haryur] hundred
հարկադրել [hargatrel] to oblige
հարուած [harvadz] blow
հարուածել [harvadzel] to blow
հարուստ [harust] rich, wealthy
հարս [hars] bride, daughter-in-law, sister-in-law
հարս(ա)նիք [hars(a)nik] wedding
հարստութիւն [harəstutyun] wealth
հարց [harts] question
հարցնել [hartsənel] to ask (a question)
հաց [hats] bread
հաւ [hav] chicken
հաւանիլ [havanil] to assent, to aprove
հաւանութիւն [havanutyun] approval
հաւանօրէն [havanoren] probably
հաւասար [havasar] equal, similar
հաւասարութիւն [havasarutyun] equality
հաւատալ [havadal] to believe, to trust
հաւատարիմ [havadarim] faithful
հաւատարմութիւն [havadarmutyun] fidelity
հաւատք [havadk] belief, faith
հաւաքել [havakel] to collect
հաւաքոյթ [havakuyt] gathering
հաւաքուիլ [havakvil] to gather
հաւկիթ [havgit] egg
հաւնիլ [havnil] to like
հեգնանք [heknank] sarcasm
հեգնել [hegnel] to ridicule, to deride
հեթանոս [hetanos] pagan
հեծ(ել)անիւ [hedz(el)aniv] bicycle
հեղինակ [heghinag] author
հեռագիր [herakir] telegram
հեռաձայն [heratsayn] telephone
հեռաձայնել [heratsaynel] to telephone
հեռանալ [heranal] to go away
հեռատեսիլ [heradesil] television
հեռաւոր [heravor] distant
հեռաւորութիւն [heravorutyun] distance
հեռու [heru] far
հետաքրքիր [hedakərkir] curious
հետաքրքրական [hedakərkragan] interesting
հետեւանք [hedevank] result
հետեւանքով [hedevankov] as a result of
հետեւիլ [hedevil] to follow
հետզհետէ [hedəz-hede] gradually
հերոս [heros] hero
հզօր [həzor] powerful
հեքեաթ [hekyat] fairy tale

հիանալ [hianal] to admire
հիանալի [hianali] marvelous, wonderful
հիացում [hiaʦum] admiration
հիմա [hima] now
հիմնական [himnagan] fundamental, basic
հիմնել [himnel] to found
հին [hin] old (about things)
հինգ [hink] five
հինգերորդ [hinkerord] fifth
հինգշաբթի [hinkshapti] Thursday
հիւանդ [hivand] sick
հիւանդանալ [hivandanal] to get sick
հիւանդանոց [hivandanoʦ] hospital
հիւր [hyur] guest
հիւրանոց [hyuranoʦ] hostel, hotel
հիւրասենեակ [hyurasenyag] guest room
հիւրասէր [hyuraser] hospitable
հիւրասիրութիւն [hyurasirutyun] hospitality
հնազանդ [hənazand] obedient
հնազանդիլ [hənazandil] to obey
հնարել [hənarel] to invent
հնդեւրոպական [həndyevrobagan] Indo-European
հնդիկ [həndig] Indian (person)
հնդկերէն [həndgeren] Indian (language)
հնձել [hənʦel] to reap
հնութիւն [hənutyun] antiquity
հոգ [hok] care, concern
հոգալ [hokal] to care, to worry
հոգեբանութիւն [hokepanutyun] psychology
հոգի [hoki] soul, person
հոգեկան [hokegan] spiritual
հող [hogh] earth, ground, soil, land
հողաթափ [hoghatap] slipper
հոն [hon] there
հոս [hos] here
հոսանք [hosank] flow, current, stream
հոսիլ [hosil] to run, to flow
հով [hov] wind
հովանոց [hovanoʦ] umbrella
հովիւ [hoviv] shepherd
հովիտ [hovid] valley, dale
հոտ [hod] smell
հոտիլ [hodil] to smell, to stink
հոտոտել, հոտուըտալ [hododel, hodvədal] to smell (trans.)
հում [hum] raw
հունձք [huntsk] harvest
հնչիւն [hənchyun] sound
հպատակութիւն [həbadagutyun] citizenship
հպարտ [həbard] proud
հպարտանալ [həbardanal] to pride oneself
հպարտութիւն [həbardutyun] pride
հսկայ [həsga] giant, huge
հսկել [həsgel] to watch, to attend
հրաժարական [hrazharagan] resignation
հրաժարիլ [hrazharil] to resign
հրահանգ [hrahank] instruction, order
հրահանգել [hrahankel] to instruct
հրամայել [hramayel] to command, to order
հրաման [hraman] order
հրամցնել [hramtsənel] to offer
հրաշագործ [hrashakordz] wonder-working
հրաշալիք [hrashalik] wonder, marvel
հրաշք [hrashk] miracle
հրապարակ [hrabarag] square
հրապոյր [hrabuyr] charm
հրապուրել [hraburel] to charm
հրապուրիչ [hraburich] charming
հրատարակել [hradarakel] to publish
հրատարակիչ [hradarakich] publisher
հրաւէր [hraver] invitation
հրաւիրել [hravirel] to invite
հրդեհ [hərdeh] fire
հրեայ [hərya] Jew
հրել [hərel] to push
հրեշտակ [hreshtag] joy, delight
հրէական [hreagan] Jewish (adj.)
հրէուհի [hrehuhi] Jewish (fem.)
հօտ [hod] flock, herd
հրճուանք [hərdjəvank] joy, delight
հօրաքոյր [horakuyr] paternal aunt
հօրեղբայր [horyeghpayr] paternal uncle

Ձ

ձագ [ʦak] the young of an animal
ձախ [ʦakh] left (side)
ձայն [ʦayn] voice
ձայնասփիւռ [ʦaynaspyur] radio
ձայնաւոր [ʦaynavor] vowel, vocal
ձանձրանալ [ʦantsranal] to be bored
ձեզի [ʦezi] to you (plural / formal)
ձեղուն [ʦeghun] ceiling
ձեռագիր [ʦerakir] manuscript
ձեռնարկ [ʦernarg] enterprise
ձեռնարկել [ʦernargel] to undertake
ձեռնափայտ [ʦernapayd] stick
ձեռնոց [ʦernoʦ] glove
ձեռնունայն [ʦernunayn] empty-handed
ձեռք [ʦerk] hand
ձեր [ʦer] your (plural / formal)
ձեւ [ʦev] form, way, manner
ձի [ʦi] horse
ձիարշաւ [ʦiarshav] horse race

ձիաւոր [ʦiavor] rider, horseman
ձիրք [ʦirk] gift, talent
ձիւն [ʦyun] snow
ձկնկիթ [ʦəgəngit] caviar
ձկնորս [ʦəgnors] fisherman
ձմեռ [ʦəmeṙ] winter
ձմերուկ [ʦəmerug] watermelon
ձոր [ʦor] dale, valley
ձուազեղ [ʦəvazegh] omelet
ձուկ [ʦug] fish
ձրի [ʦəri] free, gratis

Ղ

ղեկ [ghek] rudder, helm
ղեկանիւ [gheganiv] wheel
ղեկավար [ghegavar] leader
ղեկավարել [ghegavarel] to lead, to govern
ղեկավարութիւն [ghegavarutyun] direction, management
ղրկել [ghərgel] to send

Ճ

ճագար [ʤakar] rabbit
ճակատ [ʤagad] forehead, front, facade
ճակատագիր [ʤagadakir] fate, destiny
ճակատամարտ [ʤagadamard] battle
ճամբայ [ʤampa] route, road
ճամբորդել [ʤamportel] to travel
ճամբորդութիւն [ʤamportutyun] journey, trip
ճանկ [ʤang] claw, paw
ճանճ [ʤanʤ] fly
ճանչնալ [ʤanchnal] to know, to recognize
ճաշ [ʤash] meal
ճաշակ [ʤashag] taste
ճաշակաւոր [ʤashagavor] tasteful
ճաշասեղան [ʤashaseghan] dinner table
ճաշասենեակ [ʤashasenyag] dining room
ճաշել [ʤashel] to dine, to eat, to have dinner
ճաշկերոյթ [ʤashgeruyt] feast, gala, dinner
ճառ [ʤaṙ] speech, discourse
ճառագայթ [ʤaṙagayt] ray
ճար [ʤar] remedy, solution
ճարպիկ [ʤarbig] skillful, clever
ճարտար [ʤardar] clever, ingenious
ճարտարագէտ [ʤardaraked] engineer
ճարտարապետ [ʤardarabed] architect
ճարտարապետական [ʤardarabedagan] architectural
ճարտարապետութիւն [ʤardarabedutyun] architecture
ճապոն [ʤapon] Japan
ճապոնական [ʤaponagan] Japanese (adj.)
ճապոներէն [ʤaponeren] Japanese (language)
ճապոնցի [ʤapon] Japanese (male)
ճապոնուհի[ʤaponuhi] Japanese (fem.)
ճերմակ [ʤermag] white
ճզմել [ʤəzmel] to crush, to press
ճիշդ/ճիշտ [ʤisht] just, right
ճիւղ [ʤyugh] branch, line
ճնճղուկ [ʤənʤəghug] sparrow
ճշդել [ʤəshtel] to verify
ճշմարիտ [ʤəshmarid] true, truthful
ճշմարտութիւն [ʤəshmardutyun] truth
ճոխ [ʤokh] opulent, rich
ճոխութիւն [ʤokhutyun] opulence, luxury
ճուտ [ʤud] chick

Մ

մազ [maz] hair
մածուն [maʣzun] yogurt
մականուն [maganun] family name
մակարդակ [magartag] level
մակբայ [magpay] adverb
մակերես [mageres] surface
մակոյկ [maguyg] canoe
մահ [mah] death
մահճակալ [mahʤagal] bed
մաղ [magh] sieve, colander, strainer
մաղթել [maghtel] to wish
մամուլ [mamul] press
մայթ [mayt] sidewalk
մայիս [mayis] May
մայր(իկ) [mayr(ig)] mother
մայրաքաղաք [mayrakaghak] capital
մանանեխ [mananekh] mustard
մանաւանդ [manavant] especially, above all
մանուշակ [manushag] violet (flower)
մանուշակագոյն [manushagakuyn] violet (color)
մանկավարժութիւն [mangavarzhutyun] pedagogy
մանկական [mangagan] childish
մանկիկ [mangig] baby
մանկութիւն [mangutyun] childhood
մանուկ [manug] infant
մանչ [manch] boy
մանր [manər] small, tiny
մանրամասն [manramasən] detailed
մանրամասնութիւն [manramasnutyun] detail
մաշիլ [mashil] to get worn
մաշկ [mashk] skin
մառան [maṙan] cellar, pantry
մաս [mas] part
մասնագէտ [masnaked] specialist

մասնակցիլ [masnagtsil] to participate
մասնաւոր [masnavor] special
մատ [mad] finger
մատանի [madani] ring
մատենադարան [madenataran] library, repository of old manuscripts
մատիտ [madid] pencil
մատնել [madnel] to betray
մատչելի [madcheli] accessible
մարգագետին [markakedin] meadow
մարգարէ [markare] prophet
մարդ [mart] human being, man
մարդկութիւն [martgutyun] humanity
մարզանք [marzank] exercise, gymnastics
մարմար [marmar] marble
մարմին [marmin] body
մարտ [mard] (1) March; (2) battle, combat
մաքի [maki] ewe, sheep
մաքուր [makur] clean, pure, neat
մաքրել [makrel] to clean
մեզի [mezi] to us
մելան [melan] ink
մեխակ [mekhag] carnation
մեծ [medz] big, great, large
մեծամիտ [medzamid] high-minded, haughty
մեծատուն [medzadun] great house
մեծարել [medzarel] to honor, to treat
մեծնալ [medznal] to grow
մեկնել [megnel] to interprete
մեկնիլ [megnil] to depart, to leave
մեղաւոր [meghavor] guilty, sinful
մեղմ [meghm] mild
մեղու [meghu] bee
մեղր [meghər] honey
մեղրադդում [meghratətum] honeydew
մեղք [meghk] sin
մենք [menk] we
մեռնիլ [meṙnil] to die
մեռնիլ [meṙnil] to die
մեռցնել [meṙtsənel] to kill
մետաղ [medagh] metal
մեր [mer] our
մերժել [merzhel] to refuse
մերկ [merg] naked, uncovered
մէկ [meg] one
մէջ [mech] in
մէջտեղ [mechtegh] in the middle
մը [mə] a, an
մթնոլորտ [mətnolord] atmosphere
մժեղ [məzhegh] mosquito
միամիտ [miamid] naive
միաձայն [miatsayn] unanimous(ly)
միայն [miayn] only
միայնակ [miaynag] lonely
միասին [miasin] together
միացեալ [miatsyal] united
Միացեալ Նահանգներ [Miatsyal Nahankner] United States
միաւոր [miavor] unit
միթէ [mite?] Is that so? Is it possible?
միլիոն [milyon] million
մինակ [minag] alone
մինչդեռ [minchteṙ] while, whereas
մինչեւ [minchev] until
միշտ [misht] always
միջակ [michag] mediocre
միջանցք [michantsk] hallway, corridor
միջատ [michad] insect
միջեւ [michev] between
միջնադար [michnatar] middle ages
միջնադարեան [michnataryan] medieval
միջուկ [michug] kernel
միջոց [michots] means
միս [mis] meat, flesh
միտք [mitk] mind, intellect
միւս [myus] other
մկրատ [məgrad] scissors
մնալ [mənal] to remain, to stay
մնացորդ [mənatsort] rest, remnant
մշակել [məshagel] to cultivate
մշակոյթ [məshguyt] culture
մշակութային [məshagutayin] cultural
մշակուիլ [məshagvil] to be cultivated
մշտական [məshtagan] everlasting, steady
մշտանորոգ [məshtanorok] everlasting-
մոլորակ [molorag] planet
մոխիր [mokhir] ash
մոխրագոյն [mokhrakuyn] grey
մոմ [mom] candle
մոռացութիւն [moṙatsutyun] oblivion
մոռնալ [moṙnal] to forget
մորթ [mort] skin
մութ [mut] dark
մուկ [mug] mouse
մուճակ [mudjag] slipper
մուտք [mutk] entrance
մսիլ [məsil] to feel cold, to catch cold
մտածել [mədadzel] to think, to speculate
մտածելակերպ [mədadzelagerb] mentality
մտահոգութիւն [mədahokutyun] worry
մտայղացում [mədahəghatsum] conception, idea
մտերիմ [məderim] intimate
մտնել [mədnel] to enter

մրգաստան [mərkastan] orchard
մրցանակ [mərtsanag] prize
մրցիլ [mərtsil] to compete
մրցութիւն [mərtsutyun] competition
մօտ [mod] near, adjacent; about
մօտակայք [modagayk] vicinity
մօտենալ [modenal] to approach
մօրաքոյր [morakuyr] maternal aunt
մօրեղբայր [moryeghpayr] maternal uncle
մօրու [moru] stepmother
մօրուք [moruk] beard

Յ

յաղթանակ [haghtanag] victory
յաղթել [haghtel] to win, to conquer
յաճախ [hadjakh] often
յաճախել [hadjakhel] to frequent
յաճախորդ [hadjakhort] customer, client
յամառ [hamar] stubborn, tenacious
յայտագիր [haydakir] program
յայտարարել [haydararel] to announce, to declare, to proclaim
յայտարարութիւն [haydararutyun] announcement, declaration
յայտնել [haytnel] to reveal, to express
յայտնի [haytni] evident, obvious, clear
յայտնութիւն [haytnutyun] revelation
յանգ [hank] rhyme
յանկարծ [hangardz] suddenly, at once
յանձն առնել [hantsn arnel] to undertake
յանձնարարել [hantsnararel] to instruct, to recommend, to advise
յանձնել [hantsnel] to entrust, to remit
յանուն [hanun] in the name of, for the sake of
յանցանք [hantsank] fault, guilt, wrong
յանցաւոր [hantsavor] guilty
յաջող [hachogh] successful
յաջողիլ [hachoghil] to succeed
յաջողութիւն [hachoghutyun] success, good luck
յաջորդ [hachort] following, next
յառաջ [haṙach] forward
յատակ [hadag] bottom
յատակագիծ [hadagakidz] plan
յատկապէս [hadgabes] especially
յատկութիւն [hadgutyun] quality, trait
յատուկ [hadug] special, proper
յարաբերական [haraperagan] relative
յարաբերութիւն [haraperutyun] relation
յարգանք [harkank] respect, esteem
յարգել [harkel] to respect
յարգելի [harkeli] respectable
յարկ [harg] floor, storey, home
յարձակում [hartsagum] attack
յարմար [harmar] suitable, conveniant
յաւերժ [haverzh] eternal, forever
յեղափոխութիւն [heghapokhutyun] revolution
յետոյ [hedo] afterwards, after that
յիմար [himar] crazy, stupid
յիշատակ [hishadag] souvenir, memory
յիշատակել [hishadagel] to mention
յիշել [hishel] to remember
յիշողութիւն [hishoghutyun] memory
յիսուն [hisun] fifty
յիսուներորդ [hisunerort] fiftieth
Յիսուս [Hisus] Jesus
յղի [həghi] pregnant
յոգնած [hoknadz] tired
յոգնակի [hoknagi] plural
յոգնիլ [hoknil] to get tired
յոյն [huyn] Greek
յոյս [huys] hope
յուլիս [hulis] July
յունական [hunagan] Greek (adj.)
Յունաստան [Hunastan] Greece
յունարէն [hunaren] Greek (language)
յունիս [hunis] June
յունուար [hunvar] January
յուշարձան [hushartsan] monument
յուսալ [husal] to hope
յուսախափ [husakhap] disappointed
յուսահատ [husahad] in despair
յստակ [həstag] clear, pure
յօդ [hot] article, joint
յօդուած [hotvadz] article
յօնք [honk] eyebrow
յօրինել [horinel] to make up, to create

Ն

նաեւ [nayev] also
նախ [nakh] first (of all)
նախագահ [nakhakah] president
նախաճաշ [nakhadjash] breakfast
նախանձ [nakhants] envy
նախանձիլ [nakhantsil] to envy
նախատել [nakhadel] to insult, to reproach
նախարար [nakharar] minister
նախընթրիք [nakhəntrik] snack
նախկին [nakhgin] previous, former
նախնիք [nakhnik] ancestor
նահանգ [nahank] state, province
նահատակ [nahadag] martyr
նամակ [namag] letter
նայիլ [nayil] to look

նապաստակ [nabastag] hare
նարինջ [narinch] orange (fruit)
նարնջագույն [narənchakuyn] orange (color)
նաւ [nav] ship, vessel
նաւակ [navag] boat
նեղ [negh] narrow
նեղել [neghel] to annoy, to trouble
նեղուիլ [neghvil] to get upset, to be vexed
նենգ [nenk] crafty, sly, deceitful
նետ [ned] arrow
նետել [nedel] to throw
ներ [ner] sister-in-law (the wife of a brother-in-law)
ներգաղթել [nerkaghtel] to immigrate
ներգոյական [nerkoyagan] locative (case)
ներգործական [nerkordzagan] transitive
ներել [nerel] to forgive
ներկ [nerg] paint, dye
ներկայ [nerga] present
ներկայացնել [nergayatsənel] to represent
ներկայացուցիչ [nergayatsutsich] representative
ներկարար [nergarar] painter (of walls)
ներկել [nergel] to paint
ներշնչել [nershənchel] to inspire
ներս [ners] in, inside
ներփակ [nerpag] enclosed
ներքնաշապիկ [nerknashabig] undershirt
նիհար [nihar] thin, lean, skinny
նիհարնալ [niharnal] to loose weight
նիշ [nish] mark, sign
նիւթ [nyut] material
նկատել [nəgdel] to notice
նկար [nəgar] picture, painting
նկարագիր [nəgarakir] character
նկարագրել [nəgarakrel] to describe
նկարել [nəgarel] to paint, to picture
նկարիչ [nəgarich] painter (male artist)
նկարչուհի [nəgarchuhi] painter (female artist)
նման [nəman] like, alike, similar
նմանիլ [nəmanil] to resemble
ննջասենեակ [nənchasenyag] bedroom
նշան [nəshan] sign
նշանած [nəshanadz] fiancé
նշանակել [nəshanagel] to mean
նշանակութիւն [nəshanagutyun] sense,meaning
նշանաւոր [nəshanavor] renowned, famous
նոճի [nodji] cypress
նոյն [nuyn] same, identical
նոյնպէս [nuynbes] similarly
նոր [nor] new
նորէն [noren] again
Նոր Տարի [Nor Dari] New Year
նուագել [nəvakel] to play (an instrument)
նուէր [nəver] present, gift
նուիրել [nəvirel] to give (a present)
նուռ [nur] pomegranate
նուրբ [nurp] fine, subtle, tender, delicate
նպաստել [nəbastel] to contribute
նպարեղէն [nəbareghen] grocery
նստասենեակ [nəstasenyag] living room
նստիլ [nəstil] to sit
նրբերշիկ [nərpershig] frankfurter, hot dog

Շ

շաբաթ [shapat] (1) Saturday; (2) week
շաբաթաթերթ [shapatatert] weekly newspaper
շաբաթավերջ [shapataverch] weekend
շագանակ [shakanag] chestnut
շալ [shal] shawl
շահ [shah] profit, gain
շահիլ [shahil] to earn, to gain
շատ [shad] very, many, much
շատախօս [shadakhos] talkative, chatterbox
շապիկ [shabig] shirt
շապկընկեր [shabgənger] breeches
շարադրել [sharatrel] to compose
շարադրութիւն [sharatrutyun] composition, essay
շարժանկար [sharzhanəgar] movie
շարժել [sharzhel] to move (trans.)
շարժիլ [sharzhil] to move (intrans.)
շարժում [sharzhum] movement
շարունակ [sharunag] continuously
շարունակել [sharunagel] to continue
շարունակութիւն [sharunagutyun] continuation
շաքար [shakar] sugar
շեղ [shegh] oblique
շեղիլ [sheghil] to deviate
շեղում [sheghum] deviation
շեշտ [shesht] stress, accent(uation)
շեշտել [sheshtel] to stress, to accentuate
շերեփ [sherep] scoop, ladle
շերտ [sherd] slice, layer
շէն [shen] merry, joyful; prosperous
շէնք [shenk] building, edifice
շինել [shinel] to build
շիշ [shish] bottle
շիտակ [shidag] right, straight, correct
շղթայ [shəghta] chain
շնորհ [shənorh] grace, mercy
շնորհակալ [shənorhagal] grateful, thankful
շնորհակալութիւն [shənorhagalutyun] thanks, gratitude

շնորհաւոր [shənorhavor] merry,
շնորհաւորել [shənorhavorel] to congratulate
շնորհիւ [shənorhiv] thanks to
շնչել [shənchel] to breathe
շինել [shinel] to build, to make
շոգենաւ [shokenav] steamboat
շոգի [shoki] steam
շողալ [shoghal] to shine
շոյել [shoyel] to caress
շուարիլ [shəvaril] to get confused
շուկայ [shuga] market
շուն [shun] dog
շունչ [shunch] breath
շուշան [shushan] lily
շուտ [shud] quickly, fast
շուրջ [shurch] around, about
շուք [shuk] shade, shadow
շռայլ [shərayl] wasteful, lavish
շրջագայութիւն [shərchakayutyun] hiking, stroll, walk
շրջան [shərchan] area, period, tour
շրջանակ [shərchanag] frame; milieu, circle
շրջապատ [shərchabad] environment
շրջապատել [shərchabadel] to surround
շրջել [shərchel] to wander, to troll, to walk
շրջիկ [shərchig] wanderer
շփել [shəpel] to rub
շփոթել [shəpotel] to confuse (trans.)
շփոթիլ [shəpotil] to get confused (intrans.)
շփում [shəpum] friction
շքեղ [shəkegh] splendid
շօշափել [shoshapel] to feel, to touch

Ո

ոեւէ [voyeve] any (for persons)
ոլոռ(ն) [volor(n)] pea
ողբալ [voghpal] to lament
ողբերգութիւն [voghperkutyun] tragedy
ողորմիլ [voghormil] to have mercy
ողկոյզ [voghguyz] bunch (of grapes)
ողջ [voghch] alive, living
ողջոյն [voghchuyn] salute
ոճ [vodj] style
ոճիր [vodjir] crime
ոճրագործ [vodjrakordz] criminal
ոմանք [vomank] some (people)
ոմն [vomən] some (one)
ոյժ [uyzh] strength, power
ոչ [voch] no, not
ոչինչ [vochinch] nothing
ոչխար [vochkhar] sheep
ոչ ոք [voch vok] nobody
ոսկի [voski] gold
ոսպ [vosp] lentil
ով [ov] who
ովկիանոս [ovgianos] ocean
ոտանաւոր [vodanavor] poem
ոտք [votk] foot
որ [vor] that, who, which
որբ [vorp] orphan
որբանոց [vorpanots] orphanage
որդի [vorti] son, child
որդեգրել [vortekrel] to adopt
որեւէ [voryeve] any (for things)
որոշ [voroshch] distinct, certain
որոշել [voroshel] to decide, to define
որոշում [voroshum] decision
որովհետեւ [vorovhedev] because, for
որջ [vorch] den
որոտալ [vorodal] to thunder
որչափ [vorchap] how much
որպէս [vorbes] as
որպէսզի [vorbeszi] in order to
որս [vors] chase, hunting, prey
որսալ [vorsal] to hunt, to chase
որսորդ [vorsort] hunter
որքան [vorkan] how much
ու [u] and
ուզել [uzel] to wish, to want
ութ(ը) [ut(ə)] eight
ութերորդ [uterort] eighth
ուրսուն [utsun] eighty
ուժ [uzh] strength
ուժեղ [uzhegh] strong
ուղեղ [ughegh] brain
ուղիղ [ughigh] straight
ուղղագրութիւն [ughakrutyun] orthography
ուղղական [ughghagan] nominative (case)
ուղղակի [ughghagi] directly
ուղղել [ughghel] to direct, to correct
ուղղութիւն [ughghutyun] direction
ուղտ [ughd] camel
ունայն [unayn] vain
ունենալ [unenal] to have, to possess
ունկնդիր [ungəntir] listener
ունկնդրել [ungəntrel] to listen
ուշ [ush] late
ուշանալ [ushanal] to be late
ուռի [uri] willow
ուռիլ [uril] to swell
ուս [us] shoulder
ուսանիլ [usanil] to study
ուսանող [usanogh] university student (male)
ուսանողուհի [usanoghuhi] university student

(fem.)
ուսում [usum] education
ուսումնասիրություն [usumnasirutyun] investigation, study
ուսուցիչ [usutsich] teacher (male)
ուսուցչուհի [usutschuhi] teacher (fem.)
ուտել [udel] to eat
ուտելիք [udelik] food
ուր [ur] where
ուրագ [urak] axe
ուրախ [urakh] glad, gay, merry
ուրախանալ [urakhanal] to rejoice
ուրախություն [urakhutyun] joy
ուրբաթ [urpat] Friday
ուրեմն [uremən] so, therefore, thus
ուրիշ [urish] other, else
ուրուագիծ [urvakidz] outline
ուրուական [urvagan] ghost

Չ

չամիչ [chamich] raisin
չար [char] naughty, nasty, wicked, bad, evil
չարամիտ [charamid] malicious
չարչարել [charcharel] to torture
չափազանց [chapazants] excessively, extremely
չափավոր [chapavor] moderate
չէ [che] no, not
չեզոք [chezok] neutral
չինական [chinagan] Chinese (adj.)
Չինաստան [Chinastan] China
չիներէն [chinaren] Chinese (language)
չինացի [chinatsi] Chinese (male)
չինուհի [chinuhi] Chinese (fem.)
չնչին [chənchin] minimal, futile
չոր [chor] dry
չորս [chors] four
չորրորդ [chorrort] fourth
չուան [chəvan] rope
չքնաղ [chəknagh] lovely, charming

Պ

պակաս [bagas] less, minus, lacking
պահ [bah] moment
պահածոյ [bahadzo] canned food
պահանջ [bahanch] demand, claim
պահանջել [bahanchel] to demand
պահարան [baharan] cupboard, envelope
պահել [bahel] to keep, to preserve
պահուըտիլ [bahvədil] to hide
պահպանել [bahbanel] to preserve
պահուիլ [bahvil] to be kept
պահպանում [bahbanum] preservation
պաղ [bagh] cold
պաղատիլ [baghadil] to beseech
պաղպաղակ [baghbaghag] ice cream
պայթիլ [baytil] to explode
պայծառ [baydzar] clear, bright
պայման [bayman] condition
պայուսակ [bayusag] bag, sack
պայքար [baykar] struggle
պանդոկ [bantog] hotel
պանիր [banir] cheese
պաշար [bashar] supplies, provisions
պաշարել [basharel] to besiege
պաշտամունք [bashtamunk] worship
պաշտել [bashtel] to worship, to adore
պաշտելի [bashteli] adorable
պաշտպան [bashtpan] protector
պաշտպանել [bashtpanel] to protect
պաշտօն [bashton] function, office
պաշտօնական [bashtonagan] official
պաշտօնեայ [bashtonya] officer, employee
պապ(իկ) [bab(ig)] grandfather
պառաւ [barav] old woman
պառկիլ [bargil] to lie down, to rest
պատ [bad] wall
պատահար [badahar] incident
պատահիլ [badahil] to happen, to occur
պատանի [badani] adolescent, child, youth
պատասխան [badaskhan] answer
պատասխանել [badaskhanel] to answer
պատիժ [badizh] punishment
պատիւ [badiv] honor
պատժել [badzhel] to punish
պատկանիլ [badganil] to belong
պատկեր [badger] picture, image
պատճառ [badjar] reason, cause
պատճառով [badjarov] because of
պատմել [badmel] to tell, to account
պատմիչ [badmich] historian
պատմութիւն [badmutyun] history, story
պատշաճ [badshadj] suitable
պատշգամ [badəshkam] balcony
պատուիրել [badvirel] to order, to command
պատուհան [baduhan] window
պատռել [badrel] to tear
պատռիլ [badril] to burst
պատրաստ [badrast] ready
պատրաստել [badrastel] to prepare
պատրուակ [badərvag] pretext, excuse
պար [bar] dance
պարագայ [baraka] circumstance, case
պարան [baran] rope
պարապ [barab] empty, void, vacant

պարել [barel] to dance
պարզ [barz] simple, plain, clear
պարզապէս [barzabes] simply
պարզել [barzel] to clarify, to simplify
պարծենալ [bardzenal] to boast
պարկ [barg] sack, bag
պարկեշտ [bargesht] honest
պարոն [baron] Mister, Mr.
պարուհի [baruhi] danseuse, female dancer
պարունակել [barunagel] to contain
պարպել [barbel] to empty
պարսիկ [barsig] Persian (male)
պարսկական [barsgagan] Persian (adj.)
Պարսկաստան [Barsgastan] Persia
պարսկերէն [barskeren] Persian (lang.)
պարսկուհի [barskuhi] Persian (fem.)
պարտական [bardagan] indebted, obliged
պարտականութիւն [bardaganutyun] duty
պարտատէր [bardader] debtor
պարտէզ [bardez] garden
պարտիզպան [bardizban] gardener
պարտութիւն [bardutyun] defeat
պարտուիլ [bardəvil] to be defeated
պարտք [bartk] debt, duty
պեխ [bekh] moustache
պեղում [beghum] excavation
պետ [bed] chief
պետական [bedagan] governmental
պետութիւն [bedutyun] government
պերճանք [berdjank] richness, luxury
պզտիկ [bəzdig] small, little, young
պէս [bes] as, like, as soon as
պէտք [betk] need, want, necessary
պժգալ [bəzhkal] to loathe, to abhor
պիտակ [bidag] label
պիտանի [bidani] useful
պիտոյք [biduyk] utensil
պճնուած [bədjnəvadz] decorated
պնակ [bənag] plate
պնդել [bəntel] to insist
պոչ [boch] tail
պոռալ [boṙal] to scream, to shout
պսակ [bəsag] crown, wreath
պտոյտ [bəduyd] promenade, walk, stroll
պտուղ [bədugh] fruit
պտուղի հիւթ [bədughi hyut] fruit juice

Ջ

ջաղացք [chaghatsk] (water) mill
ջանալ [chanal] to try, to strive
ջանք [chank] effort
ջարդ [chart] massacre
ջարդել [chartel] to massacre
ջերմ [cherm] warm
ջղային [chəghayin] nervous
ջղայնանալ [chəghaynanal] to get angry
ջնջել [chənchel] to wipe out
ջուր [chur] water
ջրաման [chəraman] water urn
ջրել [chərel] to water
ջրվէժ [chərvezh] waterfall

Ռ

ռոճիկ [ṙodjig] salary
ռումբ [ṙump] bomb, shell
ռուս [ṙus] Russian (person)
ռուսական [ṙusagan] Russian (adj.)
Ռուսաստան [Ṙusastan] Russia
Ռուսիա [Ṙusia] Russia
ռուսերէն [ṙuseren] Russian (language)

Ս

սա [sa] this, that
սագ [sak] goose
սալոր [salor] plum
սակարկել [sagargel] to bargain
սահիլ [sahil] to slide
սահման [sahman] limit, frontier, border
սահմանադրութիւն [sahmanatrutyun] constitution
սահնակ [sahnag] sledge
սամիթ [samit] dill
սայլ [sayl] cart, chariot
սանտր [sandər] comb
սառ [saṙ] ice
սառիլ [saṙil] to freeze
սառնարան [saṙnaran] icebox, refrigirator
սաստիկ [sastig] intense, violent
սատանայ [sadana] devil
սարդ [sart] spider
սարսափ [sarsap] horror
սաւան [savan] sheet
սաւառնակ [savaṙnag] airplane
սափրիչ [saprich] barber
սեխ [sekh] melon
սեղան [seghan] table
սեղմել [seghmel] to press
սեմ [sem] threshold
սենեակ [senyag] room
սեռ [seṙ] gender, sex
սեր [ser] cream
սեփական [sepagan] private, owned
սէր [ser] love
սեւ [sev] black

սին [sin] vain
սիրական [siragan] sweetheart, lover, darling
սիրահար [sirahar] lover
սիրահարիլ [siraharil] to fall in love
սիրել [sirel] to love
սիրելի [sireli] dear, beloved
սիրով [sirov] with pleasure, with love
սիրուն [sirun] lovely, pretty
սիրտ [sird] heart
սխալ [səkhal] wrong
սխալիլ [səkhalil] to err, to make a mistake
սխտոր [səkhtor] garlic
սկզբունք [əsgəzpunk] principle
սկիզբ [əsgizp] start, beginning
սկսիլ [əsgəsil] to start
սկսնակ [əsgəsnag] beginner
սմբուկ [səmpug] eggplant
սնունդ [sənunt] nutrition, food
սոխ [sokh] onion
սոխակ [sokhag] nightingale
սողալ [soghal] to creep
սողուն [soghun] reptile
սոճի [sodji] pine tree
սոսկալի [soskali] horrible
սովորական [sovoragan] usual
սովորութիւն [sovorutyun] custom, habit
սորվիլ [sorvil] to learn
սուղ [sugh] costly, expensive
սունկ [sung] mushroom
սուտ [sud] lie; false
սուրբ [surp] holy, sacred, saint
սուրճ [surdj] coffee
սպանական [əspanagan] Spanish (adj.)
սպաներէն [əspaneren] Spanish (language)
Սպանիա [Əspania] Spain
սպանիացի [əspaniatsi] Spanish (male)
սպանուհի [əspanuhi] Spanish (fem.)
սպառնալ [əspaṙnal] to threaten
սպառնալիք [əspaṙnalik] threat
սպասասրահ [əspasasərah] waiting room
սպասաւոր [əspasavor] servant
սպասել [əspasel] to wait
ստանալ [əstanal] to receive
ստեղծագործել [əsteghdzakordzel] to create
ստեղծագործութիւն [əsteghdzakordzutyun] artwork, creation
ստեղծել [əsteghdzel] to create
ստեպղին [əstebghin] carrot
ստորերկրեայ [əstoryergrya] underground
ստուգել [əstukel] to verify, to ascertain
սրահ [sərah] hall
սրամիտ [səramid] witty
սրբագրել [sərpakrel] to correct, to proofread
սրբագրութիւն [sərpakrutyun] correction, proofreading
սրճագոյն [sərdjakuyn] brown
սրճարան [sərdjaran] coffeehouse
սքանչելի [əskanchəli] splendid

Վ

վագր [vakər] tiger
վազել [vazel] to run
վաթսուն [vatsun] sixty
վաթսուներորդ [vatsunerort] sixtieth
վախ [vakh] fear
վախկոտ [vakhkod] timid
վախնալ [vakhnal] to fear
վախճանիլ [vakhdjanil] to pass away
վաղը [vaghə] tomorrow
վայր [vayr] site, place
վայրենի, վայրի [vayreni, vayri] wild
վայրկեան [vayrgyan] minute
վայրկենական [vayrgenagan] instantaneous
վայրկենապէս [vayrgenabes] instantly
վանական [vanagan] monk
վանել [vanel] to repel
վանկ [vang] syllable
վանք [vank] monastery
վառարան [vaṙaran] stove
վառել [vaṙel] to burn, to kindle (trans.)
վառիլ [vaṙil] to burn (intrans.)
վատնել [vatnel] to waste
վար [var] down, below
վարանիլ [varanil] to hesitate
վարդ [vart] rose
վարդագոյն [vartakuyn] pink
վարդապետ [vartabed] priest
վարել [varel] to conduct, to drive
վարժուիլ [varzhəvil] to get accustomed
վարժութիւն [varzhutyun] practice, training
վարձք [varts] rent
վարձատրել [vartsadrel] to reward
վարձել [vartsel] to rent
վարուիլ [varvil] to behave
վարուելակերպ [varvelagerb] behaviour
վարպետ [varbed] master
վարտիք [vardik] underpants, breeches
վեհութիւն [vehutyun] grandeur, majesty
վեր [ver] above, up
վերարկու [verargu] (over)coat
վերագրել [verakrel] to attribute
վերադառնալ [veradaṙnal] to return, to come back
վերակազմութիւն [veragazmutyun] reconstruction

վերմակ [vermag] coverlet, blanket
վերնաշապիկ [vernashabig] shirt
վերջ [verch] end
վերջակէտ [verchaged] period (punctuation mark)
վերջանալ [verchanal] to end (intrans.)
վերջապէս [verchabes] finally, at last
վերջացնել [verchatsənel] to finish
վերջին [verchin] last
վեց [vets] six
վեցերորդ [vetserort] sixth
վէպ [veb] novel
վէրք [verk] wound
վիզ [viz] neck
վիճակ [vidjag] state, condition
վիրաւոր [viravor] wounded
վիրաւորել [viravorel] to wound, to injure, to offend
վկայ [vəga] witness
վկայական [vəgayagan] certificate
վկայել [vəgayel] to testify
վհատիլ [vəhadil] to despair
վճիռ [vəjir] judgment, sentence
վճիտ [vəjid] transparent, clear
վճռել [vəjrel] to decide
վնասակար [vənasagar] harmful
վնասել [vənasel] to harm
վռնտել [vərəndel] to expel
վստահ [vəstah] confident, sure
վստահիլ [vəstahil] to trust
վտանգ [vədank] danger
վտանգաւոր [vədankavor] dangerous
վրայ [vəra] on
վրան [vəran] tent
Վրաստան [Vərastan] Georgia
վրացերէն [vəratseren] Georgian (language)
վրացի [vəratsi] Georgian (male)
վրացուհի [vəratsuhi] Georgian (fem.)
վրէժ [vərezh] revenge
վրիպակ [vripak] (typographic) error, fault, mistake
վրձին [vərtsin] brush

Տ

տաբատ [dapad] pants
տագր [dakər] brother-in-law (husband's brother)
տալ (1) [dal] sister-in-law (husband's sister)
տալ (2) [dal] to give
տախտակ [dakhdag] board
տախտակամած [dakhdagamadz] (hardwood) floor
տակ [dag] (1) under; (2) bottom
տակառ [dagar] barrel
տակաւին [dagavin] yet, still
տաղանդ [daghant] talent
տաճար [dadjar] temple
տանիլ [danil] to take away, to carry
տանիք [danik] roof
տանձ [dants] pear
տանտէր [dander] landlord
տանտիկին [dandigin] housewife
տաշել [dashel] to file
տառ [dar] letter, graphic sign
տառապիլ [darabil] to suffer
տասը [dasə] ten
տասներկու [dasnəyergu] twelve
տասներորդ [dasnerort] tenth
տասնեօթը [dasnəyotə] seventeen
տասնինը [dasnəinə] nineteen
տասնհինգ [dasnəhink] fifteen
տասնուրթը [dasnəutə] eighteen
տասնչորս [dasnəchors] fourteen
տասնվեց [dasnəvets] sixteen
տարբեր [darper] different, various
տարբերել [darperel] to differentiate
տարբերիլ [darperil] to differ, to vary
տարբերութիւն [darperutyun] difference
տարեդարձ [daretarts] anniversary, birthday
տարեկան [daregan] yearly
տարի [dari] year
տարիք [darik] age
տարիքոտ [darikod] aged
տարր [darr] element
տափակ [dapag] flat
տաք [dak] warm, hot
տգեղ [dəkegh] ugly
տգէտ [dəked] illiterate, ignorant
տեղ [degh] place, room
տեղական [deghagan] local
տեղեակ [deghyag] informed
տեղեկանալ [degheganal] to get informed
տեղի ունենալ [deghi unenal] to take place
տեսակ [desag] kind, sort
տեսակցութիւն [desagtsutyun] meeting, appointment
տեսանելի [desaneli] visible
տեսարան [desaran] spectacle, scene
տեսնել [desnel] to see
տեսութիւն [desutyun] theory
տետրակ [dedrag] copybook
տերեւ [derev] leaf
տերեւաթափ [derevatap] the falling of leaves
տեւել [devel] to last

տեւողութիւն [devoghutyun] duration
Տէր [Der] master, Lord, God
տիեզերք [diyezerk] universe
տիկին [digin] madam
տիպար [dibar] model, exemplar, type
տիրանալ [diranal] to become the owner
տխուր [dəkhur] sad
տխրիլ [dəkhril] to sadden (intrans.)
տխրեցնել [dəkhretsənel] to sadden (trans.)
տկար [dəgar] weak, infirm, feeble
տղամարդ [dəghamart] man
տղայ [dəgha] boy, son, child
տոկոս [dogos] interest (%)
տող [dogh] line (in a book or writing)
տուն [dun] house
տուրք [durk] dues, taxes, tribute
տուփ [dup] box
տպարան [dəbaran] printing house
տպագրել [dəbakrel] to print, to publish
տրամադրութիւն [dramatrutyun] (1) mood; (2) disposition
տքնիլ [dəknil] to work hard
տօն [don] holiday, feast
տօնախմբութիւն [donakhəmputyun] festivity, party
տօնածառ [donadzar] Christmas tree
տօնական [donagan] festive
տօնակատարութիւն [donagadarutyun] celebration, festivity
տօնել [donel] to celebrate

Ր

րաբունի [rapuni] rabbi
րոպէ [robe] instant, minute

Ց

ցած [tsadz] low, mean
ցամաք [tsamak] land, earth
ցանել [tsanel] to sew
ցանկալ [tsangal] to wish, to desire
ցանկալի [tsangali] desirable
ցաւ [tsav] pain
ցաւալի [tsavali] sad, regrettable
ցաւիլ [tsavil] to regret, to be sorry
ցեղ [tsegh] race
ցերեկ [tsereg] daytime
ցնծութիւն [tsəndzutyun] exultation, jubilation
ցոլա(նա)լ [tsola(na)l] to reflect, to flash
ցոլացում [tsolatsum] reflection
ցուրտ [tsurd] cold
ցուցակ [tsutsag] list
ցուցահանդէս [tsutsahantes] fair, exhibition
ցուցափեղկ [tsutsapeghg] shop window
ցուցնել [tsutsənel] to show
ցրուել [tsərvel] to disperse

Փ

փախչիլ [pakhchil] to flee, to run away
փախուստ [pakhust] flight, escape
փայլ [payl] shine
փայլատակել [payladagel] to lighten
փայլիլ [paylil] to shine
փայտ [payd] wood
փառասէր [parəser] ambitious
փառասիրութիւն [parəsirutyun] ambition
փառաւոր [parəvor] glorious
փաստ [past] fact
փաստաբան [pastapan] lawyer
փառք [park] glory
փարթամ [partam] rich, opulent
փափագ, փափաք [papak] wish, desire
փափագիլ, փափաքիլ [papakil] to wish
փափուկ [papug] soft, delicate
փեսայ [pesa] bridegroom, son-in-law
փետուր [pedur] feather
փէշ [pesh] skirt
փիլիսոփայ [pilisopa] philosopher
փլչիլ [pəlchil] to collapse
փիղ [pigh] elephant
փնտռել [pəmdrel] to seek, to search
փոթորիկ [potorig] storm
փոխադարձ [pokhatarts] mutual
փոխադրել [pokhatrel] to transfer, to transport
փոխանակ [pokhanag] instead
փոխել [pokhel] to change
փոխուիլ [pokhvil] to be changed
փողկապ [poghgab] tie
փողոց [poghots] street
փոշի [poshi] dust
փոր [por] belly, abdomen
փորել [porel] to dig
փորձ [portz] trial, attempt
փորձել [portsel] to try, to attempt
փունջ [punch] bunch, bouquet
փուշ [push] thorn
փուռ [pur] oven
փռուիլ [pərvil] to stretch
փսփսալ [pəspəsil] to whisper
փրկել [pərgel] to save, to salvage
փրկիչ [pərgich] savior
փրկութիւն [pərgutyun] salvation

Ք

քալել [kalel] to walk
քակել [kagel] to undo

քահանայ [kahana] priest
քաղաք [kaghak] city, town
քաղաքական [kaghakagan] political
քաղաքականություն [kaghakaganutyun] politics
քաղաքակիրթ [kaghakagirt] civilized
քաղաքակրթություն [kaghakagərtutyun] civilization
քաղաքավար [kaghakavar] polite
քաղաքավարություն [kaghakavarutyun] politeness
քաղաքացի [kaghakatsi] citizen
քաղել [kaghel] to gather (flowers, fruit)
քաղցր [kaghtsər] sweet
քան [kan] than
քանակ [kanag] (1) quantity; (2) ruler
քանդակ [kantag] sculpture
քանդակագործ [kantagakordz] sculptor
քանի՞ [kani?] how many?
քաշել [kashel] to pull
քաջ [kach] brave
քաջություն [kachutyun] courage
քառասուն [karasun] forty
քառորդ [karort] a quarter
քար [kar] stone
քարանալ [karanal] to be petrified
քարտէզ/քարտէս [kardes] map
քարտաշ [kardash] carver of stones
քեզի [kezi] to you, for you (informal)
քեզմէ [kezme] from you, of you
քենի [keni] sister-in-law (the wife's sister)
քեռի [keri] maternal uncle
քեռայր [kerayr] brother-in-law (the sister's husband or the wife's brother)
քերականություն [keraganutyun] grammar
քիչ [kich] little
քիչ մը [kich mə] a little, some
քնանալ [kənanal] to sleep
քննադատ [kənnatad] critic
քննադատել [kənnatadel] to criticize
քննել [kənnel] to examine
քննություն [kənnutyun] exam, test
քշել [kəshel] to drive, to chase
քոյր [kuyr] sister
քով [kov] near, next to
քու [ku] your (informal)
քուն [kun] sleep
քսան [kəsan] twenty
քսաներորդ [kəsanerort] twentieth
քսանմէկ [kəsanəmeg] twenty-one
քսաներկու [kəsanyergu] twenty-two
քրիստոնեայ [kristonya] Christian
քրիստոնէություն [kristoneutyun] Christianity

O

օգնական [oknagan] assistant
օգնել [oknel] to help, to assist
օգնություն [oknutyun] help, assistance
օգոստոս [okostos] August
օգտակար [okdagar] useful, helpful
օգտուիլ [okdəvil] to make use
օդ [ot] air, weather
օդանաւ [otanav] airplane
օժանդակել [ozhantagel] to help, to assist
օձ [otz] serpent, snake
օձիք [otzik] collar
օղ [ogh] earring
օղակ [oghag] ring, buckle
օղի [oghi] brandy, vodka
օճառ [odjar] soap
օտար [odar] foreign, strange
օտարություն [odarutyun] foreign country
օր [or] day
օրագիր [orakir] diary, journal
օրաթերթ [oratert] daily newspaper
օրացոյց [oratsuyts] calendar
օրէնք [orenk] law
օրինակ [orinag] example
օրիորդ [oriort] miss, young girl
օրհնել [orhnel] to bless
օրօր [oror] lullaby

Ֆ

ֆիզիքական [fizikagan] physical, bodily
ֆիզիքապէս [fizikabes] physically
ֆրանսական [fransagan] French (adj.)
ֆրանսացի [fransatsi] French (male)
ֆրանսերէն [franseren] French (language)
ֆրանսուհի [fransuhi] French (fem.)

ENGLISH-ARMENIAN GLOSSARY

A

abdomen *փոր* [por]
ablative (case) *բացառական* [patsaṙagan]
able *կարող* [garogh]
about *մասին* [masin] (postp.)
above *վեր* [ver] (postp.)
abroad *արտասահման* [ardasahman]
absence *բացակայություն* [patsagayutyun]
absent *բացակայ* [patsaga]
absolute *բացարձակ* [patsartsag]
absurd *անհեթեթ* [anhetet]
abundance *առատություն* [aṙadutyun]
abundant *առատ* [aṙad]
abyss *անդունդ* [antunt]
accent(uation) *չեշտ* [shesht]
accept (to) *ընդունիլ* [əntunil]
acceptance *ընդունելություն* [əntunelutyun]
accident *արկած* [argadz]
accompany (to) *ընկերանալ* [əngeranal]
according to *համեմատ* [hamemad], *ըստ* [əst]
account *հաշիւ* [hashiv]
accumulate (to) *կուտակել* [gudagel]
accurate *ճշդրիտ* [djəshkrid]
accusative (case) *հայցական* [haytsagan]
accuse *ամբաստանել* [ampastanel]
acquaintance *ծանօթ* [dzanot]
acquire (to) *ձեռք ձգել* [tseṙk tsəkel]
act (to) *գործել* [kordzel]
act *գործողություն* [kordzoghutyun]
actor *դերասան* [terasan]
actress *դերասանուհի* [terasanuhi]
add *գումարել* [kumarel], *աւելցնել* [aveltsənel]
address *հասցէ* [hastse]
adjective *ածական* [adzagan]
adjust (to) (intrans.); *յարմարիլ* [harmaril]
adjust (to) (trans.) *յարմարցնել* [harmartsənel]
admire (to) *հիանալ* [hianal]
adverb *մակբայ* [magpay]
advice *խորհուրդ* [khorhurt]
advise (to) *խորհուրդ տալ* [khorhurt dal]
affect (to) *ազդել* [aztel]
afraid *վախցած* [vakhtsadz], to be ~ *վախնալ* [vakhnal]
after *ետք(ը)* [yetk(ə)], *յետոյ* [hedo]
afterwards *յետոյ* [hedo]
again *կրկին* [gərgin], *դարձեալ* [tartsyal], *նորէն* [noren]
against *հակառակ* [hagaṙag], *ընդդէմ* [ənttem] (prepos.), *դիմաց* [timats] (postp.)
age *տարիք* [darik]
aged *տարիքոտ* [darikod]
ago *առաջ* [aṙach]
agree (to) *համաձայնիլ* [hamatsaynil]
agreeable *ախորժելի* [akhorzheli]
agreement *համաձայնութիւն* [hamatsaynutyun]
agriculture *երկրագործութիւն* [yergrakordzutyun]
aid *օգնութիւն* [oknutyun]
air *օդ* [ot]
airplane *օդանաւ* [otanav], *սաւառնակ* [savaṙnag]
alas! *աւա՛ղ* [avagh!]
alive *կենդանի* [gentani], *ողջ* [voghch]
all *բոլոր* [polor], *ամէն* [amen]
allow (to) *թոյլատրել* [tuyladrel]
alone *մինակ* [minag]
almost *գրեթէ* [krete]
aloud *բարձրաձայն* [partsratsayn]
alphabet *այբուբեն* [aypupen]
already *արդէն* [arten]
also *եւս* [yevəs], *նոյնպէս* [nuynbes], *ալ* [al]
although *թէեւ* [teyev]
always *միշտ* [misht]
ambassador *դեսպան* [despan]
American (fem.) *ամերիկուհի*[ameriguhi]
American (male) *ամերիկացի* [amerigatsi]
amount *գումար* [kumar]
amuse (to) (intrans.) *զուարճանալ* [zəvardjanal]
amuse (to) (trans.) *զուարճանացնել* [zəvardjatsənel]
anchor *խարիսխ* [kharisekh]
and *ու* [u], *եւ, և* [yev]
angel *հրեշտակ* [hreshtag]
anger *բարկութիւն* [pargutyun]
angle *անկիւն* [angyun]

angry բարկացած [pargatsadz], to become ~ բարկանալ [parganal]
animal անասուն [anasun], կենդանի [gentani]
animate (to) արթնցնել [artəntsənel], կենդանացնել [gentanatsənel]
another ուրիշ [urish]
answer պատասխան [badaskhan]
ant մրջիւն [mərchyun]
any ոեւէ [voyeve] (for persons), որեւէ [voryeve] (for things)
anymore այլեւս [aylyevəs]
apartment բնակարան [pənagaran]
appeal (to) կոչել [gochel]
appeal կոչ [goch]
appear (to) թուիլ [təvil], երեւիլ [yerevil], երեւալ [yereval]
appearance երեւոյթ [yerevuyt]
appetite ախորժակ [akhorzhag]
applause ծափահարութիւն [dzapaharutyun]
apple խնձոր [khəntsor]
apple tree խնձորենի [khəntsoreni]
apply (to) կիրարկել [girargel]
appointment ժամադրութիւն [zhamatrutyun]
appreciate գնահատել [kənahadel]
approach (to) մօտենալ [modenal]
approach մօտեցում [modetsum]
approval հաւանութիւն [havanutyun]
approve (to) հաւանիլ [havanil]
apricot ծիրան [dziran]
apron գոգնոց [koknots]
arc աղեղ [aghegh]
arch կամար [gamar]
arithmetic թուաբանութիւն [təvapanutyun]
arm բազուկ [pazug], թեւ [tev]
armchair բազկաթոռ [pazgator]
Armenia Հայաստան [Hayastan]
Armenian (fem.) հայուհի [hayuhi]
Armenian (person) հայ [hay]
Armenian (adj.) հայկական [haygagan]
Armenian (language) հայերէն [hayeren]
army բանակ [panag]
around չուրջ [shurch]
arrange կարգադրել [garkatrel]
arrangement կարգադրութիւն [garkatrutyun]
arrive (to) հասնիլ [hasnil], ժամանել [zhamanel]
arrow նետ [ned]
art արուեստ [arvest]
article յօդուած [hotvadz], ~ (gram.) յօդ [hot]
artist արուեստագէտ [arvestaked]
as իբր(եւ) [ipr(ev)], նման [nəman]
ash մոխիր [mokhir], աճիւն [adjyun]
ashtray մոխրաման [mokhraman]
ashamed, to be ~ ամչնալ [aməchnal]
ask (to) խնդրել [khəntrel] (to request), to ~ (a question) հարցնել [hartsənel]
ass էշ [eshi]
associate (to) ընկերակցիլ [əngeragtsil]
assume (to) ենթադրել [yentatrel]
assure (to) վստահեցնել [vəstahetsənel]
assurance ապահովագրութիւն [abahovakrutyun]
astonished, to be ~ զարմանալ [zarmanal]
astonishment զարմանք [zarmank]
attach փակցնել [paktsənel]
attack յարձակիլ [hartsagil]
attempt փորձ [portz]
attempt (to) փորձել [portzel]
attest (to) վկայել [vəgayel]
attract (to) գրաւել [kəravel]
attractive գրաւիչ [kəravich]
augment (to) աւելցնել [aveltsənel]
August օգոստոս [okostos]
aunt (maternal) մօրաքոյր [morakuyr], ~ (paternal) հօրաքոյր [horakuyr]
author հեղինակ [heghinag]
authority հեղինակութիւն [heghinagutyun]
autumn աշուն [ashun]
auxiliary օժանդակ [ozhantag]
avarice ագահութիւն [akahutyun]
avaricious ագահ [akah]
average միջին [michin]
avoid (to) խուսափիլ [khusapil]
awake արթուն [artun]
awaken (to) արթնցնել [artəntsənel]
away անդին [antin]
awful սարսափելի [sarsapeli]
axe կացին [gatsin]
axis առանցք [arantsk], սռնակ [sərnak]

B

baby մանկիկ [mangig]
bachelor ամուրի [amuri]
back ետ [yed], կռնակ [gərnag]
bad գէշ [kesh]
bag պայուսակ [bayusag], տոպրակ [dobrag]
balance հաւասարակշռութիւն [havasaragəshrutyun]
balcony պատշգամ [badəshgam]
ball գնդակ [kəntag]
banana պանան [banan]
bank դրամատուն [tramadun]
bankrupt սնանկ [sənang]
banquet խնճոյք [khəndjuyk], ճաշկերոյթ [djashgeruyt]
baptize (to) կնքել [gənkel], մկրտել [məgərdel]

barbecue խորովածՙ [khorovadz]
bare մերկ [merg]
bark (to) հալել, հաչել [hachel]
barley գարի [kari]
basic հիմնական [himnagan]
basil ռեհան [rehan]
basin աւազան [avazan]
basket սակառ [sagar], զամբիւղ [zampyugh], կողով [goghov]
bathhouse բաղնիք [paghnik]
bathe (to) լոգնալ [loknal]
be (to) ըլլալ [əllal]
beak կտուց [gəduts]
beam գերան [keran]
beans լուբիա [lupia]
bear արջ [arch]
beard մօրուք [moruk]
beast անասուն [anasun], գազան [kazan]
beat (to) ծեծել [dzedzel]
beautiful գեղեցիկ [keghetsig]
beauty գեղեցկութիւն [keghetsgutyun]
because որովհետեւ [vorovhedev]
become (to) դառնալ [tarnal]
bed անկողին [angoghin] (mattress and bedding), մահճակալ [mahdjagal] (piece of furniture)
bedroom ննջասենեակ [nənchasenyag]
bee մեղու [meghu]
beer գարեջուր [karechur]
before առաջ [arach], առջեւ [archev] (postp.)
behave (to) վարուիլ [varvil]
behavior վարուելակերպ [varvelagerb]
behind ետեւ [yedev] (postp.)
belief հաւատք [havatk]
believe (to) հաւատալ [havadal]
bell զանգակ [zankag]
belt գօտի [kodi]
bend (to) (trans.) ծռել [dzərel]
bend (to) (intrans.) ծռիլ [dzəril]
benefactor բարերար [parerar]
beside քով [kov]
besides բացի [patsi]
betray (to) դաւաճանել [tavadjanel]
between միջեւ [michev] (postp.)
bicycle հեծելանիւ [hedzelaniv], հեծանիւ [hedzaniv]
big մեծ [medz]
biology կենսաբանութիւն [gensapanutyun]
birch-broom ցախաւել [tsakhavel]
bird թռչուն [tərchun]
birth ծնունդ [dzənunt]
birthday տարեդարձ [daretarts]
bit, a ~ քիչ մը [kich mə]
bite պատառ [badar]
bite (to) խածնել [khadznel]
bitter լեղի [leghi], դառն [tarən]
black սեւ [sev]
blackboard գրատախտակ [kəradakhdag]
bless (to) օրհնել [orhnel]
blessing օրհնութիւն [orhnutyun]
blind կոյր [guyr]
blindness կուրութիւն [gurutyun]
blood արիւն [aryun]
bloom (to) բողբոջիլ [poghpochil]
bloom բողբոջ [poghpoch]
blow (to) փչել [pəchel]
blow հարուածՙ [harvadz]
blue կապոյտ [gabuyd]
blunt բութ [put]
board տախտակ [dakhdag]
boast պարծենալ [bardzenal]
boat նաւ(ակ) [nav(ag)]
body մարմին [marmin]
boil եռալ [yeral]
bomb ռումբ [rump]
bone ոսկոր [voskor]
book գիրք [kirk]
bookseller գրավաճառ [kəravadjar]
bookcase գրապահարան [kərabaharan]
bookstore գրավաճառատուն [kəravadjaradun], գրատուն [kəradun]
bored (to) get ~ ձանձրանալ [tsantsranal]
boring ձանձրալի [tsantsrali]
born ծնած [dzənadz]
bosom ծոց [dzots]
bottle շիշ [shish]
bottom տակ(ը) [dag(ə)]
bow աղեղ [aghegh]
box արկղ [argəgh], տուփ [dup]
boy մանչ [manch], տղայ [dəgha]
brain ուղեղ [ughegh]
brains խելք [khelk]
bran թեփ [tep]
branch ճիւղ [djyugh], ոստ [vost]
brave քաջ [kach]
bread հաց [hats]
break (to) (trans.) կոտրել [godrel] (glass, etc.), փրցնել [pərtsənel] (flowers) break (to) (intrans.) կոտրիլ [godril], փրթիլ [pərtil]
breakfast նախաճաշ [nakhadjash]
breast ծոց [dzots], կուրծք [gurdzk], ծիծ [dzidz]
breath շունչ [shunch]
breathe (to) շնչել [shənchel]

bribe կաշառք [gashaṙk]
bribe (to) կաշառել [gashaṙel]
brick աղիւս [aghyus]
bride հարս [hars]
bridegroom փեսայ [pesa]
bridge կամուրջ [gamurch]
bright փայլուն [paylun]
bring (to) բերել [perel]
broad լայն [layn]
broken կոտրած [godradz]
broom աւել [avel]
brother եղբայր [yeghpayr]
brother-in-law: տագր [dakər] (husband's brother), քեռայր [keṙayr] (sister's husband), քենեկալ [kenegal] (sister-in-law's husband)
brown սրճագոյն [sərdjakuyn]
brush խուփ [tup]; խոզանակ [khozanag]
bucket դոյլ [tuyl]
bud բողբոջ [poghpoch], ծիլ [dzil]
build (to) շինել [shinel], կառուց(ան)ել [gaṙuts(an)el],
building շէնք [shenk]
bunch փունջ [punch]
burden բեռ [peṙ]
burial թաղում [taghum]
burn (to) (trans.) վառել [vaṙel], այրել [ayrel]
burn (to) (intrans.) այրիլ [ayril]
burst (to) պայթիլ [baytil]
burnt այրած [ayradz], (to) get ~ այրիլ [ayril]
bury թաղել [taghel]
business առեւտուր [aṙyevdur], գործ [kordz], գործարք [kordzark]
busy զբաղած [əzpaghadz]
but բայց [payts], իսկ [isk]
butter կարագ [garak]
butterfly թիթեռնիկ [titeṙnig]
button կոճակ [godjag]
buy (to) գնել [kənel]
buyer գնորդ [kənort]

C

cabbage կաղամբ [gaghamp]
cage վանդակ [vantag]
cake կարկանդակ [gargantag]
calendar օրացոյց [oratsuyts]
calculate (to) հաշուել [hashvel]
call կոչ [goch]
call (to) կանչել [ganchel], կոչել [gochel]
calm հանդարտ [hantard]
camel ուղտ [ughd]
Canada Կանադա [Kanada]
Canadian (adj.) կանադական [kanadagan]
Canadian (fem.) կանադուհի [kanaduhi]
Canadian (male) կանադացի [kanadatsi]
canary (bird) դեղձանիկ [teghtsanig]
cane գաւազան [kavazan]
capable կարող [garogh]
capacity կարողութիւն [garoghutyun]
capital city մայրաքաղաք [mayrakaghak]
capital letter գլխագիր [kəlkhakir]
captive գերի [keri]
card game թղթախաղ [təghtakhagh]
care (to) հոգալ [hokal]
caress (to) շոյել [shoyel]
carnation մեխակ [mekhag]
carrot ստեպղին [əstebghin]
carpet գորգ [kork]
carriage կառք [gaṙk]
carry (to) կրել [gərel]
cart սայլ [sayl]
case արկղ [argəgh]; հոլով [holov] (gram)
cash կանխիկ [gankhig]
cat կատու [gadu]
catch (to) բռնել [pəṙnel]
cause պատճառ [badjaṙ]; the Armenian ~, հայ(կական) դատ [(hay(gagan) tad]
cautious զգոյշ [əzkuysh], ուշադիր [ushatir]
cave քարայր [karayr]
caviar ձկնկիթ [tsəgəngit]
ceiling առաստաղ [aṙastagh]
celebrate (to) տօնել [donel]
celebration տօնակատարութիւն [donagadarutyun]
celestial երկնային [yergnayin]
cell բջիջ [pəchich]
cellar մառան [maṙan]
century դար [tar]
certain որոշ [vorosh]
certainly անշուշտ [anshusht]
chain շղթայ [shəghta]
chair աթոռ [atoṙ]
chalk կաւիճ [gavidj]
chance բախտ [pakht], առիթ [aṙit]
change (to) (trans.) փոխել [pokhel]
change (to) (intrans.) փոխուիլ [pokhvil]
change փոփոխութիւն [popokhutyun]
charcoal ածուխ [adzukh]
charity բարեգործութիւն [parekordzutyun], ողորմութիւն [voghormutyun]
cheap աժան [azhan]
cheapness աժանութիւն [azhanutyun]
cheat (to) խաբել [khapel]
cheek այտ [ayd]

cheese պանիր [banir]
cherry կեռաս [geṙas]
chest կուրծք [gurdzk]
chestnut շագանակ [shakanag]
chick ճուտ [djud]
chicken հաւ [hav]
chief պետ [bed]
child երախայ [yerakha], մանուկ[manug]
chin կզակ [gəzag]
China Չինաստան [Chinastan]
Chinese (adj.) չինական [chinagan]
Chinese (language) չինարէն [chinaren]
Chinese (male) չինացի [chinatsi]
Chinese (fem.) չինուհի [chinuhi]
choice ընտրութիւն [əndrutyun]
choose (to) ընտրել [əndrel]
Christmas tree տօնածառ [donadzaṙ]
Christmas Ծնունդ [dzənunt]
church եկեղեցի [yegeghetsi]
circle շրջանակ [shərchanag]
citizen քաղաքացի [kaghakatsi]
citizenship հպատակութիւն [həbadagutyun]
city քաղաք [kaghak]
clap ծափ [dzap]
class (in school) դաս [das]
class (in society) դասակարգ [dasagark]
classroom դասարան [dasaran]
claw ճիրան [djiran]
clay կաւ [gav]
clean մաքուր [makur]
clean (to) մաքրել [makrel]
clear յստակ [həstag]
clever խելացի [khelatsi]
client յաճախորդ [hadjakhort]
clock ժամացոյց [zhamatsuyts]
close գոց [kots]
close, to գոցել [kotsel]
cloth լաթ [lat], կերպաս [gerbas]
clothing հագուստ(եղէն) [hakust(eghen)]
cloud ամպ [amb]
cloudy ամպամած [ambamadz]
coal ածուխ [adzukh]
coast ափ [ap]
coat վերարկու [verargu]
coffee սուրճ [surdj]
coffeehouse սրճարան [sərdjaran]
coincidence զուգադիպութիւն [zukatibutyun]
cold պաղ [bagh], ցուրտ [tsurd]
collar օձիք [otsik]
collect (to) հաւաքել [havakel], ժողվել [zhoghvel]
color գոյն [kuyn]
colored գունաւոր [kunavor]
column սիւն [syun]
comb սանտր [sandər]
come (to) գալ [kal]
comfort սփոփանք [əspopank], հանգստ(աւէտ)ութիւն [hankəst(aved)utyun]
comfortable յարմարաւէտ [harmaraved]
comma ստորակէտ[əstoraged]
common հասարակ [hasarag]
commute (to) երթեւեկել [yertevegel]
companion ընկեր [ənger]
company ընկերութիւն [əngerutyun]
compare (to) բաղդատել [paghtadel]
comparison բաղդատութիւն [paghtadutyun]
compete (to) մրցիլ [mərtsil]
complain (to) գանգատիլ [kankadil]
complaint գանգատ [kankad]
complete (to) աւարտել [avardel], լրացնել [ləratsənel]
complete կատարեալ [gadaryal]
complex բարդ [part]
compose (to) շարադրել [sharatrel]
composition շարադրութիւն [sharatrutyun]
compound բարդ [part]
comprehend (to) ըմբռնել [əmpənel]
computer հաշուիչ [hashvich]
condemn դատապարտել [tadabardel]
condition պայման [bayman], վիճակ [vidjag]
confide (to) վստահիլ [vəstahil]
confident վստահ [vəstah]
congratulate (to) շնորհաւորել [shənorhavorel]
connect to միացնել [miatsənel]
conscience խիղճ [khighdj]
conscious գիտակից [kidagits]
consist (to) բաղկանալ [paghganal]
consider (to) նկատի առնել [nəgadi aṙnel]
considerable կարեւոր [garevor]
consideration նկատառում [nəgadaṙum]
consonant բաղաձայն [paghatsayn]
contemporary ժամանակակից [zhamanagagits]
cóntent (noun) բովանդակութիւն [povantagutyun], պարունակութիւն [barunagutyun]
conténd(ed) գոհ [koh]
content (to) oneself գոհանալ [kohanal]
continuation շարունակութիւն [sharunagutyun]
continue (to) շարունակել [sharunagel]
continuous անընդհատ [anənthad], շարունակական [sharunagagan]
contrary հակառակ [hagaṙag]
conviction համոզում [hamozum]
convince (to) համոզել [hamozel]

convinced համոզուած [hamozvadz]
cook (to) եփել [yepel]
cook խոհարար [khoharar]
cooked եփած [yepadz]
cool զով [zov]
copper պղինձ [bəghintş]
copy ընդօրինակութիւն [əntorinagutyun]
copy (to) արտագրել [ardakrel], ընդօրինակել [əntorinagel]
copybook տետրակ [detrag]
corner անկիւն [angyun]
corpse դի(ա)կ [ti(ag)]
correct (to) ուղղել [ughghel], սրբագրել [sərpakrel]
correction սրբագրութիւն [sərpakrutyun]
correspond (to) թղթակցիլ [təghtagtşil]; համապատասխանել [hamabadaskhanel]
correspondence թղթակցութիւն [təghtagtşutyun], նամակագրութիւն [namagakrutyun]
correspondent թղթակից [təghtagitş]
corresponding համապատասխան [hamabadaskhan]
cost արժէք [arzhek]
cost (to) արժել [arzhel]
cotton բամպակ [pambag]
couch բազմոց [pazmotş]
cough հազ [haz]
cough (to) հազալ [hazal]
count (to) թուել [təvel], համրել [hamrel]
country երկիր [yergir]
country house ամարանոց [amaranotş]
court դատարան [tadaran]
courtyard բակ [pag]
cautious զգոյշ [əskuysh]
cover ծածկոց [dzadzgotş]
cover (to) ծածկել [dzadzgel]
cow կով [gov]
cradle օրօրոց [ororotş]
crazy խենդ, խենթ [khent]
cream սեր [ser]
create (to) ստեղծել [əsteghdzel]
creature էակ [eyag]
crime ոճիր [vodjir]
cripple հաշմանդամ [hashmantam]
criticize (to) քննադատել [kənnatadel]
crooked ծուռ [dzur]
cross խաչ [khach]
crow ագռաւ [akrav]
crowd ամբոխ [ampokh], բազմութիւն [pazmutyun]
crown թագ [tak]
crude հում [hum], անտաշ [andash]
cruel դաժան [tazhan], անգութ [ankut]
crush (to) ջախջախել [chakhchakhel]
cry (to) լալ [lal]
cup գաւաթ [kavat], բաժակ [pazhag]
cupboard պահարան [baharan]
cure դարման [tarman], բուժում [puzhum]
cure (to) դարմանել [tarmanel], բուժել [puzhel]
curious հետաքրքիր [hedakərkir]
curly գանգուր [kankur]
current ընթացիկ [əntatşig]
curse անէծք [anedzk]
curse (to) անիծել [anidzel]
curtain վարագոյր [varakuyr]
cushion բարձ [partş]
custom սովորութիւն [sovorutyun]
customer յաճախորդ [hadjakhort]
cut (to) կտրել [gədrel]
cypress նոճի [nodji]

D

dagger դաշոյն [tashuyn]
damage վնասել [vənasel]
damn (to) անիծել [anidzel]
dance պար [bar]
dance (to) պարել [barel]
dandruff թեփ [tep]
danger վտանգ [vədank]
dangerous վտանգաւոր [vədankavor]
dark (hair or skin) թուխ [tukh]
dark green գոյ կանանչ [kots gananch]
daughter աղջիկ [aghchig], դուստր [tustər]
daughter-in-law հարս [hars]
dawn արշալոյս [arshaluys], լուսաբաց [lusapatş]
day օր [or]
daytime ցերեկ [tsereg]
dead մեռած [merədz]
dear սիրելի [sireli]
death մահ [mah]
debt պարտք [bartk]
deceive (to) խաբել [khapel]
decide (to) որոշել [voroshel]
decision որոշում [voroshum]
declaration յայտարարութիւն [haydararutyun]
declare (to) յայտարարել [haydararel]
decorate (to) զարդարել [zartarel]
decrease (to) պակսեցնել [bagsetsənel]
deep խորունկ [khorung]
deer եղջերու [yeghcheru]
defame (to) զրպարտել [zərbardel]

defective թերի [teri]
deficiency պակասություն [bagasutyun]
deficient պակաս [bagas]
degree աստիճան [astidjan]
delicate նուրբ [nurp]
demand խնդրանք [khəntrank], պահանջ [bahanch]
demand (to) խնդրել [khəntrel], պահանջել [bahanchel]
demon դեւ [tev]
den որջ [vorch]
dentist ատամնաբույժ [adamnapuzh]
deny ժխտել [zhəkhdel]
depart (to) մեկնիլ [megnil]
depend (to) կախում ունենալ [gakhum unenal]
deprive (to) զրկել [zərgel]
descend (to) իջնել [ichnel]
desert անապատ [anabad]
deserted ամայի [amayi]
design (to) գծագրել [kədzakrel]
design նախագիծ [nakhakidz]
desirable ցանկալի [tsangali]
desire փափագ/փափաք [papak]
desire (to) փափագիլ/փափաքիլ [papakil]
desk գրասեղան [kəraseghan]
desperate յուսահատ [husahad]
despise (to) արհամարհել [arhamarhel]
destiny բախտ [pakht], ճակատագիր [djagadakir]
destroy (to) կործանել [gordzanel]
destruction կործանում [gordzanuml]
detail մանրամասնություն [manramasnutyun]
detailed մանրամասն [manramasən]
determine (to) որոշել [voroshel]
develop (to) (trans.) զարգացնել [zarkatsənel]
develop (to) (intrans.) զարգանալ [zarkanal]
development զարգացում [zarkatsum]
devil սատանայ [sadana]
devoid զուրկ [zurg]
dew ցող [tsogh]
dialect բարբառ [parpar]
diary օրագիր [orakir]
dictate (to) թելադրել [telatrel]
dictionary բառարան [pararan]
die (to) մեռնիլ [merənil], մահանալ [mahanal]
differ (to) տարբերիլ [darperil]
difference տարբերություն [darperutyun]
different զանազան [zanazan], տարբեր [darper]
difficult դժուար [təzhvar]
difficulty դժուարություն [təzhvarutyun]
dig (to) փորել [porel]
digest (to) մարսել [marsel]
digestion մարսողություն [marsoghutyun]
diligent աչխատասէր [ashkhadaser]
dill սամիթ [samit]
dine (to) ճաշել [djashel]
dinner (to) have ~ ճաշել [djashel]
dinner ճաշ [djash], ընթրիք [əntrik]
dinner party ճաշկերույթ [djashgeruyt]
dinner table ճաշասեղան [djashaseghan]
direct (to) ուղղել [ughghel], վարել [varel]
directly ուղղակի [ughghagi]
dirt աղտ [aghd]
dirty աղտոտ [aghdod]
disappear (to) անհետանալ [anhedanal]
disaster աղէտ [aghed]
discontent դժգոհ [təzhkoh]
discover (to) յայտնաբերել [haydnaperel]
discovery յայտնաբերում [haydnaperum], գիւտ [kyud]
discontinue (to) ընդհատել [ənthadel]
discount (to) զեղչել [zeghchel]
discount զեղչ [zeghch]
discussion բանավէճ [panavedj]
disdain (to) արհամարհել [arhamarhel]
disease հիւանդություն [hivantutyun]
disgusted (to) be ~ զզուիլ [zəzvil], գանիլ [kanil]
disgusting զզուելի [zəzveli], գանելի [kaneli]
dish (1) ճաշատեսակ [djashadesag] (food)
dish (2) ճաշի աման [djashi aman], պնակ [bənag] (pottery)
dishonest անազնիւ [anazniv], անպարկեշտ [anbargeshd]
dishonesty անազնւություն [anaznəvutyun], անպարկեշտություն [anbargeshtutyun]
dissent (to) չհամաձայնիլ [chəhamatsaynil]
distance հեռաւորություն [heravorutyun], տարածություն [daradzutyun]
distant հեռաւոր [heravor]
disturb (to) խանգարել [khankarel]
distribute (to) բաշխել [pashkhel]
disturb (to) խանգարել [khankarel]
divide (to) բաժնել [pazhnel], անջատել [anchadel]
division բաժանմունք [pazhanmunk], բաժանում [pazhanum]
divorce ամուսնալուծում [amusnaludzum]
divorced ամուսնալուծուած [amusnaludz-vadz], բաժնուած [pazhnəvadz]
do (to) ընել [ənel]

doctor (medical) բժիշկ [pəzhishk]
dog շուն [shun]
dome գմբեթ/գմբէթ [kəmpet]
donkey էշ [eshch]
door դուռ [tur]
dot կէտ [ged]
doubt կասկած [gasgadz]
doubt (to) կասկածիլ [gasgadzil]
dove տատրակ [dadrag]
down վար [var]
drawer դարակ [tarag]
dream երազ [yeraz]
dress հագուստ [hakust], զգեստ [əskest]
dress (to) հագուիլ [hakvil]
dressmaker (fem.) դերձակուհի [tertsaguhi], կարուհի [garuhi]
drink խմիչք [khəmichk], ըմպելի [əmbeli]
drink (to) խմել [khəmel]
drop կաթիլ [gatil]
drop (to) վար ձգել [var tsəkel]
drunk գինով [kinov]
dry չոր [chor]
duck բադ [pat]
due պատշաճ [badshadj]
dust փոշի [poshi]
duty պարտականութիւն [bardaganutyun]

E

each ամէն [amen]
each other իրար [irar]
eagle արծիւ [ardziv]
ear ականջ [aganch]
earring օղ [ogh]
earth (planet) երկիր [yergir], (soil) հող [hogh]
East արեւելք [arevelk]
Easter Զատիկ [Zadig]
Eastern արեւելեան [arevelyan]
easy դիւրին [tyurin]
eat (to) ուտել [udel]
edge եզերք [yezerk]
educate (to) կրթել [gərtel]
education կրթութիւն [gərtutyun]
effect ազդեցութիւն [aztetsutyun]
effect (to) ազդել [aztel]
effort ջանք [chank], ճիգ [djik],
egg հաւկիթ [havgit]
eggplant սմբուկ [səmpug]
Egypt Եգիպտոս [Yegiptos]
Egyptian (adj.) եգիպտական [yegiptagan]
Egyptian (fem.) եգիպտուհի [yegiptuhi]
Egyptian (male) եգիպտացի [yegiptatsi]
eight ութ [ut]
eighteen տասնութը [dasnutə]
eighth ութերորդ [uterort]
eighty ութսուն [utsun]
elbow արմուկ [armug]
elect (to) ընտրել [əndrel]
election ընտրութիւն [əndrutyun]
electric ելեկտրական [yelektragan]
electricity ելեկտրականութիւն [yelektraganutyun]
element տարր [darr]
elephant փիղ [pigh]
elevate (to) բարձրացնել [partsratsənel]
emancipate ազատագրել [azadakrel]
embassy դեսպանատուն [despanadun]
embrace (to) գրկել [kərgel]
empty պարապ [barab]
end վերջ [verch]
end (to) (intrans.) վերջանալ [verchanal]
end (to) (trans.) վերջացնել [verchatsənel]
enemy թշնամի [təshnami]
engine մեքենայ [mekena]
engineer ճարտարագէտ [djardaraked]
England Անգլիա [Anklia]
English (male) անգլիացի [ankliatsi]
English անգլիական [ankliagan]
English (fem.) անգլիուհի [ankliuhi]
English (language) անգլերէն [ankleren]
enough բաւական [pavagan]
enter (to) մտնել [mədnel]
entire ամբողջ [ampoghch]
envelope պահարան [baharan], ծրար [dzərar]
environment շրջապատ [shərchabad]
envy նախանձ [nakhants]
equal հաւասար [havasar]
equality հաւասարութիւն [havasarutyun]
error սխալ [səkhal]
essential էական [eyagan]
estimate (to) գնահատել [kənahadel]
etc. եւայլն, և այլն. [yevaylən]
eternal յաւերժ [haverzh]
eternity յաւիտենականութիւն [havidenaganutyun]
Europe Եւրոպա [Yevroba]
European (adj.) եւրոպական [yevrobagan]
European (person) եւրոպացի [yevrobatsi]
evaporate (to) շոգիանալ [shokianal]
even նոյնիսկ [nuynisk], հարթ [hart]
evening երեկոյ [yerego], իրիկուն [irigun]
event դէպք [tepk]
ever երբեւէ [yerpeve]
every ամէն [amen], իւրաքանչիւր [yurakanchyur]

everybody բոլորը [polorə]
everywhere ամէնուրեք [amenurek], ամէն տեղ [amen degh]
evidence ապացոյց [abatsuyts]
evident յայտնի [haydni], բացայայտ [patsahayd]
evil չարիք [charik]
exact ճշգրիտ [djəshkrid]
examine (to) քննել [kənnel]
example օրինակ [orinag]
excellent գերազանց [kerazants]
except բացի [patsi]
exception բացառութիւն [patsarutyun]
exceptional բացառիկ [patsarig]
exchange փոխանակում [pokhanagum]
exchange (to) փոխանակել [pokhanagel]
exile աքսոր [aksor]
exist (to) գոյութիւն ունենալ [koyutyun unenal]
existence գոյութիւն [koyutyun]
exit ելք [yelk]
exit (to) ելլել [yellel]
expand (to) տարածուիլ [daradzvil]
expansion ընդլայնում [əntlaynum]
experience փորձառութիւն [portsarutyun], ապրում [abrum]
explain (to) բացատրել [patsadrel]
explanation բացատրութիւն [patsadrutyun]
export արտահանում [ardahanum], արտածում [ardadzum]
export (to) արտահանել [ardahanel] արտածել [ardadzel]
express (to) արտայայտել [ardahaydel]
expression արտայայտութիւն [ardahaydutyun]
exquisite ընտիր [əndir]
exterior (noun) արտաքին(ը) [ardakin(ə)]
external (adj.) արտաքին [ardakin]
extreme(ly) չափազանց [chapazants]
eye աչք [achk]
eyebrow յօնք [honk]
eyeglass ակնոց [agnots]

F

facade ճակատ [djagad]
face երես [yeres]
fact փաստ [past], in ~ իրօք [irok]
factory գործարան [kordzaran]
fail (to) ձախողիլ [tsakhoghil]
fairy tale հեքեաթ [hekyat]
faith հաւատք [havatk]
faithful հաւատարիմ [havadarim]
fake կեղծ [geghdz]
falcon բազէ [paze]
fall աշուն [ashun] (season)
fall (to) իյնալ [iynal]
false կեղծ [geghdz], սուտ [sud]
fame համբաւ [hampav]
family ընտանիք [əndanik]
family name մականուն [maganun]
far հեռու [heru]
farm ագարակ [akarag]
farmer ագարակապան [akaragaban]
fast արագ [arak]
fat գէր [ker], to get ~ գիրնալ [kirnal]
fate բախտ [pakht]
father հայր(իկ) [hayr(ig)]
father-in-law (of a woman) կեսրայր [gesrayr], (of a man) աներ [aner]
fatherland հայրենիք [hayrenik]
fault յանցանք [hantsank], թերութիւն [terutyun]
faulty թերի [teri]
fear վախ [vakh]
fear (to) վախնալ [vakhnal]
feast խնճոյք [khəndjuyk]
feather փետուր [pedur]
feel (to) զգալ [əskal], to ~ cold մսիլ [məsil]
feeling զգացում [əzkatsum]
female իգական [ikagan]; էգ [ek]
festive տօնական [donagan]
fiancé նշանած [nəshanadz]
field արտ [ard], դաշտ [tasht]
fifteen տասնհինգ [dasnəhink]
fifth հինգերորդ [hinkerort]
fiftieth հիսուներորդ [hisunerort]
fifty հիսուն [hisun]
fight (to) կռուիլ [gərvil]
fight կռիւ [griv]
fill (to) լեցնել [letsənel]
finally վերջապէս [verchabes]
find գտնել [kədnel]
fine նուրբ [nurp]
finger մատ [mad]
fingernail եղունգ [yeghunk]
finish (to) աւարտել [avardel], վերջացնել [verchatsənel], լմնցնել [ləmənts ənel]
finished, to be ~վերջանալ [verchanal], լմննալ [ləmənnal]
fire կրակ [gərag], հրդեհ [hərteh]
first առաջին [arachin]
first of all նախ և առաջ [nakh yev arach]
fish ձուկ [tsug]
fisherman ձկնորս [tsəgnors]
fist բռունցք [pərunts k]

five հինգ [hink]
flag դրօշ(ակ) [tərosh(ag)]
flat (1) (adj.) տափակ [dapag], հարթ [hart]; (2) (noun) յարկաբաժին [hargapazhin]
flame բոց [pots]
flea լու [lu]
flee (to) փախչիլ [pakhchil]
flesh միս [mis]
flight թռիչք [tərichk]; փախուստ [pakhust]
flock երամ [yeram], հօտ [hod]
floor (in a room) տախտակամած [dakhdagamadz]
floor (in a building) յարկ [harg]
flour ալիւր [alyur]
flow (to) թափիլ [tapil], հոսիլ [hosil]
flower ծաղիկ [dzaghig]
flu հարբուխ [harpukh]
fly ճանճ [djandj]
fly (to) թռչիլ [tərchil]
fold (to) ծալել [dzalel]
follow (to) հետեւիլ [hedevil]
following յաջորդ [hachort], հետեւեալ [hedevyal]
food (nutrition) ուտելիք [udelik]
food (cooked) կերակուր [geragur]
fool խենդ/խենթ [khent]
foot ոտք [votk]
for համար [hamar] (postp.)
forbid (to) արգիլել [arkilel]
force ուժ [uzh]
forearm բազուկ [pazug]
forehead ճակատ [djagad]
foreign օտար [odar]
forget (to) մոռնալ [moṙnal]
forgetful մոռացկոտ [moṙatskod]
forgive (to) ներել [nerel]
form ձեւ [tsev]
former նախկին [nakhkin]
fortress ամրոց [amrots], բերդ [pert]
fork պատառաքաղ [badarakagh]
forty քառասուն [karasun]
found (to) հիմնել [himnel]
fountain աղբիւր [aghpyur], աւազան [avazan]
four չորս [chors]
fourteen տասնչորս [dasnəchors]
fourth չորրորդ [chorrort]
fox աղուէս [aghves]
frame չրջանակ [shərchanag]
France Ֆրանսա [Fransa]
frank անկեղծ [angeghdz]
free ազատ [azad], ձրի [tsəri]
free (to) oneself (intrans.) ազատիլ [azadil]
free (to) (trans.) ազատել [azadel]
freedom ազատութիւն [azadutyun]
freeze (to) (intrans.) սառիլ [sarıl]
freeze (to) (trans.) սառեցնել [saretsənel]
French (male) Ֆրանսացի [fransatsi]
French (language) Ֆրանսերէն [franseren]
French (adj.) Ֆրանսական [fransagan]
French (fem.) Ֆրանսուհի [fransuhi]
frequent(ly) յաճախ [hadjakh]
frequent (to) յաճախել [hadjakhel]
fresh թարմ [tarm]
freshen (to) թարմացնել [tarmatsənel]
Friday ուրբաթ [urpat]
friend (male) բարեկամ [paregam], ~ (fem.) բարեկամուհի [paregamuhi]
friendship բարեկամութիւն [baregamutyun], ընկերութիւն [əngerutyun]
front ճակատ [djagad]
fruit պտուղ [bədugh]
fulfill (to) կատարել [gadarel], իրագործել [irakordzel]
full լեցուն [letsun]
furniture կարասի [garasi]
furrow ակօս [agos]
futile սին [sin], ունայն [unayn]
future ապագայ [abaka], ապառնի [abarni] (grammar)

G

game խաղ [khagh]
garbage աղբ [aghp]
garden պարտէզ [bardez]
gardener պարտիզպան [bardizban]
garlic սխտոր [səkhdor]
gather (to) հաւաքուիլ [havakvil]
gender սեռ [ser]
general (adj.) ընդհանուր [ənthanur]
general (noun) զօրավար [zoravar]
generation սերունդ [serunt]
gentle ազնիւ [azniv]
genocide ցեղասպանութիւն [tseghaspanutyun]
geography աշխարհագրութիւն [ashkharhakrutyun]
geologist երկրաբան [yergrapan]
geology երկրաբանութիւն [yergrapanutyun]
Georgia (Caucasus) Վրաստան [Vərastan]
Georgian (adj.) վրացական [vəratsagan]
Georgian (fem.) վրացուհի [vəratsuhi]
Georgian (lang.) վրացերէն [vəratseren]
Georgian (male) վրացի [vəratsi]
German (adj.) գերմանական [kermanagan]
German (fem.) գերմանուհի [kermanuhi]

German (language) գերմաներէն [kermaneren]
German (male) գերմանացի [kermanatsi]
Germany Գերմանիա [Kermania]
get (to) ստանալ [əstanal], դառնալ [tarnal]
girl աղջիկ [aghchig]
give (to) տալ [dal], to ~ a present նուիրել [nəvirel]
glad ուրախ [urakh]
glass ապակի [abagi]
glorious փառաւոր [paravor]
glory փառք [park] glory
glove ձեռնոց [tserənots]
go (to) երթալ [yertal]
goat այծ [aydz]
God Աստուած [astvadz]
godchild սան(իկ) [san(ig)]
godfather կնքահայր [gənkahayr]
godmother կնքամայր [gənkamayr]
gold ոսկի [voski]
golf (ծովա)ծոց [(dzova)dzots]
good լաւ [lav], աղէկ [agheg], good բարի [pari]
good-hearted բարեսիրտ [paresird]
goose սագ [sak]
Gospel աւետարան [avedaran]
gossip բամբասանք [pampasank]
govern կառավարել [garavarel]
government կառավարութիւն [garavarutyun]
governor կառավարիչ [garavarich]
grace չնորհ [shənorh]
graceful չնորհալի [shənorhali]
grain հատիկ [hadig], կուտ [gud]
grammar քերականութիւն [keraganutyun]
granddaughter թոռ [tor]
grandfather մեծ հայր [medz hayr], պապ(իկ) [bab(ig)]
grandson թոռ [tor]
grapes խաղող [khaghogh]
grass խոտ [khod]
gratis ձրի [tsəri]
graze (to) արածել [aradzel]
gray գորշ [korsh]
great մեծ [medz]
Greece Յունաստան [Hunastan]
greedy ագահ [akah]
Greek յունական [hunagan], յոյն [huyn]
Greek (language) յունարէն [hunaren]
green կանա(չ)չ [gana(n)ch]
grey մոխրագոյն [mokhrakuyn]
grief վիշտ [visht]
grind (to) աղալ [aghal]
grocery նպարեղէն [nəbareghen]
ground գետին [kedin]
group խումբ [khump]
grow (to) մեծնալ [madzun], աճիլ [adjil]
growth աճ [adj]
guarantee (to) երաշխաւորել [yerashkhavorel]
guarantee (to) երաշխաւորութիւն [yerashkhavorutyun]
guest հիւր [hyur]
guest room հիւրասենեակ [hyurasenyag]
guide (to) առաջնորդել [arachnortel]
guilt յանցանք [hantsank], մեղք [meghk]
guilty մեղաւոր [meghavor]
gun հրացան [hratsan]
gypsy գնչու [kənchu]

H

habit սովորութիւն [sovorutyun]
hair մազ [maz]
half կէս [ges]
hall սրահ [sərah]
ham (խոզի) ապուխտ [abukht]
hammer մուրճ [murdj]
hand ձեռք [tserk]
handful ափ [ap]
handicraft արհեստ [arhest]
hang (to) կախել [gakhel]
hangman դահիճ [tahidj]
happen պատահիլ [badahil]
happiness երջանկութիւն [yerchangutyun]
happy երջանիկ [yerchanig], գոհ [koh]
harbor նաւահանգիստ [navahankist]
hard կարծր [gardzər]
hardly հազիւ [haziv]
hare նապաստակ [nabastag]
harmonious համերաշխ [hamerashkh], ներդաշնակ [nertashnag]
harmony համերաշխութիւն [hamerashkhutyun], ներդաշնակութիւն [nertashnagutyun]
haste աճապարանք [adjabarank]
hasten (to) աճապարել [adjabarel]
hat գլխարկ [kəlkharg]
hate (to) ատել [adel]
hatred ատելութիւն [adelutyun]
haughty մեծամիտ [medzamid], գոռոզ [koroz]
have (to) ունենալ [unenal]
hazelnut կաղին [gaghin]
he ան [an]
head գլուխ [kəlukh]
health առողջութիւն [aroghchutyun]
hear (to) լսել [ləsel]
heart սիրտ [sird]

heat տաքուԹիւն [dakutyun]
heaven երկինք [yergink]
heavenly երկնային [yergnayin]
heavy ծանր [dzanər]
height բարձրուԹիւն [partsrutyun]
heir ժառանգ [zhaṙank], ժառանգորդ [zhaṙankort]
hell դժոխք [təzhokhk]
help օգնուԹիւն [oknutyun]
help (to) օգնել [oknel]
helper օգնական [oknagan]
hen հաւ [hav]
here այստեղ [aystegh], հոս [hos]
heritage ժառանգուԹիւն [zhaṙankutyun]
hero հերոս [heros]
heroic հերոսական [herosagan]
heroically հերոսաբար [herosapar]
high բարձր [partsər]
hill բլուր [pəlur]
him իրեն [iren], անոր [anor], զինք [zink], զայն [zayn]
himself ինքը [inkə]
hire (to) վարձել [vartsel]
his իրեն [iren], անոր [anor]
historian պատմաբան [badmapan]
history պատմուԹիւն [badmutyun]
hit զարնել [zarnel]
hold (to) բռնել [pəṙnel]
hole ծակ [dzag]
holiday արձակուրդ [artsagurt], տօն [don]
holy սուրբ [surp]
honest ազնիւ [azniv], պարկեշտ [bargeshd]
honesty ազնուԹիւն [aznəvutyun]
honey մեղր [meghər]
honor պատիւ [badiv]
honor (to) պատուել [badvel]
hook կեռ [geṙ]
hope յոյս [huys]
hope (to) յուսալ [husal]
horn եղջիւր [yeghchyur]
horrible սոսկալի [soskali]
horse ձի [tsi]
hospitable հիւրասէր [hyuraser]
hospital հիւանդանոց [hivantanots]
hospitality հիւրասիրուԹիւն [hyurasirutyun]
hotel պանդոկ [bantog]
hour ժամ [zham]
hourly ժամական [zhamagan]
house տուն [dun]
housewife տանտիկին [dandigin]
how? ի՞նչպէս [inchpes?]
how many? քանի՞ [kani?]
how much? ո՞րչափ [vorchap?], ո՞րքան,[vorkan?]
human being մարդ [mart]
humble խոնարհ [khonarh]
humid խոնաւ [khonav]
humidity խոնաւուԹիւն [khonavutyun]
hundred հարիւր [haryur]
hungry անօԹի [anoti]
hunt (to) որսալ [vorsal]
hunter որսորդ [vorsort]
hunting որս [vors]
hurry աճապարանք [adjabarank]
hurry (to) աճապարել [adjabarel]
husband ամուսին [amusin]
hyena բորենի [poreni]
hypocrite կեղծաւոր [geghdzavor]

I

I ես [yes]
ice սառ [saṙ]
ice-cream պաղպաղակ [baghbaghag]
idea գաղափար [kaghapar]
if եԹէ [yete]
ignorant տգէտ [dəked], անգէտ [anked]
ill հիւանդ [hivant]
illness հիւանդուԹիւն [hivantutyun]
illiterate տգէտ [dəked], անգրագէտ [ankəraked]
image պատկեր [batker]
imagination երեւակայուԹիւն [yerevagaytyun]
imagine (to) երեւակայել [yerevagayel]
immaculate անարատ [anarad], անԹերի [anteri]
immediately անմիջապէս [anmijapes], իսկոյն [iskuyn]
immigrate (to) ներգաղԹել [nerkaghtel]
immobile անշարժ [anshardzh]
immoral անբարոյական [anparoyagan]
immortal անմահ [anmah]
impatient անհամբեր [anhamper]
implore (to) աղաչել [aghachel]
import (to) ներածել [neradzel]
important կարեւոր [garevor]
imprudent անխելք [ankhelk], անխոհեմ [ankhohem]
impudent աներես [aneres]
in մէջ [mech] (postp.)
inattentive անուշադիր [anushatir]
income եկամուտ [yegamud]
increase յաւելուած [havelum]
increase (to) աւելցնել [aveltsənel]
independent անկախ [angakh]
indict (to) ամբաստանել [ampastanel]

individual անհատ [anhad]
Indo-European հնդեւրոպական [həntyevrobagan]
industrious աշխատասէր [aşhkhadaser]
industry ճարտարարուեստ [ǰjardararvest], արդիւնաբերութիւն [industry]
infant մանուկ [manug]
inflame (to) բորբոքել [porpokel]
influence ազդեցութիւն [aztetsutyun]
influence (to) ազդել [aztel]
influential ազդեցիկ [aztetsig]
inform (to) հաղորդել [haghortel]
informed տեղեակ [deghyag], (to) get ~ տեղեկանալ [degheganal]
inherit (to) ժառանգել [zhaṙankel]
inheritance ժառանգութիւն [zhaṙankutyun]
ink մելան [melan]
innocent անմեղ [anmegh]
inside ներս [ners]
insect միջատ [michad]
insist (to) պնդել [bəntel]
instantaneous վայրկենական [vayrgenagan]
instead փոխանակ [pokhanag] (prepos.), փոխարէն [pokharen] (postp.)
instinct բնազդ [pənazt]
instrument գործիք [kordzik]
instrumental (case) գործիական [kordziagan]
insurance ապահովագրութիւն [abahovakrutyun]
intellectual մտաւորական [mədavoragan]
intelligent խելացի [khelatsi]
interest հետաքրքրութիւն [hedakərkrutyun], տոկոս [dogos] (%)
interesting հետաքրքրական [hedakərkragan]
interpret (to) մեկնել [megnel], մեկնաբանել [megnapanel]
interpretation մեկնութիւն [megnutyun]
interruption ընդմիջում [əntmiǰum]
invent (to) հնարել [hənarel]
invention գիւտ [kyud]
investigate (to) հետազօտել [hedazodel]
investigation հետազօտութիւն [hedazodutyun]
invitation հրաւէր [hraver]
invite (to) հրաւիրել [hravirel]
iron (1) երկաթ [yergat] (metal); (2) արդուկ [artug] (appliance)
irregular անկանոն [anganon]
irregularity անկանոնութիւն [anganonutyun]
island կղզի [gəghzi]
Italian (language) իտալերէն [idaleren]
Italian (male) իտալացի [idalatsi]
Italian (adj.) իտալական [idalagan]
Italian (fem.) իտալուհի [idaluhi]
Italy Իտալիա [Idalia]
its իր [ir]
ivory փղոսկր [pəghoskər]

J

jail բանտ [pand]
jam պաղպանուչ [bədghanuş]
January յունուար [hunvar]
Japan Ճապոն [J̌japon]
Japanese (male) ճապոնցի [ǰjapontsi]
Japanese (fem.) ճապոնուհի [ǰjaponuhi]
Japanese (adj.) ճապոնական [ǰjaponagan]
Japanese (language) ճապոներէն [ǰjaponeren]
jar կարաս [garas]
jaw կզակ [gəzag]
Jesus Յիսուս [Hisus]
Jew հրեայ [hərya]
jewel գոհար [kohar]
jewelry գոհարեղէն [kohareghen]
Jewish (fem.) հրէուհի [hərehuhi]
Jewish (adj.) հրէական [həreagan]
joint (anatom.) յօդ [hot]
job գործ [kordz]
join (to) միանալ [mianal]
journey ճամբորդութիւն [ǰjamportutyun]
joy ուրախութիւն [urakhutyun]
joyous զուարթ [zəvart]
judge (to) դատել [tadel]
judge (noun) դատաւոր [tadavor]
juice (պտուղի) հիւթ [(bədughi) hyut]
July յուլիս [hulis]
June յունիս [hunis]
just արդար [artar], ճշգրիտ [ǰhəshkrid], ճիշդ/ճիշտ [ǰjisht]
justice արդարութիւն [artarutyun]

K

keep (to) պահել [bahel]
kettle կաթսայ [gatsa]
key բանալի [panali]
kick աքացի [akatsi], կից [gits]
kick (to) կից նետել [gits nedel]
kind (1) (adj.) բարի [pari]
kind (2) (noun) տեսակ [desag], what kind? ի՞նչ տեսակ [inch desag?]
kindle (to) վառել [vaṙel], այրել [ayrel]
king թագաւոր [takavor], արքայ [arka]
kingdom թագաւորութիւն [takavorutyun]
kiss համբոյր [hampuyr]
kiss (to) համբուրել [hampurel], to ~ each other համբուրուիլ [hampurvil]

kitchen խոհանոց [khohanots]
knee ծունկ [dzung]
kneel (to) ծնրադրել [dzənratrel]
knife դանակ [tanag]
knot կապ [gab], հանգոյց [hankuyts]
know (to) գիտնալ [kidnal]
knowledge գիտելիք [kidelik]
known (հանրա)ծանօթ [(hanra)dzanot]

L

lake լիճ [lidj]
lamb գառ [kar]
lame կաղ [gagh]
lament ողբալ [voghpal]
land երկիր [yergir], ցամաք [tsamak]
landlord տանտէր [dander]
language լեզու [lezu]
lantern լապտեր [labder]
lap գիրկ [kirg]
last վերջին [verchin]
late ուշ [ush]
late (to) be ~ ուշանալ [ushanal]
laugh (to) խնդալ [khəntal], to ~ at ծաղրել [dzaghrel]
law օրէնք [orenk]
lawsuit դատ [tad]
lawyer իրաւաբան [iravapan], փաստաբան [pastapan]
layer խաւ [khav]
lead (to) առաջնորդել [arachnortel]; ղեկավարել [ghegavarel]
leader առաջնորդ [arachnort]
leaf տերեւ [derev], թերթ [tert]
learn (to) սորվիլ [sorvil], տեղեկանալ [degheganal]
leather կաշի [gashi]
leave (to) մեկնիլ [megnil], թողուլ [toghul]
lecturer դասախօս [tasakhos]
left (side) ձախ [tsakh]
left-handed ձախլիկ [tsakhlig]
leg սրունգ [sərunk]
lemon լեմոն [lemon]
length երկայնք [yergaynk], երկարութիւն [yergarutyun]
lentil ոսպ [vosp]
less պակաս [bagas], նուազ [nəvaz]
lesson դաս [tas]
let (to) թողուլ [toghul]
letter (1) նամակ [namag] (written communiction)
letter (2) գիր [kir], տառ [dar] (graphic sign)
level մակարդակ [magartag]
level (to) հարթել [hartel]
liberate (to) ազատել [azadel]
liberty ազատութիւն [azadutyun]
lick (to) լիզել [lizel]
lie (down) (to) պառկիլ [barkil]
lie սուտ [sud]
lie (to) սուտ ըսել [sud əsel], ստել [stel]
life կեանք [gyank]
lift բարձրացնել [partsratsənel]
light (adj.) թեթեւ [tetev]
light (noun) լոյս [luys]
lighten (to) փայլատակել [payladagel]
like նման [nəman] (postp.)
like (to) հաւնիլ [havnil]
lily շուշան [shushan]
limit սահման [sahman]
line գիծ [kidz]
line (in writing) տող [dogh]
linguistics լեզուաբանութիւն [lezvapanutyun]
lining աստառ [astar]
lion առիւծ [aryudz]
lip շրթունք [shərtunk]
list ցուցակ [tsutsag]
listen (to) լսել [ləsel]
literature գրականութիւն [kəraganutyun]
little քիչ [kich], a ~ քիչ մը [kich mə]
live (to) ապրիլ [abril]
lively աշխոյժ [ashkhuyzh]
liver լեարդ [lyart]
living room նստասենեակ [nəstasenyag]
load բեռ [per]
loan փոխառութիւն [pokharutyun]
locative (case) ներգոյական [nerkoyagan]
lock (to) կղպել [gəghbel]
lock կղպանք [gəghbank]
long երկայն [yergayn], երկար [yergar]
Long live! կեցցէ՛ [getstse!]
look (to) նայիլ [nayil]
Lord Տէր [Der]
lose (to) կորանցնել [gorsəntsənel]
loss կորուստ [gorust]
loud բարձրաձայն [partsratsayn]
love սէր [ser], to fall in ~ սիրահար(ու)իլ [sirahar(v)il]
love (to) սիրել [sirel]
lover սիրահար [sirahar]
low ցած [tsadz]
lower (to) իջեցնել [ichetsənel]
luck բախտ [pakht]
lucky բախտաւոր [pakhtavor]
lukewarm գաղջ [kaghch]
lullaby օրօր [oror]
lung թոք [tok]

M

machine մեքենայ [mekena]
mad խենդ/խենթ [khent]
madam տիկին [digin]
magazine (monthly) ամսագիր [amsakir]
magpie կաչաղակ [gachaghag]
make (to) ընել [ənel], չինել [shinel]
male արու [aru]
man մարդ [mart], տղամարդ [dəghamart], այր [ayr]
manner եղանակ [yeghanag]
map քարտէզ/քարտէս [kardes]
marble մարմար [marmar]
March մարտ [mard]
mark նշան [nəshan], թիւ [tiv]
market չուկայ [shuga]
marriage ամուսնութիւն [amusnutyun]
married ամուսնացած [amusnatsadz]
marry (to) ամուսնանալ [amusnanal]
marvelous հիանալի [hianali]
mask դիմակ [timag]
master վարպետ [varbed]
match մրցում [mərtsum]
material նիւթ [nyut]
materialist նիւթապաշտ [nyutabasht]
mature հասուն [hasun]
maturity հասունութիւն [hasunutyun]
May մայիս [mayis]
me զիս [zis], to ~ ինծի [indzi]
meadow մարգագետին [markakedin]
meal ճաշ [djash], կերակուր [geragur]
mean չար [char]
mean (to) նշանակել [nəshanagel]
meaning իմաստ [imast], նշանակութիւն [nəshanagutyun]
means միջոց [michots]
measure չափ [chap]
meat միս [mis]
medical բժշկական [pəzhəshkagan]
medicament դեղ [tegh]
medicine բժշկութիւն [pəzhəshgutyun]; դեղ [tegh]
medication դեղ [tegh]
meet (to) հանդիպիլ [hantibil]
meeting հանդիպում [hantibum], ժողով [zhoghov], հանդիպում [hantibum]
melody մեղեդի [mekhedi]
melon սեխ [sekh]
melt (to) հալիլ [halil]
member անդամ [antam]
memory յիշողութիւն [hishoghutyun]
merchandise ապրանք [abrank]
mercy գութ [kut], ողորմութիւն [voghormutyun]
message լուր [lur], պատգամ [badkam]
metal մետաղ [medagh]
meticulous բծախնդիր [pədzakhəntir]
midday կէսօր [gesor]
middle մէջտեղ [mechtegh]
midnight կէս գիշեր [ges kisher]
mild մեղմ [meghm]
military զինուորական [zinvoragan]
milk կաթ [gat]
million միլիոն [milion]
mind միտք [mitk]
mine իմս [imәs]
mineral հանքային [hankayin]
minute վայրկեան [vayrgyan], րոպէ [robe]
mirror հայելի [hayeli]
miserable թշուառ [təshvar]
miss օրիորդ [oriort]
mistake սխալ [səkhal], make a ~ սխալիլ [səkhalil]
Mister, Mr. պարոն [baron]
mix (to) խառնել [kharnel]
mixed խառն [kharən]
mob ամբոխ [ampokh]
modern արդի [arti]
modest համեստ [hamest]
momentarily վայրկենապէս [vayrgenabes]
monarch արքայ [arka]
money դրամ [tram]
monkey կապիկ [gabig]
month ամիս [amis]
monthly ամսական [amsagan]
monument յուշարձան [hushartsan]
mood տրամադրութիւն [dramatrutyun]
moon լուսին [lusin]
moral բարոյական [paroyagan]
more աւելի [aveli]
morning առաւօտ [aravot], առտու [ardu]
mother մայր(իկ) [mayr(ig)]
mother-in-law (of a woman) կեսուր [gesur], ~ (of a man) զոքանչ [zokanch]
motion չարժում [sharzhum]
mount (to) ելլել [yellel], բարձրանալ [partsranal]
mountain լեռ [ler]
mourn (to) սգալ [səkal]
mouse մուկ [mug]
mouth բերան [peran]
move (to) (trans.) չարժել [sharzhel]
move (to) (intrans.) չարժիլ [sharzhil]
movement չարժում [sharzhum]
movie չարժանկար [sharzhanəgar]

much չատ [shad]
mud ցեխ [tsekh]
multiply (to) (trans.) բազմացնել [pazmatsənel]
multiply (to) (intrans.) բազմանալ [pazmanal]
muscle մկան [məgan]
mushroom սունկ [sung]
music երաժշտութիւն [yerazhəshtutyun], նուագ [nəvak]
musician երաժիշտ [yerazhisht]
mustard մանանեխ [mananekh]
mutual փոխադարձ [pokhatarts]
my իմ [im]

N

nail գամ [kam]
naive միամիտ [miamid]
naked մերկ [merg]
name անուն [anun]
name (to) անուանել [anvanel]
namely այսինքն [aysinkən]
narrow նեղ [negh]
nation ազգ [ask]
national ազգային [askayin]
natural բնական [pənagan]
nature բնութիւն [pənutyun]
naughty չար [char]
near մօտ [mod], քով [kov] (postp.)
neat կոկիկ [gogig]
nebulous ամպամած [ambamadz]
necessary անհրաժեշտ [anhrazhesht]
neck վիզ [viz]
needle ասեղ [asegh]
negative ժխտական [zhəkhtagan]
neighbor դրացի [təratsi]
neighborhood թաղ [tagh]
nerve ջիղ [chigh]
nervous ջղային [chəghayin]
nest բոյն [puyn]
neutral չէզոք [chezok]
never երբեք [yerpek]
new նոր [nor]
New Year Նոր Տարի [Nor Dari]
New Year's Day Կաղանդ [Gaghant]
news լուր(եր) [lur(er)]
newspaper (daily) օրաթերթ [oratert]
next յաջորդ [hachort]
nice սիրալիր [siralir], աղուոր [aghvor]
night գիշեր [kisher]
nightgown գիշերանոց [kisheranots]
nine ինը [inə]
nineteen տասնինը [dasnəinə]
ninety իննսուն [innəsun]
ninth իններորդ [innerort]
no ոչ [voch]
noble ազնիւ [azniv], ազնուական [aznəvagan]
nobility ազնուականութիւն [aznəvagantyun]
nobody ոչ ոք [voch vok], ոչ մէկը [voch megə]
noise աղմուկ [aghmug]
nominative (case) ուղղական [ughghagan]
normal բնականոն [pənaganon]
north հիւսիս [hyusis]
northern հիւսիսային [hyusisayin]
nose քիթ [kit]
not չէ, ոչ, չ- [che, ch-] ~ at all բնաւ [pənav]
note (1) (memo) երկտող [yergdogh]
note (2) (mark) թիւ [tiv]
notion գաղափար [kaghapar]
novel վէպ [veb]
now հիմա [hima], այժմ [ayzhəm]
nucleus կորիզ [goriz]
number թիւ [tiv]
numeral թուական [təvagan]
numerous բազմաթիւ [pazmativ]
nut կաղին [gaghin]
nutrition սնունդ [sənunt]

O

oak կաղնի [gaghni]
oath երդում [yertum]
object առարկայ [ararga], խնդիր [khəntir] (gram.)
object (to) առարկել [arargel]
objection առարկութիւն [arargutyun]
observation դիտողութիւն [tidoghutyun]
observe (to) դիտել [tidel]
obvious բացայայտ [patsahayd]
occupation (1) գրաւում [kəravum]; (2) զբաղում [əzpaghum]
occupy (to) (trans.) գրաւել [kəravel]
occupy (to) oneself զբաղիլ [əzpaghil]
occur (to) պատահիլ [badahil]
ocean ովկիանոս [ovgianos]
of course անշուշտ [anshusht]
off անդին, հեռու [antin, heru]
offer առաջարկել [arachargel], ընծայել [əndzayel]
office գրասենեակ [kərasenyag]
officer սպայ [əsba], պաշտօնեայ [bashtonya]
often յաճախ [hadjakh]
oil իւղ [yugh]
oily իւղոտ [yughod]
olive ձիթապտուղ [dzitabədugh]
old (things) հին [hin]; ~ (people) ծեր [dzer]
omelet ձուազեղ [tsəvazegh]

on վրայ [vəra]
one մէկ [meg], մը [mə]
onion սոխ [sokh]
only միայն [miayn]
open բաց [patş]
opening բացուած [patşum]
operation գործողութիւն [kordzoghutyun]
opened (to) be ~ բացուիլ [patşvil]
open (to) բանալ [panal]
opinion կարծիք [gardzik]
opponent հակառակորդ [hagaṙagort]
opposite դիմաց [dimaţş]
optimist լաւատես [lavades]
or կամ [gam]
orange (fruit) նարինջ [narinch]
orange (color) նարնջագոյն [narənchakuyn]
orchestra նուագախումբ [nəvakakhump]
order (1) հրաման [hraman]
order (to) հրամայել [hramayel] (to command), ապսպրել [abəsbrel] (to direct to be supplied)
order (2) կարգ [gark] (succession, sequence), կարգապահութիւն [garkabahutyun] (discipline),
order (3) (conj.) in ~ to որպէսզի [vorbeszi]
orderly կարգապահ [garkabah]
ordinary հասարակ [hasarag]
organize (to) կազմակերպել [gazmagerpel]
origin ծագում [dzakum]
original իւրօրինակ [yurorinag], ինքնատիպ [inknadib]
originally սկզբնապէս [əsgəzpnabes]
ornament զարդ [zart]
orphan որբ [vorp]
orphanage որբանոց [vorpanoţş]
orthography ուղղագրութիւն [ughghakrutyun]
other ուրիշ [urish], միւս [myus]
otherwise այլապէս [aylabes]
our մեր [mer]
out դուրս [turs]
oven փուռ [puṙ]
over վրայ [on] (postpos.), it is ~ վերջացաւ [verchatşav]
overturn տապալել [dabalel]
overshoe կրկնակօշիկ [gərgnagoshig]
own ունեցնալ [unenal]
owner տէր [der]
ox եզ [yez]

P

pact դաշինք [tashink]
page էջ [ech]
pain ցաւ [tşav]
paint ներկ [nerg]
paint (to) նկարել [nəgarel]
painter (male) նկարիչ [nəgarich]
painter (fem.) նկարչուհի [nəgarchuhi]
pair զոյգ [zuyk]
pale գունատ [kunad], մժգոյն [dəzhkuyn]
palm ափ [ap]
pan տապակ [dabag]
pantry մառան [maṙan]
pants տաբատ [dapad]
paper թուղթ [tught]
paradise դրախտ [tərakht]
parcel ծրար [dzərar]
parents ծնողք [dzənoghk]
parsley ազատքեղ [azadkegh]
part բաժին [pazhin], մաս [mas]
partial մասնակի [masnagi]
participate (to) մասնակցիլ [masnagtşil]
particle մասնիկ [masnig]
particularly յատկապէս [hadgabes]
partner գործակից [gordzagiţş]
partridge կաքաւ [gakav]
party տօնախմբութիւն [donakhəmputyun]
pass (to) անցնիլ [antşnil]
passenger ճամբորդ [djamport]
passion կիրք [girk]
passport անցագիր [antşakir]
past անցեալ [antşyal]
pastry կարկանդակ [gargantag]
pasture արօտ [arod]
pasture (to) արածել [aradzel]
patience համբերութիւն [hamperutyun], to have ~ համբերել [hamperel]
pause դադար [tatar]
paw թաթ [tat]
pay (to) վճարել [vədjarel]
payment վճարում [vədjarum]
pea ոլոռ(ն) [volor(n)]
peace խաղաղութիւն [khaghaghutyun]
peaceful խաղաղ [khaghagh]
peach դեղձ [teghts]
pear տանձ [dants]
pedagogy մանկավարժութիւն [mangavarzhutyun]
peel կեղեւ [geghev]
peel (to) կեղուել [geghvel]
pen գրիչ [kərich]
pencil մատիտ [madid]
pension թոշակ [toshag]
people ժողովուրդ [zhoghovurt]
pepper պղպեղ [bəghbegh]

perhaps գուցէ [kutse], թերեւս [terevəs]
period (punctuation) վերջակէտ [verchaged]; ժամանակաշրջան [zhamanagashərchan]
Persia Պարսկաստան [Barsgastan]
Persian (language) պարսկերէն [barsgeren]
Persian (fem.) պարսկուհի [barsguhi]
Persian (male) պարսիկ [barsig]
Persian (adj.) պարսկական [barsgagan]
person (1) անձ [ants] (human being), (2) դէմք [temk] (grammatical category)
personal անձնական [antsnagan]
personality անձնաւորութիւն [antsnavorutyun]
pharmacist դեղագործ [teghakordz]
pharmacy դեղարան [tegharan]
photograph լուսանկար [lusanəgar]
physician բժիշկ [pəzhishk]
piano դաշնակ [tashnag]
pick up (to) վերցնել [vertsənel]
picture պատկեր [badger], նկար [nəgar]
piece կտոր [gədor], հատ(իկ) [had(ig)]
pig խոզ [khoz]
pigeon աղաւնի [aghavni]
pile (to) դիզել [tizel]
pillar սիւն [syun]
pillow բարձ [partz]
pin գնդասեղ [kəntasegh]
pincers աքցան [aktsan]
pine tree սոճի [sodji]
pink վարդագոյն [vartakuyn]
pit (1) փոս [pos] (a hole or cavity); (2) կուտ [gud] (the stone of a fruit)
pity! ափսո՛ս [apsos!]
place տեղ [degh]
plan ծրագիր [dzərakir]
plane օդանաւ [otanav]
plant բոյս [puys]
plant (to) տնկել [dəngel]
plate պնակ [bənag]
play (to) խաղալ [khaghal], (to) ~ (an instrument) նուագել [nəvakel]
pleasant հաճելի [hadjeli]
please հաճեցէ՛ք [hadjetsek]
pleasure հաճոյք [hadjuyk], with ~ սիրով [sirov]
pleat ծալք [dzalk]
plum սալոր [salor]
pocket գրպան [kərban]
poem ոտանաւոր [vodanavor]
poet բանաստեղծ [panasteghdz]
poetry բանաստեղծութիւն [panasteghdzutyun]
point կէտ [ged]
poison (to) թունաւորել [tunavorel]
poison թոյն [tuyn]
poisonous թունաւոր [tunavor]
Poland Լեհաստան [Lehastan]
pole բեւեռ [pevեr], սիւն [syun]
Pole (fem.) լեհուհի [lehuhi]
Pole (male) լեհ [leh]
police ոստիկանութիւն [vostiganutyun]
policeman ոստիկան [vostigan]
polish (to) յղկել [həghgel], փայլեցնել [payletsənel]
Polish (adj.) լեհական [lehagan]
Polish (language) լեհերէն [leheren]
polite բարեկիրթ [paregirt], քաղաքավար [kaghakavar]
politeness քաղաքավարութիւն [kaghakavarutyun]
political քաղաքական [kaghakagan]
pomegranate նուռ [nur]
poor խեղճ [kheghdj], աղքատ [aghkad]
population ժողովուրդ [zhoghovurd], բնակչութիւն [pənagchutyun]
pork խոզի միս [khozi mis]
porter բեռնակիր [pernagir]
position դիրք [tirk]
positive դրական [təragan]
possible կարելի [gareli]
possibility կարելիութիւն [gareliutyun]
post office նամակատուն [namagadun]
postcard բացիկ [patsig]
pot աման [aman], անօթ [anot]
potato գետնախնձոր [kednakhəntsor]
pour (to) թափել [tapel]
poverty աղքատութիւն [aghkadutyun]
power ուժ [uzh], զօրութիւն [zorutyun]
powerful հզօր [həzor]
powerless անզօր [anzor]
praise գովեստ [kovest]
praise (to) գովել [kovel]
pray (to) աղօթել [aghotel]
prayer աղօթք [aghotk]
preach (to) քարոզել [karozel]
pregnant յղի [həghi]
prepare (to) պատրաստել [badrastel]
present ներկայ [nerga]
present (gift) նուէր [nəver]; ներկայ [nerga]
press մամուլ [mamul]
pressure ճնշում [djənshum]
price գին [kin]
pride հպարտութիւն [həbardutyun]
priest քահանայ [kahana], երէց [yerets], տէրհայր [derhayr]
prince իշխան [ishkhan]

princess իշխանուհի [iṣhkhanuhi]
print (to) տպել [dəbel], տպագրել [dəbakrel]
printing office տպագրատուն [dəbakradun]
prison բանտ [pand]
prisoner բանտարկեալ [pandargyal]
private անձնական [antsnagan]
privation զրկանք [zərgank]
probability հաւանականութիւն [havanaganutyun]
probable հաւանական [havanagan]
probably հաւանաբար [havanapar]
problem խնդիր [khəntir]
produce (to) արտադրել [ardatrel]
production արտադրութիւն [ardatrutyun]
profit շահ [shah]
program ծրագիր [dzərakir], յայտագիր [haydakir]
promenade պտոյտ [bəduyd]
pronounce (to) արտասանել [ardasanel]
pronunciation արտասանութիւն [ardasanutyun], հնչում [hənchum]
proper իրական [iragan], իսկական [iskagan]
property կալուած [galvadz], սեփականութիւն [sepanaganutyun]
prophet մարգարէ [markare]
prose արձակ [artsag]
protest բողոք [poghok]
protest (to) բողոքել [poghokel]
protestant բողոքական [poghokagan]
prove ապացոյց [abatsuyts]
prove (to) ապացուց(ան)ել [abatsuts(an)el]
psychology հոգեբանութիւն [hokepanutyun]
public (adj.) հանրային [hanrayin]
public (noun) հանրութիւն [hanrutyun]
pull (to) քաշել [kashel]
pulse բազկերակ [pazgerag]
pumpkin դդում [dətum]
pun բառախաղ [parakhagh]
punctual ճշտապահ [djəshdabah]
punctuality ճշտապահութիւն [djəshdabahutyun]
punctuation կէտադրութիւն [gedatrutyun]
punish (to) պատժել [badzhel]
punishment պատիժ [badizh]
pupil (male) աշակերտ [ashagerd], (fem.) աշակերտուհի [ashagerduhi]
purchase գնում [kənum]
purchase (to) գնել [kənel]
put (to) դնել [tənel]
purpose նպատակ [nəbadag]
push հրել [hərel]
put դնել [tənel]

Q

quality որակ [vorag], յատկութիւն [hadgutyun]
quantity քանակ [kanag]
quarter, a ~ քառորդ [karort]
queen թագուհի [takuhi]
question հարցում [hartsum]
quick չուտ [shud], արագ [arak]
quickly արագօրէն [arakoren]
quiet հանգիստ [hankist], հանդարտ [hantard]

R

race (1) ցեղ [tsegh] (group of people); (2) արշաւ [arshav] (contest of speed)
radio ձայնասփիւռ [tsaynaspyur]
railroad երկաթուղի [yergatughi]
rain անձրեւ [antsrev]
rainbow ծիածան [dziadzan], ծիրանի գօտի [dzirani kodi]
raise (to) բարձրացնել [partsratsənel]
raisin չամիչ [chamich]
rape բռնաբարութիւն [pənaparutyun]
rape (to) բռնաբարել [pənaparel]
rare(ly) հազուագիւտ [hazvakyud]
raven ագռաւ [akrav]
ray ճառագայթ [djarakayt]
razor ածելի [adzeli]
read (to) կարդալ [gartal]
reading room ընթերցարան [əntertsaran]
ready պատրաստ [badrast]
real իրական [iragan], իսկական [iskagan]
reality իրողութիւն [iroghutyun], իրականութիւն [iraganutyun]
really իսկապէս [iskabes]
reason պատճառ [baddjar]
receipt ընկալագիր [əngalakir], ստացագիր [əstatsakir]
receive (to) ստանալ [əstanal]
reception ընդունելութիւն [əntunelutyun]
recital արտասանութիւն [ardasanutyun]
recite (to) արտասանել [ardasanel]
recognize (to) ճանչնալ [djanchnal]
recognition (to) ճանաչում [djanachum]
recommend (to) յանձնարարել [hantsnararel]
recreation զբօսանք [əzposank]
red կարմիր [garmir]
reduce (to) կրճատել [gərdjadel]
refugee գաղթական [kaghtagan]
refuse (to) մերժել [merzhel]
regret (to) ափսոսալ [apsosal], ցաւիլ [tsavil]
regrettable ցաւալի [tsavali]
reign (to) իշխել [ishkhel]

regular կանոնաւոր [ganonavor]
rejoice (to) ուրախանալ [urakhanal]
relation յարաբերութիւն [haraperarutyun]
relative (1) (adj.) յարաբերական [haraperagan]
relative (2) (noun) ազգական [askagan]
religion կրօն(ք) [gəron(k)]
remark դիտողութիւն [tidoghutyun]
remain (to) մնալ [mənal]
remedy դարման [tarman]
remember (to) յիշել [hishel]
remit (to) յանձնել [hantsnel]
remove (to) հանել [hanel]
rent (to) վարձել [vartsel]
rent վարձք [vartsk]
renowned անուանի [anvani]
repeat (to) կրկնել [gərgnel]
repent (to) զղջալ [zəghchal]
repetition կրկնութիւն [gərgnutyun]
reply պատասխան [badaskhan]
reply (to) պատասխանել [badaskhanel]
reporter լրագրող [lərakrogh]
represent (to) ներկայացնել [nergayatsənel]
reptile սողուն [soghun]
request խնդրանք [khəntrank]
request (to) խնդրել [khəntrel]
rescue (to) ազատել [azadel]
reside (to) բնակիլ [pənagil]
residence բնակարան [pənagaran]
resident բնակիչ [pənagich]
resist (to) դիմադրել [timatrel]
resistance դիմադրութիւն [timatrutyun]
respect յարգանք [harkank]
respect (to) յարգել [harkel]
responsible պատասխանատու [badaskhanadu]
rest (to) հանգչիլ [hankchil]
rest (1) հանգիստ [hankist] (relaxation)
rest (2) մնացորդ [mənatsort] (what remains)
restaurant ճաշարան [djasharan]
restrain (to) զսպել [zəsbel]
restrained զուսպ [zusb]
result արդիւնք [artyunk]
return վերադարձ [veratarts]
return (to) վերադառնալ [veratarnal]
reveal (to) երեւան հանել [yerevan hanel]
revelation յայտնութիւն [haydnutyun]
revolution յեղափոխութիւն [heghapokhutyun]
reward վարձատրութիւն [vartsadrutyun]
rhyme յանգ [hank]
rib կող [gogh]
rice բրինձ [pərints]
rich հարուստ [harust]
riddle հանելուկ [hanelug]
right (jur.) իրաւունք [iravunk]
right (side) աջ [ach]
right (adj.) ճիշդ/ճիշտ [djisht]
rightly իրաւամբ [iravamp]
ring օղակ [oghag], մատանի [madani]
rise (to) բարձրանալ [partsranal], ~ (about the sun) ծագիլ [dzakil]
river գետ [ked]
robe չրջազգեստ [shərchaskest]
road ճամբայ [djampa]
rock ժայռ [zhayr]
roll (to) (trans.) գլորել [kəlorel]
roll (to) (intrans.) գլորիլ [kəloril]
roof կտուր [gədur]
room սենեակ [senyag]; տեղ [degh]
rooster աքաղաղ [akaghagh]
root արմատ [armad]
rose վարդ [vart]
rough կոշտ [gosht]
round կլոր [gəlor]
row (1) թիավարութիւն [tiavarutyun] (in a boat) (2) կարգ [gark] (in line)
row (to) թիավարել [tiavarel]
rub (to) չփել [shəpel]
rudder ղեկ [gheg], թի(ակ) [ti(ag)]
rude կոշտ [gosht], կոպիտ [gobid]
ruin աւերակ [averag]
rule կանոն [ganon]
ruler (office) քանակ [kanag]
run (to) վազել [vazel]
Russia Ռուսաստան [Rusastan], Ռուսիա [Rusia]
Russian (adj.) ռուսական [rusagan]
Russian (person) ռուս [rus]
Russian (language) ռուսերէն [ruseren]
rust ժանգ [zhank]

S

sabre թուր [tur]
sack տոպրակ [dobrag]
sacred սուրբ [surp]
sacrifice զոհ [zoh]
sacrifice (to) զոհել [zohel]
sad տխուր [dəkhur]
sadden (to) (intrans.) տխրիլ [dəkhril]
sadden (to) (trans.) տխրեցնել [dəkhretsənel]
safe ապահով [abahov]
safety ապահովութիւն [abahovutyun]
sage իմաստուն [imastun]
sail առագաստ [arakast]
sailboat առագաստանաւ [arakastanav]
saint սուրբ [surp]

salary ռոճիկ [roǰig]
sale վաճառք [vaǰarkʻ]
salt աղ [agh]
salt shaker աղաման [aghaman]
salty աղի [aghi]
salute ողջո՛յն [voghǰuyn], բարեւ՛ [parev]
salute (to) բարեւել [parevel]
salvage (to) փրկել [pərgel]
salvation փրկութիւն [pərgutyun]
same նոյն [nuyn]
sample նմոյշ [nəmuyš]
sand աւազ [avaz]
satiated (to) be ~ կշտանալ [gəštanal]
satisfied գոհ [koh]
sausage երշիկ [eršik]
save (to) ազատել [azatel]; փրկել [pərgel]
savior փրկիչ [pərgič]
say (to) ըսել [əsel]
scales կշիռ [gəšir]
scene տեսարան [desaran]
scent բոյր [puyr]
scholar գիտնական [kidnagan]
school դպրոց [təbrotš]
science գիտութիւն [kidutyun]
scientist գիտնական [kidnagan]
scientific գիտական [kidagan]
scissors մկրատ [məgrad]
scold (to) յանդիմանել [hantimanel]
scream (to) պոռալ [boṙal]
screw պտուտակ [bədudag]
sea ծով [ǰov]
seal կնիք [gənik]
seal (to) կնքել [gənkel]
search (to) փնտռել [pəndrel]
seat (to) նստիլ [nəstil]
second (1) (of an hour) երկվայրկեան [yergvayrgyan]
second (2) (ord. numeral) երկրորդ [yergrort]
secondary երկրորդական [yergrortagan]
secret (adj.) գաղտնի [kaghdni]
secret (noun) գաղտնիք [kaghdnikʻ]
secretary (fem.) քարտուղարուհի [kardugharuhi], գրագրուհի [kərakruhi];
secretary (male) քարտուղար [kardughar], գրագիր [kərakir]
secure ապահով [abahov]
see (to) տեսնել [desnel]
seed հունտ [hund]
seem (to) թուիլ [təvil], երեւալ [yereval]
selfish անձնասէր [anǰnaser]
sell (to) ծախել [ǰzakhel]
send (to) ղրկել [ghərgel]
sense իմաստ [imast]
sensitive զգայուն [əskayun]
separate (to) (intrans.) բաժնուիլ [paǰhnəvil]
separate (to) (trans.) զատել [zadel], բաժնել [paǰhnel]
separated, (to) get ~ զատուիլ [zadvil]
separation բաժանում [paǰhanum]
serious լուրջ [lurǰ]
sermon քարոզ [karoz]
servant ծառայ [ǰzaṙa]
serve (to) ծառայել [ǰzaṙayel]
service ծառայութիւն [ǰzaṙayutyun]
seven եօթը [yotə]
seventeen տասնեօթը [dasnəyotə]
seventy եօթանասուն [yotanasun]
sew (to) կարել [garel]
sex սեռ [seṙ]
shadow չուք [štuk]
shake (to) (intrans.) դողալ [toghal]
shake (to) (trans.) ցնցել [tsəntsel]
shame ամօթ [amot]
shameless անամօթ [anamot], աներես [aneres]
shape ձեւ [tsev], կերպարանք [gerbarank]
share բաժին [paǰhin]
sharp սուր [sur]
shave (to) (intrans.) ածիլուիլ [aǰzilvil]
shave (to) (trans.) ածիլել [aǰzilel]
she ան [an]
sheep ոչխար [vočhkhar]
sheet սաւան [savan]
shell խեցի [kheʦi]
shine փայլ [payl]
shine (to) փայլիլ [paylil]
ship նաւ [nav]
shirt չապիկ [šabig], վերնաչապիկ [vernašabig]
shiver դող [togh]
shock ցնցում [tsəntsum]
shoe կօշիկ [gošig]
shoot (to) կրակել [gəragel]
shop խանութ [khanutʻ]
shop window ցուցափեղկ [tsutsapeghg]
shore եզերք [yezerkʻ]
short կարճ [gardǰ]
shoulder ուս [us]
shout (to) գոչել [kočhel], պոռալ [boṙal]
show (to) ցուցնել [tsutsənel], ցոյց տալ [tsuyts dal]
shut (adj.) գոց [kotš]
shut (to) գոցել [kotšel]
shy ամչկոտ [amečhgod]
sick հիւանդ [hivant]

side կողմ [goghm]
sidewalk մայթ [mayt]
sieve մաղ [magh]
sign (to) ստորագրել [əstorakrel]
sign նշան [nəshan]
signal ազդանշան [aztanəshan]
signature ստորագրություն [əstorakrutyun]
silence լռություն [lərutyun]
silent լուռ [lur] (to) remain ~ լռել [lərel]
silk մետաքս [medaks]
silver արծաթ [ardzat]
similar նման [nəman]
similarly նմանապէս [nəmanabes]
simple պարզ [barz]
simply պարզապէս [barzabes]
sin մեղք [meghk]
sing (to) երգել [yerkel]
singer (fem.) երգչուհի [yerkchuhi]
singer (male) երգիչ [yerkich]
singular եզակի [yezagi]
sister քոյր [kuyr]
sister-in-law: տալ [dal] (husband's sister), հարս [hars] (brother's wife)
sit (to) նստիլ [nəstil]
six վեց [vets]
sixteen տասնվեց [dasnəvets]
sixth վեցերորդ [vetserort]
sixtieth վաթսուներորդ [vatsunerort]
sixty վաթսուն [vatsun]
size չափ [chap]
skill հմտություն [həmədutyun]
skillful ճարպիկ [djarbig], հմուտ [həmud]
skin մորթ [mort], կաշի [gashi]
skinny նիհար [nihar]
skirt փէշ [peshi], քղանցք [kəghantsk],
skull գանկ [kang]
sky երկինք [yergink]
sky-blue երկնագոյն [yergnakuyn]
slander զրպարտություն [zərbardutyun]
slap ապտակ [abdag]
sledge սահնակ [sahnag]
sleigh դահուկ [tahug]
sleep քուն [kun]
sleep (to) քնանալ [kənanal]
slide (to) սահիլ [sahil]
slipper հողաթափ [hoghatap]
slow դանդաղ [tantagh]
small պզտիկ [bəzdig]
smell հոտ [hod]
smell (to) հոտիլ [hodil
smile ժպիտ [zhəbid]
smile (to) ժպտիլ [zhəbdil]
smith դարբին [tarpin]
smoke ծուխ [dzukh]
smoke (to) ծխել [dzəkhel]
snake օձ [ots]
snow ձիւն [tsyun]
so այսպէս [ayspes]
so much այսչափ [ayschap]
soap օճառ [odjar]
society ընկերություն [əngerutyun]
sock գուլպայ [kulba]
sofa բազմոց [pazmots]
soft փափուկ [papug], կակուղ [gagugh]
soldier զինուոր [zinvor]
solid հաստատուն [hastadun]
solution լուծում [ludzum]
solve (to) լուծել [ludzel]
some որոշ [voroshi], քիչ մը [kich mə]
son որդի [vorti]
son-in-law փեսայ [pesa]
song երգ [yerk]
sorrow վիշտ [vishd]
sort տեսակ [desag]
soul հոգի [hoki]
sound ձայն [tsayn]
soup ապուր [abur]
source աղբիւր [aghpyur]
south հարաւ [harav]
southern հարաւային [haravayin]
sow ցանել [tsanel]
space տեղ [degh] (place, room), տարածություն [daradzutyun] (expanse)
spacious ընդարձակ [əntartsag]
spade բահ [pah]
Spain Սպանիա [Əsbania]
span թիզ [tiz]
Spanish (male) սպանիացի [əsbanyatsi]
Spanish (fem.) սպանուհի [əsbanuhi]
Spanish (lang.) սպաներէն [əsbaneren]
Spanish (adj.) սպանական [əsbanagan]
spark կայծ [gaydz]
speak (to) խօսիլ [khosil]
special յատուկ [hadug], մասնաւոր [masnavor]
specialist մասնագէտ [masnaked]
specialty մասնագիտություն [masnakidutyun]
speech խօսք [khosk], ճառ [djar]
spend (to) (time) անցընել [antsənel], (money) ծախսել [dzakhsel]
spice համեմունք [hamemunk]
spider սարդ [sart]
spirit ոգի [voki]
spit թուք [tuk]
spit (to) թքնել [təknel]

splendid շքեղ [shəkegh]
sponge սպունգ [əspunk]
sponsor երաշխաւոր [yerashkhavor]
sponsor (to) երաշխաւորել [yerashkhavorel]
spoon դգալ [təkal]
spotless անարատ [anarad]
spring գարուն [karun]
square քառակուսի [kaṙagusi], հրապարակ [hrabarag]
stage բեմ [pem]
stain բիծ [pidz], արատ [arad]
stammer (to) թոթովել [totovel]
stamp դրոշմանիշ [troshmanish], դրոշմաթուղթ [troshmatught]
star աստղ [astəgh]
start սկիզբ [əskizp]
start (to) սկսիլ [əskəsil]
statue արձան [artsan]
stay (to) կենալ [genal], մնալ [mənal]
steal (to) գողնալ [koghnal]
steam շոգի [shoki]
steamboat շոգենաւ [shokenav]
steel պողպատ [boghbad]
stem ցօղուն [tsoghun], բուն [pun], կոճղ [gochgh]
stepfather խորթ հայր [khort hayr]
stepmother խորթ մայր [khort mayr], մօրու [moru]
stick գաւազան [kavazan]
still տակաւին [dagavin], դեռ [teṙ]
sting (to) խայթել [khaytel]
stingy կծծի [gətzdzi]
stink (to) հոտիլ [hodil]
stipend թոշակ [toshag]
stomach ստամոքս [əstamoks]
stone քար [kar]
stop (to) (intrans.) դադրիլ [tatril]
stop (to) (trans.) կեցնել [getsənel], դադրեցնել [tatretsənel]
store խանութ [khanut]
store (to) ամբարել [amparel]
stork արագիլ [arakil]
story պատմութիւն [badmutyun]
straight շիտակ [shidak], ուղիղ [ughigh]
strange տարօրինակ [darorinag]
stranger օտար [odar]
strawberry ելակ [yelag]
street փողոց [poghots]
strength ուժ [uzh]
strict խիստ [khist]
strike գործադուլ [kordzatul]
strike (to) զարնել [zarnel]
strong ուժեղ [uzhegh]
stronghold ամրոց [amrots]
structure կառոյց [gaṙuyts]
stubborn յամառ [hamaṙ]
student (male), (university) ուսանող [usanogh], (element. school) աշակերտ [ashagerd]
student (female) (university) ուսանողուհի [usanoghuhi], ~ (element. school) աշակերտուհի [ashagerduhi]
studious ջանասէր [chanaser]
study (to) ուսանիլ [usanil], սերտել [serdel]
study room աշխատասենեակ [ashkhadasenyag]
stupid ապուշ [abush], հիմար [himar]
stutter (to) թոթովել [totovel]
style ոճ [vodj]
subject ենթակայ [yentaga]
subject (to) ենթարկել [yentargel]
substantial էական [eyagan]
substantive գոյական [koyagan]
subtle նուրբ [nurp]
subtraction հանում [hanum]
succeed (to) յաջողիլ [hajhoghil]
success յաջողութիւն [hajhoghutyun]
successful յաջող [hajhogh]
successive յաջորդական [hajhortagan]
such այսպիսի [aysbisi], այդպիսի [aytbisi], այնպիսի [aynbisi]
sudden(ly) յանկարծ [hangardz]
suffer (to) տառապիլ [daṙabil]
suffering տառապանք [daṙabank]
suffice (to) բաւել [pavel]
sugar շաքար [shakar]
suggest թելադրել [telatrel]
suggestion թելադրութիւն [telatrutyun]
suicide անձնասպանութիւն [antsnaspanutyun]
suitable յարմար [harmar]
sum գումար [kumar]
summer ամառ [amaṙ]
summit գագաթ [kakat]
sun արեւ [arev], արեգակ [arekag]
Sunday կիրակի [giragi]
superfluous աւելորդ [avelort]
supper ընթրիք [əntrik], to have ~ ընթրել [əntrel]
supply (to) հայթայթել [haytaytel]
support (to) օգնել [oknel]
suppose (to) ենթադրել [yentatrel]
sure անշուշտ [anshusht]
surface մակերես [mageres]
surprise անակնկալ [anagəngal]
suspect (to) կասկածիլ [gasgadzil]
swallow (to) կլլել [gəllel]

swan կարապ [garab]
swear (to) երդնուլ [yertnul]
sweet անուշ [anuš]
sweetheart սիրական [siragan]
swim (to) լողալ [loġal]
sword սուր [sur], թուր [tur], սուսեր [suser]
syllable վանկ [vang]
system դրութիւն [tərutyun]

T

table սեղան [seġan]
tablecloth սփռոց [səproc]
tail պոչ [boč]
tailor դերձակ [tertsag]
take (to) առնել [aṙnel]
talent տաղանդ [daġant]
tale պատմուածք [badməvadzk], առասպել [aṙaspel]
talkative չատախօս [čadakhos]
talk խօսիլ [khosil]
tall բարձրահասակ [partsrahasag]
taste համ [ham] (sense); taste ճաշակ [djašag] (display of aesthetic values)
taste (to) համտեսել [hamdesel]
tasteful ճաշակաւոր [djašagavor]
tasteless անճաշակ [andjašag] (people), անհամ [anham] (food)
tasty համեղ [hamegh]
tax տուրք [durk]
tea թէյ [tey]
teach (to) սորվեցնել [sorvetsənel]
teacher (male) ուսուցիչ [usutsič]
teacher (fem.) ուսուցչուհի [usutsčuhi]
teapot թէյաման [teyaman]
tear արցունք [artsunk]
tear (to) պատռել [badṙel]
telegram հեռագիր [heṙagir]
telephone հեռաձայն [heṙatsayn]
telephone (to) հեռաձայնել [heṙatsaynel]
televise (to) պատկերասփռել [batkerasəpṙel]
television հեռատեսիլ [heṙadesil]
temporary ժամանակաւոր [žamanagavor]
ten տասը [dasə]
tent վրան [vəran]
tenth տասներորդ [dasnerort]
terrace պատշգամ [badəšgam]
terrestrial երկրային [yergrayin]
test գրաւոր քննութիւն [kəravor kənnutyun]
test (to) փորձել [portsel]
thankful շնորհակալ [šənorhagal]
thanks շնորհակալութիւն [šənorhagalutyun]
that այդ [ayt], այն [ayn]
that much այդչափ [aytčap], այնչափ [ayničap]
theatre թատրոն [tadron]
theft գողութիւն [koġutyun]]
their իրենց [irents], անոնց [anonts]
theirs իրենցը [irentsə], անոնցը [anontsə]
them զիրենք [zirenk], զանոնք [zanonk]
then այն ատեն [ayn aden]
theory տեսութիւն [desutyun]
there այնտեղ [ayndeġh], հոն [hon]
therefore անոր համար [anor hamar]
they իրենք [irenk], անոնք [anonk]
thick հաստ [hast]
thick թանձր [tantsər] (about liquids); խիտ [khid] (about solids)
thief գող [koġh]
thin բարակ [parag], նիհար [nihar] to get ~ բարակնալ [paragnal], նիհարնալ [niharnal]
thing բան [pan], իր [ir]
think (to) մտածել [mədadzel], կարծել [gardzel]
third երրորդ [yerrort]
thirsty ծարաւ [dzarav]
thirty երեսուն [yeresun]
this այս [ays], սա [sa], աս [as]
this much այսքան [ayskan]
thought միտք [mitk]
thorn փուշ [puš]
thousand հազար [hazar]
thread դերձան [tertsan], թել [tel]
three երեք [yerek]
throat կոկորդ [gogort]
throne գահ [kah]
through մէջէն [mečen]
throw (to) նետել [nedel]
thumb բթամատ [pətamad]
thunder որոտ [vorod]
thunder (to) որոտալ [vorodal]
ticket տոմսակ [domsag]
tie փողկապ [poġhgab]
tie (to) կապել [gabel]
tiger վագր [vakər]
till մինչեւ [minčev]
time ժամանակ [žamanag]
timid երկչոտ [yerkčod]
tin թիթեղ [titeġh]
tired յոգնած [hoknadz], (to) get ~ յոգնիլ [hoknil]
tobacco ծխախոտ [dzəkhakhod]
today այսօր [aysor]
toe ոտքի մատ [votki mad]
together միասին [miasin]

tolerate (to) հանդուրժել [hanturzhel]
tolerance հանդուրժողութիւն [hanturzhoghutyun]
tomato լոլիկ [lolig]
tomorrow վաղը [vaghə]
tongue լեզու [lezu]
too եւս [yevəs], ալ [al]
tooth ակռայ [agra], ատամ [adam]
top գագաթ [kakat]
touch (to) դպչիլ [təbchil], չօշափել [shoshapel]
tourist զբօսաշրջիկ [əzposashərchig]
towards հանդէպ [hanteb]
tower աշտարակ [ashtarag]
town աւան [avan]
trade առեւտուր [arevdur], արհեստ [arhest]
traffic երթեւեկ [yerteveg] երթեւեկութիւն [yertevegutyun]
tragedy ողբերգութիւն [voghperkutyun]
train կառախումբ [garakhump]
train (to) վարժեցնել [varzhetsənel]
train station կայարան [gayaran]
traitor դաւաճան [tavadjan]
tramway հանրակառք [hanragark]
transfer (to) փոխադրել [pokhatrel]
transfer փոխադրութիւն [pokhatrutyun]
transitive ներգործական [nerkordzagan]
translate (to) թարգմանել [tarkmanel]
translation թարգմանութիւն [tarkmanutyun]
translator թարգման(իչ) [tarkman(ich)]
transparent թափանցիկ [tapantsig]
transport փոխադրութիւն [pokhatrutyun]
transport (to) փոխադրել [pokhatrel]
travel ճամբորդութիւն [djamportutyun]
travel (to) ճամբորդել [djamportel]
tray ափսէ [apse]
treasure գանձ [kants]
treat (to) վարուիլ [varvil], to ~ a guest մեծարել [medzarel]
treasure գանձ [kants]
tree ծառ [dzar]
trial փորձ [portz], դատ [tad]
triangle եռանկիւն [yerangyun]
tribunal դատարան [tadaran]
trip ճամբորդութիւն [djamportutyun]
troops զօրք [zork]
trouble նեղութիւն [neghutyun]
trousers տաբատ [dapad]
true ճշմարիտ [djəshmarid], իրաւ [irav]
truly իրաւ [irav], իրօք [irok]
truth ճշմարտութիւն [djəshmardutyun]
truthful ճշմարիտ [djəshmarid]
try (to) ջանալ [chanal]; փորձել [portsel]
tuberculosis թոքախտ [tokakht], հիւծախտ [hyudzakht]
tulip կակաչ [gagach]
Turk (fem.) թրքուհի [tərkuhi]
Turk թուրք [turk]
Turkey Թուրքիա [Turkia]
Turkish (language) թրքերէն [tərkeren]
Turkish (adj.) թրքական [tərkagan]
turn կարգ [gark]
turn (to) դառնալ [tarnal]
turtle կրիայ [gərya]
twelve տասներկու [dasnəyergu]
twentieth քսաներորդ [kəsanerort]
twenty քսան [kəsan]
twenty-two քսաներկու [kəsanyergu]
twist (to) ոլորել [volorel], դարձնել [tartsənel]
two երկու [yergu]

U

ugly տգեղ [dəkegh]
umbrella հովանոց [hovanots]
unceasing անդադար [antatar]
uncle, (maternal) մօրեղբայր [moryeghpayr], ~(paternal) հօրեղբայր [horyeghpayr]
under տակ [dag] (postp.)
underpants վարտիք [vardik]
undershirt ներքնաշապիկ [nerknashabig]
understand (to) հասկնալ [hasgənal]
undertake (to) ձեռնարկել [tsernargel]
unfortunate դժբախտ [təzhpakht], անբախտ [anpakht]
union միութիւն [miutyun]
unique եզակի [yezagi]
universe տիեզերք [diezerk]
university համալսարան [hamalsaran]
unjust անիրաւ [anirav]
unlucky անբախտ [anpakht]
until մինչեւ [minchev]
unusual անսովոր [ansovor]
up վեր [ver]
upbringing դաստիարակութիւն [tastiaragutyun]
us մեզ [mez], (to) ~ մեզի [mezi]
use օգուտ [okud]
use (to) գործածել [kordzadzel]
usual սովորական [sovoragan]
usually սովորաբար [sovorapar]
vacation արձակուրդ [artsagurt]

V

vain սին [sin], սնապարծ [sənabardz]; պարապ [barab], in ~ ի զուր [i zur]
valley հովիտ [hovid], ձոր [tsor]

valuable արժէքաւոր [arzhekavor]
value արժէք [arzhek]
value (to) գնահատել [kənahadel]
various տարբեր [darper]
vary (to) տարբերիլ [darperil]
vegetables բանջարեղէն [panchareghen]
veil քող/քօղ [kogh]
vein երակ [yerag]
verb բայ [pay]
verse ոտանաւոր [vodanavor]
victim զոհ [zoh]
victory յաղթանակ [haghtanag]
view տեսարան [desaran], հայեացք [hayatsk]
village գիւղ [kyugh]
vineyard այգի [ayki]
violate (to) բռնաբարել [pərnaparel]
violation բռնաբարութիւն [pərnaparutyun]
violence բռնութիւն [pərnutyun]
violent բուռն [purn]
violet (flower) մանուշակ [manushag]
violet (color) մանուշակագոյն [manushagakuyn]
violin ջութակ [chutag]
violinist ջութակահար [chutagahar]
virtue առաքինութիւն [arakinutyun]
vision տեսիլք [desilk], պատկերացում [badgeratsum]
visit այց [ayts], այցելութիւն [aytselutyun]
visit (to) այցելել [aytselel]
vivacious աչխոյժ [ashkhuyzh]
vodka օղի [oghi]
vocabulary բառապաշար [parabashar]
vocal ձայնաւոր [tsaynavor], ձայնային [tsaynayin]
voice ձայն [tsayn]
volume հատոր [hador]
vow ուխտ [ukht]
vowel ձայնաւոր [tsaynavor]
vulgar գռեհիկ [kərehig]

W

wage օրավարձք [oravartsk]
waist մէջք [mechk]
waistcoat բաճկոն [padjgon]
wait (to) սպասել [əspasel]
waiting room սպասասրահ [əsbasasrah]
wake up (to) արթննալ [artənnal]
walk (to) քալել [kalel], պտըտիլ [bədədil]
wall պատ [bad]
walnut ընկոյզ [ənguyz]
wander (to) թափառիլ [tapaṙil]
war պատերազմ [baderazm]
warm տաք [dak]
wash (to) լուալ [ləval]
waste վատնում [vadnum]
waste (to) վատնել [vadnel], մսխել [məskhel], չռայլել [shəṙaylel]
wasteful չռայլ [shəṙayl]
watch ժամացոյց [zhamatsuyts]
watch (to) դիտել [tidel]
watchmaker ժամագործ [zhamakordz]
water ջուր [chur]
water (to) ջրել [chərel]
waterfall ջրվէժ [chərvezh]
water glass գաւաթ [kavat]
watermelon ձմերուկ [tsəmerug]
wave ալիք [alik]
wax մեղրամոմ [meghramom]
way ճամբայ [djampa], ձեւ [tsev]
we մենք [menk]
weak թոյլ [tuyl], տկար [dəgar]
wealth հարստութիւն [harəstutyun]
wealthy հարուստ [harust], բարեկեցիկ [paregetsig]
weapon զէնք [zenk]
wear (to) հագնիլ [haknil]
weather օդ [ot]
wedding հարս(ա)նիք [hars(a)nik]
week շաբաթ [shapat]
weekly newspapaper շաբաթաթերթ [shapatatert]
weekend շաբաթավերջ [shapataverch]
weigh (to) կշռել [gəshṙel]
weight կշիռք [gəshiṙk], ծանրութիւն [dzanrutyun],
well աղէկ [agheg], լաւ [lav]
well-behaved բարեկիրթ [paregirt]
well-to-do բարեկեցիկ [paregetsig]
west արեւմուտք [arevmudk]
western արեւմտեան [arevmmədyan]
wet թաց [tats], to get ~ թրջիլ [tərchil]
wet (to) թրջել [tərchel]
what kind of? ինչպիսի՞ [inchpisi?]
what ինչ [inch]
wheel անիւ [aniv]
when երբ [yerp]
whenever երբոր [yerpvor]
where ուր [ur]
wherever ուր որ [ur vor)]
which որ [vor]
while մինչ(դեռ) [minch(teṙ)]
whistle սուլիչ [sulich]
whistle (to) սուլել [sulel]
white ճերմակ [djermag]

who? ո՞վ [ov?]
whole ամբողջ [ampoghch]
why ինչու [inchu]
wide լայն [layn]
widow այրի [ayri]
width լայնք [laynk]
wife կին [gin]
wild վայրենի [vayreni]
will (power) կամք [gamk]
willow ուռի [uṙi]
win (to) յաղթել [haghtel]
wind հով [hov]
window պատուհան [baduhan]
wine գինի [kini]
wing թեւ [tev]
winter ձմեռ [tsəmeṙ]
wire հեռագիր [heṙakir]
wire (to) հեռագրել [heṙakrel]
wisdom իմաստութիւն [imastutyun]
wise իմաստուն [imastun]
wish (to) ուզել [uzel], մաղթել [maghtel]
with հետ [hed] (postp.)
without առանց [aṙants] (prepos.)
witness վկայ [vəga]
witness (to) վկայել [vəgayel]
witty սրամիտ [səramid]
wolf գայլ [kayl]
woman կին [gin]
wonder զարմանք [zarmank]
wonder (to) զարմանալ [zarmanal]
wonderful հիանալի [hianali]
wood փայտ [payd], անտառ [andaṙ]
wool բուրդ [purt]
word բառ [paṙ]
work գործ [kordz], աշխատանք [ashkhadank]
work (to) աշխատիլ [ashkhadil]
worker (male) բանուոր [panvor], աշխատաւոր [ashkhadavor]
worker (fem.) բանուորուհի [panvoruhi], աշխատաւորուհի [ashkhadavoruhi]
world աշխարհ [ashkharh]
worm որդ [vort]
worship պաշտամունք [bashtamunk]
worship (to) երկրպագել [yergərbakel], պաշտել [bashtel]
worthy արժանի [arzhani]
wound վէրք [verk]
wound (to) վիրաւորել [viravorel]
write (to) գրել [kərel]
writer գրող [kərogh]
writing գրութիւն [kərutyun]
wrong սխալ [səkhal]

Y

year տարի [dari]
yearly տարեկան [daregan]
yellow դեղին [teghin]
yes այո [ayo]
yesterday երէկ [yereg]
yet դեռ [teṙ], տակաւին [dagavin]
yogurt մածուն [madzun]
yoke լուծ [ludz]
yoke (to) լծել [ləʤel]
you (formal) դուք [tuk], from ~ ձեզմէ [tsezme], to ~ ձեզի [tsezi]
you (informal) դուն [tun], from ~ քեզմէ [kezme], to ~ քեզի [kezi]
young (adj.) երիտասարդ [yeridasart] young (of an animal) ձագ [tsak]
your (formal) ձեր [tser]
your (informal) քու [ku]
yours (informal) քուկդ [kugət]
yours (formal) ձերը [tserə]
youth երիտասարդութիւն [yeridasartutyun]

Z

zero զեռօ [zeṙo], զրոյ [zəro]
zest վայելք [vayelk], համ [ham], եռանդ [yeṙant]
zucchini դդում [tətum], դդմիկ [tətmig]

INDEX

A

ablative case
- formation of ~ 117
- uses of ~ 118-120

abstract nouns
- derivation of ~ 55

accentuation
- word ~ 15-16
- ~ marks 35-36

accusative case
- uses of ~ 74-75

adjectives 151-152
- comparison 156-157
- functions of ~ 156
- government of ~ 215-217
- nominalization of ~ 236
- possessive ~ 51-52
- prefixes of ~ 161
- suffixes of ~ 4, 15, 161

adverbials
- formation of ~ 181-182
- ~ derived from adjectives 181, 182
- ~ derived from infinitives 182
- ~ derived from nouns 182
- ~ derived from verbs 182

alphabet
- Western Armenian reading xvi-xvii

alternations 123-124

aorist
- formation of ~ 91-92
- negative forms of ~ 92-93
- uses of ~ 178-179

Arithmetic 9

Armenia 4

article
- definite ~ 12-13
- indefinite ~ 14
- possessive ~ 52-53

C

calligraphy, see writing

capitalizing initial letters 240

clauses
- complex ~233-234
- coordinating ~ 233-234
- relative ~ 178-179
- simple ~ 233
- subordinating ~ 234

compound nouns 34

conditional I
- formation of ~ 192
- uses of ~ 193-195

conditional II
- formation of ~ 192
- uses of ~ 194-195

conjuctions
- coordinating ~ 233
- stressed ~ 221
- subordinating ~ 233

conjugation, see aorist,conditional, future I, future II, imperfect, perfect 1, 2, pluperfect 1, 2, pre sent, subjunctive
- ~ paradigms 285-293

correlative coordinators 221

D

dative case
- formation of ~ 93
- uses of ~ 96-97

declension
- ~ of demonstrativepronouns 238
- ~ of nouns 93-94, 297-301
- ~ of pronouns 158, 196, 197, 238
- ~ paradigms, see Appendix 297-301
- ~ of the infinitive 154
- ~ types 93-94

deictic system 159

demonstratives 159

derivations
~ from country names 15
~ of adverbs 181-182
~ of adjectives 161
~ of abstract nouns 55
~ of diminutives, see suffixes
~ of nouns indicating locations 76-77
~ of nouns indicating persons 141-142
~ from names of countries 15
~ of verbs from adjectives 201, 122-123
~ of verbs from nouns 200-201
~ of verbs from verbs 200-201
diminutives, see suffixes
diphthongs 162

E

Eastern Armenian
about ~ xiii
expressions
~ for congratulations 284-285
~ for greetings xv, 267
~ for invitations 188-189
~ of doubt 282
~ of pardoning 286
~ of politeness 97-99
~ of regret 286
~ of surprise 282
~ of time 109-112
~ used on the telephone 285-286
~ used on various happy occasions 284

F

future I
formation of ~ 134-135
negative forms of ~ 136
uses of ~ 136-137
future II
formation of ~ 134-135
uses of ~ 137

G

gambits 267-286
gender in Armenian 54
genitive case
formation of ~ 93
uses of ~ 96-97
gerund 154
government
~ of adjectives 115-118
~ of postpositions 140
~ of verbs 115-118
glosses
structural ~ xvi

H

homophonous words 182
hyphenation, see punctuation

I

imperative 153-154
imperfect indicative tense
formation of affirmative forms 70-71
formation of negative forms 71-72
uses of ~ 72
impersonal sentences, see sentence
interrogative sentences, see sentence
infinitive 9
nominalization of ~ 155-156, 236-237
declension of the ~ 156, 235-236, 297
instrumental case
formation of ~138
uses of ~ 138-139, 141
introductory unit xv-xvi
irregular verbs 29, 50

L

languages of the world, see vocabulary
liaison 2, 142-143

M

mediative 179
mood, imperative
see imperative
mood, indicative
see present, imperfect, perfect, pluperfect, future
mood, subjunctive
see subjunctive
mutations 122-124

N

negation
forms of ~ 199-200
nominal phrases 236

nominalizations 236-237
nominative case
    uses of ~ 74
numerals
    cardinal ~ 8-9
    distributive ~ 121-122
    fractional ~ 121
    ordinal ~ 119-121

O

orthography, see spelling

P

participles
    adjectival ~ 218-219
    adverbial ~ 221
    past ~ 173, 176, 237
    present ~ 236
    nominalization of ~ 236
    future ~ 237
passive voice 201, 213-214
perfect 1 tense
    formation of ~175
    uses of ~ 178-179
    negative forms of ~ 178
perfect 2 tense
    formation of ~ 176
    uses of ~ 178-179
    negative forms of ~ 178
phonetic connection of words, see liaison
pluperfect 2
    formation of ~ 176
    uses of ~ 179
    negative forms of ~ 178
pluperfect 2 178-180
    formation 176-177
    uses of ~ 179-180
    negative forms of ~ 178
plural 32
present indicative tense
    formation of ~ 10-11
    uses of ~ 12
plural 32-33
possession 51-52
possessive adjectives 51-52
possessive articles 52-53
possessive forms of nouns 195
possessive pronouns 195-196
postpositions 140-141
    government of ~ 140
    nominalization of ~ 236
prefixes
    ~ of adjectives 161, 237
prepositions 140-141
    government of ~ 140-141
    nominalization of ~ 236
present tense
    formation of ~ 10
    uses of ~ 12
prohibitive 154-155
pronouns
    demonstrative 159, 234
    personal 159
    possessive 53, 195-196
    indefinite pronouns 234
    interrogative 74
    reciprocal 198
    reflexive 197
    relative 180-181
pronunciation
    diphthongs 162
    double consonants
    homophonous words
    liaison 142-143
    number of syllables 15
    the vowel ᵾ [ə] 202
    ᵾ ᵾ, ᵾ ᵾ and ᵾ ᵾ 56
    ᵾ, ᵾ and ᵾ, ᵾ 99
    ᵾ ᵾ, ᵾ ᵾ and ᵾ ᵾ 77-78
    stress in words 15
proverbs 21, 41, 63, 84, 104, 128, 146, 166, 186, 206, 226, 243
punctuation
    accent mark (') 35-36
    colon (:) 221
    comma (,) 221-222
    exclamation mark (!) 35-36
    hyphenation 203
    period (.) 221
    ~ marks 221-222
    question mark (?) 16
    quotation marks («») 223semicolon (;) 221

Q

question
general ~ 235
specific ~ 235
reported ~ 236
~ mark 16

R

reciprocal pronouns 198
reciprocal verbs 201
reflexive pronouns 197
reflexive verbs 201
reportative 179
reported speech 236

S

sentence
structure 33, 233
simple ~232
complex ~ 233-234
interrogative ~ 122
impersonal ~ 75-76
speech
alleged ~ 179-180
direct ~ 235
indirect, reported ~ 235
speech acts
affirming states and actions 24-26, 269
asking about time 106-112
asking about news 228, 280-281
asking for advice 282-283
asking for a favor 44-46, 270
asking for forgiveness 286
asking someone's opinion 66-67, 270-271
asking for an item 44-46, 270
asking for information 106-107, 267
asking for advice 283
comparing people and things 275-276
compound nouns 34
congratulating and expressing wishes 284-285
contacting somebody on the phone 285-286
denying states and actions 24-26, 269
describing people and things 148-149, 275
discussing health and well-being 130-131, 273-274
discussing news 228, 280-281
discussing weather 168-169, 276-277
expressing an opinion 66-67, 271
expressing preferences 275
expressing regret 286
expressing surprise, doubt 282
extending and accepting invitations 188, 277-278
getting and giving personal information 2-4, 268
greeting xv, 267
hosting 278-279
identifying things and persons 24-26, 268-269
introducing oneself, friends and family 86-87, 271-272
offering advice 283
pardoning 286
planning leisure and vacations 208-210, 279-280
reacting to secrets 281-282
reporting about one's well-being 273-274
requesting information 272-273
requesting an item 44-46, 270
responding to a request 44-46, 270
taking advice 283
telling secrets 281
spelling
~ of [v]
capitalization of initial letters 238
hyphenation 203
homophonous words 182
ա in final position of words 100
ե or է ? 57
ձ or ց ?
շ or յ ?
ղ or ւ ?
վ, ւ or ռւ?
ռ or ր ? 183
ւ in various combinations 124
ո or օ ? 78
յ in various positions 143

ր pronounced or written? 202
stress in words, see accentuation
stress of correlative coordinators 221
subjunctive mood
~ present tense 113
~ past tense 114
negative forms 114-115
uses of the ~ 115-117
suffixes
~ for adjectives 160
~ for adverbs 181-182
~ for diminutives 99
~ for nouns 141
~ for verbs 200-201
syllabification
number of syllables in words xvi, 35, 202, 203
syntax
clauses linked by coordination 233
clauses linked by subordination 234-235
complex sentences 233-234
direct/indirect speech 235-236
complex sentences 233-234
simple clauses 233
structure of sentences 33, 233

T
tables
~ of irregular verbs 296-297
~ of irregular (archaic) genitive forms 302
~ of irregular (archaic) plural forms 302
~ of prefixes 303
~ of suffixes 303-304
transformations
~ of sentences 155-156, 235
transliteration, ix-x

U
unit contents, xvii-xx

V
verbs
auxiliairy ~ 30, 52-53
causative ~ 201
conjugation of regular ~ 10, 29, 50, 285-293
conjugation of irregular ~ 11, 29, 50-51
intransitive ~ 201
irregular ~ 294295
reflexive verbs negative forms of ~ 199-200
passive ~ 201, 213-215
vocabulary
animals 173-174
adjectives 6-7, 150-151
birds 174
body parts 133-134
city 211-212
classroom items 28-29
clothing 69
colors 69-70
country names 6-7
country and town 213
days of the week 110
drinks 48
family and friends 89-90
festivities 191
flowers 172
food 48-50
fruits 49
furniture 28-29
holidays 191
human character 151-152
languages 6-7
media and news 231-232
months 110
nationalities, 6-7, 172-174
nature 172-174
professions 152
recreation 191-192
rooms 28
trees 172-173
vegetables 49
weather 172

W
Western Armenian, about ~ xiii
word formation, see derivations
word order 33, 122
writing letters xii-xiii, 17, 37, 58, 79